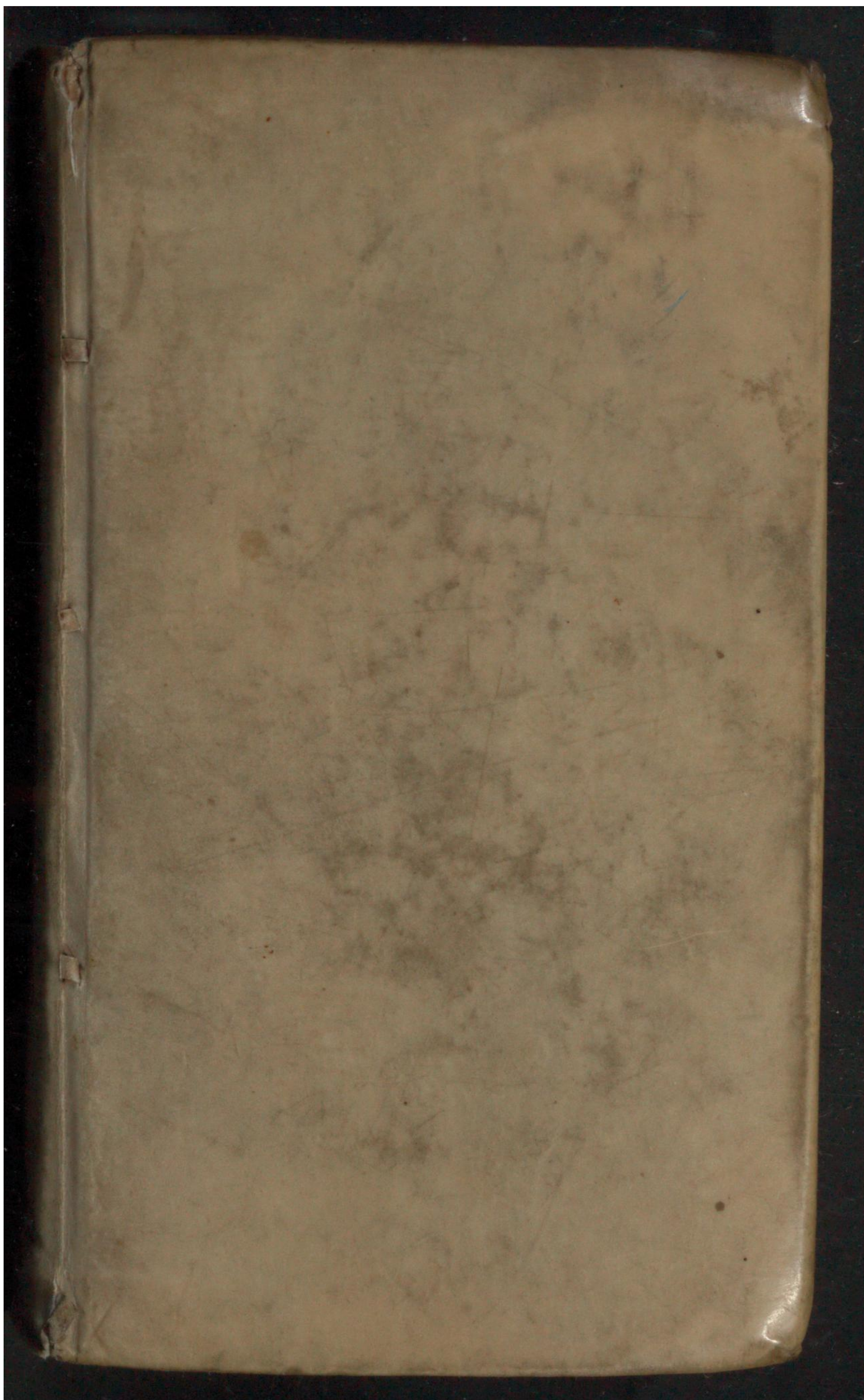
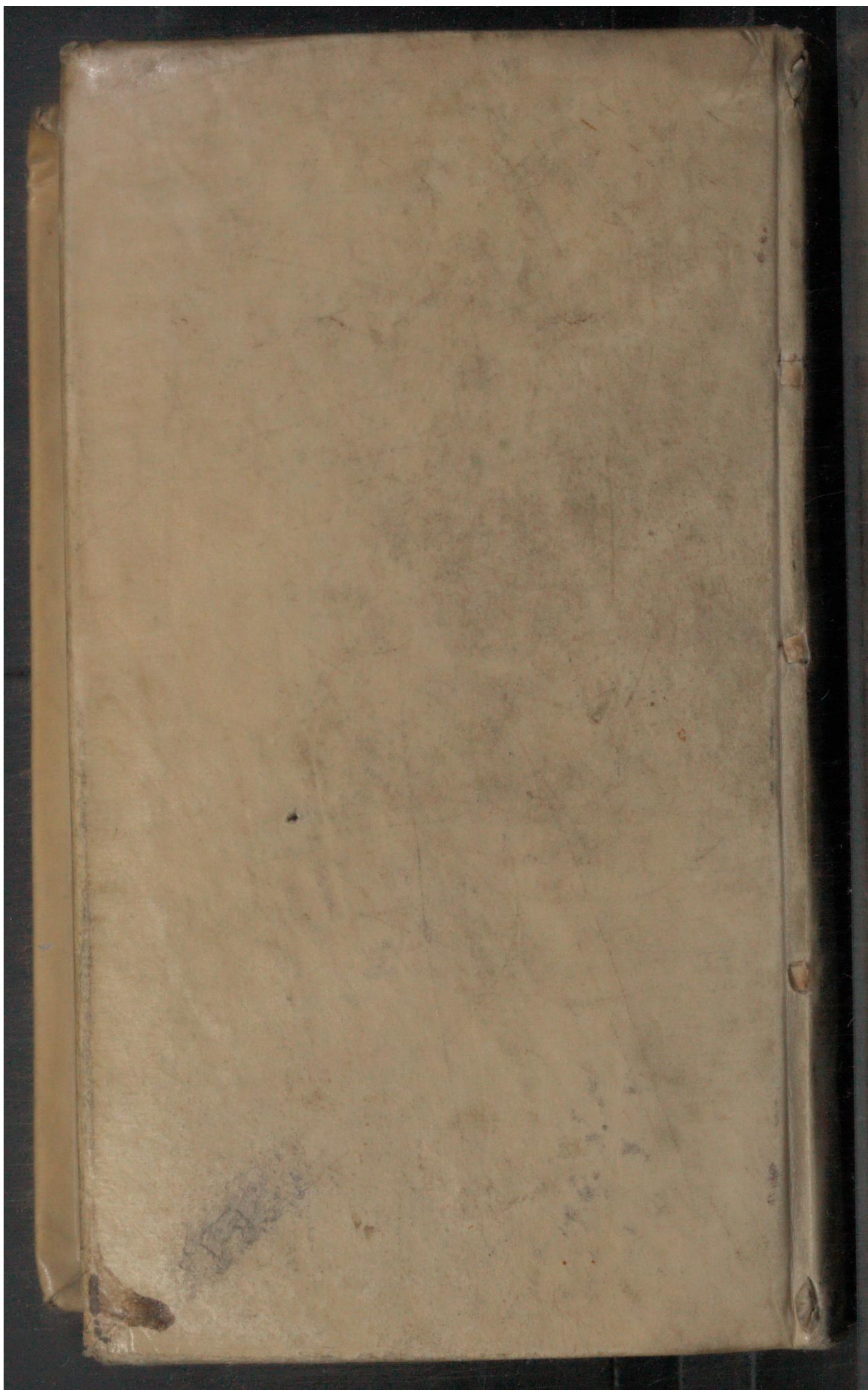

J. PHOONSEN
Wissel-styl tot
AMSTELDAM,
Bericht van de
WISSELBANK

Jeronimus Matthieus Borels

~~XV C 115~~

WISSEL-STYL
tot
AMSTERDAM.

Vervattende

Niet alleen wat men gewoon, maar oock wat een voorsichtigh Koopman, tot sijn securiteyt, in de Wissel-handel dienstig en noodig is.

Mitsgaders

Ordonnantien, Willekeuren en Reglementen van Wisselen.

Tot

Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen, Hamburg / Franckfurt / Leipzig / Nürnberg / Augspurg / Breslauw / *Bologna*, *Bisenzone*, *Bolzano*, *Bolgiano*, en Lions.

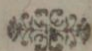
Als oock

Ordonnances de LOUIS XIV. sur le Commerce de Negotians & Marchands.

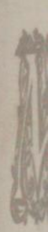
Beschreven, en by een vergadert, door

J. Ph.

Van vele grove fauten verbetert, en de vertaling van alle d'uitheemsche spraken hier nevens gedrukt.

t'AMSTERDAM,
By JAN BOUMAN, in de Kalverstraat, en DANIEL vanden DALEN, achter de Beurs, Boekverkoopers in Compagnie. 1681.

AAN DEN HEER,

MYN HEER,

MATTHEUS LESTEVENON,

Voornaam Koopman tot Amsterdam.

YN HEER,

Verscheyden Considera-tien hebben my de vrymoedigheyt doen nemen, om dit Tractaatje aen Uw' E. te dediceren, waer van wel de eerste, en geensins de minste was, mijn plicht, vindende my geobligeert, het selve toe te eygenen aen den genen, die, met recht, geen geringh recht van eygendom daer op te pretenderen heeft: als zijnde geteelt, gepluckt en vergadert in den Lust-hof van Uw' E. Negotie; ontfangh het dierhalven als Uw' E. eygen; ofte by aldien Uw' E. difficulteren mocht het selve soodanigh aen te

nemen, ontfangh het dan van my, als een blijck van erkentenis, en een geringh teecken van Danckbaarheidt, die ick, voor veel genootene vrienſchap en weldaaden. aan Uw' E. geobligeert ben.

't Is een Verhandeling van Wiſſelſtijl tot Amſterdam; aan wien kan het ſelve eygentlijcker toe-geeygent werden, als een van de voornaamſte Banquiers of Wiſſelers die aldaar gevonden werden? die, ſonder flattery geſproocken, niemandt behoeft te wijcken, noch in den omſlagh, noch in de ervarentheidt van dien handel; ick hebbe dierhalven geëſtimeert, dat het oock geen klein credijt dit Tractaatje toebrengen ſoude, ſoo wanneer het ſelve met Uw' E. Naam, door de geheele Chriſten weerelt (immers overal, daer genegotieert, en in Wiſſel getracteert werdt) bekent en beroemt, op 't voorhooft proncken en praalen mocht.

Deſe, en meer redenen hebben my gemoveert, om Uw' E. tot Patroon over deſe mijne Eerſteling te verſoecken; ont-

ontfang en tracteer deselve met soodanige affectie en toegenegentheydt, als ick ooyt en ooyt van Uw' E. hebbe genooten; neemse in Uw' E. beschermінge, mainteneer en verdeedighse, by die haar (sonder, en tegen reden) onschuldigh soude mogen trachten overlast te doen, en t'onderdrucken; en daar-entegen corrigeer en verbeeter haar, daar Uw' E. oirdeelen sult, dat sy, of quade mine, of eenigh wan-gestalte mochte hebben; ick maack'er Uw' E. absolut Vooght en Meester van, en blijve,

Mijn Heer,

Uw' E. geobligeerden Dienaer,

J. PHOONSEN.

Amsterdam, ady 28.
May, Ao. 1676.

VOOR-

VOOR-REDEN.

Gunstige Leser,

In de stellingen van dit Tractaatje van Wissel-stijl tot Amsterdam, heb ick getracht te comprehenderen en voor te stellen, niet alleen, al dat *men in het Wisselen aldaar gewoon is te observeren, maar oock,* al wat *een voorsichtigh Koopman, in alderley voorval van Wissel, tot sijn securiteyt, en verhoedinge van schade, mitsgaders voorkominge van meenighvuldige disputen en geschillen, te weten dient, en te doen staat; en in sommige aentekeningen heb ick kortelijk aengewesen, wat ten dien fine, by haar* E. Ed Hoogh-Achtbaarheden, *(die de sorge voor de welstandt van het Gemeene Best, en voortsetting van de Negotie, in dese vermaarde Koopstadt, aenbevoolen is) konde en behoorde gedaan, en ondernomen te werden; ick besluit het selve hier mede: datter* hooghnoodigh diende geconcipieert, gestatueert en gepubliceert te werden, een formeele, ampele, wel-ingestelde Ordonnantie van Wissel, *waar na een yder sich in dien handel soude hebben te richten en te reguleeren; en niet alleenlijk werden in de stellingen van dit Tractaatje, maar oock, en wel voornamentlijck, in de aanteeckeningen, gemoveert verscheiden bedenckingen, de welcke, in het formeeren van een soodanige Ordonnantie, specialijck in considerate behoorden genomen te werden. By aldien yemant eenige van de selve niet vatten kan,*

noch

noch toestaen wil, die gelieftse, niet al te onbedacht, en onverhoort, als inpracticabel te achten en te verwerpen: want het gene niet goet, ja onmogelijk, soude mogen schijnen, meene ick te sullen konnen aenwijsen, en bewijsen, onwedersprekelijk goet, en doenlijck te zijn, en dat oock mijne Concepten strecken, tot een ongemeene en ongelooflijke securiteyt, accommoditeit, mesnagie, en voordeel, van 't Gemeene Best, en seer gemakelijck soude zijn te ondernemen, en in 't werck te stellen. Ick hebbe, soo veel tijdt als my mogelijck geweest is te mesnagieren, besteedt aan de samenstellingh en beschrijving van dit Tractaatje: Indien dese mijne eerste vrucht V E. sal smakelijck zijn, het sal my aanmoedigen, om op de selve voet en methode te beschrijven, de materie van Aßurantie en Avarye, mitsgaders Scheeps-bevrachtingh en Bodemerye (daar in meeninghvuldige Disordres, en quade inbreucken en practijcken, te ontdekken staan, waar in en tegens, hooghnoodigh behoorde voorsien te werden, en die van een yeder geweten dienstigh en voordeeligh zullen zijn) en vervolgens, soo Godt de Heer my tijdt en leven gunt, den geheelen Koophandel.
Vaar wel.

RE-

REGISTER

van de

Willekeuren en Ordonnantien.

Tot Amſterdam.	pag: 1.
Tot Rotterdam.	10.
Tot Antwerpen.	14.
Tot Hamburg.	20.
Tot Franckfurt.	27. en 305.
Tot Leipſigh.	38.
Tot Neurenbergh.	42.
Tot Augspurgh.	44.
Tot Breſlau.	58.
Tot Bologna.	76.
Tot Biſenzone.	96.
Tot Bolzano.	168.
Tot Bolgiano.	186.
Tot Lyons.	226.
Ordonnances de Louis XIV. ſur le Commerce de Negotians & Marchands.	250

FINIS.

WISSEL-STYL tot AMSTERDAM.

HET I. CAPITTEL.

Wat Wissel is, en hoe veelderley.

I.

Et woordt Wissel, op sijn ruymste, betekent alle veranderingh.

II.

Wissel, betekent, in een beknopter sin, alle handelingh.

III.

Wissel, werdt in een noch nauwer betekenis genomen voor een handelingh in Geldt.

IV.

Geldt is gemunt Metaal, door publycque Authoriteyt op een vaste voet van swaarte en fijnte geslagen, en op valeur of prijs gestelt.

V.

De oudtste bekende Munt of Geldt-penning is den *Sickel*, en deselve is geweest een silvere Penning, geslagen op een gesette fijnte en gewicht, niet onwaarschijnlijck met het teken of beeltenis van een Lam.

VI.

Het *Geldt-munten* is niemandt geoorloft als een Oppermacht, ofte den gene die van deselve daar toe geauthoriseert werdt.

VII.

In meest alle Landen werd Geldt gemunt van verscheyden waarde, soo van Goudt als Silver, waar van het grootste Silver-gelt Grof-geldt, en het kleynste Payement genoemt werdt; daar toe in veel Landen oock geldt van Kooper geslagen werdt.

VIII.

In sommige Rijcken en Landen, gelijck in Spangien, in Vranckrijck, in Engeland, en elders, is geene andere als eygen Munt gangbaar, en alle vreemde Munt *billioen*; oock vermag aldaar geen Geldt, boven een sekere kleyne somme tot noodig reys-geldt, uytgevoert werden, op pœne van Lijf-straf. Echter plachten in Hollandt, en voornamentlijck tot Amsterdam, de Spaansche Pistoletten, de Fransche Kroonen, en d'Engelse Roosenobels, Jacobussen, en Karolussen van Goudt; en de Fransche Louysen, de Engelsche Schellingh, den Schotsen Distel-blom, en Yrsche Harp van Silver, in groote quantiteyt gevonden te werden, en aldaar gevalueerde gangbare Munte te zijn.

IX.

Uyt de verscheydenheyd van de Munt, of het veelderley onderscheyd van het geldt, en dat de

mee-

meeſte Geldtſoorten op d'eene plaats gangbaar zijn, en op d'ander niet, en den Koop-handel nochtans, meeſt over al, met geld moet gedreven werden, daar uyt ontſtaat de Handel in Geldt, die men *Wiſſel* noemt; en deſelve is *tweederley*, te weten: *Geld-verwiſſelingh*, en *Geldt op wiſſel-gevingh.*

X.

De *Geldt-verwiſſelingh*, beſtaat in een dadelijcke omſettinge en overgifte van eenigh Geldt voor ander Geld, contant van hand in hand.

X I.

De *Geld-verwiſſelingh*, is wederom tweederley; want deſelve geſchied, *ſonder*, of *met gewin*; te geven of te trecken.

X I I.

Geld-verwiſſelingh ſonder gewin, beſtaat in een gerijf uyt vriendſchap, met de eene ſoort van geldt voor een ander ſoort te geven, en dat wederzijds ten prijſe als het ſelve, na de evaluatie, ofte in de uytgifte, gangbaar is.

X I I I.

Geld-verwiſſelingh met Gewin, te geven of te trecken, geſchiedt, als men by de opwiſſelinge van eenige byſondere geldt-ſpecien, *toebaat*, *aggio*, ofte *op-geld* geeft.

X I V.

De *Geld-verwiſſelingh* die met *Aggio* ofte *Opgeld* te geven geſchiedt, is geen vryen handel noch yder even na, maar alleen den geenen te

exerceren geoorloft, die daar toe permissie en Authoriteyt van de Overigheyd bekomen, en haar met Eede verplicht hebben, haar te sullen reguleren na den inhoud van hare Instructie, en niet te sullen schacheren.

XV.

Om alle steygeringe ende confusie in het stuck van de Munte te weeren, ende de Luyden die eenige specien in de Koopmanschappen van doen hebben te gerieven, is by mijne Heeren van den Gerechte (der Stadt Amsterdam) *met Authorisatie van de Mogende Ed: Heeren Staten, ende het Advijs van de Heeren XXXVI. Raden der selver Stede, opgericht een Banck van Wissel.* Willekeuren van Amsterdam 3. Deel, I. Boeck, T. 8. n. 1.

XVI.

Geld-geving op Wissel, bestaat in een verdrag, waar by aan-genomen werdt, een sekere Somme precys, over een bedongen tijdt, effective met geldt te sullen voldoen, voor de waarde van de selve Somme alreede ontfangen, ofte te ontfangen.

XVII.

De *Geld-gevingh op Wißel*, is tweederley, te weten, der *Koop-lieden*, of *Renteniers.*

XVIII.

Koopmans wissel, bestaat in een *Geld-handel,* op een *onsekere winst*, van de eene plaats, op een ander plaats of Marckt; en dese handel wert by uytstekentheyt eenvoudig *Wissel* genoemt.

XIX. *Ren-*

XIX.

Renteniers Wissel, bestaat in een *Geld-geving op Interest*, om de Somme die men geeft, met *een seker gewin*, op de bedongen tijd, ter selver plaatse, wederom te ontfangen.

XX.

De *Koopmans Wissel*, werd onderscheyden, in *dadelijcke wissel*, of *wissel pro forma.*

XXI.

De *dadelijcke wißel*, bestaat in een effectueel verdrag en negotiatie tusschen *Trecker* en *Gever*, over de *wissel-cours* en *betaal-tijdt.*

XXII.

Wißel pro forma, bestaat in geen effectueel verdrag nochte negotiatie; maar alleen, in een toestemming, dat ymands naam als *Gever*, om de formaliteyt des Wissels, in de Wissel-brief genoemt werde.

XXIII.

De *dadelijcke Wissel*, is wederom tweederley; te weten, *vaste*, of *voorwaardige.*

XXIV.

Vaste Wißel is, als de voldoeninge van de somme in de wissel-brief begrepen, sekerlijck geschieden moet.

XXV.

Voorwaardige Wissel is, wanneer de voldoeninge van de somme in de wissel-brief begrepen, geschieden sal, ter arrivement van seker Schip of Goedt, of onder eenige andere voorwaarde.

XXVI.

De *Vaste wissel* is tweederley, ten 1. *op Plaatsen*, ten 2. *op Marckten.*

XXVII.

Men wisselt op een *Plaats*, als men eenvoudigh wisselt, in een ander Stadt of plaats te betalen.

XXVIII.

Men wisselt op een *Mis* of *Marckt*, als de betalinge geschieden sal in een *Mis* of *Marckt.*

XXIX.

In een volleedige Wissel-negotiatie werden vier Personen gerequireert of geconsidereert: te weten, een *Gever*, ende een *Trecker*, op de plaats daar de wissel gesloten werdt; ende een *Houder* des Briefs, en *Betrockene*, ter plaatse daar de betalinge geschieden sal.

XXX.

De Wisselen werden oock onderscheyden, in *Genegotieerde*, en *Geconteerde.*

XXXI.

Genegotieerde Wissel is, wanneer de *Trecker* een ander Persoon is als de *Gever*, en tusschen deselve een daadlijck Verdrag, over de Wissel-cours, gesloten werdt.

XXXII.

Geconteerde Wissel werdt genoemt, wanneer *Trecker* en *Gever* een en deselfde Persoon is, die te gelijck treckt en remitteert.

XXXIII. De

XXXIII.

De *Genegotieerde Wisselen* zijn wederom tweederley: te weten, *suyvere*, of *gemengde.*

XXXIV.

Een *suyvere*, gesłooten of *genegotieerde Wissel* is, daar effective geld werdt gegeven, om geld te ontfangen; en bestaat in een Verdragh, tusschen een Geldt-gever en een Geldt ontfanger, waar by den ontfanger aanneemt, den beloop, valeur, of weerde, van de ontfangen Somme, na de bedongen cours, elders, preçijs op soodanige tijdt als men conditioneert, te sullen betalen, of doen betalen.

XXXV.

Een *gemengde Wissel*, bestaat in een Verdragh tusschen een Debiteur en Crediteur, 't zy over de schuldt, verkochte goederen, of uyt welcken hoofden hy hem verobligeert of schuldigh mach zijn; waar by den Debiteur aanneemt sekere somme, in manieren als vooren te voldoen.

XXXVI.

Alle *Wissel-negotiatie* geschiedt, of *voor eygen rekeningh*, of *voor rekeningh en op de Naam van een ander*, of, in *Commissie.*

XXXVII.

Men wisselt voor *eygen rekeningh*, wanneer de party, die men *geeft*, of *treckt*, sich selven aangaat.

XXXVIII.

Men vvisselt voor *rekeningh* en *op den Naam* *van*

van een ander, wanneer men wissel contracteert, en Wissel-brieven maackt, endosseert, of accepteert, op Volmacht, en Naem van een ander.

XXXIX.

Men wisselt *in Commissie*, soo wanneer men tracteert op sijn eygen Naam, en de party die men negoticert voor eens anders rekening is.

XL.

Men wisselt *op een plaats*, ten 1. *direct* ofte *recht toe*; ten 2. *op een plaats in een plaats*; ten 3. *op een plaats over een plaats*.

XLI.

Men wisselt *op een plaats directe*, of *recht toe*, wanneer de betrockene woondt, ofte sich vinden laat ter plaatse daar de betalinge des Wissels geschieden moet.

XLII.

Men wisselt *op een plaats in een plaats*, wanneer de betrockene niet ter plaats woondt daar de Wissel moet voldaan werden, en echter op hem getrocken werd, *in* die plaats te voldoen.

XLIII.

Men wisselt *op een plaats over een plaats*, wanneer de Wissel-brieven gemaackt, of gedirigeert werden op een derde, ter plaats woonende, daar de voldoeninge geschieden moet.

HET

HET II. CAPITTEL.

Van Wissel-sluytingh door Makelaars, en van haar plicht.

I.

DE *Suyvere Wisselen* werden gesloten, of door Makelaars, of mondt aan mondt.

II.

Makelaars in Wissel zijn be-eedighde Persoonen van de Overigheydt gequalificeert, die haar werck daar van maken, om te ondersoecken en na te vragen, wie op wissel te geven, en wie te trecken heeft; en die partyen, door haar tusschen-loopen, over de Cours en conditien vergelijcken.

III.

't Is de plicht van een *Makelaar* dat hy vlytig, getrouw en secreet is; en dat hy Gever noch Trecker voorwetentlijck verkloecke, noch bedriege.

IV.

Den *Makelaar* moet hem vergenoeght houden, met soodanig loon, of Courtagie, als by de Overigheydt vast gestelt is, sonder *meer* of *min* te trecken, of ymand geheel Franco, of vry van Courtagie, te dienen.

V.

Een karig Wissel-handelaar, die de courtagie selfs verdienen wil, met *mondt aan mondt* te sluyten, ofte de Makelaars gewoon is in haar loon te

beknibbelen, of van deselve, of van beunhasen, franco van courtagie bedient wil zijn, moet nu of dan wel dubbelde courtagie in de cours betalen.

VI.

Een Makelaar moet in het Wissel-sluyten voorsichtigh zijn, en by Gever en Trecker voor af vast stellen, op wat Plaats, Mis of Marckt getracteert werdt; en soo wanneer het is op een Mis, Marckt, ofte soodanigen plaats, daar een *Usance* in het betalen van de Wisselen altijdt vast staat, soo werd by hem alleen over de *Prijs* gemerchandeert; maar, soo wanneer na elders getracteert werd, daar men op sicht en op korte en lange tijdt te wisselen gewoon is, soo moet hy wel expresselijck de precise Betaal-*Tijdt*, en de *Prijs*, conditioneren en bevoorwaarden.

VII.

Wanneer de *Makelaar* een Wissel-party geslooten heeft, soo werd door hem by de *Gever* opgenomen, aan wien hy de Brieven te betalen gemaackt wil hebben, en daar van een Notitie opgestelt, in-houdende, wat *Somme* gesloten is, op wat *tijdt*, en *aan wie* te betalen, *van wie* de weerde, en tot wat *Prijs* of *Cours*; en deselve Notitie werd door hem aan den *Trecker* behandight, om daar uyt de Wissel-brieven te maken, ofte te endossêren.

VIII.

't Is oock de plicht van een *Makelaar*, dat hy

hy de Wissel-brieven van den *Trecker* af haalt, en aan den *Gever* brenght.

IX.

Eén *Makelaar* is oock gehouden, pertinent Register en Aantekeningh te houden, van de geslootene party, te weten, wie *Trecker* en vvie *Gever* is, na wat *Plaats*, op wat *Tijdt*, en in wat *Cours*, gewisselt is.

X.

Wanneer tusschen *Trecker* en *Gever* geschil ontstaat, soo werd het woord, en de aantekening van een *Makelaar* ter goeder Naam en faam staande, groot geloof gegeven.

XI.

Een voorsichtigh Koopman sal in het Wissel-sluyten sich aan geen een Makelaar binden, nochte den eenen voor den anderen præferentie geven; maar die Makelaar de Courtagie sonder onderscheyd gunnen, die hem eerst de Cours, daar in hy resolveert te sluyten, aanpresenteert: als dan disobligeert hy niemandt, en animeert haar alle.

XII.

'tIs een misslag, dat een Koopman, over wissel, het zy in het Trecken of Geven, voor af contracteert met een Makelaar op hasardt.

XIII.

Het is oock een groote misslag van een Koopman, die maar taamlijck Credit heeft, dat hy, vvillende, of moetende trecken, yder een, ja kreu-

kreupele Makelaars, en krucken van Beunhasen, ordre en last geest.

XIV.

Een *Makelaar*, vermag in het sluyten van Wissel-contracten, niets over hem te nemen, noch in de *Tijd*, noch in de *Cours*.

XV.

Een Trecker heeft reden van misnoeght te zijn tegen een Makelaar, soo wanneer deselve buyten sijn kennisse, een party sluyt, tot een leger, of disavantagieuser *Cours*, als hy last ofte permissie gegeven heeft; of schoon een Makelaar presenteert, het mancquerende in de Prijs te suppleren, en aan den Trecker goed te doen.

XVI.

Een Trecker heeft oock groote reden om misnoeght te zijn tegen een Makelaer, wanneer hy buyten sijn kennis en weten, aan den Gever toestaat, eenige tijdt om de Valuta te mogen voldoen.

XVII.

Een Trecker is niet gehouden Wissel-brieven te maken op korter tijdt, en een Gever is niet gehouden Brieven aan te nemen, die op een ander Persoon, of op langer tijdt houden, als met de Makelaar geaccordeert en gesloten is.

XVIII.

't Is de plicht van een Makelaar het respect en credit van den Trecker soo veel mogelijck (als

(als het niet tegen ſijn beter weten geſchied) te maintineren; maar het is hem ongeraden, ſich te verobligeren voor de ſuffiçantheyd van de ſelve; het gene eenige Makelaars, om de Courtagie te verdienen, haar niet ontſien, en beklaagt hebben.

XIX.

Onbekende Brieven, 't zy van eerſt beginnende, of weynig ter Beurs tractérende Koop-lieden, die echter ſuffiçant zijn, mach een Makelaar wel offereeren; maar het is hem kleyn reſpect, ſoo hy met al te wel bekende Brieven, van kleyn Credit en eſtime, ordinaar voor den dagh komt, en die recommanderen wil; En het is een Schelmſtuck, ſoo wanneer hy voorwetentlijck treckt, voor ymand, diens Brief hy weet dat niet voldaan ſal werden; of voor ymand op wiſſel geeft, die hy weet dat de Valuta niet voldoen ſal.

XX.

Een Makelaar moet hem wachten voor *Liegen* en *Bedriegen.*

XXI.

Een voorſichtigh Koopman ſal een Makelaar, daar van hy eens ſchelmachtig bedrogen is, noyt weer vertrouwen.

XXII.

Een voorſichtig Koopman, ſal hem door een Maackelaar niet laten diſponeren noch verleyden, door hoop-gevingh van groote winſte,

om

om yets, ter quader trouwe, ofte ſtrijdig tegens de *Placcaten* van de Hooge Overheyd, te ondernemen.

XXIII.

Die uyt kracht van Procuratie, op ymands anders Naam, Wiſſel trecken wil, is verobligeert 't ſelve expreſſelijck aan den Makelaar te ſeggen: en de Makelaar moet de party niet contracteren op de Naam van die hem de ordre gegeven heeft, maar op de Naam van des ſelfs Principaal of conſtituant.

XXIV.

In het Wiſſel-ſluyten, is het de plicht beyde van de Gever en Trecker, te vragén aan de Makelaar, met wie hy tracteert, en ſig te informeren, ſoo wanneer hy hem niet wel kendt, op de ſuffiçantheydt van deſelve, voor dat hy finaal ſluyt.

XXV.

Een Wiſſel, ten overſtaan van een geſwooren Makelaar, ofte door tuſſchen-loopen van deſelve, geſlooten, behoort voortgangh te hebben; zijnde ſeer inpertinent, dat Trecker of Gever, na het ſluyten komt te pœniteren, en ſijn woord niet wil preſteren.

HET III. CAPITTEL.

Van Wiſſel Cours.

I.

IN het tracteren of Negotieren van Wiſſel, mach den Gever ſluyten met wat meer of min

avantagie, na dat de Brieven zijn; maar den Trecker moet letten op ſijn reſpect, en dat hy niet en treckt, als in een honorabele Cours.

II.

De avantagieuſten Cours, is in het Wiſſelen niet altijd te treffen; alle Brieven werden oock op geen eene taxt geſtelt, maar de Cours veeltijds wat gereguleert, na dat de Brieven zijn.

III.

Wiſſelen en wind, verkeeren geſwind. Daarom geld in het wiſſelen veeltijds kort beraad. *Men moet in het wiſſelen prompt, en voorſichtig zijn.*

IV.

Wanneerder largeſſe van geldt is, en ſchaars Brieven zijn, mach den Trecker hem wel ſtijf houden: maar werdender veele Brieven gevonden, weynigh Geldt, ſoo is het hem geraden, moet hy trecken, dat hy niet al te langh tandtrecke.

V.

Wanneer mẽ in het ſluyten van Wiſſel alleen op de Cours tracteert, en van geen byſondere conditien ſpreeckt, ſoo tracteert men op ſoodanige conditien, als men na de plaats, derwaarts men Wiſſelt, ordinair te wiſſelen gewend is: ſoo wel omtrent de tijd wanneer te betalen, als in wat Geldt of geld-noeminge de betalinge geſchieden moet.

VI.

Die op korter of langer tijdt wil geven of trec-

trecken, als men ordinaar, op die plaats, derwaarts men tracteert, gewend is te wisselen; of dat de Valuta door den Gever in courant Geldt voldaan sal werden, ofte oock, dat de betalinge elders gedaan sal werden in ander Geldt, als men aldaar de Wisselen gewoon is te voldoen, die moet het selve voor het sluyten conditioneren en bedingen.

VII.

Men wisselt, of in een eygen, of vreemde Geld-noemingh.

VIII.

Men wisselt in een eygen Geld-noeming, wanneer de Wissel-brief betaalt sal worden, in een selve soorte van Geld, of Geld-rekening, als de Gever aan de Trecker voor de Valuta voldoet.

IX.

In een vreemde Geld-noeming wisselt men, wanneer getracteert werdt, in een andere Geld-noeming te voldoen, als men ontfangt.

X.

In het wisselen staat altijdt de Geldt-noeming op d'een of d'ander plaats vast en onveranderlijck; en de veranderinge van de Cours, verhoogingh of daaling des Wissels, werdt op de tegenwaarde gemaackt.

XI.

Men wisselt *Pari*, als men geld om geld wisselt, sonder meer of min te ontfangen, als men weder voldoen sal.

XII. Men

XII.

Men ſeidt te wiſſelen met Avance van den Trecker, wanneer den Trecker een Cours boven *Pari* bedingt.

XIII.

Men ſeidt te wiſſelen met Avance voor den Gever, of ſchade voor den Trecker, wanneer de Gever aan den Trecker minder als *Pari* goet doet.

XIV.

Die ſijn gelt op wiſſel geeſt om Gewin, wint niet altijdt.

HET IV. CAPITTEL.

Van Wiſſel-Reeckeningh.

I.

DE Wiſſel-reeckening beſtaat in een *Reductie* der waarde van een bekende in een bergeerde Geldt-ſomme, na een vaſt-geſtelde of bedongen Cours.

II.

In de Geldt-verwiſſeling met gewin, en Gelt op Wiſſel-geving, werdt ſomtijdts gecontracteert Gelt tegen Geldt van een benoeming, en ſomtijts Gelt tegen Gelt van differente benoeming.

III.

Wanneer men negotieert in Gelt tegen Gelt van een benoeming, ſoo contracteert men ordinaar op, ofte tegen, het Hondert; in dier voegen; dat Hondert, te ontfangen of te betaalen,

by d'een of d'ander der contrahenten vast staat; en men conditioneert somtijts expresselijck, hoe veel datmen effective voor 't hondert ontfangen of betaalen sal, en somtijts sluytmen met .... soo veel, avance of schade ten hondert.

IV.

Wanneer geslooten werdt met avance of schade ten hondert, dan staat vast, dat soo veel avance ten hondert als d'een geniet of profiteert, soo veel schade ten hondert lijdt of draagt den ander: want Winst en Verlies in dese Negotiatie elckanderen tegen gestelt worden.

V.

Wanneer men Wissel sluyt in Geldt tegen Geldt van differente benoeming, so werdt somtijdts getracteert, en de Prijs gemaackt, of cours bedongen, in een vreemde, en somtijds in een eygen Geltnoeming.

VI.

Om de Vergelijckingen van de Wisselen te calculeren, ofte te vinden het *Pari*, om te trecken en te remitteren na ravaglie, in een gegeven Limitatie van Prijs, staat alleen te observeren, wanneermen in een disavantagieuser cours moet trecken, datmen na advenant soo veel in een avantagieuser cours moet geven; en wanneermen niet als in een disavantagieuser cours kan geven, datmen dan na advenant soo veel in een avantagieuser cours moet konnen trecken, als de limitatie gegeven is.

VII. Wan-

VII.

Wanneer yemant ſijn Correſpondent ordineert na elders daar hy gelt moet overmaacken, of benodigt is, te remitteren, en op hem te revaleeren, en calculeeren wil, hoe veel hem die Remiſes te ſtaan komen, die moet den beloop met de Proviſie van ſijn correſpondent, en enckele Courtagie belaſten.

VIII.

Wanneer yemant calculatie wil maken, of het voordeeliger is *à droiture*, of over een andere plaats hem te laaten betrecken; die moet oock obſerveren, dat hy Proviſie en Courtagie betalen moet; te weeten, beyde aan ſijn Correſpondent die hy betrecken laat, indien hy hem laat hertrecken; Doch wanneer hy hem remitteert, ſoo competeert hem alleen Proviſie en geen Courtagie; maar de Courtagie moet evenwel in de Calculatie geconſidereert werden, dewijlſe by den Calculant ſelve voldaan werdt.

IX.

Wanneer yemant wil uytreeckenen, of het hem voordeeliger is, ſijn avance adroiture, of over een ander plaats, te laten remitteren, die moet nevens het vergelijcken vande reſpective Courſſen, of Prijſen van de Wiſſel, derwaarts en herwaarts, obſerveeren, ſo die Remiſes op een ander plaats gedaan werden, om door hem ingetrocken te werden, dat hy als dan alleen de Courtagie van het intrecken bekoſtigt, en avan-

ceert in de tijdt; Maar wanneer directe over een ander plaats geremitteert werdt, so spendeert men. Provisie en Cortagie, en men moet sijn geldt langer missen.

X.

Om te calculeeren de Winst of schade op een gegeven, en weder in getrocken Remise, moet de Winst gediminueert, en de Schade, sooder Verlies valt, geaugmenteert werden, met dubbelde Courtagie, te weten, van het geven en van het weder intrecken; en wanneer men uytreekenen wil wat op een Remise die men effectieve overmaackt, en retourneeren laat, geavanceert of verlooren werdt; so moet van de geremitteerde Som, die elders t'ontfangen is, eerst de Provisie en Courtagie gedetraheert werden, en de Rest wert het Apoincte genoemt; en moet uytgereeckent werden volgens de geposeerde Cours, soo bekomtmen het provenue van den Herwissel, die vergeleecken met de Som daar voor uytgegeven, geaugmenteert met de Courtagie van het remitteeren, so sal het different zijn d'Avance of Schade op die Negotiatie gevallen.

XI.

Om te reeckenen na advenant van hoe veel ten hondert in 't Jaar, in het Wisselen gewonnen of verlooren werdt, moet men in het remitteren de tijdt niet al te precijs nemen, door dien de voldoening selden op den vervaldag inkomt,

komt, en niet altijdt op die dagh als de selve in komt, weder afgegeven werdt; Maer in het Trecken mach de Tijdt wel precijse genomen werden, om dat over Trattes ordinaar voor, oft uytterlijck op, den Vervaldagh gerevaleert werdt.

XII.

Wanneer een Commissionaris betrocken werdt, met Ordre om hem *per Apoincte* te revaleren, die moet den beloop van de Trattes augmenteeren met sijn Provisie en Courtagie, en die uytkomst is de Som *per Apoincte* die hy revaleeren moet; in tegendeel, wanneer een Commissionaris Remises bekomt, met Ordre om den beloop *per Apoincte* weder na elders te geven, die moet van den beloop der selver Remises sijn Provisie en Courtagie aftrecken, en de rest is het *Apoincte* dat hy remitteeren moet; en soo wanneer een Commissionaris geordineert werdt, op d'een Plaats te geven, en op een ander Plaats *per Apoincte* hem te revaleeren, die moet, wanneer hy een vaste Som geremitteert heeft, die vergrooten met sijn Provisie en dubbelde Courtagie, dan bekomt hy de Som die hy *per Apoincte* revaleren moet, maar wanneer hy een vaste Som getrocken, en uitreeckenen wil, hoe veel hy *per Apoincte* te remitteren heeft, so moet hy van den beloop van de Trattes, sijn provisie en dubbelde Courtagie aftrecken, en de rest sal het *Apoincte* zijn, dat hy te-

 gen

gen ſijne gedaane Trattes geven, of remitteeren, moet; welck *Apoincte* dan, na den bedongen Cours (wanneer men wiſſelt in een vreemde Gelt-noeming) gereduceert moet werden, tot ſoodanige Geldt-noeming, als in de Wiſſelbrieven moet begroot en uytgeſet werden.

XIII.

De Proviſie moet in de Calculatie van eên Wiſſel-party ſo meenighmaal gereeckent werden, als de ſelve door Commiſſionariſſen gewiſſelt, en omgeſet, of getracteert wordt; maar de Courtagie werdt geen Commiſſionaris goed gedaan, 't en zy hy effective marchiandeeert, ſluyt, en negotieert, ofte de Party getrocken, of geremitteert, heeſt.

XIV.

In het uytreeckenen van den beloop van de Herwiſſel en Koſten, van Wiſſelbrieven ten vervaldag van non betalinge geproteſteert, reekentmen de Cours van den her-wiſſel ſodanigh, als effecttive ter tijde van de Proteſtatie, ter plaatſe daar de voldoeninge geſchieden moet, op die plaats daar na toe de Wiſſel weder retourneert, op ſicht is gewiſſelt; En die Som augmenteertmen met $\frac{1}{3}$ pour cent voor Proviſie, en 1. per Mille van Courtagie; Item, d'Onkoſten voor het Proteſt, en het port van drie Brieven, te weten, twee koomende en een gaande.

Het V. Capittel.

Wat een Wissel-brief is: en waar op den Trecker voor het overleveren, en den Gever in het aannemen, van de selve te letten staet.

I.

DEn Trecker is gehouden van de genegotieerde Somme op Wissel, aan den Gever, Wissel-brieven te leveren.

II.

Den Trecker behoort voor het onderteeckenen, immers voor het overgeven, en den Gever op het aanneemen, immers vóor het versenden, of by weder-intreckinge, voor het endosseren en demanueren van de Wissel-brieven, naauw in achting te nemen, of deselve wel gemaackt, en alle noodige requisiten daar in geexpresseert zijn.

III.

Een Wissel-brief is een Acte of Geschrifte obligatoir, inhoudende (1) den Tijt wanneer, (2) de Plaatse waar, deselve is verleden: (3) de Somme die (4) geordineert, versocht oft aangenoomen wert te voldoen; (5) op wat tijdt en, en (6) aan wie de voldoeninge sal heschieden; (7) van wie de (8) VVaarde ontfangen, ofte met wie gewisselt, is; (9) onderteeckent by die den wissel verleent; met een Opschrift, ofte Sy-schrift, houdende (10) aan den gene diese voldoen sal, en

en (11) de plaatſe, waer de voldoeninge zal ge-ſchieden.

IV.

(1.) Trecker en Gever moeten beyde obſerveren, daar op letten en in acht neemen, of de Wiſſel-brief gedateert, en den dagh en Datum, ofte den Tijt van het verleenen van deſelve, wel en duydelijck in deſelve, uytgeſet is.

V.

Een Trecker mach de Wiſſel-brieven die hy maackt, ſoodanigh in ſijn faveur dateeren, als hy behoudens de geſlootene Conditie doen kan.

VI.

(2.) Trecker en Gever dienen oock beyde daar op te letten, dat in 't hooft van de Wiſſel-brief gemeldt werdt, de Plaats waar uyt gewiſſelt is.

VII.

(3.) Trecker en Gever, moeten oock beyde reguard nemen, of de Somme, die te betalen is, in de Wiſſelbrief wel duydelijck uytgeſet en begroot is.

VIII.

(4.) In een Wiſſel-brief moet de betalinge geordineert, verſocht of aangenomen werden.

IX.

(5.) Trecker en Gever, moeten beyde in acht nemen, dat de betaal-tijd niet dubieus, noch vroeger noch later, als men geconditioneert heeft, uytgeſet en getermineert is.

X.

(6.) Den Gever moet ſpeciaal in achtingh ne-

nemen, en naarſien, of den Naam van den geene aan den welcken den Wiſſel-brief ſal voldaan werden, wel en recht geſtelt en geſpelt is; en ſoo wanneer de Wiſſel-brief moet houden aan ordre te voldoen, of 'er ſulx al by ſtaat en duylijck is uytgeſet.

XI.

(7.8.) 't Is oock noodigh, dat den Gever lette of in de Wiſſel-brief ſijn Naam, en dat de waarde van hem, ofte met hem gewiſſelt, daar in geſtelt is.

XII.

(9.) Den Gever moet oock daar op letten, dat de Wiſſel-brief by den Trecker onderteekent is.

XIII.

(10.) Specialijck ſtaat den Trecker daar op te letten, dat de Wiſſel-brief geen verkeert Opſchrift heeft, maar aan den rechten man daar hy op treckt, gedirigeert is.

XIV.

(11.) Trecker en Gever moeten eindelijck oock beyde letten, dat de Plaats daar de betalinge geſchieden moet, 't zy in de Wiſſel-brief, of in het Opſchrift, duydelijck is uitgeſet; ende wanneer een Trecker op een Buytenwoonder treckt, dat is, op yemandt die niet woont ter plaatſe daar de betalinge geſchieden moet; ſoo ſtaat hem te obſerveren, dat hy niet alleen duydelijck uitſet waar te betaalen, maar oock waar be betrockene woont.

XV.

Somtijts wert van een geslootene VVissel-party niet meer als een *sola* VVissel-brief gemaackt, maar ordinaar is men gewent dubbelde Brieven te geven, te weten, *prima* en *secunda*, dat is, eerste en tweede.

XVI.

Een Gever doet onvoorsichtigh, als hy van een genegotieerde Somme, al is deselve op sicht te betaalen, maar een *sola* VVissel-brief maacken doet of aanneemt

XVII.

Een Trecker is gehouden, volgens de Notitie en opgave van de Gever, de genegotieerde somme op wissel te verdeelen, en daar van meer als een, ja soo veel VVissel-brieven te maacken, als den Gever desidereert, en hem accomodeert: insgelijx is den Gever gehouden, VVissel-brieven, houdende ten lasten van diverse, die t'saamen de genegotieerde somme monteren, van den Trecker aan te nemen.

XVIII.

Een Trecker doet onvoorsichtigh, soo wanneer hy twee of meer VVissel-brieven maackt van een selve somme, en t'eenemaal van een inhout; en indien de selve soodanigh van den Gever gerequireert werden, soo kan hy d'een maken van die som die de Gever desidereert, en d'ander verdeelen in twee differente sommen, t'samen de begeerde som monterende.

XIX. Een

XIX.

Een Trecker moet byſonder daer op letten, dat hy van een en deſelve party geen twee *primæ* of twee *ſecundæ*, dat zijn, twee eerſte, of twee tweede VViſſel-brieven maackt, maar dat hy deſelve in den Text, en oock in het opſchrift, duydelijck onderſcheidt.

XX.

Een Trecker doet voorſichtigh, die wanneer hem een tweede VViſſel-brief gevordert werd, van een party daar van hy niet ſeecker weet, of by hem een tweede Brieff gemaackt is of niet, dat hy in plaatſe van de verſochte tweede, een derde Brief maackt: ofte voor een verſochte derde, (ſoo wanneer hy eenighſins twijfelt dat hy die mocht geteeckent hebben) een vierde Brieff geeft.

XXI.

Een Trecker moet oock voor al daar op letten, dat alle VViſſel-brieven die hy van een en deſelve party maackt.even eens gedateeert ende teenemaal juyſt van een inhout en opſchrift zijn alleen met dat onderſcheidt, dat het een eerſte, tweede, derde, of vierde VViſſel-brief is.

XXII.

Een Trecker magh de VViſſel-brieven maacken ten laſten van wien hy wil; die macht heeft door d'acceptatie ſich te verobligeren, oock op ſijn eygen Dienaar, hem buyten-lants onthoudende.

XXIII. Een

XXIII.

Een voorsichtigh Trecker sal geen Wissel-brieven maacken op sicht, oft eenige daagen, weecken of maanden na sicht, te betaalen.

XXIV.

Een voorsichtigh Trecker sal, soo wanneer hy het excuseren kan, geen Wisselbrieven maacken te betaalen aan den Betrockene selve, ten zy dat hy volkomen gerust is, in desselfs sufficance, oprechtheit en fideliteit.

XXV.

Een Trecker is verobligeert ter requisitie en begeerte van den Gever, de Wissel-brieven hoewel volgens sijn opgave en ordre gemarckt, te veranderen, soodanigh als den Gever desidereert; 't zy dat hy die wil hebben aan een ander te voldoen, ofte de som verdeelt, indien noch niemant anders sijn handt op deselve gestelt heeft; behoudens dat den Gever d' Advijs-brief van den Trecker aan de Betrockene, raackende die veranderinge, t'sijnen kosten addres versorght; maar wanneer de Wissel-brief geaccepteert, ofte door yemant anders ge-endosseert is, soo moet een Trecker voorsichtigh zijn in iets te veranderen.

XXVI.

Een voorsichtigh Trecker sal hem wachten om yets in d'eene Wissel-brief te veranderen, en 't selve in d'ander onverandert te laaten.

XXVII.

Een Gever op een Plaats is niet gehouden Wiſſel-brieven aan te nemen, houdende ten laſte van den Trecker ſelver, maar als op Miſſen of Marckten gewiſſelt is, mag den Trecker volſtaan met Brieven te leveren ten laſte van hem ſelven.

XXVIII.

Wanneer in het contracteren of ſluyten van de Party, den Maackelaar expres toeſegginge gedaan heeft aan den Gever, dat den Trecker hem gemaackte Brieven ſal leveren, door een den Gever voor ſuffiſant bekent man getrocken of geendoſſeert; ſoo is den Gever niet gehouden, van den Trecker eygen gemaackte noch ongeacceptee rde, oock geen andere, door den Trecker geëndoſſeerde, Brieven aan te nemen.

XXIX.

Een Gever moet voorſichtigh zijn, ſelfs in het tracteeren en 't aanneemen van gemaackte Brieven, getrocken of geaccepteert door een ſuffiſant man, ſchoon hy deſſelfs hant-teeckening kent, ſoo wanneer de Intrecker een vremdeling, en hem niet bekent is.

XXX.

Een Gever moet oock voorſichtigh zijn in het aannemen van geaccepteerde Wiſſelbrieven, houdende aan de ordre van den Trecker te betaalen, en door den ſelven geëndoſſeert, wanneer hy den Trecker niet voor overſuffiſant houdt, en den Acceptant hem onbekent is.

XXXI. Een

XXXI.

Een Gever op ſicht is niet gehouden vervallen VViſſel-brieven aan te nemen, daar van de reſpijt-dagen van betaalinge, of al geheel, of voor het meerendeel, verloopen ſullen zijn eer deſelve ter plaatſe kan weſen daar de voldoeninge geſchieden moet; en ſpecialijck is den Gever onvoorſichtigh, ſoo wanner hy zulcx doet in een tijdt dat den Poſt niet ſeecker gaat, 't zy door de onveylheidt of onbequaamheydt van de wegen, of ander inconvenient, ten zy dat hy hem van ſijn intrecker doet guaranderen, dat hy ſijn verhaal op hem behouden ſal, niet tegenſtaande na verloop van de reſpijt-dagen, eerſt de voldoeninge ſoude gevordert, ende by weigering geproteſteert, konnen werden.

HET VI. CAPITTEL.

Van het te Boeck-ſtellen der Wiſſelen.

I.

ALle en yder die in een VViſſel-party geraackt is, deſelve aangaat, of verantwoordinge van dien is verobligeert, moet'er pertinent Boeck en aanteeckeninh van houden, ſoo verre deſelve hem is concerneerde.

II.

Een Trecker moet voor al, eer en al vooren hy de VViſſel-brieven maackt, ofte doet maacken, immers eer hyſe aan de Maackelaar overgeeſt,

geeft om aan den Gever te behandigen, den inhout, omſtandigh, pertinent en diſtinct te Boeck ſtellen; en aanteeckenen den dagh *wanneer, werwaarts*, ofte *op wat Plaats*, ofte *Mis, in wie, voor wiens reeckening, wat Somme, in wat Cours*, ende *van Wie*, hy treckt; *op wat Tijt*, ende *aan Wie* te betaalen; op dat, ſoo wanneer by eenigh interval, derde of vierde wiſſel-brieven ge-eiſcht worden, hy deſelve t'eenemaal van een inhout, als de *prima* en *ſecunda*, maacken kan.

III.

Een Gever behoort, ſoo haaſt hy de Wiſſel-brieven bekomt, immers eer en alvoren hy de valuta aan den Trecker voldoet, deſelve te boeken, 't zy dat hy effective remitteert, ofte dat hy de party om wederom in te trecken diſponeert.

IV.

Wanneer aan den Gever, geen eygen gemaackte, maar door den Trecker geëndoſſeerde, Wiſſel-brieven behandight worden; ſoo dient by hem wel duidelijck aangeteeckent, van wat Datum deſelve zijn, uit wat Plaats, ende van wie gemaackt ofte getrocken, van wat Somme, wanneer en aan wie te betaalen, in wat Prijs of Cours hy genegotieert heeft, en aan wie de VViſſel-brief vervolgens geëndoſſeert is, ſoo ſal hem te evidenter conſteren en blijcken of er eenigh manquement of abuys in het endoſſeren is gecommiteert.

V. Trec-

V.

Trecker en Gever behooren oock onder ofte ter zijde van een VVissel-party t'annoteren, den Naam van de Makelaar, met dewelcke deselve is gecontracteert, om by eenigh inconvenient, ende oock in het nasien van de courtagie reekeningen, te konnen weten door wat Maackelaar de party geslooten is.

VI.

Een Gever, die niet effective remitteert, maar sijn gelt op wissel op tijdt disponeert, en de wissel-brieven laat maacken of endosseeren aan sijne ordre te betaalen, om die by gelegentheidt weder in te trecken, sal onder ofte ter zijde d'aanteekening van sodanige wissel-party, mede uitsetten den vervaldag van de wissel-brief, en onder d'aanteeckening een duym breet, of wat meer of min plaats laaten, om daar na, wanneer hy de VVissel-brief in te trecken, ofte te contanteren, ofte te remitteren komt, onder de eerste aanteeckening te konnen by noteren, wanneer de intrecking, contantie ofte overmaacking, is geschiet, aan wie de wissel-brief is geëndosseert, ende van wie de Valuta.

VII.

Wanneer een Gever een wissel-brief aan yemandt sendt om d'acceptatie te vorderen, soo dient onder, by, ofte nevens d'aanteekening van die party, in het Memoriaal of VVissel-boek door hem per memorie aangeteeckent, aan wie

en

en wanneer hy ſoodanigen Brief ten dien eynde verſonden heeft; en die aantekening geroyeert, wanneer hy deſelve geaccepteert wederom ontfanght.

VIII.

Die Wiſſel-brieven geſonden werden om te laten accepteren, en die onder hem te houden tot dat hem deſelve met de geëndoſſeerden afgevordert werden, diend oock per Memorie aantekening te maken, van wie hy deſelve ontfangen heeft, en aan wie hy die te overhandigen komt, oock van den verval-dagh, om ſoo wanneer de afvorderingh niet tijdigh geſchied, binnen de reſpijt-dagen de voldoeninge uyt kracht van den geaccepteerden Wiſſel-brief te ſolliciteren, en betalinge te vorderen onder Cautie, ofte de penningen te doen namptiſeren, ende by weygeringe te doen proteſteren.

IX.

Soo dra een Geremitteerde Wiſſel-brieven ontfangt, immers eer en alvooren hy d'acceptatie van deſelve vorderen laat, moet hyſe op den dagh van d'ontfang boecken en aantekenen, uyt wat Plaats, door Wie, voor wiens rekeningh, in wiens Brief, van wat Datum, wat Somme, tot wiens laſten, wanneer, en aan wie te betalen, hem geremitteert werd; en ſoo wanneer het een ingetrocken, of geëndoſſeerde Brief is, ſoo moet hy daar by voegen wanneer, en waar verleden, en hoe deſelve vervolgens tot op hem geëndoſſeert is; Item, wanneer de party

voor ſijn rekeningh hem geremitteert werd, in wat Cours ſijn Correſpondent deſelve genegotieert, en voor wat Somme hem daar over te crediteren heeft.

X.

Een Betrockene moet, ſoo haaſt hy van den Trecker advijs bekomt dat hy op hem getrocken heeft, op den dagh van d'Ontfangh van d'Advijs-brief, uyt deſelve aantekeningh van de Trattes maken; te weten, uyt wat Plaats, door Wie, wat Somme, onder wat Datum, op wat Tijd, ende aan Wie ofte wiens ordre te betalen, op hem getrocken is; en ſoo wanneer de Trattes voor ſijne rekeningh is, oock daar by voegen, in wat Cours ſijn Correſpondent gewiſſelt heeft, en voor wat Somme hem daar over te belaſten, ende het ſelve niet uytſtellen, of daar mede niet te wachten, tot dat de Wiſſel-brief aan hem om te accepteren vertoond werd.

XI.

Wanneer d'Advijs-brief meld, dat de Wiſſel-brief aan ordre te betalen houd, ſoo diend door de Betrockene onder de Aantekeningh van de party, mede wat plaats open gelaten, en wanneer de Wiſſel-brief om t'accepteren gepreſenteert werd, en daar op endoſſement of endoſſementen gevonden werden, deſelve proviſioneel geannoteert, en ten verval-dage, eer en alvooren de voldoeninge geſchied, vervolgens alle de endoſſementen die op deſelve gevonden werden,

tot

tot op den geene aan den welcke men voldoet, duydelijck in de open gelaten plaats, onder de eerste Aantekening, uytgeset.

XII.

D'Acceptant van een Wissel-brief moet niet nalatigh zijn, nevens ofte onder de gemaackte Aantekening van de Party in sijn Memoriaal of Wissel-Boeck te Annoteren, dat hy, en wanneer hy, deselve geaccepteert heeft, en soo wanneer door den Trecker twee of meer Wissel-brieven, t'eenemaal van een Som en teneur, aan ordre te betalen, onvoorsichtigh gemaackt zijn, soo moet den Betrockene voorsichtigh zijn in 't Accepteren, en niet alleen op-nemen en Aantekenen d'endossementen, sooder gevonden werden, op de Brieven die hem om te Accepteren werden geëxhibeert, maar oock wel naauw observeren, of hy de prima of secunda Brief accepteert, ende het selve duydelijck in sijn Notule uytsetten; op dat hy door onachtsaamheyd geen twee Wissel-brieven van een party te Accepteren komt.

XIII.

Alhoewel het niet hooghnoodigh is, soo is het nochtans niet berispelijck, dat de Betrockene oock per memorie in sijn Memoriaal of wissel-boeck Aantekeningh maackt van de wissel-partyen op hem getrocken, schoon hy deselve van Non-acceptatie protesteren laat; maar alsdan moet hy oock daar by voegen, dat hy deselve

niet aangenomen; en laten protesteren, heeft.

XIV.

Een Houder van een Wissel-brief, dewelcke by de Betrockene niet geaccepteert, ofte geaccepteert zijnde, ten verval-dage niet voldaan, en alsoo van non-acceptatie of non-betalinge, geprotesteert wert, moet nevens, of onder, de aantekeningh van die party, in sijn Memoriaal of wissel-boeck Notule daar van houden, ende aantekenen, wanneer, ende aan wie hy het protest, met ofte sonder wissel-brief, versendt; ende soo wanneer deselve wissel-brief, door hem, of een derde, *sopra protest*, ter eeren van den Trecker, of eenigh Endosseur, aangenomen ofte voldaan werdt, soo moet van die aanneminge oft voldoeninge, door hem mede behoorlijcke Aantekening gemaackt werden.

XV.

Die een Wissel-brief niet libermente, maar *sopra Protest*, accepteert, moet by d'aantekening van de party 't selve annoteren, en daar by expresseren, voor wiens rekeninge hy deselve geaccepteert heeft; en soo wanneer de wissel-brief niet op den Acceptant, maar op ymandt anders, diese protesteren laat, getrocken is, soo moet den Acceptant van die VVissel-brief *S. P.* een volkomene Aantekeningh maacken, soo wel als of die directe op hem getrocken was; te weten, wanneer, uyt wat plaats, door wie, wat somme, aan wie, en op wat tijd, te betalen, en

op

op wie getrocken, en dat de Brief door den selven niet aangenomen, maar door hem *S. P.* ter eeren van den Trecker, of Endosseur, geaccepteert is.

XVI.

VVanneer een VVissel-brief te betalen houd eenige tijd na sicht, ofte op uso, en uso voor eenige tijdt na sicht gerekent werd, soo moet niet alleen den Acceptant, maar oock den Houder annoteren, den Datum van d'Acceptatie, om den verval-dagh te calculeren; en het is een goede observance, dat door den Houder en Acceptant onder d'Aantekeningh van alle wissel partyen, 't zy dat deselve houden na dato, na sicht, of op uso, te betalen, den verval-dagh wel duydelijck en blijckelijck uyt-geset en genooteert werdt.

XVII.

VVanneer ymandt van sijn Commissionaris Advys bekomt, dat hy voor hem op elders getrocken of geremitteert heeft, soo moet door den Principaal van die negotiatie, oock Notule ende Aantekeningh gemaackt, en distinctelijck gespecificeert werden, door wie, uyt wat Plaats, wanneer, wat Somme, in wat Cours, aan wie geremitteert, of op wie getrocken, waar, en wanneer te betalen, ende met wat Missive hem van die negotiatie Advys gegeven is: ende wanneer hy van de Betrockene of geremitteerde de confirmatie daar van bekomt, soo moet hy naarsien of de Advysen corresponderen of niet

XVIII.

Soo wanneer ymand treckt, of remitteert, oftē geremitteert of betrocken werdt door ſijn Correſpondent, op ordre van een derde, voor rekeninge van een vierde, die moet het ſelve in het te Boeck ſtellen van de party wel duydelijck extenderen: op dat de Boeckhouder, of Inſchrijver van de party in't Journaal, weten kan, wie hy te belaſten of te crediteren heeft.

NB. *d' Aentekening daar van in alle de voorgeſtelde Poſitien gementioneert werd, verſtaat ſich niet van een formele te Boeckſtelling, ofte formering van de Party Journaals-wijſe, dat Boeckhouders werck is, maar van een eenvoudige aantekening, door den Koopman ſelve, of ymand van ſijn Comtoir-dienaars, in het Memoriaal, of in een apart Wiſſel-boeck, dat by de Koop-lieden, die eenig omſlagh van Wiſſel-negotiatie hebben, diend gehouden te werden.*

XIX.

Wanneer men voor eygen rekening op tijdt treckt, ofte remitteert, trecken oft remitteren laat, op, of aan ſijn Correſpondent, elders woonende: ſoo diendmen in een Dagh-boeck, ofte Klapper van verval-tijdt der Wiſſelen, Notule en Aantekeningh te maken, wanneer die Trattes of Remiſes komen te vervallen: om tegen de verval-tijd, des noodigh, de proviſie te verſorgen, ofte over ſijne in te komen avans te diſponeren, oft ſijn Correſpondent na ver-

eysch in rekening courant, daar voor te belasten ofte te crediteren.

XX.

Die geremitteert of betrocken werd, moet oock een Dagh-boeck of Klapper houden van den verval-tijd der Wisselen, die ten haren behoeven of lasten loopen, en daar in op den verval-dagh Aantekenen, aan wie, voor wat Wissel, en wat Som, te vorderen ofte te betalen staat: en soo wanneer de Wissel-brief aan ordre te betalen houd, 't selve expresseren, op dat den Houder ten verval-dage verdacht zy, den Acceptant t'adverteren, dat de Wissel-brief aan hem te betalen geëndosseert is.

XXI.

In het Boeck-stellen of formeeren van een Wissel-party in 't Journaal, moet door den Boeckhouder uytgevonden werden den rechten Debiteur en Crediteur, en gene aan dese belast, voor de Somme ofte den beloop van den Wissel-brief, alleen in een enckele, en soodanige geld-noeming, waar in men Boeck en rekening houd, wanneer de Party een ander aangaat; maar wanneer de Party voor eygen rekeningh is, soo moet den beloop niet alleen in een eygen, maar oock in die geld-noemingh begroot werden, daar in men met den Correspondent rekeningh houd, en in het overdragen van soodanige Post in het Groot-boeck, moet binnenlijns op des Correspondents mijne rekeningh,

die uytheemſche Geld-noemingh oock uytgeſet werden, om wanneermen rekening courant van ſijn Correſpondent ontfangt, deſelve ſonder opſlagh van't Journaal te konnen collationeren en naarſien.

XXII.

VVanneer men op een dagh, verſcheyden Poſten of Partyen in wiſſel negotieert, of genegotieert geeft, op een Plaats te betalen, van ongelijcke Sommen, en in differente Cours of Prijſen, of voor diverſe rekeningh, en men deſelve Poſten en Prijſen, aan ſijn Correſpondent, ofte Correſpondenten, voor wiens Rekeningh men deſelve treckt ofte remitteert, ofte getrocken ofte geremitteert geeft, ſoo juyſt niet verdeelen of aanſetten kan, als deſelve effective genegotieert zijn; ſoo moet den Boeckhouder, van die geheele Negotiatie in contatie, in 't Journaal twee generale Poſten formeren, ende als Trecker in d'eene Poſt na vereyſch eerſt debiteren, alle die Rekeningen, die effectivelijck te belaſten zijn, en *Wiſſel-reeckeningh*, of eenige andere tuſſchen-rekeningh, crediteren, en dieſelve Wiſſel-, ofte andere rekeningh, hoe hy die oock noemt, daarentegen in d'ander Poſt wederom in een party belaſten, aan alle den gene, die wegens deſelve Negotiatie moeten gecrediteert werden, ende dat in d'een en d'ander Poſt, reſpectivelijck voor ſoodanige Sommen, en in ſoodanige Cours, als men deſelve effective

ge-

genegotieert heeft, en genegotieert ofte geconteert geeft; en als Gever soo als hy viceversa die *Wissel-*, ofte anders by hem genoemde generale tusschen-*rekeningh* in d'eerste Post eerst debiteren, en in de tweede crediteren na vereysch.

XXIII.

't Is een groote misslagh, dat men in het negotieren voor eygen Rekening, sijn Correspondent die men op Tijdt betreckt ofte remitteert, ofte betrecken ofte remitteren laat, terstondt voor die Trattes of Remises op rekeningh courant crediteert of belast; gelijck mede, datmen sijn Correspondent op rekeningh courant crediteren of belasten sal, wanneer hy voor sijne rekeningh op tijdt remitteert of treckt, soo haast als men Advys daar van bekomt, of schoon de party na verloop van weken of maanden eerst te ontfangen of te voldoen staat; vvant daar mede embroulleert men de courante rekening, die duydelijck behoort te vertoonen, hoemen t'allen tijden effective met sijn Correspondent staat, en of men selve, dan of hy avance heeft, of in verschot is; dierhalven is het noodigh, dat door een Boeck-houder de VVissel-partyen op tijdt voor eygen rekeningh, eerst op een algemene, oft op een aparte, Wissel-rekeningh gebracht, ende ten verval-dage van deselde weder afgeschreven werden; maar wanneer men voor eens anders rekeningh op Tijdt betrocken of geremitteert werdt, soo behoeftmen

geen party ofte Post daar van in 't Journaal te formeren, voor dat men de Trattes effective voldoet, ofte van de Remises voldaan werd, als wanneer des Correspondents reekeningh courant, dan te belasten ofte te crediteren staat na vereysch.

XXIV.

Het is oock een groote misslagh, datmen in het wisselen op de Franckfoorder Missen, alle de Partyen diemen treckt en geeft, op eene en deselve reekeningh van *Paasch-* ofte *Herfst-Misse* ter eerster instantie tegen elckanderen contraponeert; want by soodanige enckele Rekening noyt blijcken kan, hoe de Negotiatie geadjusteert, ende de respective Partyen tegen elckanderen gerescontreert, geprolongeert ofte geassigneert zijn, om het welcke te doen consteren, soo is het noodigh, dat men van die Wissel-negotiatie twee Rekeningen houd, te weten, een van *Debiteuren*, en een van *Crediteuren*, op soodanige Mis, en datmen ter eerster instantie op reekeningh van Debiteuren belast alle der geenen diemen op de Misse geeft, ofte voor sijne rekeningh elders heeft laten disponeren, respectivelijck yder voor soodanige Somme die hy in de Misse voldoen, of daar van hy Wissel-brieven, houdende in soodanige Mis te betalen, fourneren moet; en op de rekeningh van Crediteuren daar en tegen yder crediteert, van de welcke men op de Misse getrocken heeft, ofte

door

door de welcke men elders voor ſijne rekening heeft laten trecken, ende aan, ofte voor de welcke men in de Miſſe voldoen, ofte voor de Miſſe Wiſſel-brieven verſorgen moet; en daar na, wanneer tegen het aanvangen van de Miſſe, de Partyen tegen elckanderen effectivelijck gereſcontreert, ofte geprolongeert, geaſſigneert, ofte met Wiſſel-brieven geadjuſteert werden; dan moetmen de Afſchrijvingh ofte overſchrijving, van d'eene rekening of d'ander, ofte van d'eene rekeningh op d'ander, doen, na vereyſch, ſoo kan altijdt by het Groot-boeck conſteren en blijcken, hoedanigh de geheele Negotiatie op ſoodanige Miſſe afgeloopen, geſaldeert en geſloten is.

Het VII. Capittel.

Van het adviſeren en reſponderen.

I.

IN de Wiſſelhandel moetmen prompt zijn, ſoo in het Advys geven, als reſcriberen of reſponderen.

II.

Voor al is het de plicht van den Trecker, dat hy ſonder verſuym met de eerſte ordinaris Bode of Poſt, van de Trattes Advys geeft aan ſijn Correſpondent die hy betreckt: op dat de wiſſel-brief den betrockene niet vertoond, en van hem

hem d'Acceptatie gevordert werde, voor dat hy advertentie van den Trecker heeft.

III.

d'Advys-brief moet wel en duydelijck inhouden, eerst en voor al voor wiens rekeningh datmen treckt, vorder, onder wat Datum, wat Somme, aan wie en wanneer te betalen, en van wie de Valuta ontfangen of gerescontreert is, en als de Wissel-brieven aan ordre te betalen, gemaackt zijn, diend het selve in de Advys-brief geëxpresseert.

IV.

Wanneer de Trattes geschied voor rekening van den Trecker, of een derde, en niet voor rekeningh van de Betrockene, dan is 't niet noodigh, dat den Trecker aan hem adviseert, in wat Cours hy genegotieert heeft, indien de Somme die betaalt moet werden, in de Wissel-brief geexpresseert en begroot is, in een bekende Geldnoemingh ter plaatse daarse voldaan moet werden; maar soo wanneer de Somme die voldaan moet werden in de Wissel-brief begroot is, in een uytheemsche, of ter plaatse daarse voldaan moet werden onbekende Geldtnoemingh, soo moet, in alle geval, 't zy voor wiens rekening de Trattes geschied, de Cours of Prijs waar in de Wissel geslooten is, en waar na de reductie gemaackt moet werden, in de Advys-brief, soo wel als in de Wissel-brief, nevens de getrockene Somme, mede uytgeset en genotificeert werden.

V. Den

V.

Den Trecker is gewoon in het Advys-geven sijn Correſpondent die hy betreckt, te recommanderen, dat hy van ſijne Trattes behoorlijcke Nota gelieſt te maken, ende ſijn Wiſſel-brief of Brieven op de vertooningh met Acceptatie, en ten verval-dage met prompte voldoeninge, te vereeren, hem daar van na vereyſch debiteren, ofte ſijn rembours, ſoo hy voor rekeningh van een derde treckt, by den ſelven te vinden.

VI.

Den Trecker is oock gewoon met de volgende Poſt ſijne gedane Trattes te confirmeren, en ſoo de Wiſſel-brief op ſicht ofte kort ſicht, ende van een conſiderabele Somme is, oock wel oock diverſe wegen, ſoo het geſchieden kan, daar van Advys te geven.

VII.

Die remitteert, ſal ſijn Correſpondent dien hy remitteert, oock pertinent Adviſeren, voor wiens rekeningh hy hem remitteert, wat Somme, in wiens Brief, van wat Datum, wanneer en aan wie te betalen, en, ſoo deſelve aan ordre houd, door wie geëndoſſeert.

VIII.

Wanneer de Wiſſel-brief noch niet geacceptéert is, ſal een Remittent, aan ſijn Correſpondent dien hy remitteert, recommanderen, d'Acceptatie daar van te procureren, en by weygering wiſſel-ſtijl te obſerveren, dat is, te doen proteſteren.

IX. Als

IX.

Als de geaccepteerde Wiſſel-brief in ymands handen is (ter plaatſe daar de betalingh geſchieden moet) die d'Acceptatie gevordeert heeft, ende 't ſelve op de geëndoſſeerde ongeaccepteerde Brief niet genoteert ſtaat: ſoo dient den Remittent in ſijn Advys-brief te melden, by wien de geaccepteerde te vorderen en te vinden is.

X.

Een Remittent moet verſorgen, dat de Wiſſel-brief of wiſſel-brieven die hy remitteert, geſonden werd aan den geenen, die de vorderingh daar van doen ſal, en aan de welcke die te betalen gemaackt of geëndoſſeert zijn, ende dat deſelve in geen verkeerde Miſſive ingeſlooten, en na elders anders geaddreſſeert werden.

XI.

Als een Remittent eerſte en tweede Brieven van een Party in handen heeft, ſoo moet hy die niet beyde te gelijck, maar d'eene voor, en d'ander na, verſenden: om ſoo wanneer d'eerſte manqueerde, qualijck beſtelt wierd, ofte in onrechte handen geraackte, ſijn Correſpondent de tweede Brief bekomen, en met deſelve, na vereyſch, d'acceptatie of voldoeninge vorderen kan.

XII.

Wanneer den Remittent maar een enckele geaccepteerde Brief heeft, ofte de geaccepteerde Brief ter plaatſe is daar deſelve te betalen houd, ende alſoo door den Remittent maar een Brief

kan

kan versonden werden, soo moet men een volgende Post de gedane Remises werden geconfirmeert, en duydelijck en omstandigh genotificeert, van wat teneur de gesondene Wissel-brief is, op dat by manquement van de gesondene Brief, den geremitteerde met dese Advys-brief hem kan addresseren aan de Betrockene, ende deselve interdiceren aan niemand als hem te voldoen: ja ten verval-dage sich niemand openbarende, om de voldoeninge te vorderen, uyt krachte van dit pertinent Advys, ofte confirmatie, den Betrockene te persuaderen hem te voldoen onder cautie, ofte den beloop des Wissel-briefs te namptiseren, ofte by weygeringh van beyde, tegens hem te protesteren.

XIII.

Een Trecker of Remittent voor rekeningh van een derde, moet oock aan den genen, voor wiens rekeningh getrocken ofte geremitteert is, prompt en onverschooven Advys geven; werwaarts, aan wie, en wat Somme, op wat tijd te betalen, mitsgaders in wat cours of prijs de Party gewisselt, en voor hoe veel hy daar voor gecrediteert, ofte belast is.

XIV.

't Is de plicht van den Betrockene, prompt en sonder versuym te rescriberen, en den Trecker te Antwoorden, of hy de Trattes voor rekeningh van den genen by den Trecker in sijn Advys-brief gementioneert, aanneemt of niet; en

soo

soo wanneer hy difficulteert deselve soodanigh te Accepteren, soo behoorde hy den Trecker voor al terstond daar van te Adverteren, en hem te declareren, tot desselfs naricht; en niet daar mede te toeven of wachten, tot dat d'Acceptatie hem gevordert werdt.

XV.

Die een Wissel-brief *S. P.* accepteert, 't zy dat het is den Betrockene selve, of ymandt anders, die moet sonder uytstel, by d'alder-eerst occasie, daar van Advys geven aan den gene, te eeren van wien hy de wissel-brief *S. P.* geaccepteert heeft, en aan deselve d'Acte van 't Protest senden.

XVI.

Wanneer een Wissel-brief door den Betrockenen *S. P.* geaccepteert werd, soo is 't niet noodigh, dat den Houder of Vertoonder sulcx aan den Sender adverteert, maar soo wanneer d'acceptatie *S. P.* door een ander geschied, soo is het best, dat den Houder of Vertoonder, daar van aan den Sender oft Remittent, advertentie geef

XVII.

Een Betrockene voor Rekening van een derde, sal oock aan den geenen voor wiens rekening hy betrocken werd, Advys geven, van wie wat Somme, en op wat tijdt te betalen, in her voor sijne rekening getrocken is, en of die Trattes by hem aangenomen zijn, of sullen werden of niet.

XVIII. De

XVIII.

De Geremitteerde is oock verplicht aan den Remittent, en aan den gene voor wiens rekeningh hem geremitteert werd, soo het een derde is, Advys te geven van sijn bekomen Remisses, en of deselve geaccepteert zijn, of sullen werden, of niet.

XIX.

Wanneer men geen prompt bericht geven kan, of de Wissel-brief geaccepteert sal werden, 't zy om dat de Betrockene een buyten-woonder, of niet aan te treffen geweest, is, ofte dat deselve in suspens gehouden wert, soo is het echter de plicht van de Geremitteerde, ofte die de Wissel-brief om d'Acceptatie te vorderen, gesonden is, daar van Advys te geven aan den Remittent, en soo vvanneer de Acceptatie daar na volght, alsdan oock te adverteren dat hy d'Acceptatie bekomen heeft; doch dese laatste advertentie kan gemesnageert werden, wanneer in het eerste Advys, van noch geen bekomen Acceptatie, door den Geremitteerde geadverteert wert, dat hy die vorderen sal, of by weygeringh doen protesteren, soo dat wanneer met naasten geen Protest volght, den Remittent staat kan maken dat d'Acceptatie hekomen is.

XX.

Wanneer een Wissel-brief niet geaccepteert maar geprotesteert werdt, soo is den Geremitteerde verplicht van die protestatie propmt Ad-

vys te geven aan ſijn Remittent, ende hem de Acte van 't Proteſt te ſenden, en wanneer de wiſſel-brief aan ordre te betalen houd, ende uyt een ander Geweſt getrocken is, als van waar hem die is toegekomen, ſoo doet hy voorſichtigh, dat hy daar van oock kennis en advertentie geeft aan den eerſten Gever, en te meer dan, wanneer de Wiſſel-brief geaccepteert zijnde, den Acceptant te failjeren komt.

XXI.

VVanneer de Trattes oft Remiſes gedaan zijn voor d'eygen rekening van, ofte mede concernerende zijn, den Trecker ofte Remittent, o een derde, ſoo ſal de Betrockene, ten verval-dag voldaan, en den Geremitteerde de voldoening bekomen hebbende, als dan oock yder aan ſijn Correſpondent, die deſelve Party concerneert daar van wel advertentie geven tot haar naricht maar wanneer de Trattes oft Remiſes geſchied is voor de Betrockene of Geremitteerdens eygen rekeningh, dan is men niet gewoon daar van yets te mentioneren, of van den afloop Advy te geven.

XXII.

Soo wanneer ymandt aan een ander ordr geeft, om voor ſijne rekeningh op een derde t trecken, die behoorde ter ſelver tijdt aan di derde te adviſeren, dat hem veel licht ſoodanig Trattes, van wie, en tot wat Somme, voorko men ſullen, met verſoeck die te willen recapite ren

ren, en met ordre hoe deselve te annoteren, ofte waar tegens te contraponeren, ofte hoe hem te revaleren, en sijn rembours te vinden; en soo wanneer dit Advys niet te gelijck afgaat, soo moet hy doch voor al sorge dragen, dat den geenen die betrocken sal werden, daar van advertentie heeft, eer en alvooren hem de Trattes voorkomen konnen.

XXIII.

Die by præadvertentie geadviseert werdt dat hy betrocken sal werden, behoort op bekoming van soodanigh Advys te rescriberen, of hy daar van Nota gemaackt heeft, en of hy soodanigh Trattes aannemen en vereeren sal, of niet.

XXIV.

Soo wanneer oock ymandt aan een ander ordre geeft voor sijne rekeningh aan een derde te remitteren, die sal oock aan deselve derde, met eenen, ofte immers alvooren hem de Remises toekomen, adverteren, specialijck wanneer deselve op kort sicht afloopen, dat hem soodanige Remises veellicht toekomen sullen, en wat hy daar mede doen en verrichten sal; en het competeert dese derde op soodanigh Advys te rescriberen, dat hy van die ordre Nota gemaackt heeft, en deselve observeren sal.

HET VIII. CAPITTEL.

Van de Voldoeninge der Valuta door den Gever aan den Trecker.

IN het wisselen moetmen vertrouwen, maar toesien aan wien men vertrouwt, en niet alleen moet den Gever sien op de sufficantheydt van den Trecker, maar den Trecker, 't zy dat op sicht, 't zy dat op tijdt, gewisselt werdt; moet oock vernemen wie sijn Gever is, op dat den Gever geen geldt schiete, en den Trecker sijne Wissel-brieven niet overhandige, sonder de voldoeninge van de Valuta, ofte waarde daar tegen, te bekomen.

II.

Wissel-brieven werden somtijds gegeven, om door deselve te voldoen, somtijds om voor deselve voldaan te werden.

* *Van de Wissel-brieven die gegeven werden, om een oude achterstal of schuld, ofte om Koopmanschappen, ofte om eenige andere last ofte obligo, te voldoen, sal in het XXXV. Capittel gehandelt werden.*

III.

De Valuta van een Wissel-brief werd voldaan gemeenlijck met gereed Geldt, en soo wanneer den Trecker hem voor de Valuta of waarde, met yets anders, voor en in de plaats van Geldt, vergenoeght, soo werdt echter het selve als een voldoeninge in aangeteld geld geconsidereert.

IV. *Alle*

IV.

Alle Wissel-brieven, tot Amsterdam genegotieert, van 600 Guldens en daar boven, moet en in de Wißel-banck aldaar betaalt werden, op pœne dat de Wisselen die anders als per Bancko betaalt sullen werden, voor qualyck betaalt gehouden, en daar-en-boven by de Contraventeurs t'elckens vijf-en-twintigh guldens verbeurt sullen werden. Volgens de Willekeure in het oprichten van de VVissel-banck geëmaneert, in dato 31. Januarii, VVillek. van Amsterdam, 3. deel, 2. B. T. 8. n.n. *Ende de Makelaars mogen haar niet vervorderen nochte onderwinden te staan, ofte haar te laten gebruycken, om eenige Wisselen van hondert ponden Vlaams ofte daar boven, buyten de Banck te doen rescontreren ofte betalen; nochte dat in fraude van dien eenige Wißel-brieven werden vermindert, ende in plaatse van een, twee of meer Wissel-brieven gemaackt, ende gefabriceert, op pœne van suspensie ofte privatie van haar Officie.* VVillekeur. 3. D. 3. B. T. 3. n. 10.

** 't Is billick dat ter plaatse daar men een Wisselbanck heeft, alle Wisselen in de Banck van Wissel voldaan werden; en soo lange tot Amsterdam tusschen het Banck- en Courant-geld geen onderscheid gemaackt wierdt, heeft een yder sich na dese Keure konnen richten; maar dewijle nu ter tijd tot Amsterdam somtijds 3. somtijds 4 ten hondert, en meer of min differentie tusschen de Waarde van het Banck en Courant-geld gemaackt wert, soo is deselve Keure niet wel mogelijck te observeren voor Kooplieden en Winckeliers,*

die haar calandagie en correspondentie, in de voornaamste Steden deser Provintien, als Rotterdam, Dordrecht, Middelburgh, &c. en de Nabuur-landen, als Westphalen, Oost-Vrieslandt, na Oosten, Sweden, Denemarcken, en die Gewesten, hebben: want alle, immers de meeste, Wisselen, werden derwaarts in Courant-geldt geslooten, ter oorsake dat die Buytenwoonders tot Amsterdam *courant-gelt schuldig zijn, en van geen Banck-geldt noch* Aggio *weten, en altijd meenen soude daar in bedrogen, verkort of benadeelt te werden, maar door het oprechten van een* Banck-Courant, *soude dese Ordonnantie stricte komen, en ook dienen, behooren en moeten geobserveert werden.*

V.

Niet tegenstaande in de VVissel-brieven ordinaar gestelt werd, de waarde van NN. den Gever, soo werd nochtans tot Amsterdam ordinaar de waarde, door den Gever aan den Trecker, niet voldaan, voor des anderen daaghs, ofte den tweeden dagh na de overleveringe van de Brieven.

VI.

Een Gever magh de voldoeninge van de Valuta niet uytstellen, noch den Trecker daar mede ophouden, ten zy dat hy in het sluyten eenige tijd, om de valuta te voldoen, expres bedongen heeft. *Van alle Wisselen, ter Beurse van Amsterdam geslooten, daar af de Brieven overgelevert, of afgesonden zijnde, na de overleveringe ofte afsendinge de betaalinge niet promtelijck gedaan werd, sal soodanige betalinge ingevordert mogen werden by Gijselinge.* VVillekeure (in dato 31 Jan-

January 1656.) 3. Deel, 1. Boeck, T. 8. n. 11. Art. 2.

VII.

VVanneer een Gever tijd bedingt om de valuta te voldoen, tot ſoo lange dat hy Advys ſal bekomen hebben dat de VVisſel-brief geacccepteert ſal zijn, ſoo is 't hem geraden dat hy het ſelve mondt aan mondt met den Trecker beſpreeckt, en ſulcks niet op het woordt van een Makelaar, immers geenſins op het woordt en de toeſegginge van een Beunhaas, aankomen laat.

VIII.

Een Gever die in het ſluyten bedongen heeft de valuta van een VVisſel-brief niet te voldoen, voor dat hy Advys van de acceptatie ſoude hebben, is, ſoo wanneer de VVisſel-brief niet geaccepteert werd, maar met proteſt van non-acceptatie retourneert, niet gehouden de valuta te voldoen: maar ſoo wanneer deſelve geaccepteert werd, al is het door een Kreupel, ſoo is hy gehouhouden in de voldoeninge van de valuta.

IX.

De voldoeninge van de valuta van een wisſelbrief getrocken door A. als procuratie hebbende van B. mach niet geſchieden aan A., maar moet geſchieden by afſchrijvinge in de VVisſelbanck op rekeninge van B. zijnde den principalen Trecker, ende per cas geſchiedende, ſoo moet die de procuratie heeft, uyt deſelve doen conſteren en blijcken, dat hy oock vermach,

voor en van wegen ſijn Principaal, de Valuta ontfangen en quiteren.

X.

Een voorſichtigh Gever ſal de valuta van een VViſſel-brief, in Courant-geldt genegotieert, niet voldoen, als op een Aſſignatie ofte quitantie van den Trecker, duydelijck inhoudende dat het ſelve is in voldoeningh van ſoodanige Wiſſel-brief.

XI.

Een voorſichtigh Gever, ſal de valuta van een Wiſſel-brief, by afſchrijvinge in de Wiſſel-banck op eens anders rekeningh ('t zy dat den Trecker ſelve een rekening in de Wiſſel-banck heeft, of niet) inſgelijcx niet voldoen als op de ſchriftelijcke ordre van den Trecker.

XII.

Een Gever moet hem voor al wachten, de valuta die hy in Banco waarde te betalen ſchuldigh is te voldoen, per Cas ofte met Courant-geld, ſonder aſſignatie ofte quitantie, alſoo ſoodanige betalinge niet valideert, volgens de Ordonnantie.

XIII.

Wanneer een Trecker, de valuta ofte waarde van een Wiſſel-brief, afgeſchreven werdt door ymandt anders, voor des Gevers rekeningh, ſoo doet hy voorſichtigh, indien den afſchrijver in de Aſſignatie van d'afſchrijvinge niet geexpreſſeert heeft, voor wie hy afſchrijft, dat hy van

van den ſelven een Acte vordert van ſijn handt ofte ondertekeningh, waar by hy verklaart, dat ſoodanige ſomme ofte party, door hem voor des Gevers rekeningh afgeſchreven is.

Het IX. Capittel.

Van Wiſſel-brieven houdende aan ordre te betalen, intrecken en endoſſeren.

I.

'T IS ongeraden voor een Trecker, wanneer hy het excuſeren kan, Wiſſel-brieven te maken aan ordre te voldoen.

II.

Een voorſichtigh Gever voor eygen rekeningh, ſal oock geen Wiſſel-brieven doen maken noch endoſſeren te voldoen aan de ordre van ſijn Correſpondent, die hy de Party remitteert, ſoo wanneer deſelve woonachtigh is ter plaatſe daar de Wiſſel-brief voldaan moet werden.

III.

Een Gever remitterende voor eens anders rekeningh, niet met ſijn *del credere*, doet ſeer onvoorſichtigh, wanneer hy de VViſſel-brieven laat maken aan ſijne ordre te betalen, en die endoſſeert: want dan ſtaat hy effective *del credere*, ſonder yets daar voor te genieten.

IV.

Een voorſichtigh Gever voor eens anders rekeningh, ſtaande *del credere*, ſal oock de VVisſel-brieven niet doen maken aan ſijne ordre te voldoen, en endosſerenſe: want dan maackt hy'er ſijn eygen Brieven van, en is gehouden in de verantwoordingh van den herwisſel en koſten, &c. maar wanneer hy deſelve laat maken directe aan ſijn Principaal, of aan desſelfs ordre, te voldoen, ſoo is hy niet verder gehouden, als in de verantwoordinge van de ſomme by hem ontfangen.

V.

Een Gever voor rekeningh van een ander, remitterende aan een darde, woonende ter plaatſe daar de voldoeninge van de VVisſel-brief moet geſchieden, mach de Brieven niet laten maken te betalen aan de ordre van dien hy remitteert, ten zy dat hy daar toe expreſſe ordre heeft van ſijn Principaal voor wiens rekeningh hy remitteert.

VI.

Wanneer ymandt remitteert voor ſijn eygen rekeningh, met inſicht om de Party wederom in te trecken, ofte elders te doen intrecken; ofte voor eens anders rekeningh, die deſelve intrecken ſal, ofte doen intrecken; ſoo moet hy obſerveren, dat de Wisſel-brieven gemaackt, ofte geëndosſeert, werden, te betalen aan ſijne ordre, ofte aan de ordre van die deſelve ſal in-

trec-

trecken, ofte intrecken laten: want niemand kan een Wissel-brief intrecken, of vernegotieren, ten zy dat deselve houd aan sijne ordre te voldoen: dewijle een Wissel-brief houdende directe aan ymand te betalen, aan den selven moet, en aan een ander niet magh, voldaan werden.

VII.

In het Intrecken van een Wissel-brief, werd den Intrecker absolutè als Trecker, en den genen daar hy mede negotieert, als Gever geconsidereert; soo dat een Endossant van een Wissel-brief soo stricte voor deselve verobligeert is als den Trecker, en den Houder van de Wissel-brief op den selven even en het selve recht heeft, als op den Trecker.

VIII.

d'Intrecker maackt geen nieuwe Wissel-brieven, maar de Brieven die hy heeft, houdende aan sijne ordre te betalen, werden by hem, gewoonlijck in dorso, geëndosseert, aldus: Betaal voor my aan A. (ofte aan de ordre van A. ofte aan A. of sijn ordre) de waarde van deselve, ofte de waarde in my selven, ofte de waarde van B. ofte anders na vereysch, en 't selve door den Intrecker ofte Remittent ondertekent.

IX.

Door een soodanigh endossement werdt den genen aan wien de VVissel-brief te betalen geendosseert werdt, Houder van deselve, sonder eenigh ander transport, opdraght, ofte notifica-

tie

tie daar van te geven aan den Trecker ofte Betrockene.

X.

Soo wanneer het endossement houd te betalen aan ordre, soo kan den gene aan diens ordre deselve te betalen geëndosseert is, de VVissel-brief weder intrecken, ofte remitteren, na sijn welgevallen, en deselve endosseren als vooren, en dat in dier voegen voort en voort, van d'een op d'ander sonder limitatie.

XI.

Een Acceptant of Betrockene staat het vry, soo wel als een ander, een VVissel-brief tot sijn eygen lasten, houdende aan ordre te betalen, 't zy van den eersten Houder, of geëndosseerde, te negotieren; en soo wanneer hy deselve door den Intrecker doet endosseren, te betalen aan sijn (Acceptants) ordre, soo kan hy die VVissel-brief wederom verhandelen, en intrecken of intrecken laten, ende blijven de eerste Endosseurs des niettemin voor deselve verobligeert.

XII.

Wanneer een endossement eenvoudig houd, *Betaal voor my aan N.* sonder datter bygevoegt staat van wie de waarde, ofte met wie gewisselt, ofte gerescontreert, soo werdt het selve maar voor een simpele ordre, en den Endossant noch voor den principale Houder des VVissel-briefs, gehouden.

XIII.

In het endosseren behoort mede geëxpresseert

eert en uytgeſet te werden, de Plaats en Tijdt, waar en wanneer, het endoſſement geſchied is; naar voor al moet den Endoſſant niet verſuymen het endoſſement te onderteкenen.

XIV.

Die een endosſement antidateert, begaat faliteyt.

XV.

Een Gever die een geëndosſeerde VVisſelbrief behandight werdt, moet in acht nemen of le Wisſel-brief wel ingeſtelt en gemaackt is, en alle noodige requiſiten daar in uytgeſet en te vinden zijn, even als of hy den eerſten Gever waar; naar ſpecialijck moet hy daar op letten, of in het endosſement den naam van den genen, aan den welcken, ofte aan wiens ordre hy deſelve wil doen betalen, wel gemelt en geſpelt is.

XVI.

Een Intrecker doet ſeer onvoorſichtig, wanneer hy VViſſel-brieven by hem in blanco geendoſſeert, aan den genen met dewelcke hy gecontraсteert heeft, en ſijn Gever is, overhangen laat.

XVII.

Grooter pericul, loſſigheyd, ja dwaasheyd is het, Wiſſelbrieven met een blanco endoſſement te verſenden; en die misſlagh verdubbelt, wanneer den Verſender d'Endoſſeur ſelfs niet en is.

XVIII.

Hy committeert oock geen kleen abuys, die een Wiſſel-brief houdende aan ſijne ordre te be-

betalen, na elders verſend om te laten intrecken, ofte na de betaal-plaats om de voldoeninge te vorderen, ſonder deſelve na vereyſch te endoſſeren.

XIX.

VVanneer een Endoſſeur een erreur in't endoſſeren begaan, ofte 't ſelve verſuymt, heeft, en daar uyt ſchade komt te ontſtaan, ſoo komt deſelve tot ſijn eygen laſten, en den Trecker ofte een Intrecker, en d'Endoſſeurs voor hem, zijn in deſelve niet verobligeert noch gehouden.

XX.

In het intrecken van VViſſel-brieven, moet den Intrecker hem ſtricte binden aan den teneur van de Brief, en ſluyten juyſt op de preciſe vervaltijdt.

XXI.

VVanneer den Intrecker geen Gever tot de netten of volle ſom van de VViſſel-brief vinden kan; ſoo werd geobſerveert, als hy deſelve aan twee Gevers yder voor een gedeelte negotieert, dat hy de Wiſſel-brieven, indien hy *prima & ſecunda*, ofte dubbelde Brieven, heeft beyde endoſſeert te betalen, ſoo veel aan A. de waarde van B. en de reſt aan C. de waarde van D. of anders na vereyſch, en dat hy aan B. en D. yder een Brief ter handen ſtelt; ofte ſoo wanneer hy maar voor een gedeelte reſcontre vind, en noch tijd heeft om de reſt in te trecken, dan endoſſeert hy beyde Brieven te betalen ſoo veel aan E. de waarde van F. en de reſt aan ſijn eygen or-

dre, en ſtelt d'eene brief aan F. ter handen, en houd d'andere om die by nader gelegentheydt in te trecken, ofte te remitteren; maar indien men maar een ſola ofte enckele Brief in handen heeft, en de party met twee Gevers genegotieert, ſoo endoſſeertmen deſelve, en de Copye van dien, ſoo veel aan d'een en ſoo veel aan d'ander te betalen, en overhandight de Principaal aan die de grootſte ſomme, en de Copye aan die de reſt, ontfangen moet.

HET X. CAPITTEL.

Van Acceptatie vorderingh.

I.

IN het wiſſelen op Plaatſen, magh den Gever terſtondt d'Acceptatie van een Wiſſel-brief, door den Trecker hem ter hand geſtelt, laten vorderen; maar van Wiſſel-brieven op Miſſen of Marckten, vordertmen geen Acceptatie voor in de Mis of Marckt.

II.

Niet alleen den Gever, of dadelijcke Houder en Eygenaar van de Wiſſel-brief, maar een yder wie het zy, die den Wiſſel-brief aan-vertrouwt werd, is gequalificeert d'acceptatie te vorderen.

III.

Die een ongeaccepteerde Wiſſel-brief geremitteert, ofte een Wiſſel-brief om Acceptatie

van

van deselve te procureren toegesonden, werd
hehoord sonder tijdt versuym d'Acceptatie t
laten vorderen.

IV.

d'Acceptatie van een wissel-brief vordertme
van de Betrockene, dat is, van den gene aan d
welcke het opschrift van de wissel-brief houd.

V.

Het staat in de vrye keur van de Betrocken
of hy de Wissel-brief op hem getrocken, accep
tepteren wil of niet; selfs is een Meester niet g
houden de Wissel-brieven door sijn Knecht
Factoor op haar eygen Naam getrocken; ve
min een Knecht of een Factoor de Wissel-bri
ven door haar Meester getrocken, te moeten ac
cepteren.

VI.

Of schoon den Betrockene, by Missive aa
den Trecker gepromitteert of belooft heeft de
selfs Wissel-brieven, voor rekeninge van ee
derde, te sullen accepteren, en voldoen, soo ka
hy des niet-tegenstaande door den Vertoond
of Houder van een Wissel-brief, op die belof
getrocken, niet geconstringeert werden om c
wissel-brief te moeten accepteren; maar hy blij
echter den Trecker verobligeert, voor soo ver
deselve kan doceren en bewysen, dat hy steuner
de, siende en sich verlatende, op die belofte, daa
door by dien derde, voor wiens rekening hy d
wissel-brief getrocken heeft, geinteresseert is.

VII. Ee

VII.

Een Wissel-brief accepteren is deselve aannemen te voldoen, en, *Die een Wissel-brief accepteert moetse voldoen.*

* *'t Gebruyck van dese Plaatse is dat alle de gene die Wissel-brieven accepteren, hen selven door middel van heur acceptatie maken debiteurs, en of schoon de Treckers insolvent quamen te werden, voor of na den verval-dagh derselver, dat de voorschreven Acceptanten niet konnen of mogen haar verhaal soecken op de Endosseurs van de voorschreven Brieven.* Willekeuren van Amsterdam, Appendix van de *Costuymen* pag:842.

VIII.

D'Acceptatie van een Wissel-brief geschied of mondelingh of schriftelijck.

IX.

Die een VVissel-brief met woorden of mondelingh aanneemt, belooft en toeseght, te sullen accepteren, verobligeert hem, en moet sijn woord presteren.

* *Maar dewyle de mondelinge Acceptatien licht te ontkennen, en veeltyds swaar te bewysen zyn, daarom is in meest alle Handel-plaatsen, oock tot Amsterdam, gestatueert, dat d'acceptatie der Wissel-brieven schriftelyck moet geschieden.*

X.

d'Acceptatie by geschrifte, geschied of by Missive, of door eygen Hand-tekeningh van den Acceptant op de wissel-brief.

XI.

Wanneer een Betrockene, aan den Houder van een Wissel-brief t'sijnen laste, by sijn Missive adviseert, dat hy een soodanige wissel-brief accepteert, en aanneemt te voldoen, soo verobligeert hy hem daar mede soo krachtigh, als met sijn eygen Hand-tekeningh op de vvissel-brief selve.

XII.

Door eygen Hand-tekeningh op de VVissel-brief selve, *moeten alle Acceptatien geschieden met de ondertekeningh van de Namen en toe-namen van de Aceeptanten of der selver gemachtighdens, met expressie van haar-luyder qualiteyt, en byvoeginge van tijd, op pœne dat anders, en by gebreke van dien, van wegen den Houder van de Wissel-brief, geprotesteert sal mogen werden van non-acceptatie, in gelijcker voegen als of de Acceptatie was geweygert.* VVillekeuren van Amsterdam, 3. D. 1. B. T. 8. n. 12. art. 3.

XIII.

D'Acceptatie van Wissel-brieven, houdende te betalen op een genoemden dagh, of eenige tijd na dato, ofte op uso, voor eenige tijd na dato gerekent, geschied ordinaar met de expressie van het woord *Geaccepteert* of *aangenomen*; maar de VVissel-brieven die na sicht of uso houden voor eenige tijdt na sicht gerekent, accepteert men oock wel met de woorden, *Veu*, gesien vertoond, of diergelijcke, met expressie of bysettinge van den dagh Wanneer.

XIV. Het

XIV.

Het is tot Amſterdam de gewoonte, dat die 'acceptatie van een wiſſel-brief vordert, de iſſel-brief in handen laat van den Betrocke- e,'t zy dat hy hem declareert of hy ſelve accep- eren ſal of niet, om ſijn advijſen te konnen aarſien, of hem te beraden, ende accepterende e behoorlijcke notule en aanteeckening te onnen maacken, maar voor het afgaan van de 'oſt is men gewoon deſelve weder af te laten aalen, en in cas van reſolute weygering van onacceptatie, terſtont en ſonder dilay te doen roteſteren.

XV.

Van wisſel-brieven houdende in Courant- elt of per Caſſa te betaalen, behoort d'accepta- ie op ſtaande voet te geſchieden, en ſoodanige visſel-brieven is men niet gehouden den Be- rockene aan te vertrouwen, voornamentlijck wanneer deſelve houden aan ordre te betaalen.

XVI.

Die een wisſel-brief aanneemt ſonder hem te verklaaren of hy deſelve accepteren ſal of niet, ende deſelve onder hem houdt tot een opkoo- mend quaat gerucht van den Trecker, is ver- obligeert de wisſel-brief aan den houder of vertoonder wederom ter handt te ſtellen, op dat blijcke of hy deſelve geaccepteert heeft of niet.

XVII.

Wanneer een wisſel-brief by verſuym, of met voordacht, gelaten is in handen van den

Betrockene, tot den verval-dagh, ofte van een
opkoomend quaadt gerucht van den Trecker,
ſonder dat den Betrockene eenige belofte ofte
toeſegginge gedaan heeft dat hy deſelve accep-
teren ſoude; in ſoodanigh geval, kan wel den Be-
trocke niet geconſtringeert werden tot de vol-
doeninghe, om dat hy hem hadde behooren te
ontlaſten van die VViſſel-brief indien hyſe niet
hadde willen betalen (want het is de plicht en
'tfait van den Houder ſelve te ſorgen voor ſijn
Brief, en dat deſelve geaccepteert of geprote-
ſteert werde, en als een Betrockene niet en heeft
geaccepteert, is hy niet yerobligeert) maar hy
doet echter beter en voorſichtiger, dat hy ſoo-
danige wiſſel-brief ſijn Vertoonder, of Accepta-
tie vorderaar, terſtond wederom ter hand ſtelt,
ende hem uyttert of verklaart dat hy deſelve niet
accepteren ſal.

XVIII.

Die een Wiſſel-brief houdende na ſicht, ofte
op uſo, daar uſo voor eenige tijd na ſicht gere-
kent werd, eenige dagen onder hem houd, ſon-
der hem te verklaren of hy die accepteren ſal, en
daar na daar toe reſolveert, is yerobligeert d'Ac-
ceptatie te ſtellen onder dien datum als hem de
Wiſſel-brief eerſt gepreſenteert is.

XIX.

Indien van een Wiſſel-brief, houdende te
betalen een Maand na ſicht, op den laatſten dag
van de Maanden Februarii, April, Junii, Sep-
tember of November, d'acceptatie gevorder

werd,

verd, ſoo mach de Betrockene deſelve accepte-
en,onder den datum vanUltimo van die maan-
den, ſoo komt deſelve eerſt Ultimo van de vol-
gende Maand te vervallen, en avanceert in de
vier Maanden een dagh, in Februarii twee of drie
dagen.

XX.

Niet tegenſtaande een Wiſſel-brief door den Betrockene geaccepteert werd, ſoo blijft des niet-te-min den Trecker voor deſelve verobligeert en verbonden; Maar die een Wiſſel-brief accepteert, blijft tot de effectuele voldoeninge toe gehouden en verobligeert, ſonder dat eenigh verloop van tijd, of verſuym van vorderingh, hem ontlaſte; en voor ſoo verre is een Acceptant krachtiger verbonden als den Trecker ſelve: want ſoo wanneer binnen de reſpijt-dagen de Wiſſel-brief niet voldaan werdende, door den Houder verſuymt werdt van non-betalinge te proteſteren, ſoo komt hy door de nalatigheyd ſijn verhaal op den Trecker te verlieſen, en op den Acceptant niet.

XXI.

Een Gever doet voorſichtigh, dat hy ſonder tijdt verſuym, d'acceptatie laat vorderen: want by verſuym en een ondertuſſchen opkomende ongelegentheydt van den Trecker, ſal den Betrockene niet willen accepteren, die te vooren, indien d'acceptatie ſonder uytſtel gevordert ware, veellicht niet gedifficulteert ſoude hebben; en ſoo wanneer by abuys of fraude, een Wiſ-

ſel-brief tweemaal ware ingetrocken , ſoo ſal h
die eerſt d'acceptatie vordert, en , deſelve be
komt, d'Acceptant mede verobligeert hebben
en d'andere die verſloft heeft d'acceptatie t
vorderen, op d'Endosſeur ſijn verhaal moe
ſoecken; immers en in alle geval d'acceptati
geprocureert hebbende, ſo heeftmen twee ve
obligeerdens voor een.

XXII.

Het ſtreckt oock tot ſecuriteyt en geruſthe
van den Trecker, 't zy dat hy treckt voor ſij
eygen, en voornamelijck wanneer hy treck
voor eens anders reeckening , dat altijdt , maa
byſonderlijk dan, wanneer de wiſſel-brieven o
ſicht, ofte na ſicht, ofte op uſo gemaackt zijn
en men uſo voor eenige tijdt na ſicht reecken
d'acceptatie ſonder uitſtel gevordert wert: wan
anders kan hy in ſoodanigh geval geen ſtaat ma
ken, wanneer ſijn brieven vervallen en voldae
moeten zijn; en in alle geval is d'acceptatie va
den Betrockene een Obligatie ten behoeve va
den Trecker.

* *Gelijk op meeſt alle Handel-plaatſen, en oock hier t*
Amſterdam, geſtatueert is, binnen welcken tijdt, ofte h
veel dagen, na den verval-dagh van een Wiſſel-brief va
nonbetalinge moet geproteſteert werden ; in dier voege
behoorde en diende gewillekeurt, binnen wat tijdt na h
maacken ofte paſſerẽ vande Wiſſel-brief, d'acceptatie v
deſelve ſoude gevordert, en vã nonacceptatie geproteſtee
en den Trecker daar van kenniſſe, moeten gegevẽ werd
op peene dat by nalaatigheyt of verſuym, den Houder ſij
verhaal ſoo wel op den Trecker ſoude komen te verlieſe
als by verſuym van proteſtatie van nonbetalinge; ofte d
d' ac

d'acceptatie van alle Wißel-brieven soude geprocureert, en gevordert te moeten werden, door ofte van wegen d'eerste Gever, en die verobligeert te zijn, by weygering, onvertogen kennis daar van aan den Trecker te geven.

XXIII.

Van alle wissel-partyen die den Gever sluyt, niet om adroiture te remitteren, maar om wederom in te trecken, ofte voor andere plaatsen te laten in trecken, behoorde van hem eerste, tweede en derde brieven gevordert, en d'eerste brieven terstont, en sonder uitstel versonden te werden, om d'acceptatie te vorderen; en so wanneer hy alsdan de geaccepteerde in handen laat van den geene die hy d'acceptatie vorderen doet, soo kan hy, de party intreckende, noch dubbelde brieven leveren en endosseren, maar hy dient niet te vergeten op de selve te annoteren, by wie de geaccepteerde brief te vinden, ofte vorderen, is.

XXIV.

Wanneer den Gever een wissel-brief versendt om d'acceptatie te laten vorderen, so dient hy sijn vriendt aan dien hyse sendt of senden laat, expres te ordineren of hy deselve, geaccepteert werdende, aan hem wederom sal senden, dan of hy die geaccepteert onder hem sal houden, om te overhandigen aan den geene die met de geëndosseerde hem deselve afvorderen komt.

XXV.

Een Trecker doet voorsichtigh, wanneer hy vreest of twijffelt dat sijn wissel-brief door den

 Be-

Betrockene niet ſal geaccepteert werden; dat hy deſelve aan een ander van ſijn Correſpondenten, ter plaats woonende daar de VViſſel-brief voldaan moet werden, recommandeert, of door ymandt van ſijnen t' wegen recommanderen laat, om het disreſpect van ſijn Brief te prevenieren; en wanneer de VViſſel-brief gemaackt werd aan ordre te betalen, ſoo diend hy nevens deſelve aan den Gever een Notitie ter handt te ſtellen, by wie, in cas de Betrockene weygerde te accepteren, ofte te voldoen, den Houder ſich ſal hebben te addreſſeren.

XXVI.

Wanneer den Betrockene een wiſſel-brief om t'accepteren gepreſenteert werd, moet hy, alvoren hy hem verklaart of hyſe accepteren ſal, wel in acht nemen, of deſelve van teneur en inhoud is volgens het Advys van den Trecker: want die een Wiſſel-brief eenvoudig accepteert, moet deſelve na haar inhoud voldoen, ſonder dat eenige exceptie hem daar van libereren kan.

XXVII.

Een Betrockene moet door onvoorſichtigheyd een wiſſel-brief niet accepteren die hy niet voldoen wil: want een gedane acceptatie kanmen niet annulleren noch royeren; en een Acceptant, de wiſſel-brief noch niet overgelevert hebbende, ſulcx doende, en 't ſelve conſterende, is echter verobligeert in de voldoeninge.

XXVIII.

Gelijck het een betrockene vry ſtaat, de wiſſel-

sel-brief t'sijnen laste te accepteren of niet te accepteren, soo staat het hem oock vry deselve libermente te accepteren, of *sopra Protest*; en eenvoudigh, of onder eenige limitatie of conditie.

XXIX.

Een voorsichtigh Vertoonder of Houder des wissel-briefs, sal geen gelimiteerde of conditionele acceptatie, waar by de voldoeninge geprolongeert, of op schroeven gestelt, en den teneur van de wissel-brief eenighsins gealtereert werd, aannemen, sonder expresse ordre van den Trecker of Endosseur, maar sal daar tegen protesteren, invoegen of d'acceptatie volkomentlijck waar geweygert: want daar in nuncialant zijnde, en hem met een conditionele acceptatie latende payen en vergenoegen, doet sulcx op sijn risico en gevaar.

XXX.

Een VVissel-brief houdende ten laste van Pieter, Dirck en Klaas, geen Compagnons zijnde, nochte macht ofte qualiteyt hebbende d'een den anderen te verobligeren, sal voorsichtigh by yder van haar geaccepteert werden, voor sijn portie, soo verobligeert sich niemand in solidum, en den Houder is verobligeert hem met een soodanige acceptatie te vergenoegen, doch is daar-en-tegen bevoeght, indiense te samen de volle Som niet accepteren, om tegen haar yder in het bysonder te protesteren, niet tegenstaande een

of

of twee haar portie, na haar voorgeven, hebben geaccepteert.

XXXI.

Een Betrockenen moet voorsichtigh zijn in het accepteren van wissel-brieven, als hy geen Advys heeft van den Trecker, en vooral deselve niet accepteren als *sopra Protest*, ter eeren van den Trecker, al heeft hy ordre van een derde, soodanige ofte meerder somme getrocken werdende, voor sijne rekeningh te recapiteren.

XXXII.

Een Betrockene moet voorsichtigh zijn in het accepteren van VVissel-brieven, geantidateert voor dato van de ordinaris Brieven die hy van den Trecker met de Post bekomen heeft, wanneer in deselve Brieven van die Trattes niet vermaand, nochte deselve geconfirmeert, werd, al wert hem een Advys-brief, by of nevens die Trattes over-geleverd van den selven datum met de wissel-brief.

XXXIII.

Een Betrockene behoort noch behoeft geen VVissel-brief te accepteren, ondertekent by ymandt als procuratie hebbende van den Trecker, wanneer hy den persoon en signatuure of Handt-tekeningh van den Ondertekener niet kend, en hem geen Advys, van sijn Correspondent of principale Trecker, gegeven is, dat hy een soodanigh Persoon tot sulcx geconstitueert en gevolmachtight heeft.

XXXIV.

Een Betrockene moet voorsichtigh zijn in

het accepteren van een wissel-brief, daar van hem gedenckt en hy voor vast houdt, dat een ander van deselve teneur, en party ofte post, by hem geaccepteert is, ende dese laatste vertoonde brief niet accepteten als onder formele protestatie, dat d'acceptatie van desen nul, en van onwaarde sal zijn, soo wanneer bevonden werdt, door hem, van deselve somme ofte post, een ander wissel-brief geaccepteert is.

XXXV.

Een meerderjarigh Dienaar moet voorsichtigh zijn in het accepteren van de wissel-brieven die sijn Meester op hem treckt: want als deselve houden t'sijnen laste, en hy die accepteert onder sijn eygen naam, soo verobligeert hy hem persoonelijck, en moet voldoen als eygen schult, (al is het dat hy geen ander negotie doet als alleen voor reeckeningh van sijn meester) maar de effecten die den dienaar van sijn meester in handen heeft, zijn voor soo verre die toereycken, hem daar tegen verobligeert, en voor soo verre die minder renderen, werdt by Crediteur van sijn Meester.

XXXVI.

De precautie van een dienaar (procuratie hebbende van sijn Meester om wisselen te trecken en wissel-brieven te accepteren) die hy practiseert in het accepteren van wissel-brieven door sijn Meester selve op hem getrocken, namentlijck, dat hy d'acceptatie doet onder sijn naam, met byvoeginge als procuratie hebben-

de

de van ſijn Meeſter, zijnde den Trecker, kan hem niet libereren, als de Wiſſel-brief directe houd tot ſijnen laſte: Maar wanneer de Wiſſel-brief ten laſte van ſijn Meeſter gemaackt ware, en den dienaar deſelve in dier voegen accepteerde, ſoo ſoude deſelve acceptatie hem niet, maar alleen ſijn Meeſter, obligeren.

HET XI. CAPITTEL.

Van het doen proteſteeren van Non-Acceptatie.

I.

WAnneer den Betrockene een Wiſſel-brief ten ſijnen laſte vertoond werdt, en hy deſelve reſolut weygert t'accepteren, ſoo is den Vertoonder of Houder des Briefs verobligeert terſtond van nonacceptatie te doen proteſteren.

II.

Wanneer de Betrockene hem op de vertooningh niet terſtond kan of wil verklaren, of hy de Wiſſel-brief accepteren ſal of niet, maar ſulcx belooft in korte dagen, of ter aankomſte van de naaſte Poſt, te ſullen doen, ſoo mach den Houder des Briefs, buyten ſijn prejuditie, ter requiſitie van de Betrockene, wel eenige dagen, of tot de naaſten Poſt-dagh, met proteſteren wachten, maar hy is des ongehouden, en bevoeght ſoo hy wil, niet tegenſtaande wat uytvlucht of excu-

excuſe den Betrockene by brenght, terſtond te doen proteſteren.

III.

Even gelijck d'acceptatie van een wiſſel-brief door een ygelijck wie hy zy gevordert mag werden, ſoo kan oock by weygeringh geproteſteert werden uyt den naam van den Vertoonder des Wiſſel-briefs, al ſtaat ſijn naam, noch in de Brief ſelve, noch in het endoſſement, gemelt of geſpelt.

IV.

De proteſtatie geſchied ordinaar door een publicq Notaris, tot Amſterdam reſiderende, ten overſtaan van twee geloofwaardige Getuygen, en dat aan den Perſoon, ofter Domicilie, van den genen ten wiens laſte den Wiſſel-brief houd, (ſoo wanneer hy een Inwoonder is) met d'exhibitie of vertooningh van de Wiſſel-brief, en verſoeck van d'acceptatie van dien, en by weygeringh, of niet bekomingh van deſelve, proteſteert den Notaris van alle koſten, ſchade en intereſſe, wiſſel- en herwiſſel, &c.

** In de Miſſen of Marckten werd maar een Notaris, ſte des noodigh', eenige weinige, geauthoriſeert, om, gedurende die Marckt, alle proteſtatien van Wiſſelen alleen te mogen doen en opmaacken, en moeten alle proteſten by een geregiſtreert, en dat Regiſter aan den Cancelier en Conſeigliers vande Mis of Marckt ter hand geſtelt werden; Tot Venetien geſchieden alle proteſtatien van Wiſſelen door de Fanti of Dienaars van het Commerci Collegie, en deſelve werden alle in een Boeck, daar een yder Koopman vry acces toe heeft, vervolgens geannoteert, dat een ſeer loflijcke ordre is: Want door dat middel werden ſeer veel Wiſſel-brieven, (die anders met Proteſt ſouden*

den keeren) sopra Protest, ter eeren van Trecker o
Endossant, aangenomem en voldaan; door dat midd
werdt oock veeltijts ontdeckt, de diffidence die de Koop
lieden aldaar hebben op haar buytenlantse Correspondent
ten die haar betrecken, en in cas van protestatie van no
betalinge, oock wel het onvermoogen, ofte de quaatwilli
heidt van d'acceptant, tot yders naricht en Gouverne
maar in soodanige plaatsen daar men oock geendosseer
Wissel-brieven is admitterende, gelijck tot Amsterda
soude een diergelijcke ordre, namentlijck, datter eeni
weynige Notarissen van de Wissel-banck gestelt wierde
nootsaackelijcker en van groter dienst en affect zijn; wa
neer deselve haar Comptoir in de Wissel-banck hadde
en dat door haar en voor haar allen, en door of voor n
mant anders, alle procuratien of volmachten, om op d
Constituants naam wisselen te mogen negotieren, wisse
brieven passeren, endosseren en accepteren; Item a
Protestatien van Wisselen, 't zy van nonacceptatie,
nonbetalinge, souden moeten geschieden, en daar van
haar bysondere Registers gehouden werden, daar yder a
ces toe soude mogen hebben, en konnen sien, of vragen,
yemandt die op eens anders naam negotieert, die macht
qualiteyt heeft die hy hem aanmatight, alwaar oock a
gegeven volmachten wederom soude moeten ingetrock
en daar van tot yders naricht notule gehouden werde,
daar oock een Buytenwoonder so wel als Inwoonder,
wiens laste een Wissel-brief loopt, houdende aan ordre
betalen, waar van de voldoeninge ten vervaldage n
gevordert wert, op den laatsten respijtdagh, soude konn
naspeuren, of aldaar aangegeven was, aan wien dese
geendosseert, ende wie Houder van deselve, is en da
mede gepreventeert, dat diergelijcke Wissel-brieven n
protestatie van nonbetalinge, niet versonden werden, o
der pretext dat d'Acceptant geẽ ordre tot de voldoeni
(die veeltijts niet weet wie hy voldoen moet) gestelt hee
alwaar oock een yder die een Wißel-brief aan ordre h
dende, van nonacceptatie geprotesteert, ten vervald

so

pra Protest, ter eeren van den Trecker of Endossant, willende voldoen, soude konnen vinden en weten, aan wie hy hem des wegen te addresseren, en in wiens handen odanige Wissel-brief is; en by aldien die Notarisen van Wissel-banck oock verobligeert wierden, om, so waneer een Wißelbrief aan ordre houdende over een of meer laats of plaatsen ingetrocken, geprotesteert wierdt, dat soodanige geval door haar Copye van de Protestatie, het van non-acceptatie, of non-betalinge, gesonden moste erden, aan den eersten Gever, tot sijn naricht, en om m tegen den Trecker daar van te konnen bedienen: Itē o wanneer een Wisselbrief niet libermente, maar S. P. iet door den Betrockene, maar door een ander, niet ter eren van den Trecker, maar van een Endosseur; geaccepteert wiert, alsdan daar van sonder uitstel adroiture dvertentie te geven aan den Trecker, daar mede soude vel inconvenientien, en veeltijdts de schade voor den Gever of Trecker selve, konnen geprevenieert werden.

V.

VVanneer de Notaris den Persoon, ten wiens aste den wissel-brief houdt, selve aantreft, en y d'acceptatie weygert, soo is 't gebruycklijck, lat hy reden van sijn weygering geeft, welcke eden den Notaris verobligeert is in d'acte van net Protest getroulijck te insereren.

VI.

Wanneer den Betrockene den Trecker niet ormeel affronteren wil, soo kan hy, en 't is gebruycklijck, sodanige reden van weigering geven, streckende tot het minste disrespect voor len Trecker, waar van wel de gemeenste zijn, lat d'acceptatie geweygert werdt, om redenen len Trecker selve te adviseren; ofte per manquement van advijs; ofte per manquement van

provisie

provisie en ordre van den gene voor wiens re keningh getrocken werd; maar van non-accep tatie te laten protesteren, simpelijck per man quement van provisie, is een antwoordt stre kende tot disrespect van den Trecker, en va den geenen voor vviens rekeninngh getrocke soude mogen zijn.

VII.

't Is geen wettige reden datmen d'Acceptat weygert of uytstelt, om dat de Wissel-brief aa ordre houd, en niet geëndosseert is, en datme eerst weten wil, aan wien ten verval-dage dese ve moet betaalt werden, voor datmen desel accepteren wil.

VIII.

't Is oock geen wettige reden datmen d'acc ptatie weygert, onder pretext dat den Betrock ne vermeent d'andere Wissel-brief door hem g accepteert is; en dat hy van een Som of part geen twee Wissel-brieven accepteren kan: wa d'acceptatie kan in soodanigh geval geschiede onder dit bedingh dat deselve van onwaarde zijn, soo wanneer bevonden werd, dat d'and Wissel-brief, van deselve somme en party, hem geaccepteert is.

IX.

Tegen een conditioneele of gelimiteerde A ceptatie, item tegen een Acceptatie sonder tum en Ondertekeningh van den Naam v d'Acceptant, mach den Vertoonder of Houd des Wissels-briefs doen protesteren, invoeg

ls of d'acceptatie volkomen en resoluit geweygert was.

X.

Wanneer een Betrockene difficulteert, een Wissel-brief eenvoudigh t'accepteren, en den Vertoonder of Houder geen conditioneele of gelimiteerde acceptatie aannemen wil, en dierhalven protesteren laat; en de Betrockene tot antwoord geeft, dat hy bereyd is te accepteren op langer tijdt, of minder som, of onder eenige andere conditie, soo doet hy voorsichtigh dat hy tot die antwoord byvoeght; Mits dat den Vertoonder, of Houder des Briefs, uyt wiens naam d'acceptatie gevordert en geprotesteert wverdt, sich sonder uytstel sal hebben te verklaren, of hy de presentatie van soodanige Acceptatie aanneemt of niet, en in cas van swijgen, dat hy Betrockene protesteert, daar na ongehouden te willen zijn deselve te presteren.

XI.

VVanneer de Notaris den Betrockene niet t'huys vinden, noch aantreffen kan, soo doet hy zijn exploict, of versoeck van d'acceptatie en protestatie, aan desselfs Huysvrouw, Vader of Moeder, Suster of Broeder, Dienaar of Dienstmaagt, of ymand anders daar in huys, en niemand t'huys vindende, aan ymand van de gebuuren, en relateert het selve in d'acte van het protest.

XII.

Wanneer de Betrockene uyt stadt is, en geen ordre gestelt of gelaten, of niemand gevolmach-

tight heeft, om de Wissel-brieven tot sijn laster komende te accepteren, soo hoeft den Vertoonder of Houder des Briefs niet te wachten tot sijn t'huyskomste, maar is bevoeght van non-acceptatie te laten protesteren, ter domicilie van de Betrockene, of daar hy laast Domicilie of logement gehad heeft.

XIII.

Wanneér de Betrockene niet bekent, nochte te bevragen, of op te vinden is, soo behoorde den Notaris sich te addresseren aan het Post-comptoir van die Plaats, waar uytgetrocken is en aldaar navraagh te doen, of soodanige Man of sijn naam haar bekent is, en van dese vigilantie in het opsoecken der Betrockene, wanneer hy niet te vinden is, in d'Acte van het Protest te vermanen.

XIV.

VVanneer tvvee persoonen, even eens genoemt, in een Plaats of Stadt woonachtigh zijn en deselve sonder, of met seer kleyn, onderscheyd haar naam spelden en schrijven, soo is den Houder, of Vertoonder van een wissel-brief, ten laatsten van een soodanigh genoemde, verobligeert wanneerse beyde weygeren te accepteren, onder pretext van geen Advys van den Trecker te hebben, of deselve niet te kennen, tegen haar beyde te doen protesteren.

XV.

Een Protestatie van non-acceptatie moet niet nootsaackelijck geschieden ter plaatse daar d

d VVissel-brief te betalen houd, maar mach ock geschieden ter plaatse daar de Betrockene woond, 't zy aan hem of ymand van sijn familie, oock aan hem selfs over al daar hy aan te treffen is.

XVI.

In de Acte van het protest, 't zy in het hooft o boven aan, of in het midden, of onder deselve, moet de Wissel-brief van woord tot woord gecopieert werden, met het opschrift en alle de endossementen; indiender op deselve gevonden worden ende in de acte gerelateert; dat van soodanige Originele VVissel-brief, daar van dit de Copye is, de acceptatie gevordert, en niet, of wat antwoord, bekomen is.

HET XII. CAPITTEL.

Van het Accepteren van Wissel-brieven sopra Protest.

I.

WAnneer ymandt die betrocken is difficulteert de VVissel-brief t' accepteren voor rekeningh van den genen by den Trecker geadviseert, ofte dat hy per manquement van advys niet weet voor wiens rekeningh getrocken werd, so kan en mach de Wissel-brieff, wanneer hy den Trecker voor suffisant houd, by hem geaccepteert werden *sopra Protest*, ter eeren van den Brief, of van den Trecker, dat is, provisioneel voor rekeningh van den Trecker.

II.

Alhoewel men van een acceptatie *S. P.* pe manquement van advys selden gewoon is, ee formele Notariale protestatie te laten voor a gaan, maar alleen by de acceptatie duydelijck expresseren dat deselve *S. P.* geschiedt, soo is h echter beter, en d'Acceptant doet voorsichtige wanneer hy van de sufficantheyd en realiteyt va den Trecker niet ten vollen versekert is, dat h de VVissel-brief formeel protesteren laat, of d hy ten minsten van sijn acceptatie *S. P.* een No tariale aantekeningh doet houden.

III.

Wanneer een VVissel-brief gemaackt aan o dre te betalen door een sufficant Man geëndo seert is, alvooren d'acceptatie van de Betrocke gevordert werd, soo mach den Betrockene, i dien hy difficulteert d'acceptatie te doen vo rekeningh van den gene by den Trecker geadv seert, of van den Trecker selve, deselve VVisse brief wel accepteren ter eeren van een soodan Endosseur.

IV.

Wanneer een VVissel-brief door de Betro kene ter eeren van een Endosseur geacceptee werd, soo moet hy een formeel Protest van no acceptatie doen opmaken, en is gehouden d'act van dat Protest, sonder tijd versuym te send aan dien Endosseur voor rekeningh, of ter eer van dewelcke, de VVissel-brief by hem gea cepteert is.

V. Er

V.

Een Acceptatie *S. P.* verobligeert den Accep-
ant tot d'absolute voldoeningh : want het den
Houder of Vertoonder niet en raackt of de Wis-
el-brief by d'Acceptant aangenomen werdt ter
eren van desen of geenen te voldoen ; oock
eeft en houd den Houder des Briefs sijn ver-
aal op den Trecker en alle d'Endosseurs, soo
vanneer de voldoeningh ten verval-dage door
'Acceptant niet geschied.

VI.

Een Vertoonder of Houder van een Wissel-
rief moet hem met een acceptatie S. P. verge-
oegen, (en ten raackt hem niet of d'Acceptant
oodanige acceptatie eenvoudigh doet, of onder
ormele protestatie, mits dat d'Acceptant d'on-
osten van het Protest den Notaris goed doet)
en ware dat hy expresse ordre van den Trecker
adde geen acceptatie S. P. aan te nemen, in
welcken geval den Houder of Vertoonder be-
oeght is ordre te volgen, en te pretenderen li-
ere acceptatie, volgens 't advys van den Trec-
ker, ofte te doen protesteren.

VII.

Wanneer een Betrockene een Wissel-brief tot
ijnen laste S. P. geaccepteert heeft, en den Hou-
der of vertoonder met die acceptatie niet te vre-
den zijnde, door Notaris en Getuygen een libe-
re acceptatie afvorderen, of by weygeringh pro-
testeren, laet, soo sal een voorsichtih Acceptant
(indien hy niet geresolveert is de VVissel-brief

libermente te recapiteren) die protestatie aan-nemen, en van waarden houden, en van sijn gedaane acceptatie S. P. renuncieren, met ver-soeck dat deselve geroyeert, ofte van onwaard en als niet gedaan, geconsidereert werde.

VIII.

Niemant, 't zy Vertoonder, of daadlijck Houder en Eygenaar van een Wissel-brief, o een derde wie hy oock zy, magh een Wissel-brief accepteren, ten zy dat de Betrockene h weygert, ofte niet aan te treffen is, en geen ord tot d'accepteringe gestelt heeft.

IX.

Wanneer de Betrockene de wissel-brief te sijnen lasten niet libere of S. P. accepteert, so magh den Houder of Vertoonder des Briefs, dat hy tegens den Betrockene van nonaccept tie heeft doen protesteren, deselve S. P. aanne men.

X.

Het staat oock een derde, die in de wisselbri niet geraackt noch gemelt, 't zy dat de vere ringe van deselve aan hem gerecommandeert of niet, even vry en geprotesteerde wissel-bri van nonacceptatie, S.P. ter eeren van den Tre ker of Endosseur te accepteren.

XI.

d'Acceptatie S.P. ter eeren van den Trecke of eenigh Endosseur, geschiedt door den Ho der of vertoonder des Briefs, of een derde, na voorgaande protestatie van nonacceptatie teg den Betrockene, met persoonlijck te compar re

en voor Notaris en Getuygen ('t zy den selven Notaris die de protestatie van non-acceptatie gedaan heeft, of een ander) en verklaringe aan deselve te doen, dat soodanige Wissel-brief, van non-acceptatie geprotesteert, by hem ter eeren, ofte voor rekeningh, van den Trecker, of Endosseur, geaccepteert ende aangenomen werd, om ten verval-dage te voldoen: en wanneer d'acceptatie *S. P.* niet door den Houder of Eygenaar, aan dewelcke deselve directe te betalen gemaackt of geëndosseert is, maar door een vertoonder of acceptatie versoecke, of een derde geschied, soo is deselve verobligeert, oock op de Wissel-brief, die acceptatie *S.P.* eygenhandigh, of door sijn gevolmachtighde te noteren, ofte te tekenen.

XII.

D'Acceptatie van een Wissel-brief *S. P.* kan oock wel geschieden ter eeren van den Trecker met d'obligo van een Endosseur, en in soodanigh geval moet oock een Notariaal protest werden opgemaackt, en aan den Endosseur gesonden werden, om hem daar van te bedienen des noodigh; maar door diergelijcke acceptatien, als mede die geschieden ter eeren van d'endossementen, gelijck sommige precautieuselijck hebben gepractiseert, werd den genen tot wiens vereeringe d'acceptatie quasi geschied, meer gediffideert als gehonoreert.

XIII.

Een Houder of Vertoonder van een Wissel-

brief is niet gehouden d'acceptatie van een derde, die hy voor insuffiçant houd, op een geprotesteerde Wissel-brief aan te nemen: want den Trecker is gehouden, by weygeringe der acceptatie van de Betrockene, aan den Houder van de Wissel-brief satisfactie te geven, tot sijn volkomen genoegen; maar soo wanneer een derde, nevens sijn acceptatie, presenteert suffiçante cautie te stellen voor de voldoeninge, soo moet den Vertoonder of Houder des Briefs sich met die acceptatie vergenoegen.

XIV.

Een Houder, ofte Vertoonder des Wissel-briefs, is niet gehouden d'acceptatie van een derde S. P. ter eeren van eenigh Endosseur of Trecker aan te nemen, wanneer hy die selfs voor rekeningh van die Endosseur, of een vroeger Endosseur, of van den Trecker, recapiteren wil, ten ware dat die derde vertoonde dat de vereeringe van de selve Wissel-brief hem door den Trecker, of een Endosseur, gerecommandeert was, en den Vertoonder voor rekeningh van een vroeger daar in geraackte, deselve niet aannemen wilde; ofte dat hy verklaarde voor rekeningh van den Trecker, of soodanige Endosseur, avance onder hem te hebben, waar uyt hy deselve Wissel-brief, sonder den beloop te hertrecken, soude voldoen.

XV.

Soo wanneer den Houder of Vertoonder van een Wissel-brief d'acceptatie van een derde S. P.

r eeren van den Trecker, aanneemt, soo is den Trecker niet gehouden in eenige nader satisfactie aan den Gever; maar soo wanneer d'acceptatie S. P. ter eeren van een Endossement geschiedt, soo blijft de Wissel-brief ten respecte van den Trecker absoluit geprotesteert, en hy is gehouden aan sijn Gever, of aan den Endosseur, ter wiens vereeringe d'acceptatie gedaan is, suffiçant contentement te doen, in maniere als of d'acceptatie S. P. niet geschied ware.

XVI.

Wanneer een Wissel-brief, van non-acceptatie geprotesteert zijnde, S. P. ter eeren van den Trecker of eenigh Endosseur door den Houder of Vertoonder selve, of door een derde geaccepteert is, en de Betrockene nader ordre bekomt, of sich beraad, om de Wissel-brief selve noch te accepteren en libermente te voldoen, soo moet d'Acceptant, S. P. sulcx gedogen, sonder dat den Houder des Briefs gehouden is hem te libereren van sijne acceptatie; maar den Betrockene is gehouden, aan den eersten Acceptant provisie goed te doen, om dat hy door sijn acceptatie S. P. geweert heeft, dat de Wissel-brief niet met protest gekeert is.

XVII.

Een yder wie wil, mach ook een geprotesteerde, en door den Houder, of Vertoonder, of een derde, S. P. ter eeren van een Endosseur, geacccepteerde Wisſel-brief, daar na ter eeren van een vroeger, of eerder Endosseur, of van den Trec-

ker, accepteren, en d'eerste Acceptant is gehouden 't selve te gedoogen, en blijft echter verobligeert: want den Houder is niet alleen ongehouden, maar vermagh selve niet d'acceptatie by ymand S. P. te royeren; maar de laatsten Acceptant is gehouden aan den eersten, provisie goed te doen, gelijck voorgemeld.

XVIII.

Wanneer den Houder selve, ofte den Vertoonder, of een derde, wie hy is, een Wissel-brief S. P. accepteert, soo stelt hy hem absolutelijck in de plaats van den Betrockene, en hy is gehouden, sonder eenige exceptie, in de voldoeninge, en den Houder heeft het selve prompt en paraat recht op den vertoonder, of een derde, die d'acceptatie S. P. gedaan, of aangenomen heeft, dat hy op den Betrockene, indien de Wissel-brief by hem geaccepteert ware, hebben soude.

XIX.

Die een Wissel-brief S. P. accepteert, competeert met recht voor het credit dat hy aan den geenen, ter eeren van dewelcke hy deselve accepteert, geeft; Item voor de Aantekeningh die hy daar van in sijn Boecken maackt, en de correspondentie en Advertentie die hy daar van houd, al werd deselve door hem niet voldaan, is het niet heele, ten minsten halve provisie, die de Betaalder van soodanige Wissel-brief, gelijck hier voor in de 16. en 17. regel gemelt, of soo wanneer de party geretracteert en gemortificeert werd, den geenen, ter eeren van dewelcke hy

hy deſelve geaccepteert heeft, billick en ſonder contradictie, hem behoorde goet te doen.

XX.

Niemant behoordt een Wiſſel-brief van nonacceptatie geproteſteert S. P. ter eeren van den Trecker te accepteren, ten zy dat hy by de Betrockene ſich geinformeert, en onderſtaan heeft, om wat redenen hy deſelve proteſteren laat; maar ſoo wanneer d'acceptatie S. P. geſchiet ter eeren van een Endoſſeur, ſoo is die informatie vergeefs, onnut en onnoodigh.

XXI.

Wanneer een Wiſſel-brief, door een Trecker diens handt kenlijck is geſchreven of onderteekent, houdende ten laſten van yemandt die niet bekent noch op te vragen is, geproteſteert wert van nonacceptatie, ſoo moet niemant, al meent hy den Trecker wel te kennen, al te liberaal zijn, ſoodanige Wiſſel-brief S. P. ter eeren van den Trecker te accepteren.

XXII.

Die een Wiſſel-brief S. P. ter eeren van den Trecker of eenigh Endoſſeur accepteert, al geſchiet ſulx buyten deſſelfs kenniſſe, verſoeck of ordre, heeft des niettemin ſijn verhaal op deſelve, en den Trecker of Intrecker is verobligeert d'Acceptant, koſt en ſchadeloos, te indemneren.

XXIII.

Wanneer den Trecker of Intrecker, ter eeren van de welcke een wiſſel-brief S. P. geaccepteert is, aan den Acceptant reſpondeert, en die gedane

ne acceptatie approbeert, ſoo mach d'Acceptant liberment voldoen, ſonder nader proteſt van non-betalinge, ofte ceſſie van actie te nemen; maar wanneer den geenen, ter wiens vereeringe hy de Wiſſel-brief geaccepteert heeft, querelleert en voorgeeft, dat hy hem geen ordre daar toe gegeven heeft, of eenigh ander preteſt moveert, of ſwijght, en niet reſpondeert, ſoo doet d'Acceptant S. P. voorſichtiger dat hy de wiſſelbrief van non-betalinge proteſteren laat; en ſoo wanneer deſelve retourneert, en hy voldoen moet, ſoo moet hy deſelve niet voldoen ſonder te nemen tranſport en ceſſie van d'actie, die den Houder heeft op den Trecker, en d'Enſſodeurs om hem daar van te bedienen, tegens den gene ter wiens vereeringe hy geaccepteert heeft, en tegen alle de eerder Endoſſeurs en Trecker.

XXIV.

Die een Wiſſel-brief accepteert ter eeren van den Treeker, heeft geen verhaal op d'Endoſſeurs van deſelve: dewijle hy hem in ſoodanigh geval verbind voor den Trecker alleenlijck. Willekeuren, *Appendix. pag.* 842.

XXV.

Die een Wiſſel-brief accepteert ter eeren van een Endoſſeur, heeft geen verhaal op de Endoſſeurs hem volgende, maar wel op die hem voorgaan, en oock op den Trecker.

XXVI.

VVanneer een Betrockene Advys bekomt dat een ſeeckere ſomme op hem getrocken is,

n hem werden van deselve somme, onder den selven datum, en t'eenemaal van een inhoud, twee eerste, of twee tweede, Wissel-brieven vertoond aan diverse te betalen ge-endosseert, soo doet hy voorsichtigh dat hy geen van beyde accepteert, noch libere, noch S. P. en wanneer d'eene al by hem geaccepteert is, eer d'ander hem vertoond werdt, soo moet hy de tweede doen protesteren, en niet S. P. ter eeren van den Trecker aannemen.

HET XIII. CAPITTEL.

Wat den Houder van een Wissel-brief, geprotesteert van non-acceptatie, en S. P. niet geaccepteert werdende, mitsgaders Trecker en Intrecker, verobligeert en gehouden is.

I.

Die een Wissel-brief van non-acceptatie heeft doen protesteren, 't zy dat hy is effectif Houder of maar alleen Vertoonder van deselve, moet, wanneer deselve *sopra Protest* niet geaccepteert werd, daar van advertentie doen met de eerste accommoditeyt, (en het protest alleen, of oock wel de Wissel-brief nevens het Protest, te rugge senden) aan den gene daar van hem de Wissel-brief toegekomen is.

II. Wan-

II.

Wanneer een Wissel-brief houd directe aan ymand te voldoen, en d'acceptatie werd absoluit geweygert, alsdan send den Houder de wissel-brief nevens het protest te gelijck aan den Remittent te rugge; maar wanneer d'Acceptatie uytgestelt, en niet absoluit geweygert, in tegendeel door den Betrockene hoop gegeven wert, dat hy met naaste Post, of in het korte, sufficante ordre verwacht, en na apparentie oock bekomen sal, om deselve te recapiteren, soo doet den Houder voorsichtiger dat hy het protest alleen versendt, en de VVissel-brief onder hem houd.

III.

Een vertoonder die een wissel-brief van non-acceptatie heeft doen protesteren, niet aan hem gemaackt, noch geëndosseert te betalen, maar houdende aan d'ordre van den Trecker, of ymand anders op tijd te voldoen, doet voorsichtiger dat hy het protest alleen versendt, en de Wissel-brief onder hem behoud, tot dat deselve hem ontboden, of met de geëndosseerde afgevordert werd.

IV.

Wanneer niet geprotesteert is tegens de Betrockene in persoon selve, ter oorsake dat hy van huys, of niet bekent, noch op te vragen is, soo is het oock beter alleen het protest te versenden, en den wissel-brief tot den vervaldagh, of nader bescheyd, te houden; op dat den Betroc-
kene,

ene, sich openbarende, den Wissel-brief soo
y wil noch accepteren kan, en by weygering is
et den Vertoonder of Houder geraden in soo-
anige geval tegens den selven nochmaals for-
neel te protesteren.

V.

Wanneer een Wissel-brief, houdende aan or-
re te betalen, den Vertoonder van de eerste
Gever niet toegekomen, maar van een ander
eremitteert of gesonden zijnde, van non-ac-
eptatie geprotesteert werd, soo doet deselve
oorsichtigh, indien de Wissel-brief al over di-
erse plaatsen is ingetrocken, dat hy niet alleen
et protest send aan den genen van dewelcke
em de Wissel-brief is toegekomen, maar dat hy
ock adroiture advertere aan den eersten Gever,
at soodanige Wissel-brief van non-acceptatie
eprotesteert is.

* 't Soude een seer dienstige en wenschelijcke saacke
ijn, datter een soodanige ordre beraamt en gestatueert
vierd, dat van alle Protesten, 't zy van non-acceptatie
f non-betalinge. Item in cas van fallissement des Accep-
nts, van de verklaringen van dessels retirade of insol-
entie, soo wanneer de Requirant de principale acte niet
droiture aan den eersten Gever, of ymandt anders ter
laatse woonende daar de Wisselbrief gemaackt en verle-
en is, maar na elders van waar hem die is toegekomen,
nden moet, de Notarissen, in soodanige geval verobli-
eert souden zijn, Copije van deselve acte sonder tijd ver-
uim met de eerst-afgaande Post directe of adroiture te
oeten senden aan den eersten Gever, om hem daar van te
ienen; 't welck indien tot het protesteren maar eenige
veinige Notarisen alleen geauthoriseert wierden, gelijck
hier

hier voor op den 4 Stelling van het 11. Capittel, aange-merckt is, seer gemackelijck van deselve, en met groot vrucht, en verhoedinge van veeler schade, soude konnen geschieden.

VI.

Een Gever is verobligeert, advys bekomende dat een Wissel-brief niet aangenomen maar ge-protesteert is, terstond daar van bericht en ken-nisse te geven aan den Trecker.

VII.

Een Trecker of Intrecker, van een Wissel-brief, geprotesteert van non-acceptatie, is niet gehouden, op een simpel Advys, maar soo haast hem het Protest vertoond werd, 't zy met of sonder Wissel-brief, alsdan, aan den Houder des Briefs, of Vertoonder van het Protest, te geven genoeghsame versekertheyd, tot sijn volkomen genoegen, voor de voldoeninge van de Wissel-brief, ten verval-dage ter plaatse daar die te be-talen houd, ofte van den herwissel en kosten, soo wanneer de voldoeninge aldaar niet mocht geschieden.

VIII.

Wanneer de Wissel-brief noch soo lange te loopen heeft, dat door den Trecker of Intrec-ker ordre gestelt kan werden tot de voldoeninge op den verval-tijd, of binnen de respijt-dagen, als dan is den Gever verobligeert, versekeringe of cautie bekomen hebbende, het Protest van non-acceptatie, met de Wissel-brief indien hy die te rugh ontfangen heeft, wederom te sen-

de-

en ter plaatse daar de betaalinge geschieden moet, en de voldoeninge te laten vorderen, by den Betrockene, of by den geenen daar aan hy geaddresseert werdt, en die bekomende, soo heeft hy geen ander pretentie ten lasten van den Trecker als van de onkosten van het protest en brief-port; en die niet bekomende, moet van non-betaalinge, tegen den genen daar aan de wissel-brief laast gerecommandeert en geaddresseert is, geprotesteert werden, en is dan den Trecker verobligeert in de prompte voldoening van den herwissel en kosten.

IX

VVanneer een wissel-brief op lange tijdt getrocken van non-acceptatie geprotesteert, en voor den Trecker aan den Gever tot sijn genoegen verseeckering gegeven, of cautie gestelt werdt voor de voldoeninge ten vervaldage van de wissel of herwissel, soo is den Trecker niet verobligeert daar-en-boven sijn wissel-brief voor den Betrockene of ymant anders te doen accepteren: want die verseeckering, of den Cautionaris, dat is Borge, voor acceptatie, of als Acceptant, moet geëstimeert werden.

X.

Den Trecker of Intrecker, geeft verseeckering of stelt cautie, wanneer hy aan den Gever ter handen stelt ander wissel-brieven, aan sijne ordre te betaalen, en door hem na vereisch geendosseert, van deselve somme, en op den selven dagh vervallende, getrocken of geëndosseert

by ymand, die ter Beurse van yder voor suffisant, en inreprochiabel gehouden werd.

XI.

Den Gever is niet gehouden andere Wissel-brieven aan te nemen, als met byvoegingh en daar nevens goeddoening van sijn gedane onkosten van protest en Brief-port, en indien niet heele ten minsten halve provisie voor dese nieuwe moeyte van correspondentie en Acceptatie vorderingh; maar soo wanneer den Trecker ymand ter plaatse aanwijst die ten verval-dage sijn getrockene Wissel-brief S. P. voldoen sal, en daar voor suffisante Borge stelt, soo is hy niet gehouden in de provisie, maar alleen in de voldoeninge van het protest en Brief-port.

XII.

Den Trecker of Intrecker van een wissel-brief van non-acceptatie geprotesteert, moet voorsichtigh zijn, en aan sijn Gever of Houder van soodanige wissel-brief, geen andere wissel-brieven ter hand stellen, als tegen de verwisselingh van sijn eygen Brieven in het protest, ofte ten zy dat den Gever hem belooft deselve te sullen leveren, en hem guarandeert voor de restitutie van de Penningen, soo wanneer de geprotesteerde wissel-brief mochte voldaan werden.

XIII.

Den Gever is niet gehouden, en 't is hem oock ongeraden, in dese belofte of Guarand hem t'obligeren; dewijle den Trecker verobligeert is ordre te stellen dat sijne geleverde Wis-

sel-

el-brief, door den Betrockene, ofte door ymand nders, ten vervaldage voldaan werd; en dese ndere Wissel-brieven albereyd maar dienen tot Guarand en versekeringh van den Gever, die ock met soodanige clausule en conditie konnen emaackt werden, dat de betalinge van deselve al geschieden, tegen de intreckingh van sooda-ige van non-acceptatie geprotesteerde, en van . P. niet geaccepteerde, VVissel-brieven.

XIV.

Wanneer een Protest met alle de wissel-brie-en aan den Trecker vertoond werd, en hy met en Gever over den herwissel convenieren kan, so magh hy onbekommert de genegotieerde arty met den Gever retracteren, en hem vol-oen, tegen d'Intreckinge van sijn gegeven wis-el-brieven en het protest.

XV.

Wanneer een VVissel-brief met protest van Non-acceptatie geretourneert is, en noch in ijdts andere ordre door den Trecker gestelt oude konnen werden, tot de voldoeningh op en verval-dagh, maar Trecker en Gever beyde enegen zijn de Party te retracteren, soo werd le herwissel, in soodanigh geval, op het alder-illighste geadjusteert in deser voegen, dat de-elve gerekent werdt in soodanige Cours als ffective de beste Brieven van de Beurse gene-otieert werden, ofte te bekomen soude zijn, oudende op soodanige verval-tijdt te betalen; oven welcke Cours den Gever bevoeght is in

de vordéring van provisie, soo niet heele ten minste halve, mitsgaders de Courtagie, om dat hy de penningen niet overmaacken kan sonder de Courtagie te spenderen, en d'onkosten van protest en brief-port.

✻ 'tWas wenschelijk en wel hoognoodig, ter oorsaak, van de veelvulgige disputen die tusschen de Wisselcontractanten ontstaan over d'uitreeckening van den herwissel, wanneer voor den vervaldag, van non-acceptatie of fallissement des acceptants geprotesteert is, datter een vaste voet en reglement beraamt wierdt, op wat wijse den herwissel alsdan altijt soude moeten gerekent en geadjusteert werden, waaneer den Trecker in plaatse van andere ordre te stellen de Party wilde retracteren en annulleren.

XVI.

Wanneer Trecker en Gever elckanderen over het reeckenen van den herwissel, van onvervallen en met protest van non-acceptatie geretourneerde wissel-brieven, niet konnen verstaan, en den Trecker of Intrecker geen cautie stellen, noch onderpandt tot verseeckering geven, maar den herwissel met gelt voldoen wil, soo magh hy volstaan met de somme by hem voor de valuta van de wissel-brief ontfangen, tot securiteit van den Gever wederom af te schrijven in de Wissel-banck op een reeckening van consignatie, ofte deselve te brengen in consignatie, ten behoeven van den Houder van sodanige wissel-brief, alwaar deselve moeten blijven, tot naar den vervaldagh, en tot dat men advijs bekomt, in wat Cours opsicht ter plaatse daar de betalinge heschieden moest, op die plaats

daar

aar de conſignatie geſchiet is, daar den herwiſ-el gereeckent moet werden, gewiſſelt is. En en Trecker is verobligeert in de voldoening an de herwiſſel na die Cours, hoe hoogh die ock ſoude mogen gemonteert zijn; daar en te-en is den Gever of Houder oock gehouden em te vergenoegen met die Cours, hoe leegh ie oock tot ſijn ſchade mochte gevallen zijn. n moet de genamptiſeerde ſomme ſoo veel neer of min als de herwiſſel en koſten komen monteren, aan den Gever of Houder van de iſſel-brief, als dan uitgereyckt en goet ge-aan werden, tegen de overleveringe van de Viſſel-brieven en proteſt, of onder behoor-jcke en ſuffiçante cautie wanneer de wiſſel-rieven niet voor handen of verlooren mochten ijn.

XVII.

Wanneer alle de wiſſel-brieven niet voor anden zijn, ſoo moet den Trecker voorſichtig jn in het retracteren, ja oock na den verval-agh den herwiſſel niet voldoen, als onder be-ſte van de leveringh der manquerende wiſſel-rieven, en cavering voor alle ongemacken en hade, die wegens de non-leverantie den Trec-er ſoude mogen ontmoeten.

XVIII.

In allen geval, oock wanneer den vervaldagh o na aanſtaande is, dat door den Trecker of ntrecker geen andere ordre geſtelt kan werden ot de voldoeninge ter plaatſe daar deſelve te

betalen houd, ſoo is den Houder wanneer den Trecker of Intrecker hem ſuffiçante verſekeringh geeft, of cautie ſtelt, voor ſijn rembours van de herwiſſel en koſten, al heeft hy proteſt en wiſſel-brief in handen, verobligeert te moeten wachten, tot dat ten vervaldage de Wiſſel-cours gemaackt is, ter plaatſe daar de betalinge had moeten geſchieden, op ſicht, na die plaats daar den herwiſſel gevordert werd.

XIX.

Al heeft den Intrecker den herwiſſel en koſten van een Wiſſel-brief, geproteſteert van non-acceptatie, aan ſijn Gever wederom voldaan, ſoo is echter den Trecker of vroeger Endoſſeur in de weder-voldoeninge in promptis aan hem niet gehouden, maar mach volſtaan met het ſtellen van Cautie, ofte geven van verſekertheyd in maniere, als boven gementioneert.

HET XIV. CAPITTEL.

Van de Verval-tijdt der Wiſſelen.

I.

'T IS tot Amſterdam gemeen, en gebruyckelijck, en niet ongeoorloft of verboden, te Wiſſelen in een korte diſtantie van plaats op lange tijdt te betalen.

* *De Betaaltijd, 't zy dat deſelve kort of langh geconditioneert werdt, behoorde in het Wiſſelen preciſe en vaſt geſtelt te zijn, op dat den Trecker ſtaat kan maken wanneer ſijn Brieven vervallen, en betaalt moeten werden; en dierhalven waar het wenſchelijck dat geſtatueert en gewil-*

illekeurt wierdt, datmen geen Wiſſelen ſoude mogen uyten, noch Wiſſel-brieven maken, op ſicht, of eenige id na ſicht, te voldoen; ofte dat'er een vaſte en geſtelde idt beraamt wierdt, binnen dewelcke d'acceptatie van Wiſſel-brieven, houdende op ſicht, ofte na ſicht, gevor-ert, en by weigeringh, daar van aan den Trecker moeten nnis gegeven werden, op pœne dat den Houder, by erſuym ofte nalatigheid, die tijd latende paſſeren, geen erhaal op den Trecker ſoude hebben.

II.

De Verval- of Betaal-tijdt werd in het wiſſe-n bedongen; ſomtijds, ten 1. op een ſekere vaſt-eſtelde, en in de VViſſel-brief genomineerde agh; ten 2. op ſicht, of vertooningh des wiſſel-rief; en ten 4. op uſo, half uſo, anderhalf uſo, f uſances.

III.

Een VViſſel-brieſſ houdende te betalen op en vaſt-geſtelde tijdt, werd verſtaan te verval-en op ſoodanigen dagh, na die tijd-rekeningh iemen houd ter plaatſe daar de betalinge ge-chieden moet; ſoo dat een VViſſel-brief tot Amſterdam gemaackt op Hamburgh, te beta-en ultimo November, vervalt tot Hamburgh op ultimo November na de Oude-ſtijl, in te-gendeel een VViſſel-brief verleden tot Ham-burgh, of elders waar het zy, houdende tot Am-ſterdam op ultimo November te betalen, ver-valt tot Amſterdam op ultimo November na de Nieuvve-ſtijl.

IV.

Wanneer een wiſſel-brief eenvoudigh houd,

Betaal,sonder eenig tijdt te stipuleren, soo wer verstaan dat de vertoon-tijdt den verval-tij van de VVissel-brief is,en dat de betaalinge op sicht moet geschieden.

V.

In gelegentheidt van wissel houdende te betaalen eenige dagen sicht of na sicht, eenige daagen dato, of na dato, begint den tijdt van soodanige wissel-brief te loopen van den volgenden dag: als by exempel, als soodanige wissel-brief getoond ofte gedateert is den eensten May, te betaalen drie dagen sicht, ofte naar sicht, drie dagen dato, ofte naar dato, sal in sodanigh cas den vierden dagh voor den verval-dagh van den selven wissel-brief gehouden werden. Willekeuren van Amsterdam, gestatueert 6 Februarij 1663.

* *Met dese Keure werdt getermineert en wegh genomen het geschil dat eertijts placht gemoveert te werden, of een Wissel-brief houdende naar sicht, of dato een dagh laater te vervallen quame, als die eenvoudige hielden te betaalen sicht of dato, en vast gestelt dat sicht en naarsicht; dato en naar dato, voor een en 't selve genomen moet werden.*

VI.

Om den vervaltijt van de wissel-brieven houdende te betaalen eenigen tijdt na dato, wel uit te reeckenen, is het noodigh datmen weet na wat stijl, Oude of Nieuwe, tijdt-reeckening gehouden werdt in die plaats daar uit getrocken, en de VVissel-brief gemaackt en verleeden is.

Na den Nieuwe-ſtijl *houtmen tijtreeckening.*
* *Tot* Amſterdam, Dordrecht, Haarlem, Leiden, ‹R›otterdam *en in gebeel Hollandt; tot* Middelburgh *en* ‹V›liſſingen *in Zeelandt ; tot* Antwerpen, Brugge; ‹D›oornick; Gent, Rijſſel, Valencien, *en in geheel Bra*‹ba›*nt, Vlaenderen en Artois; tot* Bordeaus, Lions, Marſillie, Nantis, Parijs, Roaan, Rochelle *en in geheel* ‹F›*ranckrÿck; tot* Liſſabon, St. Hubes, Port a Port, *en* ‹in› *geheel Portugaal ; tot* Alicanten, Bayoene, Bilboa, ‹C›adix, Madrid, Mallega, St. Sebaſtiaan, Sivilien, ‹V›alence *en in geheel Spangien; tot* Meſſina *en* Palermo ‹in› *Sicilien ; tot* Bari, Bergamo, Bizenſone, Belognien, ‹F›lorencen, Genua, Livorno, Lucca, Mantua, Milaen, Napels, Room en, Venetien, *en in gebeel Italien,* ‹daer de› *Paus gebiedt; tot* Augſpurg, Crembs, Lints, Weeꝛn, *en in gebeel Ooſtenrÿck; tot* Bolzano *in Tirol;* ‹to›*t* Breſlauw *en in geheel Silegien, Item tot* Ceulen, ‹D›antſick, Conincxbergen, Thoorn, &c.

Na den Oude-ſtijl houtmen tijt-reeckening.
* *Tot* Archangel *in Moſcovien; tot* Berlin *en in ge*‹he›*el Brandenburgh ; tot* Coppenhagen *en in geheel De*‹ne›*marcken ; tot* Embden *en in geheel Ooſt-Vrieſlandt ;* ‹to›*t* Franckfort *aan den Main. Item tot* Geneve, *tot* ‹S›ant Gallen *in Swaben; tot* Hamburgh *in Holſteyn; tot* ‹L›ubecq *in Meeckelenburgh , tot* Leypſigh *en* Naum‹b›urgh *en in geheel Saxen. Oock tot* Neurenburgh; *Item,* ‹to›*t* Londen *en in geheel Engelant, Schotlant en Yerlant;* ‹to›*t* Riga *in Lÿflandt; tot* Stockholm *en in geheel Swe*‹de›*n ; tot* Straatsburgh *en in de geheel Elſas ; tot* Zu‹ri›gh, Baſel, Bern, Schafhauſen *en* Glariz, *zÿnde de* 5. ‹G›*ereformeerde Switſerſe Cantons, houtmen de tijt-reec*‹ke›*ning mede na de Oude-ſtÿl; maar de RoomſcheCantons* ‹ho›*uden deſelve , met de Roomſche Stoel, na de Nieuwe*‹ſt›*il, even gelÿck als in Duytſlant daar de Roomsgeſin*‹de›*n Ceur-en-Vorſten na de Nieuwe-ſtÿl rekenen, maar* ‹d›*e On-roomſche, of Euangeliſche, na de Oudeſtÿl de tÿdt*‹r›*eeckening continueren.*

VII.

Wanneer een Wiſſel-brief houd eenige we-ken, na dato oſte na ſicht, ſoo reduceertmen de weken tot dagen, ſeven dagen voor een weeck gerekent, dan houd die VViſſel-brief, ſoo vee dagen, en in het tellen van de dagen volghtmen den Almanak, nemende de volgende voor den eerſten dagh, en dan voort dagh voor dagh, ſon der onderſcheyd van Sondagh, Feeſt-dagh o Heylige-dagh te maken, en den laatſten dagh i den verval-dagh.

VIII.

Wanneer een Wiſſel-brieff houd te betalen een Maand, of Maanden, na dato of na ſicht, ſo vervalt deſelve op deſelve dagh van de volgen de, ofte de ſoo veel de Maand, na vereyſch, al de Wiſſel-brief gedateert is, of vertoond werd en ſoo wanneer men in die Maand ſoo veel da gen niet teld, ſo vervaltſe op ultimo of den laa ſten dagh, van die Maand.

* By voorbeelt; *Een Wiſſel-brief vertoond of geda teert, 7. January, houdende te betalen een Maandt n ſicht of na dato, vervalt 7. en niet 8. Februari; en ee Wiſſel-brief gedateert 30. January een Maand na da te betalen, vervalt 28. of 29. zÿnde ult. February, ſ dat een Wiſſel-brief getrocken op 28. 29. 30. of 3 January geen Schrickel-jaar, (of in de drie laaſte da gen een Schrickel-jaar) zÿnde een Maandt na dato betalen, op een dagh, zÿnde ult. February, komt te ver vallen.*

IX.

Een Wiſſel-brief gedateert na de Oude-ſtij

te betalen een Maandt na dato, in een plaats daar men na de Nieuwe-ſtijl tijdt-rekeningh houd, vervalt niet altijdt een Maandt na dato Oude-ſtijl, maar een Maand na dien datum die men na de Nieuwe-ſtijl ſchreef, op die dagh als de Wiſſel-brief gedateert is; in tegendeel, een Wiſſel-brief gedateert na de Nieuwe-ſtijl, te betalen een Maandt na dato, in een plaats daar men na de Oude-ſtijl tijd-rekeningh houd, vervalt niet altijd een Maand na dato Nieuwe-ſtijl, maar een Maandt na dien datum die men na de Oude-ſtijl ſchreef, op dien dagh als de Wiſſel-brief gedateert is.

* By voorbeelt: *Een Wißel-brief gedateert 25 April in Londen of Hamburgh, daar men na de Oude-ſtÿl tijd-rekeningh houd, te betalen een Maand na dato in Amſterdam, vervalt tot Amſterdam niet op den 25. May Oude zÿnde 4. Juni Nieuwe-ſtÿl, maar op 5. Juni: want toen men 25. April Oude-ſtÿl ſchreef, was het 5. May na de Nieuwe-ſtÿl, en van die tÿd moet de loopende Maand gerekent werden; in tegendeel, een Wisſel-brief gedateert in Amſterdam op 5 April Nieuwe-ſtÿl, te betalen in Hamburgh, of Londen, een Maand na dato, vervalt aldaar niet op 5. May Nieuwe, zÿnde 25. April Oude-ſtÿl, maar op 26. April Oude-ſtÿl: Want 5. April Nieuwe ſtÿl, ſchreef men 26. Maart Oude-ſtÿl, van wanneer de Maand ſijn begin nam; dit kan in de Maandt February, een Schrickel-jaar zÿnde twee, en geen Schrickel-jaar zijnde, drie dagen differeren, het geen een Wiſſel-negotiant wel te obſerveren ſtaat.*

X.

In het uyt-rekenen van de verval-tijdt van Wiſſel-brieven, houdende op uſo te betalen,

wert

wert somtijts uso genomen voor eenige tijdt n dato van de wissel-brief, somtijts voor eenig tijdt na sicht, oock niet overal, en altijdt, voo een even lange tijdt: want tot Amsterdam reec kent men uso van sommige plaatsen voor twe Maanden, van andere voor een Maandt na da to, van andere voor een Maandt, van ander voor 14. dagen na sicht: half uso voor de halv tijt; anderhalf uso voor die tijt en noch ha soo lang; dubbel uso voor tweemaal; drie usc voor driemaal, die tijdt; en soo voort, en dat n dato, of na sicht, respective.

* Uso *van* Venetien, Genua, Livorno, *en gehe Italien; van* Cadix, Madrid, Sivilien *en geheel Spa gien; van* Lissabon Port a Port *en geheel Portugaal*, *tot Amsterdam*, twee *loopende* Maanden na dato *va de Wissel-brief*; Uso *van* Parijs, Lions, Rochell Roan, Nantes, Bordeaus *en geheel Vranckrijck; va* Londen *en geheel Engelant; van* Antwerpen, Rijssel Gent, Brugge, *en geheel Vlaanderen en Brabant; va* Middelburgh, Vlissingen, Rotterdam, *en ande binnelantse Steeden*, *is*, *tot* Amsterdam een *lopen* Maandt na dato van de Wissel-brief; dubbel uso twee Maanden; *en* half uso, *altijt* 15 dagen, *'t zy d de Maant daar in de Wissel-brief vervalt maar* 28. *d of deselve* 31. *dagen telt;*

Uso *van* Dantsik *en* Coninxbergen, *is tot* Amster dam een *loopende* Maandt na sicht; *en* twe uso *is* tw Maanden; *half* uso *is* 15. dagen na sicht; *Doch m wisselt nu van die plaatsen op Amsterdā selden meer uso, maar ordinaar van Dantsik op* 40. *en van Coninc bergen op* 41. *dagen dato*, *of op* een Maandt *of* twe Maanden *en* 10. *a* 11. *dagen, na dato respective.*

Eindelijck reeckent men tot Amsterdam *de* uso *va*

Neurenberg,Augspurg,Weenen,Franckfort, *en andere plaatsen in Duytslant,voor* 14.*dagen na sicht,* ofte *na d'acceptatie van de Wissel-brief:half* uso *voor* 7.*dagen of een weeck, en* dubbel uso *voor* 28. *dagen of* 4. weecken, *en niet voor een loopende Maandt na sicht.*

Uso *van* Amsterdam *op* Italien,Spangien *en* Portugaal *wert daar reciproce* 2. *Maanden na dato gereeckent;op* Engelandt,Vlaanderen,Brabandt *en* binnenlandts,*een loopende Maandt dato; Op* Parijs *en geheel Vranckrijk(volgens de nieuwe Koninglijcke Wissel-ordonantie)altijdt* 30. *dagen dato, 't zy dat de Maandt meer of min dagen heeft;* en soo behoorde uso, als deselve voor een Maandt genomen werdt, over al, ook tot Amsterdam gereeckent, en het selve gewillekeurt en gestatueert, te werden; *op* Augspurg, Neurenbergh *en* Weenen, 15. *dagen na sicht;* twee uso *is daar* 30.*dagen;anderhalf uso is* 23. *dagen;en half uso is* 8. *dagen na sicht; op* Breslauw *wisselt men ordinary* 6. *weecken dato, maar wanneer op uso gewisselt wert, soo wert uso aldaar als mede tot* Franckfoort *en* Leipsigh, 14. *dagen na sicht, gereeckent.*

XI.

Wanneer een wissel-brief gedateert 28. Februarij, hout te betaalen een Maandt na dato, of uso, en uso voor een Maant dato gereeckent werdt, deselve vervalt 28 Maert; maar soo wanneer deselve gedateert is ultimo Februarii, soo vervaltse niet voor ult.Maert; in dier voegen sal een VVissel-brief houpende te betaalen een Maant na sicht, geaccepteert werdende onder dato van 30. Junii vervallen 30. Julii; maar soo wanneer d'Acceptant ultimo Junii stelt, soo moet ultimo Julii voor den vervaldagh gereeckent werden.

XII.

In het wiſſelen op tijdt, ſal een voorſichtig Gever ſijn Meſures maken, op ſoodanige tij te diſponeren, tegen dewelcke hy vermeend ve Penningen benoodight ſullen zijn, ter plaat daar de betalinge geſchieden moet; den Treck daar-en-tegen ſal ſpeculeren, ſoodanige tijdt bedienen, tegens wanneer hy meend datter La geſſe weſen ſal.

XIII.

Een Wiſſel-negotiant diende te weten in h Negotieren op plaatſen daar VViſſel-banck zijn, wanneer ordinaar de Wiſſel-bancken c nieuwe Boecken te maken geſlooten, en wa deſelve wederom geopent werden: wa neer deſelve wederom geopent werden: wa daar mede ſomtijds in het Trecken en Remitt ren geavantagieert kan werden.

XIV.

Wanneer tuſſchen den Houder van een w ſel-brieff en d'Acceptant geſchil ontſtaat o d'Uytrekeningh van den verval-dagh, ſoo d den Houder voorſichtigh dat hy de betalin vordert op die tijd, als deſelve na ſijn calcula komt te vervallen, en dat hy op de uytterſte ſpijt-dagh na ſijn rekeningh, geen voldoenin bekomende, proteſteren laat, en het Prot verſend, maar de Wiſſel-brief onder hem ho tot den vervaldagh, na de calculatie van d'A ceptant, en ſoo wanneer hy alsdan noch ge voldoeninge bekomt, de novo proteſter doet.

HET XV. CAPITTEL.

Vorderingh van Voldoeningh.

I.

DEn Houder van een Wiſſel-brief moet ſorgen, dat deſelve ſoo tijdigh ter plaatſe is daar de betalinge geſchieden moet, dat ten vervaldage de betalinge kan gevordert werden; en als de Poſten onſeker gaan, alsdan moet hy niet tot op het uyterſte met het Intrecken ofte d'afvordinge wachten, op dat by het ophouden van de Poſt, of vermiſſen van de Brieven, of eenigh ander inconvenient, de reſpijt-dagen niet verloopen zijn, eer de behoorlijcke vorderingh, en nootſakelijcke proteſtatie van non-betalinge, ſoo wanneermen deſelve niet bekomt, in tijds geſchieden kan.

II.

Den Houder van een Wiſſel-brief is gehouden ten vervaldage de voldoeninge te vorderen, en magh geen dilay of uytſtel aan den Acceptant of Debiteur geven.

III.

Die een VViſſel-brief aan-neemt om voldoeninge van deſelve te vorderen, 't zy dat hy Koopman, of Caſſier, of wie het is, en ten vervaldage d'invorderinge verſloft, en binnen de reſpijt-dagen deſelve niet ſolliciteert, maar die

verloopen laat ſonder te proteſteren, is verobli-geert ende gehouden in de ſchade die daar ui komt te reſulteren.

IV.

Die een wiſſel-brief bekomt houdende een voudigh, Betaal, ſonder datter by geexpreſſeer wert wanneer, of op wat tijt; ofte die een on gedateerde, of niet kenlijck genoegh gedateer de wiſſel-brief bekomt, houdende eenige ti na dato, of op uſo, uit een plaats getrocke daar men uſo voor eenige tijt, na dato reei kent, en alſoo de ſeeckere of preciſe vervalti niet weet, doet voorſichtigh dat hy de betalir ge terſtont, ofte ſoo tijdigh vordert, als h eenighſints aanwijſen kan dat deſelve kan ve vallen weſen.

V.

Die een wiſſel-brief geſonden is om d'ac ceptatie te vorderen, en die onder hem te hou den tot dat hem deſelve met de geëndoſſeer afgevordert wert, ende die afvorderinge no op den laatſten reſpijt-dagh niet geſchiet is, d magh van d'Acceptant voldoeninge vorder onder cautie, ofte deſelve te inſinueren, dat h den beloop van de wiſſel-brief ſal hebben consigneren; en in cas van weygering, is hy b voegt te proteſteren van non-betalinge, en e ſoodanigh proteſt valideert tegen den Trecke edoch ſoo wanneer by den geenen die de w ſel-brief heeft doen accepteren verſuymt we deſe vordering, inſinuatie en proteſtatie te doe

ſ

ſoo is hy daar over niet reſpondabel; maar den Houder heeft hem ſelfs te culperen, dat hy ſelve niet tijdigh genoegh geſorght heeft.

VI.

Wanneer een wiſſel-brief verſuymt is te endoſſeren, of het endoſſement niet wel geſtelt is, of iets daar aan manqueert, ſoo is den Houder dies niet te min bevoeght de voldoening te vorderen, en d'Acceptant is verobligeert aan hem te voldoen, tegen d'intrecking van de wiſſel-brief by hem geaccepteert, nevens de beloſte, en ſchriftelijcke Obligo van den Houder, dat hy aan hem de andere, of een derde wiſſel-brief, na behooren op hem geëndoſſeert, leveren ſal.

VII.

Dewijle d'Acceptant van een VViſſel-brief luydende aan ordre te voldoen, veeltijts ten vervaldage niet weet aan wie hy voldoen moet, ſoo is den Houder van ſoodanige wiſſel-brief verobligeert aan d'Acceptant daar van tijdigh kenniſſe te geven, en het is tot Amſterdam de gewoonte onder de Kooplieden, ter goeder naam en faam ſtaande, en die elckanderen vertrouwen, dat den Houder van een wiſſel-brief, luydende aan ordre, en in de VViſſel-banck te voldoen, ten vervaldage den geaccepteerde en geëndoſſeerde wiſſel-brief aan d'Acceptant t'huis ſendt, en verſoecken laat den beloop te willen af-ſchrijven; maar volgens een ſpeciale VVillekeure, zijn *Geenige Houders van geëndoſſeerde Wiſſelbrieven gehouden, deſelve ten behoe-*

ven van den Acceptant uit hunne handen te geven, ten zy datſe alvoren daar van ten vollen zijn voldaan; des ſullen de Houders ten vervaldage aan de Acceptanten moeten vertonen, dat ſy de betvalinge van de ſomme in de wiſſel-brief begrepen, uyt krachte van het opgeſtelde endoßement moeten hebben; en in cas van weygeringe van geen betaalinge daar op te willen doen, ſoo lange den Houder de wiſſelbrief in handen en niet overgelevert heeſt, ſal den Houder de wiſſelbrief moeten brengen in handen van de Boeckhouders vande Wiſſel-banck, om aldaar geregiſtreert te werden, *alwaar d' Acceptant of Debiteur die ſal mogen lichten, na dat de Party ſal weſen afgeſchreven en validerende bevonden, en eerder niet; voor welke regiſtratie*, den Acceptant *gehouden ſal weſen te betaalen aande Boeckhouders van de Banck een Schelling; ende by foute van prompte betaalinge of inſchrijvinge, ſal den Houder's briefs de wiſſel-brief wederom uit de Banck ende uit handen van de Boeckhouders haalen, op ſoodanige tijdt en ſtondt, als hy ſijn recht tegen den Trecker, met behoorlijck proteſt, ſal goet vinden te wilen bewaren; ende alsdan aan de Boeckhouders*, voor hare regiſtratie *ſelve betalen 6 Stuyvers, die hy met d' onkoſten van het proteſt, wißel, en herwiſſel, den Trecker in reeckening ſal mogen brengen.* Willokeuren 3. Deel. 1. Boeck Tit. 8. n. 10.

* *Deſe Keure is op goede reden geſondeert: want niemant behoeft ſijn Obligatie uit handen te geven, en ſijn*

Debiteur meester daar van te maacken, voor dat hy de voldoeninge van de selve bekomen heeft; de registratie *is voorsichtighlijck geordineert*, en diende oock precise geobserveert te werden; *de Schelling daar toe staande, wert nu door de Boeckhouders, eer sy de Wisselbrief willen aanemen*, expressselijck tegen dese Keure *van de Houder gevordert, die wanneer de betalinge volgt, deselve selden wederom bekomt, en tegen reden, die spenderen en missen moet.*

VIII.

Den Houder is ongehouden een wisselbrief houdende, te betalen in Courant gelt, directe aan hem of aan ordre, t'overhandigen, ten zy dat hy alvoren van deselve effective voldaan is; en moet hem wachten, soo wanneer hy den Acceptant niet voor sufficant houdt, sijn wisselbrief te verwisselen tegens een Assignatie, 't zy op een Cassier of yemant anders, en mach met goet fondament pretenderen, dat hy de wisselbrief soo lang onder hem en in sijn handen houden moet, tot dat hy van d'Assignatie voldaan is; mits dat hy op deselve ter requisitie van den Acceptant, notere, dat hy soodanige Assignatie van hem ontfangen heeft.

IX.

Oprechte trouwe en fideliteit behoorde in de gehele wissel-handel, en specialijck in de vordering van voldoening geobserveert, ende de Bedriegers en Falsarisen seer rigorues gestraft te werden.

Het XVI. Capittel.

Van de voldoeninge der Wissel-brieven door den Acceptant.

I.

De Voldoeninge van de Wissel-brieven moet geschieden strictelijck, volgens haar teneur of inhout; doch echter op soodanige wijse, en in dier voegen (ten opsichte van de tijt wanneer, en gelt waar mede) als men ordinaar, ter plaatse daar men voldoen moet, soodanige wisselen gewoon is te betaalen, ten zy eenigh ander beding expres inde wissel-brief geconditioneert staat.

II.

De Voldoeninge van een wissel-brief moet geschieden aan den wettigen Houder van deselve; ende daarom moet een Acceptant of Betrockene, in het voldoen van wissel-brieven, voorsichtigh zijn.

III.

Wanneer de voldoening van een wissel-brief ten verval-dage gevordert wert door yemant die de Betrockene of Acceptant niet kent, ende by hem gedifficulteert wert, of deselve den deughdige en wettigen Houder van de de wissel-brief is, en den Houder van de wissel-brief niet bewijsen kan dat hy die Man is aan dewelcke de wissel-brief te betalen gemaackt of geëndosseert

is

s, dewijle hy een vremdeling is, en by niemant bekent; so is het den Acceptant of Betrockene geraden, de betalinge uit te stellen, tot op den naasten respijt-dagh, of er ondertusschen yemant anders sich op dede en aanspraack quame te doen.

IV.

Men magh geen Wissel-brief, houdende directe aan yemant te voldoen, voor den vervaldagh betalen, of soodanigē betalinge geschiet ten pericule van den betaalder; maar wanneer de Wissel-brief gemaackt is aan ordre, so magh den Betrockene of Acceptant, soo wel als een ander, deselve negotieren, en doen endosseren aan hem selfs te voldoen, ende alsoo voor den vervaldagh de Wisselbrief tot sijnen lasten voldoen, of mortificeren.

V.

Wanneer d'Acceptant van een wissel-brief houdende directe aan yemant te betaalen, ter requisitie van den Houder, aanneemt deselve ten vervaldage aan een derde te sullen voldoen, en daar van sijn woort of hant-tekeningh geeft, soo is hy verobligeert, 't zy dat den Houder in bonis blijft, ofte te faljeren komt, aan den den geene te voldoen die hy de belofte gedaan heeft, by aldien consteert en blijckt, dat den Houder selfs Eygenaar van de wissel-brief geweest, ende hem deselve toegekomen ofte geremitteert is, voor sijn eygen reeckening.

VI.

Wanneer een wisselbrief directe aan yemant te

te betaalen gemaackt is, soo magh den geene, voor wiens reeckening de Party geremitteert is, als principaal Eygenaar en Meester van de wissel-brief zijnde, de commissie daar in begreepen, van aan soo een Man te betaalen, wederroepen, ofte doen wederroepen, *re integra* aleer die by den Acceptant betaalt is; ende den Acceptant is in soodanig geval gehouden de penningen te namtiseren, ten behoeve van den geenen, die bevonden sal werden daar toe gerechtight te zijn, soo wanneer hy deselve van non-betaalinghe niet wil laaten protesteeren; maar soo wanneer een wissel-brief gemaackt wert aan ordre te voldoen, soo maackt den Remittent, den geenen aan wiens ordre hy de wissel-brief te betalen maacken laat, absolut meester van deselve, en geeft hem macht om over deselve te disponeren, ende den Acceptant moet voldoen aan den geenen, ten wiens behoeven deselve geëndosseert is.

VII.

Wissel-brieven die op een preçies genoemden dagh, by exempel op ultimo Junii, of 20. Augusti, of medio November, te betalen gemaackt zijn, werden door promte voldoenders op dien selven dag wel voldaan; maar als den vervaldagh gecalculeert wert na uso, na dato, ofte na sicht, als dan geschiet de betalinge ordinaar niet voor des daaghs na den vervaldag, ende een prompte betaalder sal alsdan, of des daags daar naar voldoen; maar de voldoeninge magh

dagh oock in soodanig geval, buyten prejudi-
tie van den voldoender, wel op den vervaldagh
geschieden.

VIII.

Wissel-brieven houdende op sicht, ofte een dagh of twee na sicht te betaalen, behoorden op de vertooning, sonder langer respijt voldaan te werden.

* *Dit diende en behoorde by speciale Keure vastgestelt want het tegen de reden stryt, datmen van Wissel-brieven houdende op sicht, of kort sicht te voldoen, de voldoeninge ses dagen sal mogen uitstellen of prolongeren; dewyle ordinaar op sicht geremitteert wert, om datmen het gelt op die tydt precies benodight en behoeftight is.*

IX.

Alle wissel-brieven moeten precise voldaan werden binnen die respijt-dagen na den vervaldagh, die by expresse Willekeur, of d'observantie, ter plaatse daar de betaalinge geschieden moet, gestatueert of ingevoert, en den Houder, om d'Acceptant buyten sijn prejuditie soo lange te verschoonen, en met protesteren te mogen wachten, toegestaan zijn.

X.

Tot Amsterdam heeftmen 6. respijt-dagen na den verval-dagh, Sondagh en Heylige- of Feest-dagen daar in begrepen, en als den Acceptant op den sesten dagh voldoet, soo wert deselve voldoeninge, wel voor geen prompte, maar echter voor goede betalinge, en daar den Houder sich mede bevredigen moet, geëstimeert; en soo waneeer de wissel-brief inde wissel-banck vol-

 daan

daan moet werden, en de 6. respijt-dagen noch niet ten vollen verloopen zijn, voor dat de Banck, om nieuwe Boecken te maacken, sluyt, of dat deselve in het sluyten van de Banck komt te vervallen, soo magh den Acceptant de voldoeninge uitstellen, tot op den derden dagh na het weder openen van de Banck, en volstaan met als dan af te schrijven.

* *Dit is volgens de Costume en observantie, maar niet na de Keure of Ordonnantie, die wel dicteert, dat eẽ Houder buyten sijn prejuditie tot so lange wachten mag, maar niet dat hy tot so lange wachten moet, gelijck consteert by de VII. Stellingh van het volgende XVII. Capittel.*

Tot Rotterdam *en* Middelburgh *heeftmen mede* 6. respijt-dagen; *insgelijeks tot* Antwerpen, *volgens de Keure aldaar gearrestreer ter vergaderinge van den Maandaaghse Raat den* 14. *February,* 1667. *en gepubliceert den* 18. *dito; ende werden de Sondagen en Heylige dagen aldaar mede in die respijt-dagen getelt en gereeckent; maar de Wißel-brieven op sicht per Cas moeten volgens d'usance aldaar, terstont of binnen* 24. *uuren werden voldaan; Item tot* Ceulen, *oock tot* Breslauw *volgens het* 7. *Articul; van de Wissel-ordening aldaar, en tot* Neurenbergh; *volgens het* 15. *Articul van de Banck-ordening; maar aldaar werden de Sondagen en Heylige dagen niet getelt, gelijck mede niet geschiet tot* Venetien, *daar men oock* 6. *respijt-dagen heeft of geeft.*

Op andere plaatsen heeftmen min respijtdagen, *gelijk als tot* Londen *heeft men niet meer als* 3. *respijt-dagen volgens costum aldaar; tot* Frankfort bnyten de Mis, 4. *respijtdagẽ, volgens het* 12. *en* 13. *Art. van 't gerenoveerde Regliment in wissel, geconcludeert den* 18. *Sep.* 1666. *en de moeten d' wisselbrieven die op sicht, of* 2. *a* 3. *dagen na sicht houden; aldaar ten langhsten binnen* 24. *uuren na de vertooningh ofte 't vervallen, werden voldaan;*

tot

Leypsigh heeft men tusschen Mis-tijden, 5. respijt-gen, oock tot Augspurgh; volgens het 5. Articul van Wissel-ordinantie aldaar; waar in mede expresselijck statueert werdt, dat de wissel-brieven die op sicht hou-n, indien niet terstont, ten langsten binnen 24 uuren, de vertooning moeten voldaan werden,

Op andere plaatsen heeft men meer respijt-dagen, te eten, tot Napels 8; tot Dantsick 10; en so veel respijt-gen heeft men oock tot Parijs, Roan, Rochel, Nantes ordeaux en in geheel Vranckrijk, en in deselve werden daar mede getelt den vervaldagh, en den dagh van het rotest, Sondagen en Feestdagen, Tit. v. art. 4, en 6. n de Ordonnantie van Louis de XIV. Koning van ranckrijck over de Commercie; tot Hamburgh eft men 12. respijt-dagen, daar onder den verval-dagh ede gereeckent: maar dewijle aldaar op Sondag of Hey-e dagen geen Protest magh gedaan werden, soo magh en, als den 12. dagh een Sondagh of Heylige dagh is, ch des anderen daags Peotest doen, volgens het 4. Art. n de Wissel-ordeningh aldaar; tot Stockholm heeft en oock 12. respijt-dagen, volgens het 10. Artic. van n Koninklijcke Majesteyt van Sweeden aan den Heeren irectoren des Konings. Factori Comptoirs vergunde rivilegien; tot Cadix, Madrid, Sivilien en in geheel pagnien heeft men 14. respijt-dagen; tot Genua 30. da-n; tot Livorno, Milanen en elders in Italien, heeft en geen gestelde tijt noch reglement, maar het staat daar Houder vry de Betrockene respijt te geven, of terstont protesteren, na sijn discretie buyten sijn prejuditie.

XI.

Alle wißel-brieven van drie hondert guldens n daar boven, niet tegenstaande eenige clausulen, ipulatien of acceptatien ter contrarie, moeten tot Amsterdam in de wissel-banck voldaan werden, p pœne van qualijck betaalt, en vijf-en-twintigh guldens

guldens te verbeuren. Willekeuren 3. Dee 1. Boeck, Tit. 8. n. 9.

* *Waneer de Som min als drie hondert guldens is, soo schrijven de Boeckhouders in de Wisselbanck tot Amsterdam, deselve wel af, als haar een Schelling neven d'Assignatie overgereyckt wert; maar om die Schelling te sparē, en de Keure t'observeren, wert veeltijts door den geene die min als fl. 300. af-schrijven moet, een Somm van fl. 300. of iets meer; boven dat hy schuldigh is, aan sijn Crediteur afgeschreven; die deselve meerder somme by restorne aan den geene diese hem te veel afgeschreven heeft, wederom afschrijft, en daar door missen de Boeckhouders de Schelling, en doen dubbele moeiten.*

XII.

Daar Wissel-bancken zijn, behoorden all wissel-brieven, 't zy van een groote of kleene Som, oock in wat Gelt-soorte betaalen, son der onderscheidt, in de wissel-banck voldaan te werden.

* *Op de* 4. Stellingh *van het* 8. Capittel *is aangete kent, dat door den verloop, en het onderscheidt tusschen de waerde van het Bank- en Courant-Gelt, sulx tot* Amsterdam *niet practicabel is, ten zy dat opgerecht werd een* Banck-Courant; *welcke* Banck-Courant, *wanneer men in deselve, niet alleen voor Wisselen, maar oock ove Koopmanschap en andere schult, by af-schrijvinge, ge lijck nu in de* Wissel-banck *geschiet, soude konnen vo doen, strecken soude, Ten* 1, *tot een groot gemack van al den genen die sich van deselve soude bedienen: gelijck b experientie ondervonden werdt van de tegenwoordig* Wisselbanck, *dat door middel van d'af-schrijvinge, ee ongelooflijcke moeite van ontfang en uytgave, en veel con fusie en disordres, die, by de rescontres van betalinge, i soodanige Steden daar men geen Wissel-bancken heef*

voor

...vallen,geprevenieert werden. Ten 2. soude by d'op-...htinge van een Banck-Courant den Koopman veel ...ssier-gelt konnen mesnagieren; Ten 3. soude de Bank ... Leening grootelijx daar by profiteren; Ten 4. soude ... Koopman altijdt konnen weeten, wat avance hy effe-...e heeft om daar over te disponeren, het geene een ...opman die een Cassier houdt, niet altijt weet, noch ...ten kan: dewijle sommige Cassiers haar voordeel daar ...inden, met den ontfang niet prompt op te geven, en ... voldoening, onder pretexten en uytvluchjes te recken ...uit te stellen; Ten 5. soude een Koopman selve aan sijn ...editeur af-schrijvende, sijn respect maintineren, het ...ze door sijn Cassier, buyten sijn kennis, met het de-...ren en uytstellen, en niet prompt te voldoen 't geen op ... door den Koopman sijn Meester geassigneert wert, ...ltijts gekreuckt en gekrenckt wert. Ten 6. soude een ...opman, selfs af-schrijvende, seeckerlijck konnen we-..., dat sijn Crediteur voldaan is, daar hy op sijn Cassier ...ssignerende, sich niet van verseeckeren kan, of hy moet ... dē Crediteur vragen, of de Cassier sijn Assignatie doē ...toonen, dat wat inpertinent en diffident is. Ten 7. ...de een Koopman de voldeeninge by de Boecken van de ...nck t'allen tijden konnen doceren en bewijsen, en sich ...seer niet behoeven te bekommeren over het vorderen ...bewaren van Quitantien en Assignatien. Ten 8. soude ... Koopman niet hebben te vreesen, en sich in perijckel ...tellen, dat een Cassier sijn Gelt een ander toevertrou-...n, of selfs daar mede doorgaan en banquerot speelen ..., (gelijck onlangs diverse Kooplieden, door het fal-...en van 4. a 5. Cassiers gevoelt en versinert hebben) ... den Koopman die geen Cassier buytenshuis, maar bin-...nhuys houdt, 't zy sijn Dienaar, of een andere, soude ...k in die bekommering niet behoeven te leven, dat d'sel-... met sijn Gelt doorgaen sal; ende soo wanneer hy sijn ...lt selfs in bewaaringe houdt, en niemant toevertrouwt ...de hy niet met die sorge behoeven te slaapen, dat hem de ...ven het selve sullen ontrooven of besteelen; dewijle het

het in de Bank wel en seker bewaart soude konnen si
Ten 9. soude by de oprechtinge van een Bank-Couran
d'Aggio *, ofte het op-gelt van het swaar Banck of W*
sel-gelt tegen Courant-gelt , konnen gereguleert en va
gestelt werden , en een yder by af-schrijvingh , ofte i
brenging en uytbaaling van Contanten , sich selven ko
nen accommanderen , ende daar by merckelijck avant
gieren, sonder sijn Gelt te periculiteren; gelijck in l
koopen en verkoopen van Banck-gelt *nu ter tijt geda*
wert. Ten 10. soude by d'oprechtinge van een Banc
Courant *, en de reguleringh tot wat prijs men alle s*
cien in deselve soude konnen brengen en wederom u
lichten , een yder konnen geaccommodeert , ende het
scherp verboden , en schadelijck Gelt-op-Wiffelen *v*
particulieren , konnen geprevenieert en gestuit , mits
ders het bicquetteren *van de gemunte penningen ,*
het versmelten van de swaarste en waarste van des
ve , of versenden van dien na buyten Lants, gewe
werden ; waar toe wel voornamelijck de Wiss
banck *opgerecht is, en waar tegen wel seer scharpe* Pla
caten *geemaneert , gestatueert , en gepubliceert , ma*
per manquement van goede ordre , niet na behooren g
maintineert en geexecuteert zijn. Ten 11. soude by d'o
rechtinge van een Banck-Courant, *de* Silver-hand
van particulieren . ende het laten munten van specie
tegen den gestelden voet, beschaarst aan het gehalte
gewichte, tot disrespect van de respective Munten de
Landen , oock tegen gegaan, ende de geheele Silve
handel *; immers voor het meerendeel, van selfs aan*
Banck komen te vallen ; oock alle valsche Munten
by-slagen te eerder konnen ontdeckt , ende de valsche
besnoeyde penningen soo licht niet konnen uitgegev
werden, wanneer der soo veel Gelt niet in de handeli
en wandeling was , en wanneer als de soodanige
in de Banck onder de goede specien gebracht , alda
doorgesneden , en in de Smelt-kroes geworpen , wie
den. Ten 12. soude de oprechtinge van een Bank-Co

ran

... gedyen en strecken, niet alleen ten besten van den Koopman, *maar oock van het* gemeene best; *te weten, ... 1. tot een bysonder respect, aansien, eer en glorie van* ... *Stadt: door dien de* Banck van Amsterdam *als dan ... nslag alle andere Wissel-bancken van de geheele wae- ... soude overtreffen. Ten* 2. *tot een groot voordeel: de- ... e by een goede directie, de* Wissel-banck *een onge- ... ijcke Somme van seer veel duysenden guldens jaar- ... buyten beswaarnis, ja met groote verlichtingh en ... agiering, mitsgaders accommoditeit en securiteyt ... den Koopman, soude konnen profiteren.*

XIII.

De wissel-brieven die in de wissel-banck vol-... n moeten werden, en directe houden te vol-... n aan yemant, die een reeckening in de wis-... e banck heeft, werden ordinaar tot Amster-... n voldaan, sonder vordering of intrecking ... n den wissel-brief; om dat de voldoening al-... by de Boecken in Wissel-banck conste-... en blijcken kan.

XIV.

d'Op-en af-slagh van d'Aggio van het Bank-... t, loopt tot voor-ofte nadeel van den Hou-... , want de wissel-brieven houdende in de ... sel-banck te voldoen, moeten door d'Accep-... t, hoe hoogh oock de Aggio loopt, in de ... ssel-banck voldaan werden; en hy magh ... ck volstaan met de voldoeninge by af-schrij-... nge, hoe leegh oock d'Aggio te declineren ... mt.

XV.

De voldoeninge van wissel-brieven houden-

de

de in Courant Geldt buyten de Wissel-banck behoorde met grof Gelt en geen payement t[illegible] geschieden.

XVI.

Den op-en af-loop, verhooging of af-settin[illegible] van het Gelt, ofte der Munte, ter plaatse daa[illegible] de betalinge van wisselbrieven in Courant Ge[illegible] geschieden moet, loopt op hasard, en avantag[illegible] of disavantagie, van den Houder des briefs[illegible] want den Acceptant moet en mach voldoen met soodanig Gelt, waar mede men gewoon de wissel-brieven te voldoen, en dat in soodan[illegible] ge prijs, als hetselve ten vervaldage gangbaar i[illegible]

XVII.

Den Betrockene moet geen Trattes voldoe[illegible] op het simpel advijs van den Trecker, al hout h[illegible] selve direct aan yemant te voldoen; ten zy d[illegible] hem de wissel-brief vertoont, en deselve by he[illegible] gerecognosceert en geaccepteert is.

XVIII.

Een wissel-brief houdende aan ordre te vo[illegible] doen, moet by een Acceptant niet voldaan we[illegible] den, als aan den geene die hem doet blijcken, d[illegible] de selve direct aan hem te betaalen geëndo[illegible] seert is.

XIX.

Men magh wel voldoen den geenen aan [illegible] welcke de ongeaccepteerde wissel-brief geë[illegible] dosseert is, al is de geaccepteerde aan hem ni[illegible] geëndosseert, maar als dan moet de geacce[illegible] teerde, nevens de geëndosseerde brief, bey[illegible]

ve[illegible]

vertoont of overhandight werden, en naarge-
sien of de geaccepteerde oock aan yemant an-
ders geëndosseert is.

XX.

Wanneer een wissel-brief houd te betaalen
aan A. of ordre, soo sal een voorsichtigh Ac-
ceptant aan A. direct niet af-schrijven, voor
dat hy doet blijcken dat hy noch houder van de
wissel-brief is; ende A. is op sijn begeeren
gehouden de wissel-brief direct aan hem selfs
te endosseren, ende daar op te stellen, *d'inhout
deses, gelieft in Banco op mijn reekening af te
schrijven*, wanneer hy wil dat de voldoeninge
aan hem geschieden sal.

Wanneer een wissel-brief, houdende aan
ordre te betalen, door diverse geëndosseert is,
en ten verval-dage door den Acceptant aan
den Houder by af-schrijvinghe in de wissel-
banck voldaan wert: soo wert by een voorsich-
tigh Acceptant tegenwoordigh geobserveer,
dat hy in sijne Assignatie van de af-schrijvinge
ordonneert te betaalen aan den Vertoonder, of
laatst geëndosseerde, voor den genen aan wiens
ordre de wissel-brief te betalen gemaacht is.
By voorbeelt, een wissel-brief houdende te
betalen aan de ordre van D. door D. geëndos-
seert aan de ordre van E. door E. aan de ordre
van F. door F. aan de ordre van G. dat hy den
koop af-schrijft aan G. voor D. want alsdan
den genen die de voldoening bekomt, ver-
sekert voor de deughdelijckheit van de en-
dosse-

dossementen, ende voor de aanspraack die D
aan wiens ordre te betalen de wissel-brief ge-
maackt is, op deselve soude konnen of willen
doen.

XXII.

Een voorsichtigh Acceptant sal geen wis-
sel-brief houdende aan ordre, betalen, als te-
gen de intrecking van sijn geaccepteerde wissel-
brief.

XXIII.

Wanneer een wissel-brief, aan ordrē hou-
dende, door den Betrockene niet geaccepteer
is, soo magh deselve door hem ten verval-dag
voldaan werden, aan den genen die hem de pr
ma of secunda wissel-brief, op hem geëndo
seert, eerst vertoont; en den eenen voldaa
hebbende, alsdan is hy ongehouden in de vo
doening van d'andere, ofschoon de selve aan y
mant anders te betaalen geëndosseert hem vo
komt.

XXIV.

Wanner ten verval-dage den Betrocken
voor komen twee eerste ofte twee tweede wi
sel-brieven, van een Somme, onder een datun
ten behoeve van den selven Houder of ordr
op een tijt te betalen, ende hy alleen adv
van den Trecker heeft dat hy die Somme een
op hem heeft getrocken, en geen van bey
brieven by hem geaccepteert zijn, soo moet l
voorsichtigh zijn in de voldoeninge, ende mag
wel, wanneer die beyde in een hant zijn, d'ee

vo

ldoen en in-trecken, maar wanneer deselve
n twee bysondere te betalen zijn geëndos-
rt, soo doet hy voorsichtiger dat hy die beyde
otesteren laat, immers hy moet geen van bey-
voldoen, als onder suffisante cautie voor de
titutie van de somme die hy betaalt, met den
rwissel en kosten, indien bevonden werdt dat
qualijck betaalt, ende dat de wissel-brief,
or den ontfanger van de penningen ver-
ont, ter quader trouwe geendosseert is.

XXV.

Al houdt een Wissel-brief direct aan yemant
betaalen, soo mach echter deselve ten verval-
ge aan de ordre van den Houder onbekom-
ert voldaan of af-geschreven werden.

XXVI.

Een Betrockene moet voorsichtigh zijn, in
t voldoen van een wissel-brief, houdende aan
verse te betaalen, ende deselve niet voldoen
aan haar alle, of op ordre, van haar alle.

XXVII.

Tegen een Wissel-brief en valt geen com-
nsatie of rescontre, als met consent van den
ouder.

XXVIII.

Een Acceptant is nier gehouden ten verval-
ge simpelijck te voldoen aan den Vertoon-
r van sijn geaccepteerde wissel-brief, al houdt
selve, aan ordre te betalen, wanneer de selve,
te een ander van deselve teneur, aan hem niet

geëndosseert is; oock niet wanneer yets essentieels aan het endossement manqueert; maar hy is bevoegt te pretenderen, dat den Houder, ofte Vertoonder, hem stelle suffiçante cautie voor alle na-maaninge, ofte hy kan volstaan met den beloop te brengen in consignatie, ofte af te schrijven op een reeckening van consignatie ten behoeven van den geenen, die met de behoorlijcke geëndosseerde wissel-brief, betoonen sal den wettigen Houder van deselve te zijn.

XXIX.

Die een Wissel-brief geaccepteert heeft onder eenige limitatie ofte conditie, is niet gehouden de selve te voldoen als onder die conditi[e] by hem gestipuleert.

XXX.

Die een wissel-brief geaccepteert heeft onder protestatie dat hy vermeent een ander wissel-brief van de selve somme by hem geaccepteert is, en dat in cas sulx bevonden werd dese acceptatie nul en van onwaerde sal zijn die is niet verobligeert in de voldoeninge, ten zy aan hem de andere brief, die hy vermeen[t] geaccepteert te hebben, geaccepteert of ongeaccepteert, overhandight, ofte hem voor alle aanspraacke ofte na-maaninge uitten hoofde van deselve gegarandeert, werdt.

HET XVII. CAPITTEL.

Van Protesteren van Wissel-brieven van non betalinge.

I.

ALhoewel d'Acceptant tot de voldoeningh van een wissel-brief by hem geaccepteert, absolutelijck verobligeert is, soo werdt echter de voldoening, ten vervaldage door den Houder, met geen rigeur of extremiteit gevordert, so wanneer den Trecker of Intrecker van de wissel-brief suffiçant, en noch in bonis, voor dat hy getenteert heeft, of hy de wedervoldoeninge, in der minne en sonder moeite, van den Trecker of Intrecker bekomen kan.

II.

Den Houder van een wissel-brief heeft geen recht van aanspraak noch verhaal op den Trecker of intrecker, ten zy dat hy consteren en blijcken doet, dat hy ten vervaldage de voldoeninge behoorlijck gevordert, en, deselve niet konnende bekomen, intijts van nonbetalinge, en vergoedinge van wissel en herwissel, kosten, schade en Interessen, heeft doen Protesteren.

III.

In meest alle Handel-of Wissel-plaatsen, en op alle Missen en Marckten, is gestatueert, gedonneert en gewillekeurt, binnen hoe veel dagen na den vervaldagh, door den Houder

van een Wissel-brief, om sijn recht tegen den Trecker en Intrecker te behouden, van non-betalinge moet geprotestee werden.

IV.

Eer datmen kan protesteren van non-betalinge, moet de vordering van voldoening voor af geschieden, en dat eerst eenvoudigh door den Houder selve, of sijn dinaar, of yemandt anders uyt sijnen naam, en soo wanneer op die ordinare vordering, door weygering of uitstel, de voldoening niet volght, alsdan solemneel door een Notaris, of eenigh ander publijcq Beampt-schrijver, daar toe gequalificeert, ten overstaan van twee geloofwaardige Getuygen.

V.

De solemnele vordering van voldoening behoorde in Plaatsen daarmen een wissel-banck heeft, wanneer de betalinge by afschrijvinge in deselve geschieden moet, ten langhsten op den laatsten respijt-dagh soo tijdigh gedaan te werden, dat den Acceptant of Betrockene noch tijt heeft om te konnen voldoen.

VI.

Alle wissel-brieven ter Beurse van Amsterdam, ofte tot Amsterdam, geslooten, moeten per faute van betaalinge geprotesteert werden, na de Rechten, Observantien en Costuymen van die Plaatsen, daar de betaalinge is gedesteneert.

VII.

Alle wissel-brieven van buyten komende, omme

bin-

binnen de Stadt Amsterdam betaalt te werden moeten aldaar by non-voldoening goprotesteert werden, uytterlijck binnen den sesten dagh na den verval-dagh, de Sondagh of Heyligt dagen daar in begrepen, ende den dagh na den verval-dagh voor de eerste dagh gereeckent; 'ten ware dat ter oorsaacke van het sluyten van de Wissel-banck, geene betaalinge konde gedaan werden; in hoedanigen gevalle geprotesteert sal moetẽ werden binnen den tweeden, of uytterlijk den derden dagh na het openen van dien; behoudelijck dat in allen gevalle den sesten dagh na den verval-dagh verstreken sal wesen. Willekeuren 3 deel, 1 boeck, T. 8. T. 12. *Art.* 1. 2. gestatueert 31 Julii 1660.

Tot elucidatie van dese Keure, *is by mijne E.E. Heeren van den Gerechte, op den 6. Februarii* 1663. *nader gedeclareert, de volgende Articulen.*

I.

Eerstelijck, *dat in gelegentheydt van wissel, luydende te betaalen eenige dagen sight ofte naar sight, ofte eenige dagen dato ofte naar dato, den tijdt van soodanigh een wissel-brief begint te loopen van den volgenden dagh; als by exempel, als soodanige wissel-brief getoont ofte gedateert is den eersten May, et betaalen drie dagen sigt ofte naar sigt, drie dagen dato ofte naar dato, in soodanigen cas den vierden dagh voor den verval-dagh van de wissel-brief sal gehouden werden, ende by gevolge den tijdt om te protesteren sal beginnen te loopen op den vijfden dito, en eyndigen den* 10. *dito.*

II.

Ten anderen; *dat de tijdt om te protestere naar het openen van de Banck sal beginnen de volgenden dagh naar deselve opening, sonder on derscheyt wat dagh het alsdan soude mogen zijn als by exempel, als de Banck open gaat op ee Saturdagh, dat alsdan de drie dagen sullen be ginnen te loopen, des Sondags daar aan volgen de; invoegen dat het* Protest *uytterlijk des* Ding *dags gedaan sal moeten werden.*

III.

Ten derden: *Dat de Houlders der Wißel brieven, vervallende voor het sluyten van d Bank, (de ses dagen van te moeten protectere noch niet in't geheel verstreken zijnde) sulle vermogen met protesteren te wachten, tot twee drie dagen na het opgaan van de Banck, volgen de Keure.* Willekeuren, nader Appendix p.857

* Niet tegenstaande dese nader elucidatie, so ontstaan echter uyt dese Keure menighvuldige ca villatien en disputen, waar van ick alleen eenige st opstellen.

Ten 1. *Of een Houder met protesteren tot op den seste dagh na den vervaldag wachten mag, of wachten moet en of de betalinge, of de presentatie van dien, op den se sten respijtdagh, een Protestatie te vooren gedaan, inva lide maackt?*

Ten 2. *Wanneer den sesten respijtdag op een Sondag Bededagh, of andere Heyligen-dagh uytkomt, daar i men niet af schrijven noch voldoen kan, of men in sooda nigh geval des daghs te voren, zijnde den vijfden respijt dagh, noot sakelijck protesteren moet, dan of oock by ver-*

suyn

n des Sondaghs noch kan, of des Maandaghs noch gh, behoudens het recht van den Houder op den Treck, geprotesteert werden?

Ten 3. *Dewijle de Keure dicteert dat geprotesteert et werden binnen den sesten dagh na den vervaldagh, men geen protestatie van non-betalinge tegen een Acceptant selve doen kan, als na de vorderingh van de volgh, of dierhalven de Protestatie niet nootsaackelijck chieden moet, uytterlijck op den sesten dagh des voorddaghs, soo tijdigh dat den Acceptant noch voldoen e afschrijven kan, en of een protestatie, sonder eenige rgaande vorderingh, des naarmiddaghs gedaan, vali is, of niet?*

Ten 4. *Wie in de onkosten van het Protest gehou t is, of wie den Notaris voldoen moet, den Houder Acceptant, wanneer op den sesten dagh geprotesteert nde, de party dien dagh voldaan, en des anderen daghs liderende bevonden werdt?*

Ten 5. *Of men van Wissel-brieven, houdende op sicht betaalen, tot op den sesten dagh na de Vertooning met testeren wachten, en de Betrockene tot soo lange de voldoeningh uytstellen magh?*

Ten 6. *Of men een Wissel-brief, vervallende als de nck gesloten is, en daar van den sesten respijt-dagh t te vallen juyst op den derden dagh na het openen n de Banck, alsdan protesteren moet, of dat men tot s anderen daghs wachten magh?*

* Om dat in de Keure staat, dat in sodanig geval n sesten dagh na den vervaldagh *verstreecken* moet esen, *verstreecken*, seyt men, niet van dat gekomen, aar van dat gepasseert of verloopen is.

Ten 7. *Of by het sluyten van de Banck, alleen vertan wert die sluyting-tijt om nieuwe Boecken te maacn, dan of oock de sluytingh op de Hoogh-tijden van aasschen, Pinghsteren en Christ-tijt daar mede geeent merdt?*

Ten 8 *Of nootsaackelijck de protestatie, op den lesten respijt-dagh, tegens een mede-inwoonder geschieden moet aan sijn persoon of domicilium, dan of men volstaan mag met de Wissel-brief by een Notaris te brengen, en die te laaten aanteeckenen, dat dien dag den laatsten respijt-dagh, ende noch geen voldoeniog van soadanige Wissel-brief bekomen is.*

Ten 9. *Of een Houder, om dat hy met protesteren van een Wissel-brief, waar van de respijt-dagen voor het sluyten van de Bank niet ten vollen verloopen zijn wachten mach tot den derden dag na het openen van de selve daarom soo lange wachten moet? en of een Acceptant in soadanigh geval, niet eerder hoeft te voldoen, en als dan voldoende, of een protestatie in het sluyten van de Banck, of voor het sluyten, of voor den derden dagh na het sluyten, gedaan, invalide is?*

* Dat den cceptant van een Wissel-brief, waar van maar drie, vier, of vijf, en dierhalven alle de 6 respijt-dagen, voor het sluyten van de Wissel-banck noch niet ten vollen verlopen zijn, de voldoening tot op op den derden dag na het weder-opgaan van de Bank soude mogen uytstellen, gelijck by sommige uyt de Keure beweert wert; schijnt andere alsoo irraisonnabel, als of men wilde pretenderen, wanneer den sesten of lesten respijt-dagh op een Hoogtijt komt, als wanneer de Banck mede gesloten is datmen dan met affschrijven soude mogen wachten tot 2 a 3 dagen daar na; die dierhalven sustineren en oordeelen, dat alle Wissel-brieven, voor het sluyten van de Wisselbank vervallende, voor het sluyten van de Wissel-banck behoorden voldaan te werden, of uitterlijk soude moeten voldaan werden, op den eersten dagh als de Bank open gaat; gelijk mede op den eersten dag van d'opening, soude moeten afgeschreven werden alle Wisselbrieven in het sluyten vervallende, en daar van de respijtdagẽ verlopen zijn, voor

te op den dag van het openen van de wiſſel-bank, e het ſelve alsdan niet geſchiedende, dat des ande-n dags in't een en'tander geval, van non-betalinge ude moeten geproteſteert werden; maar ſoo wan-r deſe ordre beraamt en geſtatueert wiert alsdan ude de Wiſſel-bank, gelijck nu ordinaar geſchiet, geen Saturdagh mogen opgaan, als zijnde den odſche Sabbath, op dewelcke by haar geen af-rijvinge geſchieden magh, welk openen van de nk op den Saturdag, te dier oorſaak; den Chriſte-n ook nu veeltijts ten hoogſten discommendeert, dierhalven tot het openen, eenen anderen dagh hoorde betaamt te werden.

VIII.

Wanneer den ſeſten of leſten reſpijt-dagh en Sondagh, Feeſt-dagh, of Heyligh-dagh is, o ſal een voorſichtigh Houder des daghs te oren doen proteſteren.

IX.

Van Wiſſel-brieven geproteſteert van non-ceptatie, en S. P. niet vereert, magh ten ver-ldage de voldoeninge gevordert, en deſelve weygert, den eerſten reſpijt-dagh van non-etalinge geproteſteert, en Proteſt en Wisſel-rief verſonden werden.

X.

Wanneer van een wisſel-brief houdende te etaalen na dato, ofte op een genoemden dagh, oor den verval-dagh geen acceptatie is gevor-ert; maar eerſt twee, drie oft vier dagen, na den

verval-dagh vertoont wert, ſoo moet de protestatie van non-betalinge, de voldoeninge niet volgende, niet geſchieden den ſeſten dagh na den vertoon-dag, maar uitterlijck op den ſeſten dagh na d'effective verval-dagh.

XI.

Een prompt Betaalder, ſal de wiſſel-brieven tot ſijnen laſten den eerſten, of tweeden dagh na den verval-dagh voldoen, en 't zijn Kreupels die haar van de uiterſte reſpijt-dagen bedienen, onder voorwenden, dat den leſten reſpijt-dagh eerſt den rechten verval-dagh is want de reſpijt-dagen zijn aan den Acceptant niet gegunt om daar op te ſondigen, maar aan den Houder om binnen deſelve de vordering te doen, en den Acceptant ſoo lange buyten ſijn prejuditie te mogen verſchoonen; echter magh den Acceptant hem van de reſpijt-dagen bedienen, en de betalinge tot op het uitterſte, ſoo hy wil, uytſtellen.

XII.

Indien de wiſſel-brieven niet en werden geprotesteert binnen den leſten dagh, *na den verval dagh, ſo komen door ſoodanigh verſuym en nalatigheydt, de Houders van ſodanige wiſſel-brieven, haar recht tegens de Treckers en Endoſſeurs te verlieſe*, volgens de nader verklaringe op het tweede Art. van de Keure den 31. Julii 1660 op het ſubject van 't Proteſteren der wiſſel-brieven geëmaneert, by de E. E. Heeren van

den

en Gerechte der Stadt Amsterdam gedeclareert, den 29. Maert, 1661. *Willekeuren Appendix, pag.* 848.

* *Door den* lesten dagh *na den verval-dagh werdt gemeent den lesten respijt-dagh, zijnde by een open Bank den sesten dagh na den verval-dagh; en by een geslooten Bank, den derden dag na de opening als boven,* Stell. 6. 7 *Die Keure sijn ongelimiteert genomen, als deselve luidt en leidt, is geen regel sonder exceptie: want indien by verlies van de Wissel-brief, of door versuym van den Houder, binnen de respijt-dagen geen acceptatie gevordert, en de voldoeninge na verloop van deselve door dē Betrockene geweygert werdt, ter oorsake dat den Trecker getrocken heeft voor sijn eygen rekeneng, of voor reeckening van een derde, en hem de provisie niet versorght is; ofte om dat de Betrockene volgens ordre hem niet revaleren, den Trecker, of den geene voor wiens reeckeningh hy treckt, niet fideren wil; alsdan heeft den Houder in het eerst geen recht op den Betrockene, ende soo wanneer hy in soodanigh geval, oock geen verhaal of recht op den Trecker soude hebben, en deselve door dat toeval, de ontfangen penningen in de beurs houden en profiterē mogen, en den Houder door het versuym van protesteren binnen den respijttijt als den Betrockene en Trecker beyde suffisant zijn, sijn gelt quijt soude weesen, sulx soude onreedelijck en onrechtmatigh zijn; maar soo wanneer den Trecker bewijsen kan, dat hy aan de Betrockene de provisie tot de voldoening heeft overgemaackt; ofte dat de Betrockene effecten in handen heeft daar op hy heeft getrocken; ofte dat den Betrockene hem over die Trattes wederom gerevaleert heeft; ofte dat hy deselve getrocken heeft voor reeckening van den Betrockene, en hem deselve verantwoordt en goet gedaan; alsdan bestaat het in reden dat den Houder gehouden blijft sijn voldoeninge by den Betrockene te soecken; maar dewijle hy met de Wissel-brie-*

brief alleen, niet geaccepteert sijnde, geen actie tegens hem institueren, noch vordering doen kan, soo is den Trecker gehouden (en soo veel verhaal heeft den Houder op deselve) wanneer hy getrocken heeft voor sijn eygen reeckening, hem te transporteren, en te cederen, soodanich effect, als hy onder de Betrockene heeft, waar op die Wissel-brief getrocken is; ofte waar uit deselve soude voldaan werden, en soo wanneer het selve effect niet suffiçant is, of toereycken magh; soo is en blijft den Trecker verobligeert het manquerende te suppleren, maar den Houder is verplicht dat getransporteert effect, op sijn perijckel en kosten, uyt handen van de Betrockene te consequeren, by soodanige middelen als hy goet en te raden vindt; en soo wanneer de Trattes geschiet is, voor reeckening van den Betrockene selve, of een derde, en den Trecker bewijst dat hy de ontfangen valuta aan den selven verantwoordt heeft, dan kan hy volstaan met suffiçant blijck daar van aan den Houder te handt te stellen, en dan is den Betrockene, of die derde, voor wiens reke-ning getrocken is, des Houders debiteur en verobligeerde voor de voldoening van de Wissel-brief: want door versuym van te protesteren binnen den respijt-tijdt, kan den Houder sijn recht van vordering wel op d'een of d'ander maar niet t'eenemaal en op allen verliesen; daar is en blijft schult, al is de Wissel-brief door den Betrockene niet geaccepteert, en dierhalven moet een van allen de schuldenaar zijn; maar soo wanneer de selve geaccepteert is, dan heeft het geen dispuyt, den Acceptant is en blijft Debiteur, en of geprotesteert wert of niet, hy blijft verobligeert voor de voldoening, dierhalven wert voorsichtig, by de Willekeuren van Antwerpen vā de Wißelen Art. 9. expresselijck geconditioneert, dat als een Wissel-brief *geaccepteert* is, en ten verschijn-dage niet betaalt werdende, binnen de respijt-dagen niet geprotesteert werdt, dat *als dan* den Houder sijn verhaal op den Trecker verliest. *'t Welck oock sodanige*

*statueert werdt by de Wissel-ordonnantie van Ham-
rgh; Art. 6. en van Breslau, Art. 6. Item by de
anco-ordening tot Neurenburgh, Art. 15.*

XIII.

Den Houder van een geëndosseerde wissel-
ief, houdende ten laste van den Trecker selve,
i verobligeert binnen de respijt-dagen van
n-betalinge te protesteren, of hy verliest sijn
rhaal op d'Endosseur of d'Endosseurs.

XIV.

In d'Acte van een Protest van non-betalinge,
oet duydelijck en leesbaar uytgeset zijn den
gh en datum wanneer de protestatie is ge-
iet; en daar behoorde oock by verklaert te
erden, hoe veel dagen na den vervaldagh, vol-
ns de Costume of Statuten, een Houder met
otesteren wachten magh, op dat blijcke of de
otestatie in tijts geschiet is of niet.

XV.

Wanneer een protestatie van non-betalinge
schiet tegen den persoon van d'Acceptant, so
hoorde den Notaris deselve te kennen, ofte
noegsaam bekent gemaackt te zijn, en soo
anneer deselve geschiedt aan sijn domicilium,
ende den Notaris sich wel te informeren of
odanigen persoon daar woonachtigh is, en als
hem in persoon nochte sijn woonplaats niet
nden, nochte aan het Post-Comptoir van die
aats daar de wissel-brief uitgetrocken is, niet
vragen kan, soo wert geprotesteert van geda-

ne

ne vigilantie in 't nasoecken, en voorts van wis
sel en herwissel, kosten, schade en interesse, t
verhalen op den Trecker en Endosseurs, soo al
den Houder te rade werden sal.

XVI.

In de Acte van een protestatie gedaan tege
den Acceptant of Betrockene selve, of yemand
van sijn Familie of Domicilie, moet den Nota
ris duydelijck uytseten, wat Antwoordt of re
den van weygering van non-betalinge, den Ac
ceptant of Betrockene, ofte den geenen aan d
welcke de Insinuatie en protestatie gedaan i
gegeven heeft.

XVII.

Wanneer de vordering van voldoening v
een geaccepteerde wissel-brief gedaan wert a
yemant soo genoemt als de wissel-brief meld
en by den selven ovtkent werdt dat hy de wi
sel-brief geaccepteert heeft, soo is den Houd
verobligeert hem t'informeren of'er in d
plaats daar de betaalinge geschieden moet, e
ander persoon van die naam bekent is, en d
niet konnende opvragen, alsdan tegen den ge
nen die hy van deselve naam opgevonden hee
al ontkent hy d'acceptatie sijn handt te zijn, o
dat de brief aan hem gedirigeert is, des niet-t
min te protesteren.

XVIII.

't En is geen disrespect voor yemant wie
zy, dat hy een wissel-brief tot sijnen laste, la
pr

poteſteren van non-acceptatie: dewijl het in
n vrye keur ſtaat, om deſelve te accepteren of
t excuſeren, maar een geaccepteerde wiſſel-
bief van non-betalinge te laten proteſteren, en
t doen retourneren (men magh het verbloe-
men ſo men wil) geſchiet niet als met disreſpect
vn den Acceptant.

XIX.

Wanneer den Houder van een wiſſel-brief
dor den Acceptant een gedeelte op reeckening
vldaan ofte afgeſchreven werdt, en de voldoe-
nige van de reſt binnen de reſpijt-dagen niet
vlght, ſoo vermagh den Houder 't geene by
hn op reeckening ontfangen of afgeſchreven
is an den Acceptant niet wederom uytkeeren,
e over de geheele wiſſel-brief proteſteren;
mar moet alleen van de reſt het wiſſel-recht
oſerveren.

XX.

Wanneer een Acceptant onvermogend of
onwilligh is ſijn geaccepteerde wiſſel-brief ten
vollen te voldoen, en, tegen hem van non-be-
talinge geproteſteert werdende, tot Antwoort
geeft dat hy bereydt is een gedeelte, ofte ſooda-
nige ſomme te voldoen, en dat den Houder over
de reſt te proteſteren, en de wiſſel-brief te doen
retourneren vry ſtaat, ſoo doet den Houder
voorſichtigh, als hy weygert te ontfangen
't geene hem gepreſenteert werdt.

HET

Het XVIII. Capittel.

Van de voldoening der Wissel-brieven ſopra Proteſt *van non-betalinge*.

I.

WAnneer een wiſſel-brief van non-betalin-ge geproteſteert is, ſoo ſtaat het yder vry oock den geene aan de welcke de wiſſel-brief t betalen hout, ofte geëndoſſeert is, deſelve *ſopr Proteſt* te voldoen, ter eeren van den Trecke of Endosſeur.

II.

Een Acceptant kan ſijn libere geaccepteerd wiſſel-brief, S. P. niet voldoen ter eeren van ee Endosſeur; dewijle hy als Acceptant aan de Endosſeur verobligeert is;maar een Betrocker noch niet geaccepteert hebbende,kan de wisſe brief S.P. voldoen ter eeren van Trecker of En dosſant, even als of hy een derde perſoon, en de wisſel-brief niet geraackt, ofte genoemt was.

III.

Wanneer een Acceptant betrocken is vo des Treckers reeckeningh, en deſelve aan he de proviſie niet verſorght, ende hy in bekor mering is, dat hy met moeyte de weder-voldo ninge van de Trattes, by hem aangenomen, b komen ſal, in ſoodanigen geval moet hy de wi ſel-brieven by hem geaccepteert, niet libermen te voldoen, en hem revaleren, maar deſel doen proteſteren, en die ſelſs, of door een a

de

de, voldoen *sopra Protest*, nemende, of doen-de nemen, *Actionem Cessam* op den Trecker, al wanneer hy gereeder den Trecker convince-ren kan, tot de weder restitutie van de pennin-gen voor de valuta van de wissel-brief ontfan-gen, als tot de voldoedinge van de penningen voor hem betaalt.

IV

Niemant moet een wissel-brief, van non-beta-linge geprotesteert, voldoen, voor dat hy voor een Notaris, 't zy voor deselve die gepro-testeert heeft, of voor een ander, hem heeft ge-declareert, ter eeren ven wien hy deselve vol-doet, waar van de Notaris, achter het Protest, ofte by een bysondere Acte, aanteeckening ma-ken en kennis dragen moet.

V.

Die een wissel-brief *sopra Protest* voldoet, succedeert van selfs in 't recht van den Houder des briefs, schoon datter geen formeel trans-port, subrogatie ofte Cessie van actie door den Houder aan den Voldoender gegeven is; ech-ter om alle disputen te prevenieren, doet den Voldoender voorsichtiger, dat hy den Houder sin recht en actie aan hem cederen en transpor-teren doet.

VI.

Den Houder van een wissel-brief, geprote-steert van non-betalinge, is niet gehouden aan te nemen de voldoeninge S. P. van een derde,

't zy ter eeren van den Trecker, of eenigh Endosseur, door dewelcke hy die selfs wil vereeren, en hem met deselve of met een vroeger Endosseur over den herwissel verstaan, of sich revale-ren wil; ten ware die derde vertoonde dat d[e] vereeringe van de wisselbrief hem speciaal gere-commandeert was, als wanneer den Houde[r] verobligeert is de voldoeninge, soo deselve te[r] eeren van den Trecker geschiet, absolut aan t[e] neemen; oock ter eeren van een Endosseu[r] ten zy hy bereidt is voor reeckening van ee[n] eerder of vroeger Endosseur, of van den Tre[c]-ker, deselve te vereeren, en voor voldaan te hou-den, en die Endosseur voor dewelcke een der[de] de voldoening presenteert, libereert en bevrijt

VII.

Den Houder van een wissel-brief de voldo[e]-ninge S.P. aanneemende, is gehouden aan d[en] geenen die hem voldoet te cederen en te tran[s]-porteren sijn recht dat hy als Houder van [de] wissel-brief heeft, soo tegens den Acceptant, [als] den geenen ter eeren van dewelcke de voldo[e]-ninge geschiet, en oock alle anderen, die hem 't zy al Trecker of Intreckers, verobligeert zij[n].

VIII.

Soo wanneer de Wisfel-brief geëndosseert [is] door des Houders Correspondent, van dewe[l]-ke hem deselve geremitteert is, so sal een voo[r]-sichtig Houder geen voldoeninge S. P. aanne[e]-men ter eeren van d'Endossementen, als ond[er]

expr[...]

expres beding, dat den Voldoender sijn verhaal op sijn Correspondent, of Endossant, niet sal mogen soecken, en aan deselve sijn Actie cederede, 't selve expres conditioneren.

IX.

Den Houder van een wissel-brief, geprotesteert van non-betalinge, en S.P. door een derden aangenomen te voldoen, is niet gehouden de wissel-brief uyt sijn handen te geven, of den Annemer te overleveren, voor dat hy van desesre effective voldaan is.

X.

Die een Wissel-brief S. S. voldoet ter eeren van den Trecker; heeft geen verhaal op d'Endosseurs.

XI.

Die een Wissel-brief S. P. voldoet ter eeren van een Endosseur, heeft niet alleen sijn verhaal op deselve, maar als die wettigen Houder van de Wissel-brief geweest is, oock op alle de Endosseurs voor hem, en op den Trecker, maar niet op de Endosseurs die hem volgen.

XII.

Wanneer de voldoeninge van een wisselbrief, geprotesteert van non-betalinge, door verscheidene S.P. aangepresenteert wert, soo is daar toe een geenen bevoeght, voor alle anderen, die de voldoeninge presenteert te doen ter eeren of voor reeckening van den Trecker; en den geenen die de voldoeninge presenteert voor een

eerder of vroeger Endoſſeur, is daar toe gead
mitteert, voor den geenen dieſe voor een vol
gende of later Endoſſeur voldoen wil.

XIII.

Wanneer een wiſſel-brieff S. P. voldaan i
ter eeren van een Endoſſeur, en den Betrocken
of Acceptant beraat hem, of daar openbaa
ſich een ander die deſelve voldoen wil ter eere
van een vroeger Endoſſeur, of van den Tre
ker, voor dat den Voldoender hem gereva
leert heeft, ſoo is die Voldoender gehouden
wedervoldoeninge van de Somme by hem b
taalt te ontfangen, nevens de onkoſten by he
gedebourſeert, en halve proviſie.

XIV.

Men moet voorſichtigh zijn in het voldoe
van Wiſſelbrieven S. P. te eeren van den Tre
ker, en noch voorſichtiger als de voldoenin
geſchiet ter eeren van een Endoſſeur; en voor
geen wiſſel-brieven S. P. voldoen, als ter eer
van den geenen die men wel kent, en met d
welcke men confidente correſpondentie hee
en van wiens ſuffiçance en genereuſiteit m
ten vollen verſeeckert is.

XV.

Wanneer den Acceptant ſuffiçant is om
konnen volden, en echter van non-betalin
proteſteeren laat, ſoo doet den geenen die ſo
danige geproteſteerde wiſſel-brief S. P. ter e
ren van den Trecker voldoen wil voorſichtig
d

d hy alvooren by den Acceptant onderſtaat, wat fondamenteele reeden van weygeringh hy heeft waarom hy niet voldoet: want deſelve ſoude ſoodanigh konnen zijn, dat het oock een ander ongeraden ſoude weſen de Wiſſel-brief S.P. te voldoen.

XVI.

Wanneer het Proteſt van non-betalinge verſonden is, ſoo is het ongeraden, al is de Wiſſelbrief noch voorhanden, deſelve S.P. te voldoen, ten zy dat den Houder des Briefs, of Ontfanger van de Penningen, guarandere, of cautie ſtelt, voor de reſtitutie, indien door de Trecker of Trecker, op de vertooning van het Proteſt alleen, den Herwiſſel mochte goet gedaan zijn.

XVII.

Men moet oock voorſichtigh zijn in het voldoen van wiſſel-brieven S.P. die aan ordre, en eenige tijt na ſicht, houden te betalen, ſoo wanneer van deſelve ſonder tijdt-verſuym d'acceptatie niet gevordert is; en voor al moetmen hem wachten een wiſſel-brief S.P. te voldoen, die niet in tijts, of binnen de gewoonlijcke of geſtelde reſpijt-dagen, van non-betalinge geproteſteert is.

Verder moet men alle voorſichtigheit in het voldoen S.P. obſerveren, hier voor Cap. XIV. ontrent d'Acceptatie S. P. opgetelt en voorgeſtelt.

XVIII.

Wanneer een geaccepteerde wiſſel-brief van

non-betaalinge geprotesteert wert, en den Ac
ceptant snfficant is, alsdan heeft het kleene swa-
righeidt soodanige wissel-brief S. P. te honore-
ren: dewijle in geval Trecker of Intrecker niet
weder voldoen wilde, of konde, d'Acceptant
verobligeert en gehouden blijft.

XIX.

Een voorsichtigh Acceptant, resolverende
om redenen sijn geaccepteerde wissel-brief van
non-betalinge te laaten protesteren, en op den
Trecker te doen retourneren, sal yemant die hy
't vertroudt uitvinden, en die de wissel-brie
S. P. ter eeren van den Trecker laten voldoen
deselve cessie van Actie van den Houder doe
nemen, en door den selven sijn verhaal op den
Trecker soecken.

XX.

Als men een wissel-brief S. P. ter éeren va
den Trecker of een Endosseur voldoet, soo i
den Voldoender gewoon (wanneer hy gee
avance van den geenen voor de welcke hy vol
doet onder hem heeft) den beloop per apoinct
te hertrecken, op den geenen voor wiens reec
kening hy deselve gerecapiteert en voldaa
heeft, bestaande in de somme van de betaald
wissel-brief, geaugmenteert met de gewoonli
ke provisie, en courtagie, mitsgaders d'onkoste
van het Protest, en Port van brieven.

XXI.

Den Voldoender van een wissel-brief S. I
sic

sich revalerende, is gehouden, nevens het advys van sijn Trattes, aan den genen die hy betreckt, te senden de wissel-brief of wissel-brieven by hem voldaan, mitsgaders de Acte van het Protest en sijn aanneminge, en de quitantie van den Houder daar onder gevoeght, om sich daar van te dienen is 't noodt.

XXII.

Wanneer de voldoeninge van een Wissel-brief S. P. geschiet ter eeren van den Trscker, met d'Obligo van een Endossant, of d'Endossanten, soo is den Voldoender verobligeert aan allen den geenen die by hem verobligeert wil houden, à droiture en sonder tijdt-verlies d'acte van get Protest te senden, en te adviseren dat hy in de minst moeite, en de respective Wisselschaden van d'Endossanten, te prevenieren, met haar Obligo hem adroiture op den Houder gerevaleert heeft. Maar een soodanige Vereerder diffideert den Trecker, en ontfangt dierhalve geenen danck van den selven.

XXIII.

Den Trecker of Intrecker van een wissel-brief, geprotesteert van non-betalinge, en S. P, door yemant daar toe versocht, of niet versocht, bekendt of onbekent, t'haarder vereeringe voldaan, door den Voldoender om hem te remboursferen betrocken werdende, is verobligeetr, die Trattes te recapiteren en prompt te voldoen, of committeert een groote inciviliteit; en by

hy weygering kan hy tot de voldoening van den herwissel en kosten, door den Voldoender (het recht van den Houder des Briefs bekomen hebbende) paratelijck na wissel-recht werden geconstringeert.

XXIV.

Een Trecker swarigheidt maackende, dat sijn Wissel-brief, schoon geaccepteert, niet sal voldaan, maar van non-betalinge geprotesteert werden, doet voorsichtigh dat hy yemandt ordonneert, of versoeckt, sulx geschiedende, deselve te willen voldoen, mits doende den Houder cederen sijn Actie die hy op den Trecker en den Acceptant heeft, om na weygering van de voldoeningh van den Herwissel by hem Trecker gedaan, den Acceptant paratelijck en promptelijck te doen betaalen, ofte te executeren.

XXV.

Die een wissel-brief geaccepteert heeft S.P. ter eeren van den Trecker of Endosseur, en deselve ten vervaldage voldoet, die wert verstaan deselve oock te voldoen S.P. voor reeckening van den geenen ter eeren van den welcken hy deselve geaccepteert heeft, en 't is onnoodigh dat hy voor de voldoening de protestatie renoveren doet.

Het XIX. Capittel.

Wat den Houder van een Wissel-brief, protesteert van non-betalinge, en S.P. niet voldaan werdende, te doen staat.

I.

MYn E. E. Heeren van den Gerechte hebben verstaan en geordonneert, dat, ingevalle de Acceptanten van de wissel-brieven de betaalinge van deselve ten verval-dage komen te weygeren, de voorschreven wiβel-brieven met Protest na de Treckers te rugge sullen werden gesonden, om de betalinge te vorderen. Willekeure van dato 2. December, 1664.

* *Het werdt bedisputeert of den Houder, in gevolge van dese Keure absolut gehouden is, wanneer een geaccepteerde Wissel-brief niet voldaan werdt; deselve wederom te rugge te senden, ook alsdan, wanneer deselve uit een verre gewest getrocken is; ofte door yemandt die geen vaste domicilium elders heeft, 't zy Reysiger, of Schipper, of Koopman op alle Marckten; ofte door yemant daar van men wel voor af weet dat hy den Herwiβel niet voldoen sal, of kan: en of ook d' Acceptant, door den Houder, ten gevalle ende ter requisitie van den Trecker, tot de voldoeninge niet soude konnen geconstringeert werden, sonder dese te rug-sendinge? Sommige oordeelen ja, en dat dese Keure, den Acceptant, ter Vierschaar gedaghvaart werdende, in alle geval tegens de Provisie niet patrocineren kan: dewijle de Keure niet streckt ofte dient om den Acceptant, door de te rughsendingh van Protest en Wissel-brief te libereren, maar om deselve tot de prompter en parater voldoening; ofte executie, by*

retour t'obligeren, gelijck in het XXI. Capittel nader sal aangewesen werden. Andere daar-en-tegen houden haar aan de letter van de Keure, en sustineren, dat: in gevolge van dien, d' Acceptant niet gecondemneert noch te geconstringeert kan werden tot de voldoeningh, ten zy dat de Wissel-brief wederom gesonden zynde, den Herwissel door den Trecker niet voldaan; en daar van Protest; of genoeghsaam blyck; vertoont werdt. Om welck disput, wanneer den Trecker en Houder elckanderen verstaan, te prevenieren, soo kan den Houder, quasi door versuym, den sesten respijt-dagh laten passeren sonder te protesteren, waar mede hy sijn recht op den Trecker en Endosseurs verlooren hebbende; op deselve niet kan overgewesen werden, en sijn voldoening by den Acceptans alleen soecken moet.

II.

Den Houder van een geëndosseerde Wissel-brief, geprotesteert van non-betalinge, en S. P. hem niet voldaan werdende, heeft sijn regres of guarand op den Trecker en alle d'Endosseurs.

III.

't Is gebruyckelijck dat den Houder van een wissel-brief, geprotesteert van non-betalinge, sijn regres neemt en hem revaleert, ofte deselve retourneren doet, aan den geenen daar van hem de wissel-brief toe gekomen is, 't zy dat deselve den eersten Gever, of een nader Endosseur is maar soo wanneer deselve in ongelegentheidt mochte geraackt, ofte niet voor handen zijn, of soo het den Houder beter accommodeert, ofte ten gevalle van een later Endosseur, mach hy wel overspringen op een eerder Endosseur, en

n den selve, ofte van den Trecker selve, de restitutie van den herwissel en kosten vordere, en y weygering tot de voldoening constringeren.

IV.

Den Houder van een wissel-brief. geproteteert van non-betalinge, de weder-restitutie van den genen daar van hy deselve genegotieert eeft, ofte van dewelcke hem die toegekomen s, vorderende, is niet gehouden by overwijsinge sijn voldoeninge van een eerder Endosseur, f van den Trecker te soecken, maar, willende, nach hem aan sijn Man houden, en die is verbligeert hem te voldoen, en die heeft wederom sijn verhaal op den Acceptant, en de Endosseurs voor hem, en Trecker.

V.

Den Houder van een geëndosseerde wisselbrief, van non-betalinge geprotesteert, moet den herwissel en kosten van den Trecker adroiture niet vorderen, sonder kennis van de nonbetalinge en protestatie van dien te geven aan de Endossanten, om sijn verhaal op deselve niet te verliesen.

VI.

't Hoorde de plicht van een Houder van een geëndosseerde wissel-brief te zijn, (oft daar toe behoorde een andere ordre en reglement gestelt te werden) dat niet alleen in cas van protestatie van non-acceptatie, maar oock van non-betaalinge, daar van à droiture, sonder tijdt versuym, aan de eerste Gever kennisse gegeven, en Copye van

van het Proteſt aan denſelven toe-geſonden wierdt: op dat deſelve den Trecker, voor de weder-voldoeninge, des noodigh, borge kan doen ſtellen, of ſatisfactie geven.

VII.

Den Houder van een wiſſel-brief, van non-betalinge geproteſteert, is verobligeert ſonder dilay of tijdt-verſuym, by den Trecker of In-trecker, de weder-voldoeninge van den Her-wiſſel te vorderen, en hy behoort ſelfs, ten gevalle en op't verſoeck van den Acceptant, de verſendinge van het Proteſt geen Poſt-dagh, en van de wiſſel-brief niet langer als een Poſt-dagh op te houden.

VIII.

Wanneer het op den leſten reſpijt-dag Poſt-dagh is, en, de betalinge niet ingekomen zijnde, van non-betalinge geproteſteert, en geantwoordt werdt, dat de betalinge by afſchrijvinge in de Wiſſel-banck geſchiet is, of ſekerlijck dien dagh, geſchieden ſal, ſo misdoet den Houder niet, al laat hy het Proteſt niet opmaken, of opgemaackt zijnde, al houdt hy het Proteſt op, en verſendt het dien Poſt-dagh niet; en in tegendeel misdoet hy oock niet (ſoo wanneer hy twijffelt of de betalinge effective en in der daat geſchiedt is, of geſchieden ſal) dat hy het Proteſt opmaacken doet en verſendt.

IX.

Een Houder doet onvoorſichtigh, als hy, in

n soodanig geval voor, ofte op den lesten respijt-dagh, van non-betalinge geprotesteert hebbende, hem revaleert, of Wissel-brief en Protest te gelijck versendt.

X.

Wanneer d'Acceptant, of een derde, na verloop van de respijt-dagen presenteert te voldoen, soo is den Houder, hem gerevaleert hebbende, ongehouden de voldoeninge aan te nemen, schoon dat de Wissel-brief, en het Protest noch voorhanden, en niet versonden is.

XI.

Geene wissel-brieven van non-betalinge geprotesteert, nochte de protesten, zijn arrestabel onder de Notarisen die de Protestatie doen, en de Notarisen, onaangesien sodanigh arrest onder haar gedaan werdt, moeten echter de Acte van het Protest, ende de wissel-brieven, des vermaant zijnde, aan de Houders overleveren, omme daar mede te handelen na hun believen, ten ware alleen dat den Acceptant, by attestatie van eenige van de Boeckhouders van de Wissel-banck, konde vertoonen, dat de geheele party van de Brief aan den Houder op sijne reeckening is afgeschreven, ende hem valideere, in welcken geval alleen, en niet anders, de Notarisen gehouden zijn 't Arrest te obedieren. Willekeuren, 3. d. 1. b. T. 8. n. 10.

* *Dese Keure strijdt niet tegen de voorgaande Positie, want het recht verstant van de Keure is, dat de voldoeninge moet geschiedt zijn op den dagh van de protestatie,*

ſtatie, of uytterſte reſpijt dagh, en niet na verloop van deſelve; maar het arreſteren van Wiſſel-brieven onder de Notariſen, is nu ter tijt t'eenemaal buyten practijck, en werdt alleen door den Acceptant, by weygering van voldoeningh, geantwoort, preſentatie, contra-inſinuatie en proteſtatie, gedaan; en daar van acte, des noodig, aan den Trecker geſonden; om hem daar van te dienen, gelijck in het volgende Capittel aan het wijſen en te verhandelen ſtaat.

HET XX. CAPITTEL.

Wat Trecker en Intrecker van een Wiſſel-brief, keerende met proteſt van nonbetalinge, verobligeert is.

I.

TOt de voldoeningh van een wiſſelbrief kan de Betrockene niet geconſtringeert werden, ten zy dat hy deſelve heeft geaccepteert; nochte den Trecker of Intrecker, tot de weder-voldoeninge van den herwiſſel, ten zy dat deſelve met proteſt van non-betalinge retourneert.

II.

Den Trecker of Intrecker van een wiſſelbrief, geproteſteert van nonbetalinge is gehouden aan ſijn Gever of Houder des Briefs, op de vertooninge van de geproteſteerde wiſſel-brie en proteſt, (wanneer het proteſt op ſijn behoor lijcke tijdt na wiſſel-ſtijl ter plaatſe daar de be talinge ſoude hebben moeten geſchieden, ge daan is) te geven prompte en onvertooge ſatis factie, beſtaande in de weder-voldoeninge va den herwiſſel, koſten en proviſie.

III. Wan

III.

Wanneer den beloop van de wiſſel-brief,met proviſie en koſten, per apoincte gerevaleert is, ſo is den Trecker of Intrecker verobligeert die hertrattes te voldoen, of ſchoon deſelve in de favorabelſte Cours niet genomen is, ſo wanneer den Revaleerder met een ander heeft genegotieert, en de brief aan een derde te betalen hout, maar ſoo wanneer hy de party geconteert, en de waarde finta van een ander in de wiſſel-brief gegeſet, en aan dẽ Gever te betalen gedirigeert heeft, ſoo magh den Trecker of Intrecker, in het aanſetten van de Cours hem beleedight vindende, volſtaan, met de goetdoeninge van een ſodanige Cours, daar in hy bewijſen kan dat effective by andere geſlooten of gewiſſelt is, op de tijdt doen de proteſtetatie van non-betaalinge is geſchiet, en ſoo wanneer als toen geen wiſſel-cours op ſicht, maar wel op uſo, ofte op tijt, geweeſt is, ſoo moet de wiſſel op tijdt tot ſicht gereduceert en gediminueert werden, door aftreck van een redelijcke Intreſt, voor die tijdt dat de wiſſel-brief in de gemaackte Cours te loopen heeft; ten ware dat de Gever en Trecker convenieerde dat de tijdt uytloopen ſoude, gelijck ſomtijdts wanneer de party per apoincte weder hertrocken is (uit een plaats daar men alleen op ſicht tracteert) en de Trecker of Intrecker van de geretourneerde wiſſelbrief overſufficant is, wel over-een-gekomen en geaccordeert werdt.

IV. Den

IV.

Den Trecker of Intrecker is verobligeert in de voldoening van de herwissel na wissel-cours, of schoon den beloop van de wissel-brief niet wederom hertrocken is.

V.

Den Trecker of Intrecker is oock verobligeert in de voldoening van de provisie (nevens de kosten van het Protest en Brief-port) o schoon den beloop van de wissel-brief niet wederom hertrocken is.

VI.

De provisie die men over een geprotesteerd Wissel-brief den Trecker verreeckent, 't zy d den beloop wederom hertrocken is of niet, be hoorden den Protesteerder, en weder-invord raar van den herwissel, half en half te profiteren

VII.

Den Trecker of Intrecker en is oock niet ve der verobligeert als in de voldoeninge van de Herwissel, al retourneert deselve, door verlo van de wissel, in leeger Cours als hy getrocke of ingetrocken, heeft.

VIII.

Den Trecker van een wissel-brief, gemaa aan ordre te betaalen, is niet verder gehoud (schoon deselve over diversche plaatsen ing trocken is en weder retourneert) als in de v goedinge van den herwissel, van de beta plaats à droiture op die plaats daar uit de Tr

ſegeſchiet is, in ſoodanige cours als deſelve op
it was, op die tijdt toen van non-betalinge
geroteſteert wierdt; en yder Intrecker is ins-
gejcks niet gehouden eenige ander herwiſſel
gedt te doen, als van de betaal-plaats à droitu-
re op die plaats daar d'intrecking is geſchiet.

IX.

Wanneer een Wiſſelbrief in een plaats door
dierſe vervolgens ingetrocken is, en met pro-
te: van non-betalinge op den laaſten Intrecker
alaar retonrneert, deſelve is verobligeert in de
vdoeninge ſelve te doen, of door den Trecker
ontrecker, voor hem, ſonder uitſtel te laten
den: ſoo wanneer hy deſelve voldoet, ſoo is
hin ſoodanigh geval niet bevoeght, in de we-
dervordering der voldoening van den Trecker
ontrecker, voor hem eenige proviſie, ofte
ie; anders meer aan te reeckenen als hy effecti-
veſelve voldaan heeft.

X,

Den Gever of Houder van een Wisſel-brief
geroteſteert van non-betalinge, is niet ver-
obigeert den Trecker of Intrecker te conſtrin-
gen tot de voldoeninge, als hy ſijn verhaal by
dn Acceptant ſoecken wil en verbinden kan;is
dar-en-tegen oock niet gehouden, wanneer hy
ſn voldoeninge van den Treeker of Intrecker
begeert, aan deſelve eenige termijn van uit-
ſtl te geven; maar is bevoeght en gerechtight,
wnneer de voldoening niet promt volght, te-

gens deſelve, 't zy Trecker of Intrecker, te procederen by parate executie van gijſelinge op haar perſoon en arreſt op hare goederen.

XI.

Geen Treeker noch Intrecker is gehouden in de wedervoldoeninge van den herwiſſel en koſten op de vertooning van het proteſt alleen, noch oock op de vertooningh van het proteſt en de ongeaccepteerde wiſſel-brief, wanneerde acceptatie geſchiet is; maar hy is verobligeert, tot ſecuriteit van den Gever of Houder des briefs, terſtont en ſonder uitſtel cautie te ſtellen, ofte den beloop van den herwiſſel en koſten, immers van de ſomme by hem voor de valuta ontfangen, by proviſie te conſigneren.

XII.

Geen Trecker noch Intrecker is gehouden op het vertoonen van een Proteſt van non-betalinge, gedaan voor den laatſten reſpijt-dagh wanneer d'Acceptant de voldoening niet abſolut geweygert, maar alleen uitſtel verſocht en binnen de reſpijt-dagen te ſullen voldoen gepromitteert heeft, eenige cautie te ſtellen, veel min den herwiſſel te voldoen, als hy bewijſen kan dat d'Acceptant, of een derde, S.P. op den laatſten reſpijt-dagh gepreſenteert heeft te willen voldoen, en dat de Wiſſel-brief effectiv voldaan ſoude zijn, indien deſelve ter plaatſ ſoo lang gebleven, en met proteſt niet al te prematuur verſonden was.

XIII. Geen

XIII.

Geen Trecker noch Intrecker is gehouden in
voldoeningh van den herwiſſel van een geac-
pteerde wiſſel-brief, wanneer binnen de ge-
oonlijcke of geſtelde reſpijt-tijdt van non-be-
linge niet geproteſteert is.

XIV.

Wanneer de voldoeninge van een Wiſſel-
rief ten verval-dage behoorlijck gevordert
ert, en door een publijck Mandaat of bevel
in hooger handt, den Acceptant niet voldoen
nagh, ſoo is den Houder bevoeght te proteſte-
n van non betalinge, en den Trecker is ver-
bligeert in de her-wiſſel; maar ſoo wanneer,
oor eenigh interval, de voldoening niet kan
evordert werden, 'tzy om dat de plaats daar de
oldoening moet geſchieden, ten verval-dage
elegert is, en de wiſſel-brieven daar niet bin-
en zijn, of om eenigh ander belet, ſoo is den
Trecker ongehouden in den herwiſſel, en de
arty loopt op riſico van den Houder van den
iſſel-brief.

XV.

Wanneer een Intrecker, onvoorſichtigh of
nkundigh, den herwiſſel van een wiſſel-brief
a verloop van de reſpijt-dagen geproteſteert,
omt te voldoen, en den Trecker hem de we-
ervoldoening weygert, ſoo is den Intrecker
evoeght de reſtitutie van de betaalde ſomme,
vederom af te vorderen van den geenen die hy
eſelve voldaan heeft.

XVI.

Den Trecker en weder-voldoender van een geaccepteerde Wissel-brief, geprotesteert van non-betalinge binnen de respijt-tijdt, is bevoeght van den Houder des Wissel-briefs dien hy voldoet, te vorderen *actionem cessam* van het recht dat deselve heeft op d'Acceptant, en kan door dat verkregen recht tegens den selven ageren.

XVII.

Veeltijtss wert den Houder van een geaccepteerde Wissel-brief geprotesteert van non-betalinge, door den Trecker, na voldoeninge van den herwissel, versocht en gedisponeert, dat hy des niet-tegenstaande, onder pretext en protest van weygering des Treckers, den selven te geval, by den Acceptant aanhouden en deselve tot de voldoeninge constringeren wil; maar ten heeft geen gratie, dat een derde, die in de wissel-brief niet geraackt, ende den Acceptant onbekent is, deselve voldoen *actionem cessam* nemen, en sijn verhaal op den Acceptant soecken sal.

Het XXI. Capittel.

Van 't geene den Acceptant van een Wissel-brief brief, die hy van non-betalinge heeft laten protesteren, en met protest wederom retourneert verobligeert is.

I.

W*Anneer d' Acceptanten van Wissel-brieven de betaalinge ten verval-dage komen te weygeren,*

eeren, en die wissel-brieven, met protest na den Treckers te rugge gesonden zijnde om de betalinge te vorderen, door den Treckers niet en werden voldaan, maar die onbetaalt laten keeren, soo hebben de Houders, tegens de Acceptant, soodanig recht als tegens de Treckers: namentlijck, van Gijselinge op haar Persoon, en arrest op hare Goederen. Volgens de Willekeure gestatueert . Decemb. 1664.

II.

Of schoon den Houder geen verhaal op den Trecker heeft, wanneer hy een geaccepteerde wissel-brief na verloop van de respijt-dagen van non-betalinge protesteren laat, soo kan des niet-tegenstaande d'Acceptant, den Trecker in Bonis zijnde, tot de voldoeninge, by parate executie, van gijseling of arrest, niet geconstringeert werden, ten zy dat de wissel-brief met protest na den Trecker gekeert zijnde, hy de voldoeninge weygert, ende met protest van non-betalinge getourneert is.

III.

Wanneer een wissel-brief, houdende tot des Treckers eygen lasten, ten verval-dage niet voldaan, en van non-betalinge geprotesteert werdt, soo hoeft door den Houder de wissel-brief met protest niet versonden te werden; maar hy is bevoeght, om terstont en sonder uitstel, den Trecker te constringeren tot de voldoeninge, by parate executie van gijselinge

van sijn persoon, of arrest op sijne goederen, 't zy waar hy deselve oock aantreffen kan.

IV.

Tegens den Acceptant van een geëndosseerde wisselbrief, van noon-betalinge geprotesteert, kan op de weygering van de weder-voldoening van een Endossant, of alle de Endossanten, by parate executie van gijseling en arrest, niet geprocedeert werden, maar den Trecker selve moet weygeren te voldoen, en daar van suffiçant bescheidt en blijck geproduceert werden.

V.

Den Acceptant van een wisselbrief, met protest van non-betalinge gekeert, en wederom geretourneert, is gehouden in de voldoening van de *wißel en herwissel*, *provisie*, *kosten* en *intereße*, en *verder niet*.

VI.

De wissel wert gereckent van den beloop des wissel-briefs, met de provisie en kosten, na die cours gelijck op sicht toen van non-betaling geprotesteert wierdt, ter plaatse daar de betalinge moest geschieden, na die plaats daar uitgetrocken is, gewisselt is, en die somme aldaar niet voldaan werdende, soo augmenteert-men deselve wederom met provisie en kosten, en men reeckent van den totale beloop den herwissel, na de Cours gelijck aldaar op sicht na die plaats daar de wissel-brief te betalen houdt, en derwaarts deselve wederom retourneert, gene-

go-

gotieert is, en den Acceptant is gehouden de-
n wissel en herwissel, provisie en kosten te
voldoen, al of schoon de paty niet effective
over en weder genegotieert, of getrocken en
getrocken, is.

VII.

By *provisie* moet dubbele provisie verstaan
werden, te weten, van de wissel en van den her-
wissel.

VIII.

De *kosten* die d' Acceptant verobligeert is,
zijn geene andere als van de protesten en brief-
porten, ten ware dat den Acceptant in mora
of gebreecke blijvende, op de retourneringe
van de wissel-brief, in de prompte voldoeninge,
den Houder om sijn voldoeninge te bekomen,
eenige onkosten dede, die den Acceptant mede
gehouden is te vergoeden, maar geene extraor-
dinare reys-of teer-kosten of andere spenda-
tien.

IX.

Interesse is den Acceptant verobligeert te vol-
doen, wanneer hy de geretourneerde Wissel-
brief niet prompt af te lossen en in te trecken
komt, te reeckenen van den dagh af dat hy de-
selve hadde behooren té voldoen, tot de effe-
ctuele voldoeninge toe, en magh by den Hou-
der hem aangereeckent werden tegens acht ten
hondert in't Jaar; dewijle soodanige intrest,
selfs over na-betalinge van Koopmanschap, een
Crediteur aan den in gebreecke blijvende De-

 biteur

biteur, te mogen aanreeckenen, by expresse. Willekeure toegestaan is.

X.

Of schoon door den Notaris voorgehouden, en in de Acte van het Protest geëxpresseert wert, datmen oock protesteert van alle schade; soo is echter den Acceptant in geen ander schade verobligeert, als in de vergoedinge van de wissel-en herwissel schade voor gementioneert; en den Houder heeft geen recht om hem te doen vergoeden de schade, die hy pretendeert geleden te hebben door het niet bekomen van de voldoening,namentlijck dat hy in sijn desseyn verkort, of daar van gefrustreert is, een verlooren reys gedaan, of ander nadeel daar by geleden heeft, of eenige diergelijcke pretensien.

XI.

Die voorsichtigh is sal geen wisselbrief van non-betalinge geprotesteert, wanneerse den Trecker wederom retourneren laat, des niettegenstaande, S.P. voldoen, ter eeren van den Trecker, ten zy dat hy daar toe expresse ordre en last van den Trecker heeft.

XII.

Alhoewel den Houder van een geprotesteerde en geretourneerde wissel-brief, het recht bekomen heeft om tegen den Acceptant te procederen by Gijselinge en Arrest, soo is hy echter tot sulx te moeten doen niet verobligeert; maar soo wanneer hy wil, of soo wanneer hem

den

en Acceptant daar toe disponeren kan, mach hy den Acceptant wel verschoonen, en sijn reres wederom nemen by den Trecker, en deselve doen betalen den wissel en herwissel, protestie, kosten en Interesse, boven geposeert.

Het XXII. Capittel.

Van het Teeckenen van een tweede of derde Wissel-brief.

I.

Wanneer den Trecker by den Gever onbekent is, ofte desselfs sufficante gedifficulteert werdt, soo is het wel gebruyckelijck dat den Trecker de wissel-brieven maackt te betalen aan de ordre van iemant anders, by den Gever beter bekent en vertrout, die ten sijnen verzoeck die wissel-brieven volgens ordre en opgave van den Gever endosseert, maar wanneer op Venetien of elders gewisselt werdt, door geen geëndosseerde wisselbrieven geadmitteert werden, ofte wanneer den Trecker om redenen liever de Brieven niet maackt, aan de ordre van sijn vriendt te betalen, of dat oock deselve de wissel-brieven niet geerne endosseert; soo is't wel gebruycklijck, dat, in plaats van te endosseren, by soodanige vriendt een tweede of derde wissel-brief geteeckent werdt.

II.

Die een tweede of derde Wissel-brief teec-

kent, schrijft alleen op deselve sijn naam onder des Treckers naam, sonder its meer daar by te voegen, en met die handt-teeckening verobligeert hy hem nevens de Principale Trecker, ten behoeve van de Gever, voor de voldoening van soodanige wissel-brief.

III.

Een Maackelaar moet aan een Gever geen toesegging doen, dat een ander voor den Trecker een tweede of derde brief teeckenen sal, of hy moet des wel verseeckert zijn.

IV.

Wanneer in het contracteren den Trecker eervoudigh op sijn naam genegotieert, en geen toesegginge gedaan, of expres by den Gever bedongen is, dat des Treckers brief by yemant anders sal geteeckent worden, alsdan is den Trecker niet hehouden, ter requisitie of begeerte van den Gever, sijn wisselbrief door een ander te doen teeckenen.

V.

Door het teeckenen van een tweeden of derden wissel-brief, verobligeert hem den Teeckenaar van deselve alleen ten behoeven van den Gever, en den geene die hy de geteeckende wissel-brief ter handen stelt, en wanneer de Gever die onder hem houdt, soo kan den Teeckenaar van de derde brief, door den Houder van de eerste of tweede, by hem niet geteeckent, niet geconvinceert noch aangesproken werden.

VI. De-

VI.

Dewijl het teeckenen van een tweede of der-
e Wissel-brief met geen groot respect voor
en Trecker, en alleen tot securiteit en gerust-
eidt van den Gever geschiedt, soo is men ge-
oon (om 't credit van de principale Trecker
iet te declineren) 't selve niet te divulgeren,
ocht over te brieven, veel min die getekende
rief na elders te versenden.

VII.

Dewijle op Venetien de wissel-brieven moe-
n gemaackt werden directe aan yemant aldaar
betaalen, soo wert by sommige gepractiseert,
e op een Beurs-tijt derwaarts geven, en weer
trecken, datse haar Trecker de Brieven doen
aacken volgens d'opgave van haar Gever,
e waerde van deselve, en datse tot dessels se-
uriteit de tweede of derde Brief teeckenen:
aar een verstandigh Trecker sal oordeelen
gehouden te zijn andere wissel-brieven te
aacken, als die de valuta houden van sijn
ever, om het tekenen van sijn tweede of derde
rief, soo veel in hem is, te prevenieren.

VIII.

De voldoening van de valuta van een wissel-
rief by een derde geteeckent, behoort door
n Gever aan de principale Trecker te geschie-
n, als dewelcke in de eerste Brief bekent de
luta van den Gever, of met deselve gewisselt
hebben, en den Gever doet onvoorsichtigh
als

als hy voldoet of afschrijft aan den Teeckenaar van de tweede of derde Brief, of hy schoon de party met deselve gecontracteert heeft, en meer op deselve als op de principale Trecker siet.

IX.

Die een tweede of derde Wissel-brief teeckent, doet voorsichtigh, dat hy ten verval-dage onderstaat en verneemt of de Wissel-brief voldaan is, en sulx geschiedt zijnde, dat hy tot sijn volkomen gerustheit sijn signature, of geteeckende tweede of derde brief, weder intreckt.

Het XXIII. Capittel,

Van het wisselen voor reeckenig, en op den naam van een ander.

I.

MEn wisselt voor reeckening en op den naam van een ander, wanneer men me procuratie Wissel-negotieert, de Wissel-brieven onderteeckent, of endosseert, item accepteert, niet op sijn eygen naam, maar op den naam van sijn Constituant.

II.

Men moet voorsichtigh zijn in het passeren van procuratie, om op sijn naam te mogen wisselen-trecken of accepteren; want die men een sodanige procuratie vertrouwt, die vertrouwt men sijn welvaaren.

III. Een

III.

Een voorſichtigh Conſtituant ſal aan alle ſijn Correſpondenten, die hy door ſijn geconſtitueerde wil doen betrecken, desſelfs handteeckening overſenden, en adviſeren, dat hy aan den ſelven volmacht gegeven heeft, om op ſijn naam wisſel te mogen trecken, en dat ſy tot ſijn wederroepens toe, of geduurende ſoodanige tijdt als hy ſtipuleert, desſelfs ſignature credit willen geven.

IV.

Die met procuratie op den naam van een ander, ter goeder trouwen, wisſel-negotieert, wisſel-brieven maackt, onderteeckent, endosſeert of accepteert, mer d'onderteeckening van ſijn eigen naam en byvoeging van ſijn qualiteit, verobligeert daar mede hem ſelven niet, maar alleen ſijn Principaal of Conſtituant.

V.

Die hem de qualiteit van gevolmatighde aanmatight, en als ſodanigh, op de naam van den geene diens geconſtitueerde hy voorgeeft te zijn, wisſel-negotieert of accepteert, is verobligeert t'allen tijden te proberen ſijn qualiteit die hy hem aangematight heeft, en ſulx niet konnende doen, ſoo is de gepretendeerde gevolmachtighde, ſelve verobligeert te preſteren 't gene hy, ſeggende procuratie te hebben, op een anders naam gedaan of verricht heeft, by ſoo dien deſelve die negotiatie of acceptatie, niet komt te approberen.

VI. Wan-

VI.

Wanneer yemant wissel treckt of accepteert, als procuratie hebbende, en hy deselve niet heeft, ofte d'ondertekening doet uit de naam, of op ordre, of voor reeckening van een ander, verobligeert daar mede den selven niet, ten zy dat men bewijsen kan, dat hy hem tot sulx te doen macht, last of ordre gegeven heeft.

VII.

Een voorsichtigh Gever sal geen Wissel-brieven, en een voorsichtigh Houder geen ac-ceptatie, aannemen, onderteeckent of geteec-kent by de huysvrouw, dienaar of yemant an-ders, als procuratie hebbende van den geener op wiens naam genegotieert is, of ten wien lasten de Wissel-brief houd, ofte hy sal hem d procuratie doen vertoonen, ten zy dat d'On derteeckenaar, die hem de qualiteit aanmatigt immers soo sufficant is als den Principaal.

VIII.

Een voorsichtigh Gever of Houder staat t letten, dat den geconstitueerde by sijn procura tie, de macht gegeven wordt die hy hem aan matight, en dat de procuratie niet verjaart of niet weder ingetrocken is.

* *Het soude een saacke van bysondere nuttighei zijn, soo wanneer een Notaris-Comptoir in de Wisse banck opgericht, ende by haar Ed. Groot Achtbaerhed geordineert en gewillekeurt wierdt, dat alle de proc ratien, waar by yemant gevolmachtight werdt, om op d naam, en voor of van wegen den Constituant, te mog*

neg

*negotieren, en wiſſel-trecken of accepteren, voor de No-
tariſen van de Wiſſel-banck ſoude moeten verleden, ofte
elders, by een ander Notaris verleden ſijnde, aldaar ge-
regiſtreert, ende weder ingetrocken of geannuleert moe-
ten werden; welcke ordre ſtrecken ſoude tot een groote
ſecuriteit en geruſtheidt; byſonder voor den geenen, die
met de geconſtitueerde negotieert; als dewelcke hem al-
leen ſoude hoeven te vergenoegen ten Comptoire voor-
noemt, en onderſtaan hoe de procuratie leidt en luidt, en
of deſelve verjaart of ingetrocken is, of niet; inſgelijcks
ſoude aldaar t'allen tijden konnen conſteren wat procu-
ratie den geconſtitueerde gehadt heeft; en wanneer deſel-
ve door den Conſtituant weder ingetrocken is.*

IX.

Een geconſtitueerde wiſſel treckende op de naam van een ander, ſal voor het ſluyten expres conditioneren, dat hy, procuratie hebbende van den Trecker, de Wiſſel-brieven in die qualiteit onderteeckenen ſal.

* *Wanneer in het Wiſſel-ſluyten niet geconditioneert, by den Gever geproponeert is, dat yemant anders procuratie hebbende van den Trecker, de Wiſſel-brieven in die qualiteit onderteeckenen ſal, ſoo behoeft de Gever, wanneer hy de geſubſtitueerde niet kent, noch fideert, geen Wiſſel-brieven by den ſelven als gevolmachtighde onderteeckent, aan te nemen; want hy ongehouden is te onderſoecken de validiteit van de procuratie, ofte hem ſelven het oordeel daar over toe te vertrouwen; en hem eenige aanſpraack, bedacht of onbedacht, voorſien of onvoorſien, te onderwerpen.*

X.

Den Houder van een Wiſſel-brief moet de acceptatie van een geconſtitueerde aannemen,

wan-

wanneer desselfs procuratie expres dicteert, alle Wissel-brieven ten laste van den Constituant, of specialijck soodanige als den Houder in handen heeft, te mogen accepteren; maar soo wanneer de procuratie sulx niet duydelijck inhoudt, alsdan is hy ongehouden d'acceptatie van yemant aan te nemen, die hy niet voor suffiçant hout om hem te voldoen, so wanneer den Betrockene ten vervaldage difficulteerde, of niet betaalen wilde.

XI.

Die een Volmacht heeft, dicterende eenvoudigh Wissel-brieven te mogen trecken op des Constituants naam, heefr oock macht om wissel-brieven, houdende aan de ordre van den Constituant te betaalen, in te trecken en te endosseren.

HET XXIV. CAPITTEL.

Van het wisselen op een plaats in een plaats.

I.

MEn wisselt op een plaats in een plaats wanneer de Betrockene elders in een andere Stadt of plaats woont, als daar de betaling geschieden moet, en de wisselbrieven gamaackt werden, directe ten lasten van de Betrockene in een andere plaats te betaalen als daar h[e] woont.

* So

Soo wisseltmen op Vlissingen *in* Middelburgh ; *op* Brussel *in* Antwerpen, *op* Lubecq *in* Hamburgh , *op* Lions *in* Parijs. *Op* Valense *in* Madrid; *op* Bristol *in* Londen; *op* Ancona *in* Venetien ; *op* Augspurg *in* Nurenbergh , *te betalen* , en *soodanige Wissel-brieven* Buyten-brieven *genaamt werden.*

II.

Den Gever is niet gehouden Wissel-brieven op een buyten-woonder aan te neemen , sonder addres, specialijck wanneer op eenige tijdt na sicht gewisselt is;ofte op uso, en uso voor eenige dagen na sicht gereeckent werdt ; ten zy dat in het sluyten van de party, expres geconditioneert is dat den Trecker Buyte- brieven geven sal.

III.

Het *Addres* op een Wissel-brief werdt genoemt d'aanteeckening , die den Trecker , ofte Acceptant op deselve stelt, houdende eenvoudigh by wien men ter plaatse daar op gewisselt is, en daar de betalinge geschieden moet , en verval-dag de voldoeninge te vorderen , ofte sich te addresseren heeft.

IV.

Den geenen aan dewelcke een wissel-brief door den Trecker geaddresseert wert , is niet gehouden deselve te accepteren ; en de geenen aan den welcken een wissel-brief door den Acceptant geaddresseert werdt , om te voldoen, is niet gehouden voor den verval- dagh hem te verklaren , of hy deselve voldoen sal of niet , ofte hem voor de voldoeninge eenighsints te obligeeren.

V.

Wanneer een Wisselbrief houd op een buyten-woonder, met addres aan yemandt ter plaatse woonende daar de betalinge geschieden moet: soo is den Houder bevoeght de Acceptatie te laten vorderen by den geenen, daar het addres op houd: en indien deselve geen procuratie en heeft, van de Betrockene, om te accepteren, op sijnen naam, en van sijnent wegen, soo is nochtans deselve verobligeert, den Houder sulx begeerende, de Wissel-brieff te senden na de Betrockene, en deselve geaccepteert of geprotesteert, den Houder wederom ter handt te stellen: en soo wanneer hy sulx niet wil, of weygert te doen, soo magh den Houder tegen hem daar het addres op houdt, protesteren van non-acceptatie.

VI.

Wanneer den Houder den geenen, aan de welcken het addres houdt, de vordering van d'acceptatie, niet toevertrouwt; ofte, wanneer op de wisselbrief door den Trecker geen addres geteeckent is, soo is het de plicht van den Houder, dat hy de Wissel-brief sendt, ofte senden laat, aan yemant ter plaatse woonende, daar den Betrockene hem onthoudt, om d'acceptatie te vorderen, of by weygering te protesteeren.

VII.

't Is oock wel gebruycklijck, dat den Houder, wanneer hy geen correspondentie heeft ter plaatse

laatſe daar den Betrockene woont, aan den Trecker ſelve verſoeckt, de prima wiſſel-brief e willen ſenden aan de Betrockene, om te acepteren; en geaccepteert wederom te ſenden; lat den Trecker wel ongeobligeert is, echter iet gewoon is te weygeren, wanneer hy van le realiteit van ſijn correſpondent, die hy berocken heeft, en dat hy de Wiſſel-brief acceperen ſal, verſeeckert is.

VIII.

Wanneer een Gever aan den Trecker ſijn Viſſel-brief heeft laten houden, of wederom er handt ſtellen, om d'acceptatie daar op te orderen, en die wiſſel-brief op ſijn behoorlijce tijdt geaccepteert, niet retourneert, ſoo verdt daar door den Trecker niet verobligeert an den Gever eenige nader ſatisfactie te doen; naar den Gever moet dan de tweede Brief, by etardement van de eerſte, aan yemandt anders enden, of doen ſenden, en onderſtaan of de rima Brief geaccepteert is, ſonder niet, d'acceptatie op den ſecunda laten vorderen.

IX.

Een voorſichtigh Gever ſal d'acceptatie van en Wisſel-brief niet laten vorderen, door den Trecker ſelve, ten zy dat hy deſelve over-dubelt ſuffiçant houdt, en dat hy van deſſelfs vroomheidt, oprechtigheidt, en goede trouwe, vel verzeeckert is.

X.

Wanneer den Houder van een buyten wiſſel-brief geen correſpondentie ter woonplaats van de Betrockene heeft, en niemant de moeite vergen magh of wil, om de Brief voor hem te verſenden, en de verſendinge den Trecker niet toevertrouwt; of oock, wanneer hy de wiſſel-brief, als die op een plaats daar men geen wiſſel-banck heeft, of anders buyten de wiſſel-banck in contant gelt te betaalen houdt, niet haſarderen wil; ſoo is't oock wel gebruycklijck, dat den Houder by miſſive den Betrockene notificeert, dat hy ſoodanige wiſſel-brief tot ſijnen laſten heeft, met verſoeck, dat hy hem gelieft te reſcriberen en antwoorden, of hy ſoodanige wiſſel-brief aanneemt ten verval-dag te voldoen; maar geen weder antwoordt, of tot antwoordt bekomende, dat hy deſelve niet accepteeren noch voldoen ſal; ſoo is den Houder verobligeert, de wiſſel-brief te ſenden, ofte te doen ſenden, ter woonplaats van de Betrockene, en hem aldaar formeelijck d'acceptatie te laten afvorderen, of by weygering te proteſteren.

XI.

Wanneer de Betrockene een buyten-woonder is, ſoo werdt by de vorderingh van d'acceptatie van hem wel verſocht, dat hy by, ofte onder deſelve, gelieft te noteren, by wien den Houder, ter plaatſe daar de betalinge geſchieden moet, hem ten verval-dag ſal hebben te addreſ-

ſeren

eeren, en de voldoening vorderen; maar den Acceptant is tot sulx niet verobligeert; in tegendeel is hy bevoegt, onder d'acceptatie van een wissel-brief, houdende aan ordre te voldoen, te conditioneeren, dat den Houder, aan dewelcke deselve ten verval-dagh voldaan sal moeten werden, hem tijdigh sal hebben te adviseren, aan wien deselve eindelijck te betalen geëndosseert is.

XII.

Wanneer een wissel-brief op een Buyten-woonder, houdt eenige dagen nasicht te betalenn, of op Uso, en Uso ter platse daar de betalinge geschieden moet, voor eenige dagen nasicht gereeckent werdt: soo magh den Betrockene, wanneer hem d'acceptatie adroiture af gevordert werdt, deselve dateren op den dagh als hem de wissel-brief vertoont werdt; maar so wanneer de wissel-brief komt over die plaats, daar de betalinge geschieden moet, als dan behoordt d'acceptatie, den Houder 't selve pretendeerende, te geschieden, niet onder den datum van de presenteeringe ofte vertooninge, maar onder den datum van 't arriviment van de wissel-brief in de betaal-plaats.

XIII.

Een Buyten-woonder moet versorgen, dat de wissel-brief, houdende directte aan yemant te voldoen, ten verval-dagh voldaan wert, sonder dat den Houder verobligeert is, by missive hem 't selve tē vermanen.

XIV.

Wanneer een wiſſel-brief ten laſte van een Buyten-woonder aan ordre te betalen houdt, en den Betrockene in het accepteern niet geordineert heeft, by wie ten verval-dagh de voldoeninge te vorderen, ſoo is den Houder verobligeert aan den Acceptant, voor ofte ten verval-dagh, tijdinge advertentie te geven, aan wie deſelve voldaan moet werden, op dat d'Acceptant binnen de reſpijt-dagen hem reſcriberen, ofte de noodige ordre ſtellen kan tot de voldoeninge.

XV.

Wanneer aan den Houder van een wiſſel-brief, houdende op een Buyten-woonder, de voldoeninge, ten verval-dage, door d'Acceptant geremitteert werdt in andere wiſſel-brieven, ter ſelver tijt vervallende: ſoo is hy niet verobligeert de voldoening van deſelve te vorderen, ſonder proviſie in billijckheit daar voor te genieten: dewijle hy alsdan is gehouden met den buyten-wonenden Acceptant te correſponderen, Brief-port te ſpenderen, nieuwe acceptatie of voldoeningh, en dat ſomtijts in meer als een party, te ſolliciteren; en die niet bekomende daar over te proteſteren, het Proteſt te rugge te ſenden, en wat moeite daar meer aan dependeeren kan; maar ſoo wanneer d'Acceptant hem een-voudigh addres geeft, by wien hy de voldoening ſal vorderen, ſoo

oo is hy des verobligeert te doen, ſonder pro-
iſie.

XVI.

Wanneer een Buyten-woonder een wiſſel-
rief heeft, ten laſte van een inwoonder ter
laatſe daar deſelve voldaan moet werden, en
le Buyten-woonder verſoeckt aan den Betroc-
kene of Acceptant, dat hy hem de voldoeninge
n contant toeſenden wil; ſoo is den Accep-
ant 't ſelve oock ongehouden, ſonder proviſie
laar voor te genieten.

XVII.

Den Houder van een wisſel-brief, ten laſte
van een Buytenwoonder, geen voldoening be-
komende, is gehouden op den laatſten reſpijt-
dagh daar van kennis te geven aan een Notaris,
en een Proteſt van non-betalinge te laten op
maacken: welck Proteſt, alhoewel niet aan
den perſoon, nochte ter domicilie van d'Ac-
ceptant gedaan, echter voor validè gehouden
werdt: zijnde den Houder des Briefs niet ver-
obligeert, tegen een Buyten woonende Ac-
ceptant, ter plaatſe van ſijn wooninge van non-
betalinge te proteſteren.

**Van Buyten-woonders is wel deſe ſtreek gepractiſeert,
datſe ſchoon gepræadverteert ſijnde, aan wien de Wiſſel-
brieven by haar geaccepteert, voldaen moeſten werden,
ſy daar van echter den ignoranten ſpeelden, en ter plaatſe
daar de voldoening geſchieden moeſt, op den laaſtẽ reſpijt-
dagh haar vervoegden by een Notaris, en aan deſelve ver-
klaarden, dat een ſoodanige Wiſſel-brief tot haren laſte,*
hou-

houdende aan ordre te betaalen, vervallen, en den laatsten respijt-dag gekomẽ was, sonder dat haar vervordering gedaan wiert, sy dierhalven protesteerdẽ voor haar promptitude en bereitwilligheydt om te voldoen, waar van acte in forma door haar na den Trecker gesonden wiert, om hem van deselve te dienen tegen een opgemaakt Protest vã non-betalinge. Maar by aldien een gemeen Comptoir, daar alle geprotesteerde wissel-brieven geregistreert en geprotocolleert souden moeten werden, ingestelt of opgericht wierdt, soo soude dese studie en practijk en die exceptie van niet te weten, aan wien men voldoen moest, uyt zijn: *want yder Buyten-woonder met den opslagh van dat Register, aldaar soude komen vernemen, aan wie de wissel-brief tot sijnen lasten te betaalen was, en't selve daar noch niet aan geteeckent vindende, selve konnen doen noteren, waar den Houder, sich openbarende, sijn voldoeninge vinden sal, 't welck een overgroot gerijf soude wesen, en seer noodigh en dienstigh, dewijle veeltijdts geendosseerde wissel-brieven; oock wel ten lasten van Buyten-woonders, in de respijt-dagen, ja op den uittersten respijt-dagh, eerst komen te arriveren als wanneer der geen tijdt is, om den Acceptant te adviseren, aan wie de voldoeninge geschieden moet, en binnen de respijt-tijdt deselve te bekomen.*

HET XXV. CAPITTEL.

Van het Wisselen op een plaats over een plaats, en Wissel-commissie in het gemeen.

I.

MEn wisselt op een plaats over een plaats, wanneer men niet directe trekt of remitteert op die plaats daar men gelt heeft, of hebben

…en moet, maar op een ander plaats, en dan …n daar den beloop revaleeren of remitteeren …oet, op die plaats, daar men d'avance heeft of …oet versorgen.

* *Soo wisselt men op* Straatsburgh *over* Francfort, … Bologna, Bassano, Florence, Milanen, Napels, …omen *en geheel* Italien *over* Venetien; *op* Marsilien, …ours, *en andere plaatsen in* Vranckrijck *over* Parijs; … *geheel* Engelandt *over* Londen; *ja men wisselt som-* …*idts oock wel over twee plaatsen: by voorbeeldt; van* …arsilien *over* Parijs *en* Amstredam, *op* Ham-…urgh, &c.

II.

Men wisselt op een plaats over een plaats, of- … om dat men adroiture, op die plaats daar …nen op wisselen wil of moet, geen rescontre …int; ofte om dat men met meer avantagie over …en ander plaats, als adroiture, wisselen kan.

III.

Als men op een plaats over een plaats wisselt, …noet men de Wissel-brieven maacken, ofte …oen maacken, ten lesten van, ofte te betalen …an yemant, 't zy mede geinteresseerde, of Com-…missionaris, of Factoor, die ter plaatse daar men …over wisselt, of daar de wissel-brieven op ge-…dirigeert werden, en daar de voldoeninge ge-…schieden moet, woonachtigh is; of immers …die aldaar de betalinge moet doen, of laten …doen, of vorderen.

IV.

Een *Commissionaris* of *Factoor* werdt ge-

noemt, den geenen die een ander, 't zy in wisselen of Coopmanschappen, in commissie dat is volgens desselfs bevel, ordre of last, voo provisie bediendt.

V.

Provisie is het loon dat de Commissionaris o Factoor treckt, of aan sijn principaal verreec kent, soo over de moeite van de corresponden tie, als negotieringe van de party, en spende ringe van sijn naam en credit.

VI.

Men negotieert voor een ander, als men o sijn eygen naam, voor een anders reeckenin in Commissie negotieert; en men negotiee door een ander, als men hem door een ande op desselfs naam, in commissie bedienen laat.

VII.

Men moet voorsichtigh zijn en toesien, w men in Commisie bediendt, oock wie men i Commissie bedienen laat specialijck moet me in negotiatie van wissel, niet alleen sorgh dr gen dat men aan een sufficant correspondent Huis remitteert, of remitteren laat, maar oo betreckt, ofte betrecken laat; dewijle m oock in cas van betrecken, ofte belasting fid ren moet, 't zy dat men den Betrockene do remises de Provisie versorght, ofte hem rev leeren laat: want een sufficante en ontrou Betrockene, soude hem van de overgemaac te, of gerevaleerde provisie konnen bediene

[d]e de brieven op hem getrocken, met protest [l]aten keeren.

VIII.

Een Commissionaris die een cordialen Mee[ste]r heeft, die hem niet gewoon is sijn provisie te [be]knibbelen, noch te ciquaneeren, is verobli[g]eert deselve alle mogelijcke voordeelen en [av]antagies te laten genieten; maar wanneer een [pri]ncipaal sijn Commissionaris de behoorlijcke [pr]ovisie niet gunt, en in het wisselen geen cour[ta]gie noch brief-port betaalen wil, die veroor[sa]ckt veeltijdts, dat een Commissionaris de on[ko]sten, die hy effectif debourseeren moet, hier [of] daar in, aan de lengte of breete soeckt, en [vi]ndt.

IX.

Een Commissionaris is gehouden, met den [ee]dereersten gelegentheidt, aan sijn Meester of [P]rincipaal kennis te geven, van het geene hy [v]oor dessels reeckening genegotieert heeft, en [da]t omstandigh, te weten, wat party, in wat [c]ours, op wat conditien, en met wie hy deselve [he]eft gesloten.

X.

Een voorsichtigh Koopman sal sijn Commis[si]onaris of Factoor, al staat deselve *del credere* [vo]or het genegotieerde, echter doen opgeven, [m]et wien hy genegotieert heeft, en de Commis[si]onaris is oock verobligeert het selve te doen: [e]n niet alleen, in geval hy goederen verkocht [h]eeft, te noemen wie sijn Kooper is, maar

oock

oock als hy voor ſijn Meeſters reeckening penningen op Francktort, ofte na elders, geremitteert heeft, daar van terſtont geen wiſſel-brieven gelevert werden, te noemen wie ſijn Trecker is; en ſoo in andere voorvallen.

XI.

Een Laſt-gever of Principaal is verobligeert, ſoo haaſt hy eenige kennis bekomt van eenige negotiatie, voor ſijne reeckening door ſijne Commiſſionaris geſlooten, deſelve te approbeeren, of te disapproberen.

XII.

Een Principaal is niet verobligeert te approbeeren al wat ſijn Commiſſionaris doet; maar het ſtaat aan hem, een negotiatie van ſijn Commiſſionaris buyten ordre gedaan, al is die met een goede inſicht, ter goeder trouwen, en om beſt wel geſchiedt, te dis-approberen; daar-entegen ſoo wanneer een Commiſſionaris ordre gevolgt, en de gegeven limito niet getransgreſſeert heeft, ſo moet den Principaal of laſt-gever approberen, 'tgene ſijn Commiſſionaris, op ſijne oedre, verricht heeft, al valt het qualijck uyt.

XIII.

De ſchade en bate in de Wiſſel-handel, of eenige andere negotie, volgens gegevene ordre geſlooten, buyten verſuym of toedoen van de Commiſſionaris, voor-vallende; moet by den Principaal, voor wiens reeckening genegotieert is gedragen werden.

XIV. Een

XIV.

Een Commissionaris die de ordre van sijn Principaal, prompt en terstondt, sonder uitstel uitreckt, misdoet niet, of hy schoon te gemoet sie, dat hy sijn Meester met uitstel soude profiteren, en voordeelen; en dewijle wisselen en waert, geswint verkeeren, en oock veeltijts precipiteeren: soo magh een Commissionaris niet philosopheeren, wat schadelijck ofte voordeeligh voor sijn Meester is; maar moet desselfs ordre, soo hy kan, uitvoeren, en last volgen, indien hy niet seker, vast en absolut weet dat hy qualijck doet.

XV.

Een Commissionaris moet de ordres hem van sijn Principaal gegeven, oock exacte en strickte observeren: want wanneer een Commissionaris, benen, buyten, of boven, ordre doet, en sijn Meester, of last-gever, 't selve nie approbeert; soo blijft die negotiatie voor des Commissionaris rekening; dierhalven is in het bedienen van commissie beter een negotiatie nagelaten en niet gedaan, als buyten ordre, of boven ordre ondernomen.

XVI.

De Regel, *Volg ordre, en doet qualijck*, moet niet altijt geobserueert werden; want wanneer een Commissionaris voor-handts siet, dat hy sijn Principaal of Meestr schade doen sal, soo handelt hy niet ter goeder trouwe met hem, dat hy, uit insicht van voor hem provisie te winnen;

nen, sijn Meester seeckerlijck doet verliesen, en
't is voorsichtiger van hem, de gegevene Com-
missie niet geeffectueert, als voltrocken en
qualijck gedaan.

XVII.

Over het niet effectueren van een Commis-
sie, heeft een Principaal niet altijdt verhaal van
schade op sijn Commissionaris, schoon deselv
gepromitteert heeft, dat hy die soude, en al heel
hy die oock konnen, voltrecken.

XVIII.

Wanneer een Commissionaris iets doet te-
gen de ordre van sijn Principaal, soo is deselv
altijdt gehouden tot de herstellinge, ofte ver-
goedinge van de schade, en intrest, uit die ne-
gotiatie ontstaande.

XIX.

Wanneer een Commissionaris boven ord
en limito gegaan of iets gedaan heeft, soo sta
het niet in 't vermogen van sijn Principaal
last-gever, die negotiatie voor sijn reeckenin
aan te neemen, mits die regulerende na sij
limitatie, maar hy moet deselve approbeere
ofte in 't geheel laaten voor reeckening van si
Commissionaris.

XX.

Wanneer een Commissionaris sijne ordre g
transgresseert heeft, en aan sijn Principaal, a
vys gevende van sijn negotiatie, toestaat, d
hy het transgres by disaprobatie tot sijne last
neemt, soo moet de principaal de gedane n

gotiati

gotiatie, gereduceert tot sijn limitatie, approbeeren.

XXI.

Een Commissionaris voldoet noch quyt sijn, moet niet, die konnende sijn Principaal avantgieren, 't selve niet doen wil; of onder desselfs limito en ordre genegotieert hebbende, de negotiatie in de gegeven limito gesslooten heeft, en d'avantagie voor sijn winst reeckent.

XXII.

Den Commissionaris in wissel maaekt hem verdacht, dat hy sijn Meester ofte Principaal de rechte cours daar in hy genegotieert heeft, niet aenset, wanneer hy de wissel-brieven maackt, ofte maacken laat, in een buyten ordinaris geltnoeming.

* By voorbeelt: *Tot* Amsterdam *is men gewoon te wisselen op* Dansick *in ponden vlaams, tot . . . grossen Pools per P: vlaams; tot* Venetien *wisselt men op* Amsterdam, *ordinaar in Ducaten tot, . . gr. vlaams per ducaat, wanneer nu de wissel-brieven tot* Amsterdam *gemaeckt werden in de Poolsche guldens, en tot* Venetien *in P: vlaams, 't geeft groote suspitie, dat die de brieven sodanigh maackt (of maacken laat) sijn correspondent ofte correspondenten wanneer hy in sijn eygen brieven renteert ofte girrert) in de cours snuyt.*

XXIII.

Wanneer een Commissionaris ordre heeft van diverse Meesters tot een selfde negotiatie, 't zy in wissel of over Coopmanschap, sonder limitatie, en hy effectueert sijne bekoomen commissien in differente cours of prijsen, die hy niet egaal reduceren kan: soo is het wel niet

buy-

buyten reden, dat hy die Meester daar hy hem 'tmeest aan laat gelegen zijn avantagie voor andere genieten laat; maar hy is echter verobligeert de prijsen en coursen soodanigh te reguleeren; dat d'eene Meester d'alderavantagieusten, en d'ander den alderdisavantagieusten, niet toegereeckent werdt, en het soodanig te maacken, dat hy aan yder vergenoeging geeft, en het voor haar allen verantwoorden kan.

XXIV.

Wanneer een Commissionaris ordre van di verse Meesters heeft, tot een selfde negotiatie maar van d'eene in een gelimiteerde, en van d'ander in een ongelimiteerde cours of prijs en hy effectueert beyder commissie tot de ge limiteerde ordre, en avantagieuser; alsdan i het billijck dat die Meester, die meest avantagi geniet, die geen limito gestelt heeft; om da deselve (soo wanneer met disavantagie bove des anders gegeven limito geslooten waar) her met die disavantagieusten conrs soude hebbe moeten vergenoegen.

XXV.

VVanneer een Commissionaris van si Meester een dubbele commissie heeft, bestaa de in trecken en remitteren; die moet het e niet doen, ten zy hy oock raat weet het ander effectueeren: want hem 't selve ontstaande soo blijft de half gedaane negotiatie voor sij reeckening.

XXVI. De

XXVI.

Den Commiſſionaris is bevoeght *Courtagie* of Maackelaardy-loon aan ſijn Principaal te verreeckenen, al is de Negotiatie mondt aan mondt, en niet ten overſtaan van een Maackelaer, of by contatie geſchiet; maar een Commiſſionaris die, om *Franco* van *Courtagie* bekendt te zijn, en deſelve boven ſijn proviſie te gudeeren, lieveriets in de Cours of conditie van de Negotiatie na geeft, bediendt ſijn Meeſter niet ter goeder trouwen.

XXVII.

Voor courtagie van wiſſel,'t ſy in het trecken of remitteeren, werdt ordinaar hier en elders, tegenwoordigh gereeckent een per mille, of ſchoon by Coſtume (want na de ordinantie reguleren haar de Maackelaars ſoo preciſe niet) in gevoert is, dat in ſommige wiſſelen meer, in andere min, voor Courtagie effective betaalt werdt.

HET XXVI. CAPITTEL.

Van Wiſſel-trecken in Commiſſie.

I.

Wiſſel-trecking in commiſſie geſchiet, of voor reeckening van den genen op dewelcke men treckt, of voor reeckening van een derde.

II.

Wanneer men treckt voor reeckeningh,

van dengeenen op de welcke men treckt, soo moet men aan den selven promt advijs geven wat somme getrocken is, distinctelijck in hoe veel Brieven, onder wat datum, aan wie en wanneer te betalen, van wie die Valuta, tot wat Cours, en hoe veel guldens voor den beloop in; en hem in credit te komen staan.

III.

Men behoort niet te trecken voor reeckening van een derde, sonder eerst en al vooren van deselve expresse en speciale ordre en commissie tot sulcken treckinge te hebben.

IV.

Wanneer men treckt voor reeckening van een derde, soo moet men van die negotiatie niet alleen advijs geven aan den genen op de welcke men treckt, maar oock aan den geenen voor dewelcke men treckt.

* *Onder Coop-lieden van eeren werd als recht geobserveert, dat soo wanneer yemant een somme gelts op eenige plaats getrocken heeft, deselve* Trecker *schuldigh en verobligeert is, vā sodanige treckinge metten eersten en bequaamsten Post daor na, te adviseeren aan den Principalen, voor wiens reeckening de treckinge geschiedt is* Willekeuren 2. deel. 2. Cap. van de Costumen van Amsterdam.

V.

Aen den geenen op dewelcke men treckt voor reeckening van een derde, moet men adviseeren, eerst en voor al *voor wiens reeckening* men treckt, voorts *wat somme*, in hoe *veel brieven*, onder *wat dato*, *aan wie* en *wanneer* te

betaa-

[be]taalen, en *van wie de valuta* maar 't is onnoo[dig]h de cours te melden, ten sy dat gewisselt [i]n een vremde of soodanige gelt-noeming, [w]aar in men ter plaatse daar de betalinge ge[sc]hieden moet, geen Boeck noch reeckening [ho]ud, en dat den beloop van de Wissel-brieff [d]aar, volgens de gecontracteerde Cours, moet [...] *gereeckent werden.*

✲ *Gelijck men tot* Amsterdam, *op* Dantsick, Co[ni]ngs-bergen, *en* Stockholm *gewoon is te Wißelen.*

VI.

Aan den Principaal voor dewelcke men [tr]eckt, ist niet noodigh te particulariseeren in [ho]e veel Brieven, of met wie genegotieert, [m]aar alleen te adviseeren, *op wie* men getrocken [h]eft, *wat somme*, *op wat tijdt* te betaalen, in [wa]t *Cours* gewisselt is, *en hoe veel guldens* voor [d]e valuta in en hem in credit te komen staan.

VII.

In het maacken van Wissel-brieven getroc[ke]n voor reeckening van een derde, werdt by [so]mmige Trecker geobserveert, datse deselve [b]uyten met dese expressie, *doet goede betalinge,* [en] *stelt het op reeckening van N. N.* stellende [de] eerste Letteren van de Naam en toenaam, of [d]e Van, van den genen voor wiens rekening de [T]rattes geschied, om te precaveeren, dat de Be[tr]ockene daar na niet en kan excipieren, dat de [T]rattes voor soodanige reeckening, by hem [ni]et aangenomen en voldaan soude zijn.

VIII.

Men treckt oock wel op yemandt voor reeckening van een derde die de betrockene niet kent, ja selfs veeltijdts niet weet wie het is; maar soodanige Trattes geschieden altijdt met d'obligo van den Trecker.

* By voorbeelt: *A,P is om gelt verlegen, en B sijn vriendt heeft geen gelegentheidt van hem't selve te verschieten; maar wel credit by C. tot Venetien, die A. P. niet kent. Op dewelcke hy, om A. P. te accommoderen, treckt seeckere somme, en adviseert hem, dat hy die somme treckt voor reeckening van A. P. hem met sijn Naam noemende, met sijn obligo; ofte anders, dat hy die somme treckt, voor sijne reeckening apart, A. P. begerende daar mede dat onder die Letteren een aparte rekening van dese Tratter sal gehouden werden, en deselve somme per apoinčte gerevaleert, soo als hy ordonneert. Dese methode vā Wisselen werd ook wel gepractiseert in cas A. P. Debiteur is van B. en't hem ongelegen komende de betalinge te doen, wat uitstel versoekt, en sy met elkanderen convenieren, dat B. om de penningen te gaudeeren, in voegen als boven voor reeckening van A. P. op sijn correspondent C. trecken, en hem wederom laaten betrecken sal.*

IX.

Men treckt oock somtijts wel op yemandt, voor reeckening van een derde, op ordre van een vierde.

* By voorbeelt: *B. tot Antwerpen heeft ordre van D. tot Madrid om voor dessefs rekening te trecken op C. tot* Hamburg, *waar toe B. geen rescontre vindende, ordineert. A, tot* Amsterdā, *dat hy sodanige somme op C. voor rekening vā D. trecken en hem remitteren sal; of B. trekt op A. met ordre om hem op C. voor rekening van D. te rewoleren, sodanige Commissie moet A. niet aannemen als met d'obligo van B. en op C. treckende, moet aan hem adviseren,*

iséren, dat hy trekt op ordre van B. voor rekening van D. en van die Trattes oock aan B. advijs, en raison geven; maar ten is niet nodigh, of schoon dese negotiatie voor rekening van D. geschiedt, dat A. met D. dien aangaande eenige correspondentie houdt, 't welck het fait en de plicht van B. is.

X.

Wanneer een Trecker in Commissie, sijn Brieven aan yemandt geeft, die hem de valuta niet prompt voldoet, soo is hy gehouden de voldoeninge met rigeur, by parate executie, te vorderen, en magh hem geen tijdt of uytstel geven als op sijn risico en gevaar.

XI.

Wanneer een Trecker in commissie den gever eenige tijdt toestaat, om de valute te voldoen, en daar voor avantagie in de cours geniet, en die avantagie aan sijn Principaal, voor wiens reeckening hy treckt, genieten laat; soo is den Principaal, soo haast hy bericht van die negotiatie onder die conditie bekomt, gehouden deselve tijdt-geving, te approberen, ofte die niet approberende, den Trecker d'avantagie te laaten genieten, mits dat deselve de valuta na cours courant, verantwoordt en goet doet.

XII.

Een Commissionaris die order heeft op een derde te trecken op sicht, doet seer onvoorsichtigh wanneer hy op tijt treckt.

XIII.

Voor al staat een Trecker in commissie te obser-

obſerveeren, dat hy niet en treckt na ſicht, maar altijdt op een vaſtgeſtelde dagh, ofte na dato.

XIV.

Wanneer een Commiſſionaris ordre heeft op een derde te trecken in cours courant, behoort die ordre te obſerveeren, al is de cours disavantagieus voor ſijn Principaal.

XV.

Den Principaal voor wiens reeckening getrocken werdt, moet hem vergenoegen met ſoodanige cours als ſijn Commiſſionaris effective bedongen heeft, ſchoon deſelve merckelijck disavantagieus is, 't ſy door het discredit van den Trecker, of verloop van de cours.

XVI.

't Gebeurt wel dat een Trecker in commiſſie in een disavantgieuſe cours getrocken hebbende, aan ſijn Principaal, om redenen, in een avantagieuſer cours getocken geeft, en ſijn proviſie, en ſomtijdts meer en ſomtijtds min, daar by komt in te ſchieten; en gelijck hem dit geoorloft is, ſoo kan't oock voor geen ſchelmſtuck gereeckent werden, dat een Trecker in een ſeer avantagieuſe cours hebbende genegotieert, de party aan ſijn Meeſter, of Principaal, in cours courant getrocken geeft, en aanreeckent.

XVII.

Den Trecker in commiſſie maackt hem verdacht

icht by ſijn Principaal, voor diens reecke-ingh hy treckt, dat hy de rechte cours daar in genegotieert heeft, hem niet aanreeckent ofte et doet, ſoo wanneer hy de Wiſſel-brieven aackt in een andere gelt-noeming, als men ſelve ordinaar gewoon is te maacken.

* *Want alsdan kan den Trecker den cours van Wiſ-l daar in hy ſoude geſloten hebben uitſetten, en ſijn Prin-paal aanreeckenen ſoo hoogh als hy wil, daar anders anneer de Wiſſel-brieven op de ordinaare wijſe en oude woonte gemaackt werden, in deſelve de cours uitgeſet erdt, en dien volgende niet hooger kan aangereeckent erden, als effective gewiſſelt is; ten ſy by colluſie met gever; en dit is de reden, waarom dat men nu ter el meer Franſche, en nu en dan oock wel Venetiaan-he, Wiſſel-brieven vindt, die in plaats van ... ſoo veel roonen, of Ducaten, tot ... ſoo veel grooten vlaams, nden in guldens, ofte Ponden Vlaams, in Amſterdam, elders te voldoen.*

XVIII.

'tIs geraden voor een Trecker in commiſſie, at hy d'acceptatie van ſijn Trattes, ſpecialijck anneer deſelve op een derde, en niet adroiture p den geene voor wiens reeckening hy treckt eſchiet, ſonder uitſtel Procureren, en vorderen oet.

XIX.

Wanneer een Commiſſionaris ordre heeft goederen te provideeren, en hem over den be-oop op een derde te relaveren, en hy ſijn Prin-cipaal of laſt-gever niet genoeghſaam kent ofte fideert: ſoo iſt wel gebruyckelijck dat den Commiſſionaris, den geenen op welcke hy

ordre om te trecken heeft, preadverteertt. dat hy ordre heeft ſoodanige ſomme op hem te trecken, met verſoeck, dat hy hem wil adverteeren, of hy ſijne Trattes, voor reeckening van ſoodanige vriendt, aanneemen ſal of niet, tot ſijn naricht.

XX.

Die in Commiſſie voor yemandts reeckening, op elders te trecken, en den beloop na een ander plaats te geven heeft, of eenige ſomme na elders te remitteren, en den beloop op een ander plaats te revaleren heeft, die moet niet geven voor dat hy weet of hy trecken kan; want dan ſoude hy hem ſelven in verſchot ſtellen; oock moet hy niet trecken voor dat hy weet of'er gelegentheidt om te remitteren is; want dan ſoude hy avance bekomen van ſijn Principaal, ſonder die te konnen diſponeren: en ſoo wanneer d'occaſie beyde tot trecken en geven offereert, ſoo moet hy, eer dat hy ſluyt, ſijn calculatie maacken, of hy met een ſoodanige cours daar hy in ſluyten kan, de Limito van ſijn vriendt (indien hy gelimiteerde ordre heeft) niet te buyten gaat.

XXI.

Wanneer een Commiſſionaris te trecken heeft per apoincte, dat is, de juyſte ſomme die hy hebben moet, 't ſy over wiſſel, of ſaldo van reeckening, als dan moet hy proviſie, courtagie, brief-porten of andere onkoſten, te ver-

reecke-

reeckenen hebbende, daar mede de som die hy te trecken heeft, augmenteren.

HET XXVII. CAPITTEL.

Van Remitteren in Commissie, en staan del credere.

I.

Die in commissie remitteert, doet sulx, of voor reeckening van den geenen aan den welcken hy remitteert, of voor reeckening van een derde, en hy staat *del credere* voor de remisses, of niet.

II.

Een Gever in commissie moet specialijck observeren, dat hy de wissel-brieven doet maacken te betaalen volgens d'ordre van sijn Principaal; en soo wanneer hy brieven heeft, of maacken doet aan sijne ordre te voldoen, soo moet hy niet versuymen, of nalatigh zijn, de selve voor de versendinge na vereysch te endosseren.

III.

Een Gever in Commissie, hebbende de wissel-brieven doen maacken te betaalen directe aan sijn Principaal, of aan de ordre van deselve, oft op ordre van de selve aan een derde, directe, of aan dessels ordre, mach, en is bevoeght, hem bedenckende, de wissel-brieven noch niet ver-

 sonden

ſonden, ofte gedemanueert hebbende, die te laten veranderen, en te doen maaken aan yemant anders te voldoen.

IV.

Wanneer een Gever in commiſſie de Wiſſel-brieven op ordre van ſijn Principaal, aan een derde geſonden, en in de Advijs-brieff aan deſelve duydelijck uytgeſet heeft, voor wiens reeckening de remiſes zijn, ſoo kan hy, noch ſijn Principaal, het ſelve niet herroepen, in prejuditie van den geenen aan dien de remiſes toegeſonden zijn.

* *In het advijs-geven ſtaat den Gever verder te obſerveeren, 'tgeene in't voorgaande Capittel den Trecker in Commiſſie voorgeſchreven en aangeweſen is.*

V.

Den Gever in commiſſie remitterende voor reeckening van yemandt die niet woondt ter plaatſe daar hy op remitteert, doet voorſichtich, dat hy de prima Wiſſel-brief a droicture derwaarts ſendt, om d'acceptatie te vorderen, om by weygering op het ſpoedighſte daar van advertentie te hebben, en den Trecker ſatisfactie te doen geven, en om ſijn Correſpondent of Principaal dubbele brieven te doen hebben, kan hy derde brieven den Trecker afvorderen die hem deſelve niet weygeren magh.

VI.

Wanneer hy retournering van een Wiſſel-brief met proteſt van non-betalinge, den Gever

er van den Trecker weder voldoening bekomt, van herwissel, kosten en provisie, soo is hy niet verder verobligeert aan sijn Correspondent ofte Principaal te verantwoorden, als den herwissel en kosten, die by hem hedebourseert ofte te lasten gebracht zijn, ofte sullen werden. En belangende de provisie, die competeert den Gever in commissie voor de weder-invordering van den herwissel.

VII.

Wanneer een Gever in Commissie, niet *del credere* voor de remises staat, soo doet hy seer onvoorsichtigh, dat hy de Wissel-brieven doet maacken aan sijne ordre te voldoen, en deselve endosseert: want dan staat hy effective *del credere*, sonder yets daar voor te genieten.

VIII.

*'t Is oock ongeraden, al staat een Gever *del credere* voor de remises, dat hy de Wissel-brieven maacken laat te betalen aan sijne ordre; ende deselve endosseert.

* *Dit wert nochtans van veele voornaamë Banquiers ofte Negotianten in Wissel, om dat den Trecker niet weten soude aan wien sy remitteren, gepractiseert, maar seer onvoorsichtigh: want*

Ten 1. *Kan het endosseren versuymt werden, en daar uyt dispuyt en schade ontstaan,*

Ten 2. *Maackt den gever hem daar door aansprakelijk niet alleen aan sijn Principaal, maar ook aan yder Houder.*

Ten 3. *Maackt hy door het Endossement van die brief sijn eygen brief, en verobligeert hem ten behoeve van sijn Principaal, niet alleen voor de valuta by hem genooten, maar ook voor den herwissel en kostn.*

IX. Een

IX.

Een Gever in Commissie staande *del credere*, mach, by retourneringe van een Wissel-brieff, met protest van non-acceptatie, contracterende met den Trecker over den herwissel en kosten, en daar van satisfactie bekomende, soo wanneer hy de wissel-brief niet geëndosseert heeft, niet volstaan, met andere remises van deselve somme, en op deselve tijdt vervallende, in de plaats te doen, ofte ordre te stellen tot de voldoeninge van de geremitteerde somme, ten vervaldage; maar is verobligeert, d'avance van den herwissel sijn Principaal te laten genieten; edoch wanneer hy de wissel-brieff geëndosseert heeft, soo magh hy absolut daar mede al volstaan, en den Principaal moet hem daar mede vergenoegen: dewijle de Gever door het endossement, van die Brief, sijn eygen Brief gemaackt heeft, en het hem soo wel vry staat, als den Trecker, ofte een ander Endosseur, de party door de voldoeninge ten vervaldage te adjusteren.

X.

Een Gever in commissie staande *del credere*, is by retourneringe van de Wissel-brief met protest van non-betalinge, by ongelegentheyt, of onvermogen van den Trecker, niet gehouden aan sijn Principaal meer goedt te doen, als die somme die hy voor de valuta gedebourseert heeft, ende is niet verobligeert tot de vergoedinge van den herwissel en kosten: om. dat hy

ly van geen meerder somme, als van de gegevene valuta, provisie, of premie voor het staan del credere, geprofiteert, ofte genooten heeft; maar soo wanneer hy van den Trecker satisfactie van den herwissel en kosten bekomt, soo is hy gehouden deselve aan sijn Principaal te verantwoorden; maar de provisie, die hy aan den Trecker verreeckent, is hy niet verobligeert aan sijn Principaal goet te doen, ten zy de party effective wederom per apoincte met provisie en kosten gerevaleert is.

XI.

Een Gever in Commissie met *del credere*, is by retourneering van de Wissel-brief met protest van non-betalinge, verobligeert aan sijn Principaal terstont, en sonder uytstel, de gegevene valuta te laten valideren of goedt te doen: dewijle hy staande *del credere*, hem niet alleen voor de sufficantheydt, maar oock voor de prompte voldoeninge verbindt: maar als dan loopt ten profijte van den Gever d'interesse en den herwissel, soo wanneer den Trecker geen promte satisfactie doen kan, en echter daar na met d'intrest komt te voldoen, ofte dat de voldoeninge uyt getransporteerde effecten mette interesse gevonden werdt.

XII.

Een gever in commissie met *del credere*, ordre stellende voor de voldoeninge van een wissel-brief, van non-betalinge geprotesteert, is bevoegt

sijn

ſijn Principaal aan te reeckenen 't gene hy effe-ctive voor de voldoeninge meer komt te de-bourſeren, ofte doet debourſeren, als hy voor de valuta voldaan, en ſijn Principaal ten laſte gebracht heeft; behoudens dat de verreecke-ning van de wiſſel-ſchade en koſten, door, ofte voor den Principaal tegen den Trecker open ſtaat.

XIII.

Een Gever in Commiſſie met *del credere*, doende de wiſſel-brieff maacken aan d'ordre van ſijn Principaal, of aan een derde, te betalen, is gehouden, of ſchoon deſelve over diverſe plaatſen ingetrocken werdt, en ten dier oor-ſaacke eerſt na verloop van een geruyme tijdt kennis bekomt, dat de Wiſſel-brief niet vol-daan, maar geproteſteert is; des niet tegenſtaan-de aan ſijn Principaal te verantwoorden, de ſomme by hem voor de valuta uytgegeven, al-waar de Trecker noch eenige tijdt, na dat men advijs van de proteſtatie adroiture ſoude heb-ben konnen hebben, in bonis geweeſt.

XIV.

Wanneer yemant in Comiſſie met *del cre-dere* remitteert in ſijn eygen brieven, ſoo is de-ſelve, dewijle hy oock Trecker is, by reour-nering van de brieven met proteſt van non-be-taling, aan ſijn Principaal verobligeert, de we-dervergoeding van den herwiſſel en koſten, even gelijck of hy een vreemde Trecker waar.

XV. Wan-

XV.

Wanneer yemant in Commissie met *del credere* remitteert, en de brieven maackt ten laste van den geenen die hy remitteert, soo is de risico van het staan *del credere* met den vervaldagh uyt, soo dat wanneer den Betrockene, die oock den geremitteerde is, des dags na den verval-dagh quame te manqueren, ofte binnen de gestelde of gewoonlijcke respijt-dagen van non-betalinge tegen hem selven niet komt te protesteren, soo komt de schade voor den Principaal, en niet voor den Gever in commissie; maar soo wanneer de Betrockene voor den vervaldagh manqueert, of binnen de respijt-dagen tegen hem selven van non-betalinge protesteert, soo komt de schade op de Gever, dewijle hy oock de Trecker is, ofte ten lasten van den geenen voor reeckening van de welcke de Trattes is geschiet.

XVI.

Wanneer een Gever in Commissie van sijn Principaal ordre heeft, op elders aan yemant van sijne Correspondenten, die hy voor suffisant houdt, tot dessels sijne Principaals dispose, seeckere somme te remitteren met sijn *del credere*, en den Gever aan sijn Principaal van de remises die hy doet; en aan wie hy deselve doet, advertentie geeft, en deselve remises by den geremitteerde wel inkomen en ontfangen werden; soo is den Gever, wanneer de geremit-

teerde

teeerde, tegen ſijn, en yders verwachtinge, met die penningen failjeert en deurgaat, niet gehouden voor deſelve te reſponderen: dewijle het *del credere* alleen ſiet op het overmaacken van de penningen, en de ſufficantheyt van de brieven, en niet van den geene, aan dewelcke deſelve overgemaackt werden; door dien deſelve, van het moment of dat ſe by de geremitteerde ontſangen zijn, hebben geſtaan ter diſpoſitie van den Principaal, en die verſuymt, of geen gelegentheydt gehadt hebbende, terſtont over deſelve te diſponeeren, deſelve in handen van de geremitteerde gefideert en vertrouwt heeft.

XVII.

Een Commiſſionaris ordre hebbende op elders te trecken, en den beloop na een andere plaats te remitteren, ſtaande *del credere*, het ongeluck treffende dat hy geen voldoeninge van de valuta voor ſijn Trattes bekomt, is gehouden in de ſchade: dewijle het *del credere*, in ſodanige gelegentheyt, op de geheele negotiatie, ende niet alleen op de remiſes ſiet.

XVIII.

Een Commiſſionaris die een Buytenwoonder bedient in het verkoopen van goederen ſtaande *del credere* voor de ſchulden, die ſtaat niet *del credere* voor de remiſes, die hy aan ſijn Principaal of Meeſter uyt die ingekome ſchulden overmaackt, ten zy by ſpeciaal contract.

XIX.

Een Gever in Commissie moet niet lichtelijck remitteren by antecipatie, in rescontre van die avance die voor reeckening van sijn Meester of Principaal noch in te koomen staat, en sulcx doende, moet expres in 't adviseren mentioneren, dat die remises geschieden by anticipatie, buyten sijn prejuditie, alsoo de penningen daar tegens te contraponeren noch niet ingekomen zijn.

XX.

Even gelijck een Trecker, soo maackt hem oock een Gever in commissie, 't zy met, oft sonder *del credere*, verdacht, dat hy de rechte curs daar in hy geslooten heeft, sijn correspondent oft principaal niet aanreeckent, soo wanneer hy de Wissel-brieven maken laat, ofte ongeëndosseerde Brieven aanneemt, waar in de som die gewisselt is, begroot werdt in een andere gelt-noeming, als men ordinaar gewoon is de Wissel-brieven te maken.

XXI.

Dewijle een Gever in commissie niet gehouden is te remitteren, wanneer hy in de gegeven limito van sijn principaal geen brieven antreffen kan, en geensints verobligeert is om 't geen daar aan manqueert te moeten suppleren en byleggen; soo is hy in tegendeel oock niet bevoeght, wanneer de cours van wissel onder de limito gaat, sijn principaal de-

ſelve in de gegevene limito aan te reeckenen; maar wanneer hy met ſijn *del credere* iemant die het grootſte credit niet heeft, of by yder niet bekent is, fideert, en onder de cours met hem tracteert, ſoo vermach hy, 't gevaar van de Brief op hem nemende, ſijn principaal die remiſes in de cours van de beſte Brieven wel aanreeckenen; maar niet *del credere* ſtaande, en ſijn principaal de riſico van de Brief loopende, ſoo verkort hy hem, indien hy hem de avantagie oock niet genieten laat.

XXII.

Wanneer yemandt een geremitteerde ſomme, ofte eenige andere avance, per apoinct[...] te remitteren, en daar van proviſie te reec[...] kenen, heeſt, die is niet bevoeght proviſie t[...] reeckenen van de volle avance die ſijn princi[...] paal onder hem heeft, maar alleen van de ſom[...] me die hy remitteert: want anders reecken[...] ende geniet hy proviſie van ſijn proviſie.

* By voorbeelt :*Wanneer men P: 1000. Vlaams* [...] *remitteren heeft, met* del credere, *ſoo wert wel ordina*[...] *voor* $\frac{2}{3}$ *per cento proviſie gerekent fl. 40. en voor 1. pe*[...] *mille couragie fl. 6. ende fl. 5954. geremitteert, ma*[...] *behalven dat de courtagie van de ſomme, die men effe*[...]*ctive remitteert, tegen 1. per mille, niet meer is als f*[...] *5:19. ſoo is oock de proviſie niet meer als fl. 39:14. zijn*[...] *de t' ſaamen fl. 45:13. differerende alſoo 7. ſt. die den re*[...]*mittent ofte Commiſſionaris in ſijn faveur te veel reken*[...]

HET

HET XXVIII. CAPITTEL.

Van Betrocken te werden in Commiſſie.

I.

'T IS de plicht van die betrocken werd in commiſſie, dat hy op het bekoomen advijs van die trattes, prompt en ſonder uitſtel reſcribeert aan den Trecker, of hy ſijne trattes geaccepreert heeft, of accepteren ſal, in voegen, en voor reeckening van den geenen by hem geadviſeert, of niet.

II.

Wanneer de trattes voor reeckening van een derde geſchiedt, ſoo moet de Betrockene oock aan den ſelven adverteren, dat ſoodanige ſomme, en door wie, op hem getrocken is, en wanneer te betalen, mitsgaders of hy die trattes voor ſijne reeckening gerecapiteert heeft, of recapiteren ſal, of niet.

III.

Die betrocken wert voor reeckening van een derde, van de welcke hy geen ordre heeft ſoodanige trattes voor deſſelfs reeckening te recapiteren, en den Trecker hem onbekent, of voor niet ſufficant bekent is, doet voorſichtigh, en misdoet niet, dat hy ſoodanige trattes weygert te recapiteren, en van non acceptatie proteſteren laat.

IV.

Wanneert ymant betrocken werd voor reeckening van een derde, die hy niet fideren wil, of van de welcke hy geen ordre heeft soodange trattes door sijne reeckening te accepteren; die kan en magh, soo wanneer den Trecker over sufficant is, de Wissel-brief accepteren, S. P. ter eeren van den Trecker, maar deselve is in soodanigh geval verobligeert, aan den Trecker, van die acceptatie, S. P. promt en onvertoogen advys te geven.

V.

Een betrockene, 't zy voor reeckening van den Trecker of van een derde, difficulterende de trattes voor d'een of d'anders reeckening libermente of S. P. aan te nemen, mach deselve accepteren, S. P. ter eeren van een endossant, indien de Brief door yemant die hy fideert geëndosseert is, en is alsdan gehouden aan den Trecker, en den geenen, voor wiens reeckening getrocken is, soo wanneer het een derde is, oock aan den endossant voor wiens reeckening hy d'acceptatie gedaan heeft, daar van advys te geven, en aan de laatste acte van het protest en d'aanneminge te senden, om hem daar van te konnen bedienen tegen sijn Trecker.

VI.

Wanneer den Betrockene een Wissel-brief S. P. ter eeren van den Trecker of endossant geaccep

ccepteert heeft, per manquement van advys, ordre, of provisie van den geene voor wiens reeckening de trattes is geschiedt; en hy daar na die ordre ofte provisie bekomt; soo is hy verobligeert, wanneer hy den principaal, voor wiens reeckening getrocken is, niet degusteren wil, den troeker of endossant te libereren van sijn obligo, en deselve te adverteren, dat hy de trattes, voor reeckening van den geenen, voor de welcke hy deselve getrocken heeft, liberment aanneemt te voldoen, en hem ontslaat.

VII.

Wanneer een betrockene een Wissel-brief accepteert met d'Obligo van den Trecker, soo is hy verobligeert ten vervaldage den Trecker te adverteren, of de geene voor wiens reeckening hy getrocken heeft de provisie heeft versorgt, ofte sufficant ordre tot de voldoeninge gestelt heeft, en hy hem dierhalven ontslaat, of niet, tot sijn naricht.

VIII.

Wanneer men betrocken werdt voor reeckening van een derde door yemant, daar men noyt correspondentie mede gehadt heeft, noch de diens handt-teeckening men niet kent: soo moetmen, alschoon men van den principaal ordre heeft, soodanige somme van die Man getrocken, te recapiteren, echter daar in voorsichtigh zijn, en voor al geen soodanige Wissel-brieven accepteren, sonder advys te hebben van

den Trecker, en na dat men desselfs handt-teeckening, indien 't geschieden kan, heeft doen recognosceren.

IX.

Die mondeling, of by missive, aangenoomen heeft, voor reeckening van een derde, seecker somme, op hem voor desselfs reeckening getrocken werdende, te sullen recapiteren, en den geenen aan de welcke dese promesse of toeseggingе geschiet, daar op steunende en siende, die derde credit geeft, soo is den beloover ten opsicht van den geenen aan de welcke hy die belofte gedaan heeft, wel verobligeert, maar kan echter, wanneer hy weygert desselfs wissel-brieff, voor reeckening van die derde getrocken, te recapiteren, door den houder of vertoonder van deselve, by parate executie, daartoe niet geconstringeert werden.

X.

Men moet geen Wissel-brieven getrocken voor reeckening van een derde recapiteren, ten sy dat men heeft des selfs duydelijcke en expresse ordre, en dat deselve in conformite van die ordre gemaackt zijn.

XI.

Wanneer een Commissionaris ordre heeft van sijn Principaal, seecker somme van een derde à Uso voor sijn reeckening te recapiteren, en die derde op sicht treckt, om dat hy volgens sijn advijs geen occasie heeft konden vinden,

den om op Uso te trecken, in soodanige geval is den Betrockene bevoegt die trattes te recapiteren; S. P. ter eeren en voor reeckening van den Trecker, en hem op deselve te revaleren, wanneer hy van de principaal geen ordre heeft hoe hy hem rembourseren sal.

XII.

Wanneer een commissionaris ordre heeft van sijn principaal eenige trattes van een derde à Uso te recapiteren, en die derde, geen occasie vindende om te trecken, voor na verloop van half Uso, hem alsdan op half Uso revaleert, in soodanigen geval is den betrockene verobligeert, indien hy genegen is, den principaal te dienen, die trattes libermente te recapiteren,

XIII,

Wanneer yemant in commissie betrocken is, en ordre heeft hem te revaleren op elders derwaarts hy geen gelt vindt, ofte in de gelimiteerde cours derwaarts niet trecken kan, en geen gelegentheidt heeft de penningen tot voldoeninge van de Trattes by hem geaccepteert te desbourseren, soo is hy bevoeght, niet anders konnende, hem a droiture op den Trecker ofte na elders, selfs boven de gegeven limito, te revaleren, in de avantagieusten prijs of cours die hy bedingen kan.

XIV.

Wanneer yemant in commissie betrocken en de Wissel brteff by hem geaccepteert is, en

hem de voldoeninge ten vervaldage niet gevordert werdt, ſoo dient hy echter als dan den geenen, voor wiens reeckening de Trattes geſchiet is, te belaſten, voor den beloop van de ſelve, als of hy die voldaan hadde, dewijle hy verobligeert is en blijft, voor de voldoening, t'allen tijden, als hem deſelve gevordert werdt.

XV.

d'Acceptant van een Wiſſel-brief in commiſſie op tijdt in hem getrokken, en tegen den Vervaldagh door de Trecker weder geretraćteert en gemortificeert, is bevoegt van den Trecker te pretenderen, dat hy aan hem ſijn geaccepteerde Wiſſel-brief ſal laaten toekoomen; en den Trecker is des verobligeert, maar hy ſal al vooren op de ſelve duydelijck noteren, datſe door hem Trecker ſelve getraćteert, en weder voldaan is, en dan ſcheuren of door ſnijden, tot een teecken van de annullatie: en den Trecker is verobligeert, niet tegenſtaande die annullatie, aan den betrockene ten minſten halve proviſie goet te doen.

XVI.

Wanneer een Commiſſionaris of Faćtoor betrocken werd, op goederen of effećten die hy in handen heeft, of tot ſijn diſpoſite hem geſonden werden, ſoo is hy met ſijn disbours gepreferereert op deſelve goederen, indien den Principaal, offender van deſelve, macht heeft die goederen te verbinden.

HET

HET XXIX. CAPITTEL.

Van geremitteert te werden in Commissie.

I.

HEt is de plicht van den geenen die remises in commissie bekomt, advertentie te geven, aan den remittent, en soo wanneer deselve voor reeckening van een derde, hem over gemaackt is, oock aan den Principaal; ofte den geenen die deselve concerneert, dat hy sodanige remise ontfangen, en of hy van deselve acceptatie bekomen heeft.

II.

Die remises bekomt in commissie, is verobligeert terstondt, en sonder uytstel, d'acceptatie van deselve te procureren, ofte te doen Procureren, en by weygering te doen proteteeren, en het protest aan sijn remittent te rugge te senden.

III.

Die geremitteert werdt, voor reeckening ofte ter dispositie van een derde, die kan deselve Remises niet noteren voor sijn eygen reeckening, ofte voor-reeckening van den Remittent: maar hy is verobligeert, daar mede te observeren de ordre en dispositie van den geenen, voor wiens reeckening, ofte tot wiens dispositie, die remise hem overgemaackt werdt.

IV.

Wanneer yemant een Wissel-brief gesonden werdt, ter dispositie van een derde, gemaackt ofte geëndosseert aan den ontfanger, ofte desselfs ordre te betalen, die kan, soo wanneer den ontfanger aan die derde advertentie gegeven heeft, dat hy soodanige Wissel-brief tot sijn dispositie ontfangen heeft; by revocatie, den sender te geval, sijn woordt niet retracteeren, maar moet de ordre, en dispositie van die derde afwachten; doch soo wanneer hy aan die derde noch geen advertentie gegeven heeft, soo kan en mach hy, ten geval van de Houder, desselfs nader ordre daar mede observeeren.

V.

Wanneer yemandt gelt geremitteert is in commissie, en den Principaal ordonneert deselve somme na elders weder af te geven, ofte te disponeren, en den geremitteerde, sulx wel konnende doen, 't selve omitteert, ofte negligeert, en het gelt onder hem houdt; deselve is verobligeert aan sijn Principaal te vergoeden, dessels schade en intresse, by het niet voltrecken van sijn gegeven ordre gecauseert.

VI.

Als yemandt Wissel-brieven gesonden werden, om op elders in te trecken, en den sender of Principaal de prijs, in de welcke hy die revaleeren, of hem te rugge senden moet, limiteert, en hy in die gelimiteerde cours, ofte perman-

manquement van gelt, of reſcontre, of credit, ie niet intrecken kan; ſoo doet hy onvoorchtigh dat hy deſelve Brieven in Blanco, ofte an d'ordre van ſijn Principaal te betalen, geën-oſſeert weder te rugge ſendt; want by retoureringe van die Brieven met proteſt, ſoude hy oor ſijn endoſſement voor deſelve aanſpraackick zijn: doch om hem daar van te ontlaſten, an hy, ſoo wanneer de Wiſſel-brieven gemaackt, ofte geëndoſſeert zijn, aan de ordre van jn Principaal, en door deſelve aan ſijn ordre e betaalen, dit endoſſement door haalen, en nleesbaar maacken, en de Brieven ſoo te ruge ſenden; maar by aldien de Wiſſel-brieven emaackt zijn, te betaalen aan de ordre van hem eremitteerde, de weerde van den remittent, n deſelve niet verandert konnen worden, alsan is het hem geraden, dat hy in dorſo van de-lve notere, dat d'inhoudt niet aan ſijne ordre, naar aan de nadere ordre van den Gever, ofte emittent te betalen is.

VII.

Wanneer yemant geremitteert werdt, voor ens anders reeckening, en de Wiſſel-brief werd iet geaccepteert, ofte geaccepteert zijnde ten erval-dage niet voldaan, ſoo is het den geremitteerde gepermitteert, wanneer hy de penningen voor des Principaals reeckening noodigh heeft, nevens de te rugge-ſendinge van e Wiſſel-brief en het proteſt den beloop van

deſelve

deſelve met d'onkoſten van het proteſt, proviſie, courtagie, en brief-port, op den remittent te hertrecken, voor des Principaals reeckening; mits gevende daar van aan den betrockene, en den Principaal, de behoorlijcke advertentie.

VIII.

Wanneer ymandt geremitteert werdt, in differente Brieven, voor diverſe reeckening, voor d'eene meer, voor d'ander een minder ſomme, doch te ſaamen den beloop van alle de Remiſes monterende, en daar by niet geadverteert, voor wiens reeckening deſe, en voor wie die wiſſel-brief is; en een van die Remiſes niet voldaan werdt, ſoo ſal hem den geremitteerde gevoeghlijckſt op den Remittent des wegen revaleeren; en ſoo wanneer d e van den Trecker ſijn weder voldoeninge niet bekomen kan, ſoo komt die ſchade ten laſten van alle den geenen, voor wiens reeckening de remiſes te ſamen gedaan zijn, Pennings pondt, dat is, ieder pro rato van de ſomme die voor ſijne reeckening geremitteert is, en ſoo wanneer den remittent *del credere* ſtaat, ſo moet hy, nevens andere, mede pro rato, de ſchade boeten.

IX.

Wanneer yemant geremitteert werdt, tegen Trattes op hem genomen, die te vervallen komen, voor de remiſes, ſoo dat de geremitteerde hem van de remiſes niet bedienen kan, om daar mede de Trattes te voldoen; ſoo mach hy indien het

iet hem gelegen komt, de penningen die tuſ-
chen tijt te verſtrecken, intreſt van ſijn verſchot
e reeckenen, tegens een half per cent 's maants,
n voor meer als 14. dagen, een volle maandt,
n voor min als 14. dagen, een halve maandt; en
oo wanneer het hem t'eenemaal ongelegen
omt de penningen te verſchieten, ſoo magh
y tegen den vervaldagh van de Trattes op den
recker revaleeren, en het *provenu* van de remi-
es, tot deſſelfs diſpoſitie en nader ordre, on-
er hem houden; doch dat geſchiet alsdan met
leyn genoegen van den eerſten Trecker, en
een groot reſpect van de betrockene en gere-
nitteerde.

X.

Den Commiſſionaris die geremitteert en
aar-tegens betrockeu werdt, is niet wel be-
aght als hy hem met ⅓ per cento voor provi-
e contenteren laat; in geval, ten 1. hy het
rief-port ſelfs dragen moet, en ſijn Principaal
iet aanreeckenen magh. Of ten 2. wanneer
e Wiſſelen over en weder, ofte d'een of d'an-
er in courant-gelt houden, en den ontfang,
f voldoeningh, of beyde, buyten de Wiſſel-
anck geſchieden moet. Of ten 3. by aldien
em de Trattes vroeger voorkomen als de Re-
niſes, en dat hy by gevolgh ſijn Principaal
looteliijck fideren en crediteren moet. Of
en 4. ſoo wanneer de Trattes voor de Remiſes,
waar het maar eene dagh, komen te vervallen,
n hy de Trattes, voor dat de Remiſes in geko-
nen zijn, voldoen moet.

HET

HET XXX. CAPITTEL.

Van Herwiſſel en continuatie van Wiſſel.

I.

HErwiſſel, op ſijn ruymſt, is de wederweerde van een getrocken, ofte geremitteerde ſomme, door de voldoender, ofte ontfanger van de valuta van een Wiſſel-brief, gerevaleert, ofte geremitteert, 't zy na die plaats adroiture, daar uyt de Wiſſel-brief getrocken, ofte ovargemaackt is, ofte na enige andere plaats ofte marckt.

II.

Beknopter werdt Herwiſſel genomen, voor het relaveren, of remitteren wederom adroiture, op ofte aan de eerſte gever of trecker.

III.

Een rechte ofte eygentlijcke Herwiſſel moet oock per apoincte reſponderen, en adjuſteren den beloop van de Wiſſel-brief daar van het den Herwisſel zijn ſal.

IV.

Om te revaleren, ofte te hertrecken per apoincte, moet men tot den beloop, van de voldaane, te voldoen, ofte voor voldaan gehoudene Wisſel-brief, voegen de Proviſie, en onkoſten van Courtagie, Brief-port, Proteſt, ofte het geen men van deſen alle te reeckenen heeft, ofte gewoon is te reeckenen, en die ſomme is den beloop van de Hertrattes per apoincte.

V.

In het hertrecken, of revaleren per apoinɛte, moet de Proviſie gereeckent werden van de ſomme die getrocken is, en de Courtagie van de ſomme die men hertreckt.

VI.

In het remitteren per apoinɛte, behoort de Proviſie en Courtagie beyde gereeckent te werden, van de ſomme die men remitteert.

VII.

Wanneer een Commiſſionaris remitteert, en hem per apoinɛte van die remiſes revaleert; ofte ſeeckere ſomme treckt, en den beloop per apoinɛte, na elders, over maackt: ſoo moet hy Proviſie reeckenen van de ſomme die hy remitteert, en niet van de ſomme die hy treckt, ofte revaleert, en Courtagie van beyde.

VIII.

Het hertrecken behoeft niet uytgeſtelt te werden, tot na dat de Trattes voldaan is, maar magh vrylijck, en met reſpeɛt, geſchieden, de Poſt dagh voor den verval-dagh van de Trattes: Want een Commiſſionaris is niet gehouden, het komt hem oock veeltijdts niet gelegen, de penningen voor weynigh dagen in verſchot te ſtaan.

IX.

Het weder remitteren behoeft en behoort niet te geſchieden, voor na dat eerſt de Remiſes ingekomen zijn, en wanneer het om den

eerſten

eerſten remittent te accomoderen, ofte te obligeren, eerder geſchiedt, ſoo moet het altijdt geſchieden onder proteſtatie van nonprejuditie.

X.

Wanneer een Commiſſionaris d'avance van remiſes, wederom te remitteren ofte over te maken heeft, ſoo kan en moet hy hem ſtricte binden aan de ordre en limito van ſijn Principaal, ofte Meeſter; en magh, deſelve niet konnende voldoen, ofte bereycken, het remitteren, uytſtellen, en d'avance ongediſponneert laten, tot des Meeſters nader diſpoſitie ofte ordre.

XI.

Wanneer een Commiſſionaris, over Trattes voor ſijn Meeſters reeckening vervallende, hem te revaleren heeft; die is ſoo preciſe niet gebonden aan de ordre van ſijn Principaal, maar kan en mag (wanneer hy niet kan, ofte niet wil, in disbours ſtaan) hertrecken, ofte hem revaleren, niet alleen volgens ofte op ordre en in limito, maar oock boven ordre of limito; en ſoo wanneer hy geen ordre heeft, ſonder ordre; ja ſelfs, niet anders konnende, tegens ordre.

XII.

Men hertreckt op ordre en in limito, wanneer den Debiteur van een Wiſſel-brief (dat is, den geenen voor wiens reeckening deſelve getrocken, ofte voor wiens reeckening deſelve S. P. geaccepteert is) aan den geene, dieſe geaccepteert heeft, ofte voldoen ſal, geordineert heeft, hoe

hoe

be en in welcker voegen hem te revalere; en
at men die ordre soodanigh, ofte met aventa-
ge, uytvoert, en na komt, en dan valter niet
t seggen.

XIII.

Men hetreckt boven ordre of Limito, wan-
eer den Hertrattes wel geschiedt, derwaarts
en Debiteur geordineert heeft te revaleren,
aar in een disavatagieuser cours, ofte boven
e gelimiteerde prijs; en daar in moet oock den
rincipaal patienteren, en sich vergenoegen, al
alt het hem schadelijck.

XIV.

Men hertreckt sonder ordre, wanneer den
ebiteur van een Wissel-brief aan den voldoen-
er, geen provisie heeft konnen versorgen,
och ordre geven hoe hem te revaleren, ofte
aar van in gebreecke gebleeven is; en den vol-
oender echter hertreckt, om dat het hem dis-
ommodeert, ofte ongeraden dunckt, in ver-
hot te staan.

XV.

Men hertreckt tegen ordre, wanneer den
ebiteur geordineert hebbende, aan de vol-
oender van een Wissel-brief, dat hy hem na
ders, ofte op lange tijd, revaleren sal, en desel-
e sich derwaart, ofte op soo lange tijdt, niet
onnende, ofte willende revaleren, à droiture
en Debiteur wederom betreckt, op sicht, ofte
p korter tijdt als hy geordineert heeft, ofte

ſich anders revaleert na elders daar hy kan.

XVI.

Wanneer de voldoender van een Wiſſel-brief ſonder, ofte tegen ordre hem revaleren wil, ofte moet, ſoo is het hem geraden, en beſt verantwoordelijck, dat hy, konnende, à droiture op den Debituer ſelve hertreckt, liever als na elders, ofte op een derde man.

XVII.

Die den Debiteur is van de Wiſſel, is en blijft oock (ten behoeve en reguarde van den hertrecker) den Debiteur van den herwiſſel, die hy tegens de voldaane wiſſel, ofte die hy voldoen moet, revaleert; 't zy die hertrattes à droiture, ofte na elders, op een derde geperſoon, voor des Debiteurs reeckening, geſchiedt.

XVIII.

Wanneer yemandt, betrocken zijde, voor reeckening van een derde, de wiſſel-brief acccepteert S. P. *voor reeckening* van den Trecker, en het ſelve aan den Trecker duydelijck expliceert en reſcribeert; ſoo mach den Acceptant (ſoo wanneer hy voor den verval-dagh, van de derde, voor wiens reeckening de Trattes geſchiedt is, geen proviſie ofte ſuffiçante ordre om hem te rembourſeren bekomt) ſich wederom revaleren op den Trecker, en hy is niet gehouden ſijn verhaal by den derde, voor wiens reeckening de Trattes geſchiedt is, eerſt te

ſoecken;

ſoecken; maar ſoo wanneer d'acceptatie geſchiedt is, S. P. *met d'obligo* van den Trecker, ſoo moet den Acceptant, indien den Trecker 't ſelve begeert, eerſt ſijn regres, op den derde voor wiens reeckening getroeken is, ſoecken; doch is niet verder verobligeert als hem op deſelve te revaleren: en indien ſijn wiſſel-brief niet aangenomen, ofte aangenomen zijnde, niet voldaan werdt, heeft alsdan ſijn verhaal op den Trecker, diens *obligo* hy gereſerveert heeft.

XIX.

Wanneer de proviſie voor een wiſſel-brief, getrocken voor reeckening van een derde, en by de betrockene geaccepteere S. P. met d'obligo van den Trecker, door den geene, voor wiens reeckening getrocken is, tegen den verval-dagh niet verſorght werdt, maar geordonneert den beloop op hem, à droiture, ofte na elders, te hertrecken; ſoo moet de betrockene 't ſelve niet doen als met communicatie van die hertrattes te geven aan den Trecker, en dat hy deſſelfs Obligo houdt, tot den afloop en voldoeninge van die hertrattes.

XX.

Wanneer den voldoender van een wiſſel-brief, getrocken voor reeckening van een derde, maar S. P. met d'obligo van den Trecker geaccepteert, hem ten verval-dage op den derde, ter requiſitie, ofte met communicatie van den

Trecker, revaleert, en des ſelfs Wiſſel-brief niet aangenomen, ofte aangenomen zijnde, ten verval-dage niet voldaan werdt, en met proteſt, 't zy van non-acceptatie, ofte non-betalinge, keert: Soo is de voldoender van de eerſte Trattes, die oock deſe herwiſſel en koſten voldoen moet, bevoeght, de ſomme die hy wederom voldoet, met ſijn proviſie, courtagie en Brief-port, te revaleren op den eerſten Trecker, diens obligo hy gehouden heeft.

XXI.

Wanneer een Wiſſel-brief S. P. voor reeckening ofte met d'obligo van den Trecker geaccepteert is, en den Acceptant daar na berouw heeft, en ſwarigheyt maakt, of den Trecker ſijn Hertrattes realement wederom aannemen en voldoen ſal, ſoo doet deſelve voorſichtiger dat hy de Wiſſel-brief met proteſt van non-betalinge retourneren laat.

XXII.

Wanneer yemandt betrocken zijnde voor reeckening van een derde, en de Wiſſel-brief by hem liberment, voor reeckening van die derde, geaccepteert werdt: die heeft, ten verval-dage geen recht van aanſpraak op den Trecker; en deſelve is ongehouden, ſoo hy op hem wederom te hertrecken komt, die trattes te recapiteren; dewijle den Acceptant, met ſijn libere acceptatie, den Trecker t'eenemaal geliberеert heeft, en gehouden is op de derden te ſien, en ſijn rembours by deſelve te ſoecken.

HET

HET XXXI. CAPITTEL.

Van het Wiſſelen op Miſſen, of op Marck-ten, in het gemeen.

I.

BY Miſſen verſtaatmen vrye gepriviligeerde Jaar-marckten, die op geſette tijden, op ſommige plaatſen tweemaal, op andere driemaal, op andere viermaal, in het Jaar gehouden werden; Op dewelcke alle in en uytheemſche Koop-lieden geadmitteert werden, haar handel te komen dryven, onder ſodanige voorrechten en Ordonnantien, als by de hooge Overigheydt, tot voortſetting van de Commercie, gegunt en geſtatueert zijn.

II.

De vermaarſte Miſſen van deſe tijdt, zijn die van *Franckfort aan den Mayn*, van *Leipzigh* in Sachſen, van *Lions* in Vranckrijck, van *Modena* in Spangien, van *Biſenzone* of *Nove* in Italien, en van *Bolzane* in Tirol; maar tot Amſterdam werdt niet als op de drie eerſten, te weeten op die van *Franckfort*, *Leipzigh* en *Lions* gewiſſelt.

III.

Tot *Franckfort* heeftmen alle jaaren twee *Mißen*, tot *Leipzigh* drie *Marckten*, en tot *Lions* vier *Foires.*

IV

Soo haeſt de eene Mis, Marckt, ofte *Foire*

geeyndight is, ja ſelfs eer die noch geſlooten is, wiſſeltmen al wederom op de volgende; maar ſelden wiſſeltmen in een twede ofte derde aanſtaande Miſſe te vooldoen; alhoewel in dier voegen genegotieert zijnde, en in de Wiſſel-brieven wel duydelijck uytgeſet wanneer de betaalinge moet geſchieden, ſoodanige Wiſſel-negotiatie, niet tegenſtaande het eenige contradiceren, vaſt en bondigh gehouden moet werden: ende den Trecker is verobligeert, 't zy oock wat ofte hoedanigh verloop in de Wiſſel komt, ſijn contract te preſteren.

V.

Men Wiſſelt niet alleen in buyten plattſen op de reſpective Miſſen, maar oock ter plaatſe daar de Miſſen ofte Marckten gehouden werden; en dat niet alleen tuſſchen de Mis-tijden op de aanſtaande Mis, maar oock wel in de Miſſen ſelve, op de navolgende Miſſe te voldoen.

VI.

Wanneer men eenvoudigh op een Mis van ſoodanige plaats tracteert, ſoo verſtaat men de eerſte aanſtaande Mis, en dat de voldoeninge ſal heſchieden, op de gewoonlijcke betaaltijdt van deſelve.

VII.

't Is gebruycklijck wanneer men wiſſelbrieven maackt op een Mis, die noch geen

aan-

aanvang genomen heeft, dat men dan de betaaltijdt dicteert, op de *aanstaande*, *toekomstige*, of *eerst komende*; maar wanneer de Misse al aanvang genomen heeft, dat men dan stelt; op de *tegenwoordige Paasch*, *Michaëli*, *Augustus*, *Herfst*, *Alderheyligen*, *Nieuwjaars*, *Koningen-Mis*, betaal, &c.

VIII.

In het Wisselen op Missen, behoorden den Trecker niet verobligeert te zijn Wissel-brieven te fourneren, voor omtrent soo lange voor het aanvangen van deselve, dat die versonden werdende, ter plaatse konnen zijn eer dat de Misse aanvangt.

* *Dit is men tot Amsterdam gewoon in het Wisselen op de Franckforder Missen, maar op de Marckten van Leipzig en de Foires van Lions, geeft den Trecker terstondt op het sluyten van de party Wissel-brieven: en of schoon eenige Koop-lieden ondernomen hebben, in het wisselen op de Leipziger en Lioner Missen, dese ordre mede in te voeren, 't heeft niet konnen door gedrongen werden, daar het selve nochtans strecken souden tot een groote accommoditeyt van die haar voor een korte tijdt van eenige Penningen wilde bedienen, ofte deselve voor een korte-tijt heeft te disponeren; Item tot mesnagiering van veel Provisie, die nu aan de Leipzigers en Lionnoisen gespendeert werd, en tot avantagie voor de Makelaars, die driemaal soo veel partyen derwaarts souden sluyten, als nu geschiedt.*

IX.

Wanneer men in het wisselen op een Mis, terstondt geen Wissel-brieven geeft, soo behoort den Trecker, tot blijck van die negotia-

tie, ſoo haaſt hy de Valuta ontfangt, ſich by een Biljet t'obligeeren en belooven, dat hy teegen het aanvangen van die Mis daar op getracteert is, wiſſel-brieven van ſoodanige ſomme, aan den Houder van het Biljet ſal leveren, voor de waarde daar van by hem ontfangen.

X.

Die op een Miſſe remitteert, behoorde de Wiſſel-brieven ſoo tijdigh te vorderen, en te verſenden, dat deſelve voor het aanvangen van de Miſſe, ofte ten langſten binnen de ordinaris accepteer tijt, daar in Loco zijn: want uyt het aankomen van de Wiſſel-brieven in de betaal-tijdt veeltijdts diſordre ontſtaan.

XI.

d'Acceptatien van Wiſſel-brieven houdende op Miſſen, behoeft niet te geſchieden voor in de Miſſen; en de betrockene hoeft ſich oock niet te verklaaren, voor het aanvangen van de Mis, of hy deſelve accepteren ſal of niet: doch in de Miſſe moet deſelve geſchieden binnen een preciſe geſtelde tijdt, of den Houder des Briefs is bevoeght van non-acceptatie te proteſteren.

XII.

d'Acceptatie gedaan voor het aanvangen van de Mis, van een Wiſſel-brief, houdende in de Mis te betaalen, al is het tegen ordre, ſtijl en gewoonte, obligeert echter den Acceptant: en hy kan van deſelve niet penitreeren, nochte hem daar van laten releveren.

XIII. De

XIII.

De voldoeninge van de Wissel-brieven in de Missen, geschieden meest by Girades, ofte mondelinge rescontres, daar van echter pertinente Notule en aanteeckening, by die de rescontre maacken, gehouden werdt; In eenige Missen alleen in een Ley ofte Memorie-boeckje, dat men uyt wissen kan: maar in sommige Missen moeten de Rescontres, wel duydelijck met Pen en Inckt, door de rescontreerders in haar Resconter-boeckjes, aangereecent werden, om, by een opkoment ongeval, alle frauden en disputen te prevenieren: want die rescontre geschiet zijnde, wert van gelijcke kracht en valeur gehouden of effective de penningen waaren aangetelt.

XIV.

De voldoeninge die by rescontre niet effen geschieden kan, adjusteertmen den laatsten dagh van de betaal weeck, ofte betaal-tijdt, per cas, of als men malkanderen vertrouwt, en de tijdt het niet toelaat de Penningen dien dagh te tellen, passeert men een Biljet van de somme die d'een of d'ander betaalen moet, en men voldoet, en treckt het selve in, in de weeck daar aan.

XV.

Wanneer op den laatsten Betaal-dagh, door rescontre ofte per cas, den Acceptant van een Wissel-brief niet voldoet, soo is den Houder

verobligeert te protesteren van non-betaalinge, of hy verlieft sijn verhaal op den Trecker.

XVI.

In alle Missen werdt maar een Notaris, immers weynige geadmitteert, om te mogen protesteren, en werden van alle protestatien maar een protocol gehouden, daar yder acces en toegang toe heeft, en alsoo weeten kan wat Brieven eerst van non-acceptatie, daar na van non-betaalinge geprotesteert zijn, om deselve soo hy wil, S. P. ter eeren van den Trecker of endossant, te konnen honoreren.

XVII.

Op alle Missen heeft men eygen Mis-ofte Marckt-Rechters, bestaande ordinaar uyt een Cousul, en twee Conseliers, ofte Raden, gekoren uyt het getal van de Koop-lieden die de Marckt frequenteren; dewelcke alle dissentien en voortvallende geschillen, 'tzy over Wisselen of negotie, na verhoor van partyen, *de Plan* decideren, en het vonnisse van deselve moet by provisie hebben haar Executie; maar het staat den gepretendeerde beswaarder of gele deerde vry, daar van te appelleren, aan de hooghste jurisdictie daar onder de Misse resorteert.

**Op verscheyde Handel-plaatsen heeft men mede die lof felijke gewoonte, dat alle geschillen onder koopliedē voor vallēnde, d'Commercie oftewissel concernerende, ter eer ster instantie, sonder, uytstel, voorgedragen en gejudicier werdē, aan en door enige outste, ervarenste en aansienlijkst Kooplieden; ofte door een Collegie, bestaande uyt eenige le- den*

n van d'Magistrature, en eenige voornaamste Kooplieden; als Commissarisen, specialijck daar toe geeligeert, en geauthoriseert; voor de welcke partyen in persoon, ofte uyt wettige reden en oorsake selfs niet konnende, haar gemagtigde (dat doch geen Practisijns mogen sijn) haar geschil proponerē, hare redenen over en weder moveren, hare bescheyden en bewijsen exhiberen, en sonder andere formaliteiten van proceduuren, vonnis obtineren; van welck vonnis den gecondemneerde, ofte die sich by het gegevene vonnis gegraveert ofte beswaart vindt, vry staat aan den ordinaris hoogsten Rechtbank dier Stede t'appelleren. En waarlijk: indien het oprichten van een Kamer van Zeesaken hier ter Stede, een hoognoodige saecke, en dienstigh voor de Commercie geweest is, niet min nodigh en dienstig kan geoordeelt werden, d'oprichtinge van een dusdanige Kamer van judicatuure, over andere geschillen in de Commercie voorvallende, waar toe geen nieuw Collegie behoefde opgericht, maar de E. E. Heeren Commissarisen van de Wisselbanck daar toe geauthoriseert, ende die Banck, tot een Banck van judicature gemaackt en geprivilegeert konde werdē; en by aldien alle geschillen, concernerende materie van Wissel en Cemmercie, 't sy over koopen en verkoopen, leverantie en betalinge, midtsgaders over Contracten vā negotie, en 'tnaarkomen van deselve, liquidatien en adjustementen van reeckeningen, insgelijx over provisie, salaris en Gagie, van Commissionarissen, Factoors, Boeckhouders, en Dienaars, &c. en generalijck alle disputen en quæstien ontstaande, in den Koophandel, ofte daar aan dependerende (en niet specialijk staande ter judicature vande E. E. Heeren Commissarisen vā de Assurantie en Zee-saecken) voor een soodanig Collegie van E. E. Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, ter eerster instantie, eenvoudig door partyen) sonder Advocaten ofte Procureurs te admitteren) voorgedragen, ondersocht ende getermineert wierden, 'tis seker dat daar mede d'sware besoignes van de respective Rechtbancken van E. E. Heeren Schepenen, en Commissarisen van kleene saecken, merckelijck soude verlichten, en dat door sooda-

nig middel d'achterſtallige Rollen van Schepenen, (daar
argliſtige bedriegers en uytſuypers haar van weten te be-
dienen, en menig eerlyck Man van het ſijne te berooven,
en Weduwen en Weſen veeltÿts om ſuchtẽ en treurẽ moe-
ten) te eer ſouden geredreſſeert, en tot een raiſonnabele re-
ſpÿttÿt gereduceert konnen werden; En ſo wanneer deſe
Heeren Commiſſariſen oock decreteren ſouden mogen tot
Namptiſſement, 't is apparent dat men van niet ſeer veel
Appellen aan d'E.E. Heeren Schepenen vernemẽ ſoude
Maar daar benevens ſoude tot adjuſtement van alle ge-
ſchillen tuſſchen de Koopliedeu ontſtaande, oock ſeer dien-
ſtigh zijn, dat het vervallen Collegie van Commercie we-
derõ opgericht wiert, en tot leden van het ſelve geeligeert,
een goet getal van de ervarenſte Kooplieden van alderley
ſoort, die met het waarnemen vã haar eygen affaires niet
al te veel te doen, maar luſt, vlÿt en tÿdt hebben. om te
konnen vaceren; de welcke niet alleẽ alle acht dagẽ een-
maal, op haar generale vergadering ſouden hebbẽ te com-
pareren, om aldaar in te brengen, en te overwegen watten
beſte van de negotie in't gemeen ſoude konnen dienen on-
dernomen te werdẽ, maar aan de welcke ſpecialÿk door
de E.E. Heeren Schepenen, en de reſpective Heeren Com-
miſſariſen, alle geſchillen, raeckende materie van reecke-
ning, of liquidatie, en alle andere queſtien concernerende
de commercie, in plaats van aan andere Kooplieden (die
veeltÿts niet vaceren konnen, of willen) of loontreckende
Practiſijns, dienden gerenvoyeert te werden, om partyen
te accorderen, ſoo ſe konden, of ſchriftelÿk raport te doen.
Welke renvoyen in de alle acht daagſche generale Verga-
dering ingelevert werdende, ſoo ſoude tot afdoeninge van
yder gecommitteert konnen werden, ſodanige drie Per-
ſoonen uyt haar, als by het volle Collegie geoordeelt ſoude
werden, beſt bequaam, ervaren en kundigh te zÿn, om-
trent de ſaecke in queſtie; aen welcke Collegie, alle diſſen-
tierende partyen, ſonder den Rechter te kennen, hare ge-
ſchillen ook ſouden mogen verblÿven, en compromitteren
en dat aan ſodanige van deſe Heeren, ofte aan twee an-
dere, en een van deſe Heeren als ſuper-arbiter, by haar
genomineert, ofte door het volle Collegie daar toe te nomi-
neren

wen, onder soodanige renunciatie, ofte condemnatie, als partyē souden komen te convenieren; en souden dese Heeren Arbitrateurs verobligeert dienē te sijn, t'allen dagen, als noodgih, op een vastgestelt uur, precise te vaceren en besoigneren, en haar comparitien te houden, niet in Herbergen, daar de onkosten van de verteeringen veeltijts al excessijf hoog komen te monteren, maar in een bequame plaats van veel vertrekken, daar toe met kleene kosten te prepareren, sonder yets aan partyen voor haar Vacatien te declareren, ofte daar van te genieten; maar souden tot een recognitie, een vast jaarlijx tractement, gelijck andere Heeren Commissarisen dienen te trecken; En by een sodanen middel, soude de kostelijcke Herberg goede manschappen, en arbitragien (die tegenwoordigh in lanckwijligheit en naloopen, mitsgaders spenderinge van tijdt en onkosten, het vervolgen van formele processen veeltijts excederen) komen te vervallen en te cesserē, en partyen in korten tijt, sonder kosten, van elkanderen geraacken. En belangende het vast tractement vā dese Heeren Commissarisen Arbitranten, mitsgaders van het vereyschte meerder getal van de Heeren van de Wissel-bank, so deselve tot een Banck van judicature gemaackt wiert, die oock voorsien moesten sijn vā een eygen Secretaris: en by aldien den ommeslagh van de Wissel. banck, gereguleert wiert na onse aanteekening op de IV. stell. van het XI. Capittel, en de XII. stell. van het XVI. Capittel, hier voor te vinden, als wanneer noch weleen Boekhouder, en eē Klerk of Onder Boekhouder, en ten minsten vier Notarisen van de Banck, en eenige meer Oppassers en Bedienders, souden gerequireert werde, dat alle Loontreckers souden sijn, derselver tractementen of solaris, insgelijx de onkosten vā het prepareren, en meubeleren, van de noodige Comparitie-kamers, versorgingh van Vuur en licht by de Winter-tijt, en watter voor aan soude mogen dependeren, dit alles, en meer, soude gevondē en geheft konnen werden, by seker irreprochiabel middel uyt de commercie, sonder beswaring van deselve, en sonder een stuyver belasting van de Stadt. En ik achte het een indisputabele saecke, dat dese ordre strecken soude, tot maintinu vā eerlijcke Kooplieden, tot weringe

ringe en ontdeckinge van veele frauduleuse en sinistre treken, en streken, daar mede haar veele al te eygen-baatsoeckig behelpē; tot voorkoming van veele schadelijcke, ruineuse, kostelijcke, langduurige Processen, en Arbitragien; tot bevordering van yders kort en goet recht; tot handthavinge en voortsettinge van de Commercie; en by gevolgh tot lof, eer, en roem, en ten besten van het gemeene best.

HET XXXII. CAPITTEL.

Van het Wisselen op de Franckforder. Missen.

I.

TOt Amsterdam kan een Gever, op all Wissel-plaatsen daar op men aldaar wis selt (*Venetien* alleen uytgenomen) zijn gelt o tijdt dissponeren, de Wissel-brieven laate maacken aan sijne ordre te voeldoen, en desel ve wederom intrecke, sonder een correspon dent te hebben ter plaatse daar de Wissel-brie betaalt moet werden, ofte provisie te spende ren; in tegendeel, kan op de *Franckforde Missen* een Trecker sich alleen in diervoege bedienen, en op Franckfort trecken, en de ge trockene somme wederom suppleren, adjuste ren, rescontreren, of prolongeren, sonder da hy een Correspondent tot Franckfort heeft, o te hoeft.

II.

Tot Amsterdam werdt op Franckfort mee gewisselt, om de accommoditeydt als necess teyd

ydt, en werdt derwaarts veel gegeven en ge-sponeert, en weynig effective geremitteert; veel partyen getrocken, en van weynigh iſſel-brieven gemaackt: dewijle de meeſte gotiatie op de Franckforder Miſſen geſchied, et geven, om weder in te trecken, en met ecken om weder derwaarts te geven; welcke rtyen tegen elkanderen met aſſignatien, ofte erwijſingen, geadjuſteert werden.

III.

Op Franckfort negotieert men op de Miſſe, te op Retour.

IV.

Dewijle de wiſſel-brieven op de Franckfor-r Miſſen niet voor in de Miſſen geaccepteert erden, ſoo is het van outs her in gevoert, dat en niet voor tegen het aanvangen van de Miſ-, daar op men getracteert heeft, wiſſel-brie-n behoeft te maacken, ofte te verſorgen: ten dat voor het ſluyten geconditioneert is, ter-ondt Brieven te leveren.

V.

Het wiſſel-ſluyten op Franckfort gaat al te s toe: dewijle daar in de Maackelaar te veel evertrouwt werdt, die ſomtijdts een acte of-notitie van de genegotieerde pary geeft, mtijdts niet; waar door wel groote fraude ſchiedt, en difficile disputen, ontſtaan zijn, wonder is't, datter geen meer onheyl in orvalt; en om deſelve te prevenieren, be-

hoorde

hoorde den Trecker van yder geslooten party, soo haast hy de voldoening van de Voluta bekomen heeft, ten behoeve, en tot securiteyt van sijn Gever, wissel-brieven te leveren ofte ten minsten een obligo te teeckenen, van dese of diergelijcke inhoudt.

Adi... in Amsterd. per fl. 1000. van 65. x. Tegen de aanstaande Franckforder Paasch(ofte Herfst-Misse, beloove ick ondergeschreven aan N.N. ofte sijne ordre, Wissel-brieven te leveren van Florijnen een duysent a 65. x. in dit[e] Misse te betaalen, de weerde van deselve N. N in Banco (ofte per cas, ofte by rescontre, ofte i[n] goederen, &c.) ontfangen.

P.

✲ Sodanig een acte Obligatoir soude van d'een op d'an[der] overgewesen ofte geëndosseert konnen werden, so w[el] hier ter Stede als elders; waar door een Gever op d[e] Misse, sich veeltijts beter soude konnen bedienen van sij[n] gedisponeerde avance; ende oock tegen het aanvangen va[n] de Misse, seer veel moeyte en lopens, over het ophalen va[n] de Brieven, geprevenieert werden, maar die een sooda[a]nige Obligo teeckent, moet geen Brieven maacken, of[te] overwijsinge doen, immers deselve niet overhandigen, a[ls] tegen d'intreckinge van sijn acte van Obligo.

VI.

Die op Franckfort getrocken, ofte gegeve[n] en aldaar geen correspondent heeft, en die[s] halven de Wissel-brieven selve niet maacke[n] kan, noch overmaacken of versenden wil,

d'ee[n]

d'een soo wel als d'ander genootsaackt, voor het aanvangen van de Mis, ofte voor het uyterlijck affenden van de Wissel-brieven na de Mis, de party, by hem getrocken, ofte gegeven, te retracteren, 't zy op de Mis, ofte op Retour.

VII.

Wanneer een Trecker de somme by hem op de Misse getrocken, wederom op de Misse geeft aan zijn Gever, soo mortificeert die party haar selfs: geeft hyse aan een ander, soo kan hy zijn Gever assigneeren op sijn Trecker; insgelijx soo wanneer een Gever sijne gegevene somme wederom op de Misse in treckt, soo verobligeert hy hem, aan die sijn Gever is, Brieven te leveren; en deselve hem gevordert werdende overwijst, en assigneert hy op zijn Trecker.

VIII.

Die op de Frankforder Misse gegeven heeft, en effective remitteren, en dierhalven de Wissel-brieven hebben moet, om op de Misse te versenden, laat omtrent 14. dagen voor het aanvangen van de Mis, deselve vorderen van sijn Trecker, ofte den genen daar aan hy de party gegeven heeft, met een Biljet onderteeckent van zijn handt, van dese inhout.

N. *ady ....ao... in Amsterdam.*
fl. *.....van x, 65. sijn in de aanstaande Paasch- (ofte Herfst-) Misse te betalen aan B. (ofte aan de*

 ordre

ordre van B. *ofte aan mijn ordre, ofte &c. de waarde van*

A.

* *In dese is A. de Gever, die de Wisselbrieven hebben moet, en N. den Trecker van A. die de wissel brieven aan A leveren moet; indien hy die selfs maacken kan, soo maackt hyse van teneur volgens dit Biljet, ofte dese notitie, en laatse A. toekomen, maar indien N. diergelijkt somme aan O daar tegen op Frankfort wederom gegeven heeft, soo treckt hy dit voorstaande Biljet of ordre van A. in, overhandight den brenger een andere houdende op.*

O. *ady .... ao ..... in Amsterdam.*
fl ...... van 65. *x. Zijn in de aanstaande* Paasch-- (ofte Herfst-) *Misse te betaalen aan* B. (*ofte aan de ordre van* B. *ofte aan &c.*) *de waarde van* A. *per.*

N.

* *Indien O insgelijx geen Brieven maken kan, maar die party aan P. gegeven heeft, soo trekt hy die assignatie ofte ordre op hem in, en assigneert deselve verder, aldus aan.*

P. *ady ..... ao ..... in Amsterdam.*
fl..... van 65. x. *zijn in de aanstaande* Paasch- (ofte Herfst-) *Misse te betalen aan* B. (ofte &c.) *de waarde van* A *per* N. *per.*

O.

* *En by aldien P. mede geen Brieven maken kan, so assigneert hy al voort op sijn Trecker, tot dat eyndelijk op yemant geassigneert wert die wissel-brieven maakt ofte dat de party op den eersten Gever die de Wissel-brieven*

brieven vordert selfs overgewesen wert; dan mortificeert die partyen den geheelen Tour haar selven; by voorbeelt, Wanneer P, te assigneren hadde op A. soo Assigneert hy A. op hem selven; *aldus.*

A *adi . . . . . ao . . . . . in Amsterdam.*

fl . . . . . . van 65. x. die in de aanstaande Paasch- (ofte Herfst-) *Misse te betalen soude zijn aan B. de waarde van U E. per N. per O. per my, gelieft te contraponeren die fl . . . . . van x. 65, daar van U E. my Brieven op detto Misse, verobligeert syt te leveren, en dese party hier mede te mortificeren.*

P.

* *Maar P. doet onvoorsichtig, als hy den ordinaren trant volght, en A. so op hem selven assigneert, dat hy die selve somme op een ander weder overwijsen kan, met d'Obligo van N. O. en P. gelijk hy effective doen kan, wanneer P. deselve in maniere als boven niet rescontreert, en hy doen moet, wanneer P. hem wederom gewesen hadde op N. ofte O by voorbeelt, op*

N. *adi . . . . ao . . . . in Amsterdam.*

fl . . . . van 65. x. zijn in de aanstaande Paasch- (ofte Herfst)- *Misse te betalen aan B. de waarde van A. per N. per O. per.*

P.

Want dan moet N. weder assigneren of Brieven maacken, en soo N. assigneert op Q en Q. op O. en O. op R. en R. wederom op N. so komt, en daar uyt ontstaat het, dat in de Franckforder Wißelbrieven yemandts Naam somtijdts wel twee ofte driemaal genoemt werdt.

IX.

Die Wissel-brieven op Frankfort om te versenden hebben moet, en vorderen doet, moet wel nauw daar op acht geven, dat in deselve wel duydelijck uitgeset, en genomineert zy, per wie, per wie, en wie, vervolgens de waarde overgewesen is.

X.

De overwijsingen van de Frankforder Wisselen zijn van de selve virtuten, kracht en Obligatie, als de Endossementen op andere Wissel-brieven zijn.

** So dat, wanneer P. Wissel-brieven maakt op Q.*
te betalen aan B. de waarde van A. per N. per O. soo
is, by aldien de Wisselbrief door Q niet voldaan wert,
en P. ook in manquement blijft den Herwissel promt
te voldoen, N. en O voor deselve aansprakelijk even
soo wel als of de Wisselbrief by haar geëndosseert was.
Maar hier omtrent committeert men al wederom een
te groote lossigheid of onvoorsightigheid: want soo
wanneer P. falieert, en N. niet te vinden is, en O.
pretendeert geen kennis te hebben van sodanige Wis-
selbrief, hoe sal A. ofte den Houder van de wisselbrief
O. konnen convinceren? want die sal konnen seggen,
dat P. in de Wisselbrief heeft konnen nomineren wie
hy wilde. Om welk dispuit en andere te prevenieren,
behoorde A. twee assignatien in te stellen van deselve
teneur op N. waar van N. de eene hoorde in te trec-
ken, ende d'ander op O. geëndosseert, aan den dienaar
van A. te behandigen, nevens een andere eigen assig-
natien van hem N. op O om Wisselbrieven te leve-
ren van de gerequireerde teneur, en O moest de assig-
natie van N. intrecken, en die van A op P endosseren
en deselve nevens een eigen assignatie na vereisch op

P aa

P. aan den dienaar van A. behandigen; en P. Brieven makende, moeſt de eigen Aſſignatie van O. intrecken, en de geëndoſſeerde A. laten behouden; ſo ſoude by de ſelve t'allen tijden evendentelijk conſteren, dat N. en O. reſponſabel waren voor ſodanige Wiſſelbrief.

XI.

Den Houder van een Franckforder Wiſſelbrief, in de Miſſe te voldoen, en van non-betalinge geproteſteert, kan, en mach, over den Herwiſſel den Trecker aanſpreecken, ofte yemandt van allen, wie hy wil, diens naam in de Wiſſel-brief als overwijſer gemeldt werdt, en is niet gehouden ſijn Man; en die wederom de ſijne, en ſoo vervolgens in ordre d'een d'ander te ſoecken.

XII.

Wanneer een Trecker op Frankfort op de Mis, ſijne getrockene party wederom op deſelve gegeven heeft, en hem van ſijn Gever de Wiſſelbrieven, na ſijn ſin, niet in tijdts genoeg afgevordert werden; ſoo kan hy wel (maar het geſchiedt ſelden, hoewel het niet onvoorſichtigh gedaan is) de Brieven van zijn Trecker ſelve vorderen, en die laten maken, te betalen aan ſijne ordre, de waarde van hem, en die Brieven, door hem geëndoſſeert te betalen aan de ordre van ſijn Gever; aan den ſelven, overhandigen doen.

XIII.

Een voorſightigh Gever op Frankfort op de Mis, ſal van ſijn Trecker geen Wiſſelbrieven, tot extinctie van de party die hy hem fourne-

ren moet, aannemen, gemaackt door een derde, houdende eenvoudigh te betaalen *aan den Gever*, ofte zijn ordre, *de waarde van den Trecker* voorgemeldt; dewijle voor ſoodanige Brieven, den Trecker niet aanſpraackelijk is, ja ter contrarie den Gever ſelve aan ſijn Trecker reſponſabel geſtelt werdt, maar de Wiſſelbrieven moeten gemaackt werden te betaalen *aan den Gever* ofte ſijn ordre, *de waarde van deſelve, door den Trecker.*

XIV.

Wanneer yemandt op de Franckforder Miſſe getrocken heeft, en de getrockene party tegen het aanvangen van deſelve niet wederom afgegeven, en geen gelegentheydt heeft om ſelve wiſſel-brieven te maacken; ſo negotieert hy, 't zy om ſijn accommoditeydt, ofte om de geringe intreſt die het hem te koſten komt, deſelve party *op Retour*; en dat, of met ſijn gever ſelve, of met een ander.

XV.

Men tracteert tot Amſterdam op Franckfort, en op geenige ander Miſſen, op *Retour*, dat is, voor ende in plaetſe van Wiſſel-brieven op de Miſſe te leveren (ofte de genegotieerde ſomme tot Frankfort in de Miſſe, ofte betaal-tijdt van deſelve, te voldoen) den beloop van deſelve ſomme; op den ordinaris retour-dagh, (of oock wel vroeger of later, na dat men die vaſt ſtelt) tot Amſterdam te betaalen,

den florijn tot ſo veel grooten Vlaams als men conditioneert.

XVI.

Den ordinaris betaal-tijdt van 't Retour der Paaſch-miſſe, is *ultimo Iuny*; en der Herfſt-miſſe, *ultimo November*, Nieuwe-ſtijl.

XVII.

Wanneer de Negotiatie op Retour geſchiedt tuſſchen den Trecker en ſijn Gever, die hy verobligeert is op de Miſſe te voldoen, ofte Brieven te leveren, ſoo werdt met deſelve de party op de Miſſe gemortificeert, en den Trecker behoorden op het Biljet, waar by hy hem verobligeert heeft Wiſſel-brieven op de Mis te leveren, te annoteren, dat die party op Retour geprolongeert, of gealtereert is, en dat hy aanneemt den beloop tot . . grooten de floryn, op ſoodanige dagh, hier tot Amſterdam aan den Gever, ofte ſijne ordre, te voldoen, ofte een nieuw Biljet, of Wiſſel-brief te maacken, van de ſomme die hy voldoen moet, en het ſelve, tegen die intreckinge van ſijn Biljet op de Mis, aan den gever laaten overhandigen.

XVIII.

Wanneer de negotiatie op Retour geſchiedt tuſſchen den Trecker en een derde, ſoo werdt die derde Gever op Retour, en Trecker op de Mis: want hy obligeert hem, in deſe negotiatie, aan ofte voor den Trecker, Wiſſel-

brieven te leveren op de Mis, en den Trecker verobligeert hem de Valuta van deſelve, tot de bedongen cours, te ſullen voldoen; niet preſent, ofte nevens de levering van de Brieven, maar op de ordinaris retour-tijdt, ofte die vaſtgeſtelde en geconditioneerde dagh.

XIX.

Den Trecker op de Mis, genotieert hebbende, met een derde op Retour, aſſigneert op deſelve tegen het aanvangen van de Mis, Wiſſelbrieven te maken, even als of hy hem op de Miſſe gegeven hadde.

XX.

Den Koopman die tot Amſterdam Credit heeft op de Franckforder Mis te trecken, kan hem t'allen tijden, voor ſoo kort of langh als het hem accommodeert van de penningen bedienen: want lange voor het aanvangen van de Miſſe treckende, kan hy de party wederom t'allen tijden, voor het aanvangen van de Miſſe, op de Mis geven, ofte op Retour nemen; ja ſelve tegen het aanvangen van de Mis, geldt voor eenige tijdt benoodighet zijnde, kan hy op de Mis trecken, en de party op Retour prolongeren, en hem in middels van de Penningen bedienen; ofte die wederom op de aanſtaande Miſſe nemen, en daar mede de party op Retour voldoen; welke negotiatie hem boven de wiſſel-ſchade, die ſomtijds niet meer als een ordinaris intreſt monteert, wel

Cour-

ourtagie van de Makelaar, maar geen Proviſie omt te koſten, en dierhalven voor een Trecker profitabelder en honorabelder is, als eenige andere wiſſel-negotiatie op plaatſen of Markten, daar men proviſie moet ſpenderen, en een orreſpondent moet hebben die men credit moet vergen.

XXI.

Wanneer ymandt in manquement blijft tegens de Mis wiſſel-brieven te leveren, ofte, op etour genegotieert hebbende, ten verval-dage Valuta te voldoen, en het ſelve den rechten enoegh conſteert, tegen een ſoodanige heeft een prompt wiſſel-recht van gyſelinge op ſijn erſoon, en arreſt op ſijne goederen, even als tegen een Trecker die ſijn wiſſel-brieven met proteſt van non-betalinge gekeert zijn, en in manquement blijft den Herwiſſel te voldoen,

** Maar ſoo wanneer den eiſcher of Gever om ſijn ſch en klaghte te fonderen anders niet overleggen n, als ſijn Boeken en een Biljet of verklaringe van Makelaar, nevens acte uit de Wiſſel-bank van de ſchrijvinge van ſodanige ſomme op ſo een dagh, en n Trecker of Debiteur ontkent dat hy die party in ervoegen op de Miſſe ofte op Retour genegotieert eft, als den Gever en Makelaar verklaren, en met en eigen handig blijk daar van te convinceren is; in odanig geval ſoude het zijn bedencken hebben, of hy parate executie en het ſcherp Wiſſelrecht, niet ſoude nnen ontleggen; waer uit blijkt, hoe hoognodig het is t den Trecker by een Biljet hem ſelven verobligeert ieven op de Miſſe te leveren; en ſpecialijk, op Reur genegotieert hebbende, wat ſomme, in wat Cours,*

wanneer, en aan wie, te voldoen; welcke Biljetten soo Obligant, bondig en krachtig, behoorden geextimeert te werden, als effectuele Wissel-brieven, en waar mede alle exceptie en disputen souden te prevenieeren sijn.

XXII.

TOT FRANCKFORT.

Heeft men Jaarlijcks twee Missen, te weeten, de *Paasch* ofte *Ooster-misse*, en de *Herfst-* ofte *September-misse*; waar van de *Paasch misse* aanvang neemt, en in geluydt werdt, altijdt des Sondags voor Palm-sondagh, zijnde 14. dagen voor Paaschen na de Oude-stijl; ende de *Herfst misse*, in September, des Sondags voor Maria Geboorte, als deselve op een Maandag, Dingsdag of Woensdag komt, maar komt deselve op een Donderdag, Vrydag ofte Saturdag, soo begint de Misse des Sondaghs daar na, en soo Maria Geboorte-dagh op een Sondagh komt, soo begint de Misse dien selven dagh.

XXIII.

De respective Missen tot Franckfort duuren twee weecken of 14. dagen, en de eerste weeck van de Misse werdt den accepteer-weeck van wisselen, de laaste de betaal-weeck genoemt.

XXIV.

In Mis-tijden neemen d'acceptatien van Wissel-brieven des Maandaghs metten ingangh der Misse haar begin, en continueren tot des Dingsdags omtrent negen uuren des voormiddaghs,

daghs, in de tweede ofte betaal-weeck, als wanneer den presentant niet schuldigh is eenigh meerder dilay om te accepteren te vergunnen, maar vermagh d'acceptatie alsdan niet volgende, de wissel-brief laaten protesteren, ofte ten minsten noteeren, doch het staat hem vry, so hy sulx noodig vint, ook vroeger te protesteren, wanneer d'acceptatie absoluyt geweygert wert, in welcken geval het den presentant gepermitteert is, de wissel-brief dadelijck te protesteren.

XXV.

d'Acceptatien in de Missen plagt tot Frankfort veeltijdts maar by monde te geschieden; maar om de menighvuldige disordres daar uyt ontstaan, moeten deselve nu ter tijdt soo wel in-als-buyten de Missen, van den Principaal selfs, of sijn gevolmachtigde, geschieden, met de aanteekening op de Wissel-brief, en bysetting van de naam, en datum.

XXVI.

Wanneer een geaccepteerde Wissel-brief des Saterdaghs in de betaal-weeck voor ofte op de Beurs-tijdt niet voldaan is, soo is den Houder verplicht van non-betaalinge te protesteren, en de Wissel brief moet door hem dien namiddagh, tusschen twee uuren en Sonnen-ondergang, aan de Notaris daar toe verordonneert, overhandigt, en door deselve Notule daer van gemaakt en gehouden, en het protest den eerstvolgende Post-dagh, ofte ten langhsten den

den tweede Postdagh, voort gesonden werden.

XXVII.

De gegireerde ofte geëndosseerde Wissel-brieven, plaghten eertijds tot Franckfort in de Missen niet geadmitteeert te werden (gelijck nu noch tot *Bolsano* en *Venetien* niet gepermitteert zijn) maar by het nieuw Reglement, op de Wissel tot Franckfort, werden deselve toegelaten en aangenomen.

XXVIII.

Men wisselt tot Amsterdam op de Franckforder Missen, in Florijnen van 65. Creutsers, en Wissel-brieven werden oock gemaackt in soodanige Florynen te betalen, en de betalinge tot Franckfort moet geschieden in Wisselgeldt, en de Valuta wert oock tot Amsterdam in de Wissel-banck voldaen; maer buyten de Missen, wisselt men veeltijdts in Rijxdaalders Courant tegen Courant.geldt.

* *Om te apprehenderen het onderscheit tusschen het* Courant-*en* Wissel-gelt *tot* Francktort; *en hoe het selve gereduceert en gecalculeert werdt, moet men weten, dat een* Philips *of Oude* Koninghs-daelder *aldaar doet* 82. *Creutsers* Wissel-gelt, *en* 100. *Creutsers* Courant-gelt, *en dat is het pary tusschen de* Creutsers Courant; *en de* Creutsers Wisselgeldt, *die altijdt blijft en vast staat. Een* Rijxdaalder *doet daar oock altijdt* 90. *Creutsers* Courant-geldt; *en een Ordinaris* Florijn 60. *Creutsers* Courant-geldt, *en men houd tot Frankfort Boek en Rekening in Rijxdaalders van* 90. *Creutsers, ofte in Florijnen van* 60. *Creutsers Courant-geldt, maar men wisselt tot* Amsterdam, Antwerpen, Rijssel,

el *en elders, op* Franckfort, *in Florijnen van* 65. *Creutsers Wissel geldt, tot* Venetien, Neurenberg, *en elders in Florijnen van* 60. *Creutsers wissel-gelt; tot* Parijs, Hamburg *en elders in Rijxdaalders van* 74. *Creutsers Wissel-geldt; en dewijle na het Pari van* 100 *Creutsers Courant tegens* 82. *Creutsers Wissel-gelt, een Rijxdaalder van* 90. *Creutsers Courant-, geen* 74. *maar alleen* 73⅘ *Creutsers Wissel-gelt monteert, soo ontstaat daar uit het different tusschen de Rijcks-daalders Courant, en de Rijxdaalders Wissel-geldt aldaar; namentlijk, dat* 369. *Rijxdaalders van* 64. *Creutsers Wissel-gelt, tot Franckfort, soo veel monteeren, ofte rendeeren, als* 370. *Rijcxdaalders in specie, ofte van* 90. *Creutsers Courant-geldt, en wert de vergelijcking van de Geldt-rekening tot Franckfort in de volgende Tafereeltjes duidelijck vertoont.*

100. *Florijnen van* 65. Creutsers wissel-geldt, maken tot *Frankfort:*

108. fl. en 20. x.-- van 60. x. wissel-geldt.
87. Rijcxd. 60. x. -- van 74. x. wissel-geldt.
88. Rijcksd. 6. x. 3. p. van 90. x. Courant-gelt.
132. fl..... 6. x. 3. p. van 60. x. Courant-geldt.

100. *Florijnen* van 60 Creutsers wissel-gelt, renderen tot *Franckfort.*

92. fl.., 20. x. -- van 65. x. wissel-gelt.
81. Rijcksd. 6. x -- van 74. x. wissel-gelt.
81. Rijcksd... 27. x. $\frac{12}{41}$ p. van 90 x. Courant-geldt.
121. fl. 27. x. $\frac{12}{41}$ p. van 60. x. Courant-gelt.

100. *Rijckx-*

100. *Rijckdaalders* van 74. x. *Wisselgelt*, monteren tot *Franckfort.*

123. fl.... 20. x.... van 60. x. Wissel-gelt.
113 fl.... 55. x.... van 65. x. Wissel-gelt.
100. Rijcksd. 24. x. $1\frac{1}{2}$ p. van 90. x. Courant gelt.
150. fl.... 24. $1\frac{1}{2}$ p. van 60. x. Courant-gelt.

100. *Rijcksdaalders* van 90. x *Courant-gelt*, bedragen tot *Frankfort.*

123. fl. .... van 60. x. Wissel-gelt.
113. fl. 35. x..... van 65. x. Wissel-gelt.
99. Rijxd. 54. x..... van 74. x. Wissel-gelt.
150. fl. ...... van 60. x. Courant-gelt.

104. *Florijnen* van 60. x. *Courant. gelt*, doen tot *Franckfort.*

82. fl......... van 60. x. Wissel-gelt.
75 fl.. 45. x..... van 65. x. Wissel-gelt.
66 Rijkxd. 36. x...... van 74. x. Wissel-gelt.
66. Rijcksd. 60. x.... van 90. x. Courant-gelt.

Omtrent de voldoening van de Wisselbrieven, soo wel in, als buyten de Missen, tot Frankfort is sedert eenige korten tijt herwaarts groote disordre ontstaan, daar uyt oock een merkelijk verloop en afslag in de Wissel gecauseert en veroorsaekt is; maar daar tegen is by den Raat op den 8. *February deses lopende jaars* 1676. *een vast reglement en ordre beraamt, waar na in het toekomstige de voldoeninge der Wisselen alaaar gereguleert sullen werden.*

HET

HET XXXIII. CAPITTEL.

Van het Wisselen op de Leipziger Missen, *en de* Naumburger Petri Pauli Marckt.

I.

TOt Leipsigh heeft men drie Missen ofte Marckten jaarlijcks; te weten, de Nieuwe-jaars-Mis, anders genaamt de Kalde-mis; de Ooster-ofte Paasch-ofte Jubilate-Mis; en de Michaëli-mis.

II.

De Nieuw-jaars-mis neemt haar begin ofte aanvang op Nieuw-jaarsdagh na de Oude stijl, oft soo wanneer die op een Sondag komt, den anderen dagh zijnde 's Maendaghs; de Ooster-Paasch-ofte Jubilate mis begint des daaghs na Jubilate Oude-stijl, zijnde altijdt drie weecken na den tweeden Paasch-dagh; en de Michaëli-mis begint op Michaëls-dagh sijnde 29. September Oudestijl, soo die op een Sondagh komt, soo niet des Sondaghs daar aan.

III.

Op Nieuwjaars-dagh, Jubilate-dagh, en op Michaëls-dag, soo die op een Sondag komt, soo niet, des Sondaghs na Michaëls-dagh, werden de respective Missen ingeluydt, en den achtsten-dagh daar na wederom uytgeluydt, en die tusschen tijdt werdt eygentlijk de Mis-tijdt.

tijdt genoemt; waar in men besig is met han-
delen en tracteeren, koopen en verkopen, &c.

IV.

De eerste ofte den tweeden dagh na het aan-
vangen van de Misse vordert men d'acceptati-
van de Wissel-brieven, maar soo wanneer d
betrockene wil, kan hy deselve uitstellen tot i
de betaal-weeck.

V.

Van het uitluiden der Misse tot den vyfde
dagh daar aan incluis is het de betaaltijdt va
de wissel-brieven; soo dat de wissel-brieve
in de Nieuw-jaars-mis moeten voldaan zijn de
12. January Oude-stijl, en in de Ooster-e
Michaëli-mis des Donderdaghs in de betaa
weeck, ofte van non-betalinge geprotestee
werden.

VI.

Het staat den Houder vry, maar hy is ong
houden van non-acceptatie eerder te protest
ren, en van non-acceptatie eerder geprotestee
hebbende, mach hy de Wisselbrief niet t
rugge senden, voor het eyndigen van de Mi
of sich noch yemandt opdede, die deselve S. I
honoreerde en voldeede.

VII.

Het *Neurenberger Geleyde*, gelijck men
noemt, werdt geseght van Leipzigh te vertrec
ken ten 10. uuren des avondts van de Prot
steerdagh; dat te kennen geefr, dat men tot d
tijd

tijdt toe, en later niet, geadmitteert werd te mogen protesteren.

VIII.

Wanneer een Houder des Briefs op die tijdt van non-betalinge niet geprotesteert heeft, soo verliest hy sijn verhaal op den Trecker.

IX.

Men is niet gewoon, geprotesteert hebbende, het Protest noch Wissel-brief te versenden, voor dat de Betaal-week ten vollen geëxpireert is, zijnde noch drie dagen, na dat men geprotesteert heeft, of de betalingh noch volghde; gevende ondertusschen advertentie van de gedane protestatie aan den remittent: maer indien men de voldoeninge binnen die tijdt niet bekomt, is men geobligeert met de eerste afgaande Post, die na de Betaal-week vertreckt, de Wissel-brief met Protest te rugge te senden.

X.

Men Wisselt tot *Amsterdam* op *Leipzigh*, in Rijxdaelders, doende aldaer 24. Grotten; en de Wissel-brieven werden tot Leipzigh by rescontre, ofte met Rijxdaelders effective voldaan.

XI.

Men is tot Amsterdam gewoon in het Wisselen op Leipzigh terstondt, op het sluiten van de party, Wissel-brieven te geven, maar den betrockene hoeft sich niet te verklaren of

hy deselve accepteeren sal, of niet voor in de Mis.

XII.

De gegireerde ofte geëndosseerde wissel-brieven werden tot Leipzigh geadmitteert, aangenomen en voldaen, soo wel in als buyten de respective Missen.

XIII.

Tot NAUMBURGH.

Heeftmen Jaarlijx een voornaame Marckt, te weten de *Petri Pauli Marckt*, die by sommige voor een vierde Leipziger Mis gereeckent werdt, om dat de meeste Leipziger negotianten haar ordinaar op deselve laaten vinden.

XIV.

De *Naumburger Petri Pauli*-marckt wert ingeluydt op Petri Pauli dagh, sijnde altijdt den 29. Junij Oude-stijl, en duurt in 't geheel maar acht dagen.

XV.

Op den eersten en tweeden dag, wert d'acceptatie van de wissel-brieven gevordert, en deselve moeten uyterlijck op den 3. Julij voldaan zijn, of van non-betalinge geprotesteert werden: maar men is niet gewoon de Wissel-brieven en Protest te versenden voor na de 5. July, als wanneer de Mis geeyndight, en geen betalinge gevolgt zijnde, de versendinge geschieden moet met de aldereerste commoditeyt.

HET XXXIV. CAPITTEL.

Van het Wisselen op de Lioner Foires.

I.

TOt Lions heeft men alle jaaren vier *Foires* ofte Marckten; te weeten, *la Foire des Roys*, dat is, de Koningen-marckt, die altijdt begint in January des Maandaghs na drie Koningen dagh; *la Foire de Pasques*, dat is de Paasch-marckt, beginnende op St. Nisiers-dagh in April; *la Foire d'Aoust*, dat is, d'Augustus-marckt, beginnende St. Dominicq in Augustus; en *la Foire de Toussaincts*, dat is, d'Alderheyligen marckt, beginnende in November op St. Huberts-dagh.

II.

Yder *Foire* heeft sijn *Payemens* ofte betaaltijdt, waar van *les Payemens des Roys*, begint den eersten Maart, en eyndigt den laasten van deselve maandt; *les Payemens des Pasques* begint den eersten July en eyndight den laasten van deselve maandt; *les Payemens d'Aoust* begint den eersten, en eyndight den laasten September; en *les Payemens des Toussaincts* begint den eersten, en eyndight den laasten December, ofte op Nieuwjaars-avondt.

III.

Tot Amsterdam wisseltmen op Lions te betaalen op het aanstaande, oock wel op het presente Payement; maar men is selden gewoon, voor dat een Payement aenvangh geno-

men heeft, op een volgende, en nooyt op een tweede, of op derde Payement, te negotieren.

IV.

Men is gewoon tot Amſterdam van de genegotieerde partyen op de *Foires* van Lions terſtondt Wiſſel-brieven te maken, en den Gever, voor dat hy de Valuta voldoet, deſelve te behandigen.

V.

Men wiſſelt tot Amſterdam op de Lioner *Foires*, en men maackt oock de Wiſſel-brieven ordinaar, in *Croonen d'Or*, doende yder Croon 20 ß. en een Schelling 12. Deniers.

VI.

De Wiſſel-brieven werden gemaackt te betalen in de *Payement des Roys*, *des Paques*, *d'Aouſt* ofte *Touſſaincts*; en ſoo wanneer een Wiſſel-brief gemaackt was te betalen in de *Foire*, die ſoude echter tot Lions niet hoeven voldaan te werden, voor in de *Payement* van deſelve *Foire*.

VII.

De gigereerde ofte geëndoſſeerde Wiſſel-brieven werden tot Lion niet geweigert, maar zijn aldaar gepermitteert.

VIII.

De Wiſſel-brieven houdende te betalen in de reſpective *Payemens*, hoeven tot Lions niet geaccepteert te werden, voor in het begin van de Payement; en magh aldaar uitgeſtelt wer-

werden uitterlijck tot op den sesten dagh van de Payement, en langer niet, als wanneer den Houder van de Brief geen acceptatie bekomende, vry staat te protesteren van non acceptatie.

* *Men heeft getrackt in te voeren de Wisselbrieven op Lions te maken*, Accepteer opsicht, en betaal in soodanige Payement. *Maar de Banquiers aldaar, hebben met recht haar daar tegens geopposeert, en gesustineert dat het selve streed tegens 't out recht van haar* Foires, *en tegens het gebruik en d'usance van alle* Missen, *waar door sulcx niet heeft konnen doorgedrongen werden; En dewijle een Trecker nochtans veeltijds ten hoogsten daar aan gelegen leit, dat zijn Wissel-brief geaccepteert werd; soo werd by sommige gepractiseert, dat, in plaatse van op de respective Missen ofte Pajemens te negotieren, door haar gewisselt werd op Uso, dubbel Uso, ofte korter, ofte soo veel langer tijd, dat de verval-tijt komt in de Pajement; en alsdan moet d'acceptatie geschieden op de vertooningh of vorderingh, en de betalinge binnen de gewoonlijke tien respijt-dagen, die men tot Lions, gelijk in geheel Vrankrijk van Wissel-brieven houdende, buiten de Mis ofte Pajemens, uitstellen, ofte met protesteren wachten mag.*

IX.

d'Acceptatie van alle Wissel-brieven, oock van sodanige die houden in de *Payemens* te volloen, moet tot Lions geschieden schriftelijk met byvoeginge van den datum en Naem van den Acceptant; 't sy door den betrockene selve, ofte zijne gemachtighde.

X.

Niemand mach tot Lions (nochte op geenige *Foires* ofte Missen) als gevolmachtighde Wis-

ſel-brieven accepteren, veel min paſſeren, ofte op eens anders naam negotieren, ofte hy moet alvooren ſijn volmacht aan de Rechters van de Mis, ofte desſelfs Notaris daar toe gequalificeert exhiberen, en deſelve ter protocolle doen regiſtreren.

XI.

d'Acceptatie van Wiſſel-brieven en alle negotiatie in de *Foires* geſchiedende by yemandt die ſich qualificeert Factoor, Commis, ofte gevolmachtighde van een ander te zijn, op des anders Naam, diens volmacht niet geprotocolleert is, is van geen effect tegens den genaamde Principaal; maar de geloofgevers hebben haar recours, op den geenen die ſich de qualiteyt van gevolmachtighde aangematight heeft.

XII.

Niet tegenſtaande een gedaane proteſtatie van non-acceptatie, ſoo is men niet gewoon de Wiſſelbrief en Proteſt te verſenden, voor na het eyndigen van het Payement, maar wel advertentie van ſoodanige proteſtatie te geven aan den ſender van de Wiſſelbrief, tot ſijn naricht.

XIII.

De Betaaltijdt van de Wiſſelbieven op de *Lioner Foires* begint den ſeſten dagh van de Payement, by aldien het alsdan geen Feeſt-dagh is, en in ſoodanigh geval des daaghs daar aan, en continueert tot den laaſten dag van deſelve maandt.

XIV. Voor

XIV.

Voor den sesten dag van de Payement magh niemandt voldoen als op sijn gevaar; en na den lesten dagh van deselve, magh den Houder soo hy wil, weygeren de voldoeningh aan te neemen; en is bevoeght, niet tegenstaande de Wissel-brief en Protest noch daar in Loco is, het selve te doen retourneren, en sijn recours, van herwissel en kosten te neemen op den Trecker of Intrecker.

XV.

De Protestatie van non-betalinge, moet tot Lions geschieden *binnen den derden dagh na het eyndigen van de Payement*, of den Houder des Briefs verliest zijn verhaal op den Trecker en Endossauten.

XVI.

Den Houder van een geprotesteerde Wissel-brief, is verplicht, sijn verhaal te soecken op den Trecker of Intrecker binnen een precize tijdt; te weten, van alle Wissel-brieven die getrocken ofte gemaackt zijn, in het Koningrijck binnen twee Maanden; van de Brieven getrocken uyt Italien, Switsserlandt, Duytslandt, Hollandt, Vlaanderen, en Engelandt binnen drie Maanden, en van de Brieven die gemaeckt ofte verleeden zijn in Spangien, Portugaal, Poolen, Sweeden, en Deenemarcken, binnen 6. Maanden, na den dagh en datum van het Protest, of den Houder verliest

lieſt ſijn verhaal op den Trecker en Endoſſanten.

XVIII.

Alle Wiſſel-brieven, houdende te betalen in eenigh Payement, werden voor voldaan gehouden, ten opſicht van de Inwoonders binnen een Jaar; en ten reſpecte van Vreemdelingen binnen drie Jaren, na dat deſelve hadde behooren voldaan te zijn en den Houder van een Wiſſel-brief, heeft na verloop van die tijdt geen verhaal op den Acceptant, 't en zy dat hy Juſtificeert, dat hy binnen deſelve tijdt, behoorlijcke diligentie om de voldoeninge gedaan en aangewendt heeft.

HET XXXV. CAPITTEL.

Van de Schuldt-Wiſſelen.

I.

IN een ſuyvere Wiſſel ontfanght den Trecker geldt van den Gever, en paſſeert Wiſſel-brieven, daar in hy aanneemt, of ordonneert de waarde van het ontfangen geldt, volgens verdragh, met geldt te voldoen. In gemenghde, ofte anders Schuld-Wiſſelen, ontfangt den Trecker geen geldt, maar is Debiteur, en paſſeert Wiſſel-brieven ten behoeve van ſijn Crediteur, die als Gever in deſelve genoemt werdt, om ſijn Schuldt te voldoen.

II.

Soodanige gemengde Wissel-brieven maackt nen om oude Schulden te betalen, ofte om den Crediteur, van de welcke men goederen op tijdt oopt, van de preciçe betalinge op die tijdt te ersekeren.

III.

't Zy den Debiteur de Wissel-brieven maackt en lasten van hem selfs, of van een ander, en f tusschen den Debiteur en Crediteur over de ours van Wissel geconvenieert is of niet, de chuldt verandert van natuur, en een Debiteur Vissel-brieven passerende, onderwerpt hem de arate Executie van het Wissel-recht.

IV.

Een voorsichtigh Crediteur sal op de aaneminge van soodanige Wissel-brieven met sijn Debiteur over de Wissel-cours absoluyt accoreren; en hem de Valuta, volgens verdragh, op en dagh van de aanneeminge in rekeningh courant goet doen.

V.

't Is niet noodigh dat men in een Wissel-brief xpressere, of de waarde in geld ofte elders anders in genoten of gerescontreert is: want den Debiteur geniet effective de waarde, als hem de Valuta streckt ofte strecken sal in voldoeninge ofte minderinge van sijn Schuldt.

VI.

Die een Wissel-brief passeert in voldoenin-

ge van een oude Schult ofte van gekochte Koopmanschappen, &c. Die is bevoeght van sijn Crediteur een quitantie te vorderen, daar in deselve bekent, dat hy van soodanige oude schult ofte verkochte Goederen, *&c.* met soodanige Wissel-brief voldaan is; ofte dat hy deselve op reeckening ontfangen heeft.

VII.

Een voorsichtigh Crediteur sal oock in soodanigh geval een recipisse vorderen van sijn Dibiteur, waar by deselve bekent dat de Valuta van soodanige Wissel-brief tegen sijn oude Schult, ofte gekochte Koopmanschap, &c. tot voldoening ofte in minderingh strecken sal.

VIII.

Wanneer een Crediteur van zijn Debiteur een Wissel-brief aengenomen heeft, in voldoeningh of minderingh van oude Schult, ofte gekochte Goederen, die moet hem daar na van zijn Debiteur niet laaten persuaderen, dat hy, soo wanneer de Betrockene niet soo prompt en precise op den vervaldagh quam te voldoen, onder pretext van kosten te mesnagieren, en den betrockene niet degusteren, soo precise als men na Wissel-stijl gewoon is, niet hoeft te doen protesteren, maar aan den Acceptant, des versoeckende wat langer tijdt en uytstel toe te staan; 't en zy dat den Debiteur by sijn schiftelijcke handt-reeckeningh

't selve

t ſelve verſoekt, en belooft, dat ſulx den Crediteur niet prejudicieeren, en hy des niet te min ſijn recht op hem behouden ſal, in allen ſchijn of binnen de reſpijt dagen na Wiſſel-ſtijl geproteſteert waare: Want anders ſal den Debiteur, ignorerende dit verſoeck gedaan te hebben, tegen ſijn Crediteur konnen ſuſtineren, in geval den Acceptant niet voldoet, dat hy ſijn recht verſuymt, en binnen de behoorlijcke reſpijt-tijdt niet geproteſteert hebbende, ongehouden is den beloop van de Wiſſel ofte Herwiſſel aan hem te verantwoorden.

IX.

Wanneer een Crediteur van ſijn Debiteur een Wiſſel-brief ter handt geſtelt werdt, met verſoeck, om deſelve te laten invorderen, en ſoo de voldoeninge volght den beloop te laten ſtrecken in minderingh van ſijn Schult, ſoo ſal een voorſichtigh Crediteur met ſijn Debiteur voor afbeſpreecken, of hy den beloop ingekomen ſijnde, trecken of doen remitteren ſal, oock hem communiceren, door wie hy d'invordering ſal laten doen, en van het geene goet gevonden werdt, ſijn ſchriftelijcke ordre neemen, om in cas van opkomende ſchade, geen diſpuit te hebben.

* *Doch Wiſſel-brieven die aangenomen worden ſimpelijck om in te vorderen en de Penningen inkomende te laten valideren, ſijn eygentlijcker* Brieven pro Forma, *daar van in't xxxviij. Capittel te handelen ſtaat.*

X. De

X.

De Wissel-brieven die een Crediteur selve maackt op sijn correspondent, ter requisitie van sijn Debiteur, wanneer het den selve ongelegen komt, om hem te voldoen 't gene hy volgen moet, konnen en moeten mede gereeckent werden voor gemenghde ofte Schuld-wisselen.

** Wanneer het een Debiteur ongelegen komt sijn Schult ten verval-dage te voldoen, en aan sijn Crediteur uitstel versoeckt, met belofte van hem voor de na betalinge satisfactie te geven, en het den Crediteur ongelegen komt te wachten, ter oorsake hy hem van de Penningen bedienen moet; soo gebeurt het wel, dat den Crediteur, wanneer hy sijn Debiteur volkomentlijck fideert, deselve ten geval, treckt op sijn eigen Correspondent, voor sijn Debiteurs rekeningh, met ordre, om sich ten verval-dage wederom per apoincte te revaleren.*

XI.

Wanneer een Crediteur treckt voor rekening van sijn Debiteur, soo sal deselve, om sijn Debiteur duydelijck te konnen aanwijsen, wat somme voor den Herwissel by hem voldaan moet werden, aparte Wissel-brieven maken, van de somme die hy voor sijn Debiteurs reeckeningh treckt, ofte immers, en in alle geval, sijn Correspondent dien hy betreckt, ordonneren voor soodanige somme een aparte rekeningh te houden, ende deselve per apoincte te revaleren.

XII.

Om die aparte reeckeningh te onderscheyden

den, werdt ordinaar door den Crediteur of Trecker aan den Betrockene geadviseert, dat hy op hem trekt met sijne Obligo, voor rekening van sodanige vriendt, noemende desselfs naam; ofte anders dat hy treckt voor sijne rekening apart A.B. designerende met Letteren den Naam en Toe-naam van sijn Debiteur.

XIII.

't Gebeurt ook wel dat d'eene vriendt den anderen te geval, zijn correspondent per conto apart betrekt, om deselve van de Penningen ter tijdt toe dat de hertrattes moeten voldaan werden, te accommoderen.

* *In alle geval siet den Betrockene op sijn Trecker, die gehouden is, en blijft, voor sijn Trattes en de Hertrattes te responderen; maar de Wissel-schade en kosten komen ten lasten van den Debiteur, ofte van den gene wien te geval, ofte voor wiens rekening getrocken werd.*

HET XXXVI. CAPITTEL.

Van de Geconteerde Wissel.

I.

IN een suivere volledige geslote ofte genegotieerde Wissel, heeft men vier bysondere Persoonen, te weten, den Trecker, Gever*, Houder des Briefs, en de Betrockene; maar in een geconteerde Wissel representeert, ofte is, den *Trecker* en *Gever* eene en deselve persoon.

* *Ymand*

** Ymant kan te gelijk* Trecker *en* Gever *sijn in vierderley geval, Ten 1. wanneer voor sijn eygen rekening op elders te trecken en ook te remitteren heeft; Ten 2. wanneer hy voor sijn eygen reekening te trecken, en voor eens anders reekening op deselve plaats te remitteren heeft; Ten 3. wanneer hy voor eens anders reeckening te trecken, en voor sijn eygen rekening te remitteren heeft; Ten 4. wanneer hy voor rekening van een ander te trecken; en voor reeckening van een derde te remitteren heeft.*

II.

Die *Trecker* en *Gever* te gelijck is voor sijn eygen reeckening, en dat hy treckt op d'een en remitteert aan d'ander van sijn Correspondenten, magh de Cours van Wissel reduceren, en in sijne Boecken calculeren, soo als het hem gevalt, en is niet gehouden yemandt deswegen reeckenschap te geven; maar die aan de eene sijde, ofte wederzijts, voor een anders reeckening conteert, behoort sonder sucht tot d'eene of d'ander van sijn Correspondenten, ofte oock tot zijn selven, de wissel-cours soodanigh te stellen ende te reguleren, als hy effective ter Beurse gecontracteert, ende andere partyen op deselve plaats en conditie gewisselt heeft, ofte soude hebben konnen wisselen; en by aldien de wissel dien dagh merckelijck gemonteert ofte gedeclineert is, soo vereyscht de equiteyt dat hy een middel-cours, en noch de hoogste nochte de laaghste uytset.

III. In

III.

In geconteerde Wissel-brieven daar de Trecker oock Gever is, expresseert hy sulcx met dese woorden, *de waarde in my selven*: maar soo wanneer hy by de Betrockene niet bekent wil staan, dat hy de party geconteert, en de waarde in hem selve gevonden heeft; soo stelt hy oock wel de waarde van yemandt anders, gevende daar van aan die geremitteert wordt bericht, dat de waarde *finta*, soodanigh gemelt en gestelt is.

IV.

Wanneer men treckt ofte remitteert voor yemandts reeckening in de Wissel-brief niet genoemt; aan dien hoeft men in het advijs geven niet te melden dat de waarde geconteert is.

V.

Die in hem selven conteert en daar van advys geeft, 't zy het geschiedt met ofte sonder Wissel-brief, magh noch kan die contatie niet herroepen noch retracteren, als met consent van haar allen die in deselve geraackt zijn.

VI.

Die occasie te conteren heeft, is bevoeght, niet tegenstaande hy effective geen courtagie betaalt, deselve des niet te min aan sijn Corres-spondenten aan te teeckenen; en soo wanneer hy *del credere* staat voor de remises oock de or-

dinaris

dinaris daar toe ſtaande, ofte bedongen proviſie te trecken, of hy ſchoon geen riſico loopt.

VII.

Een, of deſelve Perſoon kan ook in verſcheiden andere gevallen twee ofte meer Perſoonen repreſenteeren, ofte relatien in een Wiſſel-brief hebben, want hy kan ook noch zijn,

Ten 1. *Trecker* en *Houder*.
Ten 2. *Trecker* en *Betrockene*.
Ten 3. *Gever* en *Houder*.
Ten 4. *Houder* en *Betrockene*.
Ten 5. *Trecker*, *Gever* en *Houder*, *&c.*

VIII.

Wanneer yemandt Wiſſel-brieven maakt aan hem ſelven, ofte aen ſijne ordre te betalen, die is te gelijk *Trecker* en *Houder* van ſoodanige Wiſſel-brief, tot dat hy deſelve intrekt en endoſſeert.

IX.

Een trecker maackt ſelden Wiſſel-brieven aan hem ſelven te betalen, wanneer den gene die hy Betrekt, by hem, of hy by andere, in volkomen Credit is.

X.

Men moet voorſichtigh zijn in het Negotieren van Wiſſel-brieven, houdende aan ordre van de Trecker te voldoen; dewijle ſoodanige

Brie-

Brieven veeltijdts op Kreupels getrocken, en voor het Intrecken geaccepteert zijn, en den Trecker hem van deſelve bedient, om geldt te fourneren.

XI.

Die Wiſſel-brieven maackt, tot ſijn eygen laſten, en in deſelve aanneemt, ofte belooft te voldoen, is te gelijck *Trecker* en *Betrockene*.

XII.

Wanneer een Trecker op hem ſelve aanneemt, ofte belooft in de Wiſſel-brief de genegotieerde ſomme te voldoen, alsdan is het onnoodigh dat hy deſelve nader accepteert; maar dirigeert hy de Wiſſel-brief, ſoo op hem ſelven, als of hy een ander ware, ſoo doet den Gever, ofte Houder voorſichtiger, dat hy hem deſelve accepteren doet.

XIII.

Wanneer een Wiſſel-brief, houdende tot des Treckers eygen laſten, binnen de reſpijt-dagen niet geproteſteert werd, ſo verlieſt den Houder daar mede ſijn verhaal niet op deſelve, dewyle hy als Acceptant geobligeert is en blijft, maar hy verlieſt ſijn verhaal op andere Endoſſeurs, indien de Brief geëndosſeert is.

XIV.

Wanneer van een Wiſſel-brief, houdende ten laſten van de Trecker ſelve de reſpijt-dagen verloopen zijn, alsdan is den Houder bevoeght, tegens den Perſoon van den Trecker,

of desselfs goederen, te procederen by parate executie van Gijselinge ofte Arrest, sonder dat hy geobligeert is, de Wissel-brief en het protest te doen retourneren na die plaats, daar uyt de Wissel-brief als getrocken gestelt is.

XV.

Wanneer een Gever de Wissel-brieven laat maken te betalen aan hem ofte sijn ordre, alsdan is de *Gever* oock *Houder* des Briefs.

XVI.

Een Gever doet de Wissel-brieven maken te betalen aan sijne ordre, somtijds om dat hy selve noch niet weet aan wie deselve te betalen sullen zijn, somtijds om dat hy den Trecker ofte maker van de Wissel-brief 't selve niet wil bekent staan, of laten weten.

XVII.

Een Gever remitterende voor eens anders rekeningh, doet seer onvoorsichtigh dat hy de Wissel-brieven (al staat hy *del credere* voor deselve) laat maken aan sijne orde, en die aen sijn correspondent endosseert.

* *De redenen waarom zijn aangetekent op de* VIII. *stell. van het* XXVII. Capittel, *hier voor* pag. 203.

XVIII.

Wanneer de Gever de Wissel-brieven doet maken te betalen aan den genen daar den Trecker op treckt, alsdan is de *Betrockene* oock *Houder* des Briefs, en de Wissel-brieven werden in soodanigh geval gemaackt, *Betaal aan u selven.*

Wan-

XIX.

Wanneer yemandt betrocken werdt aan hem selven te voldoen, en hy de wissel-brief niet aannemen wil, voor reeckening van den geenen, voor dewelcke deselve getrocken is, soo kan en moet hy (indien den Remittent een ander Persoon als den Trecker is) als Houder protesteeren tegens hem selfs, in alle schijn, als of de wissel-brief ten lasten van een ander waare, en een formeel protest van non-acceptatie doen opmaacken, en het selve nevens de wissel-brief te rugge senden, aan den geenen, die hem deselve geremitteert heeft, om hem daar van tegens den Trecker te bedienen.

X X.

Wanneer yemandt betrocken zijnde, aan hem selve te voldoen, by rescriptie aan den Trecker en Remittent die Trattes recapiteert en aanneemt, soo kan hy daar niet van penitenteeren, en kan daar na een protestatie van non-acceptatie ofte non-betalinge hem niet baten.

XXI.

Wanneer yemant betrocken werdt aan hemselven te voldoen, en die Trattes by hem gerecapiteert ofte aangenomen werdt, in soodanigh geval is den verval-dagh voor de betaaldagh te estimeren, soo dat deselve verstreecken zijnde, de wissel-brief voor betaalt gehouden en gereeckent werdt.

XXII.

Wanneer een Trecker Wissel-brieven maakt aan hem, of ordre te betalen, en rescontreert ofte vindt de waarde in hem selven, alsdan is den *Trecker* oock *Gever* en *Houder* des Briefs.

** Den Treeker kan oock wel zijn* Gever *en* Betrockene, *oock wel* Houder *en* Betrockene, *en alsoo in driederley opsicht, drie Personen ofte relatien in een Wissel-brief representeeren; de* Gever *kan oock wel zijn de* Betrockene, *ja oock wel te gelijck* Houder *en* Betrockene, *maar die gevallen vallen raar of zelden voor.*

XXIII.

In een Wissel-brief konnen oock twee Personen yder twee relatien hebben, ende

d'eene zijn d'ander

Ten 1. *Trecker* en *Gever*; *Houder* en *Betrockene*.
Ten 2. *Trecker* en *Betrockene*; *Gever* en *Houder*.
Ten 3. *Trecker* en *Houder*; *Gever* en *Betrockene*.

XXIV.

Wanneer de *Trecker* en *Gever* een, en den *Houder* en *Betrockene* oock een en deselve Persoon is, dan is 't een dubbel contatie, en geschiet meest tusschen correspondenten die weerzijts openstaande rekeningh hebben, en d'eene hier, en d'ander daar, geldt hebben moet, dat na Wissel-cours overgeschreven en geadjusteert werdt, meest in soodanigh geval met simpel Advys geven, sonder formele Wissel-brieven te maken; maar soo wanneer een derde daar in geraackt is, alsdan is 't beter datmen Wissel-brieven maackt.

De

XXV.

De rescriptie van de Betrockene, dat hy van soodanige contatie conform 't gegeven Advys, behoorlijcke Nota en aantekeningh gemaackt heeft, obligeert hem soo bondigh, ('tzy dat een derde daar in geraackt is, of niet) of hy een formele Wissel-brief hadde aangenomen.

XXVI.

Wanneer de *Betrockene*, *Houder* des Briefs, en den *Trecker* oock den *Remittent* selve is, en de betrockene difficulteert de Trattes te accepteren en te voldoen, volgens Advys, in soodanig geval is het onnoodigh dat hy tegen hem selven protesteren laat, dewijle het genoegh is, en hy volstaan kan, met de te rugge-sendinge van de Wissel-brief, en rescriptie dat hy deselve in dier-voegen niet genegen is te recapiteren ofte aan te nemen.

XXVII.

Wanneer een Trecker op hem selven treckt, en de Gever de Wissel-brieven laat maken aan hem ofte sijne ordre te betalen: alsdan is den *Trecker* oock de *Betrockene*, en de *Gever*, *Houder* des Briefs.

In dier-voegen werden veeltijdts gemaakt de Wissel-brieven in voldoeninge van Schuldt, daar van in het voorigh Capittel gehandelt is.

XXVIII.

't Kan gebeuren, maar het geschiedt selden, dat de Trecker VVissel-brieven maackt aan

hem selven te voldoen, ten last van de Gever, als wanneer den *Trecker* oock *Houder*, en den *Gever* de *Betrockene* is.

* *Een Gever kan oock de Betrockene zijn, wanneer hy te geven heeft voor sijne, ofte ymandts anders rekening, en negotieert met den gene die op hem te trecken heeft; dat gebeuren kan, wanneer een Buytenwoonder elders Wisselt en geeft op die plaets daer hy t'huis hoort.*

HET XXXVII. CAPITTEL.

Van Voorwaardige Wisselen.

I.

IN een Voorwaardige Wissel, obligeert hem den Trecker niet absolutelijck tot de voldoeninge, maar onder seeckere Conditie, Voorwaarde of bedingh.

II.

In de Wissel-brief van een Voorwaardige Wissel, moet de conditie, ofte de Voorwaarde, onder dewelke de Betrockene ofte d'Acceptant gehouden sal zijn te voldoen, gestipuleert, en wel duydelijck geëxpresseert, en deselve voorsichtigh ingestelt werden; alsoo de voorwaardige Wissel-brieven veeltijds cavillatien en disputen onderworpen zijn.

III.

d'Acceptatie van een voorwaardige Wissel obligeert den Acceptant, 't zy dat hy der Trecker selve, ofte een ander is, absolutelijck to

tot de voldoeningh, wanneer de conditie en voorwaarde daar in gestipuleert, door den Houder, ofte van sijnent wegen, geprefteert en nakomen werdt, ofte door deselve gepresenteert werd te presteeren.

IV.

Den Houder van een voorwaardige Wissel-brief, is somtijdts geobligeert de conditie ofte voorwaarde absolutelijck te presteeren, somtijdts niet.

V.

Wanneer den Houder van een voorwaardige Wissel-brief absoluyt geobligeert is, soo kan hy niet volstaan met het mortificeeren, en niet vorderen van de voldoeningh van de Wissel-brief; maar hy is gehouden te boeten de schade ende d'interesse, die den Acceptant, by het niet presteren van de voorwaarde, daar en boven te lijden komt.

VI.

Wanneer den Houder van een voorwaardige wissel-brief niet absolut geobligeert is, alsdan libereert een interval, buyten schuldt en toedoen van den Houder, waar door hy niet kan presteren de conditie in de wissel-brief gestipuljeert, niet altijdt den Trecker of Acceptant, maar deselve is in soodanigh geval gehouden de Wissel-brief te voldoen, of schoon den Houder de conditie niet voldoet, als hy de schade boet.

* By voorbeelt: A alhier woonachtig contracteert met B. wonende tot Venetien, dat hy hem ſal provideren een pack Sayen, op riſico van hem A, die A ſal koopen voor rekeningh van B. tot de naaſte prijs mogelijck, genietende voor ſijn proviſie 2. per cento, en voor ſijn verſchot en riſico 15 per cento. Aannemende B deſen beloop te betalen, acht dagen na het arrivement van het gemelde pack Sayen tot Venetien. In ſoodanigh geval is het gebruyckelijck, dat A de Sayen gekocht, geladen, en de Rekeningh van den beloop opgemaackt hebbende, nevens het ſenden van de Rekening: de party op B treckt, en Wiſſel-brieven maackt in deſer voegen:

Ady . . . . . in Amſterdam, per Duc . . . . acht dagen na het Arrivement van het pack Sayen No. 1. met nevens ſtaande merck tot Venetien, *betaal, tegens de wel geconditioneerde levering, tot voldoeninge van het ſelve, aan* C. *de ſomme van Duc. . . . . a dio.*

Aan B. *A.*

tot Venetien.

Wanneer B die Wiſſelbrief accepteert, ſo is hy gehouden, tegens de Leverantie van het pack Sayen, de ſom in de Wiſſelbrief begrepen te voldoen, aan C (aan dewelke door A, 't ſelve ordinaar geaddreſſeert wert) of ſchoon de Sayen ondertuſſchen merkelijcke in prys afgeſlagen, en minder weerdig geworden zijn: en wanneer die Sayen onderwegen t'eenemael komen te verongelucken, en niet komen te arriveren, ſo is de party dood, en de Wiſſel-brief gemortificeert; maar ſo wanneer de Sayen een ramp krygen, en beſchadigt komen te arriveren, ſo moet B die echter aannemen en ſijn

geac-

:accepteerde Wisselbrief voldoen, mits kortende in den beloop, soo veele als de schade by onpar-dige begroot wert: want A moet geconsideert erden, als Assuradeur van B, en verder niet, ie niet gehouden is de Goederen daar hy op ver-kert heeft, by beschadigingh te voldoen, maar leen de schade te voldoen.

VII.

Onder de voorwaardige Wisselbrieven, moe-n mede gerekent werden de Bodemery-wisse-n op de Kielen van Schepen, die gevallig voor-waardigh zijn: om dat het niet dependeert aan et konnen of willen van den Houder, maar aan et goedt geluck, of de Schepen over sullen ko-nen of niet.

VIII.

De Bodemery-cognoscementen, die men ewoon is tot Smirna en elders in de Levant te aken, waar in de Schipper bekent dat hy ntfangen heeft onder den Overloop van sijn chip, van A. soodanige Goederen, om by ehouden overkomste te leveren aan B. en dat eselve goederen beswaart zijn met .... Realen, aar onder begrepen de *Cambio maritimo*, dat s Zee-wissel, tegens .... per cento, ontfangen an C. te betalen ..... dagen na het arrivement an het selve Schip.

Aan D. voor rekening van deselve .... Real.
Aan E. voor rekeningh van F .... Realen.
Aan G. voor rekening van H. ... Realen &c.

Ondertekendt by den Schipper; Zijn mede oo veel als voorwaardige VVisselen, dewelc-

ke, indien by B. geaccepteert werden, ſoo is hy gehouden de ſomme daar in begrepen, te voldoen, en gequalificeert, om de Goederen te ontfangen, mits betalende de Schipper ſijn Vracht en ordinaar avary, komende de extraordinaris avary, ofte avary-gros; *Item* de beſchadightheydt op de Goederen, ten laſte van de Bodemer, ofte van D. E. en G. die de Bodemery-penningen t'ontfangen hebben, en werden door B. in de voldoeningh gedecorteert.

IX.

De gene aan dewelcke Goederen met Bodemery-penningen beſwaart geadreſſeert komen, is alſoo weynigh gehouden de Bodemery Brieven aan te nemen en te voldoen, als een betrockene gehouden is, een Wiſſel-brief t'ſijnen laſten te accepteren; maar wanneer hy ſoodanige Bodemery-brieven geaccepteert heeft, ſoo is hy geobligeert te voldoen, na wiſſel-ſtijl en wiſſel-recht, ter verval-dage.

X.

Wanneer de geene aan dewelcke Goederen met Bodemery-penningen beſwaart geaddreſſeert komt, de Bodemery-brieven weygert te accepteren, ſoo moeten de Houders van de Bodemery-brieven, tegens deſelve proteſteren van non-acceptatie, en by requeſt, met de annectie van de Bodemery-brief en Proteſt, verſoecken authoriſatie van den Rechte, om die

die Goederen te mogen loſſen, en publiquelijck aen de meeſtbiedende verkoopen, ofte dat deſelve geſtelt mogen werden in handen van een ſequeſter die ſulx doet, om uyt het netto prevenu de voldoeninge van haar Bodemery-gelden te vinden; en moeten haar wel wachten, buyten authoriſatie ofte approbatie van den Rechter, d'acceptatie ofte voldoeninge van haer Bodemeryen van yemant anders aan te nemen, en die de Goederen te laaten losſen, en te beneficeeren na ſijn welgevallen.

XI.

Wanneer de geene aan dewelcke Goederen met Bodemery-penningen beſwaart geaddreſſeert komen, de Bodemery-brieven weygert aan te neemen, en de Goederen by Authoriſatie van den Rechter gebenificeert, en uyt het netto provenu de Bodemery-penningen voldaan werden, en noch overſchiet: ſoo blijft dat overſchot in handen van den ſequeſter, ofte werdt door hem onder de Rechter gedepoſiteert, ten behoeven van den eygenaar van de gekochte Goederen, ofte den genen die daar recht toe heeft; maar wanneer die te kort komen, ſoo hebben de Houders van de Bodemery-brieven geen verhaal over 't geene te kort komt, op de geene aan dewelcke de Goederen geaddreſſeert quamen, nochte op de principale eygenaar van deſelve, ja ſelfs niet

op

op den Inlader, en Lichter ofte trecker van de Bodemery-penningen, ten ſy dat hy ſich by een byſondere acte des wegen heeft geobligeert en verbonden.

XII.

Onder voorwaardige Wiſſelen werden oock gerekent de Wiſſel-brieven die in cas van weddenſchap, ofte tot verſekeringh, gegeven werden.

XIII.

De Wiſſelbrieven die men in cas van weddenſchap maackt, zijn enckelt ofte reciproquelijck.

XIV.

Enckelt zijnſe, wanneer van d'eene zijde geld gegeven werd, en by den Geld-trecker aangenomen werdt in een formele Wiſſel-brief, ſoodanige ſomme aan den Geldt-gever te voldoen, by aldien hy binnen de geſtelde en geconditioneerde tijdt te trouwen komt, ofte ſoodanige Stadt over is, ofte dit of dat te gebeuren komt, ofte gebeurt is.

XV.

Over weddenſchap doet den Rechter geen recht, oock niet over Wiſſel-brieven ontſtaande uytter hoofde van weddenſchap, daar geen geldt van d'een noch d'ander kant gegeven is; maar in cas van geldgevingh, is den geld-trecker gehouden de ſomme by hem getrocken weder uyt te keeren, met den intreſt van dien, en magh daar mede volſtaan.

Voor-

XVI.

Voorwaardige Wisselen tot versekeringh zijn tweederley: want sommige strecken tot assurantie of versekering van den Trecker ofte Remittent, sommige tot versekeringh van den Houder.

XVII.

Voorwaardige Wissel-brieven tot versekeringh vanden Trecker, of Remittent, zijn soodadige Wissel-brieven, die een Buyten-woonder maeckt ofte doet maken, om te dienen tot voldoeninge van Wissel brieven by hem geaccepteert, die op een ander plaets voldaan moeten werden; ofte diemen maackt om te dienen tegens andere Wisselen geprotteert van non-acceptatie; ofte in cas den Acceptant voor den vervaldag te faliëren komt, en den Trecker soo tijdige advertentie daar van bekomt, dat dese Wisselbrieven voor den vervaldagh noch ter plaatse konnen zijn daar de betalingh geschieden moet.

XVIII.

Voorwaardige Wisselen tot versekeringh van den Houder, strecken tot versekeringh van weder voldoeningh, ofte van belooningh voor gunst ofte dienst.

XIX.

Tot versekeringh van weder-voldoeningh, zijn by exempel dusdanige en diergelijke wisselbrieven:

Acht dagen na het vertoonen van een Quitantie van

van

van E. waar by hy bekent van mijnent wegen, op order van D. binnen Antwerpen ontfangen te hebben £200. vlaams, beloove ik te betalen aan D. twaalfhondert vijftig Guldens courant-gelt, voor de weerde van de selve somme.

A.

XX.

Tot verseekering voor beloning van gunst of dienst, kan men Wissel-brieven maacken op de wijse:

Veertien dagen na het bekomen van de Schout-ampt van &c. ofte
Drie weecken na het winnen van soodanig Proces &c. neeme ick aan te voldoen van A. de somma van . . . . de waarde in my selven.

XXI.

Wanneer een voorwaardige Wissel-brief door den Betrockene niet geaccepteert, ofte geaccepteert zijnde, niet voldaan werdt; soo is den Houder bevoeght te protesteeren, en sijn verhaal van schade, soo hy kan, en daar toe gerechtight is, by den Trecker te soecken.

XXII.

In het Protest van een voorwaardige Wissel, 't zy van non-acceptatie, ofte non-betalinge, als mede van een onder voorwaarde geaccepteerde Wissel-brief, moet den Houder doen insereren en proberen, dat de voorwaarde die hy presteren moest, door hem is voldaan: ofte

ste presenteren, dat hy bereydtwilligh is desel-
e van sijn zyde te voldoen, of anders is de pro-
estatie van geen volkomen valeur.

HET XXXVIII. CAPITTEL.

Van Wissel-brieven pro forma.

I.

WAnneer yemandt een buyten-landts Debiteur heeft, die hy betrecken wil, sonder le risico van het retourneren des Wissels tot ijn schade sich te willen onderwerpen, die kan Wissel-brieveu maken *pro forma*, te betalen aan de ordre van sijn vriendt, of diemaar, stellende om de formaliteydt van de Wissel-brief, de waarde van deselve, of van ymandt anders als Gever, die effective geen Gever is.

I I.

Men meldt yemands Naam als Gever in een Wissel-brief *pro forma*, somtijds buyten weten, kennis ofte consent van deselve, somtijdts met dessels toestemming en consent.

I I I.

Buyten weten, kennis of toestemmingh, kan sulcx geschieden, wanneer de Wissel-brieven gemaackt werden aan een derde, ofte een ander Persoon, ofte dessels ordre te betalen; en in soodanigh geval kan voor Gever

van

van de Valuta genomineert werden, een bekende of onbekende, ja een gefingeerde Naam, hoedanigh die oock zy.

IV.

Met consent en toestemmingh moetmen ymands Naam, als Gever in een Wissel-brief *pro forma* melden, wanneer men de Wissel-brieven maackt aen den selve, ofte aan sijn ordre te voldoen.

V.

Wanneer in een wissel-brief de Valuta *finta* gestelt, ofte deselve op ymandts Naam buyten desselfs weten, *pro forma* gemeldt werdt, soo is den Trecker genootsaeckt aan den Houder, (zijnde den genen aan de welcke, ofte aan wiens ordre de Wissel-brief te betaalen gedirigeert is) bekent te staan: En te communiceren, ofte adviseren, dat de Valuta *finta* ofte *pro forma* van de genaamde Gever gestelt is; om dat de Wissel-brief door den Trecker selve, ofte van desselfs wegen, aan hem alsdan overhandight ofte toe-gesonden werdt; maar wanneer de Valuta *finta* ofte *pro forma* met toestemmingh gestelt werdt, alsdan werden de wissel-brieven ordinaar gemaackt, te betalen aan de ordre van de genaamde Gever, *pro forma*, en soo wanneer deselve aan ymandt anders te betalen gestelt werden, alsdan ageert de genaamde Gever veeltijdts als ware en effective Gever, en doet de voldoeningh vorde-

re:

en op sijnen Naam; ofte soo wanneer sulx niet geschiet, is den Trecker als vooren geboodtsaackt, aan den Houder te participeren dat de Valuta *finta* gestelt is.

VI.

Men moet niet al te licht toestemmen Wissel-brieven *pro forma* te laaten maacken aan sijne ordre te voldoen: want soodanige wissel-brieven konnen niet ingetrocken, en mogen niet voldaan werden, als op het endossement van den geenen aan ordre van dewelcke deselve te betaalen gemaackt zijn; en een endossement, al geschiet het maar ter requisitie van den Trecker *pro forma*, obligeert den endosseur, ten behoeve van den Houder des Briefs, waarlijck en absolutelijck.

VII.

Wanneer een wissel-brief, daar in yemants Naam als Gever *pro forma* gemelt, en aan desselfs ordre te betalen gemaackt is, door den Trecker genegotieert ofte ingetrocken, en op desselfs versoeck door den genaamden Houder ge-endosseert werdt, soo moet den aanneemer van soodanige Wissel-brief aan den Endossant, en niet aan den Trecker, voldoen, ten zy op een schriftelijcke ordre van den Endossant, al schoon hy weet en verseeckert is, dat sijn Naam in de Wissel-brief maar *pro forma* gemelt staat; ten waare dat den Endossant niet voor handen was, en ter requisitie van den Trecker

de wissel-brief in Blauco geëndosseert hadde, als wanneer den Trecker gehouden is, den aannemer van soodanige VVissel-brief, te guaranderen voor alle aanspraak van den Endosseur.

VIII.

Die yemant te geval, ofte uyt vrientschap, sijn Naam *pro forma* ofte *finta*, met kennis als Gever in een wissel-brief melden laat, en deselve VVissel-brief ingetrocken werdende, endosseert, het zy dat hy de Valuta selve te ontfangen komt, en den Trecker overhandight, ofte op sijne assignatie of ordre den Trecker die selfs laat ontfangen, dient en behoort, of schoon dese negotiatie hem ten principale niet raackt noch aangaat, echter daar van een formele Post in sijn Boecken te maacken, of ten minsten in sijn Memoriaal, Journaal, ofte VVissel-boeck, daar van pertinente notitie en aanteeckening te doen, *per memorie.*

IX.

Wanneer een wissel-brief *pro forma*, aan yemants ordre te betalen gemaackt is, en deselve ingetrocken, en door hem geëndosseert werdt, die Endosseur doet voorsichtiger, voornamentlijck als de Valuta per cas te ontfangen is, dat hy deselve met sijne assignatie den Trecker selfs ontfangen, en hem die assignatie quiteren laat.

X.

Wanneer yemandt sijn buytenlandts Debiteur

teur betreckt, en om in geen Herwissel te vervallen, de wissel-brieven doet maacken te betalen aan de ordre van yemant, die occasie heeft, na bekomen acceptatie, deselve in te trecken, of door sijn Correspondent te laten invorderen, en *pro forma* ofte *finta* stelt de waerde van deselve, soo moet hy mede toesien wiens Naam hy gebruyckt, en aan wie hy soodanige wissel brief toevertrouwt, op dat soo wanneer de genaamde Gever *pro forma* de wissel-brief, buyten sijn kennis of weten, komende in te trecken, en deselve niet voldaan werdt, en dese intrecker in onvermogen geraackt, den Trecker niet gehouden zy den Her-wissel aan den Houder van sijn Brief goet te doen, sonder de waarde te hebben genooten, ofte soo deselve voldaan werdt, hy sijn gelt niet quijdt zy, en slechter Debiteur aan den intrecker ofte invorderer van sijn Brief, als aan de Betrockene heeft.

XI.

Wanneer den Trecker een wissel-brief, waar in hy de Valuta *finta* stelt, niet derft intrecken, uyt bekommering dat den Betrockene die niet mochte accepteeren, ofte accepteerende ten verval-dage niet voldoen, dierhalven deselve maackt te betalen adroitura, aan yemant ter plaatse woonende daar de betalinge moet geschieden, en aan deselve adviseert, dat, om reden by hem de valuta *finta*, ofte *pro forma*,

gestelt is, in soodanigh geval, moet den geremitteerde oock voorsichtigh ziin, indien den Trecker niet over suffiçant is, en de Penningen, die hy in voldoeninge van soodanige wissel-brieff ontfangt, niet debourseeren, ten zy dat den geenen van dewelcke de Valuta, *pro forma* ofte *finta*, gestelt is, hem ordonnere dat hy met sodanige Wissel-brieff volge de dispositie van den Trecker, ofte dat den Trecker hem anders satisfactie geeft, tot sijn genoeghsaame gerustigheydt.

Onder de Wissel-brieven *pro forma* moeten mede getelt werden, die yemant treckt op sijn Debiteur, te betaalen aan de ordre van sijn Crediteur, de waerde van deselve *pro forma*; en die hy aan sijn Crediteur ter handt steldt, sonder verdragh over de Wissel-cours te maacken, alleen met versoeck, om van deselve voldoeningh te laaten procureren, en het provenu te laaten dienen in minderinge van sijn Schult.

XIII.

Den Debiteur die soodanige wissel-brieff *pro forma* aan sijn Crediteur ter handt stelt, is bevoegt, van sijn Crediteur tegens d'overleveringe van deselve een acte ofte Rëcepisse te vorderen, waar by hy bekent soodanige wissel-brieff, waar in sijn Naam als Gever gemelt staat, van sijn Debiteur te hebben ontfangen, om de voldoeninge te laaten vorderen, en deselve bekomende, dat hy de Valuta sal trecken ofte aan hem

hem doen remitteren, ofte deselve aan sijn Debiteur goet doen, volgens Wissel-cours; en de voldoening niet bekomende, dat in soodanigh geval den Debiteur geen verder schade nochte onkosten sal hebben te dragen, als van Protest en verschooten brief-port.

XIV.

Een Crediteur soodanige Wissel-brief aanneemende, om te versenden en te laaten invorderen, doet oock voorsichtig als hy sijn Debiteur een acte tekenen laat, waar by hy sijn Crediteur versoeckt, die wissel-brieff aen soodanige sijn Correspondent te versenden, en die te ordonneren, de Penningen ingekomen sijnde, sijn Crediteur te remitteren: op dat soo wanneer de Penningen by die geene aan dewelcke de Brieff gesonden werdt, ontfangen en niet wederom overgemaackt wierde; ofte overgemaackt werdende, geen voldoening op de remises volghde, den Debiteur tegen sijn Crediteur niet soude konnen sustineren, dat deselve in de schade gehouden was.

XV.

Wanneer in soodanige gelegentheydt den Debiteur met sijn Crediteur over de cours accordeert, 't zy voor ofte na de bekomen acceptatie, en hem den beloop doet in reeckening courant valideren, ofte oock wanneer een ander, diens naam pro forma in de wissel-brieff gestelt is, met den Trecker prijs maackt, en de

Valuta aan hem goet doet, ſoo werdt de wiſſel pro forma een reële ofte daadtlijcke VViſſel, en in cas van proteſtatie, is den Trecker gehouden in de vergoedinge van den Herwiſſel en koſten, &c.

XVI.

VVanneer oock een ſoodanige wiſſel-brief, op verſoeck van den Debiteur, door ſijn Crediteur in getrocken, en de Valuta hem in reeckening courant goet geſchreven werdt; in ſoodanige gelegentheydt loopt oock de ſchade van den Her-wiſſel en koſten ten laſte van den Debiteur ofte Trecker; maar ſoo wanneer den Crediteur ſoodanige wiſſel-brief intreckt, buyten ordre van den Debiteur, ſoo komt de wiſſel-ſchade, wanneer de wiſſelbrief niet voldaan werdt, tot zijnen laſte.

HET XXXIX. CAPITTEL.

Van Drooge Wiſſel.

I.

KOopmans VViſſel beſtaat eygentlijk in een gelt-geving in d'eene plaats, om de waarde, na bedongen Cours, in een andere plaats ofte Marckt te ontfangen; Droge wiſſel beſtaat mede in gelt te geven, maar om na verloop van een beſtemde tijdt, ter ſelver plaatſe daar het gelt gegeven is, voor de ontfange ſomme, ſoodanige als de gelt-gever bedinght, wederom te voldoen.

✲ Het onderſcheydt van plaats in het wiſſelen is een ſubſtantieel, ofte eſſentieel deel, en als het Mergh en Sap van de Wiſſel handel, het welcke in deſe ſoort van Wiſſel manquerende, ſoo werdt deſelve daarom Cambium ſiccum, *ofte Drooge Wiſſel genoemt.*

II.

In deſe Wiſſel-ſluyting werd de ſomme die voor de ontfangen ſomme te voldoen ſtaat, ſomtijdts ſeecker en vaſt geſtelt, ſomtijdts onſeecker en gevalligh.

III.

Wanneer de ſomme die te ontfangen ſtaat vaſt geſtelt werdt, als dan geniet men een ſeecker gewin, ſtrijdigh tegens de natuur en aart van reële ofte daadlijcke wiſſel; en deſe ſoort van wiſſel is dan eygentlijck een Renteniers wiſſel, ofte een verbloemde gelt-gevingh op intreſt.

IV.

Men diſponeert zijn gelt op diergelijcke wiſſel met driederley inſicht. Ten 1. om ſich binnen die tijdt die men beſtemt van die Penningen wederom te komen bedienen. Ten 2. om een vaſte Intreſt te trecken en ſich krachtiger als by een Obligatie te verſeeckeren. Ten 3. om te woeckeren of te ſchacheren.

V.

Een Diſponent kan hem binnen de beſtemde tijdt van die Penningen bedienen, als hy de wiſſel-brief laat maacken te betaalen aan hem ofte ſijne ordre, want dan kan hy t'allen tijden

als het hem accommandeert, die brief met fatsoen en reputatie negotieeren en intrecken, ofte elders op een ander plaats doen intrecken, het geene hy met soodanigh respect, geen obligatie doen kan.

VI.

Een Disponent verseeckert hem (immers soo hy meent) beter, by forme van een wissel-brief, als van een obligatie, om dat hy, de wissel-brief ten verval-dage niet voldaan werdende, terstondt parate executie van Gijselingh en arrest bekomen kan, en op een obligatie niet.

** Doch dewijle de inlantse Bodemeryen by den Schipper opgenomen, geen soo parate executie gauderen als de uytlandtsche, soo heeft het oock sijn bedencking of dusdanige Droge wisselen, de Trecker meer, als een Obligatie obligeeren; behalven dat dese soorte van Wissel-brieven te maacken, streckt in prejuditie van 's Lants gerechtigheyt van't kleyn segel, dat alle obligatien onderhevig zijn; en deselve hoorden in der daadt niet meer als voor obligatien geestimeert te werden: om dat den inhoudt niet anders dicteert, als een aanneeminge, ofte belofte van een Debiteur, om op een gesteldt tijdt soodanige somme aan sijn Crediteur ofte desselfs ordre, dat is Houder, te voldoen, voor de waarde van hem ontfangen.*

VII.

Een woeckenaar sal sich van soodanige droge wisselen bedienen, om dat de somme die te betaalen staat alleen daar in gementioneert werdt, en niet de somme die by den Trecker ontfangen is, soo dat men niet weten kan wat intrest ofte gewin, hy op de Penningen die hy desbourseert, te genieten ofte te trecken komt.

VIII.

Onder Drooge-wiſſelen, met vaſt-ſtellingh ·n winſt, ſoude mede konnen gereeckent erden het wiſſelen op Franckfort op Retour, anneer tuſſchen Gever en Trecker te gelijck ›de Miſſe en op Retour genegotieert werdt.

IX.

De bedonge weerde werdt in een Drooge-iſſel onſeecker ofte gevalligh genomen, wan-:er men in het tracteren wel verdragh maakt, ackende de Cours op eenige Mis ofte plaats, aar geconditioneert dat den Trecker de vol-oeningh niet in de Mis ofte plaats daar op ge-:gotieert werdt, maar ter plaatſe daar men :gotieert, wederom voldoen ſal, in ſooda-ge Cours, als op de beſtemde tijdt, uyt die Iis, ofte ter geſtelde verval-dagh, uyt die laats, geherwiſſelt werdt.

* By voorbeelt: *E. geeft aan* F. 1000, *Florijnen op de ranckforder Paaſch-miſſe tot* § 84. *met beding, dat F. ie ſomme niet in Franckfort, maar op ultimo Iuny, aan E. wederom hier in Amſterdam voldoen ſal, in ſoodanige Cours als by Biljet van Wiſſel blijcken ſal, in de Mis tot ranckfort, die Retour op Amſterdam ultimo Iuny te etaalen, gewiſſelt is; deſe ſoort van Wiſſel is in Italien eer gemeen, en by de Republicq van Genua is dit geval in ubſtantie voor geſtelt, en gepreſenteert aan* Paus Urbaan *en* 8, *met verſoeck, dat ſijn Heyligheydt, in een verga-eringh van Prelaten en Religieuſen, het ſelve geliefde te oen examineren, en te laten oordeelen, of ſoodanige Wiſ-ſelen geoorloft of ongeoorloft waaren.*

De vergadering door *Paus Urbaan* daar toe aangestelt, heeft den 30. October 1626. geoordeelt, dat soodanige wisselen niet mochten bestaan.

Daar na is dit selve geval, door die Republicq, aan deselve vergadering wederom voorgestelt, met dese restrictie en limitatie.

Dat so wanneer tusschen E. en F. specialÿck verdragh gemaackt wierdt, dat de Wissel-schade niet soude mogen excederen, so veel per cento; offe dan bestaan mochten?

De vergadering heeft op den 18. Novemb: desselvigen Jaars, geconcludeert, dat oock, des niet tegenstaande soodanige Wisselen ongeoorloft waren,

Daar na is het geval, aan deselve vergadering, door de Republicq, op dese wÿse voorgestelt.

D' In Genua, geeft aan P. 1000. Croonen op de aanstaande Mis van Piacenza, met Retour op hem selven, en door dien P. in Piacenza geē gelt noch credit noch Correspondent heeft, so offereert hem D. sijn Correspondent, C. die sijn wissel-brief daar voldoen, ende de som wederom hertrecken sal; P. neemt dese presentatie aan, en geeft ordre aan C. vā sijnent wegen die somme te betaalen en sich te revaleren op hem in Genua, C. hebbende de Obligo van D. neemt die commissie aan; en konnende op de Misse revaleren van wie hy wil, die avance in de Misse en op Genua te geven heeft, maackt, om dat D. het gelt toch hebben moet, zÿn brieven op P. te betaalen aan D.

En gevraaght, of dit bestaan mocht?

De vergadering heeft op Primo September 1629. verstaan, dat dit, als of het een nieuw geval ware, wel voorgestelt wierdt, maar in der daadt niet en discrepeerde van het eerste, en dierhalven ook niet bestaan mocht.

Eyndelijck, na lange strijdt, en na dat de vergaderingh maanden, ja Jaren, door de Republicq gesolliciteert was, om een forme te hebben van diergelijcke Wisselen, die onvermijdelijck geadmitteert mochten werden; so is het Ca-

sus

ochmaals gealtereert, en aldus voorgestelt.

an *in de Mis van Piacenza, geeft* 1000. *Kroonen op w.el, aan* Pieter, *per Milaan en komen over een, dat* Pi.ter *sijn Wissel-brieven sal maacken, op* Anthoni,*een K.pman van credit in Milaan, aan dewelcke* Jan *die* *ne remitteert.*

Anthoni *in Milaan die Trattes bekomende, debiteert* P.ter,*en crediteert* Jan,*ende dewijle* Pieter *de Provisie* *vetsorght, neemt hy sijn Rembours op de volgende* *s in* Pieter, *en remitteert deselve somme aan* Jan.

n geschiet dese negotiatie met dese drie omstandigheden

Ten 1. Jan *belooft aan* Pieter, *dat* Anthoni *in Mi-* *n sijn Wissel-brief voldoen sal.*

Ten 2. Pieter *belooft aan* Jan, *dat in geval* Anthoni *op de naaste Misse niet wederom remitteert, hy aan* *geobligeert blijft.*

Ten 3. Jan *belooft* Pieter, *dat de schade van Herwis-* *niet excederen sal, soo veel ten hondert, onder condi-* *nochtans, soo den Herwissel minder monteert, dat hy* *t meer als deselve betalen sal.*

De Vergadering heeft op den 27. September 1631. wisselen in diervoegen geaccordeert, en gecon-.ideert, dat in dit geval, noch in de omstandighe-n, niets gevonden wierdt, het geene niet gepracti-.ert soude mogen werden.

Wy laaten het in sijn waerde en onwaerde, 'tgeene de- *vergadering rakende het eerst opgestelt geval, en de* *vederaal verandering, heeft gelieven te decideren; alsoo* *se soort van Wisselen hier ter Stede weynigh of niet in* *ractijck zijn; dewijle het hier tot Amsterdam, voor geen* *onde, noch Woecker, gereeckent wert, gelt met gelt te* *innen, en gelt op intrest te geven, ofte een seecker gewin* *in gelt te trecken; het welck by de Geestelijckheydt in* *alien, als een ongeoorloofde saacke gedecreteert zijnde,* *rsaack geweest is; van dese soort van Droge-wisselen* *bedencken, en in te voeren.*

HET

HET XL. CAPITTEL.

Van vermiste en verlooren Wissel-brieven.

I.

VAn een geslooten Wissel-party maackt men ordinaar eerste en tweede wissel-brieven, om dat, soo wanneer d'eene mocht vermist ofte verlooren werden, den Houder sich van de andere soude konnen bedienen.

II.

Wanneer gewisselt werdt op plaatsen derwaarts de Posten onseecker gaan, ofte over Zee, ofte als de Gever de wissel-brieven doet maken aan ordre, met voornemen van de prima acceptatie te laten vorderen, en de secunda elders te laten intrecken, alsdan werden oock wel derde en vierde Brieven gemaackt.

III.

Wanneer den Gever verklaart, dat de wissel-brieven die hy van den Trecker ontfangen heeft, by hem verleydt, vermist ofte verlooren zijn, en versoeckt dat den Trecker die party wil retracteren, en de ontfangen Penningen restitueeren, onder presentie van hem voor alle namaninge te bevryden; soo doet den Trecker onvoorsichtigh, al heeft hy de party getrocken voor sijn eygen reeckening, en dierhalven of hy al kan, dat hy sulx doet, dewijle hy volstaan magh, en den Gever sich

ch vergenoegen moet, met het geven van andere wissel-brieven.

IV.

Een Trecker moet voorsichtigh zijn, en ens Wissel-brieven van een party gegeven hebbende, van deselve party geen andere Brieven geven, als onder deselve datum en teneur van de voorige, en met dit onderscheydt, dat 't eerste en tweede brieven hebbende gegeven, niet soodanige, maar derde en vierde brieven geeft.

V.

Een voorsichtigh Trecker, sal, na den vervaldagh, geen derde of vierde Wissel-brieven aan den Gever toestaan, ofte inwilligen als onder protestatie, en acte door den Gever te verleenen, van non-prejuditie.

VI.

'tIs de plicht van den Houder, dat hy sijn Wissel-brieven, specialijck die aan ordre houden te betalen, wel in acht neemt en bewaart, en een voorsichtigh Negotiant sal alle de wissel-brieven, die hem onder een blancq Endossement geremitteert werden, doen vullen, soo haast hem deselve Brieven ter handt komen.

VII.

Soo haast den Houder een Wissel-brieff verlist, hoort hy terstondt immers voor den vervaldagh, aan den Betrockene ofte Acceptant daar van advertentie te geven, om aan niemant te voldoen als aan hem of ordre.

VIII. Wan-

VIII.

Wanneer den prima geaccepteerde wissel-brief houdende te betalen aan ordre, ter plaatse is daar de betalinge geschieden moet, en den geenen aan wiens ordre deselve te betalen houdt tegen den vervaldagh, de secunda willende intrecken, deselve vermist, en verleydt of verlooren heeft, en geen derde ofte vierde Brieven van den Trecker, ter oorsaacke deselve absent is, bekomen kan; soo kan deselve party echter by hem genegotieert en ingetrocken werden, mits dat den intrecker, (indien sijn handteeckening by den Acceptant niet bekent is) by een notariale volmacht ordonneert, aan wie te betaalen; maar soo sijn signatuur by d'Acceptant bekent en gefideert is, dan is een schriftelijcke ordre onder sijn handt, behelsende de belofte van Guarand voor alle aanspraack en namaninge genoegh.

IX.

Een voorsichtigh Acceptant sal geen wissel-brief aan ordre houdende, schoon by hem geaccepteert, wanneer deselve, ofte een ander van deselve teneur, niet na behooren geëndosseert hem vertoont werdt, selfs niet op de ordre ofte volmacht van den geene aan de welcke die te betaalen houdt, voldoen, voor op den laatsten respijt-dagh, en alsdan voor al oock niet, als tegen de intreckinge van sijn geaccepteerde Wissel-brief.

X. War

X.

Wanneer den Houder een geaccepteerde Wissel-brief, directe aan hem in de Wissel-banck te betaalen, vermist ofte verliest, 't heeft keyne swarigheydt; alsoo soodanige Wissel-brieven meest voldaan en afgeschreven werden sonder de vordering of intrecking van deselve; maar wanneer deselve per cas ofte in courant gelt te betalen houdt, alsdan sal een voorsichtigh Acceptant, wanneer sijn gheaccepteerde Brief vermist werdt, niet voldoen, voor op den laatsten respijt-dagh, en dat aan den Houder selfs, ofte zijn ordre, en onder sijn Guarand van bevrydinge voor namaninge.

XI.

Wanneer yemant een geaccepteerde Wissel-brief vermist, houdende aan ordre te betalen, daar van de ongeaccepteerde secunda Brief, in ordre en behoorlijck tot op hem geëndosseert, by hem vertoondt werdt, soo is den betreckene geobligeert aan hem te voldoen onder sijn cautie en belofte van de ter handt stellinge van de geaccepteerde Wissel-brief, ofte bevrydinge van naamaninge, die uytter hoofde van deselve den Acceptant gedaan mochte werden.

XII.

Wanneer yemant een geaccepteerde Wissel-brief vermist, 'tzy dat die a droiture, of aan ordre te betalen houdt, en dat die Houder van

deselve

deselve pretendeert te zijn, deselve in handen gehadt ende verleydt ofte verlooren, of dat hy advijs bekomt van sijn Correspondent, dat hy hem soodanige somme, opsicht, in soo een brieff, en tot diens lasten, remitteert, ofte geremitteert heeft, en de Wissel-brieff in zijn missive niet ingesloote vindt, ofte die missive daar in deselve soude ingesloten zijn, niet ontfangen heeft, en den verval-dagh verschenen is, soo kan hy de voordering van voldoening doen uyt zijn advijs-brieff, met presentatie van den Acceptant te sullen Guaranderen voor alle namaninge, die hem uytten hoofde van de vermiste ofte verlooren brieff ontstaan ofte op komen mochte, ofte tot sijn meerder verseeckertheydt sufficante cautie daar voor te stellen; en soo wanneer den Acceptant onder die presentatie niet voldoen wil, soo kan hy hem insinueeren, dat hy den beloop sal hebben te consigneren, en by weygering te protesteeren van non-betalinge Herwissel en kosten.

XIII.

Wanneer een geaccepteerde Wissel-brief van non-betalinge geprotesteert, vermist ofte verlooren werdt, soo is den Trecker, aan den Gever ofte gewesene Houder en verliefer van de wissel-brief, niet gehouden den Her-wissel te voldoen, als onder sufficante cautie voor alle namaninge en aansprake die hem, ofte den Acceptant, uytten hoofde van de vermiste

lief opkomen mochte, en belofte van restitutie van de somme metten interesse die den Trecker voor den Herwissel en kosten betaalt, indien bevonden werdt, dat de wissel-brief, die voor gegeven werdt verlooren te zijn, na sodane protestatie door den Acceptant, ofte yemant anders S. P. voldaan mochte werden.

XIV.

Wanneer een geaccepteerde Wissel-brief vermist ofte verlooren is, soo kanmen tegen den Acceptant, noch Trecker, niet by parate executie, maar men moet ordinarie tegens haar procederen.

XV.

De Cautie voor namaninge van Wissel behoorde binnen een gelimitteerde tijt te vervallen, en de cautionarisen na verloop van deselve ontlast te zijn.

HET XLI. CAPITTEL.

Watmen doen en niet doen moet, geobligeert en niet geobligeert is, in cas van fallissement van yemant die in een Wissel-brief geraackt is.

I.

WAnneer een Gever te faljeren komt, sonder de Valuta van een wissel-brief te voldoen, en die Wissel-brief door hem weder-

om ingetrocken, of verſonden zijnde, van den Betrockene, of een derde geaccepteert werdt, ſoo is d'Acceptant geobligeert ten vervaldage te voldoen, immers by proviſie, of ſchoon den Trecker de Valuta niet ontfangen heeft; maar dewijle door een ontrouwe genaamde Gever, ſich met den Houder verſtaande, hier omtrent groote fraude ſoude konnen latiteren, ſoo is het billick, dat ten Principale den Houder probere, ende den Rechten genoegh bewijſe, dat hy, ofte ſijn Correſpondent, de waarde van de wiſſel-brief effective voldaan heeft, ofte dat deſelve door den Gever geremitteert is, tegen het geene hy van hem wettelijck en deughdelijck hadde te pretenderen.

II.

Wanneer den Acceptant van een wiſſelbrief daar van de Valuta aan den Trecker niet voldaan is, ten vervaldage weygert afte onvermogende is te voldoen, ofte te faljeren komt: ſoo kan en magh den Houder zijn verhaal by de Trecker ſoecken; en deſelve is geobligeert den Herwiſſel te voldoen, ſelfs van die wiſſelbrief daar van hy de Valuta niet ontfangen heeft.

III.

Ja, ſoo wanneer in ſoodanigh geval, den Trecker, voor ſijne reeckeningh getrocken heeft, en om den Her-wiſſel te prevenieren den

den beloop van den Wissel-brief aan den Acceptant overmaackt, om de wissel-brief te voldoen, ofte den Acceptant den beloop op hem hertrecken laat, en hy dese Her-trates accepteert; en den Acceptant, in plaatse van de wissel-brief te voldoen, met de Penningen door gaat, ofte in manquement blijft, en de wissel-brief met Protest keeren laat, soo sal den Trecker des niet te min in de voldoeninge van den Her-wissel geobligeert zijn; en alsoo ten tweede-maal den beloop van sijn wissel-brief moeten suppleren, daar van hy selfs geen Valuta genooten heeft.

IV.

Wanneer een Gever te faljeren komt, alvoren hy de Valuta van een wissel-brief voldaan heeft, ende de Betrockene advertentie bekomende van en des Gevers ongelegentheydt, voor d'acceptatie, deselve weygert, en over sulx de wissel-brief met protest van non-acceptatie retourneert; soo is, by aldien deselve hout aan ordre te betalen, en den Houder doceren en bewijsen kan, dat hy effective die wissel-brief genegotieert, en de waarde voldaan heeft, den Trecker gehouden in de voldoeningh van den Her-wissel: maar soo wanneer de wissel-brief houdt à droiture aan yemant te voldoen, en de Gever de wissel-brief overgemaackt heeft, om den Houder te salveren, van 't geene hy hem schuldigh is, alsdan heeft het grootelijx

ſijn bedencken, ofte den Trecker geobligeert is den Her-wiſſel te voldoen, van zijn wiſſel-brief, daar van hy geen Valuta heeft ontfangen, en daar van den Houder oock ſpecialijck en directe de Valuta niet voldaan heeft.

V.

Of ſchoon den Trecker een meerder ſomme voor den Herwiſſel van een VVisſel-brief, daar van hy de Valuta van den Gever niet ontfangen heeft, voldoen moet, als den Gever hem voor de Valuta ſchuldigh is, ſoo werdt echter den genaamde Gever ſijn Debiteur niet van de ſomme die den Trecker voor den Herwiſſel voldoet, maar is en blijft alleen Debiteur, van de Valuta die hy hem belooft, en niet voldaan heeft.

VI.

Wanneer den Trecker voor eens anders reeckening geen voldoening van de Valuta bekomt, ſoo komt de ſchade ten laſten van den geene voor wiens reeckening de Trattes geſchiedt is, ten zy dat den Trecker arbitreert met zijn *del credere*, als wanneer het *del credere* niet alleen ſiet op de Remiſes, maar op de geheele negotiatie; ofte ten ware dat den Trecker in het contracteren eenige tijdt om de Valuta te voldoen aan den Gever toegeſtaan; ende daar van geen advertentie aan zijn Principaal hadde gegeven, ofte dat hy den Gever buyten ordidaar met de vordering van de Valuta

uta hadde verschoont; in welcken gevallen, t zy dat den Trecker eenig genot daar voor getrocken soude mogen hebben of niet, deselve, ls den Gever gefideert en credit gegeven hebbende, de schade sijn Principaal beswaarlijck oude konnen opdringen.

VII.

Wanneer den Trecker te faljeren komt, oor dat door den Gever de Valuta van een wissel-brief aan hem voldaan is, soo magh den Gever, by aldien hy de wissel-brieven noch in anden en niet versonden heeft, deselve aan le Crediteuren van den Trecker, ofte Curateuren over desselfs boedel restitueren, en soo lefelve verstaan, dat hy in het wissel-contract gehouden is, en dat hy de Valuta voldoet, n de acceptatie en voldoening van de wissel-brief vorderen moet, soo is hy wel geobligeert, ulx te tenteren, maar in soodanige gelegentheydt, als mede in cas de wissel-brief by hem al mochte gealieneert, het zy versonden of genegotieert zijn, is hy echter ongehouden le Valuta te voldoen, als onder cautie dat hem die Penningen met den Her-wissel en kosten wederom gerestitueert sullen werden, indien de wissel-brief ongeaccepteert, ofte onvoldaan te retourneeren komt.

VIII.

Indien den Gever eenige dagen tijdt bedongen heeft, om de Valuta te voldoen, ofte indien

dien hy deſelve niet voldoen kan, ter oorſaacke dat de Wiſſel-banck geſlooten is, en ondertuſſchen, ter requiſitie van den Trecker, aanneemt een aſſignatie van den beloop der Valuta, na verloop van die dagen, ofte op het openen van de Banck, aan een derde, (op desſelfs afvrage by monde, ofte by onderteeckening) te ſullen betaalen; ſoo is den Gever geobligeert om die derde te voldoen, al komt den Trecker binnen de bedongen tijdt, ofte voor het openen van de Banck, te faljeren en de wiſſel-brief met Proteſt van non-acceptatie te retourneren.

IX.

Wanneer den Gever ofte Houder van een Wiſſel-brief verſloft heeft d'acceptatie van een wiſſel-brief te laten vorderen, en den Trecker te faljeren, maar het ſelve den Betrockene niet ter voren komt, voor dat hem d'acceptatie gevordert werdt, ſoo werdt een ſoodanige acceptatie, al is deſelve na d'ongelegentheydt van den Trecker geprocureert, van waarde gehouden, ſoo wel ten opſicht van den Acceptant, als van den geenen voor wiens reeckening de Trattes geſchiet is.

X.

Wanneer den Houder van een Wiſſel-brief verſloft ofte verſuymt heeft, d'acceptatie te laaten vorderen voor dat den Trecker te faljeren komt, ſoo kan hy de Betrockene, daar na wey-

eygerende te accepteren, daar toe niet con-
ringeren, al heeft de Betrockene den Trec-
er gerescribeert, op het advijs van die Trat-
s, dat hy deselve accepteren soude, en al
ekent hy dat hy deselve geaccepteert soude
ebben, by aldien hem d'acceptatie in tijdts,
ı voor dat hy des Treckers ongelegentheydt
ernomen hadde, afgevordert waare.

XI.

Wanneer yemandt een Wissel-brief gesonden
verdt, om d'Acceptatie te vorderen, en die
nder hem te houden, ofte wederom te sen-
en, door versuym d'Acceptatie niet vordert,
fte hem door de Betrockene ophouden laat,
ı den Trecker ondertusschen te faljeren ko-
ıende, daar na d'acceptatie by de Betrockene
eweygert werdt, die behaalt wel kleynen
anck by den Houder, maar hy is niet geobli-
eert de schade te boeten; in tegendeel is den
eene die effective geremitteert werdt, met
ınschrijvinge van d'Acceptatie, en voldoe-
ingh te procureren, en versloft d'acceptatie
vorderen, wanneer den Betrockene (on-
undigh geweest zijnde van de aanstaande on-
elegentheydt van den Trecker) verklaart, dat
y de Wissel-brief geaccepteert soude hebben,
oo wanneer d'Acceptatie hem in tijdts gevor-
let was, geobligeert, aan zijn Correspon-
lent die hem de Wissel-brief geremitteert
eeft, maar verder niet, te verantwoorden

de schade, door sijn nalatigheydt gecauseert.

XII.

Wanneer een wissel-brief ingetrocken en geëndosseert werdt, tot in de tweede, derde of vierde hant, of verder, sonder deselve te laten accepteeren, en daar na d'acceptatie gevordert werdende, den Betrockene deselve weygert, ter oorsaacke den Trecker ondertusschen gefaljeert is; soo komt de schade op den eersten Endossant, diens fait en plicht geweest was d'acceptatie te procureren, en daar in nalatigh geweest zijnde, sich selfs te wijten heeft, dat hy alleen op den gefaljeerden Trecker sien moet.

XIII.

Wanneer den Betrockene, voor dat hem Acceptatie gevordert werdt, d'ongelegentheydt van den Trecker vernomen heeft, hoort hy geen wissel-brieven te accepteren, al heeft hy van den Trecker, noch in *Bonis* zijnde, advijs gehadt van die gedaane Trattes, en gerescribeert dat hy deselve accepteren soude; en hy moet voor al den Houder te geval, deselve niet accepteren, sonder van hem te neemen een Acte van guarand, en vrywaaringe voor alle aanspraack, die hem Acceptant, uytten hoofde van den geenen, voor wiens reeckening getrocken is, ofte van den Trecker, ofte desselfs Crediteuren, of Curateur, overkomen mochte.

Den

XIV.

Den Betrockene vermagh na dat hy vernomen heeft, des Treckers ongelegentheydt, een Wissel-brieven van deselve accepteeren aar van hy dewijle den Trecker in *Bonis* was, met de ordinaris Post geen advijs gehadt heeft, at die somme, door hem, en voor wiens reeckening getrocken is, al zijn de Wissel-brieven edateert vroeger als van zijn ongelegentheydt, n al werdt met deselve hem behandight een dvijs Brief van deselve datum; dewijle het n soodanige gelegentheydt seer suspect en pparent is, dat de Wissel-brief en d'advijsbrief, beyde geanditateert zijn.

XV.

Wanneer yemandt betrocken werdt, voor eeckeningh van een derde, en verneemt voor lat d'acceptatie hem gevordert werdt, dat den Trecker gefaljeert is, die behoort of hy schoon an den Trecker belofte gedaan heeft, dat hy ijn Wissel-brieven accepteren sal, deselve chter niet aannemen of accepteren, dewijle lie acceptatie soude konnen strecken in prejulitie van den geenen, voor wiens reeckening getrocken is.

XVI.

Voor al mach een Betrockene geen Wisselbrieven getrocken voor reeckeningh van een derde accepteren, na dat den geenen voor wiens reeckening getrocken is, hem d'ongelegent-

heydt van den Trecker genotificeert, en die Wissel-brieven die aan hem noch niet vertoont mochten zijn, te accepteren, heeft geinterdiceert.

XVII.

Wanneer den Trecker te faljeren komt, is d'Acceptant niet geobligeert aan den Houder terstont te voldoen, cautie te stellen, ofte eenige nader satisfactie te geven, maar den houder moet den verval-dagh afwachten, alvooren hy eenig recht van aanspraack, ofte vordering, op den Acceptant heeft, en alsdan moet den Acceptant voldoen, ofschoon den Trecker voor sijn eygen reeckeningh getrocken, en geen avance onder den Acceptant, nochte de provisie niet versorght, heeft.

XVIII.

Den Houder van een Wissel-brief daar van den Trecker gefaljeert is, en de betalinge by den Acceptant geweygert werdt, behoorden niet gehouden te zijn, het Protest van non-betalinge te senden na die plaats daar uyt getrocken is: dewijle consteert dat hy de voldoeningh van den Her-wissel by den gefaljeerde Trecker niet bekomen kan; maar bevoeght te wesen, den Acceptant sonder tijdt versuym ofte uytstel, tot de voldoening te constringeren, en hem behoorde tegens deselve geen parate executie van Gijselinge op sijn persoon, en arrest op sijne Goederen geweygert te werden.

* De

*De Keure geſtatueert 2. December 1664. ſtaande in het vervolgh van de Octroyen en Wille-keuren pag. 904. Declarerende, dat, ingevalle de Acceptanten van Wiſſel-brieven de betalinge van deſelve ten verval-dage komen te weygeren, de voorſchreven Wiſſel-brieven met Proteſt na de Treckers te rugge ſullen werden geſonden, om de betalinge te vorderen. *Verſtaat ſich indiſputabel in cas de Treckers in Bonis zijn, en datter apparentie is dat deſelve ſullē voldoen: maar ſo wanneer conſteert en blijckt dat de Treckers inſolvent, en fallit zijn, ſoo is het ſeecker dat ſoodanige Treckers de Wiſſel-brieven niet ſullen voldoen, maar dat deſelve onbetaalt ſullen keeren, en in ſoodanigh cas behoorde d'Acceptant, die, by de te rugh ſendinge, niet als tijt-winninge ſoeckt' deſelve niet gegunt te werden.*

XIX.

Wanneer den Acceptant van een Wiſſel-brief te faljeren, en ſich publicq te abſenteren komt, ſoo is't gebruycklijck, dat den Houder van de Wiſſel-brief, ſoo haeſt hy daar van kennis bekomt, al is het voor den verval dag, terſtondt en ſonder uytſtel, door Notaris en getuygen doet inquireren, dat den Acceptant latiteert en voor inſolvent bekent is, en daar van Acte laat maacken, en deſelve met de wiſſel-brief verſendt aan zijn Correſpondent, daar van hem de Wiſſel-brief toegekomen is om ſatisfactie van den Trecker of intrecker te vorderen.

**Wanneer een Acceptant te faljeren komt, behoorden niet alleen aan den laatſten intrecker, maar ook a droiture, en ſonder tijdt verſuym aan den eerſten Gever kennis daar vā gegeven te werden, om aan den Trecker daar van notificatie te doen, die aan de tijdelijcke advertentie van des Acceptants ongelegentheyt, veeltijts ten hooghſten veel gelegen*

gelegen leyt; ende dewijle den Houder des Briefs sulx seer selden doet, ende beswaarlijck het selve op te leggen, ofte daar toe te obligeren is, soo soude oock in dit cas, die ordre hier voor in de aanteeckening op de 4. stelling van het XI. Capittel geconcipieert, van bysondere dienst, en goede effect zijn.

XX.

Wanneer, het zy uyt versuym, ofte uyt onkunde van dit gebruyck, ofte om dat den Houder van de ongelegentheydt van den Actant niet vernomen heeft, ofte om dat de wissel-brief, aan ordre houdende, hier ter Steede eerst te arriveren komt, eenige dagen na den verval-dagh, ofte om eenige andere reeden of oorsaack, den Houder van een Wissel-brief dese notariale informatie niet heeft doen beleggen, noch daar van Acte versonden, nochte voor den verval dagh, noch op den verval-dagh, noch binnen den derden dagh daar na, maar eerst op den vierden of vijfden, ja op den sesten ofte lesten respijt-dagh na den verval-dagh, van non-betalinge geprotesteert heeft, soo heeft en houd echter den Houder van de Wissel-brief, sijn verhaal op den Treeker en Intrecker, al is den Acceptant voor den verval-dagh gefaljeert.

XXI.

Wanneer den Acceptant van een Wissel-brief voor den verval-dagh komt te faljeren, ende den Houder des Wissel-briefs daar van een notariale verklaringe, ofte Protest doet op

to-maacken, die doet beſt, wanneer de wiſ-ſel-brief aan ordre hond, en over diverſe plaat-ſen ingetrocken is, dat hy die verklaringe ofte het Proteſt, ſonder tijdt verſuym alleen re-turneren doet, aan ofte na den geenen van welcke hem de VViſſel-brief toegekomen is, en de wiſſel-brief onder hem hout totten ver-valdag, om de voldoening van deſelve te kon-nen ontfangen, ſoo wanneer den Trecker noch bitijdts ordre daar toe ſtellen mochte.

XXII.

Wanneer den Acceptant van een wiſſel-brieff voor den ver val-dagh te faljeren komt, ende yemant anders preſenteert de wiſſel-brief ter eeren van den Trecker ofte eenigh Endoſ-ſant te accepteren, om ten verval-dage te vol-den; in ſoodanigh geval, is den Houder niet gehouden die preſentatie aan te nemen, in-geen den aanbieder by hem niet voor ſufficant gehouden werdt; maar ſoo wanneer deſelve ſufficant is, ofte wanneer hy ſufficante cautie voor de voldoeninge bereydt is te ſtellen, ofte genoeghſame verſeeckering wil geven, alsdan is den Houder gehouden ſoodanige acceptatie te accepteren.

XXIII.

Niemandt moet een VViſſel-brief, daar van den Acceptant gefaljeert is, accepteren, als na gedaane Proteſtatie, van de ongelegentheydt des Acceptants, en hy is geobligeert, de Acte

van

van die Proteſtatie, met de ampliatie van ſijn acceptatie, ſonder tijdt verſuym te ſenden aan den geene ter eeren, ofte voor reeckening, van wien hy de acceptatie doet.

XXIV.

Of het ſchoon rughtbaar en bekent is, en den Trecker ſelve bekennen moet, dat den Acceptant van zijn Wiſſel-brief gefaljeert is, ſoo is hy echter ongehouden aan den Gever cautie te ſtellen, ofte eenige ſatisfactie te geven ſoo lange aan hem zijn Wiſſel-brieven, ofte het Proteſt van de ongelegentheydt van den Trecker, gedaan ter requiſitie van den Houder van gemelde Wiſſel-brieven, niet vertoont werdt; maar wanneer de Gever ofte Houder alle de Wiſſel-brieven in handen heeft, al iſſer niet geproteſteert; ofte geproteſteert zijnde, als den Gever het Proteſt vertoont, al heeft hy de WIſſel-brieven noch niet, in beyder geval, is den Trecker gehouden terſtont, en ſonder uytſtel, den Her-wiſſel te voldoen, ofte ſuffiſante cautie te ſtellen, tot genoegen van den Gever.

XXV.

Een voorſichtigh Trecker ſal geen weder-reſtitutie doen van den ontfangene Valuta, ofte vergoedinge van den Her-wiſſel, op een ſimpel Proteſt, ofte Acte van de inſolventie van den Acceptant, maar het ſelve hem vertoondt werdende, des verſocht zijnde, alleen cautie ſtellen, voor de voldoeningh van de Wiſſel-

brie

brief ter plaatſe daar deſelve betaalt moet werden, ſoo het noch in tijdts is, ofte van den Her-wiſſel, als hem ſijn Wiſſel-brief by den allit geaccepteert, vertoondt werdt; en de Wiſſel-brief manquerende, ſal hy niet voldoen als onder een ſufficant guarand van den Gever, om die Wiſſel-brief te ſullen leveren, ofte de Penningen te ſullen reſtitueeren metten intereſſe, ſoo de VVisſel-brief S.P. door yemant mochte voldaan zijn, of werden, met beloſte van bevrydinge voor alle op en aanſpraacke, die den Trecker uytten hoofde van gemelde wisſelbrieven opkomen mochte.

XXVI.

Een Trecker of Intrecker is gehouden aan den Houder van een Wiſſel-brief, geproteſteert van falliſſement des Acceptants, even deſelve ſatisfactie te geven, als men in cas van Proteſtatie van non-acceptatie geobligeert is, en verder niet.

* *Waar van gehandelt is in het* XIII. *Cap. pag.* 93.

XXVII.

Wanneer den Trecker, ter requiſitie van den Gever, ſijn Wiſſel-brieven gemaackt heeft te betalen aan ordre, en die Brieven over diverſe plaatſen ingetrocken werden, en in cas van falliſſement des Acceptants over deſelve wegh te retourneren ſtaan; ſoo magh den Trecker, verneemende de ongelegentheydt van den Acceptant, ſijn Gever aanſeggen, en

doen insinueren, by wien hy ten verval-dage, ter gedestineerde plaats, daar de betalinge geschieden moet, sich sal hebben te addresseren, mits stellende sufficante cautie, dat de voldoeninge al daar promt geschieden sal; en sulx doende, is den Trecker niet verder gehouden, als in de vergoedinge van de onkosten van het gedaan Protest en Brief-port, en den Gever is geobligeert die presentatie aan te neemen, en bevoeght den geenen, daar aan hy de Wissel-brief geremitteert, ofte mede genegotieert heeft, deselve overwijsinge te doen, soo lange het noch in tijdts is, om ordre tot den ontfang ter gedistineerde plaatse te doen stellen.

* *Maar also de geprotesteerde Wissel-brief veeltijts, in soodanigh geval, en voorsichtigh met het Protest wederom gesonden wert, en ten verval-dage niet in handen is van den geenen die de vordering doen moet: soo is het nodigh dat den Trecker een ordre passeert, op den geenen die de voldoeninge doen sal, houdende dat hy sal hebben te betalen, tegens de intreckinge van soodanige Wissel-brief, ofte tegen sufficant guarand voor deser hant stellinge van de selve, soodanige somme, zijnde den beloop van de gemelde Wissel-brief, &c-*

XXVII,

Wanneer yemandt Betrocken en geremitteert werdt in een Brief, houdende *aan hem selven* te voldoen, en die Trattes by rescriptie door hem aengenomen werdt, en dese Betrockene ofte Acceptant, die oock Houder is, voor den verval-dagh, ofte op een Mis ofte Marckt, voor den eersten rescontre ofte betaal-

al-dagh, te faljeren komt, alsdan komt de schade ten lasten van den Trecker, ofte van den geenen voor wiens reeckening getrocken is, en deselve is gehouden den Herwissel te vergoeden, al is binnen de behoorlijcke respijt-tijdt, niet geprotesteert; maar valt het fallissement op den verval-dagh, ofte op den eersten resconter ofte betaal-dag, ofte na deselve, so moet de wissel-brief voor betaalt geëstimeert werden, en de schade komt ten lasten van den geenen voor reeckening van de welcke geremitteert is, niet tegenstaande binnen de respijt-tijdt geprotesteert werdt.

XXIX.

Wanneer getrocken is voor reeckening van een derde, en de Wissel-brief door den Betrockene soodanig geaccepteert werdt, ende den geenen voor wiens reeckening getrocken is, te faljeren komt, sonder den Acceptant de provisie te versorgen: soo moet deselve, des niet tegenstaande, sijn geaccepteerde Wissel-brief voldoen, en heeft geen verhaal op den Trecker.

XXX.

Wanneer een wissel-brief, getrocken op ordre, en voor reeckening van een derde, geaccepteert werdt, en den Acceptant te faljeren komende, den Trecker, den Herwissel en kosten voldoen moet; soo heeft deselve sijn verhaal op den geenen voor wiens reeckening hy getrocken heeft, al heeft deselve aan den Acceptant de provisie versorght,

ofte hem door deselve laten betrecken: en soo wanneer, niet alleen den Acceptant, maar oock den geenen voor wiens reeckening de Trattes gedaan is, beyde faljeren, soo heeft den Trecker sijn verhaal op de Boedels van haar beyde.

XXXI.

Wanneer een wissel-brief getrocken, op ordre, en voor reeckening van een derde, geaccepteert werdt, en den Acceptant te faljeren komt, voor dat den geenen voor wiens reeckening die Trattes gedaan is, de provisie tot voldoening aan hem heeft overgemaackt, en den Trecker van deselve wissel-brief daar op oock te faljeren komt; soo moet den geene voor wiens reeckening getrocken is, sich niet laten disponeren door den Houder des Briefs, dat hy hem voldoet, en die Wissel-brief voor sijne reeckening getrocken, intreckt, ten zy onder desselfs acte van Guarand voor alle aanspraack, die den Acceptant, ofte den Curateur; ofte Crediteuren van desselfs Boedel, hem aan doen mochte.

XXXII.

Wanneer den Acceptant van een wissel-Brief getrocken voor reeckening van een derde, te faljeren komt, voor dat hem de provisie versorght is, en den Trecker oock faljeert, soo moet den geene voor wiens reeckeningh getrocken is, aan den Acceptant, ofte aan den Curateur, ofte de Crediteuren van desselfs Boedel, den beloop van die wissel-brief niet voldoen, ten zy dat hem consteert en blijckt, dat

den

den Houder van de wissel-brief door den Acceptant, ofte van sijnent wegen, voldaan is, niet alleen van de pretentie op desselfs Boedel, maar oock op des Treckers Boedel, ofte dat hy suffi-cantelijck geguarandeert werdt, voor alle aanspraack van den Trecker, ofte desselfs Boedel, uytten hoofde van die Trattes.

XXXIII.

Wanneer den Houder van een wissel-brief aan sijne ordre te betaalen faljeert, en ter quader trouwe, in fraude van sijn Crediteuren, deselve endosseert, aan een ander, of desselfs ordre, te voldoen, die deselve negotieert, de Valuta effective daar voor ontfangt, en endosseert te betalen aan den genen die de voldoeninge ten vervaldage van den Acceptant komt vorderen, soo moet, ofschoon de Crediteuren van den ontrouwen Endossant in oppositie komen, den Acceptant aan hem voldoen, mits dat hy probere en bewijse dat hy de waerde van deselve metter daadt voldaan heeft; maar by aldien de faillit de wissel-brief geëndosseert hadde. directe aan yemant te voldoen, die sonde veel licht wel provisie obtineren, maar behoorden ten principalen te bewijsen, op wat wijse hy de Valuta hadde voldaan, en moeten verklaren, dat voor het openbaren van de ongelegentheydt van den gefaljeerde Endossant, deselve wissel-brief ter goeder trouwen hem overhandight geweest is, en by manquement of weygering, de Penningen

niet mogen lichten, ofte gelicht zijnde, ten behoeven van de gemeene crediteuren, van de fallit reſtitueren moeten; gelijck mede geobligeert behoorde te zijn, den geene, die ter quader trouwe een wiſſelbrief van de fallit bekomen hebbende, deſelve op ſijn naam intreckt en endoſſeert.

XXXIV.

Wanneer een wiſſel-brief in courant gelt, gemaackt ofte geëndoſſeert, direct aan yemant te voldoen, door den Acceptant ten vervaldage aan den vertoonder of Houder, die buyten des Acceptants weeten ondertuſſchen gefaljeert is, voldaan en ingetrocken werdt; ſoodanige betalinge valideert: maar ſoo wanneer hy betaalt aan een ander, op ordre van den Houder, kennis hebbende van ſijn ongelegentheyt, dan doet hy onvoorſichtig, en ſtelt ſich in perijckel van ons eens te moeten voldoen.

XXXV.

Wanneer den Houder van een wiſſel-brief komt te faljeren, en den Acceptant kan proberen en bewijſen, dat die wiſſel-brief geremitteert is voor des Houders reeckening, ofte tegen het geen dat den Houder van den Remittent, ofte van den geene, voor wiens reeckening geremitteerr is, was competerende; en hy dierhalven alleen Meeſter en eygenaar van deſelve is; alsdan behoorde by den beloop van deſelve, tegen ſijn achter-ſtal ofte Schult-vordering ten laſten van den Houder te mogen reſcoutreren, en deſelve te contraponeren;

maar

maar by aldien de wiſſel-brief geremitteert is, voor reeckening van den Trecker, ofte van een derde, die de waarde van den Houder noch niet genoten heeft, in ſodanig geval behoorden geen reſcontre plaats te hebben: dewijle de gefaljeerde Houder geen rechte eygenaar, maar alleen invorderaar van de wiſſel-brief ge-eſtimeert moet werden, en den Acceptant geobligeert behoorden te zijn, ten verval-dage aan, ofte ten behoeven van den rechten Meeſter of eygenaar van de wiſſel-brief, deſelve te voldoen.

XXXVI.

Wanneer den Houder van een wiſſel-brief ſtaande om te faljeren, ter quader trouwen, deſelve tweemaal effective intreckt, en den prima Wiſſel-brief aan den eenen Gever behandigen laat, met addres, waar de ſecunda geacccepteerde te vinden ſoude zijn, en de tweede wiſſel-brief aan den anderen Gever, met gelijck addres, toekomen laat, en van haar beyde de Valuta ontfanght: ſoo heeft van beyde de Houders, die het recht van vordering, de welcke de geaccepteerde wiſſel-brief, volgens het addres, niet vindende, d'acceptatie procureert, 't zy dat ſulx geſchiet op de prima, ofte op de ſecunda wiſſel-brief, en of deſelve eerſt ofte laatſt, van den ontrouwe Intrecker, genegotieert is.

XXXVII.

Wanneer den Houder van een wiſſel-brief, komende te faljeren, deſelve achter handt

hondt om sijne Crediteuren te verduysteren en by de Curateur, ofte Crediteuren van sijn Boedel, uytgevonden werdt, datter soodanige Trattes, in des gefaljeerdens Handen noch zijn moet, ofte immers geweest is, soo is den Betrockene geobligeert sich te declareren, of hy soodanige Trattes geaccepteert heeft, indien ja, soo is de Curateur bevoeght hem te interdiceren, dat hy ten ver-valdage deselve niet sal hebben te voldoen, als met sijn kennis en consent: doet sich ten verval-dage yemant op die de voldoening vordert, die is gehouden te bewijsen, dat hy wettigen Houder van de wissel-brief is; doet sich niemant op, soo is den Acceptant gehouden den beloop aan den Curateur over des fallits Boetel te voldoen, onder guarand van alle aanspraack die den voldoender uytten hoofde van de geaccepteerde wissel-brief op komen mochte; ofte daar in difficulterende, is hy gehouden de Penningen te namtiseren in handen van den gerechte, ten behoeve van den geene die daar toe gerechtigh, en by weygering van sulx competeert den Curateur tegens hem te protestern van non-betalingen, en dat Protest te versenden na de Trecker, en daar op geen voldoeninge bekomende, soo kan alsdan den Acceprant geconstringeert werden, de Penningen te moeten namiseren.

XXXVIII.

Wanneer een wissel-brief gemaackt is, te betalen

talen aan yemants ordre, die gefaljeert is, eer dat hem deſelve toegekomen kan zijn, echter deſelve machtig wert, en endoſſeert aan yemant anders te voldoen, die d'acceptatie by de betrockene vordere laat, dewelcke geen kenniſſe hebbende van het falliſſement des eerſten Houders, deſelve wiſſel-brief accepteert; in ſodanigen geval, mag den Acceptant, kennis bebomende van het failliſſement van den geene aan wiens ordre de Brief te betalen gemaackt is, en dat hy al gefaljeert was, eer hy de wiſſel-brief in handen heeft gehadt, deſelve aan den geëndoſſeerde, of desſelfs ordre, niet voldoen: dewijle den gefaljeerde, na ſijn ongelegentheydt, geen macht noch qualiteydt gehadt heeft, om die wiſſel-brief te endoſſeren, en dierhalven doet hy voorſichtig, dat hy onder preſentatie van aan den Crediteur over des fallits boedel, ofte desſelfs ordre te willen voldoen, by weygeringh van ſulx, de wiſſel-brief van non-betalinge protesteren en keeren laat.

XXXIX.

Ten is niet buyten ſuſpitie van fraude, wanneer den Debiteur van een inſolventen voorgeeft reſcontre te hebben, ter oorſaecke dat hy ter requiſitie van den faillit, toen deſelve noch *in Bonis* was, een wiſſel-brief ſoude geaccepteert, ofte een derde wiſſel-brief ſoude geteeckent hebben, houdende te betaalen aan yemandt van des fallits Crediteuren, en dat den geaccepteerde wiſſel-brief, door hem voldaan, ofte

de wissel-brief, daar van hy de derde Brief geteeckent soude hebben, met protest geretourneert, en den Herwissel door hem voldaan sonde zijn: dewijle den Debiteur en den Crediteur ofte Houder van een soodanige wisselbrief, haar metten anderen, en metten fallit verstaande, diergelijcke wissel-brieven, na de ongelegentheydt van den Trecker, in prejuditie van de andere Crediteuren, seer lichtelijck konnen maacken en fabriceren.

XL.

Wanneer den Houder van een wissel-brief versuymt heeft d'acceptatie in tijdts te vorderen, en den Betrockene, na de ongelegentheydt van den Trecker deselve weygert te accepteren; alsdan heeft hy geen voor-recht van aanspraacke, voor andere Crediteuren, op het effect dat den Trecker onder den Betrockene heeft, of schoon de Trattes daar tegens gedaan, en by den Betrockene geaccepteert en aangenomen soude geweest zijn, indien deselve voor het fallissement des Treckers gevordert waare.

XLI.

Of schoon den Houder van een Wissel-brief, daar van den Acceptant voor den verval-dagh, ofte binnen de respijt dagen, breeckt, openstaande reeckening metten selven heeft, en uytter hoofde van dien, hem voor meerder somme, als den beloop van de Wissel-brief, Debitenr, en alle eygen schult door het fallissement van den Acceptant, over en weder vervallen, en tegen

elckan-

Elckanderen compensabel, en rescontre onderworpen, is; soo doet hy nochtans voorsichtiger dat hy protesteeren, en de wissel-brief retourneren doet.

XLII.

Wanneer den Trecker, of den geene voor wiens reeckening getrocken is, te faljeren komt, sonder de beloofde provisie aan den Acceptant te versorgen; soo heeft den Acceptant ten verval-dage voldoende, ofte soo wanneer de Trattes niet geaccepteert, ofte niet voldaan werden, maar met Protest keeren, in soodanigh geval heeft den Trecker, voor-recht ofte preferentie voor alle andere Crediteuren, op de avance, uytstaande Schulden, en effecten, die zy respectivelijck onder haar hebben, concernerende den geene, voor wiens reeckening de Trattes geschiet is.

XLIII.

Wanneer aan den Acceptant van een wissel-brief, door den geene voor wiens reeckeningh deselve getrocken is, de provisie met Remises werdt overgemaackt, om daar uyt die geaccepteerde Trattes te voldoen, en hy die Remises in te vorderen, en daar op te faljeren komt, sonder die Trattes te voldoen, alsdan moet de principaal den Her-wissel van die Trattes verantwoorden, en komt in den Boedel van den Acceptant in concurrentie nevens andere Crediteuren; maar soo wanneer op het fallissement van den Acceptant, de Remises noch in sijn Boedel gevonden werden, en noch niet in-

gekomen zijn, soo is de Principaal, die deselve aan hem over-gemaackt heeft, tot deselve geprefereert en gerechtight, en moeten aan hem verantwoordt werden, al heeft de Curateur van des fallits Boedel, na d'insolventie deselve ingevordert en in bekomen.

XLIV.

Den Houder van een geprotesteerde Wissel-brief van non-acceptatie, ofte van non-betalinge, waar van Trecker, of Acceptant, of beyde insolvent zijn, komt concurrent in desselfs Boedel ofte Boedels, niet voor die somme by hem voor de Valuta betaalt, maar voor den beloop van den Her-wissel en kosten, sijnde voor die somme die den Trecker of Acceptant souden hebben moeten voldoen, by aldien zy stant hadden gehouden, en *in Bonis* waaren gebleven.

XLV.

VVanneer Trecker en Acceptant van een wissel-brief beyde komen te faljeren, alsdan heeft den Houder recht van aanspraack op die beyde Boedels, en het staat hem vry zijn repartitie eerst in diens Boedel te vorderen daar hy wil, en daar hy deselve gereetst bekomen kan.

XLVI.

'tSelve recht dat den Houder van een Wissel-brief heeft, op de Boedels van den Trecker en Acceptant, heeft hy oock op de Boedels van den Trecker en Endossant, ofte Endossanten, by aldien de Wissel-brief ongeaccepteert retourneert, en zy te samen konnen te

man-

vanqueren; en soo wanneer de Wissel-brief geaccepteert zijnde, den Acceptant, Trecker en Endossant, ja Endossanten, alle insolvent werden, in soodanigh geval heeft hy sijn verhal op de Boedels van haar allen.

XLVII.

Den Houder van een Wissel-brief komt in een Boedel, daar hy sich eerst als Crediteur an geeft en repartitie vordert, in concurrentie met de volle som, ofte beloop van de Wissel-brief, en de repartitie die hy ontfangt, streckt in minderinge ende afslag van die somme die hy te pretenderen heeft, en hy komt met de overrest, en verder niet, als Crediteur in d'ander Boedel, en vervolgens.

XLVIII.

Wanneert den Houder van een wissel-brief, daar van den Trecker en Acceptant, of Endossant, beyde gefalieert zijn, in den eenen Boedel de reparitie ontfangt van den vollen beloop des Wissel-briefs, en van den fallit, of desselfs Curateur, hem afgevordert werdt quitantie, mede inhoudende *Cessie van Actie*; soo moet den Houder sijn Actie niet verder cederen als ter beloop van die somme die hy ontfanght.

XLIX.

Wanner den Houder met den geheelen beloop vanden Wissel-brief in d'een Boedel, als Crediteur hem aangegeven, en van de volle somme repartitie ontfangen heeft, en met de over rest in een ander Boedel komt repartitie te

vor-

vorderen: ſoo kan hy, aan deſelve van die ſomme die hy ontfanght, geen Actionem ceſſam geven ten laſte van dien boedel, daar van hy de eerſte repartitie ontfangen heeft: om dat hy met de volle ſom daar in deeling en repartitie gekomen is.

L.

Wanneer den Houder van een Wiſſel-brief, daar van den Trecker en Acceptant, of Endoſſant, beyde gefaljeert zijn, eerſt van den vollen beloop repartitie ontfanght, in den Boedel van den geenen, voor wiens reeckening de Wiſſel-brief niet getrocken is, maar deſelve ingetrocken, ofte getrocken ofte geaccepteert heeft voor des anders reeckening, en deſelve, met den gene, voor wiens reeckening de wiſſel-brief getrocken is, geen andere openſtaande reekening heeft, ſoo komt den Houder voor de ſomme die hem noch reſt, en den gene of des ſelfs Curateur, daar van gy de repartitie ontfangen heeft, voor de ſomme die hy aan den Houder heeft betaalt, t'ſamen uytmakende den vollen beloop van de wiſſel-brief, ter concurrentie in den Boedel van den Trecker, ofte Acceptant, voor wiens reeckening de Trattes geſchiet is, en deſelve als Principaal verantwoorden moet.

* Verſcheyden ſeer difficile geſchillen konnender ontſtaan, tuſſchen dẽ Treckers, Acceptanten en Endoſſanten vã wiſſel-brieven, in cas van der ſelver falliſſementen, daar van ik alleen eenige voorſtellen, en dit Tractaatje daar mede ſluyten ſal.

Ten 1. *Geposeert.* Dat een van beyde, 'tzy den

Trecker

Trecker of Acceptant, van een Wissel-brief, komt te faljeren, en d'ander sufficant blijft. *Quæritur: Of den Houder, ten gevalle van die* in Bonis *blijft, in den Boedel van den fallit, als Crediteur, uytten hoofde van soodanige Wissel-brief, kan en magh komen in concurrentie, dan of hy sijn verhaal by den sufficanten soecken moet?*

Ten 2. *Gepofeert.* Dat de Trattes geschiet is voor reeckening vā eē derde, en den Acceptant te faljeré komt voor dat hem de provisie is versorgt, en den Trecker hem gevolgt zijnde, zy beyde komen te accorderen, en in gevolge van haar accoort den Houder van de Wissel brief voldoen. *Quæritur: Wat recht van aanspraak, die beyde op elckanderen, en op den geenen hebben, voor wiens reeckening de Trattes geschiet is?*

Ten 3. *Gepofeert.* Dat den Houder van een geaccepteerde wissel-brief versuymt heeft, binnen de respijtdagē te protesteren, en dat den acceptant faljeert sonder dat hy, van de geenen, voor wiens reeckening getrocken is, de voldoening in handen heeft. *Quæritur: Of den Houder sich met den geene, voor wiens reeckening de Trattes gedaan is verstaan, en die Trattes mortificeeren? dan, of die de Trattes aangaat den beloop aan den Acceptant ten vollen voldoen moet, en den Houder maar Concurrent in des Acceptants Boedel komen kan?*

Ten 4. *Gepofeert;* Dat yemant geene andere last ofte schult heeft; als een eenige Wissel-brief, by hem getrocken voor sijne reeckening, daar van den Acceptant komende te breecken, hy heeft moeten volgen; *Quæritur: Of den Houder van die Wissel-brief, het geheel effect vā des Treckers Boedel op reeckening mag ontfangen, en behouden, en met het geene te kort komt in concurrentie nevens andere Crediteuren in des Acceptants Boedel komen, of niet?*

Ten 5. *Gepofeert;* Dat in cas van fallissement beyde de Trecker en Acceptant, door dē Houder eerst voor de volle som wert aangesproken, die Boedel die eygentlijck

gentlijck Debiteur en verantwoorder van de Wissel-brief, en de repartitie laast, en van de rest, gevordert werdt, van de Boedel van den geene, die de Wissel-brief alleẽ heeft ingetrocken, of deselve voor des anders reeckening getrocken, ofte geaccepteert heeft. *Quæritur: Of in soodanigh geval, dese laaſt aangesproockene Boedel bevoeght is, met de somme die sy aan den Houder komt te voldoen, als Crediteur in des eerst aangesproockens Boedel te komen, of niet?*

Ten 6. *Geposeert*: Dat yemant komt te faljeren die maar drie Crediteuren of lasten heeft, te weten, een van fl. 6000. over gekochte Koopmanschap; een Wissel-brief van fl. 6000. door hem voor sijne rekening getrockẽ, en waar vã den Acceptant mede gefaljeert is; en een Obligatie van fl. 6000. voor een party à deposito, onder simpele Borghtochte; en dat in des gefaljeerdens Boedel, niet meer als voor fl. 6000. een aan effect te vinden en te reparteren valt. *Quæritur: Of in soodanigh geval dese fl. 6000. onder dese drie Crediteuren niet egalijck moet gereparteert en gedeelt werden. Indien ja?* Sulx geschiet zijnde, en den Houder van de Wissel-brief, met de overige fl. 4000. komende in concurrentie in des Acceptants Boedel, en den Houder van de Obligatie sijn Borge convincerende en constringerende tot de voldoeninge van de manquerende fl. 4000. *Q: Of alsdan den Boedel van den Acceptant des Wissel-briefs, voor die somme die hy aan den Houder komt te betaalen, en de beschadighde Borg voor de fl. 4000. die hy betalen moet, bevoeght zijn te pretenderen, datter een nader repartitie moet opgemaackt, en zy lieden in de gedeelde fl. 6000. mede voor Crediteuren moeten erkent, en hoe in sodanigh geval de repartitie hermaackt moet werden?*

Tẽ 7. *Gep.* Dat Trecker en Acceptant, of Endossant gefaljeert, en haar Boedels aan dẽ Camer van de desolate Boedels, of onder Curatele gestelt zijnde, dẽ hou-

de

der vã een wissel-brief sich by den eenen Boedel aangeest, als Crediteur vã de volle som, en ontfangt daar een provisionele repartitie, en daar na by den anderen Boedel mede een pravisionele tepartitie van de rest ontfangt, en dat na verloop van eenige tijd, by die respective boedels, de sedert ingekomẽde avance nader gedeelt en gereparteert sal werden. *Quæritur: Of den Houder van de Wissel-brief, in dese nader deelingh, wederom in komen moet met die respective sommen, daar van hy eerst de repartitie ontfangen heeft, ofte met wat somme*

Ten 8. *Geposeert:* Dat over en weder tusschen gefaljeerdens voor des eene en des anders rekening Wissel-brieven lopen, en zy lieden daar en boven wederzijts openstaande rekeningen, so courant als op tijdt, en noch onverkochte-Goederen onder haar hebben. *Quæritur: Hoe en in welcker voegen alsdan de Compensatie en verantwoordinge plaats heeft, en 'tgeene den eene Boedel tot des anders lasten in te brengen heeft, geliquideert en geadjusteert moet werden.*

Ten 9. *Geposeert:* Dat den Trecker en Acceptant, of Endossant, van Wissel brieven, die tot elckanders lasten, en voor d'een en d'anders reeckening, over en weder loopen, kom en te faljeren, en dat de Houders vã deselve, by repartitie uyt d'een en d'ander Boedel, so veel ontfangẽ hebben, als'er uyt heeft komẽ vallen: en dat na verloop van eenige tijt, op d'eene Boedel sich nieuwe lasten op doen, so dat de gemaackte repartitien moetẽ her-maakt werden, en dat sulx geschiet zijnde, daar na ten lasten van d'ander Boedel sich ook een last op doet, waar door oock de repartitien andermaal moeten hermaackt werdẽ. *Quæritur: Hoe dese nader repartitien, ten reguarde van de respective Houders van de Wissel-brieven, en van des gefaljeerdens Boedels, onderling, op gemaackt moet werden.*

Ten 10. *Geposeert;* Dat den Houder van een Wissel-brief faljeert voor, ofte op, of na de vervaldag, en den

Accep-

Acceptant in handen heeft, ofte siet machtigh te werden, een ander geaccepteerde VVissel-brief ten lasten van, ofte eene van non-acceptatie geprotesteer de VVissel-brief getrocken door, den gefaljeerden, vervallende voor de wissel-brief die den fallit tot sij-nen lasten heeft, ofte op den selven dagh, ofte eenige dagen of tijdt daar na. *Quæritur: Of in allerley ge-val, of in geenderley, of in welcke, rescontre plaat. heeft?*

Tot prevenieringe van dese en diergelijcke, en hon derden van questien, disputen en inconvenienten, di ick omtrent veelderley voorval in de Wissel-hande soude konnen op tellen en voor-stellen, behoefde maar een wel geraisoneerde vaste voet, reglement e ordre, waar na men sich te reguleren en te richte hadde, met kennis ingestelt, beraamt en gestatueer te werden; zijnde overwonderens waerdigh, en be klaaghlijck, dat in dese de voornaamste handel-e Wissel-plaats van de geheele Weerelt, geene so seer noodige, en tot voorkominge van vele geschil len gerequireerde en dienstige, Wissel-ordonnanti gevonden werdt, maar alleen eenige weynige Keu ren en Ordonnantien nu en dan gestatueert, waar va de sommige wederom geannulleert, en gemortifi ceert, andere nader geexpliceert en gecorrigeer andere noch disputabel duyster en dubbel-sinnig eenige oock buyten observance en gebruyck, zijn dewelcke ick, voor so verre deselve noch in vigeu en observance zijn, in ordre by een vergadert, als ee Appendix aan dit Tractaatje, nevens de Wissel-Or donnantien van de voornaamste Wissel-en-hande plaatsen van Christenrijck, tot naricht en ten dienst van de Wissel-handelaars, goet gevonden hebl hier achter te annexeeren en te doen volgen.

WILL

WILLEKEUREN
der Stadt
AMSTERDAM,
van Wiſſelen.

OP dat de penningen op Wiſſel getrocken te beter en ſekerder betaelt mogen werden, hebben mijne Heeren van den Gerechte geſtatueert en gewillekeurt, dat alle penningen, daer van alhier wiſſel beſlooten ſal worden, van ſes hondert guldens en daer boven, en die buyten getrocken zijn ter ſomme als vooren, omme alhier ter ſtede deſelve te voldoen, ter Bancke reſpectivelijck betaelt ſullen moeten werden; op peene, dat de voorſz. wiſſelen die anders als ter Bancke ſullen betaelt werden, voor qualijck betaelt gehouden, en daer-en-boven by de contraventeurs t'elckens vijf-en-twintigh guldens verbeurt ſullen worden. *Willekeuren* 3. *d.* 1. *b. t.* 8. *n. i. van dato* 31. *Iannuarii* 1609.

* En alſo Mijne Heeren van den Gerechte in ervaringe gekomen zijn, dat verſcheyden Koop-lieden alhier worden toegeſonden diverſe Wiſſel-brieven, in welcke eenige der treckers doorgaens ſtellen, dat de betalinge van hunne wiſſel-brieven alhier buyten Banck ſal mogen geſchieden; andere dat de betalinge ſal worden gedaen met rijksdaalders, ſonder van de Banck te vermanen. Ende alſoo de voorſz. ordren van betalingen, directelijck zijn ſtrijdende tegens de Ordonnatie van de Wiſſelbanck deeſer ſtede: hebben haer E. naer rijpe deliberatie, geordineert en geſtatueert, dat alle Wiſſel-brieven van drie hondert guldens, en daer boven, niet tegenſtaende eenige clauſulen, ſti-

pulatien of acceptatien ter contrarie, sullen in de Banck moeten betaelt worden; op pene van qualijck betaelt, en vijf-en-twintigh guldens te verbeuren; in conformité van de Ordinantie daer van zijnde. *Willekeuren* 3. *d* 1. *b. t.* 8 *n* 9. *gestatueert.* 11. *December* 1643.

Van alle Wissel-brieven hier ter Beurse gesloten, daer af, de brieven overgeleevert ofte afgesonden zijnde, na de overleveringe ofte af-sendinge de betalinge niet punctuelijck gedaen werd, sal de betalinge mogen ingevordert werden by Gyselinge; mits al vooren daer toe consent hebbende van den Heeren Schepenen, of mijn Heere de Schout. *Willekeuren*, 3. *d* 1. *b. t* 8. *n.* 11. *art.* 2. *gestatueert* 31. *Ian.* 1656.

Alle acceptatien *van Wissel-brieven*, sullen moeten geschieden met onderteykening van de namen en toenamen van den acceptanten ofte der selver gemachtigdens, met expressie van haer-luyden qualiteyt, en byvoeginge van tyd; op peene, dat anders, en by gebreeke van dien, van wegen de houders van de Wissel-brieven geprotesteert sal mogen werden van non-acceptatie, in gelijcker voegen, als of de acceptatie, was geweygert. *Willekeuren*, 3. *d.* 1. *b. t.* 8. *n.* 12. *art.* 3. *van dato* 31. *Ian.* 1660.

* 't Gebruyck van dese plaatse is, dat alle de geenen die Wissel-brieven accepteeren, henselven door middel van haer acceptatie maacken debiteurs; en of schoon de Treckers insolvent quamen te worden, voor of na den vervaldag der selver, dat de voorsz. acceptanten, niet konnen of moogen haar verhaal soecken op de endosseurs van de voorsz. brieven: en dat het selve oock plaatse heeft in soodanige, diese accepteeren onder protest, ter eeren van de Treckers of Trecker, door faute van acceptatie by de geene op welke de voorsz. brieven getrocken worden; om dat sy haar selven stellen in haar steede en plaatse. *Willekeuren in de Appendix van de Costuymen*; als boven verklaert en gecertificeert, by *Iean Chard, Guillam Bellin d*

la Garde, *Mathurin Pellicot*; *Charles Barbau*, *Phillippe de Surmont*, *I. du Roy*, *Glaude Blot*. *Adi* 27. *Februarii* 1662.

Compareerden voor Scheepenen der ſtadt Amſterdam ondergeſchreven, *Pieter van der Moere*, oudt 63, jaaren, *Ian de Waal*, oudt 46. jaaren, *Hans Honger*, oudt 48. jaaren, *Caſper Coymans*, oudt 50. jaaren, *Gillis Sautin*, oudt 46. jaaren, *Iſaac la Maire*, oudt 42, jaaren, *Ian van Baarle*, oudt 47. jaaren, *Abraham van Lemens*, oudt 38. jaaren, *Herman Huysman*, oudt 45. jaaren, ende *Pieter van Geere*, oudt 38. jaaren, alle Koop-lieden, rechtelijck verdaagt, omme ten verſoecke van *Adriaen Adriaenſz.* ſoo hy procedeert, getuygeniſſe te geven, op de navolgende Articulen. Ende hebben by ſolemneelen eede geſamentlijck ende in turbe, verklaart, als op de Margine van deſelve geteeckent is.

Verklaren dat onder Koop-luyden geen coſtume en is, dat yemand ſulcks doet ſonder expreſſe laſt van den principalen.

Dat onder Koop-luyden, als recht en noodig, geobſerveert ende onderhouden word, dat een Facteur, of iemant anders, op eenen derden perſoon niet en behoort te trecken, ſonder eerſt en alvooren van ſijnen principalen, ofte voor wiens reeckening de treckinge geſchiedt, expreſſe en ſpeciale ordre ende commiſſie tot ſulk een treckinge te hebben; om daar mede te verhoeden diverſe groote inconvenienten, die anderſins daar uyt geſchapen ſouden zijn te rijſen.

Verklaren, dat ſulks gebruyklijk is, namentlijck dat men met d'eerſte gelegentheit daer van behoort te adviſeren.

Item, dat onder Koop-lieden van eeren, als recht wordt geobſerveert, dat, ſoo wanneer ymant een ſomme gelts op eenige plaetſe getrocken heeft; deſelve trecker ſchuldig en verobligeert is, van ſoodanige treckinge, met den eerſten ende bequaamſte poſt daar na, t'adviſeeren aan den principalen voor wiens reeckening de treckinge geſchiedt is.

Verklaren, ſoo hen getuygen alſulck trecken

Item, dat onder de Koop-lieden onderhouden werdt, dat, hoewel iemant te vreeden ware geweeſt, oft gepreſenteert hadde, eens anders wiſſel-brieven, op reeckening

van een derden, te accepteeren, nochtans; mits de veranderinge tusschen beyden gekomen (besonder in den persoon van den geenen, voor wiens reeckening de treckinge geschiedt) vermag deselve van sijner presentatie te peniteeren, de welcke verstaan wort gedaan te zijn *rebus sic stantibus*, ofte de saacke blijvende in eenen staate.

wedervoer, dat sy als dan de Wissel-brieven niet en souden accepteeren, alwaer het oock schoon, dat sy tot sulck trecken consent gegeven hadden, maer dat sy souden laten protesteeren, ter oorsake van de veranderinge van den derden persoon. Soo waarlijck moste hen Godt Almachtigh helpen.

Actum den 11. *Iulii*, 1601. onderteyckent, *H. van der Pol*, *Sybrant Appelman*, onder stont, my present, en was geteyckent; *I. van der Does*.

Geenige houders, van eenige ge-endosseerde Wissel-brieven sullen gehouden wesen de selve ten behoeven van den Acceptant, uyt hunne handen te geven, ten sy datse alvooren daar van ten vollen zijn voldaen; des sullen de houders ten verval-dage aen de acceptanten moeten vertoonen, dat sy de betalinge in de Wissel-brief begrepen, uyt krachte van het opgestelde endossement, moeten hebben: ende in cas van weygeringe, van geen betalinge daer op te willen doen, soo lange de houder den wisselbrief in handen en niet overgelevert heeft, sal de houder de wisselbrief moeten brengen in handen van de Boekhouders van de Wissel-banck, om aldaer geregisteert te worden: alwaer d'acceptant, of debiteur, die sal mogen lichten, na dat de party sal wesen afgeschreven en valideerende bevonden, en eerder niet. Voor welke registratie de acceptant gehouden sal zijn te betalen aen den Boeck-houder van de Wissel-banck een Schelling: ende by faute van promte betalinge ofte inschrijvinge, sal de houder des Briefs de Wissel-brief wederom uyt de banke, en uyt handen van de Boeck-houders halen, op

soo-

foodanige tijd en ſtont, als hy ſijn recht met behoorlijck proteſt tegen den trecker (*na coſtume van de plaets van waer die getrocken is*) ſal goet vinden te bewaren, en als dan aen de Boekhouders, voor hare regiſtratie, ſelve betalen 6. ſtuyvers, die hy met de andere onkoſten van 't proteſt, Wiſſel en her-wiſſel den trecker in reeckeninghe ſal mogen brengen. *Willekeuren derde Deel*, I. *Boeck*, *titul.* VIII. *n.* X. *geſtatueert*, 24. *Ianuarii*, 1651.

Alle Wiſſel brieven hier ter Beurſſe geſlooten, ſullen by faute van betalinge geproteſteert moeten werden, na de Rechten, obſervantien en coſtuyme van de plaatſe, daer de betalinge is gedeſtineert. *Willekeur*. 3. *d*. 1. *b*. *t*. 8. *n*. 12. *art*. 1. *geſtatueert*, 31. *Iulij*, 1660.

Alle Wiſſelbrieven, van buyten komende omme binnen deſe Stadt betaelt te werden, ſullen by non-voldoeninge geproteſteert moeten werden uytterlijck binnen den ſeſten dagh na den verval-dagh, de Sondagh of heylige dagen daer in begrepen, en den dagh na den verval-dagh voor den eerſten dagh gereeckent, ten waare dat, ter oorſake van het ſluyten van de Wiſſel-banck, geene betalinge gedaen konde werden, in hoedanigen geval geproteſteert ſal moeten werden binnen den tweeden, of uytterlijck den derden dagh op het openen van dien: behoudelijck, dat in allen gevalle den ſeſten dagh na den verval-dagh, verſtreken ſal weſen. *Willekeur. ut ſupra.*

* Mijne E. E. Heeren van den Gerechte hebben, tot elucidatie van deſe Willekeure, op den 6. Februarij 1663. nader gedeclareert, de volgende Articulen.

Eerſtelijck, dat in gelegentheyt van Wiſſel, houdende te betalen eenige dagen ſicht ofte naar ſicht, ofte eenige dagen dato ofte naar dato, den tijd van ſoodanige een Wiſſel-brief begint te loopen van den volgenden dagh als by exempel, als ſodanige Wiſſel-brief getoont, ofte

gedateert is, den eersten May, te betalen drie dagen sight of na sight, drie dagen dato, ofte naar dato, in soodanigen cas, den vierden dagh voor den verval-dagh van den selven Wisselbrief sal gehouden worden: ende by gevolge, den tijd om te protesteeren sal beginnen te lopen op den vijfden dito, en eyndigen den tienden dito.

Ten anderen, dat de tijdt om te protesteeren, naer het openen van de Banck, sal beginnen den volgenden dagh naer deselve opening, sonder onderscheydt, wat dagh het als dan soude mogen zijn: Als by exempel, als de Banck open gaat op een Saturdagh, dat als dan de drie dagen sullen beginnen te loopen des Sondaaghs daar aan volgende: invoegen dat het protest uytterlijck des Dingsdaaghs gedaan sal moeten worden.

Ten derden, dat de Houders der Wissel-brieven vervallende voor het sluyten van de Banck, (de ses dagen van te protesteeren noch niet geheel verstreecken zijnde) moeten protesteeren noch niet geheel verstreecken zijnde) sullen vermogen met protesteeren te wachten tot twee a drie dagen na het opgaan van de Banck, volgens de keure. *Willekeur. nader appendix.*

By aldien de Wissel-brieven niet en werden geprotesteert binnen den tijdt by het voorsz. Articul ge-expresseert, soo komen, door soodanig versuym en nalatigheyt, de houders van soodanige brieven haar recht tegen de Treckers en Endosseurs te verliesen. *Als by de Willekeure gestatueert* 19. *Martii,* 1661. *in de Appendix van het derde deel, eerste boeck.*

** Comparеerde voor de Heeren Schepenen der stadt Amster-dam onder geschreven,* Interrogatorien gedaan maacken, ende de E Heeren van den Gerechte der stad Amsterdam over gegeven, by ofte van wegen *Christoffe Steinkuhl* Koopman tot Coppenhagen, om daar op, tot getuygenisse der waarheit, t examineeren, de practizijns voor den selve E. E. Gerechte *in Margine* genomineert.

de Heer Mr. Pieter Kloeck Raadt deser Steede, Mr. Benedicti Ingels, Mr. Paulus de Ligne, Mr. Paulus Bisschop, Mr. Iac de la Mine, Mr. Paulus Busius, Mr. Pieter Arnouts, Mr. Co nelis Rog, Mr. David Ipelaer, en Mr. Hendrik Kloek, alle sam

ſamen Advocateren, practiſeerende voor deſen Ed. Gerechte, rechtelijk verdaagd, om der waarheid getuygeniſſe te geven, op de volgende Articulen, ten verſoecke van Chriſtoffel Steinkuhl qualitate qua *: en hebben op den Eed, in het ſtuck van haar Officie gedaan, verklaart, getuyght, en gedepoſeert, het geannexeerde in margine van de volgende Articulen de waerheit te zijn, en daar by te perſiſteeren.*

1.

Seggen, dat naar obſervantie alhier in materie van wiſſelen, een houder van een wiſſelbrief, ofte die geene aen dewelcke de betaalinge

Of niet, naar de Rechten en obſervantie van wiſſelen, een houder van een wiſſelbrief; ofte aan wien de wiſſel brief betaalt moet werden, gehouden is, ten vervaldagh, ofte ten minſten drie dagen daar naar, te proteſteeren van non-betaalinge, en daar van met de eerſte gelegentheidt advertentie te doen, in cas den acceptant ten verval dag voor ſijne Crediteuren abſenteert, latiteert, ofte by openbaare gerugte ter beurſe voor inſolvent beſaamt is?

van dien is geordineert, gehouden is ten verval-dagh, ofte ten minſten binnen den derden dagh daer na, te proteſteeren, en met de eerſte gelegentheyt daer van advertentie te doen, by ſoo verre den acceptant van een Wiſſelbrief ten verval-dagh voor ſijne Crediteuren abſenteert, latiteert, ofte by openbare gerucht voor inſolvent ter Beurſſe beſaamt is.

2.

Verklaren, dat by nalatigheyt van te proteſteren en advertentie te doen als vooren,

Of by nalatigheid van te proteſteeren, en advertentie te doen als vooren, den Trecker niet ontſlagen en wordt, behoudende het recht op den Acceptant; inſonderheidt, ſoo wanneer de Trecker, door 't nalaten en non-advertentie, intereſt en ſchade komt te lijden?

de Gever van de gelden, ofte die geene aen de welke de betalinge is geordineert, geen regres en heeft tegen den Trecker, voor al, by ſoo verre den Trecker, by het nalaten van het proteſt en non-advertentie, intereſſe en ſchade komt te lijden.

Seggen ja. Of niet als dan ordinaris alhier gevolght
worden de gedruckte costumen van Antwerpen , die
insgelijcks requireeren , dat het Protest , in soodanigen
cas , terstont , ofte binnen den derden dag , moet wer-
den gedaan , sonder dat men aldaar mach afwachten acht
ofte veertien dagen na den verval-dagh ; ofte andere kor-
ten tijdt , na exigentie van saacken ?

4.

Verklaren Of sy getuygen wel ooyt contrarie , en
neen : maar in tegendeel van dien , hebben sien practi-
nu onlanghs seeren ?
by mijne E. E. Heeren van den Gerechte verstaan te weesen ,
dat in soodanigen gelegentheyt den Trecker van gelde ont-
slagen was , door dien hy niet tijdelijck was geadverteert ,
niet tegenstaande daar tijdelijck en behoorlijck geprotesteert
was. Mr. Hendrik Kloeck seyt van dit exempel niet te we-
ten , als uyt het raport van de anderen.

5.

De Heer Hoe lange sy-lieden respectivelijck hier ter
Mr. Kloek o- Steede gepractiseert hebben ?
ver de 50. jaaren. Mr. Benedictus Ingels over de 36. jaren.
Mr. Paulus de Ligne 17. jaaren. Mr. Paulus Bisschop over de
23. jaaren. Mr. Iaçob de la Mine 15. jaaren. Mr. Paulus Buys
13. jaaren. Mr. Pieter Arnouts 9. jaaren. Mr. Cornelis Rogh
7. jaaren. Mr. David Ipelaar 8. jaaren. Mr. Hendrick Kloeck
8. jaaren.

Actum in Amsterdam den 17. Maart 1663. Onderstont,
Ian Munter , Roetert Ernst. Lager stondt , in kennisse van
my Secretaris , en was geteeckent , I. Corver.

Geenig arrest sal valideeren op eenige Wissel-
brieven die geprotesteert worden , ofte op 't pro-
test ; en de Notarisen , niet tegenstaande het Ar-
rest onder hun gedaan , sullen echter de Acten
van protest en de Wissel-brieven aan den houders
(des vermaandt zijnde) moeten overleveren ,
omme daar mede te handelen naar hun believen ;
ten waare alleene dat d'acceptant , by attestatie
van eenige van de Boeck-houders van de Wissel-
banck,

banck; konde vertoonen, dat de geheele partye van de Brief aan den houder op sijne reeckening is afgeschreven, ende hem validere; in welcken geval alleen, en niet anders, de Notarisen sullen gehouden weesen 't arrest te obedieren, *Willek.* 3. *d.* 1. *b. t.* 8. *n.* 10. *gestatueert* 24. *January* 1651. *en geconfirmeert* 31. *Januarij* 1656.

Mijne E. E. Heeren van den Gerechte, hebben verstaan, en (op den 2. December 1664.) geordineert, dat, in gevalle de acceptanten van de Wissel-brieven de betalinge van deselve ten vervaldagen komen te weygeren, de voorsz. Wissel-brieven met protest na de Treckers te rugge sullen werden gesonden, om de betaling te vorderen; ende indien de Treckers als dan deselve niet en voldoen, maar die onbetaalt laaten keeren, sullen de Houders tegens de Acceptanten soodanig recht hebben, als tegens de Treckers; namentlijck van Gijselinge op haar persoon, en arrest op hare goederen. *Vervolgh van de Willekeur. Derde deel,* 1. *Boek, pag.* 904.

Keure ende Ordonnantie

der Stadt

ROTTERDAM,

Op 't Stuck van de Wissel-banck: Mitsgaders het Wissel-recht.

ALsoo die van den Gerechte der Stadt Rotterdam, by experientie gewaar worden, ende in ervaringe komen, dat verscheyde Articulen van de Geoctroyeerde Ordonnantie van de Wissel-banck binnen dese Stadt op den xviij. April Anno xvjC. vijf ende dertigh gepubliceert, niet en worden geobserveert, streckende tot merckelijcke prejuditie van de Commertie, dat oock, tot accommodatie, ende gerief van de Koop-luyden, eenige weynige veranderinge daer inne dient te worden gedaen: Dat voorts van wegen de Wissel-brieven, die binnen dese Stadt gesloten, ofte gecontracteert worden, omme buyten 's Landts te worden betaeldt, ofte die buyten dese Stadt gesloten, ofte gecontraheert zijnde, alhier geaccepteert worden, dagelijcks komen te ontstaan menighvuldige quæstien, soo over de formaliteyt van het doen van de protesten in cas van non acceptatie en non-betalinge, als mede nopende de acceptatien van dien, *SOO IST*, Dat die van den Gerechte der voorsz. Stadt genegen zijnde daer inne, soo veel als mogelijck is, te voorsien, oock een yeder, die sijn geldt op Wissel is doende, tot des selfs securiteyt, te doen hebben prompt, ende expedijt Wissel-recht, goedt gevonden

onden hebben te keuren, en ordonneren, ſulcks keuren, en ordonneren mits deſen, 't gene hier a volcht:

Articul I.

Dat van nu voortaen alle, ende een yegelijck Ingeſetenen deſer Stad, wie ſy ſijn, niemand uytgeondert, præciſelijck ſullen hebben na te komen, nde achtervolgen den inhoude van de opgemelte)rdonnantie van Wiſſel-banck, daer toe in deſen m kortsheyts wille, wordt gerefereert, ende de velke hier mede in alle ſijne Leden, ende Articulen vort gerenoveert, ende vernieuwt, uytgeſeyt voor oo veel in het volgende Articul anders wordt geliſponeert: Tot welken eynde de meer-opgemele Ordonnantie van de Wiſſel-banck, beneffens leſen, oock weder op nieuws is gepubliceert.

II.

Dat mede van nu voortaen de betalinge van alle Wiſſelen, (die, volgende den inhoude van het vierde Articul van de opgemelte Ordonnatie, in Banco alleenlijck met Banck-gelt noodtſakelijck betaelt moeten werden) voortaen in Banco, met grof courant Silver-gelt, met de Lagio van het Banck-geldt daer by gerekent, ſal mogen geſchieden, ſullende aldaer geen kleynder ſpecie van gelt worden ontfangen als ſchellingen, van de welcke oock niet meerder en ſal ontfangen worden, als thien ten hondert.

III.

Dat na deſen, alle Wiſſel-brieven binnen deſe ſtadt geſloten, by faute van acceptatie, ofte betalinge, geproteſteert ſullen moeten worden naer de Rechten, Obſervantien ende Couſtumen van de plaetſe, daer de betalinge is gedeſtineert.

IV.

Dat van alle Wiſſelen binnen deſe Stad geſloten daer

daer af de Brieven overgelevert ofte afgesonden zijnde, na de overleveringe, ofte affendinge van dien, de betalinge niet promptelijck gedaen word, deselve betalinge inne gevordert sal mogen worden, by Gyselinge; mits alvoorens daer toe versogt zijnde consent van den Schout, Burgermeesteren ofte Schepenen deser stadt.

V.

Gelijck mede by Gyselinge van de Treckers van de Wissel-brieven sal mogen worden innegevordert de betalinge van alle Wisselen, die binnen dese Stadt gecontraheert ofte gesloten, ende ter Bancke alhier betaelt zijn, daer af de Brieven by faute van non-acceptatie, ofte non-betalinge, met behoorlijck protest, invoegen hier boven Articulo 3. wordt verhaelt, te rugge zijn gekomen: Mits mede alvorens daer toe versocht zijnde consent, als in het voorgaende Articul; welverstaende dat het Recht van de voorsz. Gyselinge sal komen te cesseren, soo wanneer de Treckers ten behoeve van de Houders van de Wissel-brieven, sufficientelijck sullen hebben gecaveert, dat de getrocken Wissel-brieven op haer verschijn-dagen promptelijck sullen worden voldaen.

VI.

Dat wijders by forme van Cortrecht, van de Acceptanten sal mogen worden in-gevordert de betalinge van alle verschenen Wissel-brieven die binnen dese stad sullen zijn geaccepteert.

VII.

Dat voorts alle Wissel-brieven van buyten komende, omme binnen dese stad betaelt te worden, by non-voldoeninge, geprotesteert sullen moeten worden uytterlijck binnen den sesten dagh na den Verval-dagh, den Sondagh ofte Heylige dagen, daer inne begrepen, ende den dagh na den Verval-dagh

l-dagh, voor den eersten dag gerekent; ten wa- dat, ter oorsake van 't sluyten van de Wissel-bank ene betalinge gedaen en konde worden, in hoe- nige gevalle geprotesteert sal moeten worden, nnen den tweeden, ofte uytterlijck den derden g na het openen van dien: Behoudelijck dat, in len gevallen, den sesten dagh na den Verval-dag, rstreecken sal wesen.

VIII.

Eyndelijck dat, voor het toekomende, alle ac- eptatien van Wissel-brieven sullen moeten ge- hieden, met onderteyckeninge van de namen, en enamen van de acceptanten, ofte der selver Ge- achtighdens, met expressie van haer-lieder qua- teyt, ende byvoeginge van tijd: op pene dat an- ers, ende by gebreke van dien, van wegens de louders van de Wissel-brieven geprotesteert sal nogen worden van non-acceptatie, in gelijcker oegen, als of de acceptatie was geweygert.

Aldus gedaen, gearresteert, ende na voorgaende Klocken-geslagh ter Puye van het Raedt-huys ge- ubliceert, den ix. October xvjc. ende tsestigh: 'ræsent *Mr. F. Verboom*, Schout; *I. van Berckel.* *. Verschueren*, *Mr. C. Prins*, Burgemeesteren, *P. Blanckert*, *I. Quacq. Mr. G. Visch*, ende *I. de Mey*, chepenen.

In kennisse van my,

W. van der Aa,

Rech-

Rechten en Coſtumen
van
ANTWERPEN,
van Wiſſelen.

I.

De gene die eenen Wiſſel-brief, aan hem gepre-ſenteert zijnde, niet en accepteert, en is uyt krachte van den ſelven Wiſſel-brief, niet gehouden, ten waare dat een Facteur (macht hebbende om ſijn Meeſter te verbinden) tot behoeven van ſijn Meeſters affairen, eenige ſomme van penningen op Wiſſel genoomen, ende eenen Wiſſel-brief aan ſij-nen Meeſter geſonden hadde, ten eynde hy den per-ſoon, van wien hy ſulcke ſomme ontfangen heeft, oft ſijn gecommitteerde daar af rembourſeren ſou-de.

II.

Item, ſoo wanneer een Wiſſel-brief op tijdt te be
talen is, ende gepreſenteert zijnde, niet en wort ge
accepteert, ofte dat na de acceptatie den dag geval
len zijnde, merckelijck vertrek van betalinge rijſt
en die de wiſſel-brief geſonden heeft, daar af wor
geadverteert, eer de wiſſel-brief met proteſt wede
komt, mach na conſtuyme van de Beurſſe den per
ſoon die de wiſſel-brief heeft geteekent, doen bor
ge ſtellen ter plaatſe daar den wiſſel gecontracteer
is, van te betaalen de ſomme daar in begreepen
met den prijs van den wiſſel en herwiſſel, ſoo verr
den Wiſſel-brief ſonder betaalinge geproteſteert
wederom geſonden wordt.

III.

Item, Nadien een Wiſſel-brief hier geſonden
gepreſenteert is, ende geaccepteert by den gen

daa

aar hy aan geaddreſſeert wordt,is d'acceptant,van
le ſomme in de Wiſſel-brief begreepen , debiteur ;
n niet te min blijft den perſoon die de Wiſſel-brief
eeft gemaakt , ende geteeckent , verbonden ; ſoo
lat , in gevalle d'acceptant den Wiſſel-brief niet en
etaalt, men mach tegens hem proteſteeren, en dan
ijn verhaal weder neemen aan den perſoon wien
le penningen , daar van den Wiſſel-brief proce-
leert , getelt zijn : dewelcke , mits hem toonende
net een van de Wiſſel-brieven het proteſt van gee-
ne betaalinge , voor Notaris ofte anderſints wette-
ijke tegens den acceptant gedaan, is gehouden den
Wiſſel-brief met den koſten , ſchade en intereſten
te voldoen onder cautie (ſoo wanneer de geaccep-
teerde Wiſſel-brief niet getoont en wordt) van de
penningen by hem ontfangen te reſtitueeren , ſoo
verre men (niet tegenſtaande den proteſte) nader-
handt bevonde den Wiſſel-brief,oft deel daar af,by
d'acceptant betaalt te zijn.

* *En is de ſelve proteſtatie van ſulken effecte , dat men uyt krachte van de ſelve alleen , mach hem weder addreſſeren aan den ſender van de Wiſſel brief , die de penningen eerſt heeft ontfangen : maar in geval-le niet geproteſteert waare binnen behoorlijcken tijde , ſoude de ſcynder des briefs oft eerſte debiteur ,* per delegationem *ontſlagen weeſen.*

IV.

Item , indien de Crediteur by gebreecke van be-
taalinge naar d'acceptatie , met de Wiſſel-brief en
proteſt wederom gekeert zijnde tot den gene die
de wiſſel-brief gemaackt , ofte de weerde van de
ſomme daar in begrepen, ontfangen heeft, van den
ſelven geene betaalinge en krijgt ; mach wederom
komen tegens den geenen die de Wiſſel-brief heeft
geaccepteert, ende hem van den ſelven doen betaa-
len met koſten , ſchade ende intereſten ; mits met
den geaccepteerde Wiſſel-brief, brengende pro-
teſt , ofte ander ſufficant beſcheyt , dat hy van den
ſender

sender van de wissel-brief, oft ontfanger van de penningen niet en is betaalt geweest.

V.

Item, als een Wissel-brief niet geaccepteert en word, magh eenen derden, ter eeren van de brief den selven accepteeren, ende daer af betalinge doen, en ontfangen transport van d'actie tegens den debiteur, om hem van den selven daer af te doen rembourseeren, ofte oock, latende het protest doen, den wissel-brief accepteeren, ende de betalinge doen, mits t'hemwaerts nemende den wissel-brief met den proteste, om daer mede zijn verhael te hebben: ende is de voorsz. derde persoon uyt krachte van sulcke acceptatie gehouden, de somme in de wissel-brief begrepen, te betalen.

VI.

Men en mag ook na de costume onder de Koop-lieden geuseert, geenen Wissel-brief betalen, eer dat den tijdt van betalinge van den Wissel-brief vervallen is; ofte anderfints soude de selve betalinge wesen tot perijckel van den geenen die de betaalinge gedaan heeft, in gevalle den persoon, aan wien hy de betaalinge voor den tijdt gedaan heeft, komt te failleeren.

VII.

Item, vermach de geene die de waarde van d
somme in de wissel-brief begreepen, getelt heef
(als meester van de wissel zijnde) de commissie daa
in begreepen, te weder-roepen, by den geenen di
de wissel-brief geschreven heeft *re integra*, al eer di
by den acceptant betaalt is; ten waare dat de geen
aen wien den Wissel-brief komt te betalen, gee
naackt mandataris ofte bevel-hebber en waare va
den seynder van de Wissel-brief: maer dat deselv
penningen hem toequamen, ende by den wisse
brie

brief bevel hadde *in rem suam*, om de somme daer in begrepen, t'ontfangen.

VIII.

Item, soo wanneer dat de gene, aen wien een Wissel-brief geaddresseert word, weygert den selven t'accepteeren, is den Crediteur gehouden *terstont, ofte den derden dage daer na*, te protesteeren.

IX.

Ende als een Wissel-brief geaccepteert is, ende t'sijnen verschijndage niet betaelt en wordt, soo is de geene wien toestaet de betalinge 't ontfangen, gehouden te protesteeren binnen den tijd *van 8 ofte 14 dagen, ofte sekeren korten tijd daer na, na exigentie en gelegentheyt van der saken*: ofte andersints so verliest hy sijn verhael tegen den sender van de Wissel-brief: ten ware dat den debiteur platte weygering van betalinge dede, hem in fraude van sijn crediteuren absenteerde, latiteerde, ofte by openbare geruchte ter Beursse voor insolvent befaamt waare in welcken gevalle is de Crediteur gehouden *terstondt* te protesteeren, ofte *binnen den derden daage* daar na.

X.

Des en mach de Crediteur, geduyrende den voorsz. tijdt, geenderley accoort van verdrag met den Debiteur maacken; maar moet den selven tot betaalinge vermaanen.

XI.

Ende is men in de voorsz. gevallen gehouden den Wissel-brief met den protest weder te senden, en partye daar van de weete te doen, met d'eerste commoditeyt.

EXTRACT

Uyt d'Ordonnantie van Keyser Karel, tot Antwerpen gepubliceert, den 16. October, 1541.

LE changes doivent estre payez en deniers evalüées par les derniers Ordonnances des Monoyes. Selon le vray prix de retour d'iceux par commun accord des Marchands ordonnées; sans prendre Asseurances de payement desdictes changes, s'il viennent en haut à Bas Pays, sans qu'aussi aucun pourra faire gageures, qu'ils nomment changes escommenses, sur le retour du dit changes, ou la prix d'iceux, sur paine de mille Carol, & arbitraire correction.

Geboden ende gepubliceert by myne Heeren den Schouteth; Borger-meesteren, Schepenen, ende Raadt der Stadt van Antwerpen, op den 18 Februarii, 1667.

ALsoo men dagelijcks ondervindt, dat daar komen diverssche abusen ende quade gewoonten in te breecken, over het accepteeren van de Wissel-brieven in dese Stadt te betalen; namentlijk by de buyten-lieden, die accepteeren, mits hun ten verval-dage te adviseeren: oock dat diversche persoonen, soo wanneer aan hun de Wissel brieven gepresenteert worden ter acceptatie, deselve accepteeren, sonder by-voeginge van hunnen naam ende toe-naam; waar door de meeste abusen in de negotie souden konnen komen in te breecken, die nochtans met de alderbeste trouwe moet in gevolght ende onderhouden worden. Om waar in te voorsien. Soo Is 'T, dat mijn voorschreven Heeren hebben geordonneert en geboden gelijk sy ordonneeren en gebieden mits desen, dat alle acceptanten, buytenlieden, ende wie het soude mogen wesen, op de Wissel-brieven alhier in Antwerpen te betalen by hunne acceptatie sullen gehouden wesen te stellen, aan wien men sich van hunnen 't wegen, binnen dese Stadt om de betalinge sal hebben te addresseeren, sonder dat de Houders des briefs sullen gehouden wesen hun voorder die

dien aangaande te adviſeeren: anders ende by ſaute van dien, als oock in cas van eenige exceptie, ſal mogen by de Houders des briefs worden geproteſteert van geene acceptatie, ende al oft de acceptatie waare geweygert.

Ordonneerende ende gebiedende mijne voorſchreven Heeren ook mits deſen, dat in toekomende alle acceptanten van Wiſſel-brieven alhier te betalen, ſullen gehouden weſen hunne acceptatie te onderteeckenen met hunne Namen ende toe-namen, ofte der ſelver gemachtighde, met expreſſie van hunne macht ende qualiteyt, ende met byvoeginge van den tijdt, ende in 't regard van de gemachtigde, waar dat het ſelve gepaſſeert is: anders, ende by gebreecke van dien, dat van wegen de Houderen der wiſſelbrieven ſal mogen worden geproteſteert van geene acceptatie, en al oft deſelve acceptatie als boven waare geweygert.

Ende om met gelijcke correſpondentie, ten opſicht van de Wiſſel-brieven, beneffens de nabuerige Provincien ende Steden voorts te gaan, ende over een te komen; Soo Is 'T, dat mijne voorſchreven Heeren hebben geordonneert en geboden, gelijk ſy doen mits deſen, dat alle Wiſſelbrieven, alhier binnen Antwerpen te betalen, in faute van betalinge, den ſesden dagh na den verval-dagh ſullen moeten worden geproteſteert, Sondagen ende Heyligh-dagen daar in begrepan: anders ende by faute van dien, ſal den Houder des briefs ſijne actie ende verhaal verlieſen tegen den ſeynder oft Trecker, in conformiteyt deſer Stadts Coſtuymen.

Ende om dat niemandt eenige ignorantie en ſoude komen te pretendeeren van deſe Ordonnantie: ſoo iſt dat deſe eerſt ſal in gaan, ende haar effect ſorteeren drie Maanden na de publicatie deſer, het welk ſal weſen den achtienden van May toekomende. Aldus geordonneert in de vergaderinge van den Maandaghſchen Rade, den 14 Februarii, 1667.

MAX GERARDI.

Der Stadt

H A M B V R G

Ordnung /

Von Wechsel und Wechselbrieffen.

I.

WEr einen Wechselbrieff acceptiret , der wird Debitor
oder Selbst-schuldiger / so wohl als der das Geld selbst
auffgecommen und empfangen hat.

II-

Wenn ein Wechselbrief von fremden Ohrten komt / und
auff einen zu acceptiren assigniret ist / und derselbe zu accep-
tiren sich weigert / so mach der Einhaber des Wechselbriefs
alsbald protestiren , will er aber demselven / so acceptiren soll /
zu gefallen 3. Tage warten / soll ihm solches / wofern kein Bote
immittels nach dem Ohrte da das Geldt ausgezehlet ist / gehen
würde / ohn præjudicirlich und ohn-schädlich seyn.

III.

Will in den dreyen Tagen der / an welchen der Wechselbrief
consigniret , nicht acceptiren , so gebühret dem Einhaber des
Wechselbriefs zu protestiren , das protest zu rück zu senden /
den Wechselbrief aber bey sich zubehalten / biß der betaget: will
alsdan derselbe / an welchen der Wechselbrief geschrieben / noch
bezahlen / so muß der Einhaber empfangen / iedoch daß die
wegen des Protests aufgewandte Unkosten zugleich mit erleget
werden: will er aber nicht bezahlen / so mus der Einhaber pro
testiren vom Haubtstuhl / Schaden und Intresse, das Protest
nebenst den Wechselbrief zurück senden / und die Bezahlung des
Haubtstuls / Intresse und Schadens / nach wechsel lauff / wi
die zurück gehet / von dem Principal aufnehmer / wieder fodern

IV.

Wan ein Wechselbrief betaget und verfallen / soll der Ein
haber desselben / am möglichsten Fleiße das Geldt zu fodern
nichts lassen erwinden / da aber der Acceptator in der Bezah
lung seumig befunden würde / soll der Einhaber des Wechse
briefs innerhalb zwölff Tagen zu protestiren schuldig seyn / un
soll ihm dieselbe Zeit / wofern er fleißig gefodert / und inmittel
keine novation , Pacta , und andere Gedinge mit den Accept
torn gemacht hat / un-nachtheilig seyn. Würde er aber na
ve

ORDONNANTIE
der Stadt
HAMBURGH,
Op Wissel, en Wissel-brieven.

I.

Die een Wissel brief *accepteert*, werd *Debiteur*, of selver Schuldenaer, soo wel als hy, die 't Geld selver opgenomen of ontfangen heeft.

II.

Wanneer een Wisselbrief van verre plaetsen komt, en op yemand van *geaccepteert* te worden, *geaßigneert* is, doch hy weygeigh is van deselve t'*accepteeren*, soo magh den toonder des Wisselbriefs terstond *protesteeren*. Wil hy echter drie dagen wachten en gevalle des geenen die *accepteeren* sou, soo sal hem sulcks, inien ondertusschen geen Bode gaet na de plaets daer 't Geld ytgetelt is, on-*prejudicieerlijck* of onschaedlijck zijn.

III.

Wil den geenen aen wien den Wisselbrief is *geconsigneert*, binnen de drie dagen niet *acceppteeren*, soo moet de Eygenaer des Visselbriefs *protesteeren*, en 't *Protest* te rugge senden, doch den Visselbrief by sich behouden, tot dat den selven bedaeght (of de ijd verstreken) is. Wil dan hy, aen wien de Wisselbrief houd, och betalen, soo moet den Eygenaer 't Geld ontfangen; onder *nditie*, dat te gelijck daer by geleght werden d'onkosten, weens 't *Protest* aengewend. Wil hy niet betalen, soo moet den ygenaer *protesteeren* van *Capitael*, Schade en *Interest*: oock 't *rotest*, nevens den Wisselbrief, te rugge senden, en de betaling an *Capitael*, *Interest* en Schade, na Wissels-loop, gelijck deselve e rugge gaet, van den *principalen* opneemer weer eysschen.

IV.

Wanneer een Wisselbrief nu bedaeght en verschenen is, soo al den Eygenaer des selven niet laten ontbreken met alle mogeijcke vlijt, om 't geld te eysschen. Maer soo den *Accepteur* in de etaling versuymigh werd bevonden, soo sal den Eygenaer des Visselbriefs schuldigh zijn, binnen twaelf dagen te *protesteeren*. Dese tijd sal hem niet tot nadeel strecken, indien hy neerstigh genaent, en ondertusschen geen nieuwe conditien en andere hanlelingen met den *Accepteur* heeft opgeright. Doch indien hy

verlauf der 12. Tage protestiren, so hat er damit seinen Anspruch an den principal Aufnehmer verlohren / und muß sich an den Acceptatorn halten / es were dan daß Sontage oder Heilige Tage einfielen / darauf kein Protest mach gemacht werden.

V

Wan einer einen Wechselbrief zu sich nimpt / und gelobt zu acceptiren, der soll zubezahlen schuldig seyn.

VI.

Wird iemand ein Wechsel zu acceptiren gegeben / und derselbige solchen drey Börse-zeit bey sich behelt / und der vorige Einhaber des Wechselbriefs ihm wieder abfodert / aber nicht wieder bekommen kan; so soll derselbe vor volkömlich acceptirt gehalten: und wan derselbe verfallen / von dem / der den Wechselbrief über vorbenandte Zeit bey sich behalten / und auff beschehene Aufoderung nicht von sich gegeben / bezahlet werden.

VII.

Wan einer Geldt aufgenommen / und am bestimten Ohrte / der darauf gegebene Wechselbrief nicht acceptiret wird / und davon protest wieder zurück köme; so ist der Auffnehmer in continenti ohne Verzug / Bürgen zu stellen / oder gute Wahre und Pfand zu lievern verpflichtet / damit der Creditor wegen Häubtstuls / Unkosten und Schaden / möge gesichert seyn.

VIII.

Wan ein Diener ohne Schrifftliche Vollmacht und Instruction, einen Wechsel der an seinen Herrn consigniret, acceptiret: so ist der Herr denselben / wen er verfallen / zubezahlen nicht verbunden: hat aber der Diener schriftliche Vollmacht von seinem Herrn / so muß der Herr auff verfallene Zeit billig zahlen.

IX.

Wan einem ein Wechselbrief præsentiret, und vond demselben nicht acceptiret ist / mach der dritte zu Ehren dessen / der den Wechselbrief ausgegeben / acceptiren, und wan derselbige / der Bezahlung gethan / und durch transport den Wechselbrief empfangen / hat er die Action gegen den debitoren, von demselbigen die Bezahlung wieder zu suchen / oder er lasse protestiren, acceptire den Wechselbrief und bezahle / und nehme zu sich der Wechselbrief mit den protest, damit er das seine könne wieder fodern / und dieselbe dritte Persohn ist in krafft der acceptation schuldig den Wechselbrief zu bezahlen.

X. Es

eerſt quam te *proteſteeren* na verloop der twaelf dagen, ſoo heeft hy daer meê verlooren ſijn Aenſpraeck op den principalen opneemer, en moet ſich houden aen den *Accepteur*: Ten ware dan Son of heylige dagen invielen of tuſſchen beyden quamen, op welcke geen *proteſt* magh werden gemaeckt.

V.

Als yemand een Wiſſel-brief tot ſich neemt, en belooft t'accepteeren, deſelve ſal ſchuldigh zijn te betalen.

VI.

Soo yemand een Wiſſel werd gegeven om t'accepteeren, en hy deſelve drie Beurs-tijden by ſich behoud, en den voorigen beſitter des Wiſſel-briefs hem dien weêr afeyſcht, doch niet kan bekomen, ſoo ſal degedachte Wiſſel-brief voor Volkomentlijck geaccepteert werden gehouden; en alſſe verſcheenen is vervallen, ſal ſy van dieſe over de voorgenoemde tijd by ſich heeft gehouden, en op gedane afeyſſching niet weêr heeft gegeven, moeten betaelt worden.

VII.

Wanneer yemand geld heeft opgenomen, en de daer op gegevene Wiſſel-brief ter beſtemder plaets niet werd geacccepteert, maer daer van *Proteſt* weer te rugge koomt, ſoo is den Opneemer in *continenti*, ſonder uytſtel, verplight, Burgen te ſtellen, of goede Waar tot pand te leveren, op dat de *Crediteur* voor hooft-loon, onkoſten en ſchade moght verſekert zijn.

VIII.

Wanneer een Dienaer, ſonder ſchriftlijcke vollemacht en inſtructie een Wiſſel-brief, aen ſijnen Heer *geconſigneert*, *accepteert*, ſoo is den Heer, deſſelven verſcheenen zijnde, tot de betalingh niet verbonden. Maer heeft den Dienaer een ſchriftelijcke vollemacht van hem, ſoo moet hy, de tijd vervallen zijnde, billijck betalen.

IX.

Als yemand een Wiſſel-brief gepreſenteert, maer van hem niet geaccepteert werd, ſoo magh eenen derden, ter eeren des geenen, die de Wiſſel-brief heeft gegeven, *accepteeren*: Als nu deeſen de betalingh gedaen, en door *Transpore* den gedachten Wiſſel brief ontfangen heeft, ſoo heeft hy d'*Actie* tegens den *Debiteur*, om van den ſelven de betalingh weer te ſoecken. Of hy *proteſteer*, *accepteer* den Wiſſel-brief; betael, en neeme na ſich den Wiſſelbrief met het *Proteſt*, op dat hy 't ſijne mocht weer eyſſchen. Deeſen derden perſoon is uyt kraght der *Acceptatie* ſchuldigh, den gemelden Wiſſel-brief te betalen.

X.

Es soll niemand einigen Wechselbrief bezahlen / ehe und zuvor daß derselbige betaget und verfallen: Dan da es sich begebe / daß derselbe / an dehm die Bezahlung vor der Zeit geschehen / inmittelst faillirte, auff solchen Fall ist sodahne Bezahlung zu Nachtheil und Gefahr desselben / der den Wechselbrief vor der Zeit bezahlet hat.

XI.

Es mag auch der jenige / der die Summa der Pfenninge / in dem Wechselbrief gemeldet / ausgezehlet / als Herr des Wechsels / die commission darin begriffen / wiederuffen / oder wiederruffen lassen durch demselben der den Wechselbrief re integra geschrieben / ehe und zuvor der acceptant denselbigen bezahlt: Es were dan daß der jenige / an den der Wechselbrief zu bezahlen gelanget / kein schlechter Mandatarius oder Befehlhaber des senders des Wechselbriefs / besondern daß dieselbige Pfenninge ihm gehörig / und bey dem Wechselbrief aviso und Befehl bekommen / in rem suam und zu seinem selbsteigenen Nutzen / die daerinnen begriffene Summa zu empfangen.

XII.

Wan Wechsele auff Franckfurth / Leipzig / Naumburg / und dergleichen Messe und Jahrmärckte / übergeschrieben / daselbsten acceptiret, und nicht bezahlet werden / solle der Inhaber des Wechselbriefs ohne præjuditio und Nachtheil drey Tage / nachdehm das Geleide weggezogen / an den Orten da das Geleide breuchlichen / und an andern Orten drey Tage nach der Zahl-woche das protest zu thun gegönnet werden: würde er aber gar nicht / oder nach verlauff 3. Tagen / protestiren, hat er seine Action gegen den Principal Auffnehmer damit verlohren / und sich an dem Acceptatorn zu halten.

Des

X.

Niemand moet eenigen Wisselbrief betalen, voor dat den selven vervallen of verscheenen is. Want indien 't gebeurde dat hy, aen wien de betaling voor den verschijndagh geschiede, ondertusschen quam te *failleeren*, soo staet in sulck een geval soodanigh een betaling tot nadeel en gevaer des geenen, die de Wissel-brief voor den tijd heeft betaelt.

XI.

Oock magh den geenen, die de Summa of Penningen, in den wisselbrief vermelt, heeft getelt, als Heer des wissels, de daer in begrepen zijnde *Commissie* weerroepen, of laten weerroepen, door den selven die de wissel-brief *re integra* heeft geschreven, eer en alvooren den *Acceptant* den selven betaelt. Ten ware dan dat hy, aen wien den wissel-brief houd, om den selven te betalen, geenen slechten *Mandatarius* of Lasthebber van den Sender des wissel-briefs was, maer dat deselve penningen hem toe behoorden; en by den wissel-brief *aviso* en bevel had bekomen, in *rem suam*, en tot sijn eygen nut de daer in begrepene som t'ontfangen.

XII.

Wanneer wissels op *Franckfurt*, *Leipzig*, *Naumburg*, en diergelijcke Missen of Jaermarckten overgeschreven, aldaer geaccepteert, en niet betaelt worden, soo sullen de Besitters des wisselbriefs, sonder *præjuditie* en nadeel drie dagen, na dat het Geleyde is weggetrocken, aen de plaetsen daer 't Geleyde gebruyckelijck is; en aen andere oorden drie dagen na de betael-weeck, vergunt worden, *protest* te mogen doen. Doch indien hy gantsch niet, of na verloop van drie dagen protesteerde, soo heeft hy sijn *Actie* tegen den principalen opneemer daer door verlooren, en moet sich houden aen den *Acceptant*.

Deß Heil. Reichs-Stadt

Franckfurt am Mayn /

Erneuerte Ordnung in Wechsel- und Kauff-mans-geschäfften.

WIr Racht des heilige Reichs Stadt Franckfurt am Mayn/
fügen hiemit Männiglichen / sonderlich aber allen und
jeden einheimischen und fremden Kauff-und Handels-
leuthen / welche in alhie gewöhnliche Messen / und sonsten ihre
Commercia und Wechsel treiben und führen / zu wissen/ welcher
gestalt wir aus denen uns vorkommenen Klagen befunden / daß
nun eine zeithero mit denen Wechselbriefen / so auff diese Stadt
oder dero Messen gerichtet/allerhand Unordnung und Mißbräu-
che eingerissen. Weil dan solches nicht geringe Ungelegentheit,
Confusion und kostbare langwirige Procefs und Rechtfertigung
verursacht/ und dahero zu besorgen/ da deme nicht begegnet wer-
den solte/ daß hierauß anders nichts / als eine Zerrittung der
Negotien und Wechselhandlung / zu nicht geringem Abbruch
Schaden und Nachtheil der alhiesigen hochbefreyeten Messen
entstehen möchte.

Als sind wir dahero allen solchen Ungelegenheiten / so wo
für uns selbsten / als auff dienstfleissiges Anhalten und Bitten
verscheidener Kauff-und Handels-leuth zubegegnen / und des
sentwegen Einsehens zu haben / auch wie es ins künfftige in un
seren Messen / und darzwischen / in Kauf-und Wechselshand
lung zu halten / gewisse Verorduung zu machen/ bewegt und ge
müßiget worden.

Ordnen derowegen und setzen hiemit durch diß unser offentlic
Edict, und wollen / wie in nachgesetzten verschiedenen Puncte
folget.

I.

Nachdem erstlich sich mehr als zu viel begeben/ daß einige vo
frembden Kaufleuten / so nicht selbst anhero kommen / sonder
entweder Söhne oder Töchtermänner / Factorn oder Diener
umb alle ihre Geschäffte zuverrichten / abfertigen / das jenige
was solche ihre Abgeschickte contrahiret und gehandelt / in Di
putat gezogen / daß hinfüro die frembden Kauffleuthe / sold
ihre anhero abgeschickte Persohnen / so wohl inals ausserha
Meß-zeiten / nit general oder special, auf eine gewisse Zeit g
richteten / oder ohne Zeit gesetzten Mandatis und Vollmachten

de

VERNIEUWDE ORDONNANTIE

Des H. Roomschen Rijcks-Stads

FRANCKFURT aen den MAYN,

Op Wissel en Koopmans saecken.

WY Raed des H. Rijcks-stad *Franckfurt aen den Mayn*, doen hier meê een yeder weeten, insonderheyd alle en yeder inlandsche en vreemde kooplieden, welck in de hier gewoone Missen en andersins haere *Commercie* en Wissel drijven, hoe wy aen de klaghten, ons voorgekomen, hebben bevonden, dat nu sederd een tijd herwaerts ontrent de Wissel-brieven, op deese Stad en der selver Missen gerigt, allerley onordentlijckheden en misbruycken zijn in-gebroocken. Vermits nu sulcks geen geringe ongelegenheyd, *Confusie*, en kostlijcke langduerige *Processen* veroorsaeckt, en derhalven te vreesen staet, indien hier in niet voorsien wierd, dat daer uyt niet anders sou komen te ontstaen, als een verwoestingh der *Negotie* en Wissel-handelingh, tot geen kleynen afbreuck, schaede en naedeel der hier gehouden-werdende hoogh-bevryde en bevoorreghtede Missen.

Soo zijn wy, na al soodaenige ongelegentheden, so wel voor ons selven, als op ernstigh aenhouden en bidden van verscheydene Koop lieden, te voorkomen, bewoogen en genoodsaeckt geworden, seeckere *Ordonnantien* te maecken, hoe men sigh voortaen in onse Missen, en tusschen deselve in Koopmans en Wissel-handelingen, sal hebben te reguleeren.

Ordonneeren derhalven door dit ons openbaer *Edict*, en willen, 't geen in de hier nae gestelde *Artijckelen* volgd.

I.

Eerstelijck, naedien het meer als te veel gebeurd is dat eenige der vreemde Kooplieden, welcke selver niet hier komen, maer of haere Soonen of Schoon-soonen, *Factoors* of Dienaers afvaerdigen, om al haere saecken te verrigten, in *dispuut* hebben getrocken 't geen van sulcke haere Afgesondene was *gecontracteert* en gehandeld: Soo sullen voortaen de gedagte vreemde Kooplieden soodaenige haere herwaerts afgesondene persoonen, soo wel in als buyten de Mis-tijd, sulckerwijs voorsien met een *generale* of *speciale* op een seeckere tijd gerigtede of sonder tijd gestelde *Mandatis* en Vollemagten, dese volkomen geweld sullen

dergestalt versehen sollen; daß ihre Abgefertigte/ so wol in kauffen als verkauffen/ Wechselschliessen/ acceptiren, empfangen/ zahlen/ abrechnen/ quittiren/ und was sonsten nach Art und Natur einer jeden Negotii nöhtig seyn wird/ zu thun und zu lassen/ vollkommenen Gewalt haben/ auch solche Mandata und Vollmachten von jedes Principalen Obrigkeit Legatisirt seyn sollen.

II.

Vnd damit die jenige/ so mit solchen abgefertigten negotiiren, von denen Mandatis eigentliche und nohtige Nachricht haben mögen; so soll ein ieder Mandatarius oder Gevollmächtigter schuldig und gehalten seyn/ deme iederzeit alhie dazu verordneten/ und absonderlich be-eydigten Notario, seine Vollmacht mit einer gleichlautenden Copia zuzustellen/ welche dan der Notarius so balden mit dem Original selbsten conferiren, und ad Protocollum bringen; auch daß Original, nachdem er dasselbe/ daß es ad Protocollum gebracht/ unterzeichnet haben wird/ wider zurück geben/ der Gevollmächtigte aber die ad Protocollum gebrachte Copey dergestalt unterzeichnen soll/ daß er das Original widerumb zu seinen Händen bekommen hat.

III

Die jenige Mandata und Vollmachten/ so ohne Zeit gesetzet seynd/ sollen so lang in vigore verbleiben/ biß die Principales selbige selbsten behöriger massen revociren, und solche revocation durch den verordneten Notarium ad protocollum notiren lassen werden/ wie dan die Revocatio, wan sie nicht ad Protocollum geregistrirt seyn wird/ von Vnkräfften seyn soll.

IV.

Würde sich aber begeben/ daß ein oder der ander Principal seine gegebene Vollmacht/ so auf eine gewisse Zeit gerichtet ist/ vor verfliessung solcher Zeit cassiren wolte/ so soll er dieselbe auffrichtig und ohne männiglichs Schaden selbsten revociren, und solche Revocation, wie gedacht/ ad protocollum ordinatum notiren und registriren lassen: und soll das jenige/ was vor der Revocation negotiiret worden/ in seinen Kräfften bleiben.

V

Als auch eine Zeit hero in Societäten und Gemeinschaften dieses eingeschlichen/ daß die Gemeinere oder Socii sich nicht alle/ oder wohl gar nicht/ sondern allein nach dem Authore oder Anfänger der Societät/ so längsten verstorben/ nennen oder schreiben/ und man dahero nicht wissen können/ wer und wie viel in solcher Societät begriffen/ und an welche man sich/ im fall einer von denen Sociis verstürbe oder in Mißcredit würde/ zu-

len hebben, om soo wel in koopen als verkoopen, Wisselsluyten *Accepteeren*, ontfangen, betaelen, afreeckenen, *quiteeren*, en wat voorts nae den aert en natuer van elcke *Negotie* nodig sal sijn, te mogen doen of laeten, nae haer goed vinden. Oock sullen deese *Mandaten* en Vollemachten in ydere *principaele* overheyd *gelegatiseert* zijn.

I I.

En op dat de geene, welcke met soodaenige Afgesondene *negotieert*. eygentlijck en noodigh naricht mogten hebben in de gedaghte *Mandatis*, soo sal yeder *Mandatarius* of Gevolmaghtighdê gehouden zijn, den altijd alhier daer toe verordineerden en afsonderlijck be-eedigden *Notarius* sijne Vollemagt met een gelijck luydende *Copy* ter hand te stellen: Welcke dan dien *Notarius* terstond met het *Origineel* selfs sal *confereeren*, en op 't *Protocol* brengen. Over 't *Origineel* (nae daer op geteeckend te hebben, dat hy 't uyt *Protocol* heeft gebracht) weer te rugg' geven. Waer tegens de Gevolmaghtighde sal teeckenen op de uyt *Protocol* gebrachte *Copy*, dat hy 't *Origineel* weer in handen heeft bekomen.

I I I.

De *Mandata* en Vollemaghten, welcke sonder tijd zijn opgesteld, sullen so langh in *vigeur* blijven, tot dat de *Principalen* selfs deselve op een behoorlijcke wijs *revoceeren*, en soodaenigh een *revocatie* door den verordineerden *Notarius ad Protocollum* sullen laten *noteeren*: en gelijck dan de *Revocatie*, als deselve niet in 't *Protocol* is *geregistreert*, kraghteloos sal zijn.

I V.

Maer indien 't gebeurde, dat den eenen of den anderen *Principael* sijne gegevene Vollemaght, zijnde geaght op een seeckere gestelde tijd, voor 't eyndigen van deselve wou *cassceren*, soo sal hy die opreghtelijck en sonder yemands schaede *revoceeren*; oock sulcke *revocatie*, gelijck alreede geseght is, *ad protocollum ordinatum* laeten *noteeren* en *registreeren* 't geen van dese *revocatie* is *genegotieert*, sal in kraght en waerde blijven.

V.

Vermits oock sederd een tijd herwaerts in *Societeyten* en Gemeenschappen is ingekropen, dat de *Socii* sigh niet alle, of oock wel gantsch geene, maer alleen den *Autheur* of Aenvanger der *Societeyt* sigh noemen of schrijven, die nu al over langh is gestorven, en men derhalven niet kan weeten, wie en hoe veele tot sulck een *Societeyt* behooren, en aen welcke men sigh, in geval eenen der *Sociis* quam t'overlijden, of in mis-*credii* verviel,

zuhalten / und selbige als socios & correos debendi zu conveni-ren und zu actioniren hatte. So sollen hinfüro alle und jede / so wol hiesige / als frembde Kaufleute / so in einer Societät be-griffen / in der jenigen Vollmacht / die sie einem auß der Com-pagnie oder einem andern / der Compagnie Geschäfte zuverrich-ten / auftragen / sich sampt und sonders / ohne Außlassung ei-niges Mit-verwanten / nahmhaft machen / damit der veror-dnete Notarius nicht allein solche Volmacht / so ihme zugestelt werden soll / sondern auch der Sociorum und gemeinern Namen ad Protocollum bringen / und deme / welchen daran gelegen / davon Nachricht geben könne / wozu er dan gehalten seyn soll.

VI.

Würde auch eine Compagnie oder Geselschafft sich zu Zeiten separiren und scheiden / so sollen die gesampte Socii solches ihren Correspondenten, insonderheit ihren Creditoren, wie nicht weniger dem verordneten Notario förderlich kundt zu thun schul-dig / oder in Entstehung dessen / und bey vorgangener heimli-chen Separation, gewärtig seyn / daß sie in allen folgenden Ne-gotiis für ihre vorige gemeinere / nach wie vor / und als wan die Compagnie noch in völligem Esse und vigore were / in soli-dum hafften / und davor convenirt werden können und mögen. Vnd soll der Notarius die ihme notificirte Separation ad margi-nem, der dem protocollo eingetragenen Vollmacht zu notiren schuldig seyn.

VII.

Weil auch in acceptirung der Wechselbriefe nicht wenige Vn-ordnung eingerissen / so sollen hinfüro / deme zu begegnen / alle acceptationes in und ausserhalb der Meßzeiten / entwede[r] von denen Principalen selbsten / oder dero Gevollmächtigte[n] auf die Wechselbriefe mit Namen und Dato geschrieben wer-den.

VIII.

In Meßzeiten soll die Acceptation der Wechselbriefe de[n] Montag eingangs der Meß ihren Anfang haben / und sich bi[ß] den Dienstag umb neun Vhr Vor-mittag in der zweyten ode[r] Zahlwochen erstrecken / da dan kein præsentant schuldig sey[n] soll / sich mit der Acceptation länger aufhalten zu lassen / so[n-]dern wan selbige biß umb besagte neun Vhr nicht erfolgt / a[l-]dan die Wechselbriefe protestirt, oder doch zum wenigsten no[-]tirt werden mögen. Jedoch soll dem Creditori und præsentan[-]ten, da er es nöhtig erachten wird / auch vorhero zu protestire[n] frey stehen / wie dan einem jeden / deme in der ersten Woche d[ie] Acceptation simpliciter verweigert wird / den Wechselbrief p[ro]

hono[r]

iel, heeft te houden, en deselve als *Socios & correos debendi* te *onvenieren* en t'*Actioneeren*; Soo sullen kort aen alle en yeder, oo wel hier woonende als vreemde Koop lieden, welcke in een *ocieteyt* sijn begreepen, in de Vollemaght, welckese eenen uyt e *Compagnie*, of eenen anderen opdraegen, om de geschesten er *Compagnie* te verrighten, sigh gesaementlijck en elck in 't byonder naem-kondigh maecken, sonder uytlaetingh van eenigen ede-verwant; op dat den verordonneerden *Notarius* niet alleen odaenigh een Vollemaght, die hem ter handen gesteld sal worden, maer oock de naemen der Gesellschaps-genooten *ad Protocollum* brengen, maer oock de geene, welcke daer aen gelegen s, daer van berigt geven kan: 't welck hy sal gehouden zijn te oen.

V I.

Indien oock een *Compagnie* of Gesellschap sigh wou *separeeren* n van een scheyden, soo sullen de gesaementlijcke *Socii* sulcks aere *Correspondenten*, insonderheyd haere *Crediteuren*, desgeijcks oock den verordonneerden *Notarius* tijdlijck moeten doen veeten, of by naelaetigheyt van dien, en by geschiede heymeijcke *separatie* moeten verwaghten, datse in alle volgende *Negotien* voor haere voorige *Compagnie* nae als voor, en even als of 't Geselschap noch in volle *esse* en *vigeur* was *in solidum* staen ullen, en daer voor aengesproocken konnen en mogen worden. En sal de *Notarius* schuldigh zijn, de hem *genotificeerde Separatie* e *noteren in margine* van de in 't *Protocol* overgedraegene Vollenaght.

V I I.

Wijl oock in 't *accepteeren* der Wissel-brieven niet weynige disoordens zijn ingebroocken, soo sullen, om deselve te voorkomen, voortaen alle *Acceptatien* in en buyten de Mis tijden of van de *Principale* selfs of van haere Gevolmaghtighde op den Wissel-brief met naem en *dato* worden geschreven.

V I I I.

In den tijd der Mis sal d'Acceptatie der Wissel-brieven haeren aenvangh hebben 's maendaghs van den ingangh der Mis, en sigh uytstrecken tot op dinghsdagh ten negen uyren voormiddags in de tweede of derde betael-weeck. Welcke tijd verstreecken zijnde, sal geenen *præsentant* schuldigh zijn, sigh met d'*Acceptatie* langer te laeten ophouden: maer als deselve voor de genoemde negende uyr niet volgd, soo sal de Wissel-brief *geprotesteert*, of ten minsten *genoteert* mogen worden. Eve wel sal den *Crediteur* en *Præsentant*, indien hy 't noodigh sal achten, oock vry staen, te vooren te *protesteeren*: gelijck dan een yeder, die als in d'eerste weeck d'*Acceptatie simpliciter* werd geweygerd, den

wissel-

honor di Lettera sopra protesto, acceptiren wolte / deme soll als dan neben dem Wechselbrief der protest zu seinem Behuf zugestelt werden.

IX.

Die Vrsachen der Verweigerung den Wechselbrief zu acceptiren, soll der verordnete Notarius entweder selbsten / oder da er wegen überhäuster Meßgeschäffte es an der Zeit nicht hat / durch einem andern substituirten Notarium von denen Recusanten, oder deren Bedienten vernehmen / und denen Protesten einverleiben / auch über alle wegen der nicht beschehnen Acceptation, absolute protestirte Wechselbrief ein besonderes Protocollum halten. Würde aber jemand nach geschehener Außfertigung des protests vor Abgang oder versendung desselben / den Wechselbrief zu bezahlen offeriren, und sich erbieten / derselbe / wie auch derjenige / so per Honor di Lettera zahlet / soll auch zu gleich die Vnkosten gutzuthun schuldig seyn.

X.

Die jenigen Wechselbriefe / so zwar in der Meß acceptirt, aber zu rechter Zeit nicht bezahlt worden / sollen den Sambstag in der Zahlwochen / wie bißhero bräuchlich gewesen / gleich so bald von der Zeit an / wenn die Kaufleute von dem gewöhnlichen Platz ihrer Versamlung abgangen sind / oder damit es zu gewissern Zeit gebracht werde / von zwey Vhr nach Mittag an biß zur Sonnen Vntergang / von dem verordneten Notario au des Creditoris oder præsentanten Requisition notiret, und de protest entweder bey der folgenden ersten oder andern Post zum längsten fortgesendet werden.

XI.

Die gereiterirte und transportirte oder indossirte Wechselbri fe / wiewol sie gemeintglich späth in die Messen alhie ankommen sollen aus gewissen Vrsachen nicht ferner verbotten / sonder angenommen werden.

XII.

Die gewöhnliche protestations-Zeit zwischen den Messen / d ren Wechselbriefe a uso, welcher Zahlung auf 14 Tage nach b schehener Acceptation zuverstehen ist / soll seyn / wie bißhero al hie üblich gewesen / daß nemblich der præsentant nach dem Ve fal tag des Wechsels / noch vier Discretions-tage / ohne se præjuditz und Nachtheil mit der protestation einhalten könn doch mit diesem Vnderscheid / daß der Tag / an welchem d Wechselbrief præsentirt und acceptirt worden / nicht mit / so ern der folgende für den ersten Tag / und daß Sonn-und ho

Fe

Wissel-brief *per honor di lettera sopra protesto*, *accepteeren* wou-ds dan nevens den Wissel-brief, 't *Protest* tot sijn behoef sal wer-den ter hand gesteld.

IX.

D'oorsaecken van de weygeringen der *Acceptatie* des wissel-briefs sal den verordonneerden *Notarius* selfs, of (indien hy wegens de menigvuldige mis-geschaften, de tijd niet had) door eenen anderen *gesubstitueerden Notarius* van den *Recusant* of sijnen Bedienden verneemen, in 't *Protest* inlijven: oock voor alle dingen in d'*absolute geprotesteerde* wissel-brief ter oorsaeck der niet geschiedede *Acceptatie*, een bysonder *Protocol* houden: Doch indien yemand, nae de vervaerdigingh des *Protests*, voor des selvens affsendingh, sigh *offereerde* den Wissel-brief te be-taelen, den selven, gelijck oock den geenen, die *per honor di lettera* betaeld, sal te gelijck schuldigh zijn, d'onkosten goed te doen.

X.

De wissel-brieven, welcke wel in de Mis *geaccepteert*, maer ter regter tijd niet betaeld worden, sullen op Saterdagh in de betael-weeck, gelijck tot noch toe gebruycklijck is geweest, stracks van dien tijd af aen, dat de Koop-lieden zijn afgegaen van de gewoone plaets harer versaemelingh, of (op dat het tot een seeckere gesettede tijd werde gebragt) van twee uyren 's naer-middaghs tot op Sonnen-ondergangh van den geordonneerden *Notarius* op des *Crediteurs* of *Præsentants Requisitie* genoteert, en 't *Protest* by de volgende eerste, of ten langhsten tweede post voortgesonden worden.

XI.

De *gereitereerde* en *getransporteerde* of *geindosseerde* wissel-brieven, alhoewelse gemeenlijck laet in de Missen alhier aenko-men, sullen, om seeckere oorsaecken, niet verder verbooden, maer aengenomen worden.

XII.

De gewoonlijcke *Protestations-tijd* tusschen de Missen der wis-sel-brieven *a uso*, welcker betaelingh op veerthien daegen nae ge-schiedede *acceptatie* te verstaen is, sal zijn gelijck tot noch toe hier in gebruyck geweest is; naementlijck, dat den *præsentant* nae den verschijn-dagh des wissels noch vier daegen van *discre-tie*, sonder sijn *præjuditie*, maer wel, de *protestatie* kon ophou-den: Doch met dit onderscheyd, dat de dagh, op welcken de wissel-brief is *gepræsenteert* en *geaccepteert* geworden, niet meê, maer den volgenden voor den eersten dagh; en dat den Sondagh

Festtäge eben so wol in die Verfall-zeit / aber nicht under d Discretions-tage gezehiet werden sollen.

XIII.

Von solcher Zeit-rechnung und Dilation sollen aus genom-men seyn die jenige wechselbriefe / so auf zwey oder drey Tage Sicht oder à Vista lauten / bey welchen der Acceptant keine Dis-cretions-tage zu geniessen hat / sondern nach der Acceptation und Verfall des Wechselbriefs aufs längste in 24. Stunden zu zahlen schuldig seyn soll.

XIV.

Die Bezahlung der Valuta oder Wehrts des Geldes in denen Wechselbriefen / so von denen Orten / dahin der hiesige Meß-Conto gemacht wierd / in- und ausserhalb den Messen ankom-men / auf Reichsthl: gerichtet seynd / soll Wechselgelt à 74. Kreutzer / und nicht von 90. Kreutzern oder Courant Geld / es sey dan / daß solches ausdrücklich gemeldet sey ; jedoch beyder-seyts / es sey gleich Wechsel-oder courrant-gelt / in guten groben Gelt-sorten verstanden werden.

XV.

Dieweil auch in Wechsels-sachen / wiewol dieselbe zu Beför-derung der unentbehrlichen Commercien de simplici & plano zu erörtern seynd / die Exceptio non numeratæ pecuniæ, oder di Außflucht nicht bar dargezehlten Geldts / zu hinderung den Ne gotien eingeführt werden wöllen: So soll dieselbe in dene Wechsel-sachen nicht zulässig / sondern außgeschlossen seyn dergestalt daß der jenige / so einen Wechselbrief simpliciter ac ceptiret / gemeldte exception keines weges vorschützen mag sondern parate Zahlung / mit vorbehalt seines Rechtens / z thun schuldig seyn soll.

XVI.

Wie dan solche exceptio auch in allen rescontri keines wegs ad mitirt werden / auch die rescontri selbsten / wan sie nicht mi approbation der sämptlich rescontrierenden Personen fürgan gen / hiemit für ungültig declariret seyn sollen.

XVII.

Es sollen auch alle Assignationes auf gefahr der Assignante geschehen / es sey dan / daß der Assignatus die Anweisung ab solutè acceptire und annehme.

XVIII.

Bey denen Fallimenten, so sich all hie begeben / hat ma auch eine zeit hero erfahren müssen / daß ob zwar die Außlä dische so wohl / als inheimische und hiesige Kaufleute in co cursum admittirt worden / und dieselbe gleich den hiesigen ihr r tum bekommen / dannoch den Unserigen bey etlichen der Au

länd

of hooge Feest-daegen in de verschijn-tijd, doch niet onder de *Discretie* daegen sullen worden gereeckend.

XIII.

Van dese Tijd-reeckeningen en *Dilay* sullen uytgeslooten zijn soodaenige wissel brieven, welcke op twee of drie daegen, of *à Vista* luyden: By welcke den *acceptant* geen daegen van *Discretie* heeft te genieten, maer nae acceptatie en verschijningh des wissel briefs schuldigh is, ten langhsten binnen vier-en-twintigh uyren te betaelen.

XIV.

De betaelingh der *Valuta* of waerde des gelds in de wissel-brieven, welcke in en buyten de Missen aenkomen van de plaetsen, daer de Mis-Conto deser stad gemaeckt werd, en op Rijckdaelers zijn gerekent sal wissel-geld a 74. kreutzers zijn, en niet van 90. kreutzers, of courant geld, ten waere dan, dat sulcks uytdrucklijck vermeld stond. Doch 't zy wissel of *courant*-geld, beyde sal verstaen werden in goede groote geld-soorten.

XV.

Vermits oock in Wissel-saecken, alhoewel deselve tot bevorderingh der onontbeerlijcke *Commercien de simplici & plane* te *decideeren* zijn, d'*Exceptie non numeratæ pecuniæ*, of d' uytvlugt van geen gereed aengeteld geld, wil beginnen ingevoerd te worden, soo sal deselve in de gedaghte wissel-handelingen niet toelaetlijck, maer uytgeslooten zijn; soo dat den geenen, die een Wissel-brief *simpliciter accepteert*, de gemelde *exceptie* geensins sal mogen voorwenden, maer verbonden zijn, *parate* betalingh te doen, met voorbehoudingh sijns Reghts.

XVI.

Gelijck dan oock soodaenigh een *exceptie* in alle *rescontri* geensins sal *geadmitteert* werden; en de *rescontri* selfs, als se niet met *approbatie* der gesaementlijck *rescontrierende* persoonen zijn toegegaen, hier meè voor kraghtloos en ongeldigh verklaert sullen zijn.

XVII.

Oock sullen alle *Aßignatien* op gevaer des *Aßignanten* geschieden, ten waere dan, dat den *Aßignatus* d'aenwijsingh *absolute* *accepteerde* en aennam.

XVIII.

By de *Fallimenten*, welcke alhier voorvallen, heeft men sedert een tijd langh moeten verneemen, dat, onaengesien soo wel d'Uytlandsche als Inlandsche en hier woonende Koop-lieden in *concursum* worden geadmitteert, en d'eerste even soo wel als d'andere haer *ratum* bekomen, echter d'onse by eenige der Uyt-

 landsche

ländischen gleiches Recht nicht gedeyen oder wiederfahren können / sondern so lang zurück stehen müssen / biß jene gäntzlich befriediget worden. Als ordnen wir Jure talionis, daß hierin mit solchen Ausländischen eine Gleichheit gehalten / und keiner in Fallimentis-sachen zugelassen werden / noch participeren soll / er beweise dan neben seiner Forderung auch dieses mit beglaubtem Schein von seiner Obrigkeit / daß mit den Unsrigen deren Orten / in solchen Fällen / eine dergleichen parität gehalten worden.

XIX.

Weil auch der stylus Mercantilis mit sich gebracht / daß / fals einer von einem Tertio hat seine eigene Rechnung / und dan vor andere von denselben absonderlich zufordern hat / der Tertius aber keine völlige Zahlung thut / ein jeder / er sey Einheimisch oder Frembd / zuvörderst von dem jenigen / was scontritt oder bezahlet worden / sein eigen conto, zu saldiren befugt sey: So lassen wir es / wan die scontrirung vor Ausbrechung eines Falliments bereits geschehen wäre / dabey bewenden.

XX.

Wir dan / schließlichen / der jenige / so von einem andern Wahren in Commission zu verkauffen empfangen / dabeneben aber von demselben mit Wechsel / und sonsten chargirt und belastiget worden / wegen seines Vorschusses / an den empfangenen Wahren / sich bezahlt zu machen / Fug und Macht haben / auch da in Fallimenten und sonsten / solche Wahren mit Arrest oder Verbott belegt würden / mehr nicht / als das Residuum oder die Verbesserung herauß zu geben schuldig seyn soll.

Damit nun diese unsere Verordnung zu männiglichs Wissenschafft kommen möge / haben wir dieselbe durch diesen offenen Truck promulgiren lassen / welche dan in nechstkünftiger Ostermeß deß 1667. Jahrs / observirt zu werden / ihren Anfang haben soll: Darnach sich alle und jede Kauff und Handelsleute / die anhero handlen / nun hinfüro zu richten / und umb ihnen selbsten vor Schaden zu seyn / deroselben nachzukommen wissen werden.

Conclusum in Senatu, Dienstag den 18 Septemb. Anno M DC LXVI.

Churf

landſche een evengelijck Reght niet magh weervaeren, maer te rugg' moeten ſtaen, tot dat geene gantſchlijck te vreden geſteld zijn geworden: Derhalven ordonneeren wy *Iure talionis*, dat hier in met ſoodaenige Uytlanders gelijckheyd ſal gehouden worden; ſonder yemand in *Falliments*-ſaecken toe te laeten, of te vergunnen dat hy *participeere*, voor dat hy, nevens ſijnen eyſch en aenſpraeck, met geloofwaerdigh blijck van ſijn Overigheyd ſal betoond hebben, dat met d'onſe ter dier plaets in ſoodaenige gevallen een diergelijcke *pariteyt* werd gehouden.

XIX.

Wijl oock den *ſtylus Mercantilis* met ſigh heeft gebraght, dat, in geval yemand in eenen *Tertio* voor ſijn eygene reeckeningh en dan voor andere van den ſelven affonderlijck yets had t'eyſſchen, doch den *Tertius* geen volle Betaelingh doet, yeder, 't zy Inwooner of Vreemdelingh, bevoeghd is, van 't geen *geſcontreert* of betaeld is geworden, ſijn eygen *conto* te *ſaldeeren*: So laeten wy 't, wanneer de *ſcontreering* alreeds geſchied is voor d'uytbreeckingh eens *Falliments*, daer by beruſten.

XX.

Gelijck dan, eyndlijck den geenen, die van eenen anderen Waeren heeft ontfangen, om deſelve in *Commiſſie* te verkoopen, maer daer benevens van den ſelven met Wiſſel en anders *gecharggeerd* en belaſt is geworden, bevoeghd en gereghtighd ſal zijn, wegens ſijn verſchot, aen d'ontfangene Waeren ſigh betaeld te maecken: Oock, by ſoo verre in *Fallimenten* of anders ſoodaenige Waeren met *Arreſt* of Verbod beleghd wierden, niet ſal ſchuldjgh zijn yet anders uyt te keeren, of te geven, als 't *Reſiduum*, of de verbeteringen.

Op dat nu deſe onſe ordonnantie tot yeders kennis mogt komen, ſoo hebben wy deſelve door openbaeren Druck doen *promulgeeren*: welcke in de naeſtkomende Paeſch mis des jaers 1667. ſal aenvangh neemen, om *geobſerveert* te worden: Waer nae ſigh dan alle Koop-lieden, die ter deſer plaets handelen, voortaen ſullen hebben te reguleeren, en deſelve nae te komen, om haer ſchaede te verhoeden.

Concluſum in Senatu, Dinghsdagh den 18. Septemb. Anno MDCLXVI.

Churfl. Durchl. zu Sachsen / rc. gnädigster

Decisiv - Befehl /

Wie es mit Bezahlung der Wechselbriefe / deren Verfall-zeit / ingleichen wegen der Commission-Wahren / hinführo gehalten werden soll.

Von Gottes Gnaden JOHAN GEORG der Ander, Hertzog zu Sachsen / Jülich / Cleve und Berg / rc. Churfürst.

Lieben Getreue / Wir haben aus euern eingesendeten un terthänigsten Berichten / und gehorsamsten Ansuchen ver lesen hören / was die Kauffmanschafft in unserer Stad Leipzig / denen Commercien zum besten / in dreyen Puncten erinnert / und wie sie verlanget / ob bey noch instehender Reichs-tag solche in Beratschlagung und folgenden Reichs Ab scheid gebracht werden könten.

Wan wir nun / was den Commercien dieser Lande zum Aufnehmen dienen kan / gnädigst zu befördern / geneigt seynd darneben aber befunden / daß die von der Kauffmanschaf angegebenen specialitäten sich bey allen Handel-Städten im Heil. Römischen Reich schwerlich dürften practiciren, noch als eine general-Regel in den Reichs-schluß bringen lassen Als haben wir uns resolviret, dießfals als der Landesfürst und in Krafft der uns hierinnen zustehenden Gewalt / und auff inzwischen nochmahl erfolgtes unterthänigstes Ansuchen bey Unserer Stadt Leipzig / absonderliche Verordnung und Anstalt zu verfügen.

Und zwar fürs *Erste*, was onbelanget die Wechselbrief und deren beobachtung / da lassen wir es bey unserer am 21 Jul. Anno 1660. hierunter gethanen Declaration, und denen deutlichen Buchstaben nochmahls bewenden ; und allerdinge darinnen klar gnung enthalten / daß über Wechselbriefen von einem jeglichen / der sie von sich gestellet / und mögen betreffen wen sie wollen / ohnen unterscheid der Personen steif und fest zu halten : Also werdet ihr auch darauff acht zu geben

wissen

Keurvorstlijcke Doorluchtigheyds tot SAXENS, &c. genaedighste

DESICIF - BEVEL,

Hoe men sigh voortaen sal te draegen hebben ontrent de Betaelingh der Wissel-brieven, en der selver Verval-tijd. Desgelijcks ontrent de Waeren in *Commissie.*

Van Godts Genaede JOHAN GEORGH de Tweede, Hertogh tot *Saxen*, *Gulick*, *Kleef* en *Bergh* &c. Keur-vorst.

Lieve, Getrouwe: Wy hebben uyt uwe gesondene onderdanigste Berighten en gehoorsaemste versoecken hooren leesen, wat de Koop-lieden in onse Stadt *Leipzigh*, der selver *Commercien* ten besten, hebben erinnert; en hoe sy verlangen, of by den noch staenden Rijcks-dagh deselve in Beraedslaegingh, en 't volgende Rijcks-Besluyt gebraght worden konden.

Naedien wy nu genegen zijn, om genaedighst te bevorderen 't geen de *Commercien* deser landen tot opgangh kan dienen; doch daer benevens hebben bemerckt, dat de *Specialiteyten*, van de Koop-lieden aengegeven, sigh by al de Koop-steden van 't H. Roomsche Rijck beswaerlijck souden laeten *practiseeren*, of als een *generale* Regel in 't Rijcks-Besluyt brengen, soo hebben wy *geresolveert*, in dit geval, als Lands-Vorst, en uyt kraght van de maght, ons hier in toebehoorende, oock op het nochmaels ondertusschen gedaene onderdaenigst versoeck onser Stad *Leipzigh*, een afsonderlijcke *Ordonnantie* en Aenstellingh te vervatten.

En voor eerst: Wat belanght de Wissel-brieven, en 't geen daer ontrent in aght te neemen staet, wy laeten 't nochmaels blijven by onse op den 21. *Iul. Anno* 1660. hier onder gedaene *Declaratie*, en der selver duydlijcke letteren; als waer in klaer genoegh te sien is, dat over Wissel-brieven van een yeder, diese van sigh heeft gestelt, en betreffen mogen waerse willen, stijf en vast sal gehouden worden, sonder onderscheyd van persoonen.

wissen / daß sie beydes / so wohl von dem der sie von sich gestellet / als dem / welcher dieselben produciret, respectiret, und nicht minder gegen die jenigen / welche der Handlung nicht zugethan / dieselben seyn Adel oder Unadel / Gelehrte oder Ungelehrte / sitzen in öffentlichen Ehren-ämptern oder nicht / als die Handelsleute selbst / der Schärffe nach verfahren werde.

Nachdem aber auch / zum *Andern*, die Handelsleute bißhero geklaget / daß das Nürnberger Geleite in abziehen von Leipzig / keine gewisse Zeit halte / und gleichwohl solcher Abzug der Terminus der Verfall-zeit in der Zahlung / so wohl der Proteste in Wechselbriefen seyn solle.

Als ordnen und setzen wir / vielfältige Unrichtigkeiten und Irrungen zu vermeyden / daß hinfüro der Donnerstag in der Zahlwoche / oder wenn im Neuenjahrs-Marckte der Marckt sich nicht auf dem Sontag anhebet / der fünfte Tag / wenn nach Ablauf der ersten Woche der Marckt ausgeläutet wird / darzu deputirt, und biß zehn Uhr auf dem Abend die Proteste der Wechselbriefe passiren, nach zehen Uhr aber keine Proteste mehr angenommen werden sollen.

Drittens wollen wir es wegen derer Gühter / welche einem oder dem andern in Commission gegeben / allerdings in andern Handels-Städten eingeführet / und üblich seyn soll / nicht weniger bey unserer Stadt Leipzig dergestalt hinfüro gehalten und in acht genommen wissen ; daß der jenige / so von einem andern Wahren in commission zu verkauffen empfangen / da beneben aber von demselben mit Wechsel beleget worden / wegen seines Vorschusses an den empfangenen Wahren / sich bezahlet zu machen berechtiget / auch da in Fallimenten und sonsten / solche Wahren mit Arrest oder Verbot beladen würden / er mehr nicht / als das Residuum, so nach seiner Befriedigung übrig verbleibet / heraus zu geben schuldig seyn soll.

Mit begehren / ihr wollet dieses alles der Kauffmanschafft dem Herkommen gemeß / publiciren, und darüber so viel an euch ist / unverbrüchlich halten. Daran / so wir euch zu unserer Resolution hinwiederum vermelden wollen / erstattet ihr unsern Willen und Meinung. Datum Dreßden / den 4. Septemb. 1669.

JOHAN GEORG Churfürst.

Heinrich Fh. von Friesen
Ant. Weck.

Unsern lieben Getreuen dem
Raht zu Leipzig.

EX

Oock sult ghy daer op acht weeten te geven, datse *gerespecteert* werde, soo wel van de geene diese van sigh gestelt, als van die, die deselve *geproduceert* hebben: en dat niet minder met allen ernst (of nae de scharpte) werde gehandeld tegens de geene, welcke geen Koop-lieden zijn; sy zijn dan Edele of Onedele; Geleerde of Ongeleerde; sittende in openbaere Eeren-Ampten of niet, als tegens de Koop lieden selfs.

Naedien oock, ten tweeden, de Koop-lieden tot noch toe hebben geklaeghd, dat het *Neurenberger* Geleyde, in 't vertrecken van *Leipzigh* geen seeckere tijd houd; en evenwel dit Vertreck den *termijn* der Verval-tijd sou zijn, soo in de Betaelingh, als in de *Protesten* der Wissel-brieven;

Soo ordonneeren en stellen wy, om veelvoudige Verwarringen en dwaelingen te vermijden, dat van nu af aen den Donderdagh in de Betael-weeck; of als in de Nieuw jaers-marckt de marckt niet op een Sondagh begint, de vijfde dagh in de Betael weeck (ingereeckent den dagh, wanneer nae verloop der eerste weeck de marckt werd uytgeluyd) daer toe *gedeputeert* sal zijn; en tot thien uyren 's avonds de *Protesten* der Wissel-brieven passeeren, maer nae thien uyren geen *Protesten* meer aengenomen werden sullen.

Ten derden willen wy, dat wegens soodaenige goederen, welcke den eenen of den anderen in *Commißie* zijn gegeven, de gewoonte in andere Koop-steden ingevoerd, voortaen niet minder in onse Stad *Leipzigh* sal gehouden en in acht genomen worden: Soo dat den geenen, die van eenen anderen Waeren in *Commißie* heeft ontfangen, om te verkoopen, maer daer benevens van den selven met Wissel is beleght geworden, gerechtight sal zijn, sigh betaeld te maecken van sijn verschot aen de ontfangene Waeren. Indien oock in *Fallimenten*, of anders, soodaenige Waeren met *Arrest* of Verbod wierden beswaerd, soo sal hy niet schuldigh zijn meer uyt te keeren, als alleen 't *Residuum*, 't welck nae sijne voldoeningh overblijft.

Met begeeren dat ghy dit alles de Koop lieden wilt doen *publiceeren* nae gewoonte, en soo veel u mogelijck is, onverbreecklijck doen onderhouden. Hier aen sult ghy onse wil en meeningh vervullen. *Datum Dresden* den 4. Sept. 1669.

JOHAN GEORG Keurvorst.

Onse lieve, Getrouwe, den Raed tot Leipzig.

Heinrich Fh. van Friesen.
Ant. Weck.

EXTRACT,

Aus der Banco - Ordnung zu Nürnberg / den Wechsel betreffend.

xiv. Articul.

ZVm vierzehenden / bey acceptirung der Wechsel soll man
diß observiren, daß nemlich alle und jede Wechselbriefe
(wofern man dieselben acceptiren will) von was Orten sie
auch kommen / vom jenigen/ an welchen sie lauten/ selbsten/ oder
von se nem Gewalthaber unterschrieben / und der Tag der ac-
ceptation darbey vermelt / der Uso aber der wechsel für funff-
zehen Tage gerechnet / und damit ein Anfang den nechsten Tag
der acceptation gemacht / und also derselbe für den ersten / und
dan fortan die nechstfolgenden (darunter Sonn- und Feyer-
tage eben so wol begriffen) gezehlet werden.

xv. Articul.

Zum funffzehenden / nach Verfliessung der Uso soll zwar der
Acceptant noch sechs Tage / bey welchem der erste / nach Ver-
lauffung des Uso an zu rechnen / doch die Sonn- und Feyertage/
außgeschlossen / Zeit haben / in welchen er den Wechsel ablegen
und bezahlen muß: Doch dem Creditori bevorstehen / so bald
der Uso verflossen / den verfallenen Wechsel von seinem debito-
ren gleich zu erfordern. Wen aber in wehrenden sechs T:gen der
Wechsel nicht bezahlt wird/ kan der Creditor den sechsten Tag/
wenn man in Banco auffhört zu schreiben/ protestiren; dan da
er den sechsten Tag protestirt, sondern seinem debitor noch län-
ger nachwartet / und ihme etwan Schaden daraus entstehen
solte/ würde die Gefahr auff ihm lauffen: und wan er schon her-
nacher protestiren wolte / solches doch gantz unkräftig seyn / ih-
me auch be den verordneten deputirten Herrn und Markts-
vorsteheren (als a:da alle von dem Bancko herrüh ende Strei-
tigkeyten sollen erötert / und eines Ehrenvesten Raths damit
verschouet werden) wan er des wegen klagbahr würde / nicht
geholffen werden.

xvi. Articul.

Es sollen aber solche sechs Tage / wan sie zur Zeit fallen da
der Banco geschlossen / erst von dem Tag / wan derselbe wie-
der geöffnet / zu zehlen angefangen; wie nicht weniger / wan
nach verfliessung einer oder etlicher Tage der Banco zugemacht
würde / die noch ü·rige zu erfüllung der bestimten sechs Tage/
ebenmäßig nach öfnung der Banco zu zehlen / continuiret wer-
den.

Eines

EXTRACT,

Uyt de BANCO-ORDONNANTIE te NEURENBERGH, betreffende de WISSEL.

XIV. *Articul.*

TEn veerthienden: By *accepteeringh* der Wissel sal men dit *observeeren*, dat naementlijck, alle en yeder Wissel-brief (indien men den selven wil *accepteeren*) van welcke plaetsen sy oock komen mogen, van den genen, op wie sy luyden, selfs, of van sijn Gemaghtighden sal onderteeckend, en den dagh der *Acceptatie* daer nevens vermeld: doch den *Uso* der wissel van vijftien daegen gereeckend, en daer meê den aenvangh van den naesten dagh der *acceptatie* gemaeckt, en alsoo den selven voor den eersten, en dan voortaen de naevolgende (de Sondagen en Vyerdaegen even soo wel daer onder gereeckend) geteld sullen worden.

XV. *Articul.*

Ten vijfthienden; nae verloop der *Uso* sal wel den *Acceptant* noch ses daegen (den eersten te reeckenen nae 't verloop des *Uso* af, doch de Sondagen en Vyerdaegen uytgeslooten) tijd hebben, binnen welcke hy de wissel voldoen en betaelen moet: maer den *Crediteur* sal toestaen, soo haeste den *Uso* verstreecken is, den vervallenen wissel van sijnen *Debiteur* terstond t'eysschen. Indien geduerende de ses daegen de wissel niet betaeld werd, soo kan den *Crediteur* den sesden dagh, als men in *Banco* op houd te schrijven, *protesteren*. Doch soo hy den sesden dagh niet *protesteert*, maer noch langer nae sijnen *Debiteur* waght, en hem eenige schaede daer uyt ontstaen moght, soo sal 't gevaer op hem komen. En schoon hy hier nae wou protesteeren, soo sal sulcks gantsch kraghtloos zijn. Oock sal hy van de verordonneerde *gedeputeerde* Heeren en Marckts-verstanders (van welcke al de strijdigheden, de Banck raeckende, sullen afgedaen werden, en den Eerentvesten Raed daer ontrent ongemoeyd blijven) indien hy hier over quam te klaegen, niet geholpen werden.

XVI. *Articul.*

Maer soodaenige ses daegen, wanneer deselve vallen ter tijd dat de Banck geslooten is, sullen eerst begonnen worden te tellen van den dagh af, als deselve weer werd geopend. Desgelijck, als nae verloop van een of meer daegen de Banck werd toegemaeckt, soo sullen de noch overige daegen, tot vervullingh der bestemde ses, even alsoo vervolgd werden te tellen nae d'opening der Banck.

WIS

Eines Ehrsamen Wolweisen Raths Der Stad Augspurg Wechsel-Ordnung.

DEmnach einem Ehrsamen und Wolweisen Raht dieser des Heil. Reichs Stadt Augspurg glaubwürdig fürkommen / was massen bey geraumer Zeit hero under allhiesiger Handelsschaft / nicht geringe Unordnung in Wechsels Sachen eingerissen / also daß zubefahren / wofern diesem Inconvenient nicht in Zeiten solte abgeholffen werden / dasselbe nicht allein jelänger jemehr zunehmen / sondern auch wegen je zuweilen sich hierbey ereignender allerhand beschwerlicher Fällen / manchmals zu langwürigen und kostbaren Processen, und anderer Ungelegenheit endlich außschlagen möchte. So ist derentwegen wolgedacht ein Ehrsamer Raht / als welcher neben anderer für des Vatterlands Wohlfahrt tragender Sorgfalt / sich jederzeit eyferigst angelegen seyn lassen / darmit bey allhiesiger Stadt die insgemein unentbörliche Handlungen / davon auch der Handwercker Nahrung und Auffnehmen dependirt, so viel möglich erhalten und in Auffnehmen gebracht werde / veranlast worden / nach dem Exempel anderer fürnehmer Handels Stätten eine gewisse Wechsels-Ordnung / mit zuziehung verständiger / in Handels und Wechsels Sachen wolerfahrner Personen abfassen / auch dieselbe zu männiglichs Nachrichtung / und darmit Niemand sich mit der Unwissenheit entschuldigen möge / in ofnen Truck publiciren zu lassen. Thuet sich hierüber gegen ihren lieben Bürgern und Inwohnern gäntzlich versehen / und will / daß dieser Wechsels-Ordnung / alles ihres Inhalts bey männiglich / so demselben underworffen / in schuldigem Gehorsam würklich nachgelebt werden solle / als lieb einem jeden ist / der ihme wiedrigen falls zuwachsenden Gefahr / und unnachläßige in der Ordnung / selbst benamtseter Straffe zu entgehen.

Erstlich / die Acceptation der Wechselbriefe betreffend / sollen alle und jede Wechselbriefe die man acceptiren will / von dem jenigen an den sie lauten / selber / oder von seinem Gewalthaber / eigenhändig underschreiben / und das Datum der acceptation darben gesetzt werden: doch solle jedem Theil freystehn / die Wechselbriefe gleich des Tags da dieselbe ankommen / oder des nechstfolgenden Tages (die Venedische Wechselbriefe aber davon hernach im vierdten §. absonderliche

WISSEL-ORDONNANTIE

Des Eersaemen Wel-wijsen Raeds der

STADT AUGSBURGH.

NAedien den eersaemen en wel-wijsen Raed deser des H. Rijcks stad Augsburgh geloofwaerdigh voorgekomen is, hoe sedert een geruyme tijd onder de hier zijnde Koopleden geen kleyne onordeningh in Wissel-saecken is ingebroocken; waer door te beduchten staet, indien dit inconvenient niet by tijds wierd tegengegaen, dat 't selve niet alleen hoe langer hoe meerder toeneemen, maer oock eyndlijck wel uytslaen moght, ter oorsaeck van allerley somtijds hier uyt spruytende bewaerlijcke Gevallen, tot langhduyrende kostlijcke *Processen* en andere ongelegenheden. Soo is dienshalven den gedaghten eersaemen Raed (als die, nevens andere haere sorghvuldigheden, voor des Vaderlands welvaert, sigh altijd yverigh heeft laeten gelegen zijn, om, soo veel mogelijck is, te behouden en in opgangh te brengen den Koop-handel, on-ontbeerlijck voor 't gemeen; waer van oock der handwercks-lieden neering en welvaert *dependeerd*) bewoogen geworden, nae 't *exempel* van andere voornaeme Koop-steden, een seeckere Wissel-ordonnantie (gehoort hebbende 't *advis* van verstandige en in Wissel saecken wel-ervaerene persoonen) te vervatten; oock deselve in openbaeren druck te laeten *publiceeren*; op dat niemandt eenige uytvlught of verontschuldigingh mocht neemen op onkunde. Vertrouwt sich hier in gantschlijck op haere lieve Burgers en Inwooners, en wil, dat dese Wissel-ordonnantie nae al des selven Inhoud, van een yeder, den selven onderworpen, in schuldige gehoorsaemheyd met 'er daed sal naegekomen worden, soo lief als een yeder is, om t'ontgaen 't gevaer 't welcke hem, anders doende, daer uyt sou rijsen, en d'onmijdelijcke in d'Ordonnantie selfs genoemde straf.

Eerstlijck, wat d'*acceptatie* der Wissel-brieven belangt, alle en yeder der Wissel-brieven, die men *accepteeren* wil, sullen van den geenen aen wiense luyden, of van sijnen Gevolmaghtighden met eygener hand onderteeckend, en den *Datum* der *acceptatie* daer by gestelt worden. Doch sal yeder Deel vry staen, de Wissel brieven op den selven dagh dat deselve aenkomen, of op den naestvolgenden dagh (uytgesonderd de *Venetiaensche* Wissel-brieven, waer van hier nae in de vierde §. een bysondere

ordre

liche Verordnung folget / ausgenommen) zu presentiren, und
dern acceptacion zu leisten : doch solle sich der / so zu accep-
tiren hat / in solcher behörlichen Zeit erklären / damit in fall
verweigerung der Acceptation, der Inhaber des wechsel-
briefs / den Protest notiren, und verfertigen lassen / auch bey
der noch selbigen Tags abgehender ordinari gehöriger Orten
verschicken könne.

Fürs andere / dieweilen es mit den alhiesigen Post- und Bot-
tenwesen / wie bekant / diese Bewantnuß hat / daß die Briefe
von ein und andern Orten meistens / bevorab zur Herbst- und
Winterszeiten / erst Nachmittags / und gegen dem Abend an-
kommen / dargegen alsobalden des nechstfolgenden Tags / und
zwar die Post-briefe lengst zwischen vier und funff Uhr wieder
müssen expedirt werden / dabey dan / und weil man in einer so
kurtzen Zeit dißfals eingeschrenckt / sich leichtlich zutragen mag /
sonderlich wan Feyrtage auf die Schreibtäge einfallen / daß
man des vorhergehenden Wercktags mit procurir- und Erlan-
gung der Wechsels acceptationem nicht zu recht kommen kan;
Als sollen die acceptationes so an Feyrtägen (den H. Sontag /
welcher in allweg außgenommen / erforderts ohne daß keine
Nohttrufft /) geschehen / in allweg zugelassen / kräfftig und
gültig seyn ; Doch solle darbey auch diese Christliche Beschei-
denheit beobachtet werden / daß man ausser den Nohtfall sich
dieser dispensation nicht bedienen / sondern wo möglich / noch am
vorgehenden Wercktag die acceptationes procuriren und leisten:
gleichermassen und gestalt solle auch denen Notariis erlaubt / gut
geheissen / und approbirt seyn, die Wechsel-protesti an denen
Feyrtagen zu notieren, auch so es die Nohttrufft erfodert / auß-
zufertigen / und solches aus dieser Motif und Ursach / dieweil
sonsten an mehr theils Oerter die protesti erst über acht Tag
hinumb können überschickt werden / welches dan dem jenigen der
remittirt, und sich des Instrumenti protestationis nohtwendig
zu bedienen / leichtlich Nachtheil und Verlust verursachen
köndte.

Zum dritten solle es bey eines Ehrsahmen Wolweisen Raht
allhier den 16. und 24. Julii, Anno 1624. publicirten Decre
tis (vermög deren Inhalts / der gemeine und einfache Uso au
15. Tage bestimbt / consequenter doppelt Uso für 30. Tage
anderhalb Uso, 23. Tage und halb Uso für 8. Tage gerechnet
und damit des nechsten Tags nach der acceptation der Anfan
gemacht / also daß derselbe für den ersten / und fortan / die fo
gende darunter Sonn- und alle Feyrtäg gezehlet / jedoch term
ni in terminum nicht computirt werden solle) in allweg verble
ben / wie imgleichen auch mit denen nach verflossenen Uso, ohn
præjuditz oder Gefahr weiters nach zu warten / angesetzten für
respect

rdre volgd) te mogen *præſenteeren*, en d'*acceptatie* te doen:
laer hy, die d'*acceptatie* aengaet, ſal ſigh in ſulcken behoor-
jcken tijd verklaeren, op dat, in geval van weygeringh der
ceptatie, den genen die de Wiſſel-brief heeft, 't *Proteſt* kan
eten *noteeren* en vervaerdigen; oock door den noch dien ſel-
:n dagh afgaenden *Poſt* ter behoorlijcker plaets kan over-
:nden.

Ten anderen, vermits 't met de Poſten en de Boden alhier
gelijck bekent is) ſoodaenigh is gelegen, dat meerendeel de
rieven van d'een en d'andere plaets (voornaementlijck in den
erfft en de Winter-tijd) eerſt 's naemiddaghs en tegens den
vond aenkomen; waer tegens ſtracks op den naeſtvolgenden
igh (en de Poſt-brieven ten langſten tuſſchen vier en vijf uyren)
eer moeten *geexpedieert* worden; waer door dan, en vermits
nen in dit geval binnen ſoo een korte tijd bepaeld is, lightlijck
ou konnen gebeuren, inſonderheyd als Vyerdaegen op de
chrijfdaegen komen te vallen, dat men op den voorgaenden
erckendagh met de *procureringh* en verkrijgingh van d'*acceptatie*
es Wiſſels niet te reght ſou konnen komen, ſoo ſullen d'*Ac-
ptatien*, welcke geſonden op Vyerdaegen (op den H. Sondagh,
elcke altijd uytgeſlooten is, vereyſcht het de nood niet) alle-
ns toegelaeten, kraghtigh en van waerde zijn. Doch hier by
il men oock deſe Chriſtlijcke beſcheydenheyd gebruycken, dat
nen, buyten geval en nood, ſigh niet diene van deſe *diſpenſatie*,
naer indien 't mogelijck is, noch op den voorgaenden werck-
agh d'*Acceptatie procurere*. Desgelijcks ſal de *Notariſſen* geoor-
ofd, goed gekeurd en *geapprobeerd* zijn, de wiſſel-*poteſten* op
oodaenige Vyerdaegen te *noteeren*; oock, ſoo 't de nood ver-
yſcht, te vervaerdigen; uyt deſe *motif* en oorſaeck, dewijl an-
ers nae de meeſte plaetſen 't *poteſt* eerſt acht daegen daer nae
ou konnen overgeſonden worden: 't welck den genen die *re-
nitteert*, en ſigh noodwendigh bedienen moet van 't *Inſtrument*
es *proteſts*, lightlijck naedeel en verlies ſou konnen veroor-
aecken.

Ten derden ſal 't alleſins blijven by 't *Decreet* des Eerſaemen,
Wel wijſen Raeds alhier, *gepubliceert* op den 16. en 24. *Iulij
Anno* 1624. volgens 't welck de gemeene en eenvoudige *Uſo* op
ijfthien daegen beſtemd is; dienvolgens de dubbele *Uſo* voor
30. anderhalve *Uſo* voor 23. en een halve *Uſo* van 8. dagen ge-
eeckend; en daer van den naeſten dagh nae d'*Acceptatie* den aen-
angh gemaeckt werden, ſoo dat den ſelven voor den eerſten,
n voortaen de volgende, waer onder over de Sondagen en alle
yerdaegen geteld, door *termini* in *terminis* niet *gecomputeert*
al worden. Desgelijcks ſal 't blijven by de vijf reſpect-dagen
inclu-

respect Tägen inclusivè, und daß unter diesen die Sonn- und alle Feyrtäg / daran allhier nicht Raht gehalten wird / nicht gerechnet / sondern darvon ausgeschlossen seyn solle / bey dem erst-angezogenen Decretis sein ebenmessiges bewenden haben.

Demnach auch ferner und zu dem vierten in erst-erwehnten Decretis, wegen der Venediger Wechselbriefen gesetzet und verordnet / daß man solche vor dem Freytag zu acceptiren nicht schuldig seyn solle; darauß dan erfolget / daß der letzte Uso tag auff einem Sambstag außgehen / der Verfall-tag aber auff den daran folgenden Heyl. Sonntag fallen würde und dannenhero erst am Montag die Bezahlung begehrt und eingefordert werden köndte: welches aber nach dem die Briefe von Venedig / ausser sonderbaren Fällen / sonst das gantz Jahr hindurch meistens Donnerstag vormittags Zeit alhier kommen / dem jenigen der Venediger Wechsel einzunemmen gar zulang / und dahero nicht wenig beschwerlich fallen würde. Als solle es zwar bey angeregter Verordnung / daß nemlichen die acceptation der Venediger Wechselbriefen erst den Freytag zu procuriren und zu leisten / sein nochmahlig verbleiben / jedoch mit dieser Erleuterung haben / daß die Bezahlung / so wol von diesen Venediger / als auch den von andern Orten herkommenden / und auf den Heyl. Sonntag verfallenden Wechselbriefen / des Sambstags vorher wol möge eingefordert werden / auch die auf solchen Sambstag bezahlte wechsel für wohlbezahlt gelten und gehalten seyn / wie nicht weniger die respect-täge / nicht anders als wenn der Sambstag der eigentliche Verfall-tag were / dem nach observiert werden solle: mit aller anderer wechselbriefen Verfall-zeit aber solle es bey dem ordinari stylo und herkommen verbleiben.

Betreffende zum Fünfften die wechsel-briefe so à Lettera Vista, oder strax Auffsicht zu bezahlen lauten / sollen dieselbe nachdem sie præsentiert und acceptiert, wo nicht alsobald / doch inner den negsten 24. Stunden bezalht / oder darüber protestirt werden: Im gleichen sollen auch bey denen Wechselbriefen die auf gar wenige / al nur ein / zween / oder höchstens drey Tage Nachsicht / zu bezahlen lauten / die respect-täge nicht gelten / sondern es solle darmit allerdings / wie mit denen à Vista Lettera erstgemelter massen gehalten und observiert werden. Alle andere Wechselbriefe aber / sie seyn auf wenige oder mehr Tage Nachsicht / halb / gantz / oder mehr Uſi, Item Franckforter Ritorni ultimo Junii, ultimo Novembris, oder die sonst auf einem gewissen Tag zu bezahlen lautent / solle ohne unterscheid deren bestimten fünf respect-täge / doch nur zu dem ende geniessen / damit der Credi-

nclusive na den verlopenen *Uso*, welcke men uytwagt sonder *præ-udicie* of gevaer: en dat onder deese de Sondagen en alle Vyerda-gen, op welcke alsints geen Raed werd gehouden, niet gerekend, naer daer uyt gesloten sullen zijn.

Nadien oock vorder en ten vierden uyt gedachte *Decreet*, aen-gaende de *Venetiaensche* Wissel-brieven, is gesteld en verordon-neert, dat men niet schuldigh sal zijn, deselve dan op Vrydagh t'*accepteeren*: Waer uyt dan volght dat de laetste *Uso* dagen op een Saterdagh uytgaen, en den Verval-dagh op den daer aen-vol-genden H. Sondagh sou komen; deshalven de betalingen eerst op Maendagh sou konnen geeyscht worden: 't Welck, nadien de brieven van *Venetien*, buyten sonderlinge gevallen, meesten-deel door 't gantsche jaer op Donderdagh, voormiddags alhier komen, die geenen, die *Venetiaensen* Wissel t'ontfangen heeft, te langen, en derhalven niet weynigh beswaerlijck sou vallen; soo sal 't wel blyven by de gedaghte Ordonnantie, namentlijck dat d'*acceptatie* der *Venetiaensen* Wissel brieven eerst op Vrydagh behoeft te geschieden, doch met dese verklaringe, dat de beta-lingen, soo wel in de *Venetiaensche* als andere in brieven hier ko-mende, en op den H. Sondagh vervallende Wissel-brieven 's Sa-terdaghs te vooren wel magh geeyst worden: Dat wel de sooda-nigen op een Saterdagh betaelde Wissel van wel en te rechte be-taelt sal gelden: Gelijck dan met de respect-dagen, even als of de Saterdagh den eygentlijcken Verval-dagh was, daer na sullen worden *geobserveert*. Even met den verval tijde van alle andere Wissel-brieven sal 't blyven by den gebruykelijcken stijl en de gewoonte.

Betreffende ten vijfden de Wissel-brieven, die *à lettera Vista*, of op 't sien van den Brief te betalen luyden, deselve sullen nae datse *gepræsenteert* en *geaccepteerd* zijn, indien niet soo stracks, immers binnen de naeste 24. uren betaelt, of daer toe *gepro-testeert* werden. Desgelijcks sullen oock by de Wissel-brieven, welcke luyden te betalen op gantsch weynige, als met een, twee, of ten hooghsten drie dagen, de *Respect*-dagen niet gelden; maer hier omtrent sal gehandelt worden als met de gedachte *à Vista Lettera*. Des alle andere Wissel-brieven, 't sy op weynige of op meerder dagen by de halve, geheele of meer *Usi*; Item *Francfurter Ritorni ultimo Iunii, ultimo Novembris*, of welcke houden op een sekeren dagh te betalen, sullen sonder onder-scheydt de bestemde vijf *Respect*-dagen genieten, doen maer al-leen ten dien eynde, op dat de *Crediteur* of de Besitter des Wissel-briefs, als hy de betalingh niet en kan bekomen, sonder

oder Wechselbriefs Inhaber / wan er die Bezahlung nicht eher erlangen kan / ohne seine Gefahr und præjuditz solche Zeit dem Debitori, vermög mehrmahls erwehnter Rahts Decreten, annoch zu warten könne und möge. Sonsten aber werden diese respect-Täge gantz nicht dahin verstanden / daß man die Zahlung der Wechselbriefe nach eignem belieben und commodo, über den Verfall-tag so lang protrahieren, und auffziehen möge; sondern richtige Zahler sollen und werden / wie biß hero üblich gewesen / zu der Verfall-zeit / unverzügliche Bezahlung zu leisten / sich nicht weigern / noch dißfalls mit denen respect-Tägen ein Mißbrauch einzuführen gemeint seyn.

Zum Sechsten / wan sich aber zutrüge / daß Wechselbriefe / welche auf einem gewissen benanten Tag zu bezahlen / alhero kömen / da bereit nicht allein derselbige benante / sondern auch wol theils der nach-oder respect-Tage vorüber weren; in solchem fal sollen die fünf nach-oder respect-Tage / nicht nach der præsentation oder acceptation, sondern nach dem benanten Tag gerechnet werden / und sich der Debitor allein der noch übrigen zu bedienen haben: Dafern sie aber überkommen / daß neben dem benanten auch die völlige Nach- oder respect-Täge schon verflossen weren / solle alsdan die Bezahlung innerhal 24. Stunden nach der acceptation, gleich wie bey Wechselbriefen / à Vista Lettera, geleistet werden.

Siebendens / bey allen Wechselbriefen die seyn / gleich à Vista auf eine oder andere Arth / Uso, gewisse Täge oder Zeyt gestelt / wan die benamte Verfal-zeit Uso, und die respectiv zugelassene fünf respect Tage verflossen / soll der jenige so Wechselbrief acceptirt hat / es sey gleich die Valuta gelauffen / und von dem geber Wechselbriefs empfangen oder nicht / ohne einige exception die werde eingewant / oder habe Namen wie sie wolle / zubezahlen schuldig seyn / und es also bey der gemeinem Regul, chi accetta paghi / allerdings sein verbleiben haben: wie im gleichen auch was die Bezahlung der Wechselbriefe antrifft / bey der Regulâ universali, daß gleich wie man auff den Verfall-tag / und hernach / recht und wohl bezahlet / also herentgegen übel / wan es vorhero geschicht / es sey mit contanti oder durch scontro und contraposition, welche auch / wenn es in begebenden Fällen / zu præjuditz eines oder des andern tertii gereichen thete / allerdings für nichtig und ungültig gehalten und erklärt werden.

Zum Achten / wan ein Wechselbrief mit protest, aus mangel der Bezahlung / zurück komt / soll der Geber des Wechselbriefs seinem Creditori, die Wider-bezahlung der im Wechselbrief begrifnen Summa / samt Unkosten und

Wech

sijn gevaer en *præjuditie* magh wachten na de voldoeningh van den *Debiteur*, volgens 't meergedachte *Decreet* des Raedts.- Anders werden dee'e *Respect*-dagen gansch niet daer heenen verstaen, dat men de betalingh der Wissel-brieven nae eygen gelieven en *Commodo*, over den Verval-dagh soo langh magh uyttrecken; maer goede Betaelders sullen, gelijck tot noch toe gebruykelijgk is geweest, op den Verval tijdt sonder uytstel betalen; hier o.ıtrent niet weygerachtigh zijn, noch in dese gelegen:heyd met de *Respect*-dagen een misbruyk willen invoeren.

Ten sesden, indien 't gebeurde, dat Wissel brieven, welcke op seeckeren genoemden dagh te betalen luyden: eerst hier quaemen, als niet alleen dien selven genoemden verval tijd, maer noch wel een d:el der nae of *Respect* dagen voorby waeren; in sulcken getal sullen die vijf *Respect*-dagen niet na de *præsentatie* of *acceptatie*, maer na den genoemden dagh gerekend worden; en de *Debiteur* sal sich alleen mogen dienen van de noch overige. Doch indiense overquam, als boven den genoemden dagh o·ck de volle na of *Respect*-dagen alreedts waren verstreken, soo sal dan de betalingh binnen 24 uren na d'*Acceptatie* geschieden gelijck by de Wissel-brieven *à Vista Lettera*.

Ten sevenden, by alle Wissel brieven, welcke zijn, gelijck *à Vista* op d'een of d'andersins *Uso*: sekere dagh of tijd gesteldt, wanneer de genoemde verval-tijdt *Uso*, en de *respective* toelatene vijf *Respect*-dagen verloo;en zijn, soo sal den genen, die de Wissel-brief heeft *geaccepteert*, 't zy dat de *Valuta* geloopen, en van den gever des Wissel-briefs ontfangen is of niet, sonder eenige ingaende *exceptie*, van hoedanigh een Naem de selve sou mogen zijn, schuldigh zijn te betalen: En alsoo sal 't allesins blyv:n by den gemeenen regel, *chi accetta pagi*: Desgelijcks over war de betalingh der Wissel-brieven betreft, by den *universalen* regel, dat gelijck als men aen den Verval dag en daer na recht en wèl betaeldt, alsoo in tegendeel qualijck, wanneer 't te vooren geschiedt, 't sy contant, of door *scontro* en *contrapositie*: Welcke betalingh oock, indien 't by eenige gevallen quam te strecken ter *præjuditie* der eener of andere *tertii*, allesins voor nietigh en ongeldigh sal gehouden en verklaerdt worden.

Ten achsten, wanneer een Wissel-brief met *protest*, door *faut* van betalinge te rugge koomt, soo sal de gever des Wissel-briefs sijnen *Crediteur* de weder betalingh, der in der Wissel-brief begrepene som, nevens onkosten en wissel *Laggio*, doch

Wechsel Laggio, jedoch allein à drittura alsobalden gut zu thun / oder darumb noch selbigen Tags annehmliche caution zu leisten / oder aber durch andere demselbigen annehmliche Mittel mit ihme sich abzufinden / schuldig seyn / auch beydes der Geber des Wechselbriefs / und der so den Wechselbrief acceptiert, dem Inhaber desselben zugleich / und jeder insonderheit / biß der Wechselbrief völlig wieder bezahlt / vor Debitores gehalten seyn / auch dem Inhaber frey und bevorstehen / die Wider-bezahlung bey einem oder dem andern / biß er völlig vergnügt / an- und bey welchem er will / mit- und ohne Recht zu suchen.

Neundtens / die Verehrung der protestirten Wechselbriefe und deren Bezahlung / gebühret erstlich und vor allen dem jenigen / der sie ein zu bringen / oder die Bezahlung zu empfangen hat / will derselbe nicht honoriren, mag er anderweit am Platz nachfragen: und da sich iemand findet / der den Brief acceptirt, dem gebühret in Zeit die Bezahlung zu leisten / wie auch der Provision zu geniessen. Und wan schon der jenige / auf welchen der Wechselbrief lautet / sich naderhand zu der acceptation und Zahlung erklären thete / ist doch der / so zu vor honoriert, hindan zu stehn (er wolle es dan gutwillig thun) sonsten nicht schuldig.

Wan / für das Zehende / auff einen / der alhier wohnhaft / trassiert wird / und vermög Wechselbriefs / die Bezahlung an einem andern Ort / als in Nürnberg / Ulm / S. Gallen / oder wo es sonst irgend seyn mag / zu leisten ist: wie hergegen auch wan einer alhier auff Debitores, die andern Orten wohnhaft / Remisse und Wechselbrief bekömt / nach deren Inhalt die Bezahlung alhier zu præstieren ist / da dan einen oder andern falls die acceptationes erst durch schreiben oder übersendung der Wechsel-briefe per ein und das andere Orth / wo der jenige auff den sie lauten wohnhaft / können procuriert werden / darüber nun etliche Tage vorbey gehen: So solle in solchen Fällen die Verfall-zeit und Bezahlung solcher Wechsel allerdings / observiert und geleistet werden / als wan die acceptation an dem Orth / wo die Bezahlung zu thun ist / fürgegangen und geschehen were. Wan aber ein allhiesiger einem der anderer Orthen wohnhaft / Wechselbriefe alhier in Augspurg zu bezahlen schuldig / und von diesem begert wierd / ihme die Bezahlung paar zu überschicken / ist er solches ohne Abzug der provision zu thun nicht schuldig / sondern der Inhaber des Wechselbrieff mag gleichwol iemanden darzu bestellen / der die Bezahlung / wie der alhiesige Marckts Gebrauch vermag / seinent-

alleen *à drittura* terstondt weeten goedt te doen, of daer over noch dien selven dagh aenneemlijcke *Cautie* stellen, of door andere behaeghlijcke middelen hem vergenoegen. Ouck sullen beyde, de gever des Wissel-briefs, en hy die de Wissel-brief *acceptcert* gehouden worden voor *Crediteuren* van den besitter des selven, te gelijck een yeder in 't bysonder; tot dat de wissel brief ten vollen betaeldt is. Oock sal den besitter vryſtaen, de betalingh by den eenen of den anderen, aen en tegens wien hy wil, met of sonder Recht te soecken, tot dat hy gantschlijck voldaen is.

Ten negenden, de vereeringh der *geprotesteerde* Wissel-brieven en der selver betalingh staet toe eerst en voor al den geenen, die deselve in te brengen, of de betalinge t'ontfangen heeft. Wil hy deselve niet honoreeren, soo magh hy anderwegen na vragen doen. En indien yemand gevonden werd, die den brief *accepteert*, dien staet toe, de betalingh te doen, gelijck oock de *provisie* te genieten En of schoon den geenen, op wien de Wissel-brief luydt, naederhandt sich tot d'*acceptatie* en betalingh aenbood, soo is eerst den geenen, die te vooren gehonoreerdt is, niet schuldigh achter te staen, ten ware hy sulcks goedwilligh wou doen.

Wanneer, ten thienden, op eenen, die alhier woonachtigh is, *getrasseert* werdt, en vermogens de wissel-brief, de betaling aen een andere plaets, als in *Neurenburg*, *Ulm*, *S. Gallen*, of waer 't ergens elders zijn moght, te doen staet: Gelijck daer tegens oock, wanneer eenen als 'er op *Debiteurs*, aen andere Plaetsen wonende, *Remissen* en wissel-brieven bekoomd, na welckers inhoud de betaelingh alhier te *praesteeren* is: waer over dan in 't een of 't ander getal d'*acceptatie* eerst door brieven en versendingh der wissel-brieven per 't een en 't ander Oord, daer den geenen, op wiense luyden, voordt konnen *geprocureerd* werden; waer toe eenige daegen tijds van nooden is; soo sal in sulcke gevallen de Verval-tijd en betalingh soodaniger wisselen allesins werden *geobserveerd* en gedaen, als of d'*acceptatie* ware geschied aen de plaets daer de betalingh te doen is. Maer indien eenen alhier wesende schuldigh was aen eenen, in een andere plaets wonende, een wissel-brief alhier binnen *Augsburgh* te betaelen; en van desen begeerd wierd, hem de betalingh in baar geld over te senden, soo is hy niet verbonden sulcks te doen sonder aftreckingh der provisie. Den besitter des wissel-briefs echter mach yemand stellen, die de betaling, volgens 't gebruyck in de Marckt deser Stadt, van sijnent wegen ontfanght. Doch die

nentwegen einziehe / jedoch wer gutwillig hierinnen dispensiren will / deme verbleibet es auch unverwehrt.

Eilfftens, die vielfeltige girierung der Wechselbrieve betreffent / weiln solche alhier / wie an mehr andern Orten bereits so starck in gebrauch kommen / daß sie schwerlich limitiert, weniger gar können abgestelt werden: Als läst man solche zwar alhier noch weiters passiern, doch würdet darbey deren Indossament in bianco gäntzlich abgeschaft / und solle de Geber solcher Wechselbriefe den Giro, wie sich gebührt / völlig / auch mit beysetzung des Datums, zu complieren schuldig seyn.

Vnd nachdem Zwölfftens, bey abfertigung der dispacii, nicht nur in die Botzner Märckte (alwo die girierte Wechselbrief gantz verbotten) sondern auch in andere Fiere, zu ersparung der provision, diese Manier aufkommen / daß der Debitor nicht seine eigene Wechselbriefe (wie sonst woll billich were / auch vor diesem allezeit üblich und herkommen gewest/) sondern an statt derselben eines andern / dritten / oder wohl vierten (mit welchen der Creditor nichts Contrahiert oder zu thun) Wechselbrief hergibet / läst man es zwar dermahls zu facilitierung der Negocien auch passiern, iedoch mit diesen conditionen: Erstlich solle in solchen Wechselbrief von terze persone deß Creditoris, der die valuta seinem Debitori erstlich gegeben / in allewege und expresse Meldung geschehen. Fürs ander / solle er Debitor seinen Geber oder Creditorem mit Assignationen, umb die Wechselbriefe bey einem andern zu erheben / durchaus und keinesweges bemühen oder beschweren / sondern wie allerdings billich / seine Wechselbriefe / wo er dern zu haben / selber suchen / und sie zur Hand bringen / solche auch in rechter Zeit seinem Creditori fertig halten / und überlifern. Fürs dritte soll auch der Debitor seinen Creditoren, nebens solchen Wechselbriefen von terze persone einem à parte recognitions-Zettel oder Schein fertigen und zustellen / inhalts / daß er für dieselbe Wechselbriefe Schuldner / Gelter und Zahler / in omnem eventum halte und gehalten verbleibe.

Dieweile auch zum Dreyzehenden / eine Zeit hero wegen all zu später und auf züglicher Verfertigung der Wechselbriefe per le fiere nicht geringe excessi fürgangen / und dannenhero auch solcher Beschwärdte abzuhelffen / die Nothturft erfodern will: Als solle hinfüro mit gäntzlicher abstellung derselben / der Debitor, bey Straff vier Gulden in das H. Allmosen / schuldig und gehalten seyn / die Wechselbriefe seinem Creditori lengstens zu Mittags Perlachszeit / des Tags / wan die primi spacii müssen spediert werden / fertig zu halten /

goedwilligh hier in is *disponiret*, mach sulcks onverhinderdt doen.

Ten elfden, wat belanghd deveelvoudige *giriring* der wissel-brieven, vermits sulcks alhier, gelijck aen meer andere plaetsen alteeds soo sterck in gebruyk is gekomen, dat men seer bekommerlijck eenige *Limitatie* daer omtrent sou konnen maecken, veel min een gantsch af-schaffingh ter handt nemen, soo laet men 't niet alhier noch vorder *passeren*, doch daer by werd der selver *Indossement in bianco* gantschelijck vernietighd: En sal den Gever soodaniger wissel-brieven den *Giro*, gelijck behoorlijck is, ten vollen, oock met bysettingh des *Datums*, verplicht zijn te *Complieren*.

En nadien, tentwaelfden, by d'afvaerdighingh der *dispacii*, niet alleen in de *Botzner* Marckten (alwaer de girierde Wissel-brieven verboden zijn) maer oock in andere *Fiere* tot verspa-ringh der *Provisie*, dese manier is opgekomen; dat de *Debiteur* niet sijn eygene (gelijck anders wel billijck ware als voor desen gebruykelick is geweest) wissel-brief, maer in plaets van de selve eens tweeden, derden of vierden (met wien de *Crediteur* niet *gecontraheert* of te doen heeft) wissel-brief geeft, soo laet-men sulcks oock wel; tot *faciliteringh* der *negotie*, *passieren*; doch met dese *conditie*: Eerstelijck sal in sulcken wissel-brief van *terze persone* des *Crediteurs*, die de *Valuta* sijnen *Debiteur* sijnen gever of *Crediteur* met *Assignatie*, van den wissel-brief by eenen anderen te heffen, op generley wijse bemoeyen of beswaren; maer gelijck t'eenemael billijck is, sijnen wissel-brief selver in handen soecken te krijgen; deselve ook ter rechter tijd vaerdigh hebben, en sijnen *Crediteur* overleveren. Ten derden salmen den *Debiteur* sijnen *Crediteur* nevens sulcken wissel brief van *terze persone* een *à parte recognitions*-schrift vervaerdigen en ter handt stellen, inhoudende, dat hy van den selven Wissel-brief schuldenaer en betaelder, verplichte *in omnem eventum* blijft en gehouden sal worden.

Vermits oock ten derthienden, 't sederd een tijdt herwaerts wegens d'al te late vervaerdiging en uytstelling der wissel-brieven *per le fiere*, geen kleyne *excessen* zijn voorgevallen, en dat derhalven de nood vereyscht, oock dese beswaernissen wegh te nemen, soo sal voortaen, met gantsche af-schutting der selve, den *Debiteur* op straf van vier gulden voor den Armen, schuldigh sal gehouden zijn, de Wissel-brief schoon de *Crediteur* 't langhsten 's middaghs op den dagh wanneer de *primi spacii* moeten ge-

ten / zu liefern / und ihren kineswegcs über und wider seine Gelegenheit länger darmit nicht auffhalten. Dabeyneben soll auch der jenige / so Gelt per le fiere genommen / seinem Creditori, dafern es derselbe begehrt / ein recognition-Schein zu ertheilen schuldig seyn.

Endlich und für das Vierzehende; Demnach genugsam bekant / was für Ungelegenheiten / Beschwerdten und Klagen schon lange Zeit hero bey denen Zahlungs-assignationen fürgangen / was auch bey etwan sich ereigenden Mißfällen für weitere Gefärde und Streittigkeiten über diesen Amweisungen entstehen könten / dahero dan hierinnen zu remedieren, für eine sondere hohe Notthurft ist angesehen worden: hierzu aber sich kein bessers Mittel ereignen will / als daß alle schrifftliche Assignationen und Uberweisungen / gäntzlich aufgehebt / und abgestelt: hergegen aber ein Rescontro auf dem Platz introducieret werde / warmit es dan folgender massen zu halten / daß ein jeder / der Wechsel-gelder zu bezahlen oder einzunemmen / sich an denen scontrier-Tägen / darzu insonderheit Sambstag / Montag und Dienstag Mittags precisè von elff biß zwölff Uhr am Perlach bestimt und angesetzt / sich best möglich bewerben / und ihme angelegen seyn lassen solle / mit dem Rescontro eine Richtigkeit / und hierdurch seinem Creditori vergnüglichen Willen zu machen. Wan aber durch selbiges Mittel der Debitor biß Dienstags scontro Zeit mit seinem Creditore nicht zu recht und scontro kommen kan / und dieser der Bezahlung per Cassa begehren würde / solle er Debitor solchenfalls entweder selber / oder durch einen gewissen Mann / ohne ferner an und herumb weisen / mit barem Gelt zubezahlen schuldig und gehalten sey.

Es behelt sich aber ein Ersamer Wolweiser Raht bevor / diese Ordnung / nach deme sich die Sachen / auch Zeit-läuffe und Handlungen anlassen möchten / zu ändern / und solches so offt auch / wie es die Nohturft erfordert / ungehindert männiglichs.

Wech-

ediert werden, gereed te hebben te betalen, en het geensins oven en tegens sijne gelegentheyd langer op te houden. Daer enevens sal men den genen, die geld *per le fiere* genomen heeft, nen *Crediteur*, indien hy sulcks begeerden schuldigh zijn een *cognitions*-blijck te geven.

Endlijck en ten veerthienden, vermits genoegh bekend is at voor ongelegentheden, beswaernissen en klachten alreeds sederd een lange tijd zijn voorgevallen by de betalings-*assignaen*; wert oock voor vordere gevaren en strydigheden, by opaende misvallen uyt dese aenwysing souden konnen rijsen, soo is ooghnoodig gevonden, hier in te *remedieren*. Waer toe sich beter iddel wil opdoen, als dat alle schriftelijcke *assignatien* en overysingen gantschelijck af-geschaft sullen zijn; hier tegens een *sscontro* in de plaets *geintroduceert* werde: Waer omtrent op de olgende wijs sal worden gehandeld: Dat een yeder, die wisselelden te betalen heeft sich op de *rescontreer* dagen (waer toe inonderheyd Saterdagh, Maendagh en Dinghsdagh middagh *prese* van elf tot twaelf uren zijn bestemd) sal laten vinden, en ldaer na vermogen sich bevlijtigen, met de *Rescontro* een rechtigeyd te maken, en hier door sijnen *Crediteur* te vergenoegen. Maer indien door dit middel den *Debiteur* tot Dingsdags *scontro* ijd met sijnen *Crediteur* niet te Recht en *scontro* kon komen, en lesen de betalingh *per Cassa* sou begeren, soo sal hy *Debiteur* in ulcken geval of selfs, of door een seker persoon, sonder verdee aen en omwysingh, schuldigh zijn met gereed geldt te bealen.

Ondertusschen heeft den eersamen wel wysen Raedt sich voorbehouden, dese Ordonnantie, na dat sich de saecken, loop des ijdts en handelingen mogen laten aensien, te veranderen, en sulcks oock soo dickmael te mogen doen, als 't de noodt sal vereyschen, sonder verhinderingh van yemand.

Wechsel-Ordnung der Stadt BRESLAU.

Wir Rahtmannen der Stadt Breßlau / bekennen und thun kunt offentlich hier mit vor jedermänniglich: Demnach die löbliche Kauffmanschafft alhier / bey uns Ansuchung gethan / daß wir / zu beförderung der Commercien, abwendung allerhand Unnerordnungen / und verhüutung viel erwachsenden Streittigkeiten / und kostbahrer processe, selbste mit einer gewissen Wechsel-ordung versehen möchten/uns auch einen Entwurff unterschiedener anderer Wechsel plätzen üblicher Gewohnheiten überreichet: und wir nun diß ihr Ansuchen allerdings vor billig / und dem gemeinen Wesen vorträglich zu seyn / befinden.

Als haben wir nicht unterlassen / mit zuziehung der Edlen Gestrengen Hern N. N. unser und gemeinen Stad Scheppen/ hierüber Raht zu halten / haben uns duch nachfolgender Ordnung / nach welcher künfftiger Zeit die Wechsel reguliert, und bey vorfallenden Zwistigkeiten erörtert / vermittelt / und entschieden werden sollen / entschlossen / und zwar:

I.

Soll das Wechsel-Negotium einig und allein bey der Kauffmanschafft bestehen / und keine Innung darmit zu trafficirn befuget / sonst aber jedermänniglich / der sich einiger Wechsel anmaßet / krafft dieser Ordnung obligiret, und wer einen Wechsel-brief acceptiret, dadurch derogestalt kräftig verbunden seyn / daß er mit keiner dawieder eingewendeten Exception welche gleich auch sonsten contra Instrumenta guarentigiata statt finden möchte außer der / jedoch ohne allen Verzug oder einige Frist / erweißlich geschehen / Zalung gehört werdeu kan; gestalt auch alhier die in Wechsel-sachen bekante Regul; chi accetta paga, oder wer acceptiret, zahlet / beständig verbleibet.

II.

Alle Wechselbriefe sollen von den jenigen auff welchen sie lauten mit bemerckung des Tages und benennung des Nahmes / selbsten eigenhandig acceptiret werden: So aber in dessen Abwesentheit seine Ehefrau / oder sein Würcklicher Bedienter und Nachtbar/ denen er seine Handels verrichtung an seine stelle vertrauet / einige Wechselbriefe in ihrer Behausung / als gebühren-

WISSEL-ORDONNANTIE

der Stadt

BRESLAUW.

WY Raeds-mannen der Stadt *Breslauw* doen hier meê een yeder opentlijck kond: Nadien de lof lijcke Kooplieden alhier by ons aensoeck hebben gedaen, dat wy, tot bevorderingh der *Commercien*, af-wending van allerley Onordeningen, en verhoeding van velerley ontstaende strydigheden, oock kostlijcke *Processen*, haer souden willen voorsien met een seecker Wissel-ordonnantie; ons te gelijck overgevende een ontwerp der gebruijcklijcke gewoonten in verscheydenen andere Wissel plaetsen: En wy nu dit versoeck allesins voor billijck en 't gemeene best dienstigh bevinden te zijn.

Soo hebben wy niet nagelaten, met byneming van den Edelen Gestrengen Heer N. N. onsen en der gemeene Stad Schepen, hier over Raed te houden. Hebben oock de navolgende Ordonnantie beraemd, na welcke in't toekomende de wissel gereguleerd, en by voorvallende verschillen, geoordeeld en gevonnist sal worden.

I.

De Wissel-Negotie sal eeniglijck en alleen by de Kooplieden bestaen, en niemant anders bevoegend zijn, daer meê te trafiqueren, maer voorts een yeder, die sich eenigen wissel aenmatighd, uyt kracht van dese Ordonnantie verobligeert, en wie een wissel-brief accepteert, daer door soo krachtigh verbonden zijn, dat hy met geene daer tegens ingebrachte Exceptien; welcke anders contra Instrumenta guarentigiata noch plaets mochten vinden, gehoord sal worden, behalven die van bewijslijcke betalingh, doch te doen sonder uytstel. Soo dat het hier bestendigh sal blyven by den bekenden Regel in Wissel-saecken: *Chi accetta paga*; of, wie *accepteert*, moet betaelen.

II.

Alle Wissel-brieven sullen van den genen, op welckense luyden, met aenteeckeningh des daegs en noemingh des Naems, met eygener hand werden *geaccepteert*. Doch indien in sijn afweesenheyd sijne Huys-vrouw, of sijnen daedlijcken Dienaer, of yemand, dien hy sijne Koophandels verrightingen in sijne plaets vertrouwe, eenige Wissel brieven in haer huys, als dese plaets

bührender Stelle / und zwar vier Stunden vor abgehender ersterer Post acceptiren , sollen solche so krafftig / gült-und bündlich seyn / gleich sie der Herr selbsten acceptiret hätte / doch das der Tag der ersten præsentation gesetzet werde / wie im neunten Punct mit mehrern enthalten.

III.

Wan een Wechsel-brief ohne Indossement oder erlangte Cession præsentiret wird / soll er zwar billig acceptiret werden: da aber bey der Verfall-zeit / und forderung der Bezahlung dieser acceptirte Wechselbrief / oder auch der darauff gefolgte andere/ annoch im indossement verblieben / so ist der acceptant nicht eher / biß zu dessen Erfolg oder anderer gnugsamen legitimation, die Bezahlung zu leisten schuldig; sondern es sollen bey solcher beschaffenheit / bey außgang der respit Tage / die Gelder disponiret / oder gegen genugsame geleistete Caution ausgefolget werden.

IV.

Die jenigen Wechselbriefe / so alhier auf die vier offentliche Jahrmäckte zu bezahlen lauten / dürffen nicht eher / als des ersten eintretenden / und biß darauf erfolgenden sechsten Tages des selben Marckts acceptiret werden ; geschiehet in solcher Zeit die acceptation nicht / so hat der præsentant macht zu protestiren , und sich darbey / wie des protesto halber nachgehends in folgenden Puncten geordnet / zuverhalten: die acceptirten Wechsel aber / welche des letzteren Tages / wenn der Marckt ausgeleutet wird / nicht bezahlet würden / muß der præsentant ohne consideration der sonst gewohnlicher respit-Tage / weiln solche in den Wechsel-zahlung der offentlichen Marckt nicht zu attentiren sind / selbigen letzteren Tag protestiren , denselben Tag von Morgen an biß zu untergang der Sonnen / offenstehen.

V.

Wie bey Schliessung der Wechsel den Contrahenten frey stehet / die Zahlungs zeit / nach abgehandelten vernehmen / auf kurtz und lange Sicht / oder à Uso zu stellen; also soll auch solcher Zahlungs-Termin genau beobachtet / und die außer dem Uso gesetzte Zahlungs-zeit / vom dem dato des Wechselbriefs / der Uso aber vom dem Tage an / mit welchen der Wechselbrief acceptiret worden / (worinnen zugleich Son und Fest tage begriffen) verstanden / und auf vier-zehen Tage gerechnet werden: bey dem dopio Uso ist zwar gedoppelte Zeit / nicht aber doppelte sichs / und also nicht zwölf respit Tage zu verstehen. Es soll auch halb Uso oder acht Tage Sicht / drey Tage respit zu geniessen haben / und in nicht erfolgten Bezahlung dritten Tage Protestiret werden.

laets, en den vier uren voor d'afgaende eerste *post accepteeren*, ›o sal sulcks soo krachtigh en verbindlijck zijn, als of den Heer e selver had *geaccepteert*. Doch dat den dagh der eerste *præsentie* geset werde, gelijck in den negenden *Artijckel* verder sal erden verklaerd.

III.

Wanneer een wissel-brief sonder *Indossement* of bekomene *ßie* werd *gepresenteert*, soo sal den selven wel billijck werden *accepteert*. Maer indien op de Verval-tijd en eyschen der betaig deses *geaccepteerden* wissel-briefs, of oock dit daer op ge›lghden anderen, 't *Indossement* noch achterblijft, soo is den *cceptant* niet schuldigh de betaling te doen, voor dat 't selve is volghd, of een andere genoeghsaeme *Legitimatie*. In soodaghen gelegentheyd sal by den uytgangh der *Respect*-dagen van 't eld *gedisponeert*, of van ons genoeghsame gestelde *cautie* ge›lghd laten werden.

IV.

De Wissel-brieven, welcke luyden, op de vier opentlijcke er merckten alhier te betalen, behoeven niet eer als tusschen n eersten aentredenden tot op den daer op volgenden sesden gh der selver marckt *geaccepteert* te worden. Geschied d'*Accepie* binnen dien tijd niet, soo heeft de *præsentant* macht, te *testeren*, en sich daer omtrent te dragen, gelijck hier na wens 't *protest* is geordonneert. Maer omtrent de *geaccepteerde* ssel, welcke op den laetsten dagh, als men de Marckt uyt›d, niet werd betaeld, moet den *Præsentant*, sonder *considerie* der andersins gewoone *respijt*-dagen, wyl deselve in de ssel-betalingh der openbare Marckt niet t'*attenteeren* zijn, den ven laetsten dagh om te *protesteeren* openstaen, van 's morgens tot Sonnen ondergangh toe.

V.

Gelijck by Sluyting den wissels der *Contrahenten* vry staet, de betalinghs tijd, na gedane onderhandeling, op een korte of ge *Termijn*, of *à Uso* te stellen: Alsoo sal oock soodanigh een alings *termijn* naeuw waer genomen; en buyten den *Uso* geede betael-tijd van den *dito* des wissel-briefs naer den *Uso* van n dagh af, op welcken den Wissel-brief *geaccepteerd* is (de ndagen of Feestdagen daer in begrepen) verstaen en op veern dagen gerekend werden. By den *Doppio Uso* is wel een verdubde tijd, maer niet een dubbele ses, en alsoo niet twaelf *re›t*-dagen te verstaen. Oock sal een half *Uso*, of acht dagen *ijn*, drie *respijt*-dagen genieten, en by gebreck van betah op den derden dagh *geprotesteert* werden.

VI. Boven

VI.

Uber die in den Wechselbriefen gesetzte oder à Uso lauffen Zahlungs Termin soll der Acceptant, außer dem offentli Jahrmarckten alhier / nach sechs Tagen nicht gezehlet werde sollen zugeniessen haben: Wan nun ein Wechselbrief nach d ingesetzten Sicht / oder à Uso verfallen ist / soll der præsenta dessen an möglichen Fleiß das Geld zu fodern / nichts erwind lassen: da aber der Acceptant mit der Zahlungs auch in den r spit-Tagen saumig erfunden würde/hat der Inhaber des We selbriefs denselben respit-Tag von Früh an biß zu Unterga der Sonnen / Macht zu protestiren, und soll dem Credito daß er bis in sechsten Tag mit dem protest gewartet / nichts pr judiciren; würde er aber nach verlauf des sechsten Tages e protestiren, so hat er damit seinem Außspruch an den Gel des Wechselbriefs verlohren / und muß sich an den Accepta ten halten.

VII.

Was Wechselbriefe seyn / so à lettera Vista zu zahlen l ten / sollen wegen der Weisenden / wie auch das man of lettera Vista, die Gelder an einen Orthe præcise bedarf u haben muß / ja zu zeiten schon an der Sicht Uso und res verfällen / und der sechs respit Tage nicht zugeniessen hab sondern solche / wie auch andere / die unter acht Tagen Si nach deme sie præsentiret und acceptiret, binnen vier zwantzig Stunden / ohne allen respit, bezahlet oder protest werden.

VIII.

So es sich aber zutrüge / daß Wechselbriefe / welche einem gewissen Tag zubezahlen lauten / anhero kommen / albereit nicht allein die darin enthaltene Zeit / sondern a theils respit-Tage / nicht nach der præsentation, und dar gefolgten acceptation, sondern vor den zur Bezahlung ben ten Tage gerechnet werden / und soll sich der Debitor a der noch übrigen respit-Tage zubedienen haben; Dafern in solchen Wechselbriefen / nebenst der Sicht / die völlige pit Tage schon verflossen weren / soll alsdan die Bezahl inner halb vier und zwantzig Stunden / nach der accep on / gleich bey dem Wechselbriefe à lettera Vista gemelt leistet werden: So aber den Inhaber oder Versender Wechselbriefe einige Schuld oder mora, wegen des von zu lang außgebliebenen Wechsels entstandenen Schaden ständig dargethan werden könte; soll er allerdings dar haften / und der Geber desselben von allem deswegen an suchenden Ansprüche befreyet seyn.

IX.

VI.

Boven den in de wissel-brieven gesettede of *à Uso* lopende Be-lings *termijn* sal den *acceptant*, buyten d'opentlijcken Jaer ierckten alhier, noch ses dagen te genieten hebben. Als nu de issel-brief na den daer ingestelden *termijn*, of *à Uso* vervallen , soo sal 't den *Presentant* niet laten ontbreken in alle moge-icke vlijt, van 't geld t'eysschen. Maer indien den *Acceptant* iet de betalingh noch in de *respijt* dagen, versuymend werd evonden, soo heeft de besitter des wissel-briefs macht op de lve *respijt*-dagen te *protesteeren*, van 's morgens vroegh tot aen onnen ondergangh. En sal den *Crediteur* niet nadeeligh zijn, at hy tot op den sesden dagh met het *protest* heeft gewaght. En *otesteerde* hy eerst na 't verloop des sesden daghs, soo heeft hy aer meê sijn aenspraeck op den Gever des wissel-briefs verloren, n moet sich aen den *Acceptant* houden.

VII.

Wissel-brieven, welcke *à lettere Vista* te betalen luyden, sul-en, vermits-men dickmael *à lettera Vista* 't geld *precijs* aen seke-e plaets moet hebben, ja somtijds alreeds in den *termijn*, *Uso* n *respijt* vervallen zijn, de ses *respect*-dagen niet te genieten ebben, maer (gelijck oock andere onder d'acht dagen *termijn*) a datse zijn *gepresenteert* en *geaccepteert*, binnen vierentwin-igh uyren, sonder eenigh uytstel betaeld, of *geprotesteert* vorden.

VIII.

Indien 't gebeurde, dat hier wissel-brieven quamen, luydende op een seeckeren dagh te betalen; en dat niet alleen den daer in gestelden tijd, maer oock alreeds een deel der *respijt*-dagen ver-treecken waren, soo sullen dese *respijt*-dagen niet na de *præsen-tatie* en daer op gevolghde *acceptatie*, maer van den genoemden dagh der betalingh gereeckend werden; en sal den *Debiteur* sich lleen hebben te dienen van de noch overige *respijt*-dagen. In-dien oock in sulcke wisselbrieven behalven den *Termijn* oock de volle *respijt*-dagen alreeds waren verloopen, soo sal dan de beta-lingh binnen vierentwintigh uren na d'*Acceptatie* gelijck by de wissel brieven *à lettera Vista* geseghd is, moeten geschieden. In-dien den besitter of versender des wissel briefs eenige schuld of *mora* van ontstaene schade door 't langh uytblijven des wissels bewesen werden, soo sal hy allesins daer van de last dragen, en den gever des selven vry zijn van alle aenspraeck, welcke dient-halven op hem mocht gesocht worden.

IX. Alle

IX.

Alle allhier kommende Wechselbriefe sollen alsbald selbigen / oder des andern Tages præsentiret werden / den jenigen / an welche sie lauten: so aber die acceptation verweigert würde / so mag zwar der Inhaber des Wechselbriefs alsbald protestiren: will er aber deme so acceptiren soll zugefallen mit dem protest biß zu nachem Abgang der ersten an den Orth / woher der Wechselbrief kommen / abgehenden Post nach mehrern Inhalt des andern Puncts / auff sein Ersuchen warten / soll es angedeuteten Inhaber des Briefs unpræjudicirlichen seyn / wie nicht weniger stehet in seinen Gefallen / ob er interim den Wechsel notiren lassen wolle; wartet er aber länger / und protestiret nicht / ehe die Post abgehet / so geschicht es auf seine Gefahr / und soll dehme / der ihn den Wechselbrief gesandt hat / die Bezahlung zu haften / schuldig seyn: So auch die acceptation bey der ersten præsentation auß gewissen Ursachen suspendirt, nachgehens aber dennoch fortgestellet wird / soll der erste Tag der geschehenen præsentation auf den Wechselbrief gesetzet / oder auch gleich der Acceptant ein langsamer Datum, dennoch auf den Tag der ersten præsentation zurück gezogen / und von den præsentant an der Usi gerechnet werden.

X.

Wenn der Wechselbrief nicht acceptiret, sondern protestiret worden / mag der Inhaber dessen den Protest bald zurück senden / den Wechselbrief aber / wenn es der / an den der Wechselbrief lautet / begehret / und nun Hofnung zu der Zahlung giebet / biß er betaget / noch bey sich behalten / und deswegen avisirn, wird als denn der selbige / auf den der Wechselbrief lautet / noch bezahlen / so ist der Inhaber des Briefs das Gelt zu empfangen schuldig / jedoch daß die wegen des Protests aufgewante Unkosten zugleich mit erleget werden; bezahlet er aber alsdan nicht, so muß der Inhaber noch einmahl von capital Interessen, Schäden und Unkosten / nach Wechsels lauf / oder wie der Cours zur selben Un-wechsel zurück gehet / von den Geber des Wechselbriefs wieder fodern: unterdessen soll billig der Außgeber des Briefs bey verweisung des ersten Protests, dem Creditori caution leisten / biß die Gewißheit erfolget / damit er nicht so lange weilen ihme doch durch solchen Verzug Schaden zuwachsen könte / von beyden seiten bloß stehe.

XI.

Wan einem ein Wechsel-brief præsentiret wird / und er denselben nicht acceptiren woll / mag ein dritter per honor di Letter selbigen wohl acceptiren, und ist der jenige alsdenn auch in

Kraff

IX.

Alle alhier komende Wissel-brieven sullen terstond dien selven, of 's anderen daeghs *gepræsenteert* werden den geenen aen wiense luyden. Indien *d'acceptatie* werd geweygerd, soo mach oock den Besitter des Wissel-briefs stracks *protesteren*: Dat willigh, ten gevalle des geenen die *accepteeren* sal op den selvens versoeck wachten met het *Protest* tot op 't afgaen van d'eerste *Posto*, nae de plaets van waer de Wissel-brief is gekomen (gelijck in 't II. *Artijckel* breeder is gemeld) soo sal sulcks den Besitter des Briefs onnaedeeligh zijn. Desgelijcks staet aen sijn welgevallen of hy *interim* den Wissel uyt laet *Noteren*. Doch wacht hy langer, sonder te *protesteeren* eer de *Post* afgaet, soo staet sulcks op sijn gevaer, en sal hy, die hem den Wissel-brief gesonden heeft, niet schuldigh zijn de betalingh te doen. Soo oock d'*Acceptatie* by d'eerste *præsentatie* uyt sekere oorsaeken *suspendeert*, evenwel naederhand voortgeset werd, soo sal den eersten dagh der geschiedede *præsentatie* op den Wissel-brief geset, en of schoon den *acceptant* een laeter *datum* stelde, deselve echter op den dagh der eerste *præsentatie* te rugge getrocken, en van den *præsentant* aen (of tot) d'*Uso* gereekend worden.

X.

Als de Wissel brief niet *geaccepteert*, maer *geprotesteert* is geworden soo mach de Besitter des Briefs 't *protest* te rugge senden, doch de Wissel brief, indien hy, aen wien den selven luyd, sulcks begeerd, en noch hoop tot betalingh geeft, by sich behouden tot dat hy bedaghd is, en daer van *adviseeren*. Wil hy den wien den Wissel-brief houd, dan noch betalen, soo is den Besitter des Briefs schuldigh, 't geld t'ontfangen; onder *conditie*, dat dadelijck werden goed gedaen d'onkosten, tot het *protest* aengewend. Maer betaeld hy als dan niet, soo moet den Besitter noch eenmael van *Capitael*, *Interesse*, schade en onkosten, nae Wissels-loop *protesteeren*, en van den gever des wissel briefs weer eyschen. Ondertusschen sal billijck den gever des Briefs by 't vervormen des eersten *Protests* den *Crediteur* Borge stellen, tot dat de seecker tijd volghd; op dat hy weer (wyl dit uytstel hem tot schade sou konnen strecken) ondertusschen aen beide zijden bloot stond.

XI.

Wanneer yemand een wissel-brief werd *gepresenteert*, en hy den selven niet wil *accepteeren*, soo mach eenen derden *per honor di lettera* dien selven wel *accepteeren*: En is daer uyt kracht der *Acceptatie* verbonden den wissel brief te betalen. Desgelijcks is

Krafft der Acceptation den Wechsel-brief zu bezahlen / wie nicht weniger den Inhaber des Briefs solchen Acceptanten nachgethanen Protest, wegen der ersten verweigerten Acceptation pro interim auzunehmen schuldig: Es soll auch in des Acceptanten belieben stehen / ob er bey der Acceptation beruhen / oder den ersten / auf welchen der Wechsel gericht / wan er sich bey gehöriger Zeit / offerirte die Zahlung thun lassen wolte; wan aber derselbige Tertius durch gute Bezahlung den Wechsel-brief / nebenst den Protest an sich gelöset / hat er billig von den Debitore oder Außgeber des Briefs / welchen er ihme hierdurch obligat gemacht / das Capital sampt Unkosten und provision, seine Bezahlung wieder zu suchen.

XII.

Es soll kein Wechsel-brief bezahlet werden ehe und bevor es der Uso, oder die bestimte Zeit erfödert: denn so dieses nicht observiret würde / und es sich begebe / daß derselbe / an dehme die Bezahlung zum Nachteil / und Gefahr desselben / der den Wechsel-brief vor der Zeit bezahlet hat geschehen / und verbleibet der Acceptant den Trassirer obligat.

XIII.

Wan der Acceptant, oder auch der Geber des Briefs sich vor Verfall-zeit des Wechsel-briefs freye Macht / sich entweder bey den Acceptanten oder Brief-geber / welcher von beyden anzutreffen / und noch geblieben ist (sonderlich wenn der überbliebene nicht allerdings in festen Credit sitzet) anzugeben / und Vergnung oder in der Mangelung Caution zu fordern / welches ihme auch ohne alle Verzögerung, und ehe von ihme gehet / muß gegeben werden / stehet ihme auch frey so er die völlige Bezahlung von einem unter diesen nicht erhalten / den Uber-rest und Rück-stant von den andern mit Recht zu suchen.

XIV.

Wan einer Gelt aufgenommen / und der darüber von ihme gegebene Wechsel-brief an gehörigen Orth nicht acceptire wird / und also darvon der Protest nebenst den Wechsel-brie wider zurück komt / so ist der Auffnehmer dem Creditori wegen der Capitals, Interesse, Schaden und Unkosten / ohne Verzug / würckliche Bezahlung zu thun verpflichtet un verbunden.

XV.

Wechsel-briefe / so auf Retour geschlossen worden / und a tem zwischen Geber und Nehmer / ohne Ausschrift eines Tertii bestehen / und auf den Nehmer selbst lauten / müssen wenn sie zu rechter Zeit nicht bezahlen / zu conservirung de

Wech

oock den Besitter des Briefs schuldigh, soodanigen *Acceptant*, nae gedaen *protest* wegens d'eerst geweygerde *Acceptatie*, *pro interim* aen te nemen. 't Sal oock in 't believen des *Acceptants* staen, of hy 't by d'*Acceptatie* wil laten berusten, of den eersten, aen wien den wissel-brief houd, als hy sich ter behoorlijcker tijd *offereerde*, de betalingh wil laeten doen. Doch als desen *Tertius* door goede betalingh, den wissel-brief, nevens 't *Protest*, aen sich gelost (of gebracht) heeft, soo heeft hy billick van den *Debiteur* of uytgever des Briefs, dien hy hem hier door *obligate* heeft gemaeckt, weer te eyschen de betalingh van *Capitael*, nevens onkosten en *provisie*.

XII.

En geenen wissel brief sal betaeld worden, voor dat het den *Uso* of den bestemden tijd vereyscht. Want indien dit niet wierd *geobserveert*, en het dan gebeurde, dat de selve aen wien die betaling tot nadeel en gevaer des selven, die den Wissel-brief voor den tijt betaelt had, geschied was, soo bleef d'*Acceptant* aen den Trecker *verobligeert*.

XIII.

Wanneer den *Acceptant*, of oock den Gever des Briefs sich voor de Verval tijd des wissel briefs *absenteerde*, soo heeft den Besitter des wissel-briefs vrye macht, sich te vervoegen by den *Acceptant* of by den Brief-gever, wien van beyden noch te vinden is (insonderheyd als den noch gebleven zijnde niet in een vast *Credit* sit) en vergenoeging, of, by gebreck van Betaling, *Cautie* t' eysschen: Welcke hem wel sonder eenigh uytstel, en eer hy van hem gaet, moet gegeven worden. Oock staet hem vry, soo hy de volle betalingh van eenen deser beyde niet bekomen kan, t'*resteerende* van den anderen met recht te soecken.

XIV.

Als yemand geld op genomen, en dat hier over van hem gegevene wissel brief ter behoorlijcker plaets niet geaccepteerd werd; en derhalven 't *Protest* nevens den wissel-brief weer te rugg' koomd, soo is den Opnemer verplicht en verbonden van *Capitael*, *Interest*, schade en Onkosten sonder uytstel daedlijcke betalingh te doen.

XV.

Wissel-brieven, welke op *Retour* werden gestooten, en alleens tusschen Gever en Nemer, sonder noemingh of uytschrift eens *Tertii* bestaen, en op den Neemer selfs luyden, moeten, ter rechter tijd niet betaeld werdende, evenwel tot *conservatie* des

Wechsel-Rechts / dennoch protestiret werden ; auff daß / so dan der Creditor seine Bezahlung mit Obrigkeits Hülffe / eylfertig zu suchen und zu erlangen hette.

XVI.

Die Wechselbriefe konnen nicht mit condition oder einiges ander riservo, ausser ereignendes Bedencken / von den Acceptanten per honor di Lettra, jedoch wenn der Præsentant consentirt, sondern nur völlig und absolutè acceptirt werden / solte der Præsentant consentiret , sondern nur völlig und absolute acceptirten Wechsel-briefen die Valuta vor der Verfall zeit nicht auf einmahl erfolgte / und der Vber-rest hernach auch nicht bezahlen könte / soll der Præsentant das Empfangene zu behalten / und nur auff den Rückstand zu protestiren verbinden : wie auch so er / jedoch auff sein belieben / solchen Rest durch Obrigkeitliche Hülffe erzwingen wolte / soll ihme der acceptirte Wechsel-brief zur Vollmacht krafft und gültig seyn / sonsten aber freystehen / den protestirten Wechsel-brief ohne Gerichtliche Klage alsobald zurück zu senden.

XVII.

Die secunda Wechsel-briefe seyn zeit hero zu dem Ende erteilet worden / daß dafern die prima durch allerhand Zufäl le nicht zu recht gehörigen Orth gelanget / als dan Secund giltig und kräftig seyn solte / wenn sie gleichen Inhalt ode einerley indossement haben / welches auch also continueren kan darbey soll den Principal und Versender des Wechsels (wa er auff ihn oder Commis lautet) den Secunda oder auch de Tertia Wechselb-brief / welche letztere auch auff begehren nich geweigert werden soll / so lange den Prima rechter Zeit nic unbezahlt / an einem andern Mann / doch mit revocirung de ersten Mannes / nach belieben zu indossiren frey stehen.

XVIII.

So ein Factor seines Principalen Geld disponiret, und lä an sich selbst oder Commis die Wechselbriefe richten / da der Principal solche vor seine Rechnung nicht anders annehme als daß ihme der Factor darfür stehen muß.

XIX.

Wenn die auff Marckzeiten abgegebener Gelder nur int rim Wechsel-briefe ertheilet werden / so der Debitor auff si selbst stellet / biß er weiß auff wehme er es in der Meß ric ten soll / mag der Factor solche Wechsel interim an sich od Commis zu bezahlen stellen lassen / nur daß er alsbald b erster Post nach dem Schluß des Wechsels den Principal ri tige aviso geben : begehrt auch der Principal solchen interi Wechsel in originali, soll er ihme solchen nicht weigern / d daß derselbe rechter Zeit wiederum / oder dorth seyn mog

wissel-rechts geprotesteert werden: Op dat dan de *Crediteur* sijne Betalingh, met hulp der Overigheyd, spoedigh soecken en bekomen mocht.

XVI.

De Wissel-brief konnen niet met *Conditie* of eenigh ander *reservo* van den *Acceptant per honor di Lettera*, ten ware de *Presentant* consenteerde, maer moeten ten vollen en *absolute geaccepteert* werden. Soo nu de volkomene en *absolute geaccepteerde* wissel-brieven de *Valuta* voor de verval-tijd niet op eenmael gevolgt is, soo sal de *Præsentant* verbonden zijn 't ontfangene te behouden, en alleen op 't *resteerende* te *protesteeren*. Gelijck oock, indien hy, doch op sijn gelieven, dese *Rest* door hulp der Overigheyd wou afdringen, den *geaccepteerden* wisselbrief - hem tot Vollemaght krachtigh goet zijn, terstond te rugge te senden.

XVII.

De *secunda* wissel-brieven zijn 't sederd een tijd langh van dien eynde gegeven geworden, op dat, indien de *prima* door eenige toevallen niet ter behoorlijcker plaets te recht quamen, als dan de secunda krachtigh en van waerde sou zijn, wanneerse een gelijckvormigen Inhoud of waer by *Indossement* hebben: 't welck oock alsoo *continueren* kan. Hier by sal den *principael* en Versender des wissels, wanneer hy op hem of *Commissie* houden vry staen, de *secunda*, of oock de *tertia* Wissel-brief, of (welcke laetste oock, op begeeren, niet geweygerd sal worden) soo langh de *prima* noch onbetaeld, of de rechte tijd noch niet verstrecken is, aen eenen anderen Man nae gelieven t'*indosseren*, doch met revoceringh des eersten Mans.

XVIII.

Soo een *Factoor* sijns *Principalen* geld *disponeert*, en laet aen sich selven of *Commis* de wissel-briefs rechten, soo behoeft de *Principael* deselve voor sijne reeckeningh niet aen te neemen, anders als dat de *Facteur* hem daer voor staen moet.

XIX.

Wanneer op Gelden in Marckt tijden maer *interim* wissel-brieven werden gemaeckt, die den *Debiteur* op sich selven steld, tot dat hy weet, op wien hy 't in de wissel richten, soo magh de *Facteur* sulck een wissel *interim* aen sich of *Commissie* te betaelen laeten stellen: Alleen dat hy terstond met d'eerste *Post* nae 't sluyten des wissels den *Principael* hier van recht adviseert. Begeerd oock de *principael* sodanigh een *Interim* wissel in *originali*, soo sal hy 't hem niet weygeren: Even dat deselve ter rechter tijd wederom komen, op dat geen verhinderingh in den rechten

damit keine Hinderung in den rechten Wechsel geschehe / anders wehre der Debitor und Factor ohne Schuld; und wo sich nicht der Debitor aus guten willen accommodire, muste sich der Principal gedulten; es soll aber der Debitor schuldig seyn zum wenigsten 14 Tage vor abreisen in die Messe / auff begehren / einen richtigen Wechsel-brief von sich zu geben.

XX.

In dem Marckt-zeiten dürffen aber die schlüssenden Wechsel anff andere Orther die Wechsel-briefe nicht ehe / als die letzteren drey Tage vor Außgang des Marckts ausgegeben oder verschicket werden; eß würde dan beim Schluß des Wechsels etwas anders bedungen.

XXI.

Die Bezahlung und Einlösung der Wechselbriefe sollen geschehen in der Stadt Müntz / wie es darinnen benennet: wan sie aber auff Keyserl: oder sonst im Lande corrent Müntze lauten / verstehet sich zum wenigsten Silber-gelt / die in Keyserlichen Erblande gangbar / und in den Aemptern angenommen werden / jedoch Creutzer und Groschen / die man auff allen Orthen nicht brauchen kan / auch bey bezahlung viel mehr Müh und Fuhrlohn machen / wo der Wechsel über 100. Reichsthaler betrifft / so weit ausgeschlossen / wenn es nicht expresse bedungen / oder mit den Nahmen klein Müntz benennet wird / massen an allen Wechsel-orthen etwas Unterscheit zwischen Wechsel und Courrant ist.

XXII.

Wan einer Wechsel-brief acceptiret auff versicherung des Trassanten übersenden / und unter seines Acceptanten Handen albereit habende Wahren / es seye daß er solche in Commi oder sonst in verwahrung hat / soll er billig auch darbey geschützet / und auff erfolgent falliment für allen andern Creditoren, wie sich auch privilegirt seyn mochten / ausser denen die solche als ihr Eigenthum vindiciren könten / seinen regreß daran behalten.

XXIII.

Obwohl blosse Anweisung vor wirckliche Zahlung nicht zu achten seyn / so sollen doch alhier / um vielerley disputationes unter Kaufleuten zu vermeiden / die beynah lauffenden respit Tage / gegebene assignationes, wan der Assignatus solche absolutè acceptirt, oder auch den Assignations-Zettel ohne Gewisse Bedingungen über vier und zwantzig Stunden / wo Wechsel-zahlung betrift / (darbey Sonn-und Fest-tage ausgenommen / bey sich behalten hat) jedoch daß solche Anweisung auch nicht weiter / dan in die dritte Hand geschehe / und zwar nur unter Handels-leuthen / vor kräfftig und gültig gehalten werden.

XIV. B

wissel mocht geschieden : Anders ware den *Debiteur* en *Facteur* sonder schuld: En soo sich den *Debiteur* niet goedwilligh wil *accommoderen*, soo moet den *principael* geduld hebben. Doch de *Debiteur* sal schuldigh zijn, ten minsten 14. dagen voor 't afreysen van de Mis, op begeeren, een richtigen wissel-brief van sich te geven.

XX.

In Marckt-tijden behoeven de wissel-brieven op andere plaetsen niet eer als in de laetste drie dagen van den uytgangh der Marckt uytgegeven of versonden te worden : Ten waer dan dat in 't sluyten des wissels anders was bedongen.

XXI.

De Betalingh en lossingh der Wissel-brieven sal geschieden met de Munt der Stad, welcke daer in genoemd is. Doch indiense luyden op Keyserlijcke of anders in 't Land *corrente* Munt, soo verstaet sich sulcks ten minsten op Silver geld in de Keyserlijke Erflanden ganghbaer, en in d'Ampten aengenomen. Doch *Kreutsers* en *Grossen* uyt gesloten, als de wissel over de 100. Rijcksd. beloopt ; wyl men deselve aen alle plaetsen niet kan gebruyken ; oock dit geld veel moeyte en meer vrachtloon veroorsaeckt. Ten waere dan dat sulcks *expresse* bedongen, of kleyne Munt genoemd was : Gelijck dan aen alle wissel-plaetsen tusschen wissel en *Courrant* eenigh onderscheyd is.

XXII.

Als yemand een wissel-brief *accepteert* op verseeckeringh van over te sendene Munten, of sulcke die den *Acceptant* alreeds in handen heeft, 't zij in *Commissie* of in Bewaeringh, soo sal hy oock billijck daer by beschut worden, en op eenigh volgend *Falliment* van alle andere *Crediteuren*, hoedanigh deselve oock *geprivilegeert* mochten zijn (behalven de geene welcke deselve als haer eygene oock konden *vindiceeren*) sijn *regres* daer aen behouden.

XXIII.

Of wel bloote aenwysingen of *Assignatien* voor geen daedlijcke Betaelingen zijn te houden, soo sal echter alhier (om veelerley *disputatien* onder de Koopluyden te vermijden) d'*Assignatie*, gegeven in de noch lopende *Respijt*-dagen, wanneer der *Assignatus* deselve *absolute accepteert*, of d'*Assignatie* brief, by een seeckere voorwaerden, binnen de vierentwintigh uyren (Son en Feestdagen uytgesloten) by sich behouden heeft, voor krachtigh en van waerden geacht werden. Doch dat soodanigh een Aenwysingh oock niet veerder als in de derde handt geschiede, en maer alleen onder Kooplieden.

XXIV.

Bey ereygneten fallimenten, und darauff erfolgenden concursibus allhier / geniessen zwar die fremden und außländischen Creditores mit alhiesigen Kauff-und Bürgers-leuthen gleiches Recht / jedoch daß sie durch vorzeigung eines von ihrer Obrigkeit erhaltenen geblaubten Scheines / erweisen / daß in selbigen Orth allhiesiger / oder in ermangelung dieses Casus andere fremde Handelsleuthen / ebenfals mit ihnen in den fallimenten gleiches Rechtes zu geniessen hetten; ihre Obrigkeit sich auch darbey erklärte / alhiesigen Kauff-und Bürgersleuthen bey ihnen gleiches Recht geniessen zu lassen.

XXV.

Wan sich einige different bey weggehend oder herkommenden Wechseln ereignen / welche unter den Parteyen selbsten verglichen werden können; so sollen solche / um weitläufftige Procefs zuverhüten / den Eltisten Kauffman zu schlichten / oder nach dem die Sache von importantz / mehrern unparteyischen Handelsleuthen / zu gleich als Commissarissen zu entscheiden / übergeben werden. Da aber einiges Theil auff ein Compromiss zu bewilligen Bedencken trüge / oder auch durch Arbitradores nicht vermittelt werden könte / soll / so dann die Sache muß als der Obrigkeit vor getragen werden / und per processum summarium mündlich / sonder einige Schriftwechselung / schleunigst ausgemacht und geendiget werden.

XXVI.

Damit auch bey den Sensalen und sonsten Irrung verhütet werde / soll der jenige / oder die jenigen / welche den Wechsel-brief schliessen lassen / wan sie mit den Debitor in allen conditionibus einig / solche in einer schrifftlichen notitie von sich geben; nimbt der Debitor solche and un behält sie / so bleibt es richtig geschlossen / der Sensal aber soll solche Notitia bey sich nicht über zwey Stunden / viel weniger über Nacht auffhalten / sondern einen oder andern Theil einhändigen / bey verlust seiner Sensarie, und mehrer unnachbleiblichen Straffe.

Wie nun nach solcher Ordnung von dato heutiger Publication an die löbliche Kaufmanschaft / Sensalen, und anderer Einwohner sich künfftig zu richten haben werden / also behalten wir uns und unsern Nachkommen außdrücklichen bevohr / diese Ordnung außzulegen / zu ändern / zu mündern / zu mehren / oder gar ab zu thun.

Zu urkund haben wir unser der Statt Insigel hierauff drücken lassen / geschehen den acht und zwantzigsten Monathstag November, nach Christi unsers Erlösers Gebuhrt in sechzehenden hundert zwey und siebenzigsten Jahr.

XXIV.

By Voorvallende *Fallimenten* en daer op volgende *Concurentien* alhier, genieten wel de vreemde uytlandsche *Crediteurs* met de hier woonende Kooplieden en Burgers een gelijck Recht: Doch sullen, door vertooningh van een geloofwaerdigh blijck en bescheyd harer Overheden, moeten bewijsen, dat in haere Stad de hier wonende, of by gebreck van dese *Casus*, andere vreemde Kooplieden, even desgelijcks met haer in de *Fallimenten* een gelijck recht genieten. Met bygaende verklaringh van deselve haer Overheyd, dat onse Kooplieden en Burgers by haer oock even 't selve Recht sullen hebben.

XXV.

Wanneer sich eenige *differenten* by wegh gaende of aenkomende Wisselen opdoen, welcke onder de *parthyen* selfs konnen vergeleken werden, soo sullen deselve, om wijdlopige *Processen* te verhoeden, gestelt worden aen den oudsten Koopman om 't verschil te beslechten. Of oock, nae de saeck van *importantie* is, werden overgegeven aen een meerder getal van onpartijdige Kooplieden, om daer over als *Commissarissen* t'oordelen. Doch soo een van beyde de deelen bedencken droegh, om in het *Compromis* te bewilligen, of oock door *Arbiters* de saeck niet gemiddeld kon worden, soo sal de selve dan voor d'Overigheyd koomen, en *per processum summarium* mondlijck, sonder weynige Schrift-wisselingh, op 't vaerdighste gevonnist en ten eynde worden gebracht.

XXVI.

Op dat oock by de *Sensalen* en andersins dwalingen moghten verhoed werden soo sal den geenen, of sullen den geenen, die den Wissel brief laten sluyten, alsse met den *Debiteur* in alle *Conditien* eenigh zijn, deselve in een schriftelijcke *Notitie* van haer geven. Neemd soo den *Debiteur* aen, en behoud hy die over nacht, blijft het gesloten. Doch de *Sensal* sal dese *Notitie* niet boven de twee uyren, veel min over naght, by sich behouden, maer 't een of 't ander behandigen by verlies sijner *Sensarien*, en noch andere onvermijdelijcke straf.

Gelijck nu van dato deser *publicatie* af, de loflijcke Kooplieden, *Sensalen*, en andere Inwooners sich in 't toekomende nae deese *Ordonnantie* sullen hebben te *reguleeren*, alsoo behouden wy aen ons en onse Naekomelingen, uytdrucklijck 't Recht van deselve uyt te leggen, te veranderen, te verminderen, te vermeerderen, of gantsch te vernietigen.

Ten oirkonde hebben wy deses onses Stads Segel hier op laten drucken, Gedaen den 28. Novemb. in 't Jaer nae Christi onses Verlossers geboorte 1672.

Articulus X. extrahiret è Copia authentica,

Ihrer Konigl. Mayest. von Schweden / Den Herren Directoren des Königl. Factorii Contoirs ertheilten Privilegii.

SKole sådane Decisioner och promisser, som uthi näst
föregaende Articul benembde äre / immediate strax /
och uthon någon Gensäyelse off wåre Ståthollare / och
uthie sådane Fall för ordnade Ministrer till Execution befor-
dras / och ingalunde derwedh fördroyas eller opskiutas / my-
ket mindes någon Persohn / eller annan Omstandigheet hö-
rnthinnan ansees; Janwahl och wele wy / att alle richtige
och Accepterade-Wexlar till dhet langste tolf Dagar effter
Förfall-dagen præcise bethalas skole / och dher Acceptanten
sigh dher till wågradhe / at då wåre Befallnings hafwande/
som sagt är den authoritate publica utspanta / och samme
geen mobilia eller immobilia, strax till Wexelens Betallning
publicè for sälliatåka / ehfter så som wy härtill af Förtfah-
ren heeten pröfwat hafue / huruledis sådane drögenmåhl och
disputer uthi Wexler och dhes lykest / handelen högeligen de-
belerra, och een Orsåk till Commerciernes und hertyck / och
afwändande uthur wårt Rycke härtill warit hafue / så at uk-
han så dane behörlige remedier här uthinnan omöyeligit / at
bringe Handelentill gången och till börligh richtigheet.

Ca-

Artijkel X. geextraheert uyt de Authentijcke Copie,

Van het *Privilegie* Sijnes Koninklijke Majesteyts van Sweden, gegeven aen de Heeren *Directeuren* van het Koninklijk *Factoors Collegie.*

SOodanige *Decisien* en *Promissen*, die in den naest-volgende Artijkel vervat zijn, sullen terstond *immediatè*, ook sonder eenigh tegenspreken van onsen Stadhouder, en in sulken geval geordonneerde *Ministers* ter *Executie* bevordert, en in geener voegen verhindert, of opgehouden, veel min daer ontrent eenig Persoon of andere omstandigheden aengesien worden. Noch willen wy mede, dat alle rechte en *geaccepteerde* Wissel-brieven, ten langsten twaelf dagen na den verval dagh precijs betaelt sullen zijn, en indien d'*Acceptant* sich hier na niet wilde schikken soo sullen onse Bevelhebberen, gelijck gesegt is, daer tegen *auctoritate publica* voorsien, en des selfs losse of vaste Goederen met eenen tot betaling des Wissels opentlijk te koop stellen, aengesien wy ondervonden hebben, hoedanig sulke uytvluchten en disputen in Wisselen en diergelijke vele verhinderingen brengen, en het verderf van den Koophandel, en des Lands welvaert veroorsaken, soo dat het voornoemde middel den Koophandel allerwegen in stant moet behouden.

Capitoli & Ordini de Cambii Reali, nella magnifica Città di BOLOGNA.

Olendesi dar principio al fare in questa magnifica Città di Bologna publica piazza da Cambi reali per diversi luoghi, come si costuma nelle principali Città de Italia, & specialmente in Roma, non solo per commodo, & utile de particolari, mà ancora per honore di esse Cittade come si presuppone, che esser debba, & intendendosi far ciò con buona gratia, & satisfattione de Superiori, & non altrimente, si dice, & domandasi per parte de Mercanti, che per conseguire questa cosa sia loro concesso da Superiori, & confirmata da N. Sig. quanto qui nell' infra scritti Capitoli si contiene.

In prima che la Piazza sia libera per ogni sorte di persone, cosi terriere come forestiere, & tanto non Mercanti, quanto Mercanti; dimodo che ad ogni sorte di persone di qual si voglia grado, ò conditione sia lecito il dare, & il pigliare denari à cambio, purche il Cambio sia reale. Intendendo esser Cambio reale quando con effetto si da il denaro in un luogo, acciò che sia pagato in un altro secondo che cantano le lettre del Cambio, & cosi le lettre vadino con effetto al luogo, & alla persona, à che sono indrizzate, & che ivi siano pagate, ò recusate.

Appresso, che sia in potestà di ciascuna persona, etiamdio che non sia Mercante, il dare suoi denari in mano di Mercanti, acciò che li diano à Cambio reale, con farsi stare del credere, come si usa nell' altre Piazze d'Ita-

Artijkelen en Ordinantien over de dadelijke Wiſſels, in de heerlijke Stad van BOULOGNEN.

Illende het begin geven om in deſe heerlijke Stad van Boulognen een publijke plaets te maken van dadelijke Wiſſels voor verſcheyde plaetſen, gelijk in de voornaemſte Steden van Italien de gewoonte is, en byſonder in Romen, niet alleen tot gemak en nuttigheyt van particulieren, maer noch tot eere van die ſelve Steden, gelijk men ſtelt dat ſulks weſen moet; en verſtaende het ſelve bequamelijk te doen, en met vernoegen van de Opperſte, en anders niet, ſo word geſeyt en verſocht van wegen de kooplieden, dat om ſoodanigen ſaek te bekomen hen mag toegeſtaen zijn van de Opperſte, en beveſtigt van Onſen Heer alles wat hier in d'ondergeſchreven Artijkelen vervat is.

Eerſt, dat de Plaets vry zy voor allerhande perſoonen, ſoo inlanders als uytlanders, en ſoo wel voor die geen koopmanſchap, als voor die koopmanſchap drijven; ſoo dat aen allerhande ſlag van perſoonen, van wat ſtaet of conditie ſy mogen weſen het vry ſal ſtaen gelden op Wiſſel te geven of te nemen, wanneer ſlegts die Wiſſel dadelijk mag zijn. Verſtaende de Wiſſel dadelijk te weſen, wanneer men met'er daed het geld geeft op dat het ſelve op een andere plaets betaelt worden ſou volgens den inhoud der Wiſſel-brieven, en dat ſoo mede die brieven gaen met'er daed na de plaets, en aen de Perſoon tot wien ſy geſchikt zijn, en dat ſy daer betaelt of geweigert worden.

Daer na, dat het in de macht van yder perſoon ſtae, of ſchoon die noch geen koopman mogt weſen, ſyne gelden in handen van Kooplieden te geven, op dat ſy hem daer voor dadelijke Wiſſels ſouden verſtrekken, met ſich in credit te doen ſtaen, gelijk men

ge-

d'Italia, & fuori d'Italia, & possa ogni persona ancora dare denari à Cambio, & far che siano recapitate le lettere sopra di essi datori, & così tenerli sù li Cambii, sino che saranno rimborsati da chi haverà preso il denaro.

Terzo. Che si da forrastieri saranno mandati denari contanti in questa Cittade, perche si diano à Cambio in detta Piazza, cotali denari s'intendano essere, & siano liberi, & franchi à favore del forrestiero, che li haverà mandati, etiamdio che egli per qual si voglia causa fosse bandito, o condennato dello stato di S. Chiesa: eccetto per causa d'Heresia, ò Læsæ Majestatis, overo per qual si voglia cagione fossi debitore alla Camera, ò al Fisco, & non si possa, ne si debba fare alcuna represaglia di tali denari ma come è detto, siano sempre liberi, & franchi alla voluntà di detto forastiere. Et questo medesimo sia detto, & s'intenda parimente delle rimesse de denari, che per lettere di Cambio di fuori fossero da tali persone rimesse in questa Cittade.

Quarto. Che di tutte le questioni, & lite, che occorrerando per causa di detti Cambii in questa Cittade trà quali si voglia sorte, & gradi di persone, solamente il Giudice, ò Consoli del foro de Mercanti, siano, & s'intendano esser Giudici competenti: & che niuno altro Giudice, ò Tribunale, ne qual si voglia altro Superiore se ne debba, ò possa intromettere, ne per conoscere, & giudicare, ne per suspendere, ò impedire, ò inhibere al detto Foro, ò in qual si voglio altro modo impacciarsene; ma che semplicemente, & senza ostaculo alcuno la cognitione, & decisione, & escutione di dette liti, & questioni, ò cause spetti, & appartenga solamente al detto foro, non solo nella pri-

gebruykelijk heeft in andere Plaetsen van Italien, en buyten Italien; en dat yder persoon noch sou mogen gelden op Wissel uytgeven, en maken dat de Wisselbrieven weder gekeert mogen zijn op die haer uytgeven hadden, en soo die op Wissel te houden, tot dat sy weder betaelt sullen zijn van die 't geld sal hebben ontfangen.

Ten derden, Dat indien van Buytenlanders contante penningen in dese Stad gesonden sullen wesen, om dat sy in de geseide Plaets op Wissel gegeven souden zijn, sodanige gelden verstaen worden vry en onbelast te zijn en te blijven tot voordeel van den Buytenlander, die haer sal gesonden hebben, of schoon hy ook om wat saek het mogt wesen verbannen of veroordeelt sou zijn door den Staet van de H. Kerk; uytgesondert om oorsaek van Ketterу of Gequetste Majesteyt, of wel om wat voor reden die schuldenaer mogt zijn aen de Kamer, of aen des Lands Schatkist, en dat die gelden niet souden konnen noch mogen beslagen worden, maer dat sy, gelijk geseyt is, altijt vry en onbelast moeten blijven tot welgevallen van den geseiden Buytenlander. En dit selfde zy geseit, en insgelijks verstaen van penningen, die door Wisselbrieven van buyten aen sodanige persoonen in dese Stad geremitteert mogten wesen.

Ten vierden; Dat van alle geschillen en twisten, die daer mogen voorvallen uyt oorsaek van de geseide Wisselen in dese Stad, onder wat slag en staet van persoonen het sou mogen wesen, alleen de Richter, of de Consuls, of Opperbesorgers van den Koophandel zijn en verstaen worden den Comptenten Rechter te wesen; en dat geen ander Richter of Gerichts-bank, noch eenig ander Opperhooft wie dat wesen sou, sich sou mogen of konnen daer in steken, noch om kennis te nemen, en te oordeelen, noch om op te houden, ofte beletten of te verhinderen het geseide Gericht, of op wat andere wijse dat sou mogen wesen sich daer mede te bemoeyen; maer dat enkelijk en sonder eenig hinder de kennis te nemen, het beslissen, en de executie van de geseide geschillen, en twisten, of saken alleen sien en behooren tot het geseide Gericht, niet

alleen

ma instanza, ma ancora nelle Appellationi sino all' ultimo fine della causa, secondo la dispositione & forma delli statuti di detto foro. Et se alcuno si appellasse à N. Sig. cotale appellatione s'intenda devolvere, & sia devoluta ipso jure al Giudice dell' appellationi, & alli Sopraconsoli, come specialmente delegati da S. Santità in tal caso: dinanzi à loro l'appellante debbe proseguire la causa del l'appellatione nel debito tempo dato dallo statuto di detto foro: altrimente l'appellatione sia nulla, & de niuno valore, & la sentenza data si debba eseguire per il Giudice, & Consoli, come se non si fosse appellato.

Il luogo della Piazza, ove s'habbino da ragunare i Mercanti sia la loggia del foro sopra detto, overo altro luogo, che fosse giudicato megliore.

Et in tal luogo si debbano ridurre i Mercanti di vn' hora inanzi desinare, & cosi di vn' hora inanzi la sera per tre giorni della settimana, cioè il Lune, il Mercore, & il Venere, se saranno giorni di lavoro: altrimente si faccia il giorno avanti, se non sarà di festa, & non mai in di di festa per negotiare.

Li Cambii si debbano fare à scudi d'oro in oro di Zeccha per tutte le Piazze, & i conti, & scritture s'habbino da tenere à scudi d'oro di Zeccha, cosi con i Terrieri, come Forestieri.

L'uso del tempo à pagar le lettere del Cambio, che saranno drizzate à Bologna, & diranno ad uso, sia, & s'intenda essere, come qui appresso.

Da Roma, & Genoua dieci giorni vista.

Da Milano, Venetia, Fiorenza, Pisa.

Lucca, & altri luoghi di Toscana otto giorni vista.

D'Ancona, la Marca, la Romagna, & altre Terre di Lombardia, otto giorni vista.

alleen voor d'eerste instantie, maer noch in 't Appelleeren, tot volkomen uiteinden van de saek, volgens de dispositie en form der Statuten van 't Gericht voorschreven. En indien iemand appelleerde aen de Paus, dat soodanig appelleeren verstaen word te devolveren, en in 't recht gedevolveert te zijn tot den Richter over d'Appellen, en tot de Opperbesorgers van den Koophandel, als specialijk van zijne Heiligheit daer toe gestelt in soodanigen geval: voor haer moet d'Appellant de saek van sijn Appel vervolgen in den behoorlijken tijt door de Statuten van 't geseide Gericht bepaelt: andersins sou het Appel nietig en van geender waerden zijn, en het gegeven vonnis moet ge-executeert worden door den Richter en de Consuls, gelijk of daer van niet geappelleert was.

De vergadering in de plaets, daer de Kooplieden mogen by een komen sal zijn de Logie van't Gericht voorseit, of wel eenige andere plaets, die best geoirdeelt mogt wesen.

En in soodanigen plaets moeten de Kooplieden by een komen, een uur voor het middagmael, en soo noch een uur voor den avond drie dagen in de week, als Maendach, Woensdach, en Vrydach, indien het dagen om te werken wesen sullen: anders sal men dat daegs te voren doen, wanneer dat geen heiligen dach is, en noit sal men op een heiligen dach koophandel drijven.

De Wisselen moeten gedaen worden in goude kroonen van goede Munt door alle de plaetsen; en de rekeningen, en schriftuuren sullen gehouden zijn in gemunte goude Kroonen, soo wel onder de Inwoonderen, als onder de Vremdelingen.

Het Uso des tijts om de Wissel-brieven te betalen, die op Boulognen bestelt sullen zijn, en inhouden sullen tot Uso, moet zijn en verstaen worden te wesen, gelijk hier volgt:

Van Romen en Genua, tien dagen sicht.

Van Milanen, Venetien, Florencen, Pisa.

Lucca, en andere plaetsen van Toskanen 8 dagen sicht.

Van Ancona, Marca, Romagna, en andere Landen van Lombardien 8 dagen sicht.

Da Napoli giorni quindici vista.
Da Palermo, Messina, Bari, & altre Terre del Regno mese uno vista,
Da Lione, Bisanzone, & Spagna, secondo le Fiere.
Da Anversa, Parigi, & tutte le Terre della Fiandra & della Francia, due mesi fatta.
Da Londra, & di Levante, mesi trè fatta.

Il pagamento de Sensali, che saranno mezzani à detti Cambi reali, habbi da esser un soldo d'oro per ogni cento scudi da ciascuna delle parti; & che detti Sensali debbano essere approvati, & licentiati nel foro di Mercanti; & observare, & fare tutte quelle cose, che da loro si ricercano, secondo la dispositione de statuti del detto foro & in specie debbano tener conto in un libro regolato à giusa di giornale, scrivendovi di sua mano di giorno in giorno tutti i Cambii, de quali seranno stati mezzani, nominando chiaramente ciascuna partita il datore, & il prenditore, la quantità, & à che prezzo & il luogo per il quale sarà cambiato, & mancando essi di fare questo in tutto, ò parte debbano essere cassi & privati dell' officio & le sia levato ogni provisione, che percio havessero.

Quanto alle liti & questioni, che per conto di detti Cambi protebbono accadere, se alcuna lettera di Cambio fatta in Bologna, ritornerà di qualsi voglia luoco ricusata, ò non pagata con il protesto: Il creditore, in mano del quale ritornerà detta lettera debba presentarsi dinanzi al Giudice & Consule del foro della mercantia, se all' hora vi se ritroveranno altramente dinanzi ad uno de Notarii di detto foro & domandare la executione di tale lettera contra quelli che l'haveranno fatta. I quali Giudice, ò Consol

ove

Van Napels 15. dagen ficht.

Van Palermo, Messina, Bari, en andere landen des Koninkrijks, een Maend ficht.

Van Lions, Besançon, en Spaenjen, volgens de jaermarkten.

Van Antwerpen, Parijs, en alle de plaetsen der Nederlanden en Vrankrijk, twee Maenden verlopen.

Van Londen, en uit de Levant, drie Maenden verloopen.

De betaling van de Makelaers, die de geseide dadelijke Wisselen sullen helpen sluiten moet wesen een stuivers gouts voor yeder hondert kroonen van weder-zijden; en dat de geseide Makelaers goet gekent moeten zijn en aengenomen by 't Gericht der Kooplieden; en op te merkken, en alles te doen wat van haer word vereischt, volgens de dispositie der Statuten van 't geseide Gericht, en in specie moeten sy rekening houden in een bequaem boek op de wijse van een Journael, daer in met eigen hand van dach tot dach schrijvende alle de Wisselen, die sy hebben helpen sluiten, klaerlijk beide de Partien noemende den uitgever, en den trekker, de grootheit van de somme, en tot wat prijs en plaets de wissel gemaekt sal zijn; en sy te kort blijvende in 't geheel ofte ten deele van dit te doen, moeten van hare bediening berooft en afgeset worden, en sullen niets trekken van al dat sy daer over souden ontfangen hebben.

Wat aengaet de twisten en geschillen, die wegens de geseide Wisselen souden mogen voorvallen, indien eenigen Wisselbrief in Boulognen gemaekt, uit eenige plaets die dat mogt wesen te rug wierd gesonden geweigert, of niet betaelt zijnde met Protest; soo sal de Crediteur, in wiens hand de geseide Wisselbrief weder sal komen sich moeten vertoonen voor den Richter en Consul, indien sy ter selver uur mochten sitten, andersins voor een van de Notarissen des geseiden Gerichts, en executie eisschen over soodanigen Wisselbrief tegen die den selven gemaekt sullen hebben. Welke Richter

overo il detto Notaro ſenza altra intimatione, ò citatione, in continenti debbano darli la detta eſecutione, & poſſa il creditore con uno de meſſi della Corte andare di ſubdito alla caſa del debitore, fare l'eſecutione ne i ſuoi beni, che cantera la lettera del cambio, & per le ſpeſe, danni, & intereſſi, ad arbitrio del Giudice & Conſole.

Et caſo che alla detta eſecutione oſtaſſe qualche impedimento ò difeſa, debba il meſſo ſubdito farne la relatione al Notario, il quale ſia tenuto dare in continenti il precetto perſonale al detto creditore contra il debitore. Et fatta tale eſecutione nelli beni poſſa poi il debitore comparire inanzi alli detti Giudice, Conſoli a domandare ratione, ſe ſi ſenti agravato, ò ſe vorra allegare alcuna delle eccettioni, che ſi poſſono opporre alle lettere di Cambio, come di ſotto ſi dira; mà non ſia odito in modo alcuno, ſe prima non havero aſſecurato il creditore, ancora che non foſſe il tempo del pagamento della lettera del Cambio.

Mà in caſo che ritornaſſe alcuna lettera di cambio con proteſto, & che ſe ritrovaſſe eſſer morte colui che fece detta lettera, ſi poſſa, & debba procedere per la eſecutione ne beni della heredità del morto, non altrimente che egli foſſe vivo, non oſtante che ſe diceſſe, detta heredità eſſer giacente, & pendere il tempo dato dalla legge, ad adire, ò repudiare la heredità ò a far l'inventario, ò eſſerui pupilli, à quali non fuſſe ſtato proviſto di tutore, & non oſtante qualunque altra coſa, ò ragione, che ſi allegaſſe in contrario.

Et

of Opperbesorger des Koophandels, of wel de geseyde Notaris sonder andere aenkondiging, of daging, hem terstond de voorseide executie sullen moeten verleenen, en de Crediteur sal konnen met een der boden van dat Gericht, met eenen gaen naer het huis van den Debiteur, en de executie doen in sijne goederen, tot versekering van hem Crediteur, voor de somme welke de brief sal inhouden, en voor de onkosten, schaden en interessen, tot goetvinden van den Richter en den Consul.

En in geval eenige verhindering of verdediging tegen de geseide executie mogt wesen, soo sal de bode terstond daer van 't Relaes moeten doen aen den Notaris, die gehouden sal zijn op staende voet het personeel bevel te geven aen den geseiden Crediteur tegen den Debiteur. En soodanigen Executie in de goederen gedaen zijnde, mag de Debiteur voor de geseide Richters en Consuls verschijnen, om reden daer over te eisschen, indien hy sich beswaert vind, of indien hy eenige exceptie sal willen voortbrengen, die men tegen de Wissel-brieven mogt hebben, gelijk hier onder geseit sal worden; maer hy moet in geenderlei wijse gehoort zyn, indien hy den Crediteur niet eerst versekert sal hebben, ofschoon de tijt van de betaling des Wissel-briefs noch niet mogt vervallen zijn.

Maer in geval eenige Wissel-brief met Protest te rug keerde, en den genen vond overleden die den selven gesloten heeft, soo sal men mogen en moeten procederen tot de Executie op de goederen van den Boedel des overledenen, niet anders dan of hy noch in het leven was, niet tegenstaende daer geseit worden mogt, dat den geseiden Boedel stil lag, en dat den tijt noch liep door de Wetten gegeven, om den Boedel aen te vaerden, of met de voet te stooten, of om den inventaris te maken, of dat 'er Weesen waren, die noch geen Voogden hadden, en niet tegenstaende alle andere saken, of redenen, welke men in tegendeel sou mogen bybrengen.

Et in evento che l'Heredi del morto havessero tolta l'heredita con il beneficio di legge, & inventario, & fatto l'inventario legitimamente inanzi che il creditore comparso à dimandare la detta esecutione, & volessero detti heredi servirsi di detto beneficio per impedire l'escutione di detta lettera, possa il creditore, & le sia lecito pigliar la soma de denari di quella lettera à cambio, & recambio à tute spese è danni della detta heredità in fino à tanto, che egli non sarà sodisfatto intieramente.

Dichiarandosi, che ogni sorte di persone di qual si voglia grado, ancora che fossero di Magistratura, contra de quali retornasse lettera di cambio non accettata, ò non pagata con il protesto, possano, & debbano ad instanza de creditore esser esatti nelli suoi beni per il pagamento, ò per l'assecuratione del pagamento di tal lettera in continenti che ne sarà fatta l'instanza per il creditore dinanzi al Giudice, è Console, ò al Notario, come di sopra è detto. Non ostante leggi, statuti, consuetudini, privilegii, ò qualcunque altra cosa in contrario.

Et per che occorre alle volte, che alcuno, che da denari à cambio lo fà con haver securtà, la quale sottoscrive la seconda, ò la terza di cambio, come si constuma in tutte le Piazze, però si dechiara, che quando la prima lettera ritornasse recusata, ò non pagata con il protesto, il creditore possa così agere colui che havera sotto scritta la seconda, ò terza di cambio come contra il principale, che l'havera fatta, come à lui piu piacerà, & senza suo preiudicio contra l'altra parte, & tutto quello, che si è detto del fare l'executioni contra il principale, s'intende parimente detto del sotto scrivente, non ostante cosa alcuna in contrario.

Alle dette lettere die Cambio reale non corra mai per-

En in geval de Erfgenamen des overleden den boedel mogten aengetaſt hebben met het beneficie van de Wet, en een inventaris, en den Inventaris wettig gemaekt eer de Crediteur was verſchenen om d'Executie over den geſeiden Wiſſel-brief te eiſſchen, ſoo ſou de Crediteur vermogen, en hem geoorloft zijn de geſeide ſomme van penningen te lichten op wiſſel of anderſins alles op koſten en ſchaden van den geſeiden boedel, ſoo lang hy niet volkomen betaelt ſal weſen.

Verklarende, dat alderhande ſlag van perſoonen van wat ſtaet ſy mogen weſen, al waren ſy mede van de Magiſtraet, tegen welke die niet geaccepteerde of onbetaelde Wiſſel-brief met proteſt te rug mogt komen, ſullen mogen en moeten op 't verſoek van den Crediteur aengetaſt worden in hare goederen tot de betaling, of tot verſekering van de betaling van ſulken brief ſoo ras als de Crediteur dat verſocht hebben ſal voor den Richter en Conſul, of aen den Notaris, gelijk voorheen is geſeit, niet tegenſtaende Wetten, Statuten, Gewoonten, Privilegien of eenige andere ſack contrarie dicterende.

En om dat het ſomtijts voorvalt, dat iemand, die gelden op Wiſſel uitſchiet ſulks doet met borge, die den tweeden of derden Wiſſelbrief onderteekent, gelijk men in alle plaetſen gewoon is, ſoo word dierhalven verklaert, dat als de eerſte brief weder quam geweigert, of niet betaelt zijnde met proteſt, dat de Crediteur ſoo wel mag ſijnen eiſch doen tegen die den tweeden of derden Wiſſel-brief ſal hebben onderteekent als tegen den principalen, die den ſelven geſloten heeft, gelijk hem ſal believen, en ſonder ſijn prejuditie tegen d'andre partie, en alles wat geſeit is van executie te doen tegen den Principalen, word inſgelijks verſtaen geſeit te zijn van die haer onderteekent heeft, niet tegenſtaende iets hier tegen mogt ſtrijden.

Tegen de geſeide brieven van de dadelijke wiſſel ſal

prescritione di tempo, & à quelle che ritornassero in dietro recusate con il protesto, non se le possa opporre eccettione alcuna salvo ò che la lettera non sia scritta ò sotto scritta di mano di chi vi è nominato per scribente, ò sotto scribente, ò di suo institore, ò che ella sia stata pagata. Et sopra queste due eccettioni si proceda, conosca, & determini sommariamente di piano, senza strepito, o figura di giudicio; & à modo di buono Mercante, & reiettata ogni cavillatione, & solamente considerata la pura verita del fatto. Et si dechiara, che in tutti luoghi di questi capitoli, dove si nomina colui che habia fatta la lettera di Cambio, s'intende per fattore, ò scribente della lettera colui, coloro, che sono nominati nella sotto scrittione, in nome de quali è fatta la lettera, se bene non fosse fatta, o sottoscritta di lor mano, purche sia sottoscritta di mano di persona, che habbia il compimento della ragione, ancorche egli non fosse compagno, ò altrimente interessato in essa ragione.

Quanto poi alle lettere di Cambio fatte in qual si voglia luogo per Bologna, se alcuna lettera non sarà accettata secondo il tenor suo, potrà il præsentante protestare d'ogni spesa, danno, & interesse contra colui, che haverà fatta la lettera, & contra ciascuna, che vi fusse obligato. Et caso che fosse assente da Bologna colui, à cui sarà diretta la lettera, ne ci fosse per lui havere facultà ò compimento d'accettarla, posse il presentante andare alla casa del detto assente insieme con uno de Notarii del foro de Mercanti, & qui fare il suo protesto sopra l'accettatione, si per all' hora non sarà il tempo del pagamento; & venuto il tempo del pagamento, ne essendo pagata, potrà rifare il suo protesto sopra del pagamento.

noit prescriptie loopen van tijt, en tegen die te rug mogten komen, geweigert met protest, sal men geen exceptie mogen inbrengen, behalven of dat de brief niet geschreven of niet onderteekent sou zijn van de hand des genen die daer in genoemt word, schrijver of onderteekenaer, of door sijnen saekbestierder, of dat sy betaelt sou wesen. En over dese twee exceptien moet geprocedeert, kennis genomen, en gedetermineert worden in 't kort op staende voet, sonder gerucht, of swier van Gericht, en op de wijse van goede Kooplieden, alle krakeelery aen een kant geworpen, en alleen gelet zijn op de enkele waerheit van de saek. En men sal verklaren, dat in alle de deelen van dese Artijkelen, waer hy genoemt word die den Wisselbrief gemaekt heeft, voor maker of schrijver van dien brief te verstaen moetē zijn, de gene die in d'onderteekening genoemt staen, in welker naem de brief is gemaekt, of sy schoon niet gemaekt of onderteekent was van hare hand, wanneer sy slechs onderteekent is door de hand des Persoons, aen wien het sluiten en voldoen van die rekening staet, hoewel hy geen makker of andersins geinteresseert in die rekening mogt wesen.

Wat aengaet voorts de Wissel-brieven in eenige plaets gemaekt op Boulognen, wanneer eenige brief niet geacceptеert sal zijn volgens den inhoud, soo sal de vertoonder mogen protesteren van alle onkosten, schaden en interesten tegen den genen die den brief gemaekt hebben sal, en tegen yder een daer aen geinteresseert. En in geval hy buiten Boulognen mogt zijn, aen wien de brief geaddresseert wesen sal, noch dat men van hem geen gelegentheit of voldoening van d'acceptatie kon hebben, so sou de vertoonder mogen gaen aen het huis van dien geseiden uitzijnden, nevens een der Notarissen van 't Gericht der Kooplieden, en daer sijn Protest doen over het accepteren, indien het dan noch geen tijt van betaling mag zijn; en de tijt van betaling gekomen zijnde, sonder dat die word betaelt, soo kan hy sijn Protest hervatten over de betaling.

L'accettatione delle dette lettere di Cambio, che ſaranno drizzate à pagarſi in Bologna, ſi debba fare ſolamente per mano di chi haverà il compimento della ragione, alla quale ſaranno ſtati tratti i denari, ò ſia patrone, ò inſtitore, che habbi tal compimento. Altramente totale accettatione ſia di neſſun valore, ſe bene foſſe fatta per mano d'alcuno compagno, agente, ò garzone della ragione: Et ciaſchedun Mercante ſia tenuto dar notitia al Conſervatore del detto foro della perſona, ò perſone, che hanno, ò che pro tempore hazeranno il compimento della ſua ragione. Il qual Conſervatore ne debbia far regiſtro nel libro accio deputato; & parimente ſi faccia regiſtro quando ſe revocaſſe tal compimento.

Et quando le dette lettere ſaranno ſtate accettate da chi deve, & può accettarle, come ſi è detto, ſi è obligato la ragione farne il pagamento à ſuo debito tempo, ne per tale accettatione s'intenda eſſer pregiudicato al preſentante, che non poſſa agere contra qualunque perſona, che al cambio di quella lettera in qualunque modo foſſe obligata, con tutto che di una parte foſſe ſeguito il pagamento: ma reſti ſempre ſalda la ſua ragione contra ciaſcuno intereſſato in detta lettera ſino all' intiera ſatisfattione di quello, tanto della vera ſorte, quanto delle ſpeſe, danni, & intereſſi.

Et ſe auveniſſe, che doppo l'accettatione della lettera di Cambio ſeguitaſſe rottura, ò fallimento della ragione che la dovea pagare, & così eſſa lettera non haveſſe il ſuo debito compimento al tempo, in tal caſo il Preſentante potrà fare il ſuo proteſto, & ch[i] haverà fatto la lettera, ſarà tenuto al creditore d[i] eſſa ſatisfare della vera ſorte, & ogni ſpeſa, danno, & intereſſe.

Et in ciaſcun caſo di lite, queſtione, ò controver-

ſi

Het accepteeren van de geseide Wissel-brieven, die geschikt sullen wesen om in Boulognen betaelt te worden, moet alleen geschieden door de hand van die de voldoening der rekening sal hebben, op wien de gelden getrokken sullen wesen, hy mag Meester of factoor zijn, die soodanigen voldoening heeft. Anders sal soodanig accepteeren van geender waerden zijn, of schoon sy gedaen wesen mogt door de hand van een makker, agent, of knecht van de rekening: En yder Koopman is gehouden kennis te geven, aen den Opsiender over 't selfde Gericht, van den persoon of persoonen, die de voldoening van sijne rekening hebben, of voor een tijt hebben sullen. Welke Opsiender daer van een register moet maken in 't boek daer toe gestelt; en insgelijks moet hy een register maken wanneer soodanigen voldoening herroepen wierd.

En wanneer de geseide brieven geaccepteert sullen zijn van die de selve moet en kan accepteren, gelijk geseit is, soo is de rekening verplicht de betaling daer van te doen ter behoorlijker tijt, noch door soodanig accepteeren word de vertoonder niet verstaen geprejudicieert te zijn, soo dat hy geen eisch sou konnen doen tegen allerhande persoonen, die in de wissel van den selven brief in eeniger voegen geobligeert mogten zijn, of schoon van d'eene kant de betaling gevolgt wesen mogt: maer dat hy altijt sijne rekening suiver mag vinden tegen yder in den geseiden brief geinteresseert, tot de voldoening des selfs, soo wel van de rechte hooftsomme, als van de onkosten, schaden, en interesten.

En indien 't gebeurde, dat na 't accepteren des Wissel-briefs het breken of het fallissement volgde van de rekening die haer moest betalen, en soo die brief in tijts niet behoorlijk voldaen wierd, dan sal in soodanigen geval de Presentant sijn Protest mogen doen, en die den brief sal gemaekt hebben, sal gehouden zijn aen den Crediteur van de selve te voldoen de rechte hooftsomme, en alle onkosten, schaden, en interessen.

En in allen geval van twist, geschil of proces, dat

om

sia che per occorrere per conto di dette lettere di Cambio, non possano, mai comparire, ne si debbano ammettere in alcun modo Procuratore, eccetto che nelli casi, ne i quali è permesso per li detti statuti del foro di Mercanti nel trattato delle lettere di Cambio, & con quelli modi, & con quelle conditioni che in detto Trattato si contengano quanto adessi Procuratori, & non altrimente ne in altri casi.

Et se per conto di detti Cambii reali occorressero liti, ò questioni in alcun caso, del quale non sia prouisto per li presenti Capitoli: in tal caso si sta all' arbitrio del Giudice, & Consoli di detto foro, ò della maggior parte di loro: Ma in tutti li sopra scritti casi debba procedere, fare, osservare, giudicare, & eseguire secondo la dispositione de presenti Capitoli, & non secondo il statuto di detto foro, & la mercantia, doue si tratta delle lettere di Cambio, in quanto che siano diversi, ò contrarii ad essi Capitoli: ma nel resto rimanghino detti statuti nel suo pristino vigore, & osseruanza, cosi circa le dette lettere di Cambio, & circa li scritti priuati, come ancora in tutte le sue altre parti, & massimamente in tutti i luoghi, doue si hà parte la detta Jurisdittione, & Podesta, ò del Giudice, ò de i Consoli, ò i Sopra Consoli, ò di Statutieri in qualunque modo, ò causa non ostante qualsi voglia cosa in contrario.

Decreto legitimamente fatto sopra il modo del fare i pagamenti de Cambii in Bologna.

Che per li pagamenti delli Cambii reali, che qui si cambiaranno sotto nomen di scudi d'oro in oro di Zeccha, & parimente per li pagamenti di Cambio, li quali seranno stati fatti altroue per Bologna,

om daer tegen te komen voor rekening van de geſeide Wiſſel-brieven, noit voor 't Gericht konnen verſchijnen, noch Procurateur daer eenigſints toegelaten mag worden, uitgenomen in die voorvallen, in welke 't geoorloft is by de geſeide Statuten van 't Gericht der Kooplieden in het tractaet van de Wiſſel-brieven, en op ſulke wijſen, en met die conditien, in 't geſeide Tractaet vervat wat aengaet die Procurateuren, en niet anders, noch in andere voorvallen.

En indien van wegen de geſeide dadelijke Wiſſelen geſchillen of twiſten mogten rijſen over eenig geval, waer in by de tegenwoordige Artijkelen niet mogt voorſien zijn; in ſoodanigen geval moet men ſich houden aen 't oirdeel des Richters en der Conſuls in 't geſeide Gericht, of aen dat van de meeſte der ſelver: Maer in alle de boven geſtelde gevallen moet men procederen, doen, onderhouden, vonniſſen, en executeren volgens den inhoud van de tegenwoordige Artijkelen, en niet volgens de inſettting van 't geſeide Gericht, en den Koophandel, waer te doen is van de Wiſſel-brieven, voor ſoo veel ſy verſchillig of tegen deſe Artijkelen zijn mogen: maer voorts ſullen de geſeide inſettingen verblijven by hare voorgaende kracht en onderhouding, ſoo wel ontrent de geſeide Wiſſel-brieven, en ontrent de gemeene ſchriften, gelijk noch in alle hare andere deelen, en voornamentlijk in alle de plaetſen, waer de geſeide Jurisdictie of macht, 't zy des Richters, of der Conſuls, of d'Opper-Conſuls of Wetgevers haer deel in hebben op eenigerlei wijſe, niet tegenſtaende eenigerhande ſaek daer tegen ſtrijdende.

Wettig beſluit gemaekt over de maniere van de betalinge der Wiſſel-brieven te doen binnen Boulognen.

Dat aengaende de betalingen van de dadelijke Wiſſelen, die hier getrokken ſullen worden onder den naem van goude ſcudi in gankbaer gout, en insgelijks aengaende de betalingen der Wiſſelen, die elders gemaekt ſullen zijn op Boulognen, ſprekende van goude ſcudi

in

logna che cantaranno de ſcudi d'oro in oro di Zeccha, pagare la valuta à ragione di lire quattro, & ſoldi cinque di quattrini per ſcudo, dando, o ſcudi d'oro correnti per il prezzo, che correranno ouero tanta moneta d'argento: Con queſto, che le monete d'argento baſſo, come muraiole, bolognini, ſeſini, quattrini, non s'intendano ſotto nome di monete d'argento, ma ſiano eſcluſi da queſti pagamenti.

Luogo della Piazza del Cambio.

Si è poi determinato, che il luoge della Piazza del Cambio ſia non la loggia del foro della Mercantia, ma il Portico inanzi l'Hoſpitale della Morte, che da qui inanzi ſi chiamarà la loggia del Cambio.

CAPI-

in gankbaer gout, de waerde te betalen tegen vier gulden en vijf ſtuivers by quarten van ſcudi, gevende of gankbare goude ſcudi volgens haer prijs, ſoo als ſy gaen mogen, of wel ſoo veel ſilver geld; dat hier mede de geringe munten van ſilver, als muraiole, bolognini, ſeſini, quattrini, niet verſtaen worden onder den naem van ſilver geld, maer van deſe betalingen uitgeſloten moeten blijven.

Waer de Wiſſel-plaets word gehouden.

Voorts is beſtemt, dat de Wiſſel-plaets gehouden ſal worden niet in de Logie der Gerichts-bank over den Koophandel, maer in de Gallerie voor 't Gaſthuys des Doodts, die na deſen de Wiſſel-plaets genoemt worden ſal.

CAPITOLI & ORDINI

delle fiere de

BISENZONE.

Con le giunte fatte dal Senato dall' anno 1662. fin' al presente, poste sotte gli Capitoli, a'quali appartengono.

I.

EPrima, che tutti li negotij, cambi, e partite, che saranno indrizzate in le fiere di Bisenzone, o altri luoghi, doue si faranno dette fiere, si debbano accettare, e pagate in quel luogo fiera per fiera respettivamente alli termini di esse fiere statuiti, e che si statuiranno come appresso, le quali fiere si doveranno fare in l'avenire nella Città di Piacenza, o altro luogo, doue fusse ordinato dal Senato doversi fare, cioè di tre in tre mesi, incominciando la fiera di Apparitione l'accettationi al primo, & li negotij alli tre del mese di Febraro, la fiera di Pasqua, cioè l'accettatione alli doi, e li negotij alli quattro di Maggio, quella d'Agosto, l'accettatione al primo, e li negotij alli tre d'Agosto, e quella de' Santi l'accettationi alli doi, & li negotij alli quattro di Novémbre. Et occorrendo, che nelli sudetti giorni d'accettationi, & negotij, o qualsivogli di essi, fusse festa di precetto, doveranno l'accettationi, & cosi li negotij caduti in tal giorno farsi il giorno apresso, ché sij di lavoro, e così ordine successivo, anno per anno alli medemi tempi di sopra, & li tempi sopra dichiarati di dette fiere non si doveranno prorogare per causa alcuna, solo se vi si accordassero li tre quarti de' Banchieri per causa importante, & restando prorogato il tempo

Artijkelen en Ordonnantien
des jaermarkts van
BESANCON;
met de byvoegselen gemaekt door den Raed in 't jaer 1622. tot den tegenwoordigen tijt toe, gestelt onder d'Artijkelen tot welke sy behoorden.

I.

N eerst, dat alle handelingen, Wisselen, en gesloten partien, die geschikt sullen zijn tot de jaermarkten van Besancon, of andere plaetsen, waer de geseide jaermarkten gehouden worden, geaccepteert en betaelt moeten zijn ter selfder plaets jaermarkt op jaermarkt respective op de termijnen by die jaermarkten vastgestelt, en die na desen noch vastgestelt sullen worden, welke jaermarkten in het toekomende gehouden moeten worden in de Stad van Placenzen, of elders, waer sulks van den Raed bestelt wesen mogt te moeten geschieden, 't welk is van drie tot drie maenden, beginnende de jaermarkt van de Verschijning d'aennemingen op den eersten, en de verhandelingen op den derden van de Maend February; de jaermarkt van Paessen, dat is d'aenneming op den tweeden, en de verhandelingen op den vierden van Mey; die van Augustus, d'aenneming op den eersten, en de verhandelingen op den derden van Augustus, en die van Allerheiligen, d'aennemingen op den tweeden, en de verhandelingen op den vierden van November. En het gebeurende, dat in de voorseide dagen van aennemingen en verhandelingen, of een van de selvige, het een geboden Feestdach was, soo sullen de aennemingen, als mede de verhandelingen op sulken dach vervallen, den dach daer na gedaen moeten worden, die een werkkendach wesen moet, en soo vervolgens, jaer voor jaer op de selfde tijden als hier boven, en de tijden hier voren verklaert van de geseide jaermarkten moeten niet uitgestelt worden om eenigerhande saek, alleen wanneer de drie vierde-parten van de Bankhouders daer toe om

di una fiera, non per questo s'intendino prorogate l'altre, & che non sia lecito a niuno in Genova domandar proroga alcuna al Senato, salvo consenso delli tre quarti trattanti in le fiere, cioè di quelli che saranno congregati insieme, chiamati però prima tutti detti trattanti, intendendosi trattanti coloro, che entrano a mettere il conto in le fiere.

Per virtù di Decreto delli Collegi di Genova fatto à 20. di Febraro dell' anno 1597. viene ordinato come in appresso.

Non essere facoltà, ne autorità alcuna in detti Consoli, e Consigliri, e Banchieri di trasportare con qual si voglia numero de'voti, ne per qual si vogli causa, o accidente, le fiere di una in un' altra, ma solo di poterle prorogare fino a dieci giorni al più in una, ò più volte con il numero de voti, che si distingue nelle Regole delle fiere.

E di più per maggior soddisfattione de Creditori, che in l'avenire passati otto giorni dal dì che si devono per le leggi delle fiere far le accettationi, sia lecito ad ogn' uno, far requirimento, e protesti in quei luoghi, doue per le dette leggi sono destinate le fiere, contro di cui si voglia per quella somma, che douesse havere per conto suo, ò d'altri per cedola di Cambio, ò per altro qual si voglia recatto; & il Notaro, e Cancelliere delle fiere sia tenuto accettare detti requirimenti, e protesti, e darne copia autentica. Absenza di esse possa farlo ogni, e qual si voglia altro Notaro.

Il Senato in virtù di loro Decreto fatto a' 26 Genaro 1632. Recevuto per il Mag. Gio: Battista Pastore Cancelliere, hà ordinato come in appresso.

Che mentre si farranno le fiere del Dominio della Republica di Genova, per li trattanti in fiera, non

gewichtige oirsaek t'samen mogten verstaen, en de tijt van een Jaermarkt uitgestelt zijnde, moet daerom niet verstaen worden dat d'andere mede souden uitgestelt wesen, en dat het aen niemand geoorloft zy eenige uitstelling by den Raed te versoekken, buiten toestemming van de drie quarten in die jaermarkten handelende, te weten van die t'samen vergadert sullen wesen, nochtans eerst alle de geseide handelaers daer toe ontboden zijnde, sy voor handelaers verstaen wordende, die komen om hare rekening in de jaermarkten in te leggen.

Uit kracht van 't Besluit der Collegien van Genua genomen op den 20. February des jaers 1597. word geordonneert als volgt.

Dat'er by de geseide Consuls, Raedsheeren, en Bankhouders geenderhande macht noch autoriteit is, om door eenig getal van stemmen, noch om eenige oirsaek, of voorval, de jaermarkten van d'eene tot d'andere te versetten, maer alleen om die uit te stellen voor tien dagen op het langst eens, of meer malen met het meeste getal der stemmen, 't welk onderscheiden word in de Regelen der geseide jaermarkten.

En daer-en boven tot meerder vernoeging der Crediteuren, dat in het toekomende acht dagen verloopen zijnde van den dach op welken volgens de wetten der jaermarkten de aennemingen moeten geschieden, het aen yder geoorloft sal zyn, ondersoekken en protesten te doen in de plaetsen, waer, door de geseide wetten, de jaermarkten geschikt zijn, tegen wien sy willen, om de somme die sy voor hare rekening moesten hebben, of van andere door een Wissel-brief, of door wat by haer anders aengenomen mag zijn; en de Notaris en de Cancellier der jaermarkten sal gehouden wesen die ondersoekkingen en Protesten aen te nemen, en daer van een authentijke Copie te geven, in welkers afwesen een yder, en alle andere Notarissen dat sullen mogen doen.

Den Raed uit kracht van haer Besluit genomen op den 26. January 1632. ontfangen door Mr. Jan Baptista de Herder Cancellier, heeft geordonneert als volgt.

Dat terwijl de jaermackten gehouden sullen worden onder de Heerschappy der Republijk van Genua, door de handelaers

non si possano prorogare dette fiere per più di due giorni, e bisognando farne di vantaggio, se ne debba dar parte prima al Senato con denotarli la causa per la quale fusse bisogno far detta proroga.

Item per altro Decreto da detto Senato, a 2. Maggio dell' anno 1635. Riceuuto da detto Cancelliere è stato ordinato, come in appresso.

Che il Magistrato di fiera, e Banchieri doppo di cominciata la fiera non possano con qual si vogli numero di voti prorogar detta fiera, e che l'ottavo giorno in quell' hora, che si parrà più a proposito debba far presentare li bilanzi per poterli pontare, & aggiustare; sotto le pene contenute nelli Capitoli, & ordini di esse fiere per quelli, che non presenteranno li bilanzi conforme alli ordini di esse fiere, alla qual pena oltre li principali resteranno anco obligati li Procuratori, & in appresso dichiarar la fiera finita, e se presentati, & puntati li bilanzi vi si trovasse sbilancio di più di scuti ducento, ancorche fusse stata fatta la revisione di essi bilanzi, che si doverebbe reiterare, detto Magistrato habbi autorità di poter dichiarare detta fiera finita con però tutti li voti, mentre però il sbilancio non ecceda la somma di scuti cinquecento con la risalve de' debitori principali, doue all' incontro sbilanciando solamente da scuti ducento, ò meno, li debitori s'intendano restar, a carico di chi serrasse la fiera, e possano detto Magistrato, e Banchieri prorogare detto ottavo giorno la detta fiera per un giorno, e non altrimente; e quando il Magistrato volesse venir a far qual si vogli ordini, che in tutto, o in parte fusse contrario al presente Capitolo non debba il Cancelliere riceverlo, e dar notitia al detto Magistrato del presente Capitolo, e avisarlo esser l' ordini de Senato per l' osservatione

op jaermarkten, men die geseide jaermarkten niet sal vermogen uit te stellen voor langer als twee dagen, en het noodig zijnde sulks meer te doen, dat men daer van eerst kennis sal moeten geven aen den Raed, met dien de oirsaek aen te wysen waer door het noodsakelijk mogt zijn dat geseide uitstellen te doen.

Item door een ander Besluit van den geseiden Raed, op den 2. Mey des jaers 1635. ontfangen door den geseiden Cancelier, is geordonneert, als volgt.

Dat de Magistraet des jaermarkts, en de Bankhouders, na dat de jaermarkt begonnen is, niet vermogen, met wat getal van stemmen het sou mogen wesen, de geseide jaermarkt te verschuiven, en dat op den achsten dach, ter uur die bequaemst schijnen sal men de balancen sal moeten doen presenteren, om die te konnen oversien en vereffenen, op de boeten vervat en d'Artykelen en ordonnantien van die jaermarkten voor de gene, die hare balancen niet over geven volgens d'ordonnantien van de geseide jaermarkten, tot welke boete boven de Principalen de Saekbesorgers mede sullen gehouden zijn, en daer na de jaermarkt geeindigt te verklaren; en indien de balancen gepresenteert, en oversien daer oneffenheit wierd gevonden van meer als twee-hondert scudi, of schoon de revisie van die balancen gedaen mogt zijn, dat men die van nieuws onder handen moet nemen, soo sal de geseide Magistraet d'autoriteit hebben om de geseide jaermarkt geeindigt te konnen verklaren doch met alle de stemmen, wanneer d'oneffenheit niet beloopt boven de somme van vijf-hondert scudi met het volstaen der voornaemste schuldenaren, daer anders by geval d'oneffenheit alleen zijnde van twee-hondert scudi, of minder, de schuldenaren verstaen worden tot last te blijven van die de jaermakt sou sluiten, en de geseide Magistraet en Bankhouders sullen dan vermogen den geseiden achtsten der geseide jaermarkt op eenen dach verlengen, en anders niet: en wanneer de Magistraet wilde komen tot eenige andere ordonnantien te maken, die in't geheel, of ten deele mogten stryden met den tegenwoordigen Artykel, soo moet de Cancelier die niet aennemen, kennis geven aen de geseide Magistraet van den tegenwoordigen Artijkel; en die berichten dat'er last is van den Raed om dien t'onderhouden; en de

vatione di esso, e ricevendoli resti *ipso facto* condannato in pena di scuti cinquanta d'argento, applicati all' Illustrissima Camera.

Item per altro Decreto fatto a 14. Febraro dell' anno 1636. riceuuto per il Magnifico Gio: Antonio Sambuceto Cancelliere.

Ordinano, che venendo fatto dal Senato trasporto, a cui si vogli, il che non potrà farsi, che con numero di 10. voti s'intenda solamente fatto esso trasporto delle lettere, e recatti firmanti da cui l'haverà ottenuto, perche per le cedole di Cambio, ò altri recatti adrizzati in fiera, ancorche già ne havesse fatto accettatione potrà il Creditore haverne pagamento da altri liberamente, o sopra protesto, o cavarne il protesto in forma solita.

I I.

Che li tempi de Cambi delle piazze di fuori s'intendino, cioè per Genova, Milano, Bergamo giorni 20. dal giorno che si faranno li cambi esso compreso; per Firenze, Roma, Venetia, Lucca, e Bologna giorni 25. per Napoli, Valenza, Barcellona, e Saragosa giorni 30. Anversa, e Colonia, Leccie, e Bari giorni 35: Palermo, Messina, e Arcalà giorni 45. Sivilia, Lisbona mesi doi dal giorno de' negotij esso compreso, e cosi per le sudette piazze, come per le fiere di Medina del Campo, Lione, e di Francoforte, si doverà in ogni fiera mettere il conto, & le lettere di cambio si doveranno fare con la data del giorno de' negotij.

I I I.

Che tutti li Banchieri, e trattanti di fiera siano obligati far conoscere ogni fiera al Console haver procura per li nomi, che spenderanno, e per le partite, che scoderanno con essibirle prima d'entrare in accet-

selve aennemende sal hy met'er daed veroirdeelt zijn in de boete van vyftig silvere scudi, tot gebruik van de Doorluchtigste kamer.

Item door een ander Besluit genomen op den 14. February des jaers 1636. ontfangen door den Heer Jan Anthony Sambuceto Cancellier.

Ordonneren, dat door den Raed een transport gedaen wordende, aen wien het mogt wesen, 't welk niet sal konnen geschieden, dan met het getal van 10. stemmen, alleen verstaen word het selve transport gedaen te zijn van de brieven, en vaste verkoopingen van die dat bekomen sal hebben, om dat door de brieven van Wissel, en andere verkopingen in de jaermarkt gesloten, of schoon hy die noch niet geaccepteert had, de Crediteur daer over sijne betaling vryelijk van andere sal konnen hebben, of op het protest, of daer van het protest nemende in de gewonelijke form.

II.

Dat de tijden der Wissel-brieven op de buiten-plaetsen verstaen worden, als op Genna, Milanen, Bergamo 20. dagen van den dach dat de wissels sullen gesloten zjn, den selven daer in begrepen; Florencen, Venetien, Lucca en Boulognen 25. dagen; op Napels, Valencen, Barcelona, en Siracusa 30. dagen; Antwerpen, en Keulen, Leccie, en Bari 35. dagen; Palermo, Messina, en Arcalà 45. dagen; Sivilien, Lissebon, twee maenden, dien dach der handeling daer onder mede begrepen, en soo ook op de voorseide plaetsen, als op de jaermarkten van Medina del Campo, Lions en Francfurt, sal men in alle jaermarkt de rekening moeten leveren, en de Wissel-brieven sullen gemaekt moeten zijn met den datum des dachs van d'onderhandelingen gesloten.

III.

Dat alle de Bankhouders, en handelaers op de Misse gehouden sullen zijn, yder Misse bekent te maken aen de Consul, dat sy procuratie hebben voor de namen die sy sullen spenderen, en voor de partien die sy sullen sluiten, met de selve over te leveren eer sy aengenomen

accettattioni al Cancelliere delle fiere, & sia tenuto ogni principale in caso di revocatione di procura farne far notitia a SS. Consoli, e Consiglieri in atto del detto Cancelliere, quale ne farà ricordo, ne altrimente sia valida la revocatione, ma resti il principale obligato, come se la revocatione non fosse stata fatta, & non osservando il Procuratore d'essebir la procura, come di sopra si è detto, resti egli etiandio proprio nome insolidum obligato per tutto quello, che negotierà come Procuratore, & di più cada esso Procuratore in pena di scudi cinquanta, che doverà pagare del suo proprio applicati alla Camera dell' Illustriss. SS. Procuratori della Republica de Genova, & alle spese di fiera per metà; ne questo però liberi il principale, anzi resti obligato se vi sarà procura bastante, ancor che non essibita. E perche occorre alle volte indrizzarsi in dette fiere le lettere di cambio pagabili a qualche persona in absentia de' Procuratori, si dichiara, che tali partite s'intendano ben pagate a quello, o quelli che sono pagabili in absentia de' Procuratori, quando però dette Procure non siano state presentate inanzi l'accettationi, conforme a quello è stato detto di sopra dell' altre, ne li Procuratori, che presentassero le procure per scodere partite pagabili, ad alcuno in absentia de' Procuratori doppo dell' accettationi se ne possino servire, & restino tali procure invalide; e quando fosse presentato qualche procura al Cancelliere per spendere il nome, che non fosse bastante, & havesse in se qualche diffetto, il Cancelliere sara obligato farne notitia a tutti li trattanti, mente che saranno radunati per fare li negotij.

MDCXXXV.

mogen ſijn by den Cancelier van de Miſſe, en yder principael ſal verbonden zijn by geval van wederroeping van de procuratie daer van kennis te geven aen de Heeren Conſuls en Raden in een acte van den geſeiden Cancelier, die dat ſal doen geheugen, en anders ſal de wederroeping geen kracht hebben, maer de principael verbonden blyven, even of de wederroeping niet was gedaen, en de Procurateur niet nakomende de procuratie over te leveren, gelijk hier voren geſeit is, ſal ook in ſijn eigen naem voor 't geheel moeten verbonden blyven, voor alle het gene hy als Procurateur ſal negotieren, en daer-en-boven vervalt hy Procurateur in de boete van vyftig Scudi tot voordeel van de kamer der hooge Heeren Procurateuren in de Republijk van Genua, en voor de helft tot de onkoſten van de Miſſe; en even bevryd dit den Principalen niet, maer hy blyft noch verbonden, indien'er een goede procuratie is, of ſchoon ſy niet overgelevert mag zijn. En om dat het ſomtijts gebeurt dat de Wiſſel-brieven geſtelt zijn om in de geſeide Miſſen te betalen aen eenig ander perſoon in 't afweſen van de Procurateurs, ſoo ſal men daer in moeten verklaren, dat ſoodanige partien verſtaen worden wel betaelt te zijn aen hem of haer die betalen konnen in het afweſen van Procurateurs, wanneer nochtan de geſeide Procuratien mogen over gelevert zijn voor d'acceptatien, volgens het gene hier voren geſeit is van d'andere, ontrent de Procurateurs, die de procuratien mogten over brengen om eenige betalyke partien te ſluiten met iemand in 't afweſen van de Procurateurs, waer van ſy ſich na d'acceptatien konden bedienen, en ſoodanige procuratien ſouden krachteloos blyven; en wanneer eenige procuratie aen den Cancelier gepreſenteert worden ſou, om een naem te ſpenderen, die niet goet weſen mogt, en eenig gebrek in ſich ſou hebben, ſoo ſal de Cancelier gehouden weſen aen alle de handelaers dat bekent te maken, terwyl ſy vergadert ſullen zijn om haer koophandelingen te doen.

MDCXXXV. a' 2. Maggio.

SI agiunge al Capitolo 3 che prima di entrare accettationi, debbano esser presentate al Cancelliere di Fiera le procure necessarie, così per poter ottenere le accettationi, come per poterle fare ad altri delle partite in esse Fiere adrizzate; e caso, che alcuno entri in dette accettationi senza haver presentato la procura resti quel Procuratore che accetterà obligato come se fosse debito proprio, e per quello, che a lui sarà accettato non resti quel che accetterà obligato, solo se doppo di hauuta la procura, e presentata al Cancelliere li sarà di nuovo fatta l'accettatione, & il Cancelliere doverà havere cura particolare di far nota del giorno, che li saranno presentate le procure, acciò in caso di differenze il Magistrato possi provederle di Giustitia, come per Decreto fatto detto giorno, riceuuto per il Magnifico Gio: Battista Pastore Cancelliere da durare per due anni.

MDCXXXVII. a' 18. Genaro.

PEr altro Decreto fatto detto giorno riceuuto per detto Magnifico Gio: Battista Pastore Cancelliere si aggiunge al detto 3 Capitolo, ch'oltre la pena posta nel sudetto Decreto de' 2 Maggio 1635 che quelli Procuratori, che non presenteranno prima di entrare in accettationi le procure di coloro per quali danno bilancio, & in nome de' quali entrano in accettatione cadino in pena de scuti cinquanta per ogn'uno di loro da pagarsi del proprio, la qual spettera la metà alle spese di Fiera, & il Magistrato sarà obligato farla scodere prontamente, in l'istessa stiera da contrafacienti della qual condanna il Cancelliere di Fiera sarà obligato in ogni ritorno di ogni Fiera darne parte al

MDCXXXV. Op den tweeden Mey.

By het 3. Hooftdeel werd gevoegt, dat alvorens tot d'acceptatien te komen, aen den Cancelier van de Misse gepresenteert moeten worden de noodige procuratien, soo wel om d'acceptatien te konnen verkrijgen, als om die te konnen doen aen andere van de partien tot de Missen geschikt; en in geval jemand in de geseide acceptatien koomt, sonder de procuratie gepresenteert te hebben, soo sal die Procurateur, die accepteren sal, verbonden blyven, alleen als na de procuratie gehad en aen den Cancelier gepresenteert te hebben, hem van nieuws de procuratie gedaen sal wesen, en de Cancelier sal bysondere surg moeten dragen van den dach daer van aen te tekenen, op welken de procuratien hem gepresenteert sullen zijn, om dat by geval van geschil de Magistraet daer in met gerechtigheit mag voorsien, gelijk door het Raeds-besluit blijkt op den geseiden dag gemaekt en aengenomen by den voortreffelijken Heer Johan Baptista Pastor, Cancelier, om twee jaren te moeten duuren.

MDCXXXVII. Op den 18. January.

DOor een ander Raeds-besluit op den geseiden dach gemaekt en aengenomen by den geseiden voortreffelijken Heer Johan Baptista Pastor, Cancelier, is tot het geseide 3. Capittel bygevoegt, dat boven de boete in 't voorseide Raeds-besluit van 2, Mey 1635. dat de Procurateurs, die de procuratien niet sullen vertoonen eer sy tot d'acceptatien komen, van de gene voor de welke sy de balance geven, en in welkers namen sy tot d'acceptatien treden, in de boete sullen vervallen van vijftig Scudi voor yder van de selve, uit haer eigen beurs te betalen, van welke boete de helft sal komen aen de Voortreffelijke Kamer, en d'andere helft tot de onkosten van de jaermarkt, en de Magistraet sal gehouden zijn die gereed te doen betalen, in de geseide jaermarkt, van die daer tegen doen; welde boete de Cancelier der jaermarkt gehouden sal zijn op het wederkeeren van yder jaermarkt bekent te maken aen den Raed, en aen te teekenen in de Kamer van de Voortreffelijke Heeren Procurateuren op de boete van 50. gelykke

al Senato, e nota in Camera de Illustrissi. Signori Procuratori a pena di scudi 50. simili, quando non osservi detto ordine.

IV.

Che l'accettioni debbano farsi con li propri Scartafacci, come fin qui è stilato, e nom con scontri, & che ad ogni partita accettata se li facci la linea alli scuti, però se il creditore vorrà le lettere di cambio accettare per mano del debitore, sia obligato il debitore dargliele accettate.

In virtù di un Decreto fatto dal Senato a 2 d'Ottobre, dell'anno 1609. ricevuto per il M. Ottavio Correggia Cancelliere, e ordinato come in appresso.

Nel Capitolo quarto delle leggi di dette Fiere, si ordina che l'accettationi debbano farsi con li propri Scartafacci, è non con scontro, il che da un pezzo in quà vien abusato; Perciò si ordina che ogn'uno prima di entrare in accettatione, debbe haver notato li suoi negotii in un libro, ò sia Scartafaccio legato in forma di libro coperto ni cartina, o di coio, cartezato, col millesimo, & inscrittione Scartafaccio di tal Fiera del tale, e monstrarlo al Magistrato; e quando si ritrovasse alcuno, che non havesse il Scartafaccio della qualità sudetta, non potrà, ne li sarà lecito in tal caso scodere quello, che li fosse douuto, ne levare li protesti alle lettere di Cambio, salvo se quel tale facesse tirare li suoi debitori in alcun' altro, che havesse libro, ò sia Scartafaccio della qualità sudetta, con dare a quel tale procura di poter scodere, quitare, e protestare, ne in altro modo potrà alcuno entrare in accettationi di dette fiere, salvo però sempre la facoltà che hà il creditore di potersi far fare l'accettatione sopra la lettera di Cambio.

MDCXXII.

lijkke Scudi, wanneer hy die geseide orden niet nakomen mogt.

IV.

Dat d'acceptatien gedaen moeten worden met eigene brieven, gelijk tot nu toe stijl is geweest, en niet met rescontren, en dat op yder geaccepteerde partie de linie van Scudi gemaekt worde; nochtans indien de Crediteur de Wissel-brieven geaccepteert hebben wil by de hand van den Debiteur, soo moet de Debiteur gehouden zijn hem die geaccepteert te leveren.

Uit kracht van een Besluit genomen by den Raed op den 2. van October, des jaers 1609. aengevaert by den Heer M. Ottavio Corregia, Cancelier, en gestelt als hier volgt.

In den vierden Artykel van de wetten der geseide jaermarkten, word geordonneert, dat d'acceptatien gedaen moeten worden met eigene brieven: en niet met rescontren, het welk nu voor weinig tijts in't misbruik is gekomen; Dierhalven is geordonneert dat een yder alvorens tot d'acceptatien te komen, sijne negotien aengeteekent moet hebben in een boek, of papieren als een boek gevouwen in papier, of leer, of bortpapier genaeit, met het jaer-getal en opschrift, Memorie-boekje van sulken een op soodanigen jaermarkt, en dat vertoonen aen de Magistraet: en wanneer daer iemand gevonden wiert, die soodanig Memorie-boekje niet hebben mogt, soo sal hy niet konnen, noch hem geoorloft zijn, by soodanigen geval in te vorderen, 't gene iemand hem schuldig mogt wesen, noch de protesten van de Wissel-brieven af te doen, 't en ware soodanig een sijne debiteuren liet betrekken door iemand anders die een boek of Memorie-boekje van de voorseide qualiteit hebben mogt, met aen soodanigen procuratie te geven om te konnen invorderen, quyteren, en protesteren; en op geen andere wyse sal iemand tot acceptatien konnen komen van de geseide jaermarkten, behoudens nochtans altijt de magt die de Crediteur heeft van sich d'acceptatie te doen maken over den Wissel-brief.

MDCXXII.

MDCXXII. a' 7. Genaro.

SI aggiunge al 4. Capitolo come in appresso, che sia salva sempre la facoltà al Magistrato di potere concedere autorità a quelli, che non havessero Scartafaccio della qualità sudetta di entrare in accettattoni con essi Scartafacci per oviare, a maggiori inconvenienti quando così giudichino necessario, come per Decreto fatto detto giorno riceuuto dal Magnifico Zaccaria Vadorno Cancelliere.

V.

Che ogn' uno sia obligato frà'l termine d'hore ventiquattro corrente dall' hora, che si comincieranno l'accettanti chiarire la sua volontà circa l'accettare liberamente, ò sopra protesto, ò non accettare, tanto che passato il termine di dette hore xxiv. correnti resti chiarito ogni creditore di riscuotere, e non rispondendo di voler pagare, possa esso creditore levare il protesto.

VI.

Che à mettere il contò, cioè, gli prezzi de cambij debbano intervenire tutti quelli, che sono approvati, & che in l'avenire si approveranno, ò persone per loro che haveranno procura di spendere il nome, e di dar compimento se vi vorranno intervenire, basta che siano domandati dal Cancelliere, il qual doverà di ciò far nota, li quali doveranno haver corpo di ragione, e negotij competenti per tutte le piazze, e così li detti approvati, come approvandi à metter il conto debbano dar sigurtà in Genova in Camera dell' Illustriss. SS. Procuratori di scuti quattro milla d'osservare li presenti ordini, & altri, che facesse il Senato; dichiarando che in la prossima fiera de Santi, ò al più tardi Apparitione tutti quelli, che hora mettono il conto debbano mostrare li lore Scarta-

MDCXXII. *Den 7. January.*

TOt den 4. Artykel word bygevoegt, als hier na volgt; dat de Magistraet altijt de vrye macht behoud van auctoriteit te konnen vergunnen aen de gene, die geen Memorie-boekjen mogten hebben van de voorseide qualiteit om te komen tot acceptatien met die t'saemgenaede papieren, op dat'er meerder inconvenienten mogten tegen gegaen worden, wanneer sy sulks noodig mogen oirdeelen, gelijk door het Raeds-besluit op den geseiden dach gemaekt, en aengenomen by de Voortreffelijken Zaccharia Vadorno, Cancelier.

V.

Dat een yder verbonden zy binnen der termijn van vier-en-twintig uuren, dat d'acceptanten sullen beginnen haren wille te verklaren ontrent het vrywillig accepteren, of over het protest, of niet te accepteren, tot dat de termijn van de geseide 24 loopende uuren, alle Crediteuren mogen versekert zijn van in te vorderen, en niet geantwoord wordende te willen betalen, de Crediteur het Protest mag konnen opnemen.

VI.

Dat om de rekening te stellen, dat is, van de prysen der wisselen, alle de gene die goet-gekent zijn daer by moeten komen, en die in 't toekomende noch goet gekent sullen worden; of in hare plaets persoonen die procuratie sullen hebben om haren naem te gebruiken, en voldoening te geven, indien sy sich daer in willen vervoegen; doch het sal genoeg wesen dat sy door den Cancelier daer toe zijn geroepen, die sulks sal moeten aenteekenen, welke groote rekeningen, en behoorlijken handel in alle plaetsen sullen moeten hebben; en dus moeten de geseide goet-gekende, gelijk die goetgekent sullen worden om de rekening te stellen, versekering geven in Genua voor de Kamer der Voortreffelijke H.H. Procurateuren van vier-duisent Scudi, dat sy de tegenwoordige ordens sullen nakomen, en andere, die den Raed sou mogen maken; verklarende dat in de naeste jaer-markt van Alderheiligen, of ten uittersten van de Verschijning, alle de gene, die nu de rekening stel-

tafacci alli SS. Console, e Consiglieri con tre altri, che se li aggiungeranno, eligendi dal Console, e Consiglieri, e Banchieri, e ritrovando, che coloro, che mettono il conto habbino negotij competenti per la maggior parte delle piazze a giuditio del Magistrato, e delli tre aggiunti con doi terzi de' voti favorevoli, restino approvati a mettere il conto, dal quale ne resteranno esclusi quelli, che non havessero li doi terzi de' voti favorevoli, e cosi si osserverà in l'avenire di doi in doi Anni in fiera d'Apparatione, ne vi possano essere ammessi tali esclusi, come ne anco potranno quelli, che sin hora non vi sono stati ammessi, che prima non ottenghino lettere dalli Signori Deputati di Genova per il Magistrato di fiera, perche il faccino constare quelli, che domanderanno d'essere ammessi al conto haver corpo de ragione, e negotij competenti per tutte le piazze, & di haver data sigurtà in Camera di detti Illustrissimi Signori Procuratori di scuti quattro milla d'osservare, come sopra. Il che conosciuto da detti Signori Console, e Consiglieri si proponerà di loro ordine a gl' altri Banchieri tale richiesta, ottenendo li doi terzi di voti favorevoli resterà detto tale ammesso al conto conforme a gl' altri di sopra. Dichiarando ancora, che quelli, che non mettono conto, & danno bilanzo, debbano haver data sigurtà trà qui, e fiera prossima d'Apparitione di scuti 2000. di osservare li presenti ordini, & altri, che saranno fatti dal Senato, il simile doverà fare quelli che poi in l'avenire vorrano negotiare, e dar bilanzo in dette fiere.

VII.

Che alcuno non possa essercere l'ufficio di Sensale in dette fiere, che non sia approvato dal Magistrato di fiera con li doi terzi di voti favorevoli, & che sia obligato ogn' uno dar sigurtà di scuti cento d'oro in

oro

len moeten vertoonen hare Memorie-boekjes aen de Heeren Consul en Raden met drie andere, die sy tot haer sullen nemen, te verkiesen door den Consul, de Raden, en Bankhouders; en gevonden wordende, dat de gene, die de rekening stellen, behoorlijke handelingen hebben in het meeste deel der plaetsen naer het oirdeel van de Magistraet, en van de drie tot haer vervoegde met twee derden van begunstigende stemmen, soo sullen sy goet-gekent zijn tot de rekening te stellen; waer van sy uitgesloten moeten zijn, die geen twee derden van begunstigende stemmen sullen hebben; en dit sal men voor het toekomende onderhouden van twee tot twee jaren in de jaermarkt van de Verschijning, en soodanige uitgeslotene sullen daer toe niet geadmitteert konnen zijn, gelijk mede niet sullen konnen wesen, die tot nu toe daer in niet geadmitteert zyn geworden, voor dat sy eerst brieven verkregen mogen hebben van de Heeren Gedeputeerde van Genua tot de Magistraet over de jaermarkt, op dat sy mogen versekert doen blijkken, die eisschen sullen geadmitteert te worden tot die rekening, groote rekeningen, en behoorlijken handel in alle plaetsen te hebben, en versekering te hebben gestelt in de Kamer van de geseide Voortreffelijke Heeren Procurateuren, van vier-duisent Scudi, om naer te komen, als boven. 't Welk gekent zynde by de geseide Heeren Consul, en Raden, sal uit haer last aen d'andere Bankhouders soodanigen versoek voorgestelt worden, en twee derden verkrijgende van begunstigende stemmen sal sulken geadmitteert blyven tot de rekening gelijk d'andere als boven. Noch verklarende, dat sy die de rekening niet stellen, en balance geven, versekering gedaen moeten hebben tusschen dese en d'andere jaermarkt van de Verschyning van 2000. Scudi, de tegenwoordige ordens na te komen, en andere die noch by den Raed gemaekt sullen worden; insgelyks sullen ook moeten doen die voorts in het toekomende haren handel sullen willen dryven, en balance geven in de geseide jaermarkten.

VII.

Dat niemand het ampt van Makelaer in de geseide

oro, approvata da detto Magistrato de bene, & legaliter exercendo, *di stare, & ubidire a gl' ordini, e Decreti di fiera fatti, & da farsi, cosi per il Senato, come per il detto Magistrato, e di pagare ogni condanna, che dal detto Magistrato li fosse fatta. Dichiarando per la mercede di detti Sensali si paghi per li cambi semplici un terzo per mille, e per il doppij un quinto per mille.*

MDCXXXII. a' 7. Genaro.

SI ordina, chi li Sensali sijno obligati a tener libro ben composto in quale faccino nota de' Cambi, che faranno tanto in Genova, come in Fiera, acciò da essi si possa in caso di differenze venire in cognitione della verità del fatto oltre il suo giuramento, e di più ogn' anno in Fiera di Pasqua debbano esser approvati dal Magistrato, e contrattanti di fiera con li due terzi de voti come per Decreto riceuuto dal detto Mag. Zaccaria Vadorno Cancelliere detto giorno.

MDCXXXVI. a' 22. Aprile.

ITem che il Senato in ogni fiera sij servito fare elettione di due Sensali di Cambi, quali sijno obligati per quella fiera, che saranno eletti ad accettare il carico, e ritrovarsi in essi il primo giorno dell' accettatione, e non partirsi sin tanto che la fiera resti finita sotto pena di scuti 25. d'oro per ogn' uno chi contra farà, e privatione dell' ufficio, & il Magistrato farala riscottere nell' istessa fiera.

Item, che in l'avenire li Sensali non possano ne

in

jaermarkten sal mogen bekleeden, die niet geapprobeert is by de Magistraet der jaermarkt met twee derden van begunstigende stemmen, en dat yder van haer sal gehouden zijn versekering te doen van hondert goude Scudi in goud, by de geseide Magistraet goet-gekent *van dat wel en wettig te oeffenen*, sich te houden, en te gehoorsamen aen de ordens, en Raeds-besluiten over de jaermarkt gemaekt, en te maken, soo wel by den Raed, als by de geseide Magistraet, en alle boeten te betalen, waer in hy door den geseiden Magistraet veroirdeelt mogt zijn. Verklarende tot loon van de geseide makelaers betaelt te moeten worden voor enkele Wissels een derde van duisent, en voor de dobbele een vijfde van duisent.

MDCXXXII. *Den 7. January.*

Word geordonneert, dat de Makelaers verplicht moeten zijn een wel gestelt boek te houden, in 't welk sy de Wisselen aenteekenen, die sy sullen sluiten soo wel in Genua, als in de jaermarkt, op dat men daer uit by geval van geschillen mag komen tot kennis van de waerheit der saek boven haren eed; en daer toe moeten sy alle jaren in de jaermarkt van Paessen geapprobeert zijn van de Magistraet en van de handelaers op de jaermarkt met twee derden der stemmen, als by 't Raeds-besluit overgenomen van den geseiden voortreffelijken Zaccharia Vadorno, Cancelier, op den geseiden dach.

MDCXXXVI. *den 22. April.*

Item, dat den Raed in yder jaermarkt gedient zy met verkiesing te doen van twee Makelaers over de Wisselen, die gehouden moeten wesen voor die jaermarkt, waer toe sy verkooren sullen zyn om dat ampt aen te vaerden, en sich daer tegenwoordig te vinden van den eersten dach aen der acceptatie, en van daer niet te vertrekken voor dat de jaermarkt geeindigt zy, op de boete van 25 goude Scudi voor yder die hier tegen sal doen, en 't verlies van sijn ampt; en de Magistraet sal sulks doen invorderen op de geseide jaermarkt.

in loro nome ne per altri in dette fiere intervenire in fare accettioni ne presentar bilanzi, quali, quando sijno fatte, e presentati non faccino fede alcuna di accettatione, ne di pagamento, e di più cadano in pena di scuti 25. per ogni uno, che non obedirà, dichiarando, che per quanto spetta a forastieri, per la fiera prossima di Pasqua il Magistrato habbi facoltà (atteso che non possano havere in tempo aviso di questi ordini) di provedere come li parrà, come per Decreto riceuuto dal Magnifico Bernardo Vadorno Cancelliere detto giorno.

VIII.

Che il conto, e prezzi de' Cambi ogni fiera si debba mettere secondo la forma consueta, cioè, che tutti li Banchieri gionti insieme dicano il suo voto, cioè il prezzo, che si parrà ragionevole per le piazze, & che poi cominciando dal prezzo maggiore si habbi a contare li voti, finche si trovi il prezzo dove si accosteranno più voti sopra la metà, & s'intenda, che di xxiij. voti li xij. stabilìschino il prezzo, & cosi alla rata, & essendo il numero pari, & che la meta si aggiusti al prezzo, & l'altra in altro si doveranno dividere li due prezzi, che sono più prossimi nel modo in tutto, e per tutto, como si è stillato sin qui.

IX.

Si dichiara, che qual si voglia de' Banchieri non possa haver più d'una voce, ancorche havesse il compimento per più d'una casa; & quando al governo di una casa, o ragione fusse più d'una persona, ancorche un di loro havesse cura per due, non s'intenda, che per una casa, e ragione possino fra li due haver salvo un voto, ne si possa dare, ne accettare più di un voto, & caso, che uno havesse compimento per due

Item, dat de Makelaers voor het toekomende noch op haren naem, noch op dien van andere in de gesseide jaermarkten komen tot acceptatien te doen noch balancen te presenteren, hoedanig, en wanneer die mogten gemaekt zijn, en gepresenteert, sullen die gants geen geloof verdienen van acceptatie, noch van betaling, en daer-en-boven sullen sy vervallen in de boete van 25. Scudi voor yder die hier in niet sal gehoorsamen, verklarende, dat voor soo veel dit d'uitheemsche raekt, in de naeste jaermarkt van Paessen de Magistraet de macht heeft (aengesien sy niet in tyts advijs konnen hebben van dese ordens) om daer in te voorsten als sy goetvinden sal, gelijk by 't Raeds-besluit overgenomen van den Voortreffelijken Bernardo Vadorno, Cancelier, op den selven dach.

VIII.

Dat de rekening, en de prijs der Wisselen yder jaermarkt gestelt moet worden volgens de gewonelijke stijl, 't welk is, dat alle de Bankhouders t'samen haer stem geven, dat is den prijs stellen, die hen redelijk sal dunken na de plaetsen, en dat men voorts beginnende van den hoogsten prijs men de stemmen sal moeten tellen, tot dat men den prys vind daer de meeste stemmen boven de helft sich mede sullen schikken, en word verstaen, dat van 23. stemmen de twaelf den prijs moeten vast stellen, en soo dienvolgens; en het getal gelyk zynde, en de helft sich schikkende tot een prys, en d'ander helft tot een ander, soo sal men de prysen in tween moeten verdeelen, die de naeste zyn volgens de wijse in alles, en over al, gelyk tot nu toe de styl is geweest.

IX.

Word verklaert, dat yder Bankhouder niet meer dan een stem kan hebben, ofschoon hy meer dan een huis hield; en wanneer tot de bestiering van een huis, of rekening meer dan een persoon was, ofschoon een van die sorg droeg over twee, soo word dat niet verstaen dan voor een huis, en een rekening, soo dat sy onder haer tween slechs een stem konnen hebben: en in geval een twee huishoudens hield, en en een ander onder hem

due case, & per una sustituisce altri, non possa, ne anche il sustituito dar voto. Dichiarando, che chi non ha compimento non possa dar voto.

X.

Et perche tutte le partite, che si pagano, o riscuotono, o si danno, e pigliano a Cambio sono scuti di marche, si dichiara, che il pagamento di essi scuti di marche debba esser fatto in scuto d'oro in oro della liga, e peso, e delle cinque stampe, che hora corre, cioè Spagna, Genova, Venetia, Firenze, e non in altra qualità di scuti, & che per scuti cento d'oro delle stampe sudette, si paghi scuti cento uno di marche.

Li due Collegi di Genova, in virtù di loro Decreto fatto a 17. di Novembre dell' anno 1595. in gratia del Serenissimo Sign. Duca di Parma, e Piacenza. Hanno ordinato, che li scuti, che si stamperanno in la Zecca di Piacenza, pur che siano di liga, bontà, e peso delli scuti dell' altre cinque stampe, & etiamdio, che sieno differenti di stampa dell' altri scuti sin qui in detta Zecca di Piacenza stampati, possino servire in far pagamenti in le fiere, conforme a quelli delle cinque stampe, come per detto Decreto appare.

XI.

Che mentre si faranno le fiere in Italia, che vorrà pagar di contanti, habbia termine giorni quattro a farlo dal giorno dell' accettationi esso compreso, che finiranno alla meza notte del quarto giorno, overo, se si vorrà servire delli contanti per pagarli nel giorno de' bilanzi, debba essi contanti farli bollare dentro dalli sudetti quattro giorni, nel modo, che si stilla bollarli in fiera, & passato detti giorni quattro non possi più il debitore pagar de contanti, che

voor het een ſtelde, ſoo ſou die geſtelden noch geen ſtem konnen geven. Verklarende, dat die geen huishouding heeft, geen ſtem geven kan.

X.

En om dat alle Partien die betaelt, of ingevordert, of op Wiſſel gegeven en ontfangen worden, zijn van gankbare Scudi, ſoo word verklaert, dat de betaling van die gankbare Scudi gedaen moet worden in goude Scudi in goud van de valuatie en 't gewicht, der vijf munten, die huiden in ſwang gaen, als daer is Spaenjen, Genua, Venetien, Florencen, en niet in andere qualiteyt van Scudi, en dat voor hondert goude Scudi van de voorſeide munten, hondert en een gemeen gankbare Scudi betaelt moeten worden.

De twee Collegien van Genua, uit kracht van haer Decreet, gemaekt op den 17. van November des jaers 1595. tot vernoegen van den Doorluchtigſten Hertog van Parma en Placencen, hebben geordonneert, dat de Scudi, die geſlagen worden in de Munt van Placencen, mede ſullen zijn van valuatie, waerde, en gewicht als de Scudi van d'andere vijf Munten; en of ſy wel verſchillen in ſtempel van d'andere tot nu toe in de Munt van Placencen geſlagen, dat ſy evenwel mogen dienen tot betaling te doen in de jaermarkten, gelijk die van de vijf munten, ſoo als by 't geſeide Decreet is te ſien.

XI.

Dat terwijl de jaermarkten in Italien ſullen gehouden worden, die met contanten wil betalen, den termijn mag hebben van vier dagen, om dat te doen na den dach der acceptatien, dien daer in begrepen, welke eindigen ſullen met middernacht des vierden dachs; of wel, indien hy ſich ſal willen bedienen van die contanten om te betalen op den dach der balancen, ſal hy die contanten moeten doen aenteekenen binnen de voorſeide vier dagen, op de wijſe, als de ſtijl is van aenteekenen in de jaermarkten, en de geſeide vier dagen verſtreken zijnde ſal de ſchuldenaer niet meer met contanten konnen betalen, die niet aengeteekent ſouden

che non sieno bollati, mentre che trovi a Cambio, come in appresso nel capitolo xiij. si dirà.

MDCXXII. a' 8. Genaro.

PEr Decreto fatto da detto Senato detto giorno riceuuto per il Magnifico Zaccaria Vadorno resta annullato il sudetto Capitolo undecimo, e si lascia balia, e facoltà al debitore per poter pagare con scuti d'oro delle cinque stampe duranti li otto giorni della fiera senz' alcun obligo di far bollare di scuti come dispone detto Capitolo.

Item per altro Decreto fatto a 22. Aprile 1636. riceuuto per il Magnifico Bernardo Vadorno Cancelliere, è stato ordinato come in appresso. Che quelli, che vorranno servirsi de i contanti per pagare il loro debito in dette fiere, come dispone il sudetto Decreto, lo debbano fare con scuti d'oro in oro contanti effettivi, e non di biglietti del Cartulario d'oro di S. Georgio, quali a cautela si dichiarano restare da far tal pagamento in dette fiere.

XII.

E per che occorre spesso, che alcuna persona vuol pagare ad altri debiti suoi; o d'altri, si dichiara, che sempre, che uno vorrà pagare, come sopra sia obligato dichiararlo, & offerire il pagamento al creditore in tempo, ò al più tardi prima, che siano finiti di metter li prezzi d'acrettationi cambi, e se poi di messi tutti li prezzi vorrà pagare, ò offerire il pagamento, ò depositare, che il Creditore non sia astretto, ne obligato ad accettare il detto pagamento, ne il deposito, salvo a tanto quanto importerà la volontà del detto Creditore, contra il quale passato detto termine non se li possa fare alcuna oblatione, ne protestare di danno, ne altro per non accettare tal pagamento, & ogni protestatione fatta fuori del sudetto termine resti nulla.

weſen, terwijl die op Wiſſel gevonden worden, gelyk hier na in den XIII. Artijkel geſeit ſal zijn.

MDCXXII. *Den 8. Januarij.*

Door het Raeds-beſluit by den Raed genomen op den geſeiden dach, aengevaert door den Voortreffelijken Zacharia Vadorno, blijft den voorſeiden elfden Artijkel vernietigt, en word vryheit en macht gelaten aen den ſchuldenaer te konnen betalen met goude Scudi van de vijf munten, geduurende de acht dagen van de jaermarkt, ſonder eenige verbintenis van Scudi aen te doen teekenen, gelijk de geſeiden Artijkel ſtelt.

Item, door een ander Raeds beſluit gemaekt op den 22. April 1636. overgenomen by den Voortreffelyken Bernardo Vadorno, Cancelier, is geordonneert geworden als volgt. Dat de gene die ſich ſullen willen bedienen van contanten om hare ſchuld in de geſeide jaermarkten te betalen, gelijk het voornoemde Raeds beſluit ſtelt, ſulks moeten doen met goude Scudi in goude contanten effectyf, en niet met billetten van rekeningen in gout van S. Joris, die tot borgtocht verklaert worden te reſteren om ſulken betaling in de geſeide jaermarkten te doen.

XII.

En om dat het dikwils gebeurt, dat iemand ſijne ſchulden aen andere betalen wil; of een ander ſich verklaert, altyt, als iemand betalen wil, gelyk hy hier voren gehouden is te verklaren, en de betaling den Crediteur aen te bieden in tyts, of ten langſten voor dat de prijſen van d'acceptatien der Wiſſelen te ſtellen ſullen geeindigt zyn; en indien naer het ſtellen van alle de pryſen hy ſal willen betalen, of de betaling aenbieden, of in recht leggen, dat de Crediteur niet gedrongen noch gehouden ſal weſen de geſeide betaling, noch het in recht leggen aen te vaerden, behoudens ſoo veel den Crediteur daer aen mag gelegen zijn, tegens wien de geſeide termyn verloopen zijnde men hem geen aenbieding kan doen, noch proteſteren van ſchaden, noch anderſins om ſoodanigen betaling niet t'accepteren, en alle proteſtatien buiten den geſeiden termijn gedaen ſullen van geender waerden weſen.

XIII.

Che frà il termine di giorni otto correnti dal giorno, che si faranno l'accettationi, esso compreso al più tardi, si debbano dar li bilanzi aggiustati in poter del Console per finir li pagamenti, ò sia scontri; & caso che alcuno resti debitore, che non capisca, possi il creditore astringere il suo debitore finiti detti giorni otto a far le lettere di quello li sara douuto per Genova, Milano, Firenze, Roma, Venetia, Napoli, Anversa, fiere di Medina, Arcala de Nares, ò sia Madrid, o per quella piazza di esso, che accommodera al creditore al conto.

Ordinando, che non sia lecito ad alcuno astringere cui si voglia a pigliar a Cambio più di quello li manca in bilancio per le sudette piazze, cioè Genova, Milano, Firenze, Roma, Venetia, Napoli, & ogni una di esse più somma di scudi trenta milla, e per Anversa, e fiera di Medina, e Arcalà scudi quindeci milla per piazza, e fiera, e questo servi per coloro, i quali restassero debitori detto ottavo giorno, che troveranao prender a cambio, e detto ottavo giorno ogn' uno doverà darle cedole di tutti li cambi, che si saranno fatti, & caso che alcuno Banchiere di quelli che entrano a mettere il conto, non trovi a provedersi, habbi termine di giorni 20. correnti per dar sodisfattione al suo creditore, fra il qual termine se il creditore non sarà intieramente, e realmente, pagato dal suo debitore con assignatione, ò contanti, a satisfattione di esso creditore, che subito passati li dette giorni 20. da contarsi dal giorno dell' accettationi detto giorno compreso, possa al piacer suo astringere il debitore al real pagamento per tutte quelle vie, le quali dalla ragione, ò dal stile li son concesse, e possi

pro-

XIII.

Dat binnen den termijn van acht loopende dagen, van den dach af, dat d'acceptatien gedaen sullen worden, dien selven ten uitterften daer in gerekent, de geeffende balancen gegeven moeten worden in handen des Consuls om de betalingen, of wel rescontren te eindigen; en in geval iemand schuldenaer blijft, en niet voldoet, sal de Crediteur sijnen schuldenaer konnen perssen naer 't verloop van de geseide acht dagen, brieven te maken voor 't gene hy hem schuldig sal zijn op Genua, Milanen, Florencen, Romen, Venetien, Napels, Antwerpen, de jaermarkten van Medina, Arcalà van Nares, of het zy op Madrid, of op een van die plaetsen, welke den Crediteur best op sijn rekening kan passen.

Ordonnerende, dat het niemand geoorloft sal zijn een ander te perssen Wissel aen te vaerden voor meer als hy te kort is in de balance op de voorseide plaetsen, als Genua, Milanen, Florencen, Romen, Venetien, Napels, en yder van die voor meerder somme als van dertig duisent Scudi, en op Antwerpen, en de jaermarkt van Medina, en Arcalà vijftien duisent Scudi op plaets en jaermarkt, en dit moet dienen voor de gene, die schuldenaers blijven den geseiden achsten dach, 't welk sy sullen vinden op Wissel te nemen, en op den selven achsten dach sal yder briefkens moeten geven van alle de Wisselen, die gesloten sullen zijn; en in geval eenig Bankhouder van die inkomen om de rekening te stellen, niets vind om sich te versorgen, soo moet hy den termijn hebben van 20. loopende dagen om voldoening aen sijnen schuld-eisscher te geven, binnen welken termijn als de schuld-eisscher niet ten vollen en in der daed sal betaelt zijn met assignatie, of contanten tot vernoegen van hem schuld-eisscher, sal hy terstond de geseide 20. dagen verstreken zijnde, te tellen van den dach der acceptatien de selve daer in gerekent, na sijn welgevallen den schuldenaer konnen perssen tot de dadelijke betaling door alle wegen, die door de reden, of door de stijl hem zijn toegelaten, en protesteren te-

gen

proteſtare quelle lettere, dalle quali dependerà il debito, e per quelli luoghi di dove dette lettere ſaranno venute, & in tal caſo l'atteſtatione de' proteſti delle lettere, ò altri debiti accettati in le accettationi non pagati frà il termine ſtatuito, ſia al prezzo del conto per il termine ſolito, e più un' è mezo per cento di pena da ſcodere per il creditore prontamente dal debitore, che haurà accettato la lettera, intendendoſi, che ogn' altro debitore, che non ſia Banchiere ſia obligato a ſatisfare in contanti, ò ſcontri a ſatisfattione frà il termine delli detti giorni otto correnti. Il Conſole doverà il giorno de' bilanzi in quell' hora, che li parrà più a propoſito far convocare in la ſua ſolita ſala tutti li Banchieri, e trattanti, e ritrovandoſi a quelli hora ad alcuno mancare in bilanzo, ſaranno tenuti prontamente manifeſtarlo al Conſole, e la ſomma, che li manca, e quando non ſi trovi cui vogli darli a cambio, ſiano obligati coloro a' quali manca chiarire prontamente, che cedole di cambio dell' accettate ad altri vogliano tener ſoſpeſe, e queſto s'intende per coloro, che poſſono godere il beneficio delli giorni 20. & che quelle ſole debbano reſtar ſoſpeſe: Intendendoſi però, che tutto ſia ſenza pregiuditio dell' accettatione ſeguita delle dette di cambio dichiarata ſoſpeſe, e ciò eſſequito il Conſole ordinerà che ogn' uno dia il ſuo bilanzo per finire la fiera in maniera, che poſſi detto ottavo giorno commodamente pontarli, al che doveranno intervenire tutti coloro, che danno bilanzo, e farlo alla preſenza del Magiſtrato, che ſi doverà per tal cauſa radunare, ne ſarà lecito ad alcuno partirſi di fiera, che non ſiano dati, e apontati tutti li bilanzi, e dichiarato dal Conſole, e Conſiglieri la fiera reſtar finita; e coloro, che contrafaranno a quan-

gen de brieven, van welke de schuld sal hangen, en door de plaetsen van waer de geseide brieven sullen gekomen zijn, en in soodanigen geval moet d'attestatie van de protesten der brieven, of andere schulden geaccepteert in de niet betaelde acceptatien binnen den gestelden termyn, tot prys zyn van de rekening voor den gewonelyken termyn, en meer dan anderhalf ten hondert tot boete vaerdig uit te schieten door den Crediteur des Schuldeisschers die den brief geaccepteert hebben sal, verstaen wordende, dat alle andere schuldenaers, die geen Bankhouders zyn, verbonden moeten wesen te voldoen in contanten, of rescontren tot vernoegen binnen den termyn van de geseide acht dagen. De Consul sal op den dach der balancen ter uur, die hem bequaemst schynen mag, alle de Bankhouders en handelaers in sijne gewonelyke zael moeten ontbieden doen, en te dier uur iemand gevonden wordende gebrekkig te zyn in de balance, sullen sy gehouden wesen terstond aen den Consul dat t'openbaren, met de somme die haer ontbreekt, en wanneer daer niemand gevonden word die haer op Wissel wil geven, soo sullen sy, die te kort blyven, gehouden zyn vaerdig te verklaren, dat sy Wissel-brieven van andere geaccepteert willen inhouden, en dit word verstaen van de gene, die het beneficie van de 20. dagen konnen genieten en dat die alleen ingehouden sullen blyven: nochtans verstaen wordende, dat alles zy sonder prejudicie der gevolgde acceptatie ontrent de Wissel ingehouden verklaert; en dit gedaen synde sal de Consul ordonneren, dat yder sijne balance geve om de jaermarkt te eindigen op de wyse, dat sy die op den geseiden achsten dag bequaem konnen sluiten, waer alle de gene by moeten komen, die balance geven, en sulks doen in tegenwoordigheit van de Magistraet, die daer toe moet vergaderen; en het sal niemant geoorloft syn van de jaermarkt te vertrekken, voor dat alle de balancen gegeven en aengetekent mogen wesen, en van de Consul en Raden verklaert zy dat de jaermarkt geeindigt is; en sy die tegen 't gene hier boven sullen doen, en tegen eenig deel van dese Artykelen, moeten vervallen in de boete van vier-hondert Scudi, de helft ten behoeve

a quanto ſopra, & in qual ſi vogli parte di queſto Capitolo, cadino in pena di ſcudi quattrocento applicati la metà al Preſtantiſſimo ufficio de' poveri di Genova, e l'altra metà alle ſpeſe di fiera, la qual pena il Conſole ſarà tenuto irremiſſibilmente farla ſcodere da contrafacienti, li quali bilanzi dopò che ſaranno pontati, & aggiuſtati, il Conſole li conſignarà al Cancelliere, quale haurà cura di regiſtrarli in un libro, & poi conſignarlo al Conſole, & lui infilare eſſi bilanzi nella filza, e protocollo, & il detto Cancelliere haverà, il ſolito mezo ſcuto per ogni bilanzo.

Dalli due Collegi, in virtù di loro Decreto riceuuto per il M. Ottaviano Corregia Cancelliere, a 22. *d'Ottobre dell' anno* 1609. *e ſtato di più ordinato come in appreſſo.*

Non doverà per l'avenire eſſere lecito al Magiſtrato dichiarare la fiera finita, che prima non ſiano pontati, & aggiuſtati tutti li bilanzi in modo tale, non vi reſti, ne debitore, ne creditore per conto dell' avanzo, ò mancamento di eſſi bilanzi, e la fiera venghi tutta aggiuſtata, e quando il Magiſtrato non eſſequiſca, & oſſervi quanto ſopra, e tutto quello, che ſi contiene in detto Capitolo 13. cadi in pena di ſcuti cento, applicandi come ſopra, all' Illuſtriſſima Camera, e di più il Cancelliere, che *pro tempore* ſarà in dette fiere, ſij obligato ritornato, che ſarà a Genova frà il termine di giorni dieci doppo il ſuo arrivo andare al Senato, a farli notitia de tutto il contenuto nel preſente Capitolo ſarà ſtato dal Magiſtrato eſſequito, e non facendolo, reſti privato dall' Ufficio, ò cadi in altra pena arbitraria al Senato.

MDCXXII. a' 7. Genaro.

ITem ſi dichiara, & eſpreſſamente ſi ordina, che non poſſa una perſona in l'avenire in dette fiere dare,

hoeve van 't Heerlijk Gasthuis der armen in Genua, en d'andere helft tot de onkostdn van de jaermarkt, welke boete de Consul gehouden sal zijn sonder verschooning te doen uitschieten van die hier tegen gedaen mogten hebben; Welke balancen, na dat sy aengeteekent en gesloten sullen zijn, de Consul aen den Cancelier sal overleveren, die besorgen sal de selve in een boek te registreren, en daer na weder ter hand stellen aen den Consul, en hy sal die balancen rijgen aen de Liassen, en het protocol, en de geseide Cancelier sal den gewonelijken halven Scudo hebben van elke balance.

Van de twee Collegien, uit kracht van haer Raeds-besluit, overgenomen by den voortreffelijken Octaviano Correggia, Cancelier, op den 22. October des jaers 1609. is daer-en-boven geordonneert als volgt.

Het sal in het toekomende niet mogen geoorloft wesen aen de Magistraet de jaermarkt geeindigt te verklaren, voor dat alle de balancen aengeteekent en gesloten sullen zijn in sodaniger voegen, dat daer geen debiteur noch Crediteur blijve, by, rekening van voordeel of t' achterheit der selve balancen, en de jaermarkt geheel vereffent zy; en wanneer de Magistraet niet naerkoomt en voldoet wat boven verhaelt is, en alles wat in den geseiden 13. Artijkel vervat word, word, sal die vervallen in de boete van hondert Scudi, ten behoeve als boven, van de voortreffelijke Kamer; en daer-en-boven sal de Cancelier, die voor den tijt in de geseide jaermarkten sal wesen, gehouden zijn soo ras hy weder in Genua gekeert is, binnen den termijn van tien dagen na sijne aenkoomst in den Raed te verschijnen, en daer aen kennis te geven dat alle den inhoud des tegenwoordigen Artijkels by de Magistraet is naergekomen; en sulks niet doende, sal hy van sijn Ampt berooft blijven, of in andere straf vervallen naer het goetvinden van den Raed.

MDCXXII. *Den 7. Januarij.*

Item word verklaert en uitdrukkelijk geordonneert, dat eenig persoon voor het toekomende niet sal vermogen in de geseide jaermarkten te leveren of voort te brengen meer dan

vier

dare, ò presentare più di quattro bilanzi per ogni fiera; e quelli, che haveranno procura da terze persone per dar bilanzo debbano esser approvat: dal Magistrato de' banchi, ò sia sopra cambi come per Decreto riceuuto per il Magnifico Zaccaria Vadorno Cancelliere.

Item per altro Decreto fatto da detto Senato a' 22. Aprile 1636. si ordina come in appresso.

Che quelli, che vanno, & anderanno in dett fiere non possa una persona dare più di quattro bilanzi compreso il proprio quando lo dij, e con dovere restar obligato, che vorrà presentar bilanz in nome d'altri a dichiararlo in Genova in atti de Cancelliere di fiera, & in nome di cui darà bilanzo, ò bilanzi per non poterne dar altri fuori, ch li dichiarati, e doverà anche in conformità del sudetto Capitolo restar approvato dal Magistrat sopra cambi, e li forastieri dal Magistrato di fier: & obligati tutti quelli, che daranno bilanzo, ritrovarsi in fiera il primo giorno delle accettationi quando comincia la fiera sotto pena di scuti escluso legitimo impedimento da dichiararsi per i Magistrato di fiera, il qual doverà farla riscotter nell' istessa fiera, per quale Decreto vien di chiarato, che quest' ordine vaglia solamente per li Genovesi, che li bilanzi sijno quattro oltre il proprio con pena di scuti 50. chi contravenirà, e pena arbitraria al Cancelliere in caso, che li ordini no si osseruino.

XIV.

In le cedole di cambio, e nelle contente delle partite che si danno a Cambio, e pagano in dette fiere, si ordina, che in le cedole di Cambio si dichi per la valut hauuta, & che le contente si faccino confessando d esser pagato di quella cedola, & che tutte le cedole d

Cam

vier balancen voor yder jaermarkt; en die procuratie sullen hebben van derde persoonen om balance te geven, moeten geapprobeert zijn by de Magistraet der Bankken, of het zy over de Wisselen, gelijk het Raeds besluit inhoud, overgenomen by den Voortreffelijken Zaccharia Vadorno, Cancelier.

Item by een ander Raeds-besluit gemaekt by den Raed op den 22. April 1636. word geordonneert als volgt.

Dat de gene, die sullen gaen en komen op de geseide jaermarkten, een persoon niet meer als vier balancen sullen mogen ingeven sijn eigen daer in vervat, en met daer voor verbonden te blijven, die balancen sal willen inleveren op den naem van andere, te verklaren binnen Genua in do acten des Canceliers over de jaermarkt, en in den naem van wien hy balance of balancen sal geven, om geen andere buiten die verklaert zijn te konnen inleveren; en hy sal noch moeten, in gevolg van den voorseiden Artijkel, geapprobeert zijn by den Magistraet over de Wisselen, en de uitheemsche by den Magistraet der jaermarkt, en sy alle verbonden zijn, die balancen sullen geven, sich op de jaermarkt te laten vinden den eersten dach van d'acceptatien, wanneer de jaermarkt begint, op de boete van Scudi, wettige verhindering buiten gesloten, te verklaren de by de Magistraet der jaermarkt, die de selve sal moeten doen invorderen op die selve jaermarkt; by welk Raeds besluit word verklaert, dat dese order alleen kracht heeft over die van Genua, dat de balancen vier souden zijn boven de eigene, op de boeten van 50. Scudi van die daer tegen sullen doen, en een straffe naer goetvinden voor den Cancelier; in geval de ordens niet naergekomen worden.

XIV.

In de briefkens van Wissel, en den inhoud van de partien die op Wissel gegeven, en in de geseide jaermarkten betaelt worden, is geordonneert, dat daer in verklaert worde wat wae. die daer op is ontfangen, en dat den inhoud daer in vermelt zy, bekennende van dat briefken voldaen te wesen, en dat alle de briefkens van Wissel, met den inhoud gemaekt van

Cambio, e contente fatte del pagamento nel sopra detto modo habbino quella forza, e vigore, come se realmente, & in contanti fusse stato fatto il pagamento; e non si possa in tempo alcuno, ne in qual si vogli luogo, ne per cui si vogli, ne in giuditio, ne fuori, dire che il pagamento, e valuta non sij stato reale, e con effetto, le quali contente si doveranno dare il giorno de' bilanzi con la data sotto l'istesso giorno; e quando occorresse domandar contente in Genova, ò altrove di partite pagate in Fiera, siano obligati li essatori di dette partite darlo con la data in fiera sotto quel giorno, che si saranno dati li bilanzi di quella fiera, in quali saranno state pagate.

MDCXXXVI. a' 20. Aprile.

ITem si ordina, che tutti li reccatti così di lettere di Cambio, contente, avalli, oblighi, & altri reccatti di qual si voglia sorte, che accaderanno darsi con la data in dette fiere escluso le polize, che si fanno per le negotiationi per quattro fiere debbano esser firmate da persone che si trouino presenti nelle proprie fiere, & habbino autorità di obligar li nomi per quelle somme, e qualità d'oblighi, che firmeranno, e quelli, che saranno fatti, e firmati altrimenti non vagliano, e restino invalidi, come per Decreto fatto da detto giorno riceuuto per il Mag. Bernardo Vadorno Cancelliere.

XV.

Che tutti li protesti, che accaderanno farsi siano attestati per qualsi voglia piazza al prezzo del conto, ne si possano a maggior, ò minor prezzo attestare salvo nel caso, che si è detto sovra passati li 20. giorni.

XVI. E

de betaling op de voorseide wijse haer kracht en vigeur moeten hebben, als of die met 'er daed, en in contanten mogten voldaen zijn; en dat men tot geener tijt, noch in eenige plaets, noch door wien het mogt wesen, noch in rechten, noch daer buiten, sou mogen seggen, dat de betaling, en de waerdie niet eigentlijk en met 'er daed is voldaen, welken inhoud gegeven moet worden op den dach der balancen, met den datum, onder den selven dach; en wanneer het geviel dat dien inhoud geeischt mogt worden in Genua, of elders van partien op den jaermarkt betaelt, soo sullen die eisschers der geseide partien gehouden zyn den selven te geven met den datum in de jaermarkt, onder den dach, dat de balancen van die jaermarkt, in welke die betaelt sullen zyn, gegeven mogen wesen.

MDCXXXVI. *den* 20. *April.*

Item word geordonneert, dat alle verhandelingen soo van Wissel-brieven, inhoudens, waerderingen, obligatien, en andere verhandelingen van wat slag sy souden mogen wesen, die gebeuren sullen gegeven te worden met den datum in de geseide jaermarkten, de polizen uitgesloten, die gebruikt worden tot koophandelingen op vier jaermarkten, bevestigt moeten wesen van persoonen die sich tegenwoordig in die eigenste jaermarkten bevinden, en autoriteit mogen hebben om hare namen te verobligeren voor die sommen, en qualiteit van obligatien, welke sy sullen bevestigen; en die anders gemaekt en bevestigt mogen wesen, sullen niet deugen, en van geener waerden zijn, volgens het Raeds-besluit op den geseiden dach gemaekt en overgenomen by den Voortreffelijken Bernard Vadorno, Cancelier.

XV.

Det alle protesten, die daer voorvallen sullen gedaen te worden geattesteert moeten zijn voor eenigerhande plaets na den prys der rekening, en dat men die niet tot meerder noch minder prys mag attesteren, behalven in 't geval, dat geseit is over de verloopen 20. dagen.

XVI.

E perche alle volte capitano cedole di cambio mentre, che dura la fiera, però doppo l'accettatione, si dichiara, che per detto cedolo si servi circa l'accettare, e pagare il modo, e termini, come dell' altre, che son state in tempo d'accettatione. Et occorrendo, che finita la fiera capitano cedole in tempo, che vi sono li Banchieri, si dichiara, che colui, a cui è diretta la lettera di cambio habbi in tutto e per tutto puell' estessa conditone circa l'accettare, rispondere, pagare, i protestare, come hanno l'altre cedole, che capitano in tempo d'accettatione, & s'intendano li tempi cominciati dal giorno dell' accetationi di dette cedole presentate: & capitando qualche cedola di cambio finita la fiera, e partiti tutti li Banchieri, si dichiara anche, che tali cedole possino essere domandate, e protestate, cosi nel luogo dove sarà stato fatto la fiera in quale saranno adrizzate, come in qual si voglia luogo dove il creditore troverà colui, a quale era diretta la lettera se vuole pagare in esso luogo, dove si trova, ò nella fiera, dove e diretta; & volendo pagarlo in essa fiera sia obligato dare una lettera al creditore, perche sia sodisfatto subito in contanti, e non pagando s'intende la partitta recambiata per la fiera susse quente con li interessi del ritorno di Genova, quando cosi accommodi al creditore, altrimente possi levarne il protesto con la relatione del prezzo per quella piazza, dove è stata fatta la lettera. Et volendola pagare dove si ritrova s'intenda al prezzo, e tempo, che saranno venuti li cambi di quella fiera, dove è diretta, & non volendola pagare possi levare il suo protesto con risposta, che non la vuol pagare, ne dove si trova, ne in la fiera dove è indrizzata,

XVI.

En om dat'er somtijts Wissel-brieven aenkomen, terwyl de jaermarkt duurt, en dierhalven na d'cceptatie, soo word verklaert, dat men wegens die brieven, sich sal bedienen ontrent het accepteren, en het betalen, van de wijse, en termijnen gelijk by d'andere, die daer geweest zyn op den tyt van d'acceptatie. En het gebeurende, dat de jaermarkt geeindigt zijnde daer Wissel-brieven aenkomen ter tyt, als de Bankhouders daer noch zyn, soo word verklaert, dat hy, op wien de wissel getrokken is, in alles en over al de selfde conditie mag hebben ontrent het accepteren, verantwoorden, betalen, en protesteren, gelijk d'andere briefkens doen, die ter tyt van d'acceptatien aenkomen, en dat de tyden aengevangen verstaen worden van den dach der acceptatien van de geseide gepresenteerde briefkens: en eenig Wissel-briefken aenkomende de jaermarkt geeindigt, en alle de Bankhouders vertrokken zijnde, dat sodanige briefkens geeischt en geprotesteert konnen worden, soo wel in de plaets waer de jaermarkt gehouden sal zyn tot welke sy bestelt sullen wesen, als in alle andere plaetsen waer de Crediteur hem sal vinden, aen wien die brief geaddresseert wesen sal indien hy ter selfder plaets wilt betalen, daer hy gevonden word, of op de jaermarkr daer toe die bestelt wesen mogt; en willende die betalen in de selve jaermarkt, moet hy geobligeert zyn een brief aen den Crediteur te geven, op dat die ras in contanten voldaen mag worden, en niet betalende, word de partie verstaen gekeert te zyn tot de volgende jaermarkt, met interessen van 't wederkeeren van Genua, wanneer het den Crediteur soo gelegen koomt, andersins kan hy 't protest daer van opnemen met het relaes van de prijs in de plaets, waer de brief gemaekt is. En willende die betalen waer hy gevonden word, soo moet men acht nemen op de prijs, en den tyt, als de Wisselen van die jaermarkt daer sy na bestelt is, gekomen sullen wesen; en die niet willende betalen, dat hy daer over sijn protest kan lichten, met de antwoord, dat hy die niet wil betalen, noch daer hy gevonden word, noch in de jaermarkt daer

zata, il qual protesto habbi quel medesimo vigore, come se fosse fatto nel luogo, e tempo dell' accettatione di essa fiera: e perche alle volte vi sono delle lettere dirette in una fiera, che non sono domandate, ne in essa, ne in luoghi dove sono li Banchieri al modo sopra; ma nella seguente, e non accommodando a colui, a cui è diretta pagarla, ne altre, possa quello, che l'haverà da ricevere levare il protesto, metterli la relatione di qual si vogli fiera dell' antecedente, che più li accommoderà.

XVII.

Che li avalli, che si faranno, non ostante, che si vadino facendo successivamente, & passando d'uno in un' altro, s'intenda che tutti li intervenienti in essi dal primo, sino all' ultimo, restino obligati insolidum, conforme all' oblighi contenuti in li avalli; li quali habbino poi il medemo vigore, & essecutione, come se fossero protesti.

XVIII.

Magistrato di fiera sia di un Console, e due Consiglieri, cioè il Console, & una d'Consigliere Genovese, e l'altro Consigliere Milanese; e detti Console, e l'altro Consigliere saranno eletti dal Senato di Genova, e l'altro Milanese sarà eletto a Milano, dalli Banchieri Milanesi, e confirmato poi dal detto Senato, & ogn' uno s'intenda Milanese, che haverà compimento per ragione de' Milanesi, & de due di loro faccino sentenza, dalle quali ogn' uno possa appellarsi dal Senato di Genova, nelle quali appellationi si terra il modo, che si contenira nel Capitolo 38. la balia del quale Magistrato duri per quattro fiere.

ſy op beſtelt is, welk proteſt de ſelve kracht hebben moet, als of het gedaen was ter plaets en tyt van d'acceptatie op die jaermarkt: en om dat 'er ſomtyts brieven, beſtelt zyn op een jaermarkt, die niet geeiſcht worden, noch in de ſelve, noch in plaetſen daer Bankhouders zyn op de wyſe als hier voren; maer in de volgende, en het hem niet gelegen komende, op wien ſy getrokken is, die, noch andere te betalen, ſoo mag hy, die de ſelve t'ontfangen heeft, het proteſt daer van lichten, en het relaes daer van ſtellen op een van de voorgaende jaermarkten, die hem beſt ſal gelegen komen.

XVII.

Dat de waerderingen, die gedaen ſullen worden, niet tegenſtaende die met order geſchieden, en van d'een tot d'ander over gaen, verſtaen moeten zijn, dat alle de gene die daer in komen van d'eerſte, tot den laeſten, daer voor in 't geheel verbonden blyven, volgens de obligatien in de waerderingen vervat; die naderhand de ſelve kracht, en executie ſullen hebben, als of ſy geproteſteert waren.

XVIII.

De Magiſtraet der jaermarkt moet zijn van een Conſul, en twee Raedsheeren, dat is de Conſul en een Raedsheer van Genua, en d'ander Raedsheer van Milanen; en de geſeide Conſul, met een Raedsheer ſullen verkooren worden door den Raed tot Genua, en d'ander van Milanen ſal verkoren zyn door de Milaenſche Bankhouders, en daer na beveſtigt door den geſeiden Raed, en yder ſal verſtaen worden van Milanen te weſen, die voldoening kan geven voor rekening der Milaneſers, en by twee van haer moet een vonnis gemaekt zyn, waer van ygelyk ſal konnen appelleren voor den Raed van Genua, in welk appelleren de wyſe onderhouden ſal worden, die in den 38. Artykel vervat ſal ſtaen, de macht van welke Magiſtraet vier jaermarkten ſal duuren.

Il Senato in virtù di ſuo Decreto fatto l' Anno 1598. a' 4. di Maggio intorno al Governo del Magiſtrato, hà fatto li ſeguenti Ordini, come per Decreto riceuuto dal M. Gio: Andrea Coſta Cancelliere.

Videlicet, quod major natu Conſiliariorum tam præſentium, quam venturorum præcedere debeat alteri Conſiliario minori natu, & ſedere a dextra Magnifici Conſulis.

Quod in caſu impedimenti cujuſvis ex dictis Conſiliariis tam ob adverſam valetudinem, quam ob aliam quamvis cauſam ſurrogatio loco dicti Conſiliarii impediti fieri debeat juxta diſpoſitionem legum, ſive ordinamentorum, vel regularum ſuper nundinis conditarum.

Quod ſi quis ex dictis Conſiliariis vocatus juxta ſolitum ad officiandum cum Conſule, & altero Conſiliario noluerit accedere, tali caſu iterum vocetur. Si vero iterum, ut ſupra vocatus ad officiandum non acceſſerit, tunc Conſul, & alter Conſiliarius concordes ſint Magiſtratus, & decernere, providere, & exequi ac exequi facere poſſint ſecundum diſpoſitionem dictarum legum, ordinamentorum, ſeu regularum, perinde ac ſi alter Conſiliarius cum eis interveniſſet, & ſic in omnibus, ut ſupra declaraverunt, ac decreverunt, declarantquè, & decernunt obſtantiis quibuſvis non obſtantibus, decernentes etiam, ac mandantes prædicta omnia, & quodlibet eorum obſervari ab omnibus, ad quos ſpectat, tam in præſentibus nundinis, quam in quibuſcunque aliis in venturum faciendis.

Di

Den Raed uit kracht van haer besluit in 't jaer 1598. den 4. Mey gemaekt ontrent de bestiering van dese Magistraet, heeft de volgende Ordens vastgestelt, volgens het Raeds-besluit, overgenomen by den Voortreffelijken Joh. Andreas Costa, Cancelier.

Namelijk, dat de oudste der Raedsheeren soo wel die tegenwoordig zijn, als noch komen sullen, voor den anderen Raedsheer van minder jaren moet gaen, en ter rechter hand sitten van den Voortreffelijken Consul.

Dat in geval van verhindering by iemand der geseide Raedsheeren, soo wel wegens siekkelijkheit, als wegens eenige andere oirsaek, iemand in de plaets van den geseiden verhinderden Raedsheer verkoren moet worden, volgens d'instelling der Wetten, Ordonnantien of regulen over de jaermarkten gemaekt.

Dat soo iemand van de geseide Raedsheeren na gewoonte ontboden om sijn ampt te bekleeden nevens den Consul, en den anderen Raedsheer, daer niet by wilt verschijnen, hy in soodanigen geval weder ontboden moet worden. Doch indien hy ondertusschen, als voren ontboden, niet gekomen is om sijn ampt te voldoen, en dan de Consul met d'ander Raedsheer t'samen wel over een komen, soo mogen sy besluiten, versorgen, uitvoeren en doen uitvoeren volgens den inhoud der geseide Wetten, Ordonnantien, of Regulen, even of d'andere Raedsheer by haer was geweest; en soo in alles, gelijk sy voorheen verklaert en besloten hebben, mogen sy verklaren en besluiten, allerhande hinderpalen sulks niet belettende, besluitende en gebiedende al 't gene voorseit is, en elk in 't bysonder naer-gekomen te worden van alle die dat mag aengaen, soo wel in de tegenwoordige jaermarkten, als in alle andere in het toekomende te doen.

Di più in virtù del già allegato Decreto riceuuto per il M. Ottaviano Corregia Cancelliere a 22. d'Ottobre dell' anno 1609. il Senato circa l'ellettione del Magiſtrato, hà ordinato, come in appreſſo.

Videbat, che nell' iſpeditione di qual ſi voglia fiera, ſe non anderanno in eſſe, tanti di quelli Cittadini, che ſono admeſſi al governo, & alli Magiſtrati della Republica, che perciò il Senato non poteſſe per tal impedimento eleggere un Conſole, e due Conſiglieri, ò parte d'eſſi; in tal caſo ſi cavino a ſorte da un buſſolo, che par tal cauſa ſi doverà fare di tutti coloro, che mettono conto, & anco, che danno bilanzo in dette fiere, & che ſono cittadini della detta qualità tre di eſſi, ò quel numero, che biſognaſſe, & li primi che verranno a ſorte, reſtino eletti per una fiera, cioè uno per Conſole, e l'altri due per Conſiglieri, ò per quel numero, che mancaſſe; & ſe occorreſſe, che tutti, ò alcun di eſſi, per impedimento, non poteſſe andare in detta fiera, gli ſia lecito in luogo ſuo preſentare al Senato uno dell' iſteſſa qualità de Cittadini, il quale poſſa ſervire in ſuo luogo, quando però, quel tale preſentato venghi approvato dal Senato, perche altrimenti ſij tenuto l'eſtratto andar lui perſonalmente ad eſſercitare il carrico, che li ſarà toccato, ſotto pena de ſcuti cento d'oro in oro, applicandi alla Camera della Republica, & che de i detti tre, che in virtù delli preſenti ordini doveranno andar in fiera, ſia Conſole quello, che ſarà eletto dal Senato per Conſole, gl' altri due reſtino Conſiglieri; e quando ſe ne eſtraeſſero dui, ò un ſolo, e non foſſa perciò neceſſario elegere Conſole, reſtino i dui, ò quel ſolo, che foſſe eſtratto, ò approvato, come ſopra Conſigliere; e chi ſarà eletto

Daer en boven uit kracht van 't voorheen aengehaelt Raeds-besluit, overgenomen by den Voortreffelijken Octaviaen Correggia, Cancelier, op den 22. October des jaers 1609. heeft den Raed ontrent de verkiesing van de Magistraet geordonneert, als volgt.

Den Raed sag, dat in d'expeditie van eenige jaermarkt, als daer toe soo vele van hare Borgen niet souden komen, die geadmitteert zijn tot de bestiering, en tot de Magistraet-schappen van de Republijk, sy om soodanigen verhindering niet souden konnen verkiesen een Consul, en twee Raedsheeren, of een gedeelte der selver, in sodanigen geval sy het lot uit een busken mogen trekken, dat om sulken reden gemaekt moet worden van alle de gene, die rekening stellen, en noch, die balance in de geseide jaermarkten geven, en borgeren zyn van de geseide qualiteit, drie van haer, of het getal dat'er noodig sal wesen; en de eerste die by 't lot daer uit komen, sullen verkoren blijven voor een jaermarkt, dat is een voor Consul, en de twee andere voor Raedsheeren, of voor dat getal, dat daer ontbreken mag; en indien het gebeurde, dat sy alle, of een van die, door verhindering, op de geseide jaermarkt niet konden komen, sal het die geoorloft zijn iemand anders van de selve qualiteit onder de Borgers aen den Raed voor te stellen, die in sijne plaets sou konnen dienen, wanneer nochtans soodanig een voorgestelt by den Raed geapprobeert worden mag, om dat andersins die by 't lot daer uit getrokken is gehouden sou wesen selfs in persoon het ampt te gaen bekleeden, dat op hem gevallen is, onder de boete van hondert goude Scudi in goud, t'appliceren voor de Kamer van de Republijk; en dat van de geseide drie, die uit kracht van de tegenwoordige ordens na de jaermarkt moeten gaen, hy Consul sal zijn, die door den Raed tot Consul verkoren sal wesen, d'andere twee moeten Raedsheeren blijven; en wanneer daer slechs twee, of een alleen uit-getrokken mogten worden, en het dierhalven niet noodig was een Consul te verkiesen, soo sullen die twee, of die een alleen, die uit-getrokken of geapprobeert wesen mag, als voorheen, Raeds-heeren

of

etto a detto modo, & haverà servito, ò altro in suo luogo, non soggiaccia al detto carrico; prima che non sijno passati due anni da seguire doppo, che haverà esercitato il carrico di esse Magistrato, & il medesimo Privilegio haveranno coloro, che hanno servito la fiera passata, esclusi dall' obligo di questo Capitolo di Molto Illustr. Signori Supremi, & i Protettori di San Giorgio; li quali non saranno obligati, se non vorrano, a quello, che nel presente Capitolo si contiene.

MDCXXXVI. a' 14. di Febraro.

CHe il Magistrato di fiera in conformatià del sudettò Capitolo decimo ottavo sia d'un Console, e due Consiglieri, cioé il Console, & uno de Consiglieri Genovesi da elegersi dal Senato, e l'altro Consigliere, che il detto Capitolo dice Milanese hà da dessere, Milanese, ò Florentino un' anno per ciascheduna di esse nationi, ò Venetiano concorrendovi nelle fiere dette nationi eletto esso Consiglieri delle medesime nationi *debitè refferendo* d'approvarsi dal Senato, come per Decreto riceuuto dal Magnifico Gio: Antonio Sambuceto Cancelliere.

MDCXXXVI. a' 22. Aprile.

ITem si dichiara, che il Senato sia servito in ogni fiera fare elettione per una fiera tanto di quatra Cittadini maggiori di età d'anni 22. di quelli, che sono amessi al governo, & haveranno dato bilanzo nella fiera antecedente oltre di quelli, che resteranno eletti dal Magistrato de fir a, acciò sijno obligati ad andare in la fiera per la quale saranno eletti, & accettar di farlo sotto pena di scuti cento per ciascheduno, & essere obligati di ritrovarseli il primo giorno di fiera, ò al più tarei quando si haveranno da mettere li pretii, e starui fino, a che resti

of Raedsheer blijven; en die op de geseide wijse verkooren sal zijn, en gedient sal hebben, of wel een ander in sijne plaets, moet aen de geseide bediening niet gebonden wesen, voor dat twee jaren verloopen zijn die daer op volgen, als hy 't ampt van die Magistraet bedient hebben sal, en het selfde Privilegie sullen den gene genieten, die den voorgaenden jaermarkt hebben bedient, van de verbintenis aen dese Artijkel uitgesloten door de seer Doorluchtige Heeren Opperften en beschermers van St. Joris; die, indien sy willen, niet gehouden sullen wesen, aen 't gene in den tegenwoordigen Artijkel vervat is.

MDCXXXVI. *op den* 14. *van February.*

Dat de Magistraet over de jaermarkt ingevolg van den voornoemden achtienden Artijkel sy van een Consul, en twee Raedsheeren, dat is de Consul, en een der Raedsheeren te verkiesen by den Raed, en de tweede Raedsheer, dien de geseiden Artijkel een Milaneser noemt, moet een Milaneser, of Florentiner wesen, een jaer voor yeder van dese Natien, of een Venetiaen, in de jaermarkten de geseide Natien t'samen komende, die Raedsheer door de selvige Natien verkooren zijnde behoorlijk voorgestelt wordende om van den Raed geapprobeert te wesen, als by 't Raeds-besluit, overgenomen by den voortreffelijken Joh. Anthony Sambuceto, Cancelier.

MDCXXXVI. *den* 22. *April.*

Item word verklaert, dat den Raed gedient sal wesen op yder jaermarkt verkiesing te doen voor een jaermarkt alleen van vier Borgeren boven de 22. *jaren oud, van die geadmitteert zijn tot de heerschappy, en balance gegeven sullen hebben in de voorgaende jaermarkt boven de gene, die by den Magistraet der jaermarkt verkooren sullen wesen, op dat sy mogen gehouden zijn op de jaermarkt te gaen tot welke sy sullen verkooren weesen, en aen te nemen sulks te doen op de boete van hondert Scudi voor yder, en gehouden te zijn sich daer te laten vinden op den eersten dach der jaermarckt, of ten langsten wanneer men de prijsen sal moeten stellen, en daer te verblijven tot dat*

resti finita, sotto esse pene; e per quel tempo, che resteranno eletti potranno intervenire a metter li conti, & a far quello, che ponno essequire quelli, che li sono amessi alla forma di detti leggi, e chi sarà come sopra eletto, non potrà per un' anno prossimo essere gravato di tal carico, come per Decreto del Senato, fatto detto giorno riceuuto per il Magnifico Bernardo Vadorno Cancelliere.

XIX.

Quando occorresse, che il Console, e Consiglieri, ò qual si voglia di loro havessero trà di loro, ò con altri differenze, ò che fossero di una parte parenti sino in secondo grado, ò sospetti evidentemente a alcuna delle parti a giuditio delli due terzi de voti delli Banchieri, debbano rimoversi dal giuditio & in tal caso reintegrare il numero del Magistrat... dati il sospetti per le parti, & che la sorrogation... in tal caso s'habbi da fare per tutti coloro, che entrano a mettere il conto, rimouuti li parenti fin... nel grado sudetto con due terzi de' voti, & quand... cavillosamente procedessero in dar li sospetti, si... provisto per il Magistrato, secondo li parero di giustitia, & honestà.

XX.

Detti Console, e Consiglieri haveranno cura, ... balia di habilitare, reintegrare, provedere, & ordinare sopra tutte le cose accaderanno toccante a lor... giuditio al commodo publico di dette fiere, e delli Banchieri.

MDCXXII. a' 8. Genaro.

SI agionge Balia al Magistrato di fiera, che l'autorità contenuta nel Capitolo vigesimo si poss... estendere, a conoscere sopra le violenze, e mane... gi, & intelligenze per fare astringere, ò a largar... la piazza, e difficultare le negotiationi, e prove... derl...

die geeindigt ſy, onder de boeten; en voor den tijt, dat ſy ſullen verkoren weſen, ſullen ſy daer by konnen komen om de rekeningen te ſtellen, en het gene te doen, 't welk ſy ſullen mogen verrichten, die daer toe geadmitteert zijn na den inhoud van de geſeidë wetten; en die als boven verkoren ſal weſen, mag voor het naeſte jaer met ſoodanigen laſt niet beſwaert worden gelijk 't Beſluit van den Raed mede-brengt op den geſeiden dach gemaekt, en overgenomen by den Voortreffelijken Bernardo Vadorno, Cancelier.

XIX.

Wanneer het mogt gebeuren, dat de Conſul, en de Raedsheeren, of iemand van haer, onder den anderen verſchil hadden, of met noch andere in verwerring quamen, of dat ſy van d'eene zijde t'ſamen vermaegſchapt waren tot in den tweeden graed, of baerblijkkelijk verdacht by een der partien naer het ooirdeel van twee derden der ſtemmen van de Bankhouders, ſo moeten die buiten dat gericht geſtelt worden; en in ſulken geval moet men het getal der Magiſtraets-perſoonen vernieuwen d'achterdochten aen partien gegeven zijnde, en de plaets-vervulling by ſoodanigen voorval moet gedaen worden by alle de gene, die daer in komen om de rekening te ſtellen, de vermaegſchapte afgeſchaft zijnde met twee derden der ſtemmen, en wanneer ſy met krakel wilden voortgaen in achterdochten te geven, ſo moet daer in voorſien worden by de Magiſtraet, na dat die ſulks recht en redelijk ſal vinden.

XX.

De geſeide Conſul, en Raedsheeren ſullen ſorg dragen en macht hebben om bequaem te maken, te herſtellen, te verſorgen, en te ordonneren ontrent ſaken die daer mogen voorvallen haer gericht aengaende tot het beſte voordeel van de geſeide jaermarkten, en van de Bankhouders.

MDCXXII. *den* 8. *January,*

D*aer word de Magiſtraet der jaermarkt macht toegevoegt, dat die d'authoriteit in den twintigſten Artykel vervat kan uitbreiden, tot kennis te nemen over de geweldenaryen, beſtieringen, en onderlinge verſtanden om de plaets*

derli sotto quella forma, che parrà espediente, e portarassi la qualità di tempi, come per Decreto riceuuto dal Magnifico Zaccaria Vadorno Canceliere detto giorno.

XXI.

Quando accada cosa da communicare alli Banchieri, doveranno farli convocare, e trattando si di far convocatione, nel che se faranno un Cosole, e due Consiglieri, & non convinissero, possano li due di loro farla, la quale si habbi da fare sempre in casa del Console, ò dove saranno chiamati dal Magistrato, quando à loro parerà necessario, overo ne saranno ricercati da qual si voglia de' Banchieri per causa honesta, a giuditio di detti Console, Consiglieri, ò due di loro.

XXII.

Si intendano li Banchieri convocati sempre, che detto Console, e Consiglieri, ò la più parte di loro, come è detto di sopra, l'haveranno fatto intendere a tutti li Banchieri personalmente citati alle loro habitationi, signando il giorno, l'hora, e di questo se ne stia alla relatione d'essi Console, e Consiglieri.

XXIII.

Che tutti li convocati in qual grado si siano, habbino a radunarsi dove saranno chiamati, & caso lo laccino per inobedienza, e non per legitima causa, possino esser condannati sino in scudi cinquanta tutte le volte che mancheranno, a giuditio di detti Console, e Consiglieri, le quali condanne siano applicate alla Camera dell' Illustrissimi Signori Procuratori di Genova, alla quale detti Console, e Consiglieri siano obligati dar notitia di dette condanne, li convocandi saranno ordinariamente li Banchieri, che mettono conto tanto; li quali uniti risolveranno quello, che si haurà da far con lidue terzi de' voti.

XXIV.

vier balancen voor yder jaer markt; en die procuratie sullen hebben van derde persoonen om belaneen te geven, moeten geapprobeert zijn by de Magistraet der bankken, of het zy over de Wisselen, gelijk het Raeds-besluit inhoud, over genomen by den voortreffelyken Zaccharia Vadorno, Cancelier.

XXI.

Wanneer't gebeurt dat men een saek aen de Bankhouders bekent heeft te maken, soo sal men moeten haer t'saem doen roepen, en gehandelt wordende van een convocatie te doen, waer in een Consul en twee Raedsheeren gemaekt moeten zijn, 't welk altijt in 't huis des Consuls dient te geschieden, of waer sy door de Magistraet sullen ontboden wesen, als sulks haer noodig sal dunken, mogen sy niet aengesocht zijn door iemant van de Bankhouders om eenige eerlijke reden, naer het oirdeel van de geseide Consul, en Raedheeren, of twee van haer.

XXII.

De Bankhouders worden altijt verstaen t'saem geroepen te wesen, als de geseide Consul, en Raedsheeren, of het meeste deel van haer gelijk hier voren geseit is, aen alle de Bankhouders persoonelijk ontbooden, aen hare huisen hebben de weet laten doen, den dach en de uur te kennen gevende, en hier over moet men sich houden aen 't relaes van die Consul, en Raedsheeren.

XXIII.

Dat alle die t'saem-geroepene in hoedanigen graed sy mogen wesen, vergaderen moeten ter plaets daer sy ontboden zijn, en in geval sy sulks nalaten door ongehoorsaemheit, en niet door wettige oirsaek, soo konnen sy gecondemneert worden tot op vijftig Scudi, ydermael dat sy daer in te kort blyven, naer het oirdeel van de kamer der Doorluchtige Heeren Procuratoren van Genua, aen welke de geseide Consul en Raedsheeren gehouden zijn kennis te geven van de geseide condemnatien, daer de t'saem geroepene gewonelijk Bankhouders zjn, die alleen rekening stellen; die eendrachtig besluiten sullen wat'er gedaen moet worden met de twee derden der stemmen.

XXIV.

Il detto Console, & in sua absenza il maggiore de' Consiglieri proporrà quello li occorrerà, & udito poi il resto di tutti li convocati si proporrà uno, o due, ò piu capi secundo accorderà, e quelli si metteranno a palle; e dove concorreranno li due terzi delli astanti, quelle cose staranno in sentenza essequende, & osservande per tutti quelli Banchieri in dette fiere commoranti, intendendosi, che cadanno di essi li sia per una voce tanto al quale Console, e Consiglieri appartenirà far essequire le cose che risolveranno al modo sopradetto.

XXV.

E perche potrebbe accadere cose da consultare, e risolvere fuor di fiera in tempo, che la maggior parte de' Banchieri fosse absente, se la causa non patirà dilatione, si dichiara, che così li absenti, come li presenti siano obligati di concorrere a quelle deliberationi si faranno, dummodo li astanti, & intervenienti siano di otto tutti concordi, e non altrimente.

XXVI.

Accadendo far spese, si doveranno consultare e risolvere, al modo sopra, e distinguere qual la somma doverà essere, come si dovera repartire come essigere; & quando si tratti, che altri, che Banchieri habbino a concorrere in dette spese, in tal caso circa il ripartimento da farsi tutti l'astanti (dell' interesse de' quali si parlera) siano chiamati, & ciascheduno li sia per la sua voce in la deliberatione da farsi circa la rata delle spese e tassa.

XXVII.

Se alcuno ricuserà pagar la rata li pervenirà conforme alla deliberatione che si farà nel modo sopra

XXIV,

De geſeide Conſul, en in ſijn afweſen de voornaemſte der Raedsheeren ſal voorſtellen 't gene hem te pas komen ſal, en voorts de reſt van alle de t'ſaemgeroepene gehoort hebbende ſal hy een, of twee, of meer hoofden voorſtellen naer hy verſtaen ſal, en die ſullen t'ſaem geſtelt worden; en waer in twee derden van d'omſtanderen over-een ſullen komen, ſulks moet als by vonnis voldaen en nagekomen zyn van alle de Bankhouders in de geſeide jaermarkten ſich ophoudende, wel verſtaende, dat het aen haer hangt ſlecht met een overhalende ſtem, wat de Conſul en Raedsheeren ſullen moeten doen uitvoeren ontrent de ſaken by haer op de voorſeide wyſe beſloten.

XXV.

En om dat'er ſaken ſouden mogen voorvallen, die beraedſlaegt en gereſolveert moeten worden buiten de jaermarkt, in een tijt dat de meeſte Bankhouders abſent ſouden weſen, indien de ſaek geen uitſtel mag lijden, ſoo word verklaert, dat ſoo wel d'abſenten, als die tegenwoordig zijn verplicht moeten weſen de deliberatien toe te ſtemmen die daer genomen ſullen worden, wanneer de byſtanders, en die daer ontrent komen met haer achten gants t'ſamen ſullen ſtemmen, en anders niet.

XXVI.

Het voorvallende dat'er onkoſten te doen zijn, ſo ſullen ſy moeten beraedſlaen en beſluiten op de wyſe als boven, en onderſcheiden hoedanige die ſomme ſal moeten weſen, en waer die beſteed worden moet, en hoe men de ſelve ſal inſamelen; en wanneer daer gehandelt word, dat noch andere, dan Bankhouders die onkoſten hebben te dragen, in ſoodanigen geval moeten, ontrent de repartitie te maken, alle d'omſtanders (van welkers intereſt men ſal ſpreken) daer toe geroepen worden, en yder moet in de deliberatie die men ſal nemen komen met ſijn ſtem, na rato der onkoſten, en ſijne taxatie.

XXVII.

Indien iemand ſal weigeren ſijn aenpart te betalen, dat hem te laſt ſal komen volgens de deliberatie op de wijſe

pra; quel tale, e così suoi principali di Genova, & altri luoghi, & compagni possano esser astretti per giustitia, e così dove si farà le fiere, come in Genova, & altrove dal detto Console, e Consiglieri, ò qual si voglia di loro, o persona legitima per loro, e della somma assignata se ne stia alla relatione di detti Console, e Consiglieri, o due di loro.

XXIII.

Che convocati li Banchieri nel modo sopra, in li quali di necessità habbino da convenire, e congregarsi li doi terzi, & li due terzi, de quali faccino sentenza, e se habbi per ferma, e stabile, riservato però, quando si tratti di prorogare li negotii, nel che debbano concorrere li tre quarti di tutti li Banchieri, come si è detto di sopra.

XXIX.

Che tutti li Banchieri, che negotieranno personalmente in dette fiere, & chi darà compimento per loro, quali per l'avenire faranno, o tentaranno di fare cosa alcuna, quale all' effetto, o a una reale apparenza sia specie di violenza alla realità del negotio, fuor quella, che porterà l'occorrenza de' tempi, & tutti quelli che faranno ritorno qui in Genova, o altri luoghi, & dove si faranne le fiere, o si faranno fare per mezo di terze persone per suoi conti, o d'altri sopra li prezzi de' cambij per qual si voglia piazza, s'intenda per il presente Decreto ordinato, che debbano esser castigati dal Senato di pena pecuniaria ad arbitrio di esso Senato, la metà dol quale sia assignata a colui che dichiarerà essersi fatto detto negotio, l'altra metà alla sudetta Camera dell' Illustrissimi Signori Procuratori, la qual pena debba esser pagata proprio nomine, per il delinquente, senza che

als boven genomen; ſulken een, als ook ſijne principalen van Genua, en van andere plaetſen, en ſijne medeſtanders konnen gedrongen worden door 't gericht, en dat ſoo wel daer de jaermarkten gehouden ſullen worden, als in Genua, en elders van den geſeiden Conſul, en Raedsheeren, of een van haer, of van een wettig perſoon in hare plaets en wegens de geaſſigneerde ſomme moet men ſich houden aen 't relaes van de geſeide Conſuls, en Raedsheeren, of twee van haer.

XXVIII.

De Bankhouders op de wyſe als boven t'ſaem ontboden, daer ſy noodſakelijk moeten t'ſamen komen, en met twee derden vergaderen, van welke twee derden het vonnis en den uitſlag moeten maken, die voor vaſt en ſtant grijpend gehouden ſullen weſen, behoudens nochtans, wanneer daer gehandelt word van de negotien te verſchuiven, waer in drie vierden van alle de Bankhouders over een moeten komen, gelijk hier voren geſeit is.

XXIX.

Dat ontrent alle de Bankhouders, die perſoonelijk negotieren ſullen op de geſeide jaermarkten, en die voor haer ſal voldoening geven, die in het toekomende eenige ſaek ſullen doen, of onder handen nemen, die met'er daed, of met een weſentlijke ſchijnbaerheit eenige ſoort van geweld tegen het bedrijf des koophandels, behalven die door het voorval des tyts word voortgebragt, en alle die hier in Genua, of op andere plaetſen mogen wederkeeren, waer jaermarkten gehouden ſullen worden, of gedaen mogten weſen door middel van derde perſoonen voor hare rekening, of van andere over de pryſen der Wiſſelen van wat plaets het mag zijn, verſtaen word door het tegenwoordig Raeds beſluit geordonneert, dat ſy van den Raed geſtraft moeten worden met geld-boeten naer goetvinden van den ſelven Raed, waer van de helft ſal zijn voor die 't verklaren ſal de ſelve negotie gedaen te weſen, en d'andere helft voor de geſeide kamer der Doorluchtige Heeren Procuratoren, welke boeten betaelt moeten worden in eigen naem, door den de-

la possi assignare a' suoi partecipi, & intendosi violenza tutto quello, che con termine di girandole, & arbitrij si procurerà, tanto per allargare, quanto per ristringere la piazza, & oltro detta pena, si dichiara, che detti cambij di ritorni restino nulli.

XXX.

Che tutte le scritturi, che occurreranno farsi in dette fiere, siano ordinate, & fatte per mano del Cancelliere di esse fiere, che per tempo sarà, & non per altri, il quale debba esser approvato di quattro in quattro fiere, cioè in ultima delle quattro dalli Banchieri, che si troveranno in fiera coadunati con li due terzi de' voti, come sin que si è stillato fare, il quale Cancelliere sia obligato prima di dar fuori alcuno protesto cosi di accettationi, come di pagamento ritrovare tutti ò la maggior parte de Banchieri, & intendere se vogliono accettare, e pagare loro quelle lettere, e fare, che ogn' uno n' habbi notitia, e di questo se ne stia al detto Cancelliere, & sia obligato d'ogni lettera di cambio protestata tenerne copia nel suo libro.

XXXI.

Et accio che tutti li cambij, che si faranno in qual si voglia di dette fiere per qual si voglia piazza, habbino la sua douuta essecutione, e siano pagati a' suoi tempi conforme all' appuntamento delli contrahenti: si ordina, che in caso, che fusse fatta qual si voglia proroga in le piazze per dove saranno addrizzate le cedule di Cambio, & che perciò non siano pagate al debito tempo, & che sia vietato al creditore fare li protesti soliti, possi il detto creditore riscuottre, & sia tenuto colui, che haverà firmato le dette cedole pagarle con il ritorno del cambio, facendo il detto creditore constare con fede privata sotto scritta al manco con due testimonij,

delinquant, sonder dat hy die sijne medestanders kan aenrekenen, en geweld verstaen wordende alle 't gene, dat met de termen van omswieren, en goetvinden besorgt sal wesen, soo wel om de plaets uit te breiden als in te trekken, en boven de geseide boete, word verklaert, dat de geseide Wissels wedergekeert van geender waerden sullen blyven.

XXX.

Dat alle de schriftuuren, die daer mogen voorvallen gemaekt te worden in de geseide jaermarkten, geordonneert en gemaekt moeten zijn door de hant des Canceliers van die jaermarkten, die voor een tijt daer sal wesen, en niet door andere, en dese moet van vier tot vier jaermaakten geapprobeert worden, dat is in de laeste der vier, van de Bankhouders, die sich op de jaermarkt versamelt sullen vinden met twee derden der stemmen, gelijk tot nu toe styl is te geschieden; welke Cancelier gehouden zy, alvorens eenig protest soo wel van acceptatien, als van betaling uit te geven, alle of het meeste deel der Bankhouders te vinden, en te verstaen of sy die brieven willen accepteeren en betalen, en te maken dat yder daer kennis van hebbe, en hier over moet men sich houden aen den geseiden Cancelier, en hy moet gehouden wesen van alle geprotesteerde Wissel-brieven copie in sijn boek te bewaren.

XXXI.

En op dat alle de Wisselen, die gesloten sullen worden op eenige van de geseide jaermarkten, hare behoorlijke executie mogen hebben, en op haer tijt betaelt worden volgens het gene partien vast-gestelt hebben; soo word geordonneert, dat in geval eenigerhande prorogatie gedaen mogt zijn in de plaetsen op welke de geseide Wissel-briefkens geschikt sullen wesen, en dat sy daerom op hare behoorlyke tijt niet betaelt zijn, en het den Crediteur verboden zy de gewonelijke protesten te doen, dat de geseide Crediteur deselve te rug mag senden; en hy sal gehouden wesen, die de geseide briefkens versekert heeft te betalen, met het wederkeeren van Wissel, doende de geseide Crediteur blykken, met private trouw

monij, che siano trattanti, e degni di fede di detta proroga, & prohibitione de' protesti, & di come si sarà cambiato a detto tempo, & essendo detta fede ben giustificata a giuditio del Console, e Consiglieri, doveranno ammetterla, come se fusse protesto per mano di Notaro, & si intende essattore d'ogni cedola, che ritornerà col protesto, ò fede nel modo detto di sopra, colui che haverà dato li denari a combio.

L'anno 1602. a 29. d'Aprile, il Senato per virtù di suo Decreto ha determinato, e Decretato, oltre il contenuto nel sudetto Capitolo 31. come in appresso.

Hanno dichiarato, & ordinato, che restino comprese, e sogette all' osservanza del detto Capitolo 31 tutte le partite de denari, che si daranno a Cambio in le dette fiere di Piacenza, per qual si voglia fiera di Spagna, ò di Franza, ò Alemagna, e di qual si vogli altri luoghi, & che la proroga di qual vogli delle dette fiere di Spagna, ò di Franza, ò Almagna, ò di qual si vogli altro luogo, s'intendi essere seguita sempre: e quando nel tempo delle accettationi della fiera dove saria potuto ritornare, il credito, non vi sia nuova della fine della Fiera, per la quale fusse stato a Cambio, & in tal caso possa colui che haurà dato li denari a Cambio riscuotere il suo credito con il ritorno di Genova.

XXXII.

E perche alle volte si e visto in le fiere, che nel mettere li prezzi, alcuni dire, per qualche piazza prezzi disordinati, senza haver consideratione al giusto, e ragionevole; si comanda a tutti li Banchieri, che siano tenuti dire prezzi giusti, & ragionevoli secondo la loro conscienza, & quando per bizzaria, ò per burla dicessero prezzi esorbitan-

onderteekent ten minsten met twee getuigenissen, die handelaers, en geloof-waerdige moeten wesen, van de geseide prorogatie en de verhindering der protesten, en de voorseide trouw wel gejustificeert zijnde naer 't oirdeel van de Consul, en de Raedsheeren, sullen sy die moeten doen plaets grypen, als of 't een protest was onder de hand van een Notaris; en hy word verstaen invorderaer van alle briefkens, die met protest sullen weder komen, of met geloofwaerdigheit op de wijse als boven, die geld op wissel uitgeschoten sal hebben.

In 't jaer 1602. den 25. April, heeft den Raed uit kracht van haer besluit gedetermineert en gedecreteert, boven den inhoud des voorgaenden 31. Artykels, als volgt.

Sy hebben verklaert en geordonneert, dat alle partien van gelden vervat en onderworpen sullen blijven aen het naerkomen van den geseiden 31. Artykel, die op wissel uitgeschoten sullen worden in de geseide jaermarkten van Placencen, op alle jaermarkten van Spaenjen, of Vrankrijk, of Duitsland, of eenige andere plaetsen, en dat de prorogatie van eenige der geseide jaermarkten in Spaenjen, of in Vrankrijk, of in Duitsland, of eenige andere plaets, verstaen word altijt gevolgt te wesen: en wanneer in den tijt der acceptien van de jaermarkt waer die had konnen wederkeeren, het credijt daer niet nieuw sou zijn op het einde van de jaermarkt, waer toe dat op Wissel gegeven mogt wesen; en dat in soodanigen geval de gene die gelden op Wissel uitgeschoten sal hebben sijn credijt kan doen invorderen met het wederkeeren van Genua,

XXXII.

En om dat'er somtijts in de jaermarkten gesien is, dat in de prijsen te stellen, sommige voor eenige plaets ongeregelde prijsen seggen, sonder insicht te nemen op het gene recht en redelijk mag zijn; soo word aen alle de Bankhouders bevolen, dat sy gehouden moeten wesen rechte en redelijke prijsen te seggen volgens hare conscientie; en wanneer sy uit grilligheden of spotterien buitensporige prysen seiden, soo souden de

*bitanti, poſſino il Conſole, e Conſiglieri condana-
re coloro, che contrafaranno ſino á ſcuti cin-
quanta per ogni volta, che contrafaceſſe, appli-
cati alla Camera dell' Illuſtriſſimi Signori Procu-
ratori, & alle ſpeſe di fiera per metâ, & de più
privarli da mettere gli prezzi in quella, & nell'
altre fiere, & per quel tempo, che a loro parerá.*

XXXIII.

Che il Conſole, e Conſiglieri habbino facoltá, e balia di condannare in caſo di inobedienza alli ordini, e Decreti, che ſi ſono fatti, e ſi faranno in dette fiere, & alli loro commandamenti ſino alla ſomma di ſcuti cinquecento d'oro in oro, & per ogni volta, & ogni contrafaciente applicati come nel precedente Capitolo non oſtante l'altre pene, che ſi contengono in queſti Capitoli.

XXXIV.

Che per tuttè le partite, che occorrerâ in dette fiere pagate ſopra proteſto ſi ſervi la forma ſin qui ſtilata, quale è che durante la fiera ogn'un, che pagherà ſopra proteſto facci farne nota al Cancelliere nel ſuo libro, il quale poi ne prenderà la parola da coloro a cui ſono pagate, o da perſone per loro, & a queſto mo do s'intenderâ ritenuto l'obligo delli datori delle lettere pagate ſopra proteſto, e queſto non oſtance, che non ſi ſervi la forma del ſtatuto di Genova, circa il pagare le partite ſopra proteſto.

XXXV.

Che ſia lecito a cui ſi vogli pagare ſopra proteſto, qual ſi vogli partita tratta in dette fiere, & quello, ò quelli, che pagheranno ſopra proteſto, debbano dell' iſteſſa fiera valerſi di detto debito, o da cui haveſſe fatto la tratta, o da quello, o quelli che diceſſe in le lettere di cambio, o ſia in lettere

d'aviſo,

Conſul en Raedsheeren haer die hier tegen ſullen doen in de boete beſlaen tot op vijftig Scudi, ſoo menigmael ſy ſulks begaen mogten, die beſteed ſullen worden voor de Kamer der Voortreffelijke Heeren Procuratoren, en voor de onkoſten van de jaermarkt half en half; en daer-en-boven haer verbieden in de ſelve de prijſen te ſtellen, als mede noch in andere jaermarkten, en dit tot ſoodanigen tyt, als ſy ſullen goet-vinden.

XXXIII.

Dat de Conſul en Raedsheeren macht en gelag ſouden hebben in geval van ongehoorſaemheit tegen d'ordonnantien, en Raeds-beſluiten, die gemaekt zijn, en gemaekt ſullen worden in de geſeide jaermarkten, en tegen hare bevelens, te beſlaen in boeten tot de ſomme van vijf-hondert goude Scudi in goud, yder mael, en yder die daer tegen doet, t'appliceren gelijk in den voorgaenden Artijkel, niet tegenſtaende andere ſtraffen, in deſe Artijkelen vervat.

XXXIV.

Dat ontrent alle de partien, die gebeuren ſullen in de geſeide jaermarkten betaelt zijn boven 't Proteſt, de forme gebruikt worde tot nu toe in ſtijl, die is dat geduurende de jaermarkt yder een, die boven het Proteſt ſal betalen, dat doe aenteekenen by den Cancelier in ſijn boek, die naderhand het woord ſal afnemen van die aen welke ſy betaelt zijn, of van perſoonen voor haer, en op deſe wijſe ſal verſtaen weſen de verbintenis van de uitgevers der betaelde brieven boven 't Proteſt behouden te zijn, en dit niet tegenſtaende, moet men ſich niet bedienen van de form der Inſetting van Genua, ontrent het betalen van partien boven 't proteſt.

XXXV.

Dat het geoorloft zy aen yder die willen ſal te betalen boven 't Proteſt, allerhande partien getrokken in de geſeide jaermarkten, en hy, of ſy, die boven 't proteſt ſullen betalen, ſich in de ſelve jaermarkt van die ſchuld moeten bedienen, of van die dat getrokken mogt hebben, of van den genen, of de gene die genoemt mogt zijn in de Wiſſel-brieven, of het zy in advys-brieven,

waer

d'aviſo, dove danno notitia delle tratte ſpettare il debito: Et trahendo debito a quello, o quelli a cui ſi diceſſe ſpettare, & eſſit ali non pagandolo, il debito doverà ritornare in la fiera proſſima a quello, o quelli, che haveranno fatto la tratta, dalla qual fiera proſſima ſia obligato rivelarſi da quello, che haveſſe fatto la prima tratta, Et occorrendo pagare qualche partita ſopra proteſto, & che trahendo il debito in qualche fiera, o piazza della quale per diſtanza del luogo, ſi ſia tempo non ſi poteſſe haver notitia, ſe tal debito foſſe ſtato compito, ſi dichiara, che per tali partite habbino termine di due fiere a poterſi rivelare di eſſo debito pagato ſopra proteſto da quello, o quelli ch' haveſſero fatto la tratta, e le partite che ſaranno ſopra proteſto in dette fiere, & che di eſſe li pagatori ſe ne ſaranno valſi, come ſopra s'intenda, & reſti ritenuto l'obligo di quello o quelli, che haveſſero fatto le tratte, o ſia ſottoſcritto le lettere di cambio pagate ſopra proteſto. Dichiarando, che l'attione di pagare ſopra proteſto in dette fiere prima competa a cui doveſſe riſcuottere la lettera, volendola pagare lui in tal modo, & ancho che tutte le lettere di cambio, che fuſſero dirette in dette fiere, & che al datore di eſſe accommodaſſe farle pagare ſopra proteſto con farne la ſolita intimatione, s'intenda competere l'attione a eſſo datore, o a cui haveſſe per eſſo ordine, o procura di farle pagare, a cui eſſo accommodaſſe.

MDCXXXIII. a' 8. Genaro.

ITem, che delle partite, che ſi tengono ſoſpeſe in accettationi, ſiano coloro a quali ſono le di cambio dirette, obligati a dichiarare per tutto il quarto giorno doppo di fatte le accettationi generali, ſe vogliono pagare, ò nò; e non dichiarandoſi d'accettare poſſa cui hà da riſcottere, accettare, e pa-

waer by kennis gegeven word van het trekken daer de ſchuld op ſiet: En de geſeide ſchuld trekkende op den genen, of de gene welke die geſeit word aen te gaen, en hy de ſelve niet betalende, ſal die ſchuld moeten komen op de volgende jaermarkt tot laſt van den genen of de gene, die getrokken mogen hebben, in welke naeſt volgende jaermarkt gehouden ſal zijn ſich te releveren van hem, die het eerſte trekken gedaen heeft: En het gebeurende dat'er eenige partie boven 't proteſt word betaelt, en de ſchuld getrokken, tot een andere jaermarkt of plaets waer men om d'afgelegentheit in tijts geen kennis kan hebben, of de ſchuld mag voldaen weſen, ſoo is'er verklaert, dat men voor ſoodanige partien den termijn moet hebben van twee jaermarkten om ſich te konnen releveren van die ſchuld betaelt boven 't proteſt by den genen, of de gene die getrokken mogten hebben, en de partien, die betaelt ſullen weſen boven het proteſt in de geſeide jaermarkten, en dat de betaelders ſich daer van gedient mogen hebben, gelijk hier voren verſtaen is, en de verbintenis blyven voor den genen of de gene, die het trekken mogten gedaen hebben, of de Wiſſel-brieven onderteekent die boven 't proteſt zijn betaelt. Verklarende, dat de daed van betaling boven 't proteſt in de geſeide jaermarkten eerſt toekoomt aen die den brief moeſt intrekken, hy den ſelven in dier voegen willende betalen, en noch dat alle de Wiſſel-brieven, die op de geſeide jaermarkten geſchikt mogten weſen, en als het aen den uitgever der ſelve gelegen quam die te doen betalen, 't proteſt met de gewonelijke aenkondiging daer van te doen, ſoo word verſtaen die daed aen hem uitgever toe te komen, of die laſt van hem hebben mogt, of procuratie om die ſelve te doen betalen, aen wien hy dat beſt gelegen ſou vinden.

MDCXXXIII. *den* 8. *January.*

Item, dat van de partien, die in acceptatien opgehouden worden ſy aen welke de Wiſſel brieven houden, verbonden zijn te verklaren alle de vier dagen naer het doen van d'algemene acceptatien, of ſy betalen willen, of niet;

en

eparare a lui liberamente, o ſopra proteſto, ò prenderne accettationi in l'iſteſto modo, d'altri, però ſe durante la fiera vorrà a cui ſono le di Cambio dirette pagare poſſa farlo, con obligo però di prendere il denaro à cambio da cui haverà da riſcottere per quella piazza di dove ſarà venuto il debito, o per altre, che ſe ne agiuſteranno; è quando il creditore non vogli dare il danaro a cambio a cui doverà pagare ſia obligato a riſcuottere: e per quelle cedole, che capitano doppo di fatte le accettationi generali ſeguendo inanzi del quarto giorno doppo di fatte le ſudette accettationi generali un giorno inanzi ſia ne più ne meno obligato a dichiarare la ſua volontà, nel modo che ſi dice di ſopra; e capitando doppo di paſſato eſſo quarto giarno habbi di termine 24. hore a dichiararſi, e non facendo dentro di detto tempo volendo poi pagare in appreſſo ſia obligato a prendere il danaro, a cambio dal creditore nel modo ſudetto, & eſſo creditore a riſcuottere non volendo dare il danara a cambio, come per decreto di detto Senato fatto detto giorno, riceuuto per il Magnifico Gio: Batiſta Paſtore Cancelliere.

XXXVI.

Che tutto quello, che contra per partite accettate fra Banchieri, e trattanti in accettationi, s'intendi pagato, e trà di loro ſatta compenſatione ſubito di finita l'accettatione, & il reſto s'intenda doverſi pagare nel bilanzo l'ottavo giorno, o nella maniera, che di ſopra ſi dice; & occorrendo, che l'ottavo giorno non foſſe pagato il reſto in bilanzo, ſi dichiara, che di eſſo reſto ſe ne poſſa levare d'ogni lettera accettata il proteſto, alla rata però di quello, che non reſtaſſe contrato, e pagato in accettatione.

en niet verklarende t'accepteren, mag hy die de selve heeft in te vorderen, vryelijk accepteren en aen hem betalen, of boven 't protest, of daer van acceptatien nemende op de selve wijse nochtans van d'andere, indien geduurende de jaermarkt hy aen wien de Wissel-brieven houden sal willen betalen, sal dat mogen doen, doch met verbintenis van het geld op Wissel te nemen van die dat weder sal hebben in te vorderen ter plaets daer de schuld uit gekomen is, of in andere, die gelegen mogten vallen; en wanneer de Crediteur het geld niet op Wissel wil geven aen wien hy sou moeten betaleu, sal hy gehouden wesen dat in te vorderen; en wegens de brief kens, die aenkomen naer het doen van d'algemeene acceptatien, volgende voor den vierden dach na dat de geseide algemeene acceptatien geschied zijn, een dach te voren niet meer noch minder, moet hy gehouden wesen sijnen wille te verklaren, op de wijse als voorheen geseit is; en daer aenkomende na dat die vier dagen verstreken sijn, moet hy den termijn hebben van 24. uuren om sich te verklaren, en sulks niet doende binnen den geseiden tijt, willende kort daer na betalen, sal hy gehouden sijn dat geld op Wissel te nemen van den Crediteur op de voorseide wijse; en de Crediteur met dat in te vorderen niet willende het geld op Wissel geven, gelijk by 't besluit van den Raed vast-gestelt in den voorseiden dach, overgenomen by den voortreffelijken Johan Baptista Pastor, Cancelier.

XXXVI.

Dat al 't gene gehandelt word by partien, geaccepteert onder de Bankhouders, en handelaers in acceptien, verstaen word betaelt te zijn, en onder haer de compensatie gedaen te wesen soo ras als d'acceptatie geeindigt is; en het overige word verstaen te moeten voldaen worden in de balance op den achten dach, of in dier voegen als voren geseit is; en het gebeurende, dat op den achsten dach het overige niet in de balance betaelt mogt wesen, soo word verklaert, dat van het selve overige op alle geaccepteerde brieven het protest opgenomen kan worden, doch naer het aendeel van het gene niet overig mogt sijn ontrent de handeling en betaling in d'acceptatie.

XXXVII.

XXXVII.

E perche ſogliono fra Banchieri naſcere delle differenze, ſi dichiara, che il Conſole, e Conſiglier eligendi come ſopra habbino auttorità di decider ogni, qualunque lite, che occorrerà fra trattant ſopra qual ſi vogli differenza, che poteſſe naſcer fra di loro per ſcritture, negotij, o appontament di negotij fatti nelli luoghi delle proprie fiere: Item di qual ſi vogli partita, che foſſe pagata ſopra pro teſto in qual ſi vogli parte del Mondo da cui ſi vo gli, di lettere di cambio, che foſſero ſtate dati in l proprie fiere; & trattante, s'intenda colui, che ri ſcuoterà, o pagherà qual ſi voglia partita, o darà o piglierà a cambio in le proprie fiere, ancorche no foſſe Banchiere, compreſe le differenze fra trattan ti, e Senſali, e ſopra le ſudette coſe giudicarann ſecondo a loro parerà convenirſi di giuſtitia, riſ guardata la ſola verità del fatto, tralaſciando l cavillationi, ſenza ſervar termini, & con brevi tà di tempo, ſecondo il ſtile mercantile; non ſarà però lecito alli detti Conſole, e Conſiglieri d'inten dere, e giudicare ſopra cauſe, e differenza di negotij o ſcritture fatte in dette fiere, de' quali foſſero gi paſſati cinque anni, eſcluſo però quando foſſe do mandato contente, ricatti, fede, & altre coſe ſi mili di partite, che foſſero ſtate pagate in dette fie re, ancorche foſſero paſſati cinque anni, per le qua li coſe il detto Magiſtrato ne ſia parimente Giudic come ſopra, & per l'altre cauſe, e differenze d Negotij, o ſcritture fatte in dette fiere come ſopra ſi dice, de quali fuſſero già paſſati cinque anni ſia lecito ad ogn' uno per tali cauſe ricorrere d quelli Magiſtrati di quei luoghi dove ſi ritroverà colui, o coloro, contro d' quali ſarà preteſo, che di ragione ſi può fare, & quello, che li detti

Con

XXXVII.

En om dat'er onder de Bankhouders geschillen plegen te rijsen; soo word verklaert dat de Consul, en de Raedsheeren, te verkiesen als voren, authoriteit moeten hebben, om alle en alderhande twisten te beslissen, die onder de handelaers mogen voorkomen over wat geschillen sy mogten wesen, die onder haer mogten rijsen uit schriftuuren, of handelingen, of appoinctementen van handelingen gesloten in de plaetsen van d'eigenste jaermarkten: Item, van allerhande partien, betaelt boven 't protest in eenige deelen des Weerelds van wie dat mag wesen, wegens Wissel brieven uit gegeven in de eigenste jaermarkten; En hy word voor handelaer verstaen, die eenige partien sal invorderen, of betalen, of uitgeven of trekken op Wissel in de eigenste jaermarkten, of schoon hy geen Bankhouder sou wesen; daer in vervat wordende de geschillen tusschen handelaers, en makelaers, en over de voorseide saken sullen sy vonnissen gelijk haer sal goetdunken na recht te behooren, alleen insicht nemende op de waerheit van de saek, alle krakeel ter zijden stellende, sonder sig te bedienen van termijnen, en met kortheit van tijt, volgens Koophandels stijl; nochtans sal het niet geoorloft wezen aen de geseide Consul en Raedsheeren kennis te nemen, en te vonnissen over saken, en geschil van Koophandelingen, of schriftuuren in de geseide jaermarkten gemaekt, van welke nu al vijf jaren mogten verloopen zijn, nochtans uitgesondert wanneer daer geeischt wierd den inhoud, quijttingen, blijkken, en andere saken van partien, die in de geseide jaermarkten betaelt mogen wesen, of schoon daer vijf jaren mogten verloopen zijn, over welke saken de geseide Magistraet insgelijks geen Richter sal wesen als boven, noch over andere oirsaken, en geschillen van Koophandelingen, of schriftuuren gemaekt in de geseide jaermarkten als boven geseit is, die nu al vijf jaren mogten verloop en zijn, en dus moet het een yder geoorloft wesen over soodanige saken sijnen toevlucht te nemen tot de Magistraten der plaetsen waer hy den genen of de gene sal vinden, tegen de welke hy te eyschen

Conſole, e Conſiglieri, o due di loro concordi giudicheranno, ſia ſentenza ferma eſtabile. & la quale ſi debba eſſeguire, per la quale eſſecutione poſſano li Giudici eſtenderſi in quelle diligenze che li pareranno, e far pagare al creditore da condannato, etiandio dell' effetti, che ſi trovaſſer in qual ſi voglia perſona toccanti al debitore, & non eſſequendo il condannato ſia obligato pagare po il ſententiato in l'appellatione con tutti l'intereſſi e più dieci per cento per pena di non havere eſſeguito, li quali ſiano applicati alla Camera delli ſudetti Illuſtriſſimi Signori Procuratori. Intendena che ogn' uno dalle parti poſſa appellarſi dalla ſentenza di detti Conſole, e Conſiglieri dentro da ott giorni da quello della ſentenza, la quale appellatione non retardi però l'eſſecutione della ſentenz anzi il condannato ſia obligato pagar ſubito, no oſtante la detta appellatione, le quali appellation debbano eſſer preſentate dinanzi il Senato di Gen va fra un meſe da contarſi dal giorno, che la par ſi ſarà appellata, & il Senato per dette appellationi haurà da deputare tre Cittadini Giudici a r vedere la ſentenza di detti Conſole, e Conſiglieri, & quella confirmare, rivocare, riformare tutto, ò in parte ſecondo che a loro parerà convenirſi di Giuſtitia; la balia de' quali durera per meſi da contarſi dal giorno della deputatione: perche alle volte occorre, che ſi domandi qualc abſente per mezzo de Curatori, ſi dichiara c tal Curatore debba eſſer dato per detti Conſole, Conſiglieri con far proclamare, ò domanda quando ſono coadunnati li banchieri, ò la maggi parte, ſe vi è alcuno, che vogli accettare tal cur e di più far citare, ò ſia domandare particola mente doi banchieri della medeſima natione, ſe

ſal hebben, en hy met reden kan doen; en wat de geſeide Conſul, en Raedsheeren, of twee van haer over-een komende ſullen oirdeelen, moet een vaſt en goet vonnis weſen, dat ge-executeert dient te zijn, door welke executie de Richters ſich konnen uitbreiden tot ſulken vlyt als ſy goet ſullen vinden, en aen den Crediteur van den gecondemneerden doen betalen ook met d'effecten die gevonden mogten worden by eenig perſoon den ſchuldenaer aengaende, en de gecondemneerde niet voldoende ſal daer na gehouden zijn het gevonniſde te betalen in't Appel met alle de intereſſen, en daer boven tien ten hondert tot ſtraf van niet voldaen te hebben, die geappliceert ſullen worden voor de kamer van de voornoemde voortreffelijke Heeren Procuratoren. Verſtaende dat yeder van de partien mag Appelleeren van't vonnis der geſeide Conſul, en Raedsheeren binnen acht dagen na de ſententie, welk Appelleren nochtans d'executie van dat vonnis niet moet verachteren, maer de gecondemneerde ſal gehouden zijn terſtond te betalen, niet tegenſtaende het geſeit appelleren, welke Appellen gepreſenteert moeten worden voor den Raed van Genua binnen een maend, te rekenen van den dach, dat partie geappelleert hebben ſal, en den Raed ſal tot de geſeide Appellen hebben te deputeren drie Borgeren tot Richters om het vonnis t'overſien van de geſeide Conſul, en Raedsheeren, en dat te beveſtigen, te wederroepen, en te reformeeren in alles of in een gedeelte ſoo als ſy na Recht ſullen goetvinden te behooren; welker geſag ſes maenden ſal duuren van den dach der deputatie te rekenen: en om dat het ſomtijts gebeurt, dat iemand die abſent is geroepen word door middel van Curateuren, ſoo word verklaert dat ſulken Curateur moet gegeven worden door de geſeide Conſul en Raedsheeren met te doen uitroepen, of vragen wanneer de Bankhouders of het meeſte deel der ſelvige t'ſaem vergadert zijn, of'er iemand is, die ſodanigen beſorging op ſich wilt nemen en boven dien doen dachvaerden; of wel byſonderlijk, twee Bankhouders van de ſelve Natie, ſoo ſy daer mogten weſen, of andere, doen afvragen om die beſor-

ne sono, ò altri, ad accettare la cura, e quando non l'accettino si proceda in proveder di Curatore di persona idonea a loro giuditio contra cui si agiterà, & le sentenze, che saranno date contra detto Curatore habbino termine d'un mese ad appellarsi dal giorno della sentenza, la quale appellatione non retardi l'essecutione, come sopra, e nel resto dette sentenze date contra cui si voglia, per mezzo de' curatori habbino quel vigoro, e forza, e siano nel grado come l'altre sentenze dette di sopra; & li Giudici delle appellationi non possano, ne debbano attendere ad alcuna nullità di processo, ma solamente haver risguardo alli meriti della causa, & attesa la sola verita; Dichiarando, che non ostante il presente capitolo non s'intenda derogato all' autorita, che vien data alli detti Console, e Consiglieri dal Principe di quel luogo dove si faranno dette fiere.

MDCXXXVI. a' 14. di Febraro.

SI aggiunge, che le appellationi delle sentenze del Magistrato di fiera per quanto può concernere l'interesse delle nationi forestiere si faccino, e finischino nelle proprie fiere da cinque Giudici tre di natione Genovese dell' istessa qualità del Console e Consiglieri, e li altri doi della natione forastiere da eleggersi detti cinque giudici da detti Console e Consiglieri, e da quelli, che intervengono a metter il conto delli nominati a tal carico resteranno eletti quelli, che riporteranno maggior numero di voti, & in detto Magistrato presiderà il maggior d'età delli tre Genovesi, e per le differenze poi, che potessero nascere frà Banchieri Genovesi si osservi il detto Capitolo 37. che ha da restare in sua forza, e vigore, come per Decreto del Senato riceuuto per il Magnifico Gio: Antonio Sambuceto Cancelliere.

XXXVIII.

ging aen te vaerden en wanneer ſy die niet wilden aenvaerden, te procederen in tot Curateur te ſtellen een bequaem perſoon na haer goetdunken tegen wien men ſal aengaen, en de ſententien, die tegen den geſeiden Curateur gegeven ſullen zijn, mogen den termijn van een maend hebben om t'Appelleren van den dach der ſententie, welk appelleeren d'executie niet moet verachteren als vooren; en voorts ſullen de geſeide ſententien tegen iemand gegeven, door middel van Curateuren de kracht en ſtant houden, en in den ſelven graed zijn als d'andere ſententien voorſeit; en de Richters der Appellen mogen noch moeten geen acht ſlaen op eenige nulliteit van proces, maer alleen inſicht nemen op de grond van de ſaek, en de waerheit alleenig aenmerkken; Verklarende, dat niet tegenſtaende den tegenwoordigen Artijkel 't geſag niet verſtaen word vermindert te zijn, dat gegeven is aen de geſeide Conſul, en Raedsheeren van de Vorſt der plaets waer de jaermarkten gehouden ſullen worden.

MDCXXXVI. *den 14. February.*

Hier word by-gevoegt, dat de Appellen van de ſententien des Magiſtraets over de jaermarkt, voor ſoo veel ſulks het intereſt der uitheemſche Natien mag raken, gedaen en geeindigt moeten worden in de eigenſte jaermarkten van vijf Richteren, drie van de natie der Genueſers, en d'andere twee van uitheemſche, welke vijf Richters moeten verkoren zijn van de geſeide Conſul en Raedsheeren, en van de gene die daer by komen om de rekening te ſtellen; en van die tot ſoodanigen ampt genomineert zijn ſullen de gene verkoren blijven, die het grootſte getal van ſtemmen ſullen brengen; en in de geſeide Magiſtraet ſal de oudſte der drie Genueſers preſideren; en voorts over de geſchillen, die daer mogten rijſen tuſſchen de Bankhouders van Genua ſal den geſeiden 37. Artijkel naergekomen worden, die hare kracht en ſtant moet behouden, als door 't Beſluit van den Raed overgenomen by den Voortreffelijken Johan Anthoni Sambuceto, Cancelier.

XXXVIII.

Si prohibisce il concedere sequestri in dette fiere salvo per quelle cose, che dipendessero da' negotij fatti in dette fiere, e fra trattanti, e trattanti.

XXXIX.

Che in dette fiere si debbano osservare solamente li sudetti capitoli, & ordini, & gl'altri, che in l'avenire facesse il Senato. Dichiarando, che se occorresse qualche cosa in dette fiere, che non fosse espressa in detti capitoli, si debba servare il stile mercantile sin qui in dette fiere usato, ne si debba in alcuna parte attendere, overo osservare li Statuti di Genova, anzi s'intenda espressamente per li negotij per l'adietro fatti, & che in l'avenire si faranno in dette fiere, & di esse per Genova, derogato all' osservanza di detti Statuti, o per questo capitolo resti derogato di più à tutti gl'ordini, che contra gli sudetti capitoli, e stile sin quì fussero stati fatti.

PRI-

XXXVIII.

Daer word verboden veſchil-goed in bewaring te geven op de geſeide jaermarkten, behalven wegens de ſaken, die de verhandelingen in de geſeide jaermarkten mochten aengaen, tuſſchen handelaers, en handelaers.

XXXIX.

Dat in de geſeide jaermarkten alleen onderhouden moeten worden deſe voorſchreven Artijkelen en Ordonnantien, en andere, welke in het toekomende den Raed noch mag maken. Verklarende, indien'er eenige ſaek in de geſeide jaermarkten voorviel, die in de voornoemde Artijkelen niet uitgedrukt weſen mogt, dat daer in de ſtijl des Koophandels tot nu toe by de geſeide jaermarkten gebruikt onderhouden moet zijn, en dat men in geenen deele moet acht geven noch naerkomen de Statuten van Genua, maer dit wort uitdrukkelijk verſtaen van de handelingen voorheen geſloten, en die voor het toekomende noch geſloten ſullen worden in de geſeide jaermarkten, en van die uit Genua, is't naerkomen van de geſeide Statuten afgeſchaft, en by deſen Artijkel blijven daer-en-boven alle d'ordonnantien afgeſchaft, die tegen de voorſchreven Artijkelen en ſtyl tot nu toe gemaekt mogten zijn.

PRIVILEGGI
benignamente concessi per le
FIERE DI BOLGIANO
dalla
SERENISSIMA ARCHIDUCHESSA
CLAUDIA D'AUSTRIA, &c.

CLAUDIA *relitta vedova Archiduchessa d'Austria, Duchessa di Borgogna, Landtgravia d'Alsatia, Nata Principessa di Toscana, Dalla Sacra Cesarea Mtà. instituita plenaria Govenatrice, & Conturice, &c.*

LE Fiere di Bolgiano già molto tempo introdotte & sempre frequentate dal concorso de Negotianti forastieri Tedeschi, e da nostri sudditi ancora col mantenere l'esser loro primiero dalla sicurezza & qualità dell' esito; hanno insieme goduto segnalato augmento, in riguardo della cura particolare hauutasi per la loro conservatione da Noi, & Serenissimi Sigri. nostri Antecessori Arciduchi d'Austria Regnanti in questa Provincia Tirolense, non ostante, che sin' hora, non siano state munite di speciali prerogative, che pur sogliono rendere le Negotiationi molto più riguardevoli, e di maggior commodo à quelli, che le pratticano. Il che osservatosi dalli Mercanti, che con grandissimo affetto, & utile concorrono di continuo à queste Fiere, & conosciuto il vantaggio, che può rendere qualche privileggiata concessione, drizzata à

PRIVILEGIEN

Gunstig toegestaen voor de jaermarkten

van

BOLGIANO,

by

de Doorluchtigste Aertshertogin

CLAUDIA van OOSTENRYK, &c.

CLAUDIA naergelaten Weduw Aertshertogin van Oostenrijk, Hertogin van Bourgundien, Landgravin van Elsatien, Geboren Princes van Toscanen, door sijne geheiligde Keiserlijke Majesteit ingestelt tot volkomene Gouvernante, en Medevoogdesse, &c.

E jaermarkten van Bolgiano over langen tijt ingevoert en altijt gefrequenteert door het t'samen komen van uitlandische Duitsche Kooplieden, als ook van onse onderdanen met haer te mainteneren dat sy d'eerste souden zijn in versekertheit en aert van uitslag hebben t'samen merkkelijken aanwas genoten, ten aensien van de bysondere sorg voor haer gedragen by Ons, en de Heeren onse Voorsaten Aertshertogen van Oostenrijk Regenten in dese Provintie van Tirol, niet tegenstaende, sy tot nu toe niet voorsien zijn geweest met sonderlinge voorrechten, die nochtans de Koophandelingen veel aensienlijker plegen te maken, tot meerder voordeel van de gene die daer mede omgaen. 't welk aengemerkt van de Kooplieden, die met seer yver en nuttigheit geduurig tot dese jaermarkten t'samen komen, en het voordeel gekent, dat eenige geprivilegieerde verguuning tot dit einde geschikt daer kan toe-

questo fine, Hanno fatto passare humilissimo motivo de' loro desidery in questo proposito à la nostra notitia; che con particular dispositione ci hà fatto inclinare ad applicarui l'animo, in conformità del nostro singolar oggetto à la protettione delle fiere, & Negotianti stessi. Onde con maturo consiglio, e certe scienza affin che resti maggiormente stabilito il corso de traffichi da quelle provisioni, che per noi si conoscono opportune al beneficio, & sodisfattione universale, annuendo alle honeste quanto humile consideratione fatteci porgere per parte de predetti Mercanti, habbiamo deliberato di Clementissimamente, come in effetto per vigore delle presenti concediamo à le sopradette fiere di Bolgiano, & tutti li Mercanti, che in quelle pro tempore negotieranno, li Privileggi, prerogative, immunità, essentioni, & ordini, che qui appresso saranno distintamente spiegati; Con rigoroso nostro commandamento, che debbano da cadauno, à chi spetta, giusta la serie, e loro continentia inviolabilmente osservarsi, e conservarsi sotto quelli più severe pene, che à Noi pareranno, Cassando noi, irritando, & per nulle dechiarando tutte le constitutioni, & usi, che facessero effetto contrario.

Primieramente dunque concediamo, & commandiamo.

I.

Che ogn' Anno nella Fiera di S. Bartholomeo sia fatta elettione per pluralità de voti dalli Mercanti della Contrattatione di un Consule, e due Consiglieri, quali habbiano autorità in tempo di Fiera, & quella durante, privativè in prima instanza di riconoscere, terminare, & giudicare per maggior numero de voti tutte le liti, cause, differenze

brengen, hebben ſy d'ootmoedigſte beweging van hare begeerten in dit opſet tot onſe kennis doen over komen, 't welk met ſonderlinge diſpoſitie ons heeft doen inclineren om onſe gedachten daer aen t'appliceren, volgens ons byſonder oogmerk tot beſcherming van de jaermarkten, en de Kooplieden ſelfs. Waer door wy met rijpen rade, en ſekere wetenſchap, ten einde den voortgank der Koophandelingen meerder beveſtigt mogt weſen, van de proviſien, welke wy bequaem kennen tot d'algemeene welſtant en vernoegen, toeſtaende de eerlijke ſoo wel als ootmoedige conſideratien aen ons doen voorſtellen van wegen de voornoemde Kooplieden, ſeer goedentierentlijk gedelibereert hebben, gelijk wy in der daed uit kracht der tegenwoordige vergunnen aen de voorſeide jaermarkten van Bolgiano, en alle de Kooplieden, die in de ſelve voor een tijt ſullen handelen, de Privilegien, Voorrechten, immuniteiten, exemptien, en ordonnantien die hier na onderſcheidentlijk verklaert ſullen worden; met ſtreng bevel, dat de ſelve moeten van yder een die ſulks mag aengaen na haer gevolg en inhoud onverbrekelijk naergekomen en onderhouden worden, onder ſoodanige geſtrenger ſtraffen als wy ſullen goetvinden, vernietigende, krachteloos, en van geender waerden verklarende alle de Conſtitutien, en gewoonten, die hier tegens ſtrijdigh mochten weſen.

Voor eerſt dan vergunnen en beveelen wy.

I.

Dat alle jaren op de jaermarkt van S. Bartholomeus verkieſing gedaen worde door meerderheit van ſtemmen der Kooplieden in die handelingen van Conſul, en van twee Raedsheeren, die authoriteit moeten hebben ten tijde van de jaermarkt, en de ſelve geduurende, privatelijk in d'eerſte inſtantie kennis te nemen, termijneren, en te vonniſſen by meerder getal van ſtemmen over alle twiſten, ſaken, differentien en geſchillen, die tegenwoordig mogten zijn aengevangen,

ferenze & controverse, che al presente non fossero principiate, overo introdotte, avanti altro Giudice, mà che vertissero, & quovismodo sortir potessero per occasione de Cambi, prestanze de danari, interessi, depositi per fiera, aggi, compre, e vendite di mercantie con loro annessi, connessi, & dipendenze da negotiationi delle Fiere stesse frà i medesimi Mercanti, siano forastieri, terrieri, ricchi, & poveri, Botteghieri, Merciari & alteri, che tengono Botteghe aparte, e Banchi, di qualunque Natione, stato, e conditione, che tutti s'intendono sotto posti al predetto Magistrato.

II.

Mà quelli, che non sono Mercanti, che non hanno Negotij, ne Botteghe, benche pigliassero, & comprassero robbe per uso loro, & anco ne vendessero à Mercanti, come pure li paesani, & sudditi, che frà loro negotiassero vini, biade, animali, pelami, & cose simili, che non sono attinenti alla fiera non debbano soggiacere alla Giudicatura di detto Magistrato.

III.

Sarà lecito ancora alli Mercanti far convenire, e castigare dal predetto loro Magistrato li Conduttori, speditori, & Fattori, che trascurassero la buona custodia, missione, condotta, & spedittione di merci loro commesse, & parimente li Carrattieri, Caullari, & Barcaroli, che per negligentia non conduranno opportunamente, & custodiranno fedelmente le merci in tempo de fiere, & anco fuori, si che da tali mancamenti venissero cagionati a Mercanti aggravy, danni, over discredito, & alle robbe detrimento alcuno; Il che pero s'intendi di quelle persone, che conduranno, & serviranno à beneficio delle proprie fiere, e non per transiti.

IV. *Si*

of gebragt voor een anderen Richter, maer die souden keeren, of in eeniger voegen uitvallen by gelegentheit van Wisselen, op het uitschieten van penningen, interesten, verpandingen wegens de jaermarkt, actien, inkoop en verkoopingen van waren daer aen vast zijnde, nevens gaende, en hangende aen de verhandelingen van de jaermarkten selve tusschen die Kooplieden, het zy deselve uitlanders of inboorlingen mogen wesen, rijkke en arme, Winkel-houders, Kramers en andere, die bysondere winkkels en Bankken hebben, van wat Natie, staet, en conditie sy zijn, dat die allen verstaen worden onder den voornoemden Magistraet te staen.

II.

Maer de gene, die geen Kooplieden zijn, die geene Koopmanschappen noch winkkelen hebben, of schoon sy tot haer gebruik eenige waren namen en kochten, en ook noch aen Kooplieden verkochten, gelijk toch onse landlieden, en onderdanen, die onder haer mochten vernegotieren wijnen, vruchten, vee, vellen, en diergelijkke saken, die tot de jaermarkt niet behooren, moeten niet staen onder de judicatuure van de geseide Magistraet.

III.

Het sal den Kooplieden noch geoorloft wesen te doen aenspreken en straffen by haren voorschreven Magistraet de voerlieden, bestelders en facteurs, die verwaerloosen mogten de goede bewaring, afsending, vervoering, en bestelling der waren haer aenbevolen; en insgelijks de karre-lieden, Aennemers, en Schuiten voerders, die door onachtsaemheit de Koopmanschappen niet tijdig mogten bestellen, noch getrouw bewaren ten tijden der jaermarkten, en ook daer buiten, als door soodanige nalatigheden de Kooplieden beswaert, beschadigt, of wel in discredijt mogten komen, en hare goederen eenigsins bedorven zijn; 't welk nochtans verstaen word van de persoonen die iets sullen doen voeren en sig bedienen tot bevordering van die eigene jaermarktē, en niet van die slechs daer door reisen.

IV.

IV.

Si farà elettione, coma ſopra, d'un altro Giudice, e due Conſiglieri di ſeconda inſtanza, à quali poſſano eſſer introdotte le appellationi dalle ſentenze del primo Magiſtrato, dovendo quelle del ſecondo eſſere inappellabili, ſenza che ſe ne poſſa ritardare l'omnimoda eſſecutione, ſotto qual ſi voglia preteſto d'ulterior ricorſo.

V.

Seguite l'elettioni delli predetti due Magiſtrati ſiano tenuti darne humilmente relatione all' Altezza Noſtra per riceverne la noſtra Clementiſſima approbatione, come per l' Anno già ſpirato furono da Noi benignamente approbati per Conſule Ortenſio Brocco, Conſiglieri Gioanni Simoncini, è Tomaſo Taſca; & per Giudici di Appello Gio: Pietro Oliveri di Verona, Sigismondo Zolicoffler, & Giovanni Koch, & per l'anno preſente principiato S. Andrea paſſato 1634. ſino S. Andrea proſſimo 1635. vengono da Noi benignamente confirmati nell' Officio di Conſule Giovanni Simoncini, Conſiglieri Georgio Reiter, & Sigismondo Zolicoffler, & per Giudici d'Appellatione Ortenſio Brocco della Nation Alemana, Pietro Zanobio, & Tomaſo Taſca dell' Italiana.

VI.

Li carichi douranno durare per un anno continuo, potendo quelli, che foſſero ſtati Conſiglieri eſſer eletti conſuli, & anco Giudici di Appellatione, con eſpreſſa circonſpettione però, che quando il Conſule ſarà Alemanno, li due Conſiglieri ſiano Italiani, il Giudice de Appello parimente Italiano, & i ſuoi due Conſiglieri Alemani, & e converſo, il che ſempre ſi doverà oſſervare.

VII. Se

IV.

Daer ſal verkieſing gedaen worden, als voren, van een anderen Richter, en twee Raedsheeren tot de twee-de inſtantie, aen welke d'Appellen gebragt konnen zijn van de vonniſſen des eerſten Magiſtraets, die van den tweeden niet te Appeleren zijnde, ſonder dat allerhande executie vertraegt worden mag, onder eenig voorwenden van hooger toevlucht.

V.

De verkieſingen van de twee voorſchreven Magiſtraten gevolgt zijnde ſullen ſy gehouden weſen daer van ootmoedig Relaes te doen aen onſe Hoogheit, om daer over onſe Goedertierne approbatie t'erlangen, gelijk op het even voorgaende jaer van Ons gunſtig geapprobeert wierden tot Conſul Hortenſius Brocco, tot Raedsheeren Johan Simoncini, en Tomaſo Taſca; en tot Richters van d'Appellen Johan Pieter Oliviers van Verona, Sigismond Zolicoffler, en Johan Koch, en voor het tegenwoordig aengevangen jaer van S. Andries voorleden 1634. tot S. Andries naeſtkomende 1635. van Ons goetgunſtig geconfirmeert worden in het ampt van Conſul Johan Simoncini, van Raedsheeren, Georgius Reiter, en Sigiſmondus Zolicoffler; en tot Richters over d'Appellen Hortenſius Brocco uit de Hoogduitſche Natie, Pieter Zanobius, en Tomaſo Taſca uit d'Italiaenſche.

VI.

Deſe bedieningen moeten een jaer lank duuren, konnende de gene, die Raedsheeren geweeſt zijn, tot Conſuls verkoren worden, gelijk mede de Richters over d'Appellen, nochtans met d'uitgedrukte omſichtigheit, dat wanneer de Conſul een Duytſcher ſal weſen, de twee Raedsheeren Italianen moeten zijn, de Richter over d'Appellen inſgelijks een Italiaen, en ſijne twee Raedsheeren Duitſchers en ſoo in tegendeel, 't welk men altijt ſal moeten onderhouden.

VII.

Als iemand van die verkorene door wettige verhindering op de jaermarkt niet kon verſchijnen, noch ſijn ampt

VII.

Se alcuno de gl' eletti per legitimo impedimento non potesse comparire in fiera, & complire all' officio suo, overo fosse in qualchè causa interessato, ò legitimamente sospetto ad alcuna delle parti, possano in ogni uno delli predetti casi li Magistrati attuali per quella sola fiera, & occasione respectivè far elettione di altri soggetti sofficienti, & qualificati, che debbano supplire, & habbiano l'obligo stesso del giuramento de Magistrati ordinarii.

VIII.

Le giudicature debbano farsi summariamente con lo stil mercantile, udite le ragioni delle parti, riguardata la sola verità del fatto, senza formation di processo sollenne, figure, ò strepito di giudicio, & senz' alcuna recognitione alli Giudici delle loro fatiche.

IX.

Quelli, che volessero appellarsi dalle sentenze di prima instanza habbiano termine de farlo per tutto il giorno seguente à quello della sentenza, qual spirato cadano immediatè dal beneficio dell' appellatione.

X.

Li Trattanti faranno elettione anco d'un Notaro, overo Cancelliere da esser confirmato da noi con precedenza di giuramento attuale, il qual sia obligato tenere con essatta diligenza tutti gl' Atti attinenti alla fiera, & Magistrati predetti registrate nelli Protocolli proprii destinati à quest' effetto in Idioma Tedesco, & Italiano conforme la prattica, commodità, e qualità delle parti, quali protocolli insieme con li Processi, e tutte le altre scritture attinenti alla fiera doveranno da esso Cancelliere esser conservati in un' Archivio publico, che sarà deputato nello

aimpt voldoen, of aen eenige saek geinteresseert wesen mogt, of wettig suspect by een der Partien, soo sullen, in yder van die geseide voorvallen, d'aenwesende Magistraten alleen tot die jaermarkt en oirsaek respective, verkiesing doen van andere bequame en gequalificeerde persoonen, die sulken plaets moeten vervullen, en de selve obligatie hebben van beeedigde door de gewonelijke Magistraten.

VIII.

De judicatuuren moeten kortelijk met koopmans stijl gedaen worden, de redenen van Partien gehoort zijnde, alleen insicht genomen op de waerheit van de saek, sonder een gewonelijk proces te formeren, noch aensien of swier van gericht, en sonder eenige erkentenis aen de Richters te geven voor hare moeiten.

IX.

Die van de sententien ter eerster instantie mogten willen appelleren, sullen den termijn hebben om dat te doen van geheel den volgenden dach naer het vonnis, die verloopen zijnde vervallen sy onmiddelijk uit het beneficie van 't Appelleren.

X.

De Handelaers sullen noch de verkiesing doen van een Notaris, of Cancelier, om van Ons bevestigt te worden met het voorgaen van een dadelijken eed, die geobligeert wesen moet met ernstige vlijt alle de bedrijven t'onderhouden tot de jaermarkt behoorende, en de voorseide Magistraten geregistreert in de eigene Protocollen tot dien einde geschikt in de Hoogduitsche en Italiaensche Tael, volgens de practijk, het gemak, en de qualiteit van Partien, welke Protocollen, met de Processen, en alle d'andere schriftuuren tot de jaermarkt behoorende van den Cancelier sullen moeten bewaert worden in een publijke plaets tot bewaring der staets-schriften, die by de kooplieden selfs gedeputeert

nella medesima Città de Bolgiano dalli Mercanti stessi, quali anco tasserano le mercedi ch' egli dourà conseguire, & elegeranno parimente un publico Bidello giurato per bisogno e servitio delli predetti loro Magistrati.

XI.

Che l' autorità di essi Magistrati debba durare solamente per tutto il corso della Fiera, ne più oltre possano sedere per giudicare, sia però lecito al Consule & Consiglieri di esseguire, & far esseguire le sentenze tanto della prima, quanto della seconda instanza, etiam dopò finita la Fiera. Con obligo in oltre alli Magistrati, & Giudici fuori della Città di Bolgiano in qual si voglia luogo di questa Ducal Contea di dovere à requisitione di detti Consuli, e Consiglieri concedere essecutivamente tutti li suffraggi necessary, & opportuni per la finale essecutione delle predette loro sentenze.

XII.

Come pare il medèsimo Consule haurà facoltà di precedere & concedere arresti personali in Bolgiano contra persone sotto poste alla sua Giudicatura, legitimamente sospette di fuga, nel tempo di fiera; & a richiesta del Consule istesso, il medesimo sia esseguito da ogni Giudice di qual si voglia luogo di questo stato, con obligo, dopò seguito l'effetto, & sicurrezza delle persone arrestate, di darne subito raguaglio al Consule, e Consiglieri, senza dilatione alcuna.

Et simile libertà si dourà estendere anco alle sequestrationi de Mercantie in tempo di fiera, essistenti in quali si voglia luogo di questa Ducal Contea, con osservare quanto di sopra è dichiarato.

XIII. *Suc-*

ſal zijn in de ſelfde Stadt van Bolgiano, die noch de waren ſullen taxeeren welke hy ſal moeten trekken, en inſgelijks een publijken Pedel be-eedigt te verkieſen tot gebruik en dienſt van hare voorſchreven Magiſtraten.

XI.

Dat d'authoriteit van deſe Magiſtraten alleen geheel den loop van de jaermarkten moet duuren, en dat ſy niet langer mogen ſitten om te richten, nochtans moet het den Conſul en de Raedsheeren geoorloft zijn te executeeren, en te doen executeeren de vonniſſen ſoo wel van d'eerſte, als van de tweede inſtantie; ook na dat de jaermarkt geeindigt ſal weſen. Met verplichting daer-en-boven voor de Magiſtraten en Richters buiten de Stad van Bolgiano, in wat plaets van dit Hertoglijk Graefſchap het weſen mag, van 't verſoek van de geſeide Conſuls en Raedsheeren executivelijk te moeten toeſtaen alle de noodige en bequame byſtanden tot de finale executie van hare voorſeide vonniſſen.

XII.

Gelijk even de ſelve Conſul macht hebben ſal te proцederen en perſonele arreſten toe te ſtaen in Bolgiano tegen perſoonen aen ſijne judicature onderworpen, wettig verdacht van te willen vluchten, in den tijt der jaermarkt; en op 't verſoek van de Conſul ſelfs, ſal dat geexecuteert worden van alle Richters in wat plaets van deſen Staet het mag weſen, met verbintenis, naer het effect en de verſekering van de gearreſteerde perſoonen gevolgt, van terſtond daer over bericht te geven aen den Conſul, en de Raedsheeren, ſonder eenig uitſtel.

En gelijke vryheit ſal noch moeten uitgeſtrekt worden tot het in bewaerderhand ſtellen van Koopmanſchappen in den tijt der jaermarkten, op wat plaets van dit Hertoglijk Graefſchap die mogten gevonden worden, met naer te komen het gene hier boven verklaert is.

XIII.

Succedendo alcun fallimento, affinche li Mercanti interessati non restino defraudati de loro giusti crediti, il Consule habbi autorità di sequestrare in tempo di fiera Mercantie, ragioni, & crediti, che spettassero alli Mercanti falliti. Dovendo anco altrove in questa Ducal Contea li Giudici Ordinary à requisitione del Consule, & Consiglieri fare il medesimo; Con espressa dichiaratione, & conditione da osservarsi inalterabilmente, che gl' effetti, ragioni, & attioni di essi falliti, restino à beneficio delli Mercanti Creditori, che frequentano le fiere di Bolgiano pro rata, & che di questo commodo s'intendino partecipi anco li sudditi nostri per i loro giusti crediti: Dovendosi, toccante à questi, attendere la qualità, & antianità, ò priorità del credito conforme alli statuti del paese, esclusi tutti gli altri forastieri pretendenti non ostante qual[s]voglia loro antianità.

XIV.

Che non possano li Mercanti compressi, & nominati nella Contrattatione, che haveranno pa[...] tenti in stampa sottoscritte dal Consule, esser con[...] venuti, ne arrestate le persone loro sotto qual si vo[...] glia pretesto civile, cosi nell andare alle fiere, com[e] nel ritorno alle Case loro, senza altro Nostro ordin[e] espresso, overo del Nostro Regimento.

XV.

Se alcuno intendera per l'auvenire esser descritt[o] nella Contrattione, non possa esser accettato, se no[n] con due terzi de voti favorevoli delli Mercant[i] che fossero presenti alla ballotatione nella Contrat[...] tatione stessa.

XVI.

XIII.

Daer eenige bankeroet vallende, ten einde de geinteresseerde kooplieden niet verkort mogen blijven in hare gerechtigde crediten, soo moet de Consul d'authoriteit hebben om in bewaerderhand te stellen op de jaermarckt de koopmanschappen, rekeningen, en crediten, die de failleerde kooplieden mogten toekomen. Moetende noch elders in dit Hertoglijck Graefschap d'ordinaire Richters ten versoeke van de Consul, en Raedsheeren het selve doen; met uitdrukkelijke verklaring, en conditie onveranderlijk t'onderhouden, dat d'effecten, rekeningen, en actien van die gefailleerde, mogen bewaert blijven tot voordeel van de kooplieden Crediteuren, die op de jaermarkt van Bolgiano komen handelen na dat sy te eisschen hebben, en dat onse onderdanen voor hare goede crediten noch verstaen worden deel te hebben aen dit beneficie; moetende, haer aengaende, gelet worden op de hoedanigheit en 't voorgaen des credijts na de Statuten van de plaets, alle d'andere buitenlieden uitgesloten zijnde die iets mogten eisschen, niet tegenstaende hare schuld ouder mogt wesen.

XIV.

Dat de kooplieden vervat en genoemt in de koophandel, die gedrukte opene brieven sullen hebben by de Consul onderteekent, in hare persoonen niet mogen betrokken noch gearresteert worden onder eenig Civijl voorgeven, soo wel in het komen na de jaermarkt, als in het wederkeeren na haer huis, sonder anderen Onsen uitdrukkelijken last, of dien van Onse Regering.

XV.

Indien iemand voor het toekomende verstaen sal in de koophandel opgeteekent te worden, soo sal hy daer toe niet aengenomen konnen zijn, dan met twee derden der begunstigende stemmen van de kooplieden, die daer tegenwoordig mogen zijn in 't balloteren over den koophandel selfs.

XVI.

E perche è necessario, che li predetti Magistrati di prima, & di seconda instanza sostentino la loro Giuridittione, & respetto, che lor si deve, haveranno facoltà di procedere con mandati penali pecuniary, pro qualitate facti, sino alla summa di fiorini cinquecento, contro li Mercanti disobiedienti, & che sprezzassero in qual si voglia modo si in fatti come in parole il Magistrato, da esser applicate le pene per due terzi al Nostro fisco Arciducale, & per l'altro terzo à beneplacito del Magistrato medesimo. Et potendo le conversationi à Tavola con altri Mercanti interessati nelle cause vertenti facilmente causare gelosia ò sospetto, all' incontro restando il Magistrato insieme essere d'avanzamento di tempo, e di giovamento alla speditone delle cause, devono il Consule, & Consiglieri, come sin' hora, continuar à mangiar insieme, & per maggior decoro servirsi d'habito differente dal' uso & libertà della fiera, mà condecente alli carichi loro.

XVII.

In oltre habbiano facoltà li Magistrati stessi con intervento, & assenso della Contrattatione, d'imponere una ragionevole Colletta sopra le Mercantie per le spese, che occorressero, la quale potrà essere da loro cresciuta, & diminuta, conforme alla qualità de tempi, & alterationi, che accadessero.

XVIII.

Potranno ancora li Trattanti, per legitime, & revelanti cause prorogare frà loro la fiera, & pagamenti, come richiedesse il bisogno.

XIX.

Il Conto di Cambi, per quelle piazze, che saranno giudicate necessarie à commodo de negoty, sa-

En om dat het noodig is, dat de voorseide Magistraten van d'eerste en de tweede instantie, het gesach en resprekt souden staende houden dat haer toekoomt, soo sullen sy de macht hebben om te procedeeren tot het bet beslaen in pecuniele boeten, na de qualiteit van 't bedrijf, tot de somme van vijf hondert Florijnen, tegen d'ongehoorsame Kooplieden en die eenigsins met'er daed of met woorden den Magistraet mogten versmaden, de boeten t'appliceren voor twee derden tot Onse Aertshertoglijke Landkist, en voor het ander derde tot believen van die Magistraet selfs. En konnende den ommegank aen de Tafel, met andere Kooplieden in de hangende saken geinteresseert, lichtelijk jeloersheit of achterdocht verwekken, in tegendeel de Magistraet t'samen blijvende, tot bevordering des tijts, en het eerder afdoen der saken mag helpen, soo moeten de Consul, en Raedsheeren, gelijk tot nu toe, voortgaen in t'samen te eten, en tot meerder aensien een kleeding gebruiken onderscheiden van de gewoonte en vryheit der jaermarkt, doch passende met hare ampten.

XVII.

Daer-en boven sullen die selve Macht hebben, met het tusschen-komen en toestemmen der Handelaren, een redelijke Collectie op te stellen over de Koopmanschappen voor de onkosten die daer mogten vallen, die van haer vermeerdert of vermindert sal konnen worden, volgens de hoedanigheden der tijden, en alteratien die sy mogten ontmoeten.

XVIII.

De Handelaers sullen noch vermogen, om wettige en gewichtige oirsaken de jaermarkt en de betalingen onder haer te verlengen, na de nood dat vereisschen mag.

XIX.

De rekening der Wisselen, in de plaetsen, die bequaem sullen geoirdeelt zijn tot gemak, van

rà posto ogni fiera dalli predetti Magistrati, con aggionta d'altri dieci Mercanti ammessi nella Contrattione, cioe Cinque per la Natione Alemana, & Cinque per l'Italiana, da esser eletti, & confirmati di anno in anno.

XX.

Li Magistrati hauranno anco facoltà di far elettione d'uno ò più sensali secondo il bisogno, & occorrenze delle fiere, con obligo di nominarli all' Altezza Nostra per l'approbatione, & ratificatione.

XXI.

Possano il Consule, & Consiglieri, per maggior autorità del loro officio, & di qualunque atto publico, ò privato da quello dipendente, usar per impresa, & sigillo un Globo significante il Mondo, con diverse balle di merci legate, & stigate col motto;

Ex merce pulchriori, & inscrittione, Sigillum Consulis, & Consiliorum Nundinarum Bulzanensium, ô altrosimili.

XXII.

Potranno anco li predetti Magistrati, e Trattanti formare quegl' Ordini, Regole, & Capitoli da osservarsi per le Negotiationi in fiera, che stimeranno propry, & necessary, con obligo di presentarli à Noi per l'approbatione, doppò la quale possano poi à loro piacere farli stampare insieme con le presenti concessioni, per la loro piena inviolabile osservanza.

XXIII.

Finalmente Noi riserviamo, per espresso, amplissima autorità di poter correggere, mutare, dechiarare, restringere, amplificare, cassare, & anco annullare in tutto, ò in parte li sopra detti Capitoli, & cadauno di essi, come all' Altezza, & Clemenza nostra parerà esser più espediente in ogni miglior modo, & forma.

OR-

den koophandel, ſal yder jaermarkt van de geſeide Magiſtraten geſtelt worden, met het by haer nemen van tien andere kooplieden in den koophandel aengenomen, dat is vijf van de Duitſchen, en vijf van d'Italianen, die van jaer tot jaer verkoren en geconfirmeert moeten worden.

XX.

De Magiſtraten ſullen noch macht hebben om een of twee Makelaers te verkieſen naer 't vereiſſchen en de gelegentheden der jaermarkten, met verbintenis van hare denominatie aen Onſe Hoogheit over te brengen, om geapprobeert en goet-gekeurt te worden.

XXI.

De Conſul en Raedsheeren ſullen vermogen, tot meerder aenſien van haer ampt, en tot eenige publijke of private acte daer uit voortkomende, voor haer merkteeken en zegel te gebruiken een Globe, de weereld beteekenende, met verſcheide balen van koopmanſchappen t'ſaem gebonden, en dit nevensgaende woord; *Van de beſte koopmanſchap*; *en het opſchrift*, *het Zegel des Conſuls*, *en der Raedsheeren in de jaermarkten van Bolgiano*, *of andere diergelijkke.*

XXII.

De voornoemde Magiſtraten, en Handelaren ſullen noch vermogen Ordens, Regelen, en Artijkelen te maken, om van de koophandelaers op de jaermarkt onderhouden te worden, die ſy bequaem en noodig ſullen oirdeelen, met verbintenis van de ſelve aen Ons te preſenteren om approbatie, waer na Wy met haer welgevallen die mogen doen t'ſamen drukken met de tegenwoordige vergunningen, om volkomen en onverbrekelijk onderhouden te worden.

XXIII.

Eindelijk behouden wy aen Ons uitdrukkelyk volkomen autoriteit om te konnen verbeteren, veranderen, verklaren, inbinden, uitbreiden, vernietigen, en geheel of ten deele tot niet maken, de voorſeide artijkelen, en yder van de ſelve, gelyk onſe Hoogheit en Goedertierenheit bequaemſt vinden ſal in alle beſter voegen en form.

ORDINI, REGOLE, & CAPITOLI,

Fatti dalli Magistrati, & Università de Trattanti delle Fiere di Bolgiano, & confermati da S. A. Ser.ma che per il buon governo di esse fiere da ciascuno doveranno esser osservati.

I.

PER stabilire il tempo preciso, nel quale si principiaranno le fiere, massime per commodo de forastieri, che possano sapere come governarsi nelle speditioni de loro merci, & anco in persona opportunamente condursi in fiera, si dichiara, che le quatro fiere solite farsi in Bolgiano, cioè la prima di Meza quadragesima, la seconda del Corpus Domini, la terza di Santo Bartolomeo, & la quarto di Santo Andrea, siano tutte egualmente nominate, & trattate per fiere, le quali senza pregiuditio delle ragioni, usi, & consuetudini antiche del Paese, & Città di Bolgiano principiar debbano, come segue.

La fiera Meza quadragesima, il primo giorno feriale dopò la Quarta Dominica di Quadragesima.

La fiera del Corpus Domini, il primo giorno feriale dopò la solennità del sacratissimo Corpo di Nostro Signor Giesu Christo.

La fiera di Santo Bartolomeo, ò sia di S. Egidio il primo giorno feriale dopò la Natività della Gloriosa Vergine di Settembre.

Et la fiera di Santo Andrea alli 6. Decembre, mà succedendo in Dominica, sia il giorno seguente.

II. Et

ORDENS, REGELEN En ARTYKELEN.

Gemaekt by de Magistraten, en Universiteit der Kooplieden handelende op de jaermarkten van Bolgiano, en by Sijne Doorluchtigste Hoogheit bevestight, die tot goede bestiering der selver jaermarkten van yeder naergekomen moeten worden.

I.

OM den precisen tijt vast te stellen, in welken de jaermarkten aenvank sullen nemen, insonderheit tot gemak der uitheemschen, die weten mogen hoe sy sich sullen schikken in het afsenden van hare Koopmanschappen, en noch in hare persoonen ter bequamer tijt op de jaermarkten te laten vinden, soo word verklaert, dat de vier jaermarkten gewoon gehouden te worden in Bolgiano, dat is de eerste op half vasten, de tweede op den dach van des Heeren lichaem, de derde op S. Bartholomeus, en de vierde op S. Andries, alle gelijkkelijk genoemt en gehandelt sullen worden als jaermarkten, die sonder nadeel van de rekeningen, gebruiken, en oude gewoonten van 't Land, en de Stad van Bolgiano haer begin moeten nemen, als volgt.

De jaermarkt van half Vasten, den eersten feestdach na den vierden Sondach in de Vasten.

De jaermarkt van des Heeren Lichaem, den eersten feestdach naer het vyeren van den Alderheiligsten Sacraments dach onses Heeren Jesu Christi.

De Jaermarkt van S. Bartholomeus, of van S. Gillis, den eersten dach na de Geboorte der Verheerlijkte Maget van September.

En de jaermarkt van S. Andries, op den 6. December, maer die komende op een Sondach, soo moet het den dach daer aen volgende wesen.

II.

Et debbano esse fiere durare giorni quindici conforme al solito, contandosi, per levare tutti li duby, dalla matina del giorno, che principiaranno sino al tramontare del sole del quintodecimo giorno inclusive, qual hora passata s'intendi la fiera finita salva la dispositione Arciducale al Cap. XVIII.

III.

Per divertire tutti g'inconvenienti, affinche le cose passino con buon ordine, sendosi osservato, che molti negotianti non vengono personalmente in fiera, non ostante, che molte lettere di cambio à loro pagabili vi capitino, si dichiara, che non possa alcuno contrattare, & negotiare nelle predette fiere per nome, e conto d'altri senza procura, ò mandato sufficiente de principali, per i quali volesse spendere il nome, con obligo di consignarle al Cancelliere di fiera, che ne dourà tenere particolar registro, per che possa cadauno sapere, & restare informato delle autorità che contengano. Et in caso che dovessero essere rivocate prima che spiri il tempo in quelle dicharato, si debba notificare la revocatione al medesimo Cancelliere, & farne la nota, altrimente, mancando questa solennità, restino, & s'intendino sempre li principali obligati in tutto, e per tutto sin al tempo che sarà stata fatta la nota come se le procure non fossero state revocate, affinche li Trattanti sotto buona fede non restino defraudati.

IV.

Che le accettationi debbano farsi sopra le medesime lettere di Cambio, cominciando l'ottavo giorno dal principio della fiera, e continuandosi sino il giorno che si metterà il conto.

V. Et

II.

En dese jaermarkten moeten veertien dagen duuren naer gewoonte, tellende, om alle twijffelingen wech te nemen, van 's morgens op den dagh dat sy aenvangen sullen tot het ondergaen van de Son op den veertienden dagh incluis, welke uur voorby zijnde, soo word de jaermarkt verstaen geeindigt te wesen, behoudens d'Aertshertoglijke schikking op het XVIII. Hooftdeel.

III.

Om alle inconvenienten af te keeren, ten einde de saken op een goeden voet mogen gaen, het opgemerkt zijnde, dat vele handelaren niet persoonelijk op de jaermarkt verschijnen, niet tegenstaende vele wissel-brieven aen haer te betalen daer aen komen, soo word verklaert, dat niemant sal mogen contracteren en negotieren in de voorseide jaermarkten op een anders naem en rekening sonder genoegsame procuratie en last der principalen, in welkers naem hy iets sou willen verrichten, met verbintenis van die over te leveren aen den Cancelier van de jaermarkt, die daer van een bysonder Register moet houden, op dat yder een weten en geinformeert mag zijn van de macht die sy inhouden. En in geval die wederroepen moesten worden eer dat de tijt in de selve verklaert mag vervallen, soo moet dat wederroepen aen den selven Cancelier bekent zijn gemaeckt, en het selve doen aenteekenen, anders, dese solemniteit daer aen ontbrekende, blijven en worden de principalen altijt verstaen voor 't geheel en in alles geobligeert te zijn, tot den tijt dat de teekening gedaen sal wesen, als of de procuratien niet wederroepen waren, ten einde de koophandelaers onder schijn van goet geloof niet bedrogen mogten worden.

IV.

Dat d'acceptatien gedaen moeten zijn op de selve Wissel-brieven, beginnende op den achsten dach na 't begin der jaermarkt, en voorts continuerende tot den dach dat men de rekening gedaen sal hebben.

V.

Et quelli, che nell' accettare restassero dubiosi habbino tempo per tutto il predetto giorno del conto ad esprimere la loro volontà, se vorranno farlo liberamente ò sopra protesto, overo non accettare, si che spirato quel giorno, il creditore non solo resti in chiaro di quello debba seguire, mà non essendo gli risposto, possa notare anco il protesto.

VI.

Il Cancelliere di fiera tenirà un libro aparte, nel qual sia obligato far nota distinta delle lettere, che saranno in potestate, qual sia publico, & commune ad ogni Trattante, acciò che, volendo alcuno honorale, possa haverne notitia.

VII.

L'attione di pagar lettere di cambio sopra protesto per honor di lettera, spetti prima d'ogn' altro à quello, che devesse riscuoterla, ma di quelle, che saranno accettate sopra protesto per aspettar ordine, ò mettere conto, l' attione sia di quello à cui sarà diretta.

VIII.

Che in auvenire non possano esser accettate lettere girate in alcun modo per oviare le confusioni, & disordini, che possano succedere, che però nessun Trattante sarà obligato pagarle; Come pure lettere di tal sorte non possano esser domandate, intimate, ò protestate, mà restino del tutto prohibite come si stila anco in altre fiere.

IX.

Che l'Conto de Cambi si debba ponere l'undecimo giorno dal principio di fiera delli Magistrati, & dieci Deputati giuntamente; Intendendosi per ogni Piazza stabilito quel Prezzo, nel quale concorreranno li voti favorevoli per la maggior parte, sopra le

V.

En ſy, die in het accepteeren twijffelachtig mogten weſen, ſullen tijt hebben van geheel den dach der rekening om haren wille bekent te maken, indien ſy 't ſelve vrywillig willen doen, of boven proteſt, of niet accepteren, ſoo dat dien dach geeindigt zijnde, de crediteur met allen kennis mag hebben van 't gene moet volgen, maer hem niet geantwoort zijnde, hy noch zijn proteſt mag doen aenteekenen.

VI.

De Cancelier der jaermarkt ſal een byſonder Boek houden, waer in hy geobligeert weſen ſal diſtinctie aenteekening te doen van de brieven die in handen ſullen zijn, dat publijk en gemeen weſen ſal voor alle handelaren, op dat ſy de ſelve noch willende honoreren daer van kennis mogen hebben.

VII.

De Actie van de Wiſſel-brieven te betalen boven proteſt om den brief te eeren, ſtaet voor alle anderen aen den genen, die de ſelve moeſt invorderen, maer van die geaccepteert ſullen zijn boven 't proteſt om order af te wachten, of op rekening te ſtellen, moet de actie toebehooren aen den genen aen wien ſy ſal houden,

VIII.

Dat in het toekomende d'omſwierende brieven in geener voegen geaccepteert mogen worden, om verwerringen en diſordens tegen te gaen, die daer op mogten volgen, en dat dierhalven geen handelaer gehouden ſal zijn die te betalen; gelijk noch ſoodanige brieven niet ge-eiſcht, bekent gemaekt, of geproteſteert konnen worden, maer alle verboden blijven, ſoo als het ook ſtijl is op andere jaermarkten.

IX.

Dat de Rekening der wiſſelen gemaekt worden moet op den elfden dach naer 't begin der jaermarkt van de Magiſtraten, en tien Gedeputeerde t'ſamen; verſtaen wordende voor yder plaets dien prijs geſtelt te zijn, in welken den begunſtigende ſtemmen voor het meeſte gedeelte over een ſullen komen, boven de helft van

la metà de gl' Adunati con obligo al Concelliere di farne publica nota, & registro. Et se accadesse, che li voti non passassero la metà, si dourà in tal caso osservare di raccoglier insieme tutti li prezzi, che fossero notati, partendoli per il numero de Congregati, & quello, che ne risulterà s'intenda il prezzo stabilito.

Mà perche s'è veduto qualche volta nelle fiere, che nel ponere il conto alcuni per capriccio, ò per altro qualsi sia motivo si fanno lecito d'esprimere prezzi disdicevoli, & essorbitanti, però espressamente si stabilisce, che ciascuno sia obligato, hauuto in consideratione il giusto, proponere prezzi ragionevoli in sua conscienza, con libertà al Consule, & Consiglieri di poter condamnare quelli, che contrafacessero sino à fiorini cinquanta per ogni volta, che trasgredissero, oltre la nota di biasmo, in che resteranno quei tali presso cadauno per la loro leggierezza.

X.

Li pagamenti si principiaranno il duodecimo giorno, & seguitarranno sino al fine della fiera; e tanto nelle partite de Cambi, quanto delle Mercantie, si doura osservare la forma solita del Giro consueto in queste fiere; Dovendo tutti quelli, che interveniranno nella partita girata, farne prima la nota nel solito memoriale, al quale in ogni caso di contesa si debba prestar fede, mentre però non vi si scorgesse vitiatura essentiale a giuditio del Magistrato; & se alcuno ardisse (che non si crede) riformare il memoriale, possa esser gravato delle più severe pene, che paresse al Magistrato oltre l'infamia di fraudolente. Quali partite cosi girate, & incontrate s'intendino haver fatto effettivo pagamento; mà quelle partite, che fossero semplice-

die vergadert zijn, met verbintenis voor den Cancellier om daer van publijke aenteekening en regifter te maken. En indien 't gebeurde, dat de ftemmen niet over de helft mogten komen, foo fou men in dusdanigen geval moeten obferveren, alle de prijfen by malkander te verfamelen, die aengeteekent mogten wefen, die verdeelende naer 't getal der verfamelde, en dat daer uit voortkomen fal, moet verftaen worden den vaftgeftelden prijs te wefen.

Maer om dat het fomtijts in de jaermarckten gefien is, dat in de prijfen te ftellen fommige of door capricie, of door eenigen anderen drift fich geoorloft maken onbehoorlijke en buitenfporige prijfen te feggen, foo word dierhalven uitdrukkelijck vaft geftelt, dat een ygelijk geobligeert zy, de gerechtigheit in achting genomen wordende, redelijke prijfen volgens fijn confcientie voor te ftellen, met vryheit voor den Conful, en de Raedsheeren, van de gene te mogen condemneren, die hier tegen mogten doen, tot in vijftig florinen voor yder mael, dat fy dit fouden overtreden, behalven de vlek van berifping, daer yder van defe wegens hare losheit in fullen wefen.

X.

De betalingen fullen aenvank nemen met den twaelfden dach, en voortgaen tot het einde van de jaermarkt; en foo wel in de partien van wiffelen, als van de koopmanfchappen fal men de gewonelijke form van fwier in defe jaermarkten moeten obferveren; moetende alle de gene, die in de fwierende partie fullen komen, eerft d'aenteekening doen in 't gewonelijk memoriael, 'twelk in allen geval van gefchil geloofT moet worden, als men flechs geen wefentlijke verergering na 't oordeel van de Magiftraet daer in kan bemerkken; en indien iemand de ftoutheit mogt hebben (dat niet gelooft word) van 't memoriael te reformeren, fo mogen hem de fwaerfte ftraffen opgelegt wordē, als de Magiftraet goet vinden fal boven d'eerloosheit van fraudulent te wefen. Welke partiē fodanig gefwiert en ontmoet verftaen wordē met'er daet de betaling volbragt te hebben; maer de partien, die eenvoudig geaffigneert mogtē fijn fonder ontmoeting mo-

mente assegnate senza incontro s'habbiano per accettate dal creditore senza alcun suo pregiuditio sino che saranno attualmente sodisfatte; Et mentre il creditore non potesse scodere dal debitore tutto, ò parte di quanto gli fosse stato assignato, sia tenuto fare in tempo debito, prima che finisca la fiera le douute intimationi, & protesti in publica valida forma al Debitore principale, col fondamento de quali possa poi esser astretto dal Magistrato à ritrattare l'assignatione, & pagare, & se al fine della fiera non saranno state fatte le predette intimationi, & protesto, il debitore assignato restar debba a'rischio del Creditore, il quale non possi per detto assignamento haver alcun' altro regresso, ne attione contro il Debitore principale, anzi sia tenuto restituire li suoi scritti, & obligi senz' alcuna contradittione.

Tutto quello, che dopò fatte le accettationi incontrarià frà Trattanti s'intenda compensato, & pagato per le partite tanto di lettere de Camby, quanto di mercantie, dovendosi poi aggiustare il resto in Giro, overo contanti conforme al solito.

XI.

In caso che falisse alcuno dopò l'accettationi, le sopradette Compensationi delle partite di credito ch'incontrassero, s'intendano fatte à rata portione d'ogn' una delle parti del debito, saldato però prima il suo conto proprio, à segno tale, che il creditore non possa levare li protesti, ne far altre diligenze, che per il resto di cadauna partita à portioni di quello, che per ogn' una di esse, dedotta la compensatione à la rata sopra tutti venisse à rimaner scoperto.

Et se il fallito restasse creditore di alcuno per qualsi voglia causa dipendente da negoty di fiera, oltre il compensato, l'avanzo si debba ripartire frà

li

voor geaccepteert gehouden worden van den Crediteur ſonder eenig ſijn prejuditie, tot dat ſy in der daed voldaen ſullen weſen; En terwijl de Crediteur niet alles, of een deel van dat hem geaſſigneert mogt geweeſt zijn, ſou konnen inkrijgen, ſoo moet hy gehouden weſen in behoorlijken tijt te doen de noodige bekentmakingen en proteſten eer de jaermarkt ten einde mag komen, in publijke krachtige forme aen den principalen debiteur, op grond van de welke hy naderhand door den Magiſtraet gedrongen mag worden d'aſſignatie in te trekken, en die te betalen; en indien op 't eindigen van de jaermarkt de voorſeide bekentmakingen en proteſten niet gedaen ſullen zijn, ſoo moet de geaſſigneerde Debiteur blijven op 't riſico van den Crediteur, die wegens de geſeide aſſignering geenerhande regres, noch actie kan hebben tegen den principalen Debiteur, maer gehouden ſal zijn ſijne ſchriften en obligatien te reſtitueren ſonder eenig tegenſpreken.

Alle 't gene men tuſſchen Handelaers ſal ontmoeten, moet gecompenſeert en betalt verſtaen worden by de partien ſoo wel van Wiſſel-brieven, als van Koopmanſchappen, moetende voorts het overige geadjuſteert worden in ontmoeting of contanten volgens gewoonte.

XI.

In geval iemand quam te failleren na d'acceptatien, ſoo moeten de voorſeide Compenſatien van de partien van Credit voorvallende, verſtaen worden gedaen te zijn na de behoorlijke portie by yder van partien in de ſchuld, nochtans eerſt ſijn eigen rekening geſaldeert zijnde, ſoo dat de crediteur de proteſten niet ſou konnen afdoen, noch anderen vlijt aenwenden, als om het overige van yder partie na de portien van 't gene, dat voor yder van de ſelvige, de compenſatie na rato afgetrokken, boven alle mogt overig blijven t'ontdekken.

En indien de gefailleerde, crediteur bleef van iemand om wat reden dat weſen mogt, ſpruitende uit negotien van de jaermarkt, boven 't gecompenſeerde, ſoo moet

li ſuoi Creditori di eſſo, quali, in ogni caſo debban eſſer antepoſti ad ogn' altro conforme à gl' ordini.

Nel medeſimo caſo pur di fallimenti ſi dichiara, che reſtino compenſati anco gl' effetti de Conti de tempi con quelli de Conto corrente, mentre ſiano frà le medeſime perſone, e non altramente.

XII.

Se poi alcun fallito veniſſe à domandare accommodo, ò concerto per ſuoi debiti dipendenti da negoty di fiera, & foſſe da ſuoi Creditori accordato, & habilitato in quel modo, che concertaſſero, ſi dichiara, che fatte prima le douute citationi ò clamori con autorità del Magiſtrato, reſti fermo, & valido quell' accordo, nel quale foſſero concorſi li due Terzi de creditori, & non del numero delle perſone, hauuta conſideratione alla quantità del credito, & l'alta terza parte, che non foſſe concorſa, ò che ſi ritrovaſſe aſſente, s'intendi obligata con gl' altri all' accordo medeſimo, come ſe foſſe ſtato volontariamente approvato, e ſottoſcritto.

XIII.

Che qualſivoglia contratto di Mercantia tanto di comprare, come di vendere firmato, e ſtabilito, ò ſia col mezo del ſenſale, ò in parola di buona fede fra le parti, debba eſſer oſſervato inviolabilmente, & poſſa quello che mancaſſe, ò pretendeſſe contravenire, eſſer aſtretto ad oſſervarlo, overo bonificare il danno, che all' altra parte ne riſultaſſe ad arbitrio, e giuditio del Magiſtrato.

XIV.

Che tutti li Trattanti debbano radunarſi ogni volta, che ſaranno chiamati dal Magiſtato nel luogo per terminare quello farà biſogno à benefitio della

fiera,

het avance verdeelt worden onder ſijne Crediteuren des ſelfs, die in allen geval moeten voorgaen voor alle andere volgens d'ordonnantien.

Nochtans in 't ſelfde geval van falliſſementen word verklaert, dat de effecten van de Rekeningen der tijden gecompenſeert moeten blijven met die van de loopende Rekening, ſoo lang die ſullen weſen onder de ſelfde perſoonen, en anders niet.

XII.

Indien voorts iemand die gefailleert is mogt komen accommodatie of verdrag te verſoekken wegens ſijne ſchulden, ſpruitende uit negotien van de jaermarkt, en ſulks van ſijne crediteuren toegeſtaen, en in dier voegen geſchikt mogt zijn, dat ſy daer in eens wierden, ſo word verklaert, dat de behoorlijke dachvaerdingen of beroepingen eerſt gedaen zijnde met authoriteyt der Magiſtraet, het verdrag vaſt en krachtig ſal blijven, waer in twee derden van 't credijt, en niet van 't getal der perſoonen over een gekomen mogen zijn, inſicht genomen op de groote van 't credijt, en het ander derde deel, dat daer in niet toegeſtemt hebben mag, of abſent geweeſt zijn, word verſtaen met de andere gehouden te weſen aen het ſelfde verdrag, als of dat het ſelve vrywillig geapprobeert en onderteekent had.

XIII.

Dat allerhande contract van koophandel, ſoo wel van koopen, als van verkopen geſloten en vaſtgeſtelt, of door door middel van een Makelaer, of door woorden ter goeder trouw tuſſchen partien, onverbrekelijk naer gekomen moet worden; en dat hy die daer in gebrekkig ſou blijven, of pretenderen daer tegen te doen, gedwongen mag zijn ſich daer aen te houden, of wel de ſchade goet te doen, welke d'andere partie daer uit mogt rijſen, naer 't goetdunken en oirdeel van de Magiſtraet.

XIV.

Dat alle de Handelaren t'ſamen vergaderen moeten, ſoo dikwils als ſy van de Magiſtraet ontboden ſullen weſen, op de plaets om te beſliſſen wat noodig ſal zijn tot welſtant van de jaermarkt; en die daer in

(n) 3 nalatig

fiera, & quelli che mancassero siano sotto posti alle pene, che pareranno al Magistrato.

XV.

Affinche il ben publico non venga negletto, tutti quelli, che saranno eletti per Magistrati, comparendo in fiera, & quella durante, non possano sotto qual si voglia pretesto ricusare di sostenere le loro cariche, ne meno partirse sotto irremissibil pena di fiorini trecento à ciascuno trasgressore indifferentemente, reservate però cause legittime da esser conosciute dal Consule, il quale possa dispensarli.

XVI.

Finalmente essendo conveniente per Decoro della fiera, & per ogn' altro rispetto, che la Casa dove si tiene il Magistrato, & si riduce l'Università de Trattanti à fare il Giro, & altre necessarie fontiori Sij rispettata, come luogo publico, si prohibisce à tutti dentro delle porte di essa Casa offendere alcuno infatti ne' in parole, overo fare qualsi voglia attione indecente, & di poca riverenza, sorto quelle pene, che pareranno al Magistrato secondo la qualita delle persone, & della Transgressione. Segnate in Inspruch, à 15. Settembre, 1635.

nalatig ſullen blijven, moeten de ſtraffen onderworpen zijn, welke de Magiſtraet goet vinden ſal.

XV.

Ten einde het gemeene beſt niet veronachtſaemt mag worden, ſoo ſullen alle de gene, die tot Magiſtraten ſullen verkoren zyn, op de jaermarkt verſchijnende, en de ſelve duurende, niet vermogen onder eenig voorgeven weigeren hare ampten waer te nemen, en noch min te vertrekken op onvergeeflijke ſtraf van drie hondert florijnen voor yder overtreder ſonder onderſcheid, uitgeſondert nochtans om wettige redenen tot kennis van de Conſul, die hem daer over kan diſpenſeren.

XVI.

Eindelijk het wel paſſende met het aenſien van de jaermarkt, en met alle andere inſichten, dat het huis waer in de Magiſtraet ſich ſal onthouden, en d'Univerſiteit der Kooplieden verſamelt word om den ſwier te maken, en andere noodige ſaken te verrichten, gereſpecteert ſou zijn, als een publijke plaets, ſoo word verboden aen alle die binnen de poorten van dat huis ſullen weſen, iemand te beleedigen noch met daden, noch met woorden, of eenige onbetamelijke of oneerbiedigliijke daed te bedrijven, onder de ſtraffen, welke de Magiſtraet goet vinden ſal volgens de qualiteit der perſoonen, en der overtreding. Geteekent binnen Inſpruch, den 15. September 1635.

ORDINI DIVERSI
della
TRATTATIONE
delle Fiere di
BOLZANO,
Per Correttione di alcuni Abbusi,
CONFIRMATI
De sua Altezza Serenissima Clementissimamente come qui sotto.

ESsendosi Introdotto da poco tempo in quà un pessimo Abuso, che molti Negotianti di Piazze che negotiano con queste Fiere, havendo solo mira à proprii interessi, & ad indebiti civanzi, non mandano più li douuti, & dritti negotii come si è sempre stilato, & come commandano le Leggi Canoniche, e Civili, mà in vece di dare li recapiti, ò siano Lettere di Cambio, à quei tali che le danno la valuta per qui dirette ad alcun Fierante, si assumono essi il carico di far pagar detta valuta à quei tali à cui ordina il dattore di essa senza darli altra Lettera di Cambio; Poi fatta una somma di tali negotii, dann' ordine in un'altra Piazza ad altri Negotianti, che sij qui provisto quella somma che le bisogna, quali parimente molte volte usando la medema maniera, scrivono qui, che per ordine de tali, e tali di tal Piazza, devono provedere tanto, e tanto, & che questo di lor' ordine sarà provisto da tali, e tali di tal' altra Piazza, quali parimente volendo prevalersi di tal' usanza per commodo de loro arbitrij, dann'

VERSCHEIDE ORDONNANTIEN
Wegens het
Handelen op de Jaermarkten
Van
BOLZANO,
Tot verbetering van eenige misbruiken,

Seer goedertieren bevestigt
By Sijne Doorluchtigste Hoogheit,
soo als volgt.

Ver weinig tijts geleden een seer quaet misbruik ingevoert zijnde, dat vele Handelaers van plaetsen die op dese jaermarkten handelen, alleen het oog hebbende op hare eigene belangens, en op onbehoorlijke voordeelen, niet meer senden de behoorlijke en rechte koophandelingen gelijck altijt stijl is geweest, en gelijk de Canonijke en Borgerlijke wetten gebieden, maer in plaets van de goetdoeningen te geven, of wel Brieven van Wissel, aen soodanige die haer de waerdie ter hand stellen om hier na toe over gemaekt te worden op eenigen jaermarkts handelaer, soo nemen sy self den last op sich van de geseide waerdie te doen betalen aen sulke als d'uitgever ordonneert, sonder hem eenigen anderen Wissel-brief te geven; Naderhand een somme van die koophandelingen gemaekt zijnde, geven sy ordre aen andere Koophandelaers op een ander plaets, dat die noodige somme versorgt mag worden, die insgelijks menigmael de selfde wijse gebruikende, hier na toe schrijven, dat sy door ordre van sulke, en sulke van soodanigen plaets, soo veel en soo veel moeten versorgen, en dat hy door haer ordre voldaen sal worden van sulke en sulke van soodanigen plaets, die insgelijks sich willende bedienen van soodanigen gebruik tot voordeel van haer welgevallen, order

dann' ordine ad' altri d'altre Piazze che provedino quelle summe, è cosi di mano in mano si vede che per una sola Partita, che nella Fiera deve esser riscossa capitano doi, tre, quatro, sin cinque, & sei Spazzi di Piazze, & persone differenti, con quella confusione, & disturbo per registrarne scrittura con triplicati, & quadruplicati partimenti, che ogni prattico Negotiante può immaginarsi, oltre il dispendio di tanti porti di Lettere che si causano da una sola partita, & il pregiuditio, che alcuna volta può resultarne, & vedendosi ogni Fiera più inoltrasi tale inconveniente, è necessario prenderui qualche rimedio, acciò li Negotianti mandino li Negotii nelle Fiere puri, & reali come si costumava in passato, e senza tanti intrichi, e stirachiarie.

Perciò li Molt' Illustri Signori Consule, e Consiglieri, tanto di Prima, che di Seconda Instanza, matturamente considerato tal' affare sono venuti in deliberatione di proponere à tutta la Contrattatione de Mercanti la seguente Parte, acciò venendo da quelle approbata sij supplicata humilissimamente S. A. S. per la Clementissima Confirmatione, quale ottenuta sij poi inserta nell' Capitoli della Fiera, & come Legge della medema sij inviolabilmente osservata.

Seguel il Tenor Della Parte.

Non debbano li Negotianti di qalsiuvoglia Piazza che negotia con questa Fiere assumersi il carico di provedere essi l'effetto à cui deve esser pagato à dispositione del datore della valuta, mà debbino dare al medemo datore le solite, e sempre costumate Lettere di Cambio, dirette nella Fiera, & pagabili à drittura nelli pagamenti d'essa à chi sarà nominato

geven aen andere van andere plaetsen dat sy die sommen souden versorgen, en dus siet men van hand tot hand voor een eenige partie, die op de jaermarkt uytgeschoten moet worden, daer tusschen komen twee, drie, vier, tot vijf, en ses verloopen van plaetsen, en onderscheiden persoonen, met de verwerring en moeielijkheit om die te registreren in geschrift met drievuldige en viervuldige partementen, die alle geoeffende Koopluiden sich konnen inbeelden, boven de schade van soo veel briefporten die uit een eenige partie moeten rijsen, en het nadeel dat somtijts daer van kan komen; en siende alle jaermarkten soodanige ongemacken sich meerder opdoen, soo is het noodsakelijk met eenig hulpmiddel daer tegen te voorsien, op dat de Koopluiden hare handelingen suiver en eigentlijk op de jaermarkten mogen senden gelijk men voorheen gewoon was, en sonder soo groote moeielijkheden en verwerringen.

Dieshalven zijn de seer voortreffelijke Heeren Consul, en Raedsheeren, soo wel van d'eerste, als van de tweede instantie, rijpelijk dusdanigen saeck overwogen hebbende, in deliberatie gekomen van aen geheel de vergadering der koopluiden de volgende partie voor te stellen, op dat sy van de selve toegestemt wordende, sijne Doorluchtigste Hoogheit seer ootmoedig versocht mag zijn om goedertierene Confirmatie, die verkregen naderhand geinsereert worden mag onder d' Artijkelen van de jaermarkt, en als een Wet derselvige onverbrekelijk naergekomen.

Nu volgt den inhoud van de Partie.

De koophandelaers van eenige plaets, die op dese jaermarkt haren handel drijft, moeten den last niet op sich nemen van selfs het effect te versorgen aen wien dat betaelt wesen moet op de dispositie van den uitgever der waerdie, maer moeten aen den selven uitgever ter hand stellen de gewonelyke en altyt gebruikelyke Wissel-brieven, geschikt op de jaermarkt, en rechtmatig te betalen in der selver betalingen aen die in de selve Brieven genoemt wesen sal, die gesonden moeten zijn

nato in esse Lettere, quali debbano esser mandatte dal datore della valuta con il suo spazzo a chi deve riscuoterle conforme il solito, per tali Lettere sij tenuto, & obligato quello à cui saranno pagabili, procurarne in debito tempo accettatione, & pagamento conforme il consueto. Et essendo anco conveniente per rispetto di quei debitori, che non essendo in Piazze di Cambij, hanno bisogno di far provedere per mezzo d'altre Piazze, così anco in riguardo delle Commissioni ch' è solito darsi da una Piazza all' altra di trare, & rimettere nella Fiera, che per seconda mano possi anco esser provisto; Perciò sij permesso, che per fino alla seconda mano si possi far trare, & rimettere, & servi per essempio.

Che da Pietro di Bologna sij dato ordine à Giovanni di Venetia che provedi per suo conto in Bolzano Fiorini mille, più, ò meno sino à qui sij permesso, & per le Lettere con le quali sarà proveduto da Venetia le summe sudette, sarà obligato quello à cui saranno pagabili, procurarne in debito tempo promessa, e pagamento con l' obligo solito di levare in ogni caso li debiti Protesti: Ma se Pietro di Bologna facesse fare tal provigione per conto di Antonio di Ferrara, & non per conto suo, overo che Giovanni di Venetia in vece di rimetter lui per essecutione dell' ordini di Pietro di Bologna farà rimettere da Francesco d' Augusta; Quello che doverà riscuotere (à cui necessariamente doverà esser nota tutta questa girandola) non sij tenuto, nè obligato à far niuna diligenza, nè per l'accetatione, nè per il pagamento, nè meno levarne alcun Protesto, anzi se così le accommodarà, possi anco ricusare di riscuotere tal rimessa & le resti sempre fermo, & valido il suo credito

van den uitgever der waerdie met haer verloop aen die deselve moet invorderen volgens gewoonte, en door soodanige Brieven moet hy gehouden en verplicht wesen aen wien de selve te betalen sullen staen, acceptatie daer van ter behoorlyker tyt te versorgen, met de betaling naer gewoonte. En het noch betamelyk zynde ten aensien van soodanige debiteurs, die in geen plaets van Wisselen, noodig hebben sulks te doen versorgen door middel van andere plaetsen, soo noch ten aensien van de Commissie en die men gewoon is te geven van d'een plaets op d'ander om te trekken en over te maken op de jaermarkt, die door een tweede hand noch versorgt konnen worden; dierhalven moet het geoirloft wesen, dat men door de tweede hand mag doen trekken, en remitteren, en sulks tot voorbeeld diene.

Dat door Pieter van Boulognen last gegeven zy aen Jan van Venetien op sijn rekening te besorgen in Bolzano duisent Florijnen, meer of min tot so veel hem is toegelaten, en by Brieven met welke hy van Venetien voorsien wesen sal tot de voorseide sommen, sal hy verobligeert wesen wien de selve te betalen sullen staen, in behoorlyke tyt die te versorgen, met de betaling onder gewonelijke verbintenis van in allen geval de schuldige protesten af te doen: Maer indien Pieter van Boulognen sulken provisie deed maken voor rekening van Anthony van Ferrara, en niet voor de sijne, of wel soo Jan van Venetien in plaets van selfs de remitteren tot voldoening der Ordre van Pieter van Boulognen dat deed remitteren door Francois van Augusta; Die sal moeten uitschieten (aen wien noodsakelijk al dit omswieren bekent moet zijn) sy niet gehouden noch verbonden eenigen vlijt aen te wenden, noch tot d'acceptatie, noch tot de betaling, veel min tot eenig protest af te doen, maer so 't hem gelegen komt, soo kan hy noch weigeren sulken remis uit te schieten, en sijn credijt sal altijt vast en bondig blijven tegen den principalen debiteur, met de schade van de Wisselen en Wederwisselen, tot dat daer in recht sal voorsien syn; of wel soo 't hem gelegen komt dat uit te schieten, kan hy sulks doen, nochtans sonder verbintenis als

boven

contro il suo principal debitore, con più il danno de Cambij, & Recambij, sin che le sij provisto rettamente; overo se le starà bene riscuotere lo possi fare senza però alcun' obligo come sopra di notare, nè levar Protesti, nè per tutto, nè per parte, ancorche non venisse pagato in tempo debito; & da quella summa che riscuotera, possi, & debba detrahere al suo beneficio tante provigioni à un terzo per cento, quanti saranno li spazzi che per tali partite le saranno pervenuti, & dar credito solamente del restanti à quello di cui sarà la valuta, quale poi habbi il suo regresso contra il datore della Lettera, & quello contro quelli per conto, & ordine de quali haverà fatto tal rimessa, & così successivè, & parimente il prepiuditio di non esser tali Lettere protestate, vadi sempre à ferire quel tale, per ordine del quale sarà seguita la transgressione.

Et perche il medemo viene anco pratticato con le tratte che vengono fatte per terza & quarta mano come s'e detto delle rimesse, anco per queste sij decretato che le tratte che perveniranno oltre la seconda mano, quel tale, à cui saranno dirette, non debba in modo alcuno, ne accettare, ne pagare, se non per honor di Lettera, se così le paresse per tornarsene à valere dal datore della Lettera, & non per mettere à conto de chi si sij à cui spettasse, & se il carico spettasse al medemo à cui fossero simili tratte dirette, non debba niente dimeno in modo alcuno nè accetarle, nè pagarle, se non come è detto di sopra per honor di Lettera, & per tornarsene à valere dal datore d'esse Letere se così le parerà, & lui resti debitore per la Fiera sussequente, senza che possi esser preteso dal creditore aggio, ò interesse di sorte alcuna, & ciò sotto la pena de Talleri doicento giusto, come per Lettere girate

boven van eenig proteſt aen te teekenen of af tè doen, noch in 't geheel, noch ten deele, of ſchoon het ter behoorlyker tyt niet betaelt wierd; en van de ſomme die hy ſal uitſchieten, ſal hy konnen en moeten tot ſijn voordeel aftrekken ſulke proviſien tot drie ten hondert, voor ſoo veel het verloop weſen ſal dat voor ſoodanige partien op hem is gekomen, en alle credyt geven voor 't overige aen wien de waerdie ſal toebehooren, die naderhand ſijn verhael mag hebben tegen den uitgever van den brief, en deſe tegen die, op rekening en order van welke hy ſulken remiſſie gedaen ſal hebben, en dus vervolgens, en inſgelyks moet het nadeel van dat ſoodanige brieven niet geproteſteert zyn, altyt op den genen komen, door wiens ordre die overtreding gevolgt ſal weſen.

En om dat het ſelve noch gebruikt word ontrent het trekken dat door de derde en vierde hand geſchied, gelyk van het remitteren geſeit is, ſoo ſal noch wegens de ſelve beſloten zijn, dat ontrent het trekken 't welk boven de tweede hand komen ſal, hy aen wien dat geaddreſſeert ſal zyn, in geener voegen het ſelve mag, noch accepteren, noch betalen, dan om den brief te eeren, indien hem ſulks goetdunkt, om te keeren tot den brief wegens den uitgever te doen gelden, en om die niet op rekening te ſtellen van wie hy mogt weſen die dat ſou aengaen, en indien de laſt quam op den ſelven op wien ſulk trekken gedaen mogt weſen, ſoo moet hy niet te min het in geenderley wijſe noch accepteren, noch betalen, ten ware gelyk boven geſeit is om den Brief te eeren, en om te keeren tot den Brief wegens den uitgever te doen gelden, indien hem ſulks goetdunkt, en hy moet ſchuldenaer blyven voor de naeſtvolgende jaermarkt, ſonder dat van de Crediteur eenig voordeel of intereſſe gepretendeert worden mag, en dat op de boete van tweehondert daelders effen, als voor ongeſwierde Brieven, die evenwel altyt verboden ſullen zyn onder de ſelfde boete, t'appliceren voor twee derden aen de Machtige Landkiſt van Syne Doorluchtigſte Hoogheit,

rate, quali restino tuttavia sempre prohibite sotto la medema pena applicata per due terzi all' Eccelso Fisco di Sua Altezza Serenissima, & l'altro terzo alla Fabrica della Capella della Trattatioue.

In oltre se bene non è così facile poner freno che vaglia ad altro Abuso perniciosissimo, & damnatissimo da tutte le Leggi, che viene pratticato da certo tempo in quà in molte Piazze di annullare li negotij che fanno per quelle Fiere, in modo che cui ha dato à Cambio nelle prime rotture per le Fiere, prende poi ad altro prezzo dal debitore à Cambio nel serare delli spazzi, & contrapongano il debito al credito senza mandare in Fiera nè spazzi, nè Lettere, nè debito, nè credito, che viene de riuscire un Cambio secco, palliato, dannatissimo, & che non contiene di Cambio altro, che il nome, mà in sostanza altro non è che una palliata usura; Ad' ogni modo è parso bene con questa occasione di far sapere à cadauno, che tali forme, così come sono da tutte le Leggi dannate, così le danna questo Magistrato, & dichiara che sempre che ne venisse da debitori fatte indoglienze, & che sotto questo Foro si trovassero effetti di chi usasse in avenire tali avalli, possino sopra quelli li dannificati pretendere ogni legal resarcimento, anco per negotij fatti nelle Piazze d'aliena Giurisdittione mentre il Cambio sij stato palliato col nome di queste Fiere, & più oltre possi, & debba dalla Giustitia esser proceduto sopra ditti effetti à quelle condanne che più le paresse per essempio, e freno acciò resti levato tal Abuso. Et la presente sij fatta stampare à spese della Contrattatione, & partecipatione di diversi essemplari alli Trattanti, acciò li transmettino per le Piazze alle loro corrispondenti acciò in auuenire ogn' uno sappi come douerà contenersi.

Co

heit, en het ander derde tot het Opbouwen van de Capelle des Koophandels.

Daer-en-boven of het wel soo licht niet valt een genoegsaem krachtigen toom te vinden tegen een ander seer verderflijk misbruik, gants verworpen by alle de wetten, dat nu eenigen tijt geleden loop heeft gekregen in vele plaetsen, van de handelingen te vernietigen die op dese jaermarkten gedaen worden, soo dat hy die op Wissel gegeven heeft tot de eerste verbrekingen voor de jaermarkten, naderhand tot een anderen prijs van den Debiteur op Wissel neemt in het sluiten der afvaerdingen, en het Debet tegen het Credit stelt sonder op de jaermarkt te senden noch afvaerdingen, noch Brieven, noch Debet, noch Credit, soo dat het een Wissel koomt te wesen die droog, valsch opgemaekt, en gants verwerpelijk is, en die niet anders heeft van de Wissel, als den naem, en in der daed niet anders is als een opgesmukt woekker; In allen geval heeft het ons goet gedacht by dese gelegentheit een yder te doen weten, dat soodanige formen, gelijk sy van alle de Wetten verworpen zijn, soo mede van dese Magistraet verworpen worden, die verklaert dat altijt wanneer de schuldenaers daer over klachtig mogten vallen, en dat onder dit Gericht effecten gevonden wierden van die in het toekomende sulke verkortingen gebruiken mogt, de beschadigde daer over alle wettige vergoedingen sullen konnen eischen, ook over handelingen in plaetsen van andere Gerichtsdwang gesloten, terwijl de Wissel omhangen is met den naem van dese jaermarkten, en boven dit kan en moet van de justitie geprocedeert zijn op de geseide effecten tot de condemnatien die sy meest mag vinden tot voordeel en toom, op dat soodanigen misbruik uitgeroeit blijven sou. En het tegenwoordige moet gedrukt worden op de kosten van den Koophandel, en verscheide exemplaren uitgedeelt aen de Kooplieden, om de selve te versenden in de Plaetsen aen hare corrispondenten; op dat in 't toekomende yder mag weten hoe dat hy sich heeft te schikken.

Conoscendosi per lunga esperienza riuscir impossibile che il giorno che spirano le Fiere possino esser finiti tutti li pagamenti, mà che sempre restano adietro diversi resti di partite, come ogn' uno prova ne suoi bilanzi, tanto da riscuotere che, da pagare, quali poi si vanno terminando nelli seguenti due, ò tre giorni, & perche nelli Capitoli Quinto, & Decimo de gl' Ordini delle Fiere, viene espresso che tanto per le Lettere di Cambio da riscuotere, che per le assegnationi che non fossero pagate, ò di quella parte che restasse, debba notarsi li Protesti prima del spirare della Fiera, al che venendo mancato in detto tempo rimanesse il debitore à carico de chi deve riscuotere, al che riflettendosi nel tempo passato, & mostrando l'esperienza, che tal caso di non haver finito di riscuotere, & pagare in detto tempo, succede quasi sempre à tutte le Case, nè volendo la convenienza, & il rispetto, che l'una Casa all altra vadi à nottare publicamente li Protesti, fù introdotto un' uso assai lodevole, con il quale ogn' uno che tenghi qualche dubio di qualche partita suol portare quelle lettere, da cui dipendono li protesti in Cancellaria sigillate, & quella consegnano al Signor Cancelliere l'ultimo giorno della Fiera, affine di non publicare il loro sospetto per non far torto ad alcuno; mà ad ogni modo intendono con questo mezzo di non haver mancato al loro dovere in ogni caso che non fossero pagati, intendendo quando non potessero nelli due, ò tre giorni susseguenti che transcorrono al solito à perfettionarsi li pagamenti, di poter poi levare li Protesti con la data del giorno che spira la Fiera, per haver in quel tempo presentate le Lettere.

Questo uso però che da molti Anni è stato introdotto, & che conosce lodevole per molti rispetti, pare che in occasione di controversie possi esser messo in disputa, perche parla chiaro il Capitolo Quinto,

Door een lange ervarentheit het onmogelijk gekent zijnde, dat op den dach als de jaermarkten eindigen alle de betalingen souden voldaen wesen, maer dat'er altijt noch eenige partien overig blijven, gelijk yder bevint in sijne balancen, soo wel om in te vorderen, als om te betalen, die voorts ten einde gebracht worden in de twee of drie volgende dagen; en om dat in de vijfde en tiende Artijkelen, van de ordens over de jaermarkten, uitgedrukt staet, dat soo wel voor de Wissel-brieven noch in te vorderen, als voor d'assignatien die niet betaelt mogten zijn, of van het deel dat noch overig mag wesen de protesten aengeteekent moeten worden eer de jaermarkt ge-eindigt is, 't welk binnen de geseide tijt verwaerloost zijnde, soo sou de schuldenaer tot last blijven van die dat moest ontfangen, waer op insicht nemende ontrent den voorleden tijt, en d'ervarentheit vertoonende, dat soodanig geval van niet ge-eindigt te hebben in te vorderen, en te betalen binnen den geseiden tijt, schier altijt in alle huisen gebeurt, de betamelijkheit en het respect niet lijdende, dat het een Huis naer het ander sou gaen om publijkelijk de protesten aen te teekenen, een genoegsaem prijselijk gebruik ingevoert is, waer mede yder een twijffelachtig over eenige partie gewoon is de brieven, waer aen de protesten hangen in de Cancelerie gesegelt te brengen, en die in handen te leveren van den Heer Cancelier op den laesten dach der jaermarkt, ten einde sy hare achterdochten niet openbaer mogten maken om niemand eenig ongelijk aen te doen, maer evenwel verstaen sy door dit middel niet te kort gebleven te zijn in haren plicht in allen geval sy niet betaelt mogten wesen, verstaende wanneer sy niet konden in de twee of drie naestvolgende dagen, die gewonelijk voorby loopen om de betalingen te voltrekken, dat sy daer na de protesten noch konnen afdoen met den datum des daechs dat de jaermarkt eindigt, om in dien tijt de Brieven gepresenteert te hebben.

Dit gebruik nochtans, dat al over vele jaren is ingevoert, en om vele insichten prijselijk gekent word, schijnt by gelegentheit van geschillen in dispuit te kon-

& Decimo, degli Ordini della Fiera; Che li Protesti debbano notarsi publicamente il giorno che spira la Fiera.

Per tanto affine di levare tutti li dubbij, e per stabilire con fondamento di positivo Decreto, questa prattica necessaria sij preso.

Che de Cætero possi essar continuato l'uso di portare le Lettere, per quelli che havessero alcun dubio, sigillate al Signor Cancelliere conforme si pratrica l'ultimo giorno della Fiera, quale debba custodirle, & venendo il caso che per quelle lettere venisse richiesto il Protesto, possa, & debba notarlo, & darlo fuori con la data del giorno che sarà spirata la Fiera, & ciò sin la sera del secondo giorno doppo che sarà spirata la Fiera, oltre il qual tempo non debba più ne notare, né dar fuori Protesti, restando oltre il detto tempo ogni partita che non fosse sin' all hora pagata à carico di chi deve riscuotere, non potendo più pretendere cos' alcuna dal rimettente.

Con questa facilità che si concede non s'intend[e] però prohibito, che alcuno così piacendoli non poss[a] notare, & levare li suoi Protesti anco la sera de[l] giorno preciso che spirano le Fiere, giusto la dispositione del Capitolo Quinto, & Decimo, ma s'intende solamente di concedere queste facilita, accio che quelli che non vogliono per convenienza, & rispetto passare con qualche Casa con tutt[o] il rigore, possino senza loro pregiuditio lasciar transcorrere li detti giorni doi nella forma che si [è] detto.

Il medesimo che si è detto di sopra s'intend[e] in tutto, e per tutto anco per le assegnationi, potendosi ancor per quelle presentare l'ultimo giorno delle Fiere le note sigillate di quello restasse pendente,

nen gebragt zijn, om dat de Vijfde en Tiende Artykelen klaerlyk spreken van de Ordonnantien der jaermarkt; Dat de Protesten publijkelijk aengeteekent moeten worden op den dach als de jaermarkt eindigt.

Dierhalven om alle twijffelingen wech te nemen, en met grond een vast Raeds-besluit in te voeren, soo zy dese practijk voor noodsakelijk genomen.

Dat in het toekomende het gebruik gecontinueert worden kan van de Brieven te brengen, voor die eenige twijffeling hebben mogten, aen den Cancelier gezegelt naer gewoonte op den laesten dach der jaermarkt, die de selve bewaren moet; en 't geval komende dat over die Brieven het Protest mogt vereischt zijn, kan en moet hy dat aenteekenen, en het selve uitgeven met den datum des dachs dat de jaermarkt ge-eindigt is, en sulks voor den avond na den tweeden dach dat de jaermarkt ge-eindigt sal zijn, boven welken tyt hy niet meer sal moeten noch Protesten aenteekenen noch uitgeven, blijvende boven den geseiden tijt alle partien die tot dier tyt niet betaelt sullen wesen tot last van die de selve moet invorderen, niets meer van den remittent konnende pretenderen.

Met dese faciliteit die vergunt is word nochtans niet verstaen geoorloft te zijn, dat iemand het hem soo behagende niet sou konnen aenteekenen en lichten sijne Protesten noch op den avond van den precisen dach als de jaermarkten eindigen, volgens de dispositie van den Vijfden en Tienden Artykel, maer word alleenig verstaen dese Faciliteit vergunt te zijn, op dat de gene, die uit betamelykheit en uit respect met eenig Huis niet willen komen tot de hoogste strengheit, sonder haer nadeel souden konnen de geseide twee dagen laten voorby loopen op de wijse als geseit is.

Het selve dat hier boven geseit is word in alles en in 't geheel noch verstaen van d'assignatien, konnende mede wegens de selve op den laesten loopenden dach der jaermarkten d'aenteekeningen gepresenteert

dente, & passati li doi giorni protestare come so pra.

Di gran pregiuditio si conosce alle negotiation di queste Fiere l'introduttione delle monete minu te che da certo tempo in qua si sono sparse, & ve dendosi che sin ne tempi della Gloriosissima Memori del Serenissimo Arciduca Leopoldo fù proveduto & decretato che nelli pagamenti tanto de Cam bij, che delle Mercantie, non sij alcuno obligat à ricever moneta più piccola che quarti di Talle ro, dovendosi tutti li pagamenti fare in buone & grosse monete permesse dalle Leggi di S. A., Il medesimo sij stabilito & decretato anco al pre sente, restando espressamente dichiarato à chiar intelligenza di alcuni che pretendono che li paga menti delle Mercantie sijno di diversa condition da quelli di Cambij, & Lettere di Cambio, ch tutti li pagamenti si di Mercantie, che di Cam bij, hanno da esser fatti in buone. & grosse mo nete d'oro, & argento, non minori d'un quar di Tallero, & che sono tutti d'una medema cond tione

Viene pratticato da alcuni di notare nel Gi le partite che incontrano in certe cartelle con Lapis, per portarle poi à loro commodo nel libre to, ò sia nottarella solita del Giro; Il che v nendo giudicato pregiuditiale all' Universale Trattanti in occasione di qual che fallimento, p tendosi alterare, & riffare, & anco del tutto ca sare dette notte fatte col Lapis, perciò resti pr hibito tal uso del Lapis, sotto quelle pene che p rerà al Magistrato, & debba ogn' vno scriue con l'Inchiostro nel suo libretto di Giro le parti che girano come s' è sempre costumato, & deb ogn' vno che hà bilanzi frequentare il Giro all' ho

worden geſegegelt van 't gene noch overig was, en de twee dagen verloopen zijnde proteſteren als voren.

Tot groot nadeel van de handelingen op deſe jaermarkten word gekent het invoeren van kleine munten, die over eenigen tijt geleden hier geſtroit zijn, en ſiende dat in de tijden van de Roemruchtigſte Gedachtenis des Doorluchtigſten Aertshertogs Leopoldus verſorgt en beſloten wierd, dat in de betalingen ſoo wel van Wiſſelen, als van Koopmanſchappen niemand geobligeert ſou zijn, kleinder munt te ontfangen als quarten van Rijksdaelders, alle betalingen moetende geſchieden in goet en grof geld by de Wetten van Sijne Doorluchtigſte Hoogheit toegelaten. Het ſelfde moet vaſt geſtelt en gedecreteert zijn ook met het tegenwoordige uitdrukkelijk verklaert blijvende tot klaer verſtant van eenige die pretendeeren dat de betalingen van de Koopmanſchappen van anderen aert ſouden zijn dan de Wiſſelen, en Wiſſelbrieven, dat alle de betalingen ſoo wel van Koopmanſchappen, als van Wiſſelen gedaen moeten worden in goede en grove munten van gout en ſilver, niet minder als een quart van een Rijksdaelder, en dat ſy alle van een ſelfden aert zijn.

Sommige hebben de gewoonte van in den kring aen te teekenen de partien die ſy vinden in ſekere briefkens met eenig krijt, om die voorts op haer gemak over te brengen in haer boekjen of gewonelijk Protocol van den Omkring; 't welk nadeelig geoirdeelt wordende voor 't algemeen der Handelaren by gelegentheit van eenig falliſſement, ſy konnende de geſeide aentekeningen met krijt gedaen veranderen, en herſtellen, en noch in 't geheel uitwiſſen, ſoo ſal dierhalven ſulken gebruik van 't krijt verboden blijven, onder de ſtraffen die de Magiſtraet goet vinden ſal, en yder moet met inct ſchrijven in zijn boekjen van den Omkring de partien die omſwieren gelijk altijt de gewoonten is geweeſt, en yder die balancen heeft moet den Omkring frequenteren, op de behoorlijke uuren, en daer in volherden tot dat hy ſijne balancen ſal hebben, ten einde door de veelheit en eenigheit der handelaren men de betalingen

debite, & continuare sin che haverà bilanzo, affine con frequenza, & unione de Contrattanti si possi sbrigare più facilmente li pagamenti, & se sarà conosciuto che alcuno vitiosamente, & per ordinario transcurri tal frequenza, doppo esser ammonito una volta dal Magistratto, possi anco da quello esser castigato secondo le parerà à sua correttione.

SEGVE LA CONFERMATIONE

DI S. A. SERENISS.

NOI SIGISMONDO FRANSESCO,

Per L'IDDIO gratia, Arciduca d'Austria, Duca di Borgogna, di Stiria, Carintia, Carniola, Wirtembergg, Vescouo d'Augusta, di Trento, e Gurg, Prencipe di Sueuia, Marchese del Sac: Rom. Imper: di Burgauia, Prencipe delle Contee di Abspurgg; Tyrol, Feretti, Kiburgo, e Goritia, Signore della Marca, di Naon, Portenau, e delle Saline, &c.

On queste apperte Patenti confessiamo, & notifichiamo à qualunque, qualmente che havendo la dilettione della Collendissima Signora Nostra Madre Claudia, Vedoua, Archiduchessa d'Austria, nata Principessa di Toscana, &c. Nel gouerno Tutellare delli Nostri Stati Superiori, & Esteriori Austriachi sopra humilissima Supplica delli Mercanti Frequentanti li Fiere di Bolgiano, tanto naturali del Paese, come Esteri, e Forestieri, si di nation Allemana, come Italiana, non solo Clementissimamente concesso, ch' essi Mercanti possino iui

te lichter mag aflossen, en indien 't bekent wesen sal, dat iemand ondeugdelijk en gemeen sulken trequenteren versuimde, naer eenmael daer over van de Magistraet vermaent te zijn, sal hy noch mogen gestraft worden volgens goetvinden tot sijner verbetering.

Volgt de Confirmatie

van sijne

DOORLUCHTIGSTE HOOGHEIT.

Wy Sigismond Franciscus, by der Gratien Godts Aertshertog van Oostenrijk, Hertog van Bourgondien, van Stirien, Carinten, Carniolen, Wirtemberg, Bisschop van Augsburg, van Trenten, en Gurg, Vorst van Swaben, Markgraef den Heiligen Roomschen Ryks, van Burgauw, Vorst des Graefschaps van Hapsburgs, Tirol, Feretti, Kiburg, en Goritien, Heer vander Mark, van Naon, Portenau, en van de Salinen, &c.

MEt dese opene Brieven bekennen wy, en maken bekent aen een yder, hoe dat wy de liefde hebbende tot Onse seer Eerwaerde Vrouw Moeder Claudia, Weduw, Aertshertogin van Oostenrijk, geboren Princesse van Toskanen, &c. In het mombaerlijk beheerschen van Onse Hooger en Uitwendiger Oostenrykische Staten, over het seer ootmoedig versoek der Kooplieden handelende op de jaermarkten van Bolgiano, soo wel inboorlingen van dat Land, als uitheemsche, en Vremdelingen, soo van Duitsche als Italiaensche Natien, niet alleen seer goedertieren heeft toegestaen, dat sy Kooplieden daer in Bolgiano

in Bolgiano frà di loro elleger Consuli, e Giudici, con authorità di decidere, terminare, e componere le Liti, & Controversie occorrenti; Mà anco confirmatoli, ratificatoli loro Capitoli, Regole, & ordini à tal effetto da essi formati, con riserua però di megliorarli, & mutarli nell auuenire, & spedito à tal effetto insieme un Priuileggio; Le quali cose poi dalla diletione del già Carissimo nostro Signor Fratello Arciduca Ferdinando Carlo de Austria, &c. Di Gloriosissima Memoria, sotto la data del giorno 16. del Mese di Ottobre l'Anno 1648. in Insprugg sono state confirmate, & approuate.

Siamo Noi come Signore, e Prencipe souranno di questa Arciducale Contea del Tyrolo, stati da i medemi Mercanti humilissimamente supplicati di Clemenitissimamente confirmare tal Giudicatura, Ordini, & Privileggi.

Havendo però Noi considerato le raggionevoli loro preghiere, Perciò con animo deliberato, maturo Consiglio, e certa scienza, habbiamo Clementissimamente approvati, e confirmate la detta erettá, & accordata Giudicatura, Ordini, e Regule, & così li Privileggi, & Concessioni sopra d'essi spediti nel modo che tutti, & cadauno de quelli sono stati spediti in Insprugg nella data delli 15. Settembre dell' Anno 1635. sì come quelli, & quelle scientemente rinoviamo, confirmiamo, & approbiamo come Signore, e Prencipe sourano di questo Stato, in virtù delle presenti Patenti in modo tale che li predetti Mercanti frequentanti le Fiere di Bolgiano, possino, & vaglino anco per l'auuenire continuare, preualersi, e godere tale Giudicatura nella Nostra Città di Bolgiano, & così li Statuti, Privileggi, & Concessioni a tal effetto eretti, came dal prenarrato Anno 1635. sin' hora

vermogen onder haer te verkiesen Consuls, en Richters, met authoriteit van te beslissen, ten einde te brengen, en by te leggen de twisten en geschillen die daer sullen voorvallen; maer noch haer bevestigt en geratificeert hare Artijkelen, Regelen, en Ordens tot sulken einde by haer gemaekt, nochtans onder reserve van die te verbeteren en te veranderen voor het toekomende, en daer toe met eenen noch een Privilegie vervaerdigt; welke saken naderhand door de liefde van onsen seer waerden Heer Broeder d'Aertshertog Ferdinand Karel van Oostenrijk, &c. seer glorieuse Gedachtenis, onder den datum van den 16 dach der Maend van October des jaers 1648 in Inspruk zijn bevestigt en goet-gekeurt geworden.

Soo zijn wy als Heer, en Souverain Prins van dit Aertshertoglijk Graefschap Tyrol, door de selve Kooplieden seer ootmoedig versocht en gebeden, om seer goedertieren soodanigen Gerichts-bank, Ordens, en Privilegien te bevestigen.

Wy dan hebbende hare redelijke gebeden aengemerkt, hebben dierhalven met een bedacht gemoed, rijppen Raed, en sekere Wetenschap seer goedertieren geapprobeert bevestigt de geseide opgerichte en toegestemde Gerichts-bank, Ordens, en Regulen en soo mede de Privilegien, en vergunningen over de selve vervaerdigt in Inspruk, op den datum van den 15 September des jaers 1635. gelijk wy die en dese met goede kennis vernieuwen, bevestigen, en approberen als Heer en Souverain Prins van desen Staet, uit kracht van dese tegenwoordige opene Brieven in soodaniger voegen, dat de geseide Kooplieden, de jaermarkten van Bolgiano by-woonende, noch souden konnen en vermogen voor het toekomende te continueren, in sich te bedienen, en te genieten soodanigen Gerichts-bank binnen Onse Stad van Bolgiano, en soo mede de Statuten, Privilegien, en Vergunningen tot dien einde opgestelt, gelijk sy sedert het voorverhaelde jaer van 1635 tot nu toe gewoon zijn, en genoten hebben, en als of die tegenwoordig hier

quelli hanno usato, & goduto, & come se quelli di per alora fossero quiui distesi, & ciò senza perturbatione, ò impedimento d'alcuno: Riserviamo però à Noi, & à Nostri Successori secondo l'occorenze, & nostro libero arbitrio, di muttare, dechiarare, restringere, & accrescere li detti Statuti, Privileggi, Concessi, overo di levarli, distrugerli, & cassarli, in parte, ò totalmente ancora.

In oltre essendo che il predetto Mercantil Magistrato ci hà anco humilissimamente; & lamentevolmente esposto, come da un tempo in qua frà la Fieranti di Bolgiano vi sijno introdotti alcuni molto dannosi disordini con confusione notabile di Negotij delle Fiere, & supplicatoci sommissimamente mediante preservata espressione consiste in cinque Ponti gravatorij à porvi il rimedio.

Quindi è che doppo matura consideratione habbiamo sopra di ciò fatta Clementissima deliberatione, & è però il nostro Clementissimo commando, & volontà.

I

Che per quello aspetta al primo Ponto circa il frequenti introdotti reggiri, con rimesse de danari, le quali alle volte vengono fatte, & girate per la quarta, & quinta mano, nell' auenire il regiro, ò rimessa non passi più oltre, che nella seconda mano com' à dire da Norimbergo per Augusta, & di la immediate per Bolgiano, in modo tale (per essempio) che un Bolognese possi dar ordine ad un Venetiano di pagare per suo conto in Bolgiano Fior. 1000. e più, e meno.

II.

Per quello poi appartiene all' altro Ponto delli Camby secchi, mentre uno in qualche Piazza che negotia per queste Fiere nel principio della prima rottura per Fiera dà dinaro à Cambio, & poi nel serar delli spazzi dal suo debitore piglia danaro à Cam-

hier waren uitgebreid, en dat ſonder eenige bekommering, noch verhindering: Nochtans behouden wy aen ons, en onſe Naſaten by gelegentheden, en naer ons vry goetdunken, te veranderen, te verklaren, in te trekken, en uit te breiden de geſeide Inſtellingen, Privilegien en Vergunningen, of die wech te nemen en te vernietigen, of ten deele, of noch in 't geheel af te ſchaffen.

Daer en boven die geſeide Magiſtraet der Kooplieden noch ſeer ootmoedig en klaeglijk vertoont hebbende, hoe dat eenigen tijt voorheen op de jaemarkten van Bolgiano eenige ſeer ſchadelijke diſordens ingevoert zijn tot merkkelijke verwerringen der koophandelingen in de jaermarkten, en ſeer onderdanigſt gebeden hebbende, door dien de noch ingehoude uitdrukking in vijf beſwarende Pointen beſtaet, hulpmiddelen daer tegen te ſtellen.

Soo is 't :dat wy na rype overweging daer over onſe goedertierenſte deliberatie gemaekt hebben, en dierhalven is ons ſeer goedertieren bevel en wille.

I.

Dat aengaende het eerſte Point ontrent de veelvoudige ingevoerde omſwieringen, met het remitteren van penningen, dat ſomtijts gedaen en omgeſwiert word tot de vierde en vijfde hand, in het toekomende ſulk omſwieren of remitteren niet verder mag loopen, dan tot de tweede hand, als om te ſeggen van Neurenberg naer Auguſta, en van daer ommiddelijk naer Bolgiano, in ſoodaniger voegen (by voorbeeld) dat een Bologneſer mag order geven aen een Venetiaen om op ſijn rekening in Bolgiano te betalen 1000. Florijnen, en meer, en min.

II.

Wat het ander Point belangt van de dorre Wiſſellen, terwyl iemand in eenige plaets die op deſe jaermarkten handelt in 't begin van d'eerſte opening tot de jaermarktgeld op Wiſſel uitſchiet, en naderhand op het ſluiten der afvaerdingen van ſijnen ſchuldenaer

we-

Cambio ad altro prezzo in modo tale, che senza consegna delle solite Lettere Cambiali per la Fiera defalca il debito dal credito, da che con danno notabile, ne resulta un Cambio secccho.

Perciò nell' auuenire si concede, che per tal affare sia à tutte le Piazze fatta la necessaria notificatione, che venendo nell' auuenire per tal causa fatta alcuna doglianza dal debitore, & dimostrato che sotto il Foro Mercantile vi sijno effetti delli Contrafacienti, in tal caso, & doglianza, possi il Magistrato Marcantile procedere contro li trasgressori, & suoi effetti alla condanna del danno causato, & così alla pena proportionata all' accesso, & che del detta pena due terzi sijno applicati in conformità del 16. Articolo de gli Ordini Mercantili alla nostra Camera, & ciò tanto se venirà imposta detta pena per Giudicatura, quanto auco seguirà per via de Compositione, e così venendo imposta in danari, ò merci.

III.

Per quello concerne le solite protestationi che si sono nelle Fiere di Bolgiano sin' hora conforme al solito date sigillate, & secrette, Clementissimamente vogliano che tale tacita protestatione habbi forza d'espressa.

IV.

Toccante l'interesse delli pagamenti che si fanno in Fiera de Camby, & Merci Clementissimamente risoluiamo, che venghi ostervata questa differenza, cioè che nelli pagamenti di Cambij la Mercanti non sijno obligati à prendere alcuna moneta, má solo danaro grosso d'Oro, & d' Argento, il quale non sÿ minore di un quarto di Tallero Imperiale, nelli pagamenti di Mercantie sijno obligati essi Mercanti d'accettare per la decima parte de Treeri del Tyrol.

V. Fi-

weder gelt op wissel neemt tot een anderen prijs in sulker voegen, dat sonder de gewoonlijke Wissel-brieven te consigneren in de jaermarkt hy het debet van 't credit aftrekt, waer uit tot merkkelijke schade, een dorre Wissel koomt te spruiten.

Daerom wort voor het toekomende toegestaen, dat wegens soodanigen saek aen alle de plaetsen de noodige kennis gegeven zijnde, in het toekomende eenige klachten van den schuldenaer gedaen en vertoont wordende, dat onder den Gerichtsdwang der Kooplieden effecten zijn van die hier tegen doen, in sulken geval, en klachten, de Magistraet der Kooplieden sal mogen procederen tegen de overtreders, en hare effecten, tot condemnatie van de veroirsaekte schade, en soo mede tot boete na d'overtreding geschikt, en dat van de geseide boete twee derden geappliceert moeten worden volgens den 16 Artijkel van de Ordonnantien der Kooplieden aen onse Kamer, en sulks soo wel als de geseide boete opgelegt wesen sal door 't Gericht, en noch als die sal volgen door middel van verdrag, en 't zy die opgelegt wort in penningen, of in waren.

III

Voor 't gene de gewonelijke protestatien belangt, die tot nu toe op de jaermarkten van Bolgiano volgens gewoonten gesegelt en heimelijk gegeven zijn, willen wy seer goedertierenlijk, dat soodanigen stilswijgende protestatie uitdrukkelijke kracht hebben sal.

IV.

Rakende de interest van de betalingen die gedaen worden op de jaermarkt van Wisselen, en Koopmanschappen, hebben wy seer goedertierentlijk besloten, dat dit onderscheid naer gekomen sal worden, 't welk is dat in de betalingen der Wisselen de Kooplieden niet gehouden sullen zijn eenige kleine munt t'ontfangen, maer alleen in grof geld, in Goud, en Silver, dat niet minder mag wesen als een quart van een Rijksdaelder; in de betalingen van Koopmanschappen sullen de Kooplieden gehouden zijn voor het tiende deel t'ontfangen Treeren van Tyrol.

V. Ein-

V.

Finalmente rispetto al quinto Cappo circa quelli Mercanti che nel Giro usano il Lapis, & non l'Inchiostro, il che per le falsificationi, è pericoloso; Clementissimamente vogliamo che nell auuenire li Mercanti s'astenghino di scriuer con il Lapis, & sempre comparino in Giro, & notino le partiti nel libro del Giro con l'Inchiostro, & che li medemi alli tempi, & hore debite venghino, & frequentino con loro bilanzi il Giro.

Onde commettiamo al nostro moderno, & à ciascuno futuro Capitano del Paese, all' Adice, & così all' Vicario di Griez, & della Città di Bolgiano, istessamente al Borgo Maestro, & al Senato di detto Luogo, & à tutti gli altri inferiori Magistratti di questa nostra Arciducale contea del Tyrol, che tutti, & ogn' vno deuino mantenire, conseruare, & protegere li più volte nominati Fieranti, e Mercanti di nation Allemana, & Italiana che frequentano le Fiere di Bolgiano, e le frequentaranno nell' auuenire nell' osseruanza dell' accennati Statuti, Priuileggi, & Concessioni, sì come anco nella nostra conferitali renovatione, confermatione, e ratificatione, & in quelli non si molestino, ò aggravino in cont' alcuno, nè permettino che alcun' altro lo facci in modo, ò maniera alcuna sotto pena d'irremissibil nostro castigo che contro chiunque in particolare secondo la qualità del suo misfatto ci reseruiamo. Il che vogliamo seriosamente, & in fede di ciò habbiamo concesso le presenti spedite con la nostra Arciducale sottoscrittione, & appositione del nostro Sigillo.

Date nella nostra Città d'Insprugg il 19. del Mese di Luglio l' Anno doppo la Natiuità di Christo Nostro Signore, e Salvatore 1663.

RE-

V.

Eindelijk ten aenſien van het vijfde Point ontrent de Kooplieden, die in den Swier krijt en geen inct gebruiken, 't welk voor de vervalſingen gevaerlijk is; willen wy ſeer goedertierentlijk, dat in 't toekomende de Kooplieden ſich onthouden van met krijt te ſchrijven, en altijt in den Swier verſchijnen, en de partien aenteeken op het boek van de Swieren met inct, en dat de ſelvige ter behoorlijker tijt en uur komen en verſchijnen met hare balancen in den Swier.

Derhalven bevelen wy aen onſen tegenwoordigen, en aen yder toekomenden Hooftman der Plaets aen den Opſiender, en ſoo ook aen den Vicaris van Griez, en van de Stad van Bolgiano, insgelijks aen den Borgermeeſter, en aen den Raed der geſeide Plaets, en aen alle laeger Magiſtraten van dit ons Aertshertoglijk Graefſchap van Tyrol, dat ſy alle en een yder moeten handhaven, bewaren, en beſchermen de meermael genoemde jaermarkts Handelaren en Kooplieden der Duitſche en Italiaenſche Natien die op de jaermarkten van Bolgiano verkeeren en voor het toekomende daer op ſullen verkeeren, in het naerkomen van de voorgemelde Statuten, Privilegien, en Vergunningen, gelijk noch in onſe haer verleende renovatie, confirmatie, en ratificatie, en dat ſy in de ſelve haer niet moeielijk vallen noch belaſten op eenige wijſe, noch toelaten dat iemand anders het ſelve ſou doen op eenigerhande voet of ſtijl onder onvergeeflijke ſtraf van onſe kaſtyding, die wy in 't particulier tegen yder een aen ons behouden volgens de hoedanigheit van hare miſdaed. 't welk wy ernſtig begeeren, en tot bewijs van 't ſelve hebben wy toegeſtaen deſe tegenwoordige te vervaerdigen met onſe Aertshertoglijke onderteekening, en het aenhangen van Ons Zegel.

Gegeven in Onſe Stad van Inſpruk den 19 der Maend van Julij, op 't jaer na de Geboorte Onſes Heeren en Saligmakers Jeſu Chriſti, 1663.

REGLEMENS
DE LA PLACE
DES CHANGES
DE LA VILLE DE LYON.

Conformes à l'ancien usage, pour obvier à la continuation de divers abus, qui se sont glissez sur ladite Place, tant pour le retardement des payemens, qui doivent estre ponctuels, pour l'honneur & credit du Negoce, que pour les Presentations & Acceptations des Lettres de Change, Virement des Parties, prix des Changes, & autres cas concernans le dit Negoce, lesquels abus, s'il n'y estoit promptement pourveu, feroient à la fin tomber la dite Place dans un desordre entier, au grand prejudice des Marchands & Negocians, & du general de la dite Ville; Proposez par les principaux Negocians de la dite Ville, soubsignez, & consentis par les Prevost des Marchands & Eschevins, Iuges, Gardiens, Conservateurs des Privileges Royaux de ses Foires, pour estre sous le bon plaisir de sa Majeste, Omologuez en son Conseil de Commerce, & en consequence tous Arrests, & Lettres necessaires expediées.

ARTICLE PREMIER.

QUe cy-apres l'ouverture de chàque Payement se fera le premier jour non terié du mois de chacun des quatre Payemens de l'année, sur les deux heures de relevée, par une Assemblée des principaux Negocians de ladite Place, tant Francois qn' Estrangers, en

Reglementen van de Plaets
van
WISSELEN
binnen de Stad van Lyons.

Over een komende met het oud gebruik, om het volherden van verscheide misbruiken tegen te gaen, die ter geseide Plaets zijn ingeslopen, soo wel aengaende 't vertragen der betalingen, die punctueel moeten wesen, om de eere en 't credit van den Koophandel, als voor de Presenteringen en Accepteringen der Wissel-brieven, het Omswieren van Partien, den Prijs der Wisselen, en andere voorvallen tot den Koophandel behoorende, welke misbruiken, indien daer in niet vaerdig voorsien wierd, die geseide plaets souden doen vervallen in een geheele verwerring, tot groot nadeel der Kooplieden en Handelaren, en 't algemeen van de geseide Stad; Voorgestelt door de voornaemste Handelaren der geseide Stad, onderteekent, en toegestemt door den Provoost der Kooplieden en Schepenen, Richters, Opsienders, en Bewaerders over de Koninklijke Privilegien harer jaermarkten, om onder het wel-gevallen van Sijne Majesteit, goet-gekeurt te zijn in sijnen Raed des Koophandels, en in gevolg alle Raeds-besluiten en noodige Brieven daer toe vervaerdigt.

Eersten Artykel.

DAt na desen d'opening van yder betaling geschieden sal op den eersten werkdach van yder Maend wegens de vier betalingen des jaers ontrent twee uuren naer het opgaen der Son, door een Vergadering van de voornaemste Handelaren der geseide Plaets, soo wel Franssen als Uitlanders, in

en presence de Monsieur le Prevost des Marchants ou en son absence, du plus ancien Eschevin, qui seront priez de s'y trouver. En laquelle Assemblée commenceront les Acceptations des Lettres de Change, payables en iceluy, & continueront incessament, à mesure que lesdites Lettres seront presentées, jusques au sixiéme jour dudit mois inclusivement; apres lequel, & iceluy passé, les Porteurs desdites Lettres pourront faire protester, faute d'Acceptation, pendant tout le courant du mois,& en suitte les renvoyer pour en tirer le remboursement, avec les frais du retour.

II.

Que pour faire le compte, & establir le prix des Changes de ladite Place de Lyon avec les Estrangers, il sera fait pareille Assemblée, le troisiéme jour de châcun desdits mois, non ferié, aussi en presence de Monsieur le prevost des Marchands, ou du plus ancien Eschevin.

III.

Que les Acceptations desdites Lettres de Change feront par écrit, dattées, & signées par ceux sur qui elles auront esté tirées, ou par personnes deuëment fondées de procuration, dont la minute demeurera chez le Notaire. Et toutes celles qui seront faites par Facteurs, Commis, & autres non fondez de Procuration, seront nulles, & de nul effet contre celuy sur qui elles auront esté tirées, sauf le recours contre l'Acceptant.

IV.

Que l'entrée & ouverture du Bilan,& Virement de Parties,commencera le sixiéme de châque mois desdits quatre Payemens, non ferié, & continuera jusques an dernier jour desdits mois inclusivement apres lesquels, iceluy passé, il ne sera ancun Virement, ny Escriture, à peine de nullité.

V. Que

tegenwoordigheit van den Heer de Provooſt der Kooplieden, of by ſijn afweſen, d'oudſte Schepen, die verſocht ſullen weſen daer by te komen. In welke Vergadering d'Acceptatien der Wiſſel-brieven ſullen beginnen, daer in te betalen, en ſonder ophouden voortgaen, na de mate dat de geſeide Brieven gepreſenteert ſullen weſen, tot den ſeſden dach der ſelver Maend incluis; naer welken, en den ſelven voorby zijnde, de Brengers der geſeide Brieven ſullen mogen doen proteſteren, by gebrek van Acceptatie, alles geduurende de loopende Maend, en vervolgens die te rug te ſenden om het uitgeſchoten geld weder in te trekken, met de onkoſten van 't Retour.

II.

Dat om de rekening te maken, en den prijs der Wiſſelen van de Plaets Lyons met d'uitheemſche vaſt te ſtellen, aldaer diergelijkke Vergadering gehouden ſal worden, op den derden dach van yder der geſeide maenden, die geen Feeſtdach ſal zijn, ook in tegenwoordigheit van den Heer de Provooſt der Kooplieden, of van den oudſten Schepen.

III.

Dat d'Acceptatien der geſeide Wiſſel brieven ſullen gedaen worden by geſchrift, gedateert en geteekent van de gene op welke ſy getrokken ſullen weſen, of van Perſoonen met behoorlijke volmacht voorſien, welker minute by den Notaris ſal verblijven. En alle die gedaen ſullen weſen van Facteurs, Commiſſariſſen, of andere niet met procuratie voorſien, ſullen nul en van geender waerden weſen tegen den genen op wien ſy getrokken ſullen zijn, behoudens 't Recours van den Acceptant.

IV.

Dat het ingaen en d'opening van de Balance, en het Swieren van Partien, aenvank ſal nemen op den ſeſden van yder Maend der geſeide vier Payementen, de ſelfde geen Feeſtdach zynde, en volherden tot op den laeſten van de geſeide maenden incluis, naer welke, die verloopen zijnde, daer geen Swieren van Partien, noch Schriftuur meer ſal weſen, op pene van nulliteit,

V.

Que l'on entrera pendant lesdits quatre Payemens en la Loge du Change, le matin à dix heures, pour en sortir precisément à onze heures & demie, passé laquelle heure, ne se feront ancunes Escritures, ny Virement de Parties; & pour advertir de ladite heure, on sonnera une cloche.

VI.

Que ceux qui en leurs Achapt de Marchandises auront reservé la faculté de faire escompte, si bon leur semble, seront tenus de l'offrir dés le sixiéme jour du mois de chacun desdits Payements, apres lequel, & iceluy passé, ils ne seront plus recus.

VII.

Que toutes partiez virées seront escrites sur le Bilan par les Proprietaires, ou par leurs Facteurs, ou Agens, qui en seront les porteurs, sans qu'ils puissent estre desavouëz par lesdits Proprietaires; & seront lesdites Escritures aussi bonnes, & valables, que si elles avoient esté par eux-mesmes escrites, & virées.

VIII.

Que tous Viremens de parties seront faits en presence de tous ceux qu'on fait y entrer, ou des porteurs de leurs Bilans, à peine d'en repondre par ceux qui auront fait escrire pour les absens; & ce sur les Bilans, & non en feüilles volantes: Et à l'égard des autres personnes de la Ville, qui ne portent point de Bilan, ils donneront leurs ordres à leurs Debiteurs par Billets, qui leur serviront de décharge du Payement qu'ils feront des parties, au desir de leurs Creanciers: Et pour ceux de dehors, pour lesquels les Courretiers disposent les parties, ils donneront ausdits Courretiers pouvoir suffi-

sant

V.

Dat men geduurende de geſeide vier Payementen in de kamer der Wiſſelen ſal komen, des morgens ten tien uuren precys, om ten half twaelven daer uit te gaen, welke uur voorby zijnde, geen Schriftuuren noch Swieren van Partien meer gemaekt ſullen worden; en om de geſeide uur bekent te maken, ſal men een klok luiden.

VI.

Dat degene die by haer koopen van waren de macht behouden ſullen hebben van de narekening daer van te doen indien 't haer goet-dunkt, ſullen gehouden zijn de ſelve aen te bieden op den ſeſden dach der Maend van yder dier geſeide betalingen, na den welken, en die voorby zijnde, ſy daer toe niet meer ontfangen ſullen worden.

VII.

Dat alle de geſwierde Partien geſchreven moeten zijn op de balance door de eigenaren, of door hare Facteurs, of Agenten, die de brengers daer van ſullen weſen, ſonder dat ſy geweigert mogen worden by de geſeide eigenaren; en de ſelve Schriftuuren ſullen alſoo goet en van waerden weſen, als of ſy by haer ſelfs geſchreven en geſwiert waren.

VIII.

Dat alle Swieringen van Partien gedaen ſullen zijn in tegenwoordigheit van alle de gene die men daer in doet komen, of van de brengers harer Balancen, op pene van daer voor te verantwoorden by die de *ſelve* voor d'afweſende hebben doen ſchrijven; en ſulks op de Balancen, en niet op loſſe bladen: En ten aenſien van andere Perſoonen in de Stad, die geen Balancen brengen, ſullen deſe hare orders geven aen hare Schuldenaers door billetten, die haer ſullen dienen tot ontlaſting van de betalingen welke ſy van de Partien ſullen doen, op het begeeren van die haer gecrediteert hebben: En aengaende die van buiten, voor welke de Loopers de partien ſchikken, ſullen ſy aen de geſeide Loopers genoegſame macht geven, die aen een No-

fant, qui sera remis chez un Notaire, pour la seureté de ceux qui payeront, & pour y avoir recours en cas de besoin.

IX.

Que les Lettres de Change acceptées, payables en Payement, qui n'auront esté payées du tout, ou en partie, pendant iceluy, & jusques au dernier jour du mois inclusivement, seront protestées dans les trois jours suivans, non feriez, sans prejudice de l'Acceptation; & lesdites Lettres, ensemble les Protests envoyés dans un temps suffisant pour pouvoir estre signifiez à tous ceux, & par qui il appartiendra; Scavoir pour toutes les Lettres qui auront esté tirées au dedans du Royaume, dans deux mois; pour celles qui auront esté tirées d'Italie, Suisse, Alemagne, Hollande, Flandres, & Angleterre, dans trois mois, & pour celles d'Espagne, Portugal, Pologne, Suede, & Dannemark, dans six mois du jour & datte des Protests, le tout à peine d'en répondre par le Porteur desdites Lettres.

X.

Que toute Lettre de Change payable esdits Payemens, sera censée payée: Scavoir à l'égard des domiciliez Porteurs de Bilans sur la Place du Change de ladite Ville, dans un an; & pour les autres, dans trois ans apres l'escheance d'icelle, & n'en pourra le Payement estre repeté contre l'Acceptant, si l'on ne justifie de diligences valables contre luy faites dans ledit temps.

XI.

Que si les Estrangers remettent en Comptant, ou en Lettre de Change, apres le dernier jour du mois, on ne sera obligé de les recevoir en l'acquittement de leurs traites faites durant ledit Payement.

XII. Que

taris gelevert sal worden, tot versekering der gener die betaling sullen doen, en om haren toevlucht by noodsakelijkheit daer na te nemen.

IX.

Dat de geaccepteerde Wissel-brieven met geld te betalen, die voor 't geheel, of ten deele niet betaelt sullen wesen, geduurende dat vertragen, en tot op den laesten dach der maend incluis, geprotesteert sullen worden binnen de drie volgende dagen, wanneer daer geen feestdach is, sonder nadeel van d'Acceptatie; en de geseide Brieven, nevens de Protesten gesonden in een genoegsamen tijt om bekent gemaekt te konnen zijn aen alle de gene, en door die dat mag toestaen; Te weten voor alle de Brieven die getrokken sullen zijn binnen dit Koninkryk, in twee maenden; voor die getrokken sullen zijn uit Italien, Switserland, Duitsland, Holland, Vlaenderen, en Engeland in drie maenden, en voor die uit Spaenjen, Portugael, Polen, Sweden, en Denemarken, in ses maenden, na den d ch en datum der Protesten, alles op pene van die te verantwoorden door den Brenger der geseide Brieven.

X.

Dat alle Wissel-brieven te betalen op de geseide betaels-tyden, geacht sullen wesen betaelt te zijn: Te weten aengaende d'inwoonende Brengers der Balancen op de plaets der Wisselen van de geseide Stad, in een jaer; en aengaende d'andere, in drie jaren nae 't verval der selver. en de Betaling sal niet weder ingevordert konnen worden van den Acceptant, indien men de genoegsame vlijttigheden tegen hem gedaen binnen den geseiden tijt niet justifieert.

XI

Doch indien de Vremdelingen Remitteren in gereed geld, of in Wissel-brieven, na den laesten dach der maend, soo sal men niet gehouden wesen het selve aen te nemen tot voldoening van hare handelingen binnen dien tijt van Betaling gesloten.

XII.

Que lors qu'il arrivera une Faillite dans ladite Ville, les Creanciers du Failly, qui se trouveront estre de certaines Provinces du Royaume, ou des Pais Estrangers, dans lesquels, soubs pretexte de Saisie & Transport, & en vertu de leurs pretendus Privileges ou Coustumes, ils s'attribuent une preference sur les effets de leurs Debiteurs faillis, prejudiciable aux autres Creanciers absens & éloigniez, ils y seront traitez de la mesme maniere, & n'enteront en Repartement de effets dudit Failly, qu'aprés que les autres auront êté entierement satisfaits; sans que cette pratique puisse avoir lieu pour les autres Regnicoles, ou Estrangers, lesquels estans recognus pour legitimes Creanciers, seront admis audit Repartement de bonne foy, & avec équité, suivant l'usage ordinaire de ladite Ville, & de la Jurisdiction de la Conservation des Privileges de ses Foires.

XIII.

Que toutes Cessions & Transports sur les effets des Faillis seront nuls, s'ils ne fonts fais dix jours, au moins, avant la Faillite publiquement cognuë; Ne seront neantmoins compris en cét Article les Viremens des parties faits en Bilan, lesquels seront bons & valables, tan que le Fally, ou son Facteur portera son Bilan.

XIV.

Que les Tainturiers, & autres Manufacturiers n'euront privilegies pour les debets, sur les effets & biens des Faillis, que des deux dernieres années; & pour le surplus, entreront dans la distribution, qui en sera faite au sol la livre, avec les autres Creanciers.

XV.

S'il arrive qu'un Mandataire de diverses Let-

XII.

Dat wanneer in de gefeide Stad eenig fallissement sal voorvallen, de Crediteurs van den gefailleerden, die sich bevinden sullen uit sekere Provincien van dit Koninkryk te wesen, of van Uitheemsche Landen, in welke, onder voorgeven van hand-oplegging en Transport, en uit kracht van hare voorgewende Privilegien of Costumen, sy sich toeschrijven een preferentie op d'effecten van hare gefailleerde Debiteuren, tot nadeel van d'andere absente en wyd heen zijnde Crediteuren, sy daer volgens de selfde wijse gehandelt sullen worden, en niet komen in mede te deelen van d'effecten des geseiden gefailleerdens, dan na d'andere volkomen voldaen sullen wesen; sonder dat dese practyke plaets mag hebben ontrent d'andere inwoonders van dit Ryk, of Vremdelingen, die erkent zijnde voor wettige Crediteuren, geadmitteert sullen worden in de selve deeling ter goeder trouw, en met billijkheit, volgens het gewonelijk gebruik van de geseide Stad, en van de jurisdictie over het Bewaren der Privilegien harer jaermarkten.

XIII.

Dat alle Overgevingen en Transporten over d'effecten der gefailleerde van geender waerden sullen wesen, indien sy niet gemaekt sullen zijn, ten minsten, tien dagen voor dat het Failleren opentlijk bekent wierd; Nochtans sullen in desen Artijkel niet vervat zijn de Swieren van partien gedaen in de Balance, die goet en van waerden sullen wesen, soo lang de gefailleerde, of sijn Facteur sijne Balance sal dragen.

XIV.

Dat de Verwers, en andere Handwerkers geene Privilegien sullen hebben voor hare schuld-eissingen, op d'effecten en goederen der Gefailleerden, dan van de twee laeste jaren; en voor het overige, sullen sy komen in d'uitdeeling, die daer van gedaen worden sal tot een stuiver van de gulden, nevens d'andere Crediteuren.

XV.

Indien 't gebeurt dat iemand die 't bevel heeft van ver-

tres de Change acceptées, auſſi Creancier de l'Acceptant, ne reçoive qu'une partie de la ſomme totale, & faſſe dans le temps deu le Proteſt du ſurplus, la compenſation legitime de ſa debte eſtant faite, il ſera obligé de repartir le reſtant à tous ceux qui luy auront fait leſdites remiſes, ou ſol la livre, & à proportion de la ſomme dont un chacun des Remettans ſera Creancier.

XVI.

Tous ceux qui ſeront Porteurs de Procuration generale pour recevoir le payement de Promeſſes, & Lettres de Change, remettront les Orginaux de leur Procuration és mains d'un Notaire, & ſeront leſdits Porteurs de Procuration obligez d'en fournir des expeditions, à leur frais, à ceux qui payeront les ſuſdites Lettres.

XVII.

Toute Procuration pour recevoir payement des Lettres de Change, Promeſſes, Obligations, & autres debtes, n'aura plus de force paſſé une année, ſi ce n'eſt que le temps qu'elle devra durer ſoit preciſement exprimé; auquel cas elle ſervira pour tout le temps qui ſera enoncé en icelle, s'il n'aparoît d'une revocation.

XVIII.

Que les Faillis, & Banqueroutiers, ne pourront entrer en la Loge du Change, ny eſcrire & virer parties, ſi ce n'eſt apres qu'il auront entierement payé leurs Creanciers, & qu'ils en auront fait apparoir. Et pour donner moyen auſdits Faillis de payer leurs Creanciers des effets qu'ils auront à recevoir, ils le pourront faire par Transports, Procurations, ou ordres, à telles perſonnes qu'ils adviſeront leſquels payeront à leur Acquit ce qu'ils ordonneront,

verscheyde geaccepteerde Wissel-brieven, mede Crediteur van d'Acceptant, niet ontfangt dan een gedeelte van de geheele Somme, en in den behoorlijken tijt het Protest ten overvloed doet, de wettige compensatie van sijne schuld gemaekt zijnde, soo sal hy gehouden zijn het restant weder te verdeelen onder alle de gene die hem de geseide remisen gedaen sullen hebben, tot een stuyver van de gulden, en na de proportie van de Somme tot welke yder van de Remittenten Crediteurs sullen wesen.

XVI.

Alle de gene die Brengers sullen zijn van Generale Procuratie om de betaling der Beloften en Wissel-brieven t'ontfangen, sullen de Originelen van hare Procuratie in handen geven van een Notaris, en de geseide Brengers van Procuratie sullen gehouden zijn d'expeditien daer van te verschaffen op hare kosten, aen die de geseide Brieven sullen betalen.

XVII.

Alle Procuratie om betaling t'ontfangen van Wisselbrieven, Beloften, Obligatien en andere schulden, sal geen karcht meer hebben naer 't verloop een jaer, ten ware de tijt die sy moeten dienen precieselijk daer uitgedrukt stont, in welk geval die sullen dienen voor al den tijt daer in aengeteekent, indien 'er niet blijkt van eenige revocatie.

XVIII.

Dat de Gefailleerde en Bonkeroutiers, niet sullen mogen komen in vertrek van de Wisselen, noch partien schrijven noch swieren, dan als sy hare Crediteuren ten vollen sullen betaelt en sulks klaer doen blykken hebben. En om aen de geseide Gefailleerde middel te geven tot het betalen van hare Crediteuren uit d'effecten die sy sullen t'ontfangen hebben, soo sullen sy dat konnen doen door Transporten, Procuratien, of ordres, aen soodanige persoonen als sy geraden vinden, welke betalen sullen op hare Quytancien 't gene sy sullen ordonneren, en genoemt worden voor

haer

& seront nommez pour eux aux parties qui seront passées en escritures.

XIX.

Les Courretiers, ou Agens de Banque & Marchandises de ladite Ville seront nommez par lesdits Prevost de Merchands & Eschevins, entre les mains desquels ils presteront le serment, en la maniere accoustumée, en justifiant par des Attestations des principaux Negocians, en bonne & deüe forme, de leur vie & mœurs, & capacité au fait & exercice de ladite Charge; & seront lesdits Courretiers reduits à un certain nombre, & tel qu'il sera jugé convenable par lesdits Sieurs Prevost des Marchands & Eschevins, sur l'advis desdits Negocians.

XX.

Que tous Banquiers, Porteurs de Bilan, & Marchands en gros negocians sous les Privileges des Foires de Lyon, seront obligez de tenir Livres de Raison en bonne & deüe forme; & tous Marchands, Boutiquiers, & Vendans en détail, des Livres journaux; autrement, en cas de déroute, seront declarez Banqueroutiers frauduleux, & comme tels, condamnez aux peines qu'ils devront encourir en la dite qualité.

XXI.

Que tres-expresses inhibitions & deffences seront faites à toutes personnes, de quelque qualité & condition qu'elles soient, de contrevenir à ce que dessus directement ou indirectement, à peine de trois mille livres d'amende contre châque contrevenant, appliquable, sçavoir le quart à l'Hostel-Dieu du Pont du Rosne, le quart à l'Aumosne Generale, le quart au Denonciateur, & le quart à la reparation de la Lo-

ge

haer aen Partien die in ſchriftuuren gepaſſeert ſullen zijn.

XIX.

De Loopers, of Agenten van dē Bank en koopmanſchappen van de Stad ſullen genoemt worden door de geſeide Provooſt der Kooplieden en Schepenen, in welkers handen ſy den eed ſullen doen, op de gewonelijke wijſe, Juſtificerende door Atteſtatien der voornaemſte Kooplieden, in goede en gewoonelijke forme, haer leven en zeden, en capaciteert in 't bedrijf en oeffening van de geſeide Bediening; en de geſeide Loopers ſullen tot ſeker getal gebragt zijn, en ſoodanigen als bequaem geoirdeelt ſal weſen by de geſeide Heeren Provooſt der Kooplieden en Schepenen, op 't advys van de geſeide Koophandelaren,

XX.

Dat alle Bankhouders, Brengers van Balance, en Kooplieden iu 't gros handelende onder de Privilegien op de jaermarkten van Lyons, verplicht ſullen zijn hare Boekken van Rekening te houden in goede en behoorlijke form; en alle Kooplieden: wijnkkeliers en Uitventers in 't klein, hare journalen; anderſins, in geval van qualijkvaren, ſullen ſy verklaert worden als fraudulente Bankeroutiers, en als ſoodanige gecondemneert in de ſtraffen die haer wegens de geſeide qualiteit op den hals moeten komen.

XXI.

Dat'er ſeer uitdrukkelijke hinderingen en verboden gedaen ſullen zijn aen alle perſoonen, van wat qualiteit of conditie ſy mogen weſen, iets tegen 't gene hier boven te doen directelijk of indirectelijk, op drie-duiſent guldens te verbeuren voor yder hier tegens doende, t'appliceren, namelijk het vierde voor 't Gaſthuis op de Brug over de Rhone, een vierde voor de Generale Aelmoeſſen, een vierde voor den Aenbrenger, en een vierde voor de reparatie van 't huis der Wiſſelen; tot betaling van welke ſy gedwongen ſullen worden

by

ge des Changes; pour le payement de laquelle ils seront contraints par corps, saisie, & vente de leurs biens: Et pour plus exacte observation des presentes, sera permis à l'un desdits Contrevenans de denoncer les autres Contrevenans avec luy, auquel cas il sera déchargé, pour la premiere fois, de payer ladite peine, & aura son droit de denonciation. Et afin que personne n'en puisse ignorer, seront les presentes leuës, & publiées à son de Trompe, & cry public, & affichées au devant de l'Hostel de Ville, en la Place des Changes, & autres lieux accoustumez; Et passé outre pour le tout, non obstant oppositions, ou appellations quelconques, & sans prejudice d'icelles. Signè, Chappuis, Dalichous, Bererd, Hugues Andrè, Mazenod, de Ponsampierre, Thomé, Demadieres, Vacheron, P. Boisse, Jean Mathieu Dupuis, Rondet, Blauf, Malmont, Simonard, B. Jobert, Rigioly, Raffellin, Ceré, Rolland, Debelly, Thomé freres, Delapraye, Dessartines, Jean Beneon, Bay, Blaise Clairet, Perrin, Gaspariny, Vareilles, Philibert & Chappard, P. Borde, Fulquery, Le Roy, Albanel, Ranuier, Bernardin Reynon, Perier & Saladin, Monin, Sabot, Arnaud, Paige, Drivon, Pulligneux, Millotet, Mercier, Alexandre, Jean Juge.

NOUS Prevost des Marchands & Eschevins de la Ville de Lyon, Presidens, Juges, Gardiens, Conservateurs des Privileges Royaux des Foires de ladite Ville; Ayant veu les Reglemens de la Place des Changes, concertez, & proposez par les principaux Negocians de ladite Ville, qui ont signé cydessus, & d'autre part; consentons & approuvons, soubs le bon plaisir de sa Majesté, qu'ils soient exe-

cutez

by den lyve, het beslaen, en verkoopen harer goederen, En tot naeuwkeuriger onderhouding van dese tegenwoordige, sal 't geoorloft zijn aen een van de geseide Overtreders d'andere Overtreders nevens hem aen te brengen, in welk geval hy ontslagen sal zijn voor d'eerstemael, van die boete te betalen, en sijn recht van 't aenbrengen genieten. En ten einde niemand hier van onwetend zy, sullen de tegenwoordige gelesen en gepubliceert worden by 't steken van 't Trompet, en 't publijk uitroepen, en aengeplakt voor 't Stadhuis, aen de plaets der Wisselen, en andere gewonelijke plaetsen; En voortgegaen in alles, niet tegenstaende eenige oppositien of Appellatien, en sonder prejudicie van de selvige. Geteekent, Chappius, Dalichous, Bererd, Hugues Andrè, Mazenod, de Ponsampierre, Thomé, Demadieres Vacheron, P. Boisse, Jean Mathieu Dupuis, Rondet, Blauf, Malmont, Simonard, B. Jobert, Regioly, Raffellin, Ceré, Rolland, Debelly, Thomé gebroederen, Delapraye, Dessartines, Jeau Beneon, Bay, Blaise Clairet, Perrin, Gaspariny, Vareilles' Philibert en Chappard, P. Borde, Fulquery, le Roy, Albanel, Ranuier, Bernardin Reynon, Perier en Saladin, Monin, Sabot, Arnaud, Paige, Drivon, Pulligneux, Millotet, Mercier, Alexandre, Jean Juge.

Wy Provoost der Kooplieden, en Schepenen der Stad Lyons, Presidenten, Richters, Gardiaens, Bewaerders der Koninklijke Privilegien over de jaermarkten van de geseide Stad; Gesien hebbende de Reglementen van de Plaets der Wisselen, beraemt en opgestelt door de voornaemste Kooplieden der geseide Stad, die hier boven en elders haer handteeken gestelt hebben, staen toe en keuren voor goet, onder het welbehagen van Sijne Majesteit; dat sy geexecuteert worden volgens hare form en teneur; en tot dien einde voor goet gekeurt allesins waer het noodig sal zijn, en Sijne Majesteit sal behagen sulks t'ordonneren. Tot betuiging van

cutez selon leur forme & teneur; Et pour cét effet, Omologuez par tout où besoin sera & ou il plaira à sa Majesté de l'ordonner. En témoin dequoy, Nous Paul Mascranni, Escuyer, Seigneur de la Verriere, Prevost des Marchands, Francois Savaron, Conseiller, Secretaire du Roy & de ses Finances, Antoine Bellet, André Falconet, Seigneur de Saint Hervais, Conseiller & Medicin ordinaire du Roy, aggregé au College de Lyon, & Estienne Berton, Seigneur de Flacé, de Villards, & de Nequedois, Conseiller du Roy en ses Conseils, & en la Seneschaussée & Siege presidial dudit Lyon, Eschevins susdits; Avons fait expedier ces presentes, icelles signées, fait contresigner par le Commis au Secretariat, & sceller des Armes de ladite Ville, & Communauté, le 2. jour du mois pe Juin 1667. Signé Mascranny, Savaron, Antoine Bellet, Falconet, & Berton; & au dessous, par Ordonnance du Consulat. Signé Renaud; avec Paraphes.

Expedié & delivré la presente Grosse, en consequence de l'Arrest du Conseil de cé jourd'huy 7. Iuillet 1667. qui Omologue le present Reglement, pour estre mis soubs le contreseel dudit Arrest.

Collationné BERRYER.

EXTRAIT des REGISTRES. *du Conseil d'Estat.*

SUr ce qui à esté remonstré au Roy en son Conseil, par les Marchands trafiquans de la Ville de Lyon; Que depuis quelque temps, il s'est glissé beaucoup d'abus, & un mauvais usage pour l'Acceptation, Cautionnement, & Protest des Lettres de Change, & pour les Privileges qui

't welk, wy Paul Mascranni, Schildknape, Heer van la Verrire, Provoost der Kooplieden, Francois Savaron, Raedsheer, Geheimschryver des Koninks en van sijne Financien, Antoine Bellet, Andre Falconet, Heer van St. Hervais, Raedsheer en Ordinair Medecyn des Koninks, bygevoegde tot het Collegie van Lyons, en Estienne Berton, Heer van Flacé, van Villards, en van Nequedois, Raedsheer des Koninks in Sijne Raeds-vergaderingen, en in de Bailliuage en het Presidiael Gestoelte van Lyons voorschreven, Schepenen voornoemt; Hebben dese tegenwoordige doen vervaerdigen, de selve gezegelt, doen tegen zegelen by den Commissaris op de Secretarie, en zegelen met de Wapenen van de geseide Stad en Gemeenschap, den 2. dach der Maend van Juny, 1667. Geteekent Mascranny, Savaron, Antoine Bellet, Falconet, en Berton; en daer onder, door order van 't Borgemeesterschap Geteekent Renaud; met paraphuren.

De tegenwoordige Grosse vervaerdigt en uitgegeven, in gevolg van 't Besluit des Raeds, desen 7 van July 1667: die het tegenwoordig Reglement goetkeurt, om gestelt te worden onder het tegen-zegel van 't geseit Besluit.

Gecollationeert BERRYER.

EXTRACT

uit de Registers van den Raed van State.

OVer 't gene aen de Kouink in Sijnen Raed is vertoont door de kooplieden handelende in de Stad van Lyons: Dat sedert eenigen tijt vele misverstanden zijn ingeslopen, en een quaet gebruik wegens het Accepteren, Borg-stellen, en Protesteren over de Wissel-brieven, en wegens de Privilegien aen de Handelaren binnen de geseide Stad toegestaen, ontrent de Betalingen op de vier jaermerkten

qui sont attribuez aux Negotians de ladite Ville; pour les payemens des quatre Foires d'icelle; Ce qui pourra causer un prejudice notable au Commerce, s'il n'y est promptement remedié par un Reglement authorisé par sa Maj., & qui se puisse executer, tant par ceux de ladite Ville, que par tous Marchands François, & Estrangers, & autres personnes. Sur quoy ils auroient arresté à la Loge du Change de ladite Ville de Lyon, vingt-un Articles des choses principales, sur lesquels ils croyent qu'il est besoin de prononcer, qui ont esté communiquez à aucuns des principaux Marchands de la Ville de Paris, & des autres Villes du Royaume. Et sa Maj. desirant pourvoir, & remedier aux inconveniens qui en peuvent arriver, elle auroit fait examiner lesdits Articles en son dit Conseil Royal du Commerce, Et sur le tout, Ouy le rapport du Sieur Colbert, Conseiller audit Conseil, & Controlleur general des Finances: Sa Majesté en Son Conseil Royal, a omologué & omologue lesdits Articles, en forme de Reglement arrestez par les Marchands de ladite Ville de Lyon: Ordonne sa Maj. qu'ils seront executez selon leur forme & teneur, sur les peines portées par iceux: Enjoint sa Maj. aux Prevost des Marchands, Eschevins, & Juges Conservateurs des Privileges de ladite Ville, d'y tenir la main, & empescher les Contraventiones qui y pourroient estre apportees, à peine d'en répondre en leurs propres & privez noms; Nonobstant les Declarations, Arrests, & Ordonnances qui pourroient avoir esté faites au contraire, ausquelles sa Maj. à derogé & deroge, pour ce regard seulement. Et sera le present Arrest leu, publié, & affiché par tout où besoin

van de selve; 't gene merkelijk nadeel in de koophandel sou konnen veroirsaken, indien daer tegen niet vaerdig voorsien wierd door een Reglement geauthoriseert by Sijne Majesteit, en dat geexecuteert worden mag, soo wel by die van de geseide Stad, als by alle de Kooplieden Franssen en Uitlanders, en andere Persoonen. Waer over sy opgestelt hadden in de plaets der Wisselen, binnen de geseide Stad van Lyons, een-en-twintig Artijkelen van de voornaemste saken, over welke sy geloofden dat het noodig is uitspraek te doen, die gecommuniceert zijn geweest aen eenige der voornaemste Kooplieden binnen de Stad van Parijs, en van andere Steden des Koninkrijks. En Sijne Majesteit wenschende te voorsien en te remedieren d'onheilen die daer uit mogten komen, had de geseide Artijkelen doen overwegen in Sijnen Raed des koophandels, en boven alles gehoort het rapport van den Heer Colbert, Raedsheer in den geseiden Raed, en Controolleur Generael van Sijne Financien: Sijne Majesteit en Sijnen Koninklijken Raed heeft de geseide Artijkelen goet-gekeurt en keurt de selve goet, by forme van Reglement vastgestelt door de Kooplieden der geseide Stad Lyons: en Ordonneert Sijne Maj. dat sy geexecuteert sullen worden volgens h re form en inhout op de straffen in de selve vermeld: Sijne Maj. beveelt de Provoosten der Kooplieden, Schepenen, en Richters Bewaerders van de Privilegien der geseide Stad, daer de hand aen te houden, en de Contraventien te verhinderen die daer tegens gedaen mogten worden, op pene van daer voor te antwoorden in hare eigene en bysondere namen; Niet tegen-staende de Declaratien, Arresten, en Ordonnantien die in tegendeel gemaekt mogten zyn, welke Sijne Maj. heeft afgeschaft en afschaft,. alleen op dit insicht. En het tegenwoordig Arrest sal gelesen, gepubliceert, en aengeplakt worden over al waer het noodig sal zijn, en geexecuteert, niet tegenstaende eenige oppositien, Appellatien, en andere verhinderingen, om welke sulks niet uitgestelt worden sal, en tot desen einde sullen alle noodige Brieven vervaerdigt, en gezegelt worden.

besoin sera,& executé nonobstant oppositions, appellations & autres empeschemens, pour lesquels ne sera differé, & pour cét effet, seront toutes Lettres necessaires expediées, & scellées.

Fait au Conseil d'Estat du Roy, tenu à Compiegne le 7. jour de Juillet 1667.

Collationné BERRYER.

LOuis par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre. A nos chers & bien amez, les Prevost des Marchands & Eschevins, Præsidens, Juges, Gardiens, Conservateurs des Privileges des Foires de nostre bonne Ville de Lyon, salut; Suivant l'Arrest ce jourd'huy donné en nostre Conseil Royal, Nous avons omologué & omologons par ces presentes, les Articles en forme de Reglement, arrestez par les principaux Marchans negocians de ladite Ville, cy avec ledit Arrest attaché sous le contreseel de nostre Chancellerie. A ces causes, nous vous mandons & enjoignons de tenir la main, à ce qu'ils soient executez selon leur forme & teneur, & empescher les Contraventions qui y pourroient estre apportées, à peine d'en répondre en vos propres & privez noms, nonobstant les Declarations, Arrests, & Ordonnances que nous pourrions avoir faites au contraire, ausquelles nous avons derogé & derogeons, pour ce regard: Commandons au premier des Huissiers de nos conseils, ou autre nostre Huissier, ou Sergent sur ce requis, de faire pour l'execution dudit Arrest, toutes Significations, Actes, & Exploits, requis & necessaires, sans autre permission, nonobstant oppositions, appellations, & autres empeschemens, pour lesquels ne sera differé: Voulons que ledit Arrest soit leu, publié, & affiché par tout où besoin sera, & qu'aux Copies d'iceluy, & des presentes collation-

nées

Gedaen in den Raed van State des Koninks gehouden tot Compiegnie den 7. dach van July, 1667.

Gecollationeert BERRYER.

LOdewijck by der Gratien Godts Koninck van Vranckrijk en van Navarre. Aen onse lieve en wel beminde, de Provooft der Kooplieden en Schepenen, Presidenten, Richters, Gardiaens, Bewaerders der Privilegien over de jaermarkten binnen onse goede Stad van Lyons, Salut; Volgens het Arrest huiden gegeven in onsen Koninklijken Raed, hebben wy goetgekeurt en keuren voor goet by dese tegenwoordige, d'Artykelen by form van Reglement, vastgestelt door de voornaemste kooplieden handelende binnen de geseide Stad, hier met het geseide Arrest aengehecht onder het tegenzegel van onse Cancelerie. Om dese oirsaken bevelen en belasten wy u, de hand daer aen te houden, dat sy geexecuteert mogen worden volgens haer form en inhouden, en de Contraventien te verhinderen die daer tegens gedaen mogten zijn, op pene van daer voor te verantwoorden in uwe eigene en bysondere namen, niet tegenstaende de Declaratien, Arresten, en Ordonnantien die wy in tegendeel gemaekt mogten hebben, welke wy afgeschaft hebben en afschaffen, op dit insicht: Bevelen aen den eersten Deurwaerder van onse Raeds-vergaderingen, of anderen onsen Deurwaerder of Sergent hier toe versocht, tot d'executie van dit geseit Arrest, alle vereischte en noodige Aenkundingen, Acten, en Exploiten te doen, sonder andere permissie, niet tegenstaende Oppositien, Appellatien, en andere verhinderingen, om welke dit niet uitgestelt worden sal: willen dat het geseit Arrest gelesen, afgekundigt en aen geplakt zy allesins waer het noodig sal wesen, en dat aen de Copien des selfs, en der tegenwoordige gecollationneert door een van onse lieve getrouwe Raedsheer en Geheemschrijver, geloof zy gegeven, als aen d'Originale, Want sulks is ons welbehagen.

nées par l'vn de nos ames & feaux Conſeiller & Secretaire, foy ſoit adiouſtée, comme aux Originaux, CAR TEL EST NOSTRE PLAISIR. Donné à Compiegne le 7. jour de Juillet, l'an de grace 1667. Et de noſtre regne le 25. Signé, PAR LE ROY EN SON CONSEIL,

BERRYER.

Et ſeellé du grand ſceau de cire jaune, ſur ſimple queüe, & contreſeellé du petit ſeel de meſme cire.

Collationné aux Orgnaux par moy Conſeiller, Secretaire du Roy & de ſes Finançes.

Gegeven tot Compiegne den 7. dach van July, des jaers van genade 1667. En onses Koninkrijks het 25. Geteekent, WEGENS DE KONINK IN SYNEN RAED.

BERRYER.

En gezegelt met het groot zegel van rooden Wassche, met een enkele staert, tegengezegelt met het klein zegel van 't selfde wasch.

Gecollationneert met de Originelen door my Raedsheer, Geheimschrijver des Koninks en van sijne Financien.

ORDONNANCES DE LOUIS XIV.

Roy de France & de Navarre.

Sur le Commerce des Negotians & Marchands.

Données à S. Germain en Laye au mois de Mars 1673.

LOuis par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre, A tous presens & à venir salut. Comme le Commerce est la source de l'abondance publique & de la richesse des particuliers, Nous avons depuis plusieurs années appliqué nos soins pour le rendre florissant dans nostre Royaume. C'est ce qui Nous à porté premierement à eriger parmi nos sujets plusieurs Compagnies, par le moyen desquelles ils tirent presentement des païs les plus éloignez ce qu'ils n'avoient auparavant que par l'entremise des autres Nations. C'est ce qui Nous a engagé ensuite à faire construire & armer grand nombre de vaisseaux pour l'avancement de la navigation, & à employer la force de nos armes par mer & par terre pour en maintenir la seureté. Ces établissemens ayant eu tout le succés que Nous en attendions ; Nous avons crû estre obligez de pourvoir à leur deurée par des Reglements capables d'asseurer parmi les Negocians la bonne foy contre la fraude, & de prevenir les obstacles qui les détournent de leur employ par la longueur des procés, & consomment en frais le plus liquide de ce qu'ils ont acquis.

A ces

ORDONNANTIEN VAN LODEWYCK DE XIV.

Konink van Vrankryk en van Navarre.

Wegens den Handel der Negotianten en Kooplieden,

Gegeven tot St.Germain in Laye op de maend van Maert 1673.

LOdewijck by der Gracien Godts Konink van Vrankrijk en van Navarre, allen tegenwoordigen en toekomenden *Salut.* Gelijk de Koophandel de bron is der welvaert voort gemeen, en der rijkdom voor particulieren, soo hebben wy sedert vele jaren onse sorgen aengewend om de selve in ons Koninkrijk voorspoedig bloeiende te maken. Dit is dat ons heeft gedreven, eerst om onder onse onderdanen verscheide Compagnien op te richten, door middel van welke sy tegenwoordig trekken uit verre gelegen Landen 't gene sy te voren niet hadden dan door het toedoen van andere Natien. Dit heeft ons vervolgens vervoert tot een groot getal schepen te doen aenbouwen en uitrusten om de Zeevaert te bevorderen, en de macht van onse wapenen aen te leggen ter zee en te lande om de versekertheit daer van te handhaven. Dese voornemens al 'tgeluk gehad hebbende dat wy daer van wenschten, soo hebben wy ons verplicht geloost tot hare geduursaemheit te versorgen door Reglementen, om onder de Negocianten het goet geloof vast te stellen tegen 't bedrog, en de hinderpalen daer in voor te komen, die de selve aftrekken van hare besigheit, door de lankheit der processen, en het gereedste van 't gene sy bekomen hebben in onkosten door te brengen.

om

A ces causes, de l'avis de nostre Conseil, & de nostre certaine science, pleine puissance & autorité Royale; Nous avons dit, declaré, & ordonné, disons, declarons, ordonnons & Nous plaist ce qui en suit.

TITRE PREMIER.

Des Apprentifs, Negocians, Marchands, tant en gros qu'en détail.

ARTICLE PREMIER.

ES lieux où il y a maistrise de Marchands, les Apprentifs Marchands seront tenus d'accomplir le temps porté par les Statuts: neantmoins les Enfans de Marchands seront reputez avoir fait leur apprentissage, lors qu'ils auront demeuré actuellement en la maison de leur pere ou de leur mere, faissant profession de la mesme marchandise, jusques à dix-sept ans accomplis.

II.

Celui qui aura fait son apprentissage, sera tenu de demeurer encore autant de temps chez son maître, ou un autre Marchand de pareille profession; ce qui aura lieu pareillement à l'egard des fils de Maîtres.

III.

Aucun ne sera receu Marchand qu'ils n'ait vingt ans accomplis, & ne rapporte le brevet & les certificats d'apprentissage & du service fait depuis. Et en cas que le contenu és certificats ne fust veritable, l'Aspirant sera décheu de la maîtrise; le Maître d'apprentissage qui aura donné son certificat, condamné en cinq cens livres d'amende, & les autres Certificateurs chacun en trois cens livres.

IV. L'As-

Om deſe redenen, met het Advys van Onſen Raed, en onſe ſekere wetenſchap, volle macht en Koninklijk geſag, hebben wy geſeit, verklaert en geordonneert, ſeggen, verklaren, ordonneren en is ons welbehagen 't gene volgt.

EERSTE TYTEL.

Van de Leerlingen, Negocianten, Kooplieden, ſoo wel in 't groot als in 't klein.

Eerſten Artykel.

IN de plaetſen waer de koophandel onderweſen word' ſullen de Leerlingen der Kooplieden gehouden zijn den tijt te voldoen by de Statuten geſtelt: niet te min ſullen de kinderen der Kooplieden geacht worden haer leer-tijt voldaen te hebben, wanneer ſy in der daed gewoont ſullen hebben binnen het huis van haer Vader of van haer Moeder, ſich in ſulken koopmanſchap oeffenende, tot hare ſeventien jaren vervult zijn.

II.

Die ſijn leer-tijt voldaen ſal hebben, ſal gehouden zijn noch ſoo veel tijts te verblijven by ſijn Meeſter of een ander Koopman van diergelijkke profeſſie, 't welk inſgelijks plaets hebben ſal ten aenſien van de ſonen der Meeſteren.

III.

Niemand ſal voor Koopman aengenomen worden ten zy die ſijne twintig jaren vervult heeft, en daer van den brief en certificatien brengt van leering en van den dienſt naderhand gedaen. En in geval der inhoud van de certificatien niet waerachtig mogt weſen; ſal de Verſoekker vervallen zijn van ſijne leering; de Leermeeſter die ſijne certificatie gegeven heeft, gecondemneert in vijf hondert guldens boete, en d'andere Verſekeraers yder in drie hondert guldens.

IV. Die

IV.

L'Aspirant à la Maîtrise sera interrogé sur les Livres & Registres à partie double & à partie simple, sur les Lettres & Billets de Change, sur les Regles d'Arithmetique, sur la partie d'Aune, sur la Livre & poids de Marc, sur les Mesures & les qualitez de la Marchandise, autant qu'il conviendra pour le Commerce dont il entend se mesler.

V.

Defendons aux particuliers & aux Communautez prendre ni reçevoir des Aspirans aucuns presens pour leur reception, ni autres droits que ceux qui sont portez par les Statuts, sous quelque pretexte que ce puisse estre, à peine d'amende, qui ne pourra estre moindre de cent livres. Defendons aussi à l'Aspirant de faire aucun festin, à peine de nullité de sa reception.

VI.

Tous Negotians & Marchands en gros ou en détail; comme aussi les Banquiers, seront reputez majeurs pour le fait de leur Commerce & Banque, sans qu'ils puissent estre restituez sous pretexte de minorite.

VII.

Les Marchands en gros & en detail, & les Maçons, Charpentiers, Couvreurs, Serruriers, Vitriers, Plombiers, Paveurs, & autres de pareille qualité, seront tenus de demander payement dans l'an apres la delivrance.

VIII.

L'Action sera intentée dans six mois pour marchandise & denrées venduës en detail par Boulangers, Pastissiers, Bouchers, Rotissieurs, Cuisiniers, Coüturiers, Passementiers, Selliers, Bourreliers & autres semblables.

IX. Vou-

IV.

Die versoekt Meester te worden sal men ondervragen over de Boekken en Registers met dubbelde, en met enkelde partien, over de Brieven en Ceedelen van Wissel, over de Regelen der Cijffer-konst, over de partie van d'elle, over het Pond en 't gewicht van 't Mark, over de maten en de hoedanigheden der koopmanschappen, voor soo veel daer sal vereiseht zijn tot den Koophandel waer mede hy sich meent te bemoeien.

V.

Wy verbieden aen de particulieren, en aen de Gemeenschappen, van de versoekkers eenige geschenkken te nemen of t' ontfangen om aengenomen te worden, noch eenige andere rechten als die in de Staturen vervat staen, onder wat voorgeven het sou mogen wesen, op pene van boete, die niet minder kan zijn als van hondert guldens. Wy verbieden ook aen den versoekker eenig gastmael aen te richten, op pene van nulliteit ontrent sijn aennemen.

VI.

Alle Handelaren en kooplieden in 't groot of in 't klein; gelijk ook de Bankhouders, sullen geacht worden meerder-jarigte zijn in de saek van hare koophandel en Bank, sonder dat sy herstelt mogen worden onder voorgeven van minderjarigheit.

VII.

De Kooplieden in 't groot en in 't klein, en de Metsers, Timmerlieden, Dekkers, Slootmakers, Glasenmakers, Lootgieters, Vloerders, en andere van gelijkke qualiteit, sullen gehouden zijn betaling te eisschen binnen 't jaer na de levering.

VIII.

De actie sal ingevordert worden binnen ses maenden, voor koopmanschap en waren in't klein verkocht door Bakkers, Pastey-bakkers, Slagers, Braders, Koks, Kleer-makers, Passement-werkkers, Zadelmakers, Tuigwerkkers en andere diergelijkke.

IX. Wy

IX.

Voulons le contenu es deux Articles cy-dessus avoir lieu, encore qu'il y eust eu continuation de fourniture ou d'ouvrage; si ce n'est qu'avant l'année ou les six mois, il y eust un compte arresté, sommation ou interpellation judiciare, cedule, obligation, ou contract.

X.

Pourront neantmoins les Marchands & Ouvriers déferer le serment à ceux ausquels la fourniture aura esté faite, les assigner, & les faire interroger. Et à l'égard de Veuves, Tuteurs de leurs enfans, Heritiers & ayans cause, leur faire declarer s'ils sçavent qua la chose est deuë encore que l'année ou les six moins soient expirez.

XI.

Tous negocians & Marchands, tant en gros qu'en détail, auront chacun à leur égard des aunes ferrées par les deux bouts & marquées, ou des poids & mesures étallonnées. Leur défendons de s'en servir d'autres, à peine de faux, & de cent cinquante livres d'amende.

TITRE II.

des Agens de Banque, & Courtiers.

ARTICLE I.

DEfendons aux Agens de Banque & de Change, de faire le Change ou tenir Banque pour leur compte particulier, sons leur nom ou sous des noms interposez, directement ou indirectement, à peine de privation de leurs charges, & de quinze cens livres d'amende.

II.

Ne pourront aussi les Courtiers de Marchandise

IX.

Wy willen dat den inhoud der twee voorgaende Artijkelen plaets ſou hebben, ofſchoon in dat werkken of leveren mag voortgegaen zijn; ten ware voor het jaer of de ſes maenden daer een rekening geſloten mogt weſen, of dachvaerdig of roepen voor den Richter, handſchrift, obligatie, of contract.

X.

Nochtans ſullen de kooplieden en Handwerkkers den eed mogen eiſſchen van de gene aen welke de levering gedaen weſen ſal, de ſelve aſſigneren, en doen ondervragen En ten aenſien van de Weduwen, Voogden over hare kinderen, Erfgenamen, en recht hebbende; haer te doen verklaren of ſy weten dat de ſchuld goet zy, of ſchoon het jaer of de ſes maenden mogten verloopen weſen.

XI

Alle Handelaren en Kooplieden, ſoo wel in 't groot als in 't klein, ſullen, yder voor ſich, ellen aen beide einden hebben met yſer beſlagen, en wel geteekent, of ge-ykte gewichten en maten. Wy verbieden haer andere te gebruiken, op pene van bedrog, en van honderd en vyftig guldens boete.

II. TYTEL.

Van d'Agenten van Bank, en van Makelaers.

Artykel I.

WY verbieden d'Agenten van Bank en van Wiſſel, Wiſſel te ſluiten of Bank te houden voor haer eigen rekening, onder haren naem of onder geſuppoſeerde namen, directelijk of indirectelijk, op pene van haer ampt te verlieſen, en van vyftien hondert guldens boete.

II.

De Maeckelaers der Kooplieden ſullen oock

dise en faire aucun trafic pour leur compte, ni tenir quaisse chez eux, ou signer des Lettres de Change par aval. Pourront neantmoins certifier que la signature des Lettres de Change est veritable.

III.

Ceux qui auront obtenu des Lettres de repy, fait Contract d'atermoiement, ou fait fallite, ne pourront estre Agens de Change ou de Banque, ou Courtiers de Marchandise.

TITRE III.

Des Livres & Registres des Negotians, Marchands & Banquiers.

ARTICLE I.

LEs Negocians & Marchands tant en gros qu'en détail auront un livre qui contiendra tout leur Negoce, leurs lettres de Change, leurs debtes actives & passives; & les deniers employez à la dépense de leur maison.

II.

Les Agens de Change & de Banque tiendront un Livre journal, dans lequel seront inserées toutes les parties par eux negociées, pour y avoir recours en cas de contestation.

III.

Les Livres des Negocians & Marchands tant en gros qu'en détail, seront signez sur le premier & dernier feüillet, par l'un des Consuls dans les Villes où il y a jurisdiction Consulaire; & dans les autres, par le Maire ou l'un des Echevins, sans frais ni droits, & les feüillets paraphez & cottez par premier & dernier, de la main de ceux qui auront esté commis par les Consuls ou Maire & Echevins dont sera fait mention au premier feuillet.

IV.

Les Livres des Agens de Change & de Banque

qu

niet vermogen eenigen handel te dryven voor hare rekening, noch kasse tot harent te houden, noch Wissel-brieven door last te tekenen. Nochtans sullen sy mogen certificeren dat de teekening der Wissel-brieven waerachtig zy.

III.

Die Brieven van Respijt verkregen, Contract van uitstel tot sekeren tijt gesloten, of bankeroet gemaekt hebben, sullen geen Agenten van Wissel of van Bank, of Makelaers van Koopmanschap mogen wesen.

III. TYTEL.

Van de Boekken en Registers der Handelaren, Kooplieden en Bankhouders.

Artykel I.

DE Handelaren en Kooplieden soo wel in 't groot als in 't klein, sullen een Boek hebben dat al haren koophandel vervat, met hare Wissel-brieven en hare dadelijke en lijdelijke schulden; en de gelden uitgeschoten tot de onkosten van hare huishouding.

II.

D'Agenten van Wissel en van Bank sullen een dachboek houden waer in geteekent sullen zijn alle de partien door haer gesloten, om tot de selve toevlucht te nemen in geval van geschil.

III.

De Boekken der Handelaren en Kooplieden soo wel in 't groot als 't klein, sullen geteekent zijn op het het eerste en laeste blad, by een van de Consuls in de Steden daer Consulaire jurisdictie is; en in d'andere, by de Maire of een der Schepenen, sonder onkosten noch gerechtigheden, en de bladen gemerkt en gerand van het eerste tot het laeste, door de hand der gener die gecommitteert sullen geweest zijn door de Consuls of Maire en Schepenen, die op 't eerste blad vermelt sullen staen.

IV.

De Boekken der Agenten der Wissel en van Bank sullen gerand, geteekent en gemerkt zijn by een der

que seront cottez, signez & paraphez par l'un de
Consuls sur chaque feuillet, & mention sera faite
dans le premier, du nom de l'Agent de Change
ou de Banque; de la qualité du Livre, s'il doit ser-
vir de Iournal ou pour la quaisse; & si c'est le pre-
mier, second ou autre, dont sera fait mention
sur le Registre du Greffe de la Iurisdiction Con-
sulaire, ou de l'Hostel de Ville.

V.

Les Livres Iournaux seront écrits d'une mesme
suite par ordre de date sans aucun blanc, arrestez
en chaque Chapitre & à la fin; & ne sera rien écri
aux marges.

XI.

Tous Negocians, Marchands & agens de Chan-
ge & de Banque, seront tenus dans six mois aprés
la publication de nostre presente Ordonnance, de
faire de nouveaux Livres Iournaux & Registres
signez, cottez & paraphez suivant qu'il est cy
dessus ordonné, dans lesquels ils pourront si bon
leur semble porter les Extraits de leurs ancien
Livres.

VII.

Tous Negocians & Marchans tant en gro
qu'en détail, mettront en Liasse les Lettres mis-
sives qu'ils recevront, & en Registre la copie de
celles qu'ils écriront.

VIII.

Seront aussi tenus tous les Marchands de fai-
re dans le mesme délay de six mois inventaire
sous leur sein de tous leurs effets mobiliers & im-
mobiliers, & de leur debtes actives & passives;
lequel sera recollé & renouvellé de deux ans en
deux ans.

IX.

La representation ou communication de
Li

Consuls op yder blad, en op het eerste sal de naem des Agents van Wissel of van Bank staen vermelt; met de qualiteit des Boeks, of het moet dienen voor journael of voor kas-boek; en of dat het eerste, tweede of een ander zy, waer van gewag sal gemaekt worden in 't Register der Griffie van de jurisdictitie des Consuls, of van 't 't Stadhuis.

V.

De Journael-boekken sullen aen malkander volgende geschreven zijn na de ordre des datums sonder eenig wit, gearresteert by yder Hooftdeel en in 't einde; en op de kant sal niets geschreven wesen.

VI.

Alle Handelaren, Kooplieden en Agenten van Wissel en van Bank, sullen gehouden zijn binnen ses maenden na de publicatie van onse tegenwoordige Ordonnantie, nieuwe journael-Boekken en Registers te maken, geteekent, gerand en gemerkt volgens 't gene hier boven geordonneert is, in welke sy, indien 't haer goet-dunkt, d'extracten sullen mogen overbrengen uit hare oude boekken.

VII.

Alle Handelaren en Kooplieden soo wel in 't groot als in 't klein, sullen aen Liassen de Brieven hangen die sy sullen ontfangen, en in een Register de copien van die sy sullen schrijven,

VIII.

Alle Kooplieden sullen ook gehouden wesen binnen 't selve verloop van ses maenden, een inventaris te maken by haer selven van alle hare effecten roerende en onroerende, en van hare active en passive schulden, die gerecolleert en vernieuwt sal worden van twee jaren tot twee jaren.

IX.

De representatie of communicatie van de journael-

Livres Journaux, Regiſtres, ou Inventaires, ne pourra eſtre requiſe ni ordonnée en Juſtice, ſinon pour ſucceſſion, communauté & partage de ſocieté en cas de faillite.

X.

Au cas neantmoins qu'un Negociant ou un Marchand vouluſt ſe ſervir de ſes Livres journaux, & Regiſtres, ou que la partie offriſt d'y ajoûter foy, la repreſentation pourra eſtre ordonnée pour en extraire ce qui concernera le differend.

TITRE IV.

Des Societez.

ARTICLE I.

TOute Societé generale ou en commendite ſera redigée par écrit ou pardevant Notaires, ou ſous ſignature privée, & ne ſera recuë aucune preuve par témoins, contre & outre le contenu en l'acte de ſocieté, ni ſur ce qui ſeroit allegué avoir eſté dit, avant, lors ou depuis l'acte, encore qu'il s'agiſt d'une ſomme ou valeur moindre de cent livres.

II.

L'extraict des Societés entre Marchands & Negocians, tant en gros qu'en détail, ſera regiſtré au Greffe de la Juriſdiction Conſulaire, s'il y en a, ſinon en celui de l'Hôtel commun de la Ville, & s'il n'y en a point, au Greffe de nos Juges des lieux ou de ceux des Seigneurs; & l'extrait inſeré dans un tableau expoſé en lieu public; le tout à peine de nullité des Actes & Contracts paſſez, tant entre les Aſſociez qu'avec leur creanciers & ayans cauſe.

III.

Aucun Extraict de Societé ne ſera en regiſtre

nael-boeken, Registeren, of Inventarissen, sal niet versocht noch geordonneert konnen worden in justitie, dan om erffenis, gemeenschap en verdeeling van Maetschappy in geval van faillissement.

X.

Indien nochtans een Handelaer of Koopman sich wilde bedienen van sijne journael-boekken, en Rigisters, of dat partie sich aenbood daer aen te willen houden, sal de representatie geordonneert konnen worden om daer uit te trekken 't gene dat geschil sal betreffen.

IV. TYTEL.

Van de Maetschappyen.

Eersten Artykel.

ALle Maetschappy, algemeen, of in bysonderen Koophandel, sal by geschrift gestelt worden of voor een Notaris, of onder private handteekening; en daer van sal bewijs aengenomen zijn door getuigen, tegen en buiten den inhoud van d'Acte van Maetschappy, noch over 't gene mogt bygebragt zijn geseit te wesen voor, wanneer, na dat d'acte gemaekt is, of schoon daer mogt te doen zijn om een somme of waerdie van minder als hondert guldens.

II

Het Extract van de Maetschappijen tusschen Kooplieden en Handelaren, soo wel ik 't groot als in 't klein, sal geregisteert zijn in de Griffie van de jurisdictie des Consuls, indien sy daer is, anders in die van 't Stadhuis der Plaets, en soo daer geen is, in de Griffie van onse Richters der plaetsen of in die der Heeren; en het Extract voorgestelt op een tafereel in een publijke plaets; alles op pene van nullireit der Acten en Contracten gesloten soo wel onder de Geassocieerde als met hare Crediteuren en haer recht hebbende.

III.

Geen Extract van Maerschappy sal daer in

ſtré, s'il n'eſt ſigné ou des Aſſociez, oud eceux qui auront ſouffert la Societé, & ne contient les noms, ſurnoms, qualitez & demeure des Aſſociez, & les clauſes extraordinaires, s'il y en a, pour la ſignature des Actes, le temps auquel elle doit commencer & finir; & ne ſera reputée continuée, s'il n'y en a un acte par écrit, pareillement enregiſtré & affiché.

IV.

Tous actes portant changemens d'Aſſociez, nouvelles ſtipulations ou clauſes pour la ſignature ſeront enregiſtrez & publiez, & n'auront lieu que du jour de la publication.

V.

Ne ſera pris par les Greffiers pour l'enregiſtrement de la Societé & la tranſcription dans le tableau, que cinq ſols; & pour chaque Extrait qu'il en delivrera, trois ſols.

VI.

Les Societez n'auront effet à l'égard des Aſſociez, leurs Veuves & Heretiers, Creanciers & ayans cauſe, que du jour qu'elles auront eſté regiſtrées, & publiées au Greffe du domicile de tous les Contractans, & du lieu où ils auront magazin.

VII.

Tous Aſſociez ſeront obligez ſolidairement aux debtes de la Societé, encore qu'il n'y en ait qu'un qui ait ſigné; au cas qu'il ait ſigné pour la compagnie & non autrement.

VIII.

Les Aſſociez en commendite ne ſeront obligez que juſques à la concurrence de leur part.

IX.

Toute Societé contiendra la clauſe de ſe ſoûmettre aux Arbitres pour les conteſtations qui ſur-

geregisteert worden, ten zy dat geteekent is van de Geassocieerde, of van de gene die de Maetschappy toegestaen sullen hebben, en indien het niet vervat de namen, toenamen, qualiteiten en woonplaetsen der Geassocieerde, en de extraordinaire clausulen, soo die daer in zijn, tot d'onderteekening der Acten, den tijt op welken die moet beginnen en eindigen; en sy sal niet geacht worden gecontinueert te zijn, ten zy daer van een schriftelijke Acte is, insgelijks geregistreert en aengeslagen.

IV.

Alle Acten medebrengende verandering van Geassocieerde, nieuwe stipulatien of clausulen tot onderteekening sullen geregistreert en gepubliceert wesen, en geen stant grypen als van den dach der publicatie.

V.

Van de Griffiers sal voor het registreren van de Maetschappy en het overschrijven op het tafereel niets ontfangen worden, dan vijf stuivers; en voor yder Extract dat sy daer van sullen uitgeven, drie stuivers.

VI.

De Maetschappyen sullen geen effect nemen ten aensien van de Geassocieerde, hare Weduwen en Erfgenamen, Crediteuren en haer recht hebbende, als van den dach dat sy geregistreert en gepubliceert sullen wesen ter Griffie van de woonplaets van alle de Contractanten, en ter plaets waer sy pakhuis sullen houden.

VII.

Alle Geassocieerde sullen gehouden zijn voor 't geheel in alle de schulden van de Maetschappy, ofschoon daer maer een mag getekent hebben; in geval hy getekent heeft voor de Maetschappy, en niet anders.

VIII.

De Geassocieerde in bysondere Koophandel sullen niet gehouden zijn als tot de concurrentie van haer aendeel.

IX.

Alle de Maetschappy sal de clausule hebben van sich t'onderwerpen aen Arbiters ontrent de geschillen

furviendront entre les associez ; & encore que la clause fust omise, un des Associez en pourra nommer, ce que les autres seront tenus de faire : sinon en sera nommé par le Juge pour ceux qui en feront refus.

X.

Voulons aussi qu'en cas de decés ou de longue absence d'un des Arbiters, les Associez en nomment d'autres : sinon il en sera pourveu par le Juge pour les refusans.

XI.

En cas que les Arbitres soient partagez en opinions, ils pourront convenir de Surarbitre sans le consentement de parties ; & s'ils n'en conviennent, il en sera nommé un par le Juge.

XII.

Les Arbitres pourront juger sur les pieces & memoires qui leur seront remis, sans aucune formalité de Justice, non obstant l'absence de quelqu'une des parties.

XIII.

Les Sentences arbitrales entre Associez pour Negoce, Marchandise ou Banque, seront homologuées en la Jurisdiction Consulaire, s'il y en a : sinon ès Sieges ordinaires de nos Juges, ou de ceux des Seigneurs.

XIV.

Tout ce que dessus aura lieu à l'egard des Veuves, Heritiers, & ayans cause des Associez.

die onder de Geassocieerde sullen rijsen ; en of schoon die clausule was uitgelaten, soo sal een der Geassocieerde mogen seggen, wat d'andere sullen gehouden zijn te doen ; anders sal dat geseit worden door den Richter voor die sich daer in sullen weigerig toonen,

X.

Wy willen ook dat in geval van 't overlyden of het lang afwesen van een der Arbiters, de Geassocieerde in sijn plaets een ander sullen noemen ; anders sal by den Richter tegen de weigerende daer in voorsien worden,

IX.

In geval d'Arbiters in hare gevoelens verdeelt sullen zijn, soo mogen sy t'samen verstaen tot een Oppersegsman buiten het toestemmen van partien ; en indien sy daer in niet over een komen, sal die by den Richter genoemt worden.

XII.

De Segsmannen sullen mogen oirdeelen over de stukken en memorien haer ter hand gestelt ; sonder eenige formaliteit van Justitie, niet tegenstaende d'absente van een der partien.

XIII.

D'Arbitrale vonnissen onder de Geassocieerde over de Negocie, Koophandel of Bank, sullen goetgekeurt worden in de Consulaire jurisdictie, als daer een is: soo niet in de gewonelijke Gerichts-bankken onser Richteren, of in die der Heeren.

XIV.

Alle het gene hier boven staet sal kracht hebben ten aensien van de Weduwen, Erfgenamen, en het recht hebbende der Bondgenoten.

V, TY.

TITRE V.

Des Lettres & billets de Change, & promesses d'en fournier.

ARTICLE I.

LEs Lettres de Change contiendront sommairement le nom de ceux ausquels le contenu devra être payé, le temps du payement, le nom de celuy qui en a donné la valeur; & si elle a esté receuë en deniers, marchandise, ou autres effets.

II.

Toutes Lettres de Change seront acceptées par écrit purement & simplement. Abrogeons l'usage de les accepter verbalement, ou par ces mots: *Veu sans accepter*; ou, *j'Accepte pour répondre à temps*; & toutes autres acceptations sous condition, lesquelles passeront pour refus: & pourront les Lettres estre protestées.

III.

En cas de Protest de la Lettre de Change, elle pourra estre acquiteé par tout autre que celuy sur qui elle aura esté tirée; & au moyen du payement il demeurera subrogé en tous les droits du porteur de la Lettre, quoy qu'il n'en ait point de transport, subrogation, ni ordre.

IV.

Les porteurs de Lettres qui auront esté acceptées, ou dont le payement échet à jour certain seront tenus de les faire payer, ou protester dans dix jour aprés celuy de l'écheance.

V.

Les usances pour le payement des lettres seront de trente jours, encore que les mois ayent plus ou moins de jours.

VI. Dans

V. TYTEL.

Van de Brieven en ceedelen van Wissel, en van de beloften om die te verschaffen.

Eersten Artykel.

DE Wissel-brieven, sullen sommierlijk den naem vervatten aen welke den inhoud sal moeten betaelt wesen, den tijt der betaling, den naem des genen die de waerdie daer toe sal gegeven hebben; en of die ontfangen is in geld, Koopmanschap of andere effecten.

II.

Alle Wisselbrieven sullen by geschrift puur en eenvoudig geaccepteert zijn. Wy vernietigen 't gebruik van die t' accepteeren met woorden, of met te seggen; *Gesien sonder t'accepteren*; of *ik accepteer ter tyt daer op te antwoorden*; en alle andere acceptatien onder conditien, die voor weigering sullen passeren; en die Brieven sullen geprotestert mogen worden.

III.

In geval van Protest over de Wissel-brief, sal die mogen voldaen zijn door wien het mag wesen buiten den genen op wien sy getrokken is; en by middel van betaling sal die blijven in alle de rechten van die den Brief heeft gebracht, ofschoon hy geen transport, subrogatie, noch ordre daer toe mag hebben.

IV.

De Brengers der Brieven die geaccepteert zijn, en waer van de betaling op sekeren dach vervalt, sullen gehouden wesen die te doen betalen, of te protesteren binnen tien dagen na den verval-tijt.

V.

De Usancen voor de betaling der brieven sullen van dertig dagen wesen, of schoon de maend meer of minder dagen mag hebben.

VI. Bin-

VI.

Dans les dix jours acquis pour le temps du Proteſt, ſeront compris ceux de l'écheance & du Proteſt, des Dimanches, & des feſtes, meſme de ſolemnelles.

VII.

N'entendons rien innover à Reglement du ſecond jour de Juin mil ſix cens ſoxiante-ſept pour les acceptions, les payemens & autres diſpoſitions concernant le Commerce dans noſtre ville de Lyon.

VIII.

Les Proteſts ne pourront eſtre faits que par deux Notaires, ou un Notaire & deux témoins, ou par un Huiſſier ou Sergent, meſme de la Iuſtice Conſulaire, avec deux Recors ; & contiendront le nom & le domicile des Teſmoins ou Recors.

IX.

Dans l'acte de Proteſt les Lettres de Change ſeront tranſcrites avec les ordres, & les réponſes, s'il y en a ; & la copie du tout ſignée ſera laiſſée à la partie, à peine de faux, & des dommages & intereſts.

X.

Le Proteſt ne pourra eſtre ſupplée par aucun autre acte.

XI.

Apres le Proteſt celui, qui aura accepté la lettre, pourra eſtre pourſuivi à la requeſte de celuy qui en ſera porteur.

XII.

Les porteurs pourront auſſi par la permiſſion du juge ſaiſir les effets de ceux qui auront tiré ou endoſſé les Lettres, encore qu'elles ayent eſté acceptées ; meſme les effets de ceux ſur leſquels elles

VI.

Binnen de ses dagen bestemt voor den tijt van 't Protest, sullen vervat zyn die van den verval-tijt en van 't Protest, van Sondagen, en van Feestdagen, selfs van Hoogtijden.

VII.

Wy verstaen niets te vernieuwen in 't Reglement van den tweeden dach van Juny duisent ses-houdert seven en festig, aengaende d'acceptatien, de betalingen, en andere dispositien rakende den Koophandel in onse Stad van Lyons.

VIII.

De Protesten sullen niet mogen gedaen zijn dan by twee Notarissen, of een Notaris en twee getuigen, of door een Bode of Sergent, selfs van de Consulaire Jurisdictie, met twee Bystanders; en sullen in houden den naem en de woonplaets der Getuigen of Bystanders.

IX.

In d'Acte van 't Protest sullen de Wissel-brieven overgeschreven zijn met de orders, en de antwoorden, soo men die heeft; en de copie van alles onderteekent sal aen partie gelaten worden, op pene van valsch, en van schaden en interesten.

X.

Het Protest sal niet vervult konnen worden door eenige andere Acte.

XI.

Naer het Protest sal hy die den brief geaccepteert heeft, vervolgt konnen worden op 't versoek van die de Brenger daer van sal wesen.

XII.

De brengers sullen ook door verlof van den Richter de hand mogen leggen op d'effecten der gener die de Brieven getrokken of geindosseert sullen hebben, ofschoon die geaccepteert zijn geweest; selfs d'effecten der

les aurout esté tirées; en cas qu'ils les ayent acceptées.

XIII.

Ceux qui auront tiré ou endossé des Lettres, seront poursuivis en garantie dans la quinzaine, s'ils sont domiciliez dans la distance de dix lieuës, & au delà, à raison d'un jour pour cinq lieuës, sans distinction du ressort des Parlements; sçavoir pour les personnes domiciliées dans nostre Royaume: Et hors iceluy les delais seront de deux mois pour les personnes domiciliées en Angleterre, Flandre, ou Hollande; de trois mois pour l'Italie, l'Allemagne, & les Cantons Suisses; de quatre mois pour l'Espagne; de six pour le Portugal, la Suede & le Danemaak.

XIV.

Les delais cy-dessus seront comptez du lendemain des Protests jusques au jour de l'action en garantie inclusivement, sans distinction de Dimanches & jours de Festes.

XV.

Aprés les delais cy-dessus les porteurs des Lettres seront non-recevables dans leur action en garantie, & toute autre demande contre les tireurs & endosseurs.

XVI.

Les tireurs ou endosseurs des Lettres seront tenus de prouver en cas de denegation, que ceux sur quil elles estoient tirées, leur estoient redevables, ou avoient provision au temps qu'elles ont deu estre protestées; sinon ils seront tenus de les garantir.

XVII.

Si depuis le temps reglé pour le Protest les tireurs ou endosseurs ont receu la valeur en argent

der gener op welke sy zijn getrokken, in geval sy die geaccepteert hebben.

XIII.

Sy die de Brieven getrokken of geindosseert sullen hebben, mogen vervolgt zijn tot Guarantie binnen de veertien dagen, indien sy haer woonplaets tien mylen van daer hebben, en noch verder, na rekening van vijf mijlen voor een dach, sonder onderscheid van de gerichtsdwang der Parlementen; te weten voor persoonen in ons Koninkrijk woonachtig: En buiten het selve sullen de uitstellen wesen van twee maenden voor persoonen wonende in Engeland, Vlaenderen, of Holland; van drie maenden voor Italien, Duitsland, en de Switsersche Contons; van vier maenden voor Spanjen; van ses voor Portugael, Sweden en Denemarken.

XIV.

De uitstellens hier boven sullen gerekent worden van den volgenden dach na de Protesten tot op den dach van d'Actie tot Guarantie incluis sonder onderscheid van Sondagen en Feest-dagen.

XX.

Na de uitstellen hier voren sullen de brengers der Brieven niet ontfankelijk zijn in hare Actie tot Guarantie, en alle andere eisschen tegen de trekkers of indosseerders.

XVI.

De trekkers of indosseerders der Brieven sullen gehouden zijn in geval van weigering, te bewijsen, dat sy op welke sy getrokken zijn, haer schuldig waren, of provisie hadden ter tijt sy hadden moeten geprotesteert worden; anders sullen sy gehouden wesen die te Guaranderen.

XVII.

Indien sedert den gereguleerden tijt voor het Protest de trekkers of indosseerders de waerde hebben ontfangen in geld, in koopmanschap, voor rekening, compen-

 satie,

gent ou marchandiſe, par comte, compenſation, ou autrement, ils ſeront auſſi tenus de la garantie.

XVIII.

La lettre payable à un particulier, non au porteur, ou à ordre, eſtant adhirée, le payement en pourra eſtre pourſuivi & fait en vertu d'une ſeconde lettre, ſans donner caution, & faiſant mention que c'eſt une ſeconde lettre, & que la premiere ou autre precedente demeurera nulle.

XIX.

Au cas que la Lettre adhitée ſoit payable au porteur, ou à ordre, le payement n'en ſera fait que par ordonnance du Juge, & en baillant caution de garentir le payement qui en ſera fait.

XX.

Les cautions baillées pous l'evenement des Lettres de Change ſeront deſchargées de plein droit ſans qu'il ſoit beſoin d'aucun Jugement, procedure, ou ſommation, s'il n'en eſt fait aucune demande pendant trois ans, à compter du jour des dernieres pourſuites.

XXI.

Les Lettres ou Billets de Change ſeront reputez acquittez apréz cincq ans de ceſſation de demande & pourſuites, à compter du lendemain de l'echeance ou du Proteſt, ou de la derniere pourſuite. Neanmoins les pretendus debiteurs ſeront tenus d'affirmer, s'ils en ſont requis, qu'ils ne ſont plus redevables; & leurs veuves, heritiers, ou ayans cauſe; qu'ils eſtiment de bonne foy qu'ils n'eſt plus rien deu.

XXII.

Le contenu és deux Articles cy-deſſus aura lieu à l'égard des mineurs & des abſens.

XXIII. Le

sâtie, of andersins, soo sullen sy aen de Guarantie gehouden wesen.

XVIII.

De brief die betaelt worden moet aen een particulier, en niet aen den brenger, of aen ordre, weck-gebleven zijnde, soo sal de betaling daer van ingevordert konnen worden uit kracht van een tweeden brief, sonder cautie te geven, en meldende dat het een tweede brief is, en dat de eerste of d'andere voorgaende nul sal blijven.

XIX.

In geval de wech-gebleven brief te betaelen is aen den brenger, of ordre, soo sal de betaling daer van niet gedaen worden als door ordonnantie des Richters, en met cautie te stellen van de betaling te Guaranderen die daer van sal geschied zijn.

XX.

De cautien gegeven voor den uitslag der Wissel-brieven sullen ontslagen worden voor 't vol gericht sonder dat'er eenig ander gerichts-saek, procedure, of vermaning noodig is, indien daer van geen eisch is gedaen binnen drie jaren, te rekenen van den dach der laeste invorderingen.

XXI.

De Brieven of Ceedelen van Wissel sullen geacht worden voldaen te wesen na vijf jaren van 't ophouden der eisschen en invorderingen, te rekenen 's anderdaegs naer 't verval of Protest, of van de laeste invordering. Niet te min sullen de gepretendeerde Debiteurs gehouden zijn te bevestigen, dat sy niet aengesproken, en niet meer schuldig zijn; als ook hare weduwen, erfgenamen, of recht hebbende, dat sy ter goeder trouw achten daer van niets meer schuldig te wesen.

XXII.

Het inhouden van dese twee bovenstaende Artijkeen sal plaets hebben ten aensien van minderjarigen en absenten.

XXIII.

Les ſignatures au dos des Lettres de Change ne ſerviront que d'endoſſement, & non d'ordre, s'il n'eſt daté, & ne contient le nom de celui qui a payé la valeur en argent, marchandiſe, ou autrement.

XXIV.

Les Lettres de change endoſſées dans les formes preſcrites par l'Article precedent, appartiendront à celuy du nom dequel l'ordre ſera rempli, ſans qu'il ait beſoin de tranſport, ni de ſignification.

XXV.

Au cas que l'endoſſement ne ſoit pas dans les formes cy-deſſus, les Lettres ſeront reputées appartenir à celui qui les aura endoſſées; & pourront eſtre ſaiſies par ſes creanciers, & compenſées par ſes redevables.

XXVI.

Défendons d'antidater les ordres, à peine de faux.

XXVII.

Aucun Billet ne ſera reputé Billet de Change, ſi ce n'eſt pour Lettres de Change qui auront eſté fournies, ou qui le devront eſtre.

XXVIII.

Les Billets pour Lettres de Change fournies feront mention de celuy ſur qui elles auront eſté tirées, qui en aura payé la valeur, & ſi le payement a eſté fait en deniers, marchandiſe, ou autres effets, à peine de nullité.

XXIX.

Les Billets pour Lettres de Change à fournir feront mention du lieu où elles ſeront tirées, & ſi la valeur en a eſté receuë, & de quelles perſonnes, auſſi à peine de nullité.

XXX.

XXIII.

De signaturen of den dos der Wissel-brieven sullen niet dienen als tot indossering, en niet tot order, indien het niet gedateert is, en niet inhoud des naem des genen die de waerdige in geld, koopmanschap, of anders betaelt heeft.

XXIV.

De Wissel-brieven geindosseert op de formen voorschreven door den voorgaenden Artijkel, sullen aen hem behooren met den naem van welken de order vervult sal zijn, sonder dat hy transport noch aenschrijving noodig heeft.

XXV.

In geval d'indossering niet zy op de formen als hier boven, soo sullen de brieven geacht worden hem toe te komen die de selve geindosseert heeft; en sullen konnen beslagen worden door sijne Crediteuren, en gecompenseert door die hem schuldig zijn.

XXVI.

Wy verbieden d'orders vroeger te dateren, op pene van valsheit.

XXVII.

Eenig Ceedel sal geen Ceedel van Wissel geacht wezen, als om Wissel-brieven die gefourneert zijn geweest, of noch moeten zijn.

XXVIII.

De Ceedelen voor gefourneerde Wissel-brieven sullen den genen noemen op wien sy getrokken geweest zijn, die de waerdie daer van sal betaelt hebben, en of de betaling daer van is geschied in geld, koopmanschap, of andere effecten, op pene van nulliteit.

XXIX.

De Cedeelen voor Wissel-brieven die gefourneert moeten zijn sullen de plaets inhouden op welke sy zijn getrokken geweest, en of de waerdie is ontfangen, en van wat persoonen, op pene van nulliteit.

XXX.

Les Billets de Change payables à un particulier y nommé, ne seront reputez appartenir à autre, encore qu'il y eust un transport signifié, s'ils ne sont payables au porteur, ou à ordre.

XXXI.

Le porteur d'un Billet negocié sera tenu de faire ses deligences contre le debiteur dans dix jours, s'ils est pour valeur receué en deniers, ou en lettres de change qui auront esté fournies, ou qui le devront estre; & dans trois mois, s'il est pour marchandise, ou autres effets. Et seront les delais comptez du lendemain de lescheance, iceluy compris.

XXXII.

A faute du payement du contenu dans un Billet de Change, le porteur fera signifier ses diligences à celuy qui aura signé le Billet ou l'ordre; & l'assignation en garantie sera donnée dans les delais cy-dessus prescrits pour les lettres de Change.

XXXIII.

Ceux qui auront mis leur aval sur des lettres de Change, sur des promesses d'en fournir, sur des ordres, ou des acceptations, sur des Billets de Change, ou autres actes de pareille qualité concernant le Commerce, seront tenus solidairement avec les tireurs, prometteurs, endosseurs & accepteurs, encore qu'il n'en soit pas fait mention dans l'aval.

XXX.

De Ceedelen van Wissel aen een particulier te betalen die daer in genoemt is, sullen geacht worden iemand anders toe te komen, of schoon daer van een transport was aengekundigt, ten zy die te betalen staen aen den brenger, of aen ordre.

XXXI.

De brenger van een genegotieert Ceedel sal gehouden zijn sijne naerstigheden aen te wenden tegen den Debiteur binnen tien dagen, indien het is voor waerdie ontfangen in geld, of in gefourneerde Wissel-brieven, of die gefourneert moesten wesen, en binnen drie maenden, indien het is in koopmanschap, of andere effecten. En de dilayen sullen gerekent worden van den anderen dach nae 't verval, die selfde daer in vervat.

XXXII.

By gebrek van betaling wegens den inhoud over een Ceedel van Wissel, sal de brenger sijne vlijtigheden doen bekent maken aen den genen die dat Ceedel of ordre geteekent sal hebben; en d'assignatie tot Guarantie sal gegeven zijn binnen de dilayen hier boven gestelt voor de Brieven van Wissel.

XXXIII.

Sy die hare korting gestelt sullen hebben, op Wissel-brieven, op de beloften van die te fourneren, op de orders, of op d'acceptatien, de Ceedelen van Wissel of andere acten van gelijkken aert rakende den Koophandel, sullen in 't geheel gehouden wesen met de trekkers, belovers, indosseerders, en accepteerders, of schoon daer van geen mentie gemaekt is in de korting.

TITRE VI.

Des interests du Change & Rechange.

ARTICLE I.

DEfendons aux Negocians, Marchands, & à tous autres, de comprendre l'interest avec le principal, dans les Lettres ou Billets de Change, ou aucun autre acte.

II.

Les Negocians, Marchands, & aucun autre, ne pourront prendre l'interest d'interest sous quelque pretext que ce soit.

III.

Le prix du Change sera reglé, suivant le cours du lieu où la lettre sera tirée, eu égard à celuy où la remise sera faite.

IV.

Ne sera deu aucun Rechange pour le retour des lettres, s'il n'est justifié par pieces valables, qu'il a esté pris de l'argent dans le lieu auquel la lettre aura esté tirée : sinon le Rechange ne sera que pour la restitution du Change avec l'interest, les frais du Protest, & du voyage, s'il en a esté fait, apres l'affirmation en Justice.

V.

La Lettre de Change mesme payable au porteur, ou à ordre, estant protestée, le Rechange ne sera deu par celui qui l'aura tirée, que pour le lieu où là remise aura esté faite, & non pour les autres lieux où elle aura esté negociée : sauf à se pourvoir par le porteur contre les endosseurs, pour le payement du Rechange des lieux où elle aura esté negociée suivant leur ordre.

VI.

VI. TYTEL.

Over de intereſten van Wiſſel en Wederwiſſel.

Eerſten Artykel.

WY verbieden de Negocianten, Kooplieden en alle andere, den intereſt met het principael te vervatten, in de Brieven of Ceedelen van Wiſſel, of in eenige andere Acte.

II.

De Negocianten, Kooplieden, en iemand anders, ſullen geen intereſt van intereſt mogen nemen, onder wat voorgeven het weſen mogt.

III.

De prijs van de Willel ſal gereguleert zijn, volgens den loop van de plaets waer de brief ſal getrokken weſen; inſicht genomen zijnde op die waer de remiſe gedaen ſal zijn.

IV.

Men ſal geen Tegenwiſlel ſchuldig weſen voor het wederkeeren der brieven, indien dat niet gejuſtificeert word door genoegſame ſtukken, dat het geld ontfangen is ter plaets waer de brief getrokken ſal zijn: anders ſal de Tegenwiſſel alleen dienen tot het wedergeven des Wiſſels met den intereſt, de onkoſten van 't Proteſt, en van de reiſe, indien de ſelve gedaen is na d'affirmatie in Rechten.

V.

De Wiſſel-brief, ſelfs te betalen aen den brenger, of ordre, geproteſteert zijnde, ſal hy die de ſelve getrokken heeft geen Tegenwiſſel ſchuldig weſen, als voor de plaets op welke die remiſe ſal zijn gedaen, en niet voor d'andere plaetſen waer ſy genegocieert weſen ſal: behoudens ſich te voorſien door den brenger tegen d'indoſſeurs, tot de betaling des Tegenwiſſels der plaetſen waer ſy genegocieert weſen ſal volgens hare ordre.

VI.

Le Rechanse sera deu par le tireur des lettres negociées, pour les lieux où le pouvoir de negocier est donné par les lettres, & pour tous les autres, si le pouvoir de negocier est indefini, & pour tous les lieux.

VII.

L'Interest du principal & du Change sera deu du jour du Protest, encore qu'il n'ait esté demandé en justice. Celuy de Rechange, des frais du Protest & du voyage, ne sera deu que du jour de la demande.

VIII.

Aucun prest ne sera fait sous gage, qu'il n'y en ait un Acte pardevant Notaire, dont sera retenu minnute, & qui contiendra la somme prestée, & les gages qui auront esté délivrez, à peine de restitution des gages, à laquelle le presteur sera contraint par corps, sans qu'il puisse pretendre de privilege sur le gages, sauf à exercer ses autres actions.

IX.

Les gages qui ne pourront estre exprimez dans l'obligation, seront enoncez dans une facture ou inventaire, dont sera fait mention dans l'obligation; & la facture ou inventaire contiendront la quantité, qualité, poids, & mesure des marchandises ou autres effets donnez en gage, sous les peines portées par l'Article precedent.

TITRE

VI.

Den Tegenwissel sal de trekker der genegocieerde brieven schuldig wesen, voor de plaetsen waer de macht om te negocieren door de brieven gegeven is, en voor alle andere, indien de macht om te negocieren onbepaelt is, en voor alle plaetsen.

VII.

D'Interest van 't principael en van de Wissel sal men schuldig wesen van den dach aen van 't Protest, of schoon die in Rechten niet is geeischt. Die des Tegenwissels, der onkosten van 't Protest en van de reise, sal men niet schuldig zijn als van den dach dat die word afgevordert.

VIII.

Geen leening sal onder pand geschieden, of daer van moet een Acte zijn voor Notaris, waer van de minute bewaert worden sal; en die sal inhouden de geleende somme, en de panden daer voor gelevert, op pene van de panden weder te geven, waer toe den uitleender by den lijve gedwongen sal zijn, sonder daer by eenig voorrecht op die panden mag pretenderen, behalven sijne andere actien in te vorderen.

IX.

De panden die in d'Obligatie niet sullen konnen uitgedrukt zijn, sullen verklaert worden in een Factuur of Inventaris, waer van in d'Obligatie sal gewag gemaekt wesen; en de Factuur of Inventaris sal inhouden de hoeveelheit, hoedanigheit, gewicht, en mate der koopmanschappen of andere effecten tot pand gegeven, onder de pene in den voorgaenden Artijkel vervat.

VII.

TITRE VII.

Des Contraintes par corps.

ARTICLE I.

CEux qui auront ſigné des lettres ou Billets de Change, pourront eſtre contraints par corps; enſemble ceux qui auront mis leur aval; qui auront promis d'en fournir, avec remiſe de place en place; qui auront fait des promeſſes pour Lettres de Change à eux fournies, ou qui le devront eſtre, entre tous Negocians ou Marchands qui auront ſigné des Billets pour valeur receue comptant, ou en marchandiſe, ſoit qu'ils doivent eſtre acquitez à un particulier y nommé, ou à ſon ordre, ou au porteur.

II.

Les meſmes Contraintes auront lieu pour l'execution des Contracts maritimes, groſſes aventures, chartes parties, ventes & achats de Vaiſſeaux, pour le fret & le naulage.

TITRE VIII.

Des Separations de biens.

ARTICLE I.

DAns les lieux où la communauté de biens d'entre mari & femme eſt établie par la Coûtume ou par l'Uſage, la clauſe qui y dérogera dans les contracts de mariage des Marchands groſſiers où détailleurs, & des Banquiers, ſera publiée à l'audience de la Juriſdiction Conſulaire, s'il y en a; ſinon dans l'aſſemblée de Hoſtel commun des villes; & inſerée dans un tableau expoſé en lieu public à peine de nullité: & la clauſe n'aura lieu, que du jour qu'elle aura eſté publiée & enregiſtrée.

II. Vou-

VII. TYTEL.

Van het dwijngen by den Lyve.

Artykel 1.

DIe Brieven of Ceedelen van Wissel geteekent sullen hebben, sullen by den Lijve mogen gedwongen worden; nevens de gene die hare korting daer op gestelt hebben; belooft hebben de selve te fourneren, met te remitteren van plaets tot plaets; die beloften gedaen sullen hebben voor de Wissel-brieven aen haer gefourneert, of die dat sullen moeten zijn, onder alle Handelaren of Kooplieden die Ceedelen sullen geteekent hebben voor ontfangen waerdie in gereeden gelde, of in koopmanschap, het zy daer van quitancie gegeven moet worden van een particulier daer in genoemt, of door sijn ordre, of aen den brenger.

II.

Het selfde dwijngen sal plaets hebben tot executie van Zee-Contracten, groote avontuuren, certe-partien, verkoopingen en koopingen van Schepen, voor de onkosten en vracht-gelden.

VIII. TYTEL.

Van Scheidingen der Goederen.

Artijkel 1.

IN de plaetsen waer gemeenschap is van goederen tusschen man en vrouw vast-gestelt door de Gewoonte of door 't Gebruik, sal de Clausule die daer tegen gaet in de Houwelijks-Contracten tusschen Groote of mindere Kooplieden, en Bankhouders; gepubliceert worden voor de Bank van 't Gericht des Consuls, soo daer een is; soo niet, in de vergadering van 't gemeen Stadhuis der plaetsen; en gestelt op een papier, in een openbare plaets geplakt, op pene van nulliteit: en die Clausule sal geen plaets hebben, als van den dach dat sy afgekundigt en geregistreert wesen sal.

II. Wy

II.

Voulons le mesme estre observé entre les Negocians & Marchands, tant en gros qu'en détail, & Banquiers, pour les Separations de biens d'entre mari & femme, outre les autres formalitez en tel cas requises.

TITRE IX.

Des Defenses & Lettres de Repy.

ARTICLE I.

AUcun Negociant, Marchand ou Banquier, ne pourra obtenir des Défenses generales de le contraindre, ou Lettres de Repy, qu'il n'ait mis au Greffe de la Jurisdiction dans laquelle des détenses ou l'enterinement des Lettres devront este poursuivis, de la Jurisdicti- on Consulaire, s'il y en a, ou de l'Hostel commun de la ville, un état certifié de tous ses effets, tant meubles qu'immeubles, & de ses dettes; & qu'il n'ait representé à ses Creanciers, ou à ceux qui seront par eux commis, s'ils le requierent, ses Livres & Registres, dont il sera tenu d'attacher le Certificat sous le contreseel de Lettres.

II.

Au cas que l'Etat se trouve frauduleux, ceux qui auront obtenu des Lettres ou des Defenses, en seront décheus, encore qu'elles ayent esté enterinées, ou accordées contradictoirement; & le Demandeur ne pourra plus en obtenir d'antres, ni estre receu au benefice de Cession.

II.

Wy willen dat het selve onderhouden sal worden tusschen de Handelaren en Kooplieden, soo wel in 't groot als in 't klein, en de Bankhouders, wegens de Scheidingen van goederen tusschen man en vrouw; behalven d'andere formaliteiten in soodanigen geval vereischt.

IX TYTEL.

Van de Verbiedingen en Brieven van Respijt.

Artykel I.

Enig Handelaer, Koopman of Bankhouder, sal geen Generale Verbiedingen van hem by den lijve te dwijngen, of Brieven van Respijt konnen verkrijgen, ten zy hy heeft ingelevert ter Griffie van 't Gericht voor 't welk de Verbiedingen of de stanthouding der Brieven versocht moeten zijn, van 't Consuls Gericht, soo daer een is, of voor 't gemeen Stadhuis der plaetsen, een gecertifieerden staet van alle sijne effecten, soo wel roerende als onroerende, en van sijne schulden, en ten zy hy vertoont sal hebben aen sijne Crediteuren, of aen de gene die van haer gecommitteerd zijn, soo sy 't vereisschen, sijne Boekken en Registers, waer aen hy gehouden sal zijn het Certificat te hechten, onder het tegen-zegel der Brieven.

II.

In geval dien Staet bedrieglijk gevonden word sullen sy die de Brieven of Verbiedingen verkregen hebben, daer van vervallen zijn, of schoon sy voor goet verklaert, of onwedersprekelijk toestaen mogten wesen; en de Versoekker sal geen andere meer konnen verkrijgen; noch ontfangen worden in het beneficie van Cessie.

III. De

III.

Les Défenſes generales & les Lettres de Répy ſeront ſignifiées dans huitaine aux Creanciers, & autres intereſſez qui ſeront ſur lès lieux : & n'auront effet qu'à legard de ceux auſquels la ſignification en aura eſté faite.

IV.

Ceux qui auront obtenu des Défenſes generales, ou des Lettres de Repy, ne pourront payer ou préferer aucun Creancier au prejudice des autres, à peine de décheoir des Lettres & Défenſes.

V.

Voulons que ceux qui auront obtenu des Lettres de Répy, ou des Défenſes generales, ne puiſſent être éleus Maires ou Eſchevins des villes, Juges ou Conſuls des Marchands, ni avoir voix active & paſſive dans les Corps & Communautez, ni eſtre adminiſtrateurs des Hoſpitaux, ni parvenir aux autres fonctions publiques; & meſme qu'ils en ſoient exclus; en cas qu'ils fuſſent actuellement en charge.

TITRE X.

Des Ceſſions de biens.

ARTICLE I.

OUtre les formalitez ordinairement obſervées pour recevoir au benefice de Ceſſion de biens, les Negocians & Marchands en gros & en détail, & les Banquiers; les Impetrans ſeront tenus de comparoir en perſonnes à l'audience de la Juriſdiction Conſulaire, s'il y en a; ſinon en aſſemblée de l'Hoſtel commun des Villes, pour y declarer leur nom, ſurnom, qualité & demeure,

III.

De generale Verbiedingen en de Brieven van Respijt sullen bekent gemaekt worden binnen acht dagen aen de Crediteurs, en andere geinteresseerden die daer ter plaets sullen wesen: en sullen geen kracht hebben dan ten aensien van de gene aen welke die bekentmaking sal zijn geschied.

IV.

Sy die de generale Verbiedingen, of Brieven van Respijt verkregen hebben, sullen geen Crediteur mogen betalen of voor laten gaen tot nadeel van andere, op pene van te vervallen van die Brieven en Verbiedingen.

V.

Wy willen dat de gene die Brieven van Respijt of generale Verbieding sullen verkregen hebben, niet mogen verkoren worden tot Mairen of Schepenen der Steden, tot Richteren of Consuls der Kooplieden, noch werkende noch lijdende stem hebben in de Vergaderingen of Gemeenschappen, noch administrateurs wesen van Gasthuisen, noch geraken tot publijke bedieningen; en selfs dat sy daer van uitgesloten sullen worden, in geval sy metter daed in bediening waren.

X. TYTEL.

Van de Cessien en afstanden der goederen.

Artijkel 1.

BOven de formaliteiten gemeenelijk onderhouden om aen te nemen tot het beneficie van Cessie of Afstant der goederen, de Handelaren en Kooplieden in 't groot en in 't klein, en de Bankhouders; sullen d'Impetranten gehouden zijn in persoon te compareren voor 't Gericht des Consuls, soo daer een is; soo niet in de vergadering van 't gemeen Stadhuis der Plaetsen, om daer verklaring te doen van haren naem, toenaem, qualiteit en Woonplaets, en dat

re, & qu'ils ont esté receus à faire Cession de biens: Et sera leur Declaration leuë & publiée par le Greffier, & inserée dans un tableau public.

II.

Les Etrangers qui n'auront obtenu nos Lettres de Naturalité ou de declaration de Naturalité, ne seront receus à faire Cession.

TITRE XI.

Des Faillites & Banqueroutes.

ARTICLE. I.

LA Faillite ou Banqueroute sera reputée ouverte du jour que le debiteur se sera retiré, ou que le scellé aura esté apposé sur ses biens.

II.

Ceux qui auront fait Faillite, seront tenus de donner à leurs Creanciers un Estat certifié d'eux, de tout ce qu'ils possedent, & de tout ce qu'ils doivent.

III.

Les Negocians, Marchands & Banquiers seront encore tenus de representer tous leurs Livres & Registres cottez & paraphez en la forme prescrite par les Articles 1. 2. 4. 5. 6. & 7. du Titre III. cy-dessus, pour estre remis au Greffe des Juges & Consuls, s'il y en a, sinon de l'Hostel commun des villes, ou és mains des Creanciers à leur choix.

IV.

Declarons nuls tous transports, cessions, ventes & donations de biens meubles ou immeubles, faits en fraude des Creanciers. Voulons qu'ils soient rapportez à la masse commune des effets.

V.

Les resolutions prises dans l'assemblée de Cre-

ſy ontfangen zijn tot Ceſſie van hare goederen te doen: en hare verklaring ſal geleſen en gepubliceert worden door den Griffier, en geſtelt op een openbare plaets.

II.

De Vremdelingen, die onſe Brieven niet ſullen verkregen hebben van Naturaliſatie of van declaratie der Naturaliteit, ſullen niet aengenomen worden tot Ceſſie te doen.

XI. TYTEL.

Van Failliſſement en Banquerouten.

Artykel 1.

HEt failliſſement of Banqueroute ſal geacht worden openbaer te zijn vanden dach aen dat de ſchuldenaer geweken, of het ſegel op ſijne goederen geſtelt is.

II.

Die failliſſement gedaen hebben, ſullen gehouden weſen aen hare Crediteuren een Staet te leveren by haer gecertificeert, van alles wat ſy beſitten, en van alles wat ſy ſchuldig zijn.

III.

De Handelaers, Kooplieden en Bankhouders ſullen noch gehouden weſen te vertoonen alle hare Boekken en Regiſters Gerand en geteekent op de form voorſchreven in de 1. 2. 4. 5. 6. en 7. Artijkelen van den III. Tijtel hier voren, om gelegt te worden in de Griffie der Richteren en Conſuls, indien daer een is, indien niet, van gemeen Stadhuis der plaetſen, of in handen van de Crediteuren na ſy verkieſen.

IV.

Wy verklaren voor nul alle tranſporten, ceſſien, verkoopingen en giften van onroerende goederen, gedaen tot verkorting der Crediteuren. Willen dat ſy gebracht zyn tot de gemeene maſſe der effecten

De reſolutien in de Vergadering der Crediteuren ge-

Creanciers à la pluralité des voix pour le recouvrement des effets, ou l'acquit des dettes, seront executées par provision, & nonobstant toutes oppositions ou appellations.

VI.

Les voix des Creanciers prévaudront, non par le nombre des personnes, mais eu égard à ce qui leur sera deu, s'il monte aux trois quarts du total des dettes.

VII.

En cas d'opposition ou de refus de signer les déliberations par le Creanciers, dont les creances n'excederont le quart du total des dettes, Voulons qu'elles soient homologuées en Justice, & executées comme s'ils avoient tous signé.

VIII.

N'entendons neantmoins déroger aux Privileges sur les meubles, ni aux Privileges & hypoteques sur les immeubles, qui seront conservez; sans que ceux qui auront privilege ou hypotheque, puissent estre tenus d'entrer en aucune composition, remise ou atermoyement, à cause des sommes pour lesquelles ils auront privilege ou hypotheque.

IX.

Les deniers comptans & ceux qui procederont de la vente des meubles & des effets mobiliers, seront mis és mains de ceux qui seront nommez par les Creanciers à la pluralité des voix; & ne pourront estre vendiquez par les Receveurs des Consignations, Griffiers, Notaires, Huissiers, Sergens, ou autres personnes publiques; ni pris sur iceux aucun droit par eux ou les dépositaires, à peine de concussion.

X. De-

nomen by meerderheit van ſtemmen tot het achterhalen van effecten, of quyting der ſchulden, ſullen by proviſie geexecuteert worden, en dat niet tegenſtaende alle oppoſitien en appellen.

VI.

De ſtemmen der Crediteuren ſullen meeſt kracht hebben, niet by 't getal van perſoonen, maer inſicht genomen zijnde op het gene haer koomt, indien het beloopt tot drie quarten van 't geheel der ſchulden.

VII.

In geval van oppoſitie of van weigering van 't welgevallen der Crediteuren t'onderteekenen, welckers crediten niet ſullen beloopen boven een quart van 't geheel der ſchulden, willen wy dat het ſelve ſal goetgekeurt worden voor 't Gericht, en geexecuteert als of ſy alle getekent hadden.

VIII.

Wy verſtaen evenwel de Privilegien niet te verkorten op de roerende goederen, noch de Privilegien en hypotheken op d'onroerende, die in haer kracht ſullen blijven; ſonder dat de gene die privilegie of hypotheek ſullen hebben, gehouden mogen weſen te komen tot eenig verdrag, uitſtel of tijtvergunning, aengaende de ſommen voor welke ſy privilegie of hypotheek ſullen hebben.

IX.

De Comptante gelden, en die ſullen voortkomen uit het verkoopen der roerende goederen en der onroerende effecten, ſullen in handen geſtelt worden van die door de Crediteuren daer toe genoemt ſullen zijn by meerderheit van ſtemmen; en die ſullen niet aengehaelt konnen worden door d'Ontfangers der Conſignatien, Griffiers, Notariſſen, Boden, *Sergeanten*, of andere publijke perſoonen; noch eenige gerechtigheit daer van genomen door haer of door d'inbewaring-aenvaerders, op pene van perſſing.

X.

Declarons Banqueroutiers frauduleux ceux qui auront diverty leurs effets, ſuppoſé des Creanciers, ou declaré plus qu'il n'eſtoit deu aux veritables Creanciers.

XI.

Les Negocians & les Marchands tant en gros qu'en d'étail, & les Banquiers, qui lors de leur Faillite ne repreſenteront pas leurs Regiſtres & Journaux, ſignez & paraphez comme Nous avons ordonné cy-deſſus, pourront eſtre reputez Banqueroutiers frauduleux.

XII.

Les banqueroutiers fraduleux ſeront pourſuivis extraordinairement, & punis de mort.

XIII.

Ceux qui auront aidé ou favoriſé la Banqueroute frauduleuſe, en divertiſſant les effets, acceptant des tranſports; ventes ou donations ſimulées, & qu'ils ſçauront eſtre en fraude des Creanciers ou ſe declarant Creanciers ne l'eſtant pas, ou pour plus grande ſomme que celle qui leur eſtoit deuë, ſeront condamnez en quinze cens livres d'amende, & au double de ce qu'ils auront diverty ou trop demandé, au profit des Creanciers.

TITRE XII.

De la Juriſdiction des Conſuls.

ARTICLE I.

DEclarons commun pour tous les Sieges des Juges & Conſuls, l'Edit de leur établiſſement dans noſtre bonne Ville de Paris, du mois de Novembre 1563. & tous autres Edits & Declarations touchant la Juriſdiction Conſulaire, enregiſtrez en nos Cours de Parlement.

II. Les

X.

Wy verklaren de gene valsche Banqueroutiers die hare effecten verborgen, de Crediteuren bedrogen, of meer verklaert hebben dan sy schuldig waren aen hare waerachtige Crediteuren.

XI.

De Handelaren en Kooplieden soo wel in 't groot als in 't klein, en de Bankhouders, die ten tijde van haer faillissement hare Registres en Journalen niet sullen voortbrengen, gemerkt en geteekent so als wy hier voren geordonneert hebben, sullen valsche Banqueroutiers geacht konnen worden.

XII.

Valsche Banqueroutiers sullen extraordinair vervolgt, en met de dood gestraft worden.

XIII.

Die valsche Banquerouten geholpen en begunstigt sullen hebben, d'effecten verbergende, transporten, met geveinsde verkoopingen en giften aenvaerdende, en die sy sullen weten tot verkorting der Crediteuren te wesen, of sich Crediteuren verklarende sonder die te zijn, of voor grooter somme dan sy te eisschen hadden, sullen gecondemneert worden in vijftien hondert guldens boete, en in het dobbel van 't gene sy verborgen of te veel geeischt sullen hebben tot voordeel der Crediteuren.

XII. TYTEL.

Van de Jurisdictie des Consuls.

Artykel 1.

WY verklaren voor alle de Bankken der Richters en Consuls gemeen het Edict van hare instelling binnen onse goede Stad van Parijs, des Maends van November 1563. en alle andere Edicten en verklaringen aengaende de Consulaire Jurisdictie, geregistreert in onse Hoven des Parlements.

II.

Les Juges & Consuls connoiſtront de tout Billets de Change faits entre Negocians & Marchands, ou dont ils devront la valeur ; & entre toutes perſonnes, pour Lettres de Change ou remiſes d'argent faites de place en place.

III.

Leur défendons neantmoins de connoiſtre des Billets de Change entre Particuliers, autres que Negocians & Marchands, ou dont ils ne devront point la valeur. Voulons que les Parties ſe pourvoyent pardevant les Juges ordinaires, ainſi que pour de ſimples promeſſes.

IV.

Les Juges & Consuls connoiſtront des differends pour ventes faites par des Marchands, Artiſans & Gens de Meſtier, afin de revendre ou de travailler de leur profeſſion : comme à Tailleur d'habits pour étoffes, paſſements, & autres fournitures ; Boulangers & paſtiſſiers pour bled & farine ; Maçons pour pierre, moëllon & plaſtre ; Charpentiers, Menuiſiers, Chartons, Tonneliers, & Tourneurs, pour bois ; Serruriers, Mareſchaux, Taillandiers, & Armuriers, pour fer ; Plombiers & Fonteniers pour plomb, & autres ſemblables.

V.

Connoiſtront auſſi des gages, ſalaire & penſion des Commiſſionaires, Facteurs ou ſerviteurs des Marchands pour le fait du Trafic ſeulement.

VI.

Ne pourront le Juges & Consuls, connoiſtre des conteſtations pour nourritures, entretiens, & emmeublemens, meſme entre Marchands ; ſi ce n'eſt qu'ils en faſſent profeſſion.

VII. Les

II.

De Richters en Consuls sullen kennis nemen van alle Ceedelen van Wissel gemaekt tusschen Handelaren en Kooplieden, of waer van sy de waerdie schuldig zijn, tusschen alle persoonen voor Wissel-brieven of remisen van geld van plaets tot plaets gedaen.

III.

Wy verbieden haer niet te min kennis te nemen van de Ceedelen van Wissel onder Particulieren, die geen Handelaers en Kooplieden zijn, en waer van sy de waerdie niet sullen schuldig wesen. Wy willen dat Partien sich vertoonen voor de gewonelijke Richters, als ook over enkele belotten.

IV.

De Richters en Consuls sullen kennis nemen van de geschillen uit verkoopingen, gedaen door Kooplieden, Konstenaren en Ambachts-lieden, om weder te verkoopen, of te arbeiden in haer bedrijf: als van Kleermakers, ver stoffen, boordselen, en andere voeringen; Brood- en Pastei-bakkers over koorn, en meel; Metselaers, over steen, mortel, en plaister; Timmermans, Kistenmakers, Wagenmakers, Kuipers, en Draeiers, over hout; Slootmakers, Hoefsmeden, Messenmakers, Harnas-slagers, over yser; Loodgieters en Pompmakers, over lood, en andere diergelijkke.

V.

Sy sullen ook kennis nemen over de loonen en verdiensten van Commissien, Facteurien en diensten van Kooplieden, en alleeing over saken den Koophandel rakende.

VI.

De Richters en Consuls sullen geen kennis mogen nemen van de twisten over het voeden, onderhouden, en meubeleren, selfs ook onder Kooplieden, indien sy selfs niet van soodanigen bedrijf zijn.

VII.

Les Juges & Consuls connoistront des differends à cause des assurances, grosses aventures, promesses, obligations, & contracts, concernant le Commerce de la Mer, le fret & naulage des Vaisseaux.

VIII.

Connoistront aussi du Commerce fait pendant les Foires tenuës és lieux de leur établissement, si l'attribution n'en est fait aux Juges Conservateurs du privilege des Foires.

IX.

Connoistront pareillement de l'execution de nos Lettres, lors qu'elles seront incidentes aux affaires de leur competence, pourveu qu'il ne s'agisse pas de l'estat ou qualité de personnes.

X.

Les gens d'Eglise, Gentilshommes & Bourgeois, Laboureurs, Vignerons, & autres, pourront faire assigner pour ventes de bleds, vins, bestiaux, & autres denrées procedant de leur crû, ou pardevant les Juges & Consuls, si les ventes ont esté faites à des Marchands ou Artisans, faisant profession de revendre.

XI.

Ne sera étably dans la Jurisdiction Consulaire, aucun Procureur, Syndic, ni autre Officier, s'il n'est ordonné par l'Edit de creation du Siege, ou autre Edit deuëment registré.

XII.

Les procedures de la Jurisdiction Consulaire seront faites suivant les formes prescrites par le Titre seiziesme de nostre Ordonnance du mois d'Avril mil six cens soixante sept.

XIII. Les

VII.

De Richters en Consuls sullen kennis nemen over de geschillen uit oorsaek van asseurancien, groote avonturen, beloften, Obligatien, en Contracten, belangende den Koophandel ter Zee, d'onkosten en vrachten van Schepen.

VIII.

Sullen ook kennis nemen van den Koophandel gedurende de jaermarkten op de plaetsen daer sy ingestelt zijn gesloten, indien de selve niet zijn gebragt voor de Richters Bewaerders van de Privilegien der jaermarkten.

IX.

Sy sullen insgelijks kennis nemen van d'executie onser Brieven, wanneer die te pas sullen komen in saken haer aengaende, als 'er slechs niet te doen is over den staet en qualiteit van persoonen.

X.

De Geestelijke, Edellieden en Borgeren, Arbeiders, Wijngaerdeniers, en andere, sullen mogen doen roepen voor verkoopingen van Koorn, Wijnen, Vee, en andere waren van haer gewas vallende, voor de Richters en Consuls, indien de verkoopingen zijn geschied aen Kooplieden of Wijnkeliers, haer styl makende van weder te verkoopen.

XI.

In het Consulair Gericht sal niemand ingevoert worden tot Procureur, Geheimschrijver, noch eenig ander Bediende, indien het niet geordonneert is by 't Edict van in te stellen voor de Bank, of eenig ander Edict behoorlijk geregistreert.

XII.

De proceduuren voor het Consulair Gericht sullen gehouden worden volgens de formen voorgeschreven in den sestienden Tijtel van onse Ordonnantie der maend van April duisent seshondert ses-en-tseventig.

XIII.

Les Juges & Conſuls dans les matieres de leur competence, pourront juger nonobſtant tout déclinatoire, appel d'incompetence, priſe à partie, renvoy requis ſignifié, meſme en vertu de nos Lettres de *Committimus* aux Requeſtes de noſtre Hoſtel ou du Palais; le privilege des Univerſitez, des Lettres de Gardegardienne, & tous autres.

XIV.

Seront tenus neantmoins, ſi la connoiſſance ne leur appartient pas, de déferer au déclinatoire, à l'appel d'incompetence, à la priſe-à-partie, & au renvoy.

XV.

Declarons nulles toutes Ordonnances, Commiſſions, Mandemens pour faire aſſigner, & les Aſſignations données en conſequence pardevant nos Juges, & ceux des Seigneurs, en revocation de celles qui auront eſté données pardevant les Juges & Conſuls. Défendons à peine de nullité, de caſſer ou ſurſeoir les procedures & les pourſuites en execution de leurs Sentences, ni faire défenſes de proceder pardevant eux. Voulons qu'en vertu de noſtre preſente Ordonnance, elles ſoient executées, & que les Parties qui auront preſenté leurs requeſtes pour faire caſſer, revoquer, ſurſeoir, ou défendre l'execution de leurs Jugemens; les Procureurs qui les auront ſignées, & les Huiſſiers ou Sergens qui les auront ſignifiées, ſoient condamnez chacun en cinquante livres d'amende, moitié au profit de la Partie, & moitié au profit des Pauvres; qui ne pourront eſtre remiſes ni moderées: au payement deſquelles la Partie, les Procureurs & les Sergens ſeront contraints ſolidairement.

XVI. Les

XIII.

De Richters en Consuls sullen in saken haer aengaende mogen oirdeelen, niet tegenstaende alle ontwykkingen, Appel van geen onderhoorigheit, het nemen tot partie, versocht Renvoy bekent gemaekt, selfs uit kracht onser Brieven van *Committimus* op de versoekschriften van ons Stadhuis of Paleis; het Privilegie van Hooge Scholen, Brieven van Beschutting, en alle andere.

XIV.

Sy sullen nochtans gehouden zijn, indien soodanigen kennis haer niet toekoomt, kracht te laten aen d'ontwykkingen, 't Appel van geen onderhoorigheit, het nemen tot partie, en aen 't Renvoy.

XV.

Wy verklaren krachteloos alle Ordonnantien, Commissien, Mandementen om te doen dachvaerden, en de dachvaerdingen dienvolgens vergunt voor onse Richters, in die der Heeren, tot herroeping van die mogen gegeven zijn voor de Richters en Consuls. Verbieden op pene van nulliteit, te vernietigen en op te schorten de proceduuren en voortsettingen tot executie van hare Vonnissen, noch eenig verbod te doen van de Gerichtsſaken voor haer te vervolgen. Willen dat, uit kracht van onse tegenwoordige Ordonnantie, die geexecuteert sullen worden, en dat Partien die hare Versoek-schriften hebben ingelevert om d'executie van hare Vonnissen te vernietigen, te herroepen, op te schorten, of te verbieden; de Procureurs die de selve geteekent, en de Boden die de selve aengekundigt sullen hebben, yder gecondemneert worden in vyftig guldens boete, de helft tot voordeel van de Partie, en de helft tot voordeel van den Armen; die niet quytgescholden noch bematigt sullen mogen worden: tot welker betaling de Partie, de Procureurs, en de Boden in 't geheel sullen gedwongen zijn.

XVI. De

XVI.

Les Veuves & Heritiers des Marchands, Negocians, & autres, contre lesquels on pourroit se pourvoir pardevant des Juges & Consuls, y seront assignez, ou en reprise, ou par nouvelle action. Et en cas que la qualité, ou de Commune, ou d'Heritier pur & simple, ou par Benefice d'inventaire, soit contestée, ou qu'il s'agisse de douaire ou de legs universel ou particulier, les parties seront renvoyées pardevant les Juges ordinaires pour les regler; & aprés le Jugement de la qualité, doüaire ou legs, elles seront renvoyées pardevant les Juges & Consuls.

XVII.

Dans les matieres attribuées aux Juges & Consuls le Creancier pourra faire donner l'assignation à son choix; ou au lieu du domicile du debiteur; ou au lieu auquel la promesse a esté faite, & la marchandise fournie, ou au lieu auquel le payement doit estre fait.

XVIII.

Les Assignations pour le Commerce maritime, seront données pardevant les Juges & Consuls du lieu où le contract aura esté passé. Declarons nulles celles qui seront données pardevant les Juges & Consuls du lieu d'où le Vaisseau sera parti, ou de celuy où il aura fait naufrage.

SI DONNONS EN MANDEMENT à nos amez & feaux les Gens tenans nos Cours de Parlement, Chambres des Comptes, Cours des Aydes, Baillifs, Seneschaux, & tous autres nos Officiers, que ces Presentes ils gardent, observent & entretiennent, fassent garder, observer & entretenir; Et pour les rendre notoires

à

XVI.

De Weduwen en Erfgenamen der Kooplieden, Handelaren, en andere, tegen welke men voor de Richters of Consuls sou mogen verschijnen, sullen daer voor geroepen worden, of by hervatting, of by een nieuwe actie. En in geval de qualiteit, of van gemeen, of van alleenig en enkel Erfgenaem, of door beneficie van Inventaris betwist word, of dat'er te doen is over Weduwbesit, of van algemeene of bysondere erfmakingen, sullen Partien gesonden worden voor de gewonelijke Richters om die te reguleren; en naer het Vonnis over de qualiteit, Weduwbesit, of erfmakingen, sullen die zijn gesonden voor de Richters en Consuls.

XVII.

In de saken de Richters en Consuls aengaende, sal de Crediteur mogen de dachvaerding laten doen na sijn verkiesing; of ter plaets daer de schuldenaer woont; of ter plaets waer de belofte gedaen, en de koopmanschap gelevert is; of ter plaets waer de betaling gedaen moet zijn.

XVIII.

De dachvaerdingen voor den Koophandel ter zee, sullen gedaen worden voor de Richters en Consuls der plaets waer het Contract sal gesloten zijn. Wy verklaren van geender waerden die gedaen sullen zijn voor de Richters en Consuls der plaets waer het Schip uitgevaren sal wesen, of waer het schipbreuk geleden sal hebben.

DUs GEVEN WY LAST, aen onse lieve en getrouwe de lieden sittende in onse Hoven van Parlement, Kameren van Rekeningen, Hoven des Aydes, Baillius, Richteren, en alle andere onse Beampten, dat sy dese Tegenwoordige volgen, in acht nemen en onderhouden, doen volgen, in acht nemen en onderhouden; En om de selve en onse onderdanen bekent te maken, die te doen lesen, af-

à nos ſujets, les faſſent lire publier & regiſtrer. CAR tel eſt noſtre plaiſir. Et afin que ce ſoit choſe ferme & ſtable à toûjours, Nous y avons fait mettre noſtre ſeel. Donné à Verſailles au mois de Mars l'an de grace mil ſix cens ſoixante-treize; & de noſtre regne le trentieſme.

Signé LOUIS.

Et plus bas, Par le Roy, COLBERT. *Et à coſté eſt eſcrit Viſa*, DALIGRE. *Edit pour le Commerce.* Et ſeellé du grand ſceau de cire verte ſur lacs de ſoye rouge & verte.

afkundigen en regiſtreren. WANT ſulks is ons welbehagen. En ten einde dit een vaſte en beſtendige ſaek voor altijt zy, hebben wy ons Zegel hier aen doen hangen. Gegeven tot Verſailles in de Maend van Meert des jaers der genade duiſent ſes-hondert drie-en-tſeventig; in het dertigſte onſes Koninkrijks.

Geteekent LOUIS.

Laeger ſtont, van wegen de Konink COLBERT. *En ter zijden was geſchreven*, Geſien, DALIGRE. *Ediɛt voor de Koophandel.* En gezegelt met het groot zegel van groen waſch op ſtrikken van roode en groene ſyde.

Deß H. Reichs Stadt

Franckfurt am Mayn/

Erneuerter Ordnung/

In Wechsel und Kauffmans-Geschäfften

Abermahlige Bestättigung und Renovation, wie nach Additament und Verbesserung.

Des H. Rijks-Stads

Franckfurt aen den Mayn

vernieuder Ordonnantie,

In Wissel en Koopmanschaps voorvallen

Herhaelde Bekrachtiging en Vernieuwing, als noch Byvoegsel en Verbetering.

WJr der Raht der Stadt Franckfurt am Mayn/ fügen hiermit jedermänniglichen/ sonderlichen allen und jeden frembden und einheimischen Kauff- und Handels Leuthen/Christen und Juden/so mit Wechsel einiger massen umbgehen/ zu wissen/ was gestalten Wir eine Zeither mit sonderem Mißfallen vernommen/ wie nemblich Unserer in Anno 1666. publicirten Erneuerten Ordnung in Wechsel- und Kauffmans-Geschäfften zu wider jeweilen verfahren/ sonderlich aber bey denen Wechsel zahlungen und Assignationen allerhand Unordnungen eingerissen seyen/ allermassen Uns dann auch dasselbe die allhiesige Kauff- und Handelsleuthe in einigen Memorialien jüngsthin gehorsamlich zu vernehmen gegeben/ und umb dessen remediirung in gebühr angesuchet. Wann aber allem dergleichen Unwesen in Zeiten zu begegnen die hohe Notthurfft seyn

WY den Raed der Stad Franckfurt aen den Mayn, doen hier mede een yder, insonderheyt alle de gene vremde en inlanders Koop- en Handels-lieden, Christenen en Joden, die met Wissel eenigsins omgaen, te kennen geven, hoe dat wy over eenigen tijt lang met sonderling misnoegen vernomen hebben, dat namelijk Onse in 't Jaer 1666. afgekundigde Vernieude Ordonnantie in Wissel en Koopmanschaps voorvallen is tegengegaen, maer insonderheyt by de Wissel-betalingen en Assignatien allerhande onordens zijn ingeslopen, waer door ons dan ook het selvige de hier zijnde Koop en Handels-lieden gehoorsaem bekent gemaekt, en om dese verbetering behoorlijk aengesocht. Doch dewijl alle diergelijke onordens by tijden t' ontmoeten groote schaden sou brengen, soo hebben wy door sonderling gestelde Gedeputeerden midden uyt ons, met het by-

seyn will: Als haben Wir durch absonderlich niedergesetzte Deputirte auß unsern Mittel / mit zuziehung einiger Kauff und Handelsleuth / die Sache reifflich ersuchen und überlegen lassen / und uns nachmals / auff derenselben erstattete Relation, entschlossen / wie verschiedentlich hernach folget:

I. Erstlich wollen Wir eingangs ermeldete Unsere in Anno 1666. publicirte Erneuerte Ordnung ihrem Inhalt / allerdings hiermit nochmahlen renovirt und bestättiget / alle dawieder eingereissene Mißbräuche cassirt / auch jedermännigl ichen / deroselben steiff und fest zu geleben und nachzukommen / alles Ernstes erinnert und ermahnet haben.

II. Absonderlich aber und zum andern soll der 14. §. solcher Unserer Ordnung restabilirt und erneuert seyn / und demselben gemäß alle Zahlung in guten groben Geldsorten geschehen. Doch also und dergestalt / daß von heute dato an / biß auff den ersten Tag deß nechstkünfftigen Monats Julii dieses Jahrs / ein jeder / so Zahlung zu thun hat / sich mit seinem Creditore wegen drittel - und Guldenstück gütlich und scheidlich vergleichen; oder aber andern falls den habenden Wechsel-brieff mit protest wieder zurück gehen lassen möge.

So

bytrecken eeniger Koop en Handels-lieden; die saek rypelijk ondersoekken en overwegen laten, en naderhand, op der selver, ingelevert Relaes, besloten, soo als bescheydentlijk hier volgt.

1. Eerst willen wy d' in den aenvanck vermelde Onse in 't Jaer 1666. afgekundigde vernieude Ordonnantie in Wissel en Koopmanschaps voorvallen, in allen haren inhoud, allerwegen hier mede nochmaels vernieuwt en bekrachtigt, alle daer tegens ingeslopen misbruyken afgeschaft, ook een yder, dit selve vast en bestendig t'onderhouden en na te komen, ernstig gewaerschout en vermaent hebben.

2. Maer insonderheyt en ten tweeden sal de 14. §. sodaniger Onser Ordonnantie herstelt en vernieuwt zijn, en dien volgens alle betaling in goet grof geld geschieden. Doch soodanig en in deser voegen, dat van heden aen, tot op den eersten dach des naestkomenden Maends Iuly deses Iaers, een yder, die betaling te doen heeft, sig met sijnen Crediteur wegens het drittel en Guldenstuk in 't goede en bescheidelijk sal hebben te verdragen; of andersints den hebbenden Wissel brief met Protest weder te rug laten gaen mogen.

Doch

So bald aber besagter erster Julii verflossen seyn wird / soll alsdann niemand gehalten seyn / wider seinem Willen Gulden-stück / drittel / Lütticher halbe oder quartthaler / vor Wechsel-zahlung anzunehmen: sondern / da der Wechselbrief auf Wechselgelt lautet / sol derselbe in keinen andern sorten / als an ohnverschlagenen Creutz-Albertus oder Holländischen / und andern guten gantzen und halben Thalern / oder an gantzen und halben Ducatons / jede zu Ein- und einem quart Thaler gerechnet / abgezahlt / auch wiedrigen falls gegen die Saumseelige mit parater Execution verfahren werden. Doch sollen darbeneben dem Debitori in Wechselzahlungen auch Orthsthaler / meer aber nicht / als zehen Thaler per centum, passirt werden.

Doch so ras als de gescidem eersten Iuly voorby is, dan sal niemand gehouden zijn, tegen sijn sin Guldenstuk, drittel, kleinder halve of quartdaelders, voor betaling van Wissel aen te nemen: Maer als de Wissel-brief op Wissel-geld luid, sal die in geen andere soorten, als ongeschroide Cruis-Albertus of Hollandsche, en andere goede geheele en halve Rijksdaelders, of aen geheele en halve Ducatons, elk tot een en een quart Rijksdaelders gerekent, af-betaelt, ook in contrary geval tegen die te kort blyvende met parate executie voortgevaren worden. Doch sullen daer nevens den Schuldenaers in Wissel-betaling ook quarten van Rijksdaelders, maer niet meer, als tien ten hondert, geleden worden.

III. Nicht weniger und drittens / soll niemand wider seinem Willen zugemuthet werden / einige Assignation anzunehmen / es wäre dann / daß dergleichen Assignation auff solche Person gienge / so per cassa so bald zu bezahlen erbiethig und willig wäre.

3. Niet min en ten derden, sal niemand te en sijn w lle worden opgedrongen, eenige Assignatien aen te nemen, ten ware dan, dat diergelijkken Assignatie op sulken persoon hield, die terstond *per Cassa* te betalen bereid en gewillig waer.

IV. Ferners und zum vierdten / sollen auch alle Rescontri, so ausserhalb der Meßzeit geschehen hinkünfftig eben so gültig und kräfftig sein / als die jenige / welche sonsten in Meßzeiten geschlossen werden.

4. Verder en ten vierden sullen ook alle Rescontren, die in 't einde des tijts der Iaermarkt geschieden, even soo goet en krachtig z jn, als die midden in den tijt der Iaermarkt gesloten worden.

V. Endlichen / da Juden an Christen einen Wechsel zu bezahlen / sollen jedesmal die Juden / so die Zahlung zu thun oder zu leisten / dieselbige denen Christen / ohne einige Annahnung / in das Hauß zu bringen schuldig und gehalten seyn.

Vorbehältlich dennoch Unserer des Raths Minderung/Erläuterung/Besserung und Vermehrung / je nach dem es Zeit und Gelegentheit erfordern mögte.

Wornach sich also männiglich zu richten.

Conclusum in Senatu, Dienstags den 8. Febr. 1676.

5. Eindelijk om een Wissel van een Iood aen een Christen te betalen, sullen ydermael de Iooden, in die betaling te doen en af te leggen, de selve den Christenen, sonder eenige aenmaning, in haer Huys te brengen schuldig en gehouden zijn.

Behoudens dan noch Onse des Raeds vermindering, verklaring, verbetering en vermeerdering, na dat de tijt en gelegentheit sulks mag vereisschen.

Waer na yder sich heeft te schikken.

Besloten in den Raed Dynsdags den 8. Febr, 1676.

AANWYSING

Van eenige remarcabele Poincten in dit Tractaatje voorgeſtelt.

DAt binnen een preciſe tijt, d'acceptatie van Wiſſel-brieven (ſpecialijck) van die op of na ſicht houden te betalen) behoorden gevordert te moeten werden. *p.* 70: 103.

Dat van een gedane proteſtatie, ſoo van non-acceptatie, als non-betalinge, onvertoogen advertentie, niet alleen aen den laetſten Endoſſant, maer oock adroiture aen den eerſten Gever, behoorde gegeven te moeten werden. 79: 95.

Dat vaſtgeſtelt behoorden te werden, hoe, en op wat wijſe, den herwiſſel altijt gereeckent ſoude moeten werden. 100.

Dat men in cas van Falliſſement des Treckers, en in ſommige andere gelegentheden, de Wiſſel-brieven, geproteſteert van non betalinge, niet behoorde te rug te moeten ſenden, maer parate executie te hebben op den Acceptant. 153: 315.

Dat men altijt, en in alle geval, proteſterende op den leſten Reſpijt-dagh, ſijn Recht op den Trecker behoudt, ſelfs in cas den Acceptant, voor den Vervaldag, al getaljeert is geweeſt. 316.

In welck geval den Houder ſijn Verhael niet t'eenemael en abſoluit op den Trecker behoorden te verlieſen, niet tegenſtaende van non-betalinge, binnen de Reſpijt-tijt, niet geproteſteert is. 139.

Dat de Houders van drooge Wiſſelen, op de Treckers, geen parater executie behoorden te hebben, als van Obligatien. 296.

Dat in het Wiſſelen op de Franckforder Miſſen het al te los toegaet. 249.

Dat getermineert en vaſtgeſtelt behoorde te werden, wat recht van aenſpraeck, in cas van Falliſſement van Trecker en Acceptant, of Endoſſant, den Houder van een Wiſſel brief op der ſelver Boedels, en die Boedels reſpective op elckanderen hebben, &c. 333.

Dat Wissel-brieven die op sicht, ofte 1, 2, a 3. dagen na sicht houden, binnen 24. uren daer na, behoorden voldaen te moeten werden, en geen 6. Respijt dagen te hebben. 119.

Dat Wissel-brieven die voor het sluyten van de Wissel-banck vervallen, voor het sluyten van de Banck, ofte op den eersten dagh van de Opening, behoorden voldaen te moeten werden. 136.

Dat alle Wissel-brieven, sonder onderscheit, in de Wissel-banck behoorden voldaen te moeten werden. 53: 122.

Datter een Bank-Courant behoorden opgericht te werden. 123.

Dat men in de Wissel-banck oock een minder som als fl. 300. behoorden af te mogen schrijven. 122.

Dat de Wissel-banck noit op een Saturdag, maer altijt op een andere dag, behoorden op te gaen. 137.

Dat alle Wissel-brieven, houdende ten lasten van Buytenwoonders, die op den tweeden of derden dagh na den Verval dagh niet voldaen, Item alle Wissel-brieven daer van acceptatie geprocureert is, die alsdan niet afgehaelt werden, behoorden gebracht te moeten werden in de Wissel-bank, en reden waerom. 78.

Datter een publicq Protocol, van alle geprotesteerde Wissel-brieven in de Wissel-banck diende gehouden te werden. 77: 184.

Datter oock een publicq Protocol, van alle procuratien, om te mogen op eens anders naem wisselen of handelen, in de Wissel-banck gehouden, en de selve procuratien aldaer oock wederom ingetrocken behoorden te werden. 78: 174.

Dat de Wissel-banck tot een Banck van judicature behoorde gemaeckt en geprivilegeert te werden. 235.

Dat de kostelijcke Herberg-Comparitien, en Goedemanscappen, behoorden geweert, en de geschillen in Negotie voorvallende, specialijck over materie van Reeckening, &c. aen Commissarisen van Commercie behoorden gerenvoyeert te werden. 236.

Regifter der Capittelen van de Wiffel-Stijl.

I. Cap. *WAt Wiffel is, en hoe veelderley.* pag. 1
II. Cap *Van Wiffel-fluytingh door Makelaars, en van haar plicht.* 6
III. Cap. *Van Wiffel-Cours.* 14
IV. Cap. *Van Wiffel-Reeckening.* 17
V. Cap. *Wat een Wiffel-brief is: en waar op den Trecker voor het overleveren, en den Gever in het aennemen van defelve, te letten ftaat.* 23
IV. Cap. *Van het te Boeck ftellen der Wiffelen.* 30
VII. Cap. *Van het advifeeren en refponderen.* 43
VIII. Cap. *Van de voldoening der Valuta door den Gever aan den Trecker.* 52
IX. Cap. *Van Wiffel brieven houdende aan ordre te betalen, intrecken en endofferen.* 57
X. Cap. *Van Acceptatie-vordering.* 63
XI. Cap. *Van't doen protefteren van nonacceptatie.* 76
XII. Cap. *Van het Accepteeren van Wiffel-brieven* Sopra Proteft. 83
XIII. Cap. *Wat den Houder van een Wiffel-brief, geprotefteert van non-acceptatie, en S.P. niet geaccepteert werdende, mitsgaders Trecker en Intrecker, geobligeert en gehouden is.* 93
XIV. Cap. *Van de Verval-tijdt der Wiffelen.* 103
XV. Cap. *Vordering van voldoening.* 111
XVI. Cap *Van de voldoening der Wiffel-brieven door den Acceptant.* 116
XVII. Cap. *Van het Protefteeren van Wiffel-brieven van nonbetalinge.* 131
XVIII. Cap. *Van de voldoenig der Wiffel-brieven S.P. van nonbetalinge.* 143
XIX. Cap. *Wat den Houder van een Wiffel-brief geprotefteert van non betalinge, en S.P. niet voldaan werdende, te doen ftaat.* 152
XX. Cap. *Wat Trecker en Intrecker van een Wiffel-brief, keerende met proteft van non-betalinge, ge-*

obli-

obligeert is: 158
XXI. Cap. *Van 't gene den Acceptant van een Wissel-brief, die hy van non-betalinge heeft laten protesteeren, en met protest wederom retourneert, geobligeert is.* 164
XXII. Cap. *Van het teeckenen van een tweede of derde Wissel-brief.* 169
XXIII. Cap. *Van het Wisselen voor Rekening, en op den naam van een ander.* 172
XXIV. Cap. *Van het Wisselen op een plaats in een plaets.* 176
XXV. Cap. *Van het Wisselen op een plaats, over een plaats, en Wissel-commissie in het gemeen.* 184
XXVI. Cap. *Van Wissel-trecken in Commissie.* 193
XXVII. Cap. *Van Remitteren in Commissie en staan* del credere. 201
XXVIII. Cap. *Van betrocken te werden in commissie.* 211
XXIX. Cap. *Van geremitteert te werden in Commissie.* 217
XXX. Cap. *Van Herwissel en Continuatie van Wissel.* 222
XXXI. Cap. *Van het Wisselen op* Missen; *ofte* Marckten, *in het gemeen.* 229
XXXII. Cap. *Van het Wisselen op de* Franckfurder Missen, 238
XXXIII. Cap *Van het Wisselen op de* Leipsiger Missen *en de* Naumburger Petri Pauli Marckt. 255
XXXIV. Cap. *Van het Wisselen op de* Lioner Foires. 259
XXXV. Cap. *Van de Schult-wisselen.* 264
XXXVI. Cap. *Van de geconteerde Wisselen.* 269
XXXVII. Cap. *Van voorwaardige Wisselen.* 278
XXXVIII. Cap. *Van Wissel-brieven* pro Forma. 287
XXXIX. Cap. *Van drooge Wissel.* 294
XL. Cap. *Van vermiste en verlooren Wissel-brieven.* 300
XLI. Cap. *Wat men doen moet en niet doen moet, geobligeert en niet geobligeert is, in cas van Fallissement van yemant die in een Wissel-brief geraackt is.* 305

BERICHTEN
en
VERTOOGEN,

Raackende
Het Beſtier van den Omſlagh
van de
WISSEL-BANCK
tot
AMSTERDAM.

Ingeſtelt
door
J. Ph.

Eerfte

BERICHT

en

VERTOOG,

Raackende

d'Oprichtinge

van een

BANCK-
COURANT.

BERICHT en VERTOOG,

Waar in aangeweesen en beweesen werd, uit welcke oorsaack, en tot wat einde de BANCK *van* WISSEL *tot* AMSTERDAM *eertijdts opgericht is; en dat de oprichtinge van een* BANCK COURANT *nu ter tijdt, strecken soude, tot een overgroot gerijf, securiteit, mesnagie en voordeel voor de Kooplieden; en honorabel, profitabel en dienstigh soude weesen voor het Gemeene best der selver Steede.*

SOo haast de Werelt geschapen, en Adam onser aller Voorvader in het Paradijs geplaatst was, is door Godt de Heere selve onderscheidt gemaackt tusschen het *Mijn* en *Dijn*;

Want alle Boomen in den Paradyse wierden Adam geschoncken, en tot hem soo veel geseght, als dat is het *Dijne*, alleen de Boom der Kennisse des goets en des quaats, behielt Godt voor *Sijn* eigendom.

En na dat Adam dien Boom berooft hadde, (ende de Aarde om deser overtredinge vervloeckt, en den Mensche opgeleght was dat hy in 't sweet sijns aanschijns broodt soude eten,) wierd Cain een Lantbouwer, en Abel een Veehoeder,

hoeder, en geene offerde den Heere de Vruchten des Landts, en dese de eerstellingen *Sijner* Schaapen, oversulx hadde yder het *Sijne.*

Dit bysonder bewint en besit veroorsaackte by d'een en d'ander overvloed en gebreck, en daar uit ontstondt de eerste en oudtste wijse van Negotie, te weten, Mangeling van ware tegens ware, ofte goet tegens goet.

En of schoon door Cain uitgevonden was, de Mate en het Gewicht, soo hebben nochtans de Ouden ook iets moeten bedenken, dat allemans gading, en de prijs ofte mate soude zijn van alle andere Goederen, en dit was eerst het Vee.

Maar dewijle het Vee geen rechte mate van iets anders konde zijn, ter oorsaacke van de ongelijckheidt in de qualiteit in haar selve, ofte van het eene Vee tegens het ander, soo hebbense daar na het gelt daar toe uitgevonden, het welcke op een gelijcke fijnte, waerde ofte valeur, konde gefabriceert, en op een seecker Gewicht konde toegewoogen, ofte gemunt zijnde, toegetelt werden; en toen veranderde de Mangeling in Koophandel.

Het eerste Gelt was gemunt van Silver, een Metaal ofte materiaal, seer bequaam om het selve op een gestelde gehalte ofte fijnte te approprïëren, en op een selve swaarte te snijden, en tot Gelt te stempelen; daar na heeft men oock Gelt van Gout gemunt, en van Kooper; Lycurgus sloegh Gelt van Yser.

Men

Men leeſt dat den Patriarch Abraham aan Ephron, in voldoening van een ſtuck Landts, dat hy van hem kocht, toegewoogen heeft, vier hondert Sickelen Silvers, *onder den Koopman gangbaar*;

Waar uit blijckt, dat de Sickelen toen ter tijdt al gemunt zijn geweeſt, op een ſeeckere gehalte ofte fijnte, en ſwaarte.

En ſoo het Gelt de rechte mate van alle dingen ſal zijn, ſoo moet nootſaackelijck het Gelt zich ſelven meeten, dat is, deſelve ſoort ofte penning, even fijn en even ſwaar weſen; ende de veelderlei ſoorten van Gelt, na haar fijnte en ſwaarte, dat is, na haar intrinſique waerde, gelden, en op elkanderen reſponderen.

Overſulx moet nootſaacklijck ider Geldtpenning hebben ſijn vaſtgeſtelde gehalte ofte fijnte, gewicht en waerde.

Waar van de waerde in ſoodanige benaaming ofte prijs, geſtelt en begroot werdt, als yeder Oppermacht in ſijn territoir ofte gebiedt, ten Gemeene beſt van ſijn Rijck, Republicq ofte Staat, oordeelt te behooren.

Zijnde oock het munten van het Gelt een Voorrecht dat alleen een Oppermacht, ofte den genen die daar toe van den ſelven geauthoriſeert werdt, toekomt.

Soo dat de geenen die Geldt naſlaan, ſonder publicque authoriteit, zijn onvrye ofte *Hegemunters*, en ten hooghſten ſtrafbaar, al

ſlaanſe het op een ſelve voet van fijnte en ſwaarte.

En die het Gelt ſoodanigh naſlaan, datſe het ſelve inwendigh van andere ſtoffe maacken als het uitwendigh ſchijnt, ofte datſe het ſelve doorgaans van een ſtoffe maacken, van ſlechter Alloy ofte fijnte als de penning houd dieſe naſlaan, zijn *Valſche Munters*, en ſonder genade ſtrafbaar metter doodt.

Die het Gelt, door publicque Authoriteit geſlagen, en op prijs geſtelt, beſchroeien, en lichter maacken, zijn *Munt-vervalſchers*, en, volgens het 41. Art. van 't Placcaat van Keyſer Carel op de Munte, openbaarlijck en Crimineelijck ſtrafbaar aan den Lijve.

Onder de Munt-vervalſchers mogen mede met goet recht getelt, en met de Geltſchroejers byna in een gelijke graat geſtelt worden, de Muntmeeſters, die in het munten het geldt in 't gewicht beſchaarſen, en lichter maacken als behoort; Item de Wiſſelaars en Caſſiers, die het Gelt bicquetteren, de ſwaarſte penningen uitweegen, en in de Smeltkroes doen ſmijten, om in lichter te converteren, en de lichtſte onder de Gemeente diſtribueren; oock die om gewin en baatſucht het gelt in prijs doen monteren boven de rechte waerde ofte evaluatie.

Want of het wel na Rechten ſtrafbaarder is, dat men de Munt beſchroeit en lichter maackt, ter oorſaacke dat men de Munt ſchent

Soo

Soo is het nochtans, ten reguarde van het Gemeene beſt, byna even ſchadelijck, of den Silvere Rijder die in de uitgift op 63. ſtuyvers geſtelt is, twee ſtuyvers van de waerde in 't gewicht lichter geſlagen, ofte dat de ſelve ſoo veel beſchroeit werdt: want wieſe beſchroeit maacktſe oock maar lichter; ofte dat de ſelve op haar ſwaarte blijvende, voor 65. ſtuyvers, zijnde 2. ſtuyvers boven de waerde, ofte d'evaluatie van de Overigheidt, veeltijts tegens wil en danck van den Ontfanger, in betalinge opgedrongen werdt.

Overſulx, nademaal de evaluatie van het Gelt, en dat het ſelve ongeſchent en op prijs blijft en ſtandt houdt, *het Fondament is van de waerde van alle onroerende ende roerende Goederen, en ſonder 't ſelve wel te onderhouden geen ſekerheidt van waerde*, (van het *Mijn* en het *Dijn*) *te maacken is.*

Daaromme heeft men t'allen tijden, in alle welgereguleerde Rijcken en Reſpublijcken, op het Munt weeſen, en d'evaluatie van het Gelt, ſeer ſtricte ordres beraamt, en ſcherpe Placcaten tegens de *Valſche Munters*, *Hegemunters*, en *Muntvervalſchers* geëmanieert en gepubliceert.

En ſpecialijck hebben tegens deſelve, ſedert Ao. 1489. met grooten ernſt geviguleert, alle de geenen die het bewint deſer Nederlanden aanbevoolen is geweeſt, blijckende by de ampele

Placcaten van Maximiliaan Roomſch Koning, en Philips Aarts-Hartogh van Ooſtenrijck, van Keyſer Carel, item van den Grave van Leycester, en de iterative, en ſoo meenighmaal gerenoveerde en geconfirmeerde Placcaten van de Heeren Staaten Generaal, en van de Staaten van Hollandt, Zeelandt en Weſtvrieslandt, reſpective.

Maar des niet tegenſtaande is door den Oorlogh, die gewoonlijck alles ſchaars en dier maackt, en waar in veeltijts getollereert ende geconniveert moet werden, 't geene daar na niet te redreſſeren valt;

Mitsgaders de invoeringe van verſcheidene Goude en Silvere Penningen buitens Landts geſlagen, die tot hooger prijs opgedrongen en uitgegeven wierden, als de rechte ofte intrinſique waerde;

En wel voornaamentlijck door de begeerlijcke Winſucht van liedens, diemen Wiſſelaars noemt;

(By dewelcke niet verſtaan moeten werden Banquiers ofte Negotianten in Wiſſel, ofte op Wiſſel, Buytens-landts, maar Gelt-verwiſſelaars ofte Gelt-koopers en Verkoopers van handt in handt, die haar Neering, Fait en Werck daar van maacken, om de goede en ſtercke Specien van Gelt op te doen wiſſelen, en die in andere ſwacke en uitheemſche, oock in eenige geconterfeyte en vervalſchte, Goude en Silvere Penningen te converteren, tot groot nadeel en intreſt van het Gemeene beſt.)

Van tijdt tot tijdt veroorſaackt de monture ende

ende ongeregeltheidt in de Munte in deſe Nederlanden.

Tot ſoo verre dat binnen den tijdt van min als 120. Jaaren, ſoo wel het Gout als het Silver-gelt in prijs ſeer conſiderabel, ja van een tot op drie geaugmenteert is.

't Geen blijcken kan by den Ducaat van Hungaryen, dewelcke ten tijden van Maximiliaan Roomſch Koning, en Philips Hartogh van Borgonjen voornoemt, al een bekende munte geweeſt is, en op het ſelve gehalte en gewicht, gelijck nu noch geſchiedt, geſlagen wierd.

De ſelve is in den Jare 1489. by haar geëvalueert op 26. ſtuyvers, en Aº. 1520. van Keyſer Carel geſtelt op 39. ſtuyvers, Aº. 1589. door den Grave van Leyceſter (als Gouververneur van deſe Geunieerde Provincien) op 68. ſtuyvers, Aº. 1603. hebben haare Hoog: Moog: de Heeren Staaten Generaal, de ſelve geſtelt op 74. ſtuyvers, ende in haar Placcaat van Aº. 1606. getollereert, de ſelve te mogen uitgeven tot 80. ſtuyvers, zijnde meer als driemaal ſoo hoogh in prijs als de ſelve 117. Jaren te vooren geëvalueert was.

Ende belangende het ſilver, 't marck fijn is A. 1489. op prijs geſtelt van 25. ſchellingen, 6. grooten vlaams, zijnde fl. 7: 13. ſtuyvers; van Keyſer Carel, Aº. 1520. op 2. ℒ. 1, ß: 6. Vlaams zijnde fl. 12: 9. ſtuyvers; ende den

Grave van Leycester heeft in den Jaare, 1586. geordonneert te Munten een silveren Nederlantschen Reaal, van 7. stucken en negen-vier en sestighste gedeelten van een stuck in de sneede in't marck trois, houdende in alloy 10. penningen fijn silvers (zijnde op dien voet als de Philippus ofte Konincks-daalders gemunt zijn) die cours en gang soude hebben tot 2. guld. 10. stuyvers, koomende het marck fijn silvers op in circa fl. 21: 5. stuyvers; en by haare Hoogh: Moog: is Ao. 1606. den silveren Nederlandtsche Rijcks-daalder, wegende 18. Engelsch, 28. Asen, op de fijnte van 10. penningen, 15. greins, geëvalueert op 47. stuyvers, ende alsoo het marck fijn silvers geëstimeert op omtrent fl. 22: 10. stuyvers, waar uit blijckt dat in de selve tijdt van 117. Jaaren, het silver van fl. 7: 13. tot op fl. 22: 10. gemonteert zijnde, insgelijcks, van een tot op by na drie gesteygert is.

Oversulx haare Hoog: Moog: te recht considerende *dat door de al te groote steygeringe van het gelt, de gemeente quam te verarmen, alle levens-noodt-druften te verduuren, confusie in den Coop-handel te ontstaan, een yegelijcks soo des Landts als der particulieren inkoomen grootelijcks te verminderen, ende de staat van't Lant stont te koomen in verwarringe,*

En weetende dat de steygeringe ten principale ontstondt uyt de ongeadmitteerde opwissel-

wisselinge van specien. Ende geremonstreert zijnde, dat dit ongeadmitteert Wisselen meest ondernoomen wiert by soodanige Persoonen, diemen Cassiers noemden, om datse der Cooplieden gelt ofte casse bewaarden, en der selver schulden invorderden en wederom voldeden; *waar onder deselve groot bedrogh pleeghden, met het uytweegen van swaare goude en silvere penningen, ende de selve op verboden ende andere Munten te senden, omme geconverteert te werden in nieuwe valsche ende andere opgedrongen penningen, ende de lichte wederom onder de gemeente uit te geven.*

Soo hebben de selve in haar Placcaat van A°. 1606. Art. XXI. *verbooden aan alle Wisselaars van toen voortaan geen Cooplieden gelt ofte Casse te bewaaren, ofte voor de selve van yemant gelt te ontfangen ofte uit te geven, op de verbeurte van de selve penningen die by haar, in maniere voorschreven ontfangen ofte uitgegeven souden zijn.*

Na dat alvooren, namentlijck den 5. Juny, A°. 1604. Mijne E E. Heeren van den Gerechte deser stede Amsterdam, *uit goede en swaarwichtige redenen voorsien hadden, tegen de groote disordre en swareschade, diemen bevont te ontstaan uit de groote ongeregeltheit en ongebondentheit, die veele ende verscheidene Persoonen, onder 't pretext van Cassiers van verscheiden Cooplieden, waaren practiserende.*

 Doch

Doch alſoo differente Cooplieden oordeelden, dat het bedrijf der gepretendeerde Caſſiers niet ſoo ſchadelijck was, als het wel was voorderlijck en dienſtigh voor de Trafijcque en Coopmanſchap, ende dieshalven groote inſtantien deeden, ten einde de voorſchreven Keure niet in 't werck geſtelt en ſoude werden.

Soo is wel de ſelve Keure by conniventie niet ſtrictelijck geobſerveert.

Maar de tijdt ende ervaarentheidt het contrarie leerende, invoegen dat in den tijdt van vier Jaaren, door 't bedrijf der voorſchreven ſchadelijcke luyden (als niet anders voor oogen hebbende, dan om haar ſelven door ſchade ende het bederf der gemeente te verrijcken) ſoo veele is te weege gebracht, dat het gelt veel meer als in veele voorgaande jaaren, ja tot negen ten hondert verlicht, opgedrongen en geſteygert is geweeſt, ende geſchapen ſoude weeſen, noch veel meerder ſwarigheidt, ja het grondelijck bederf der geheelder Gemeente daar uit te ſullen volgen, ende ontſtaan, indien daar tegens niet behoorlijck en wierde voorſien.

Soo hebben mijne Heeren van den Gerechte op den 15. July, Ao. 1608. de voorige Keure van den 5 Juny, Ao. 1604. gerenoveert, ende *een yegelijck wel ſcherpelijck verbooden voor eenige Cooplieden eenigh Gelt ofte Caſſe te bewaaren.*

Doch

Doch op het vertoogh by seeckere Coop-lieden over dese gerenoveerde Keure, is by de E.E. Heeren van den Gerechte, de selve Keure geinterpreteert, en gemitigeert, mitsgaders toegestaen,

Dat een Coopman wel een Cassier buytens huis soude mogen houden, mits dat den selven Cassier niemant anders als eenen Coopman soude mogen dienen, ende alvooren Eedt doen aan de Heeren Burgermeesteren deser Steede, dat hy hem met geene Wisselingen en sal behelpen, en op geene Munten handelen, nochte penningen bicquiteren, &c.

En dat noch met dese expresse stipulatie, dat dit consent geschiede *by Provisie en tot dat de voorgenoomene Banck (van Wissel) in treyn soude zijn gebracht.*

Daar op gevolgt is, dat in January, A°. 1609. *Om alle steygeringe ende confusie in het stuck van de Munte te weeren, ende de luyden die eenige specien in de Coopmanschap van nooden hebben, te gerijven: mijne Heeren van den Gerechte, met Authorisatie van de Moog: E E. Heeren Staaten, en by advijs van de Heeren XXXVI. Raden deser Steede, hooghnoodigh geacht hebben, datter ordre gestelt werde op't stuck van de Wisselen, en't geene daar aan dependeert, door het oprichten van een Banck van Wissel.*

Waar uit evidentelijck consteert, dat de Banck van Wissel opgericht is: Ten 1. om het

Cassie-

Caſſieren en het Wiſſelen van particulieren tegen te gaan, en daar door ſoo veel mogelijck, de ſteygeringe ende confuſie in't ſtuck van de Munte te prevenieren; ten 2. en ten principaalen, tot gerijf der Cooplieden.

Maar alſoo niet tegenſtaande d'oprichtinge van de Banck, het Caſſieren, en door het Caſſieren d'opwiſſeling van het beſte Gelt, en daar door de ſteygering van 't Gelt ſijn gang ging:

Soo hebben haare Hoogh: Moog: geen beter middel uitgevonden, om de ſteygeringe te weeren, ende de menighvuldige Goude ſpecien te ſupprimeren, als ſelfs te doen munten den Gouden Ducaat, (een penning over al bekent en gangbaar) en by tollerantie te permitteeren, de ſelve ſoo hoogh in prijs uit te moogen geven, dat meeſt alderley ander gout in ducaaten, met avantagie, konde vermunt werden.

Ende om de ſteygeringe in het ſilver en 't ſilver gelt te ſtuyten, te doen ſlaan, eerſt den Rijcks-daalder en Leeuwen-daalder; en daar na den ſilveren Rijder, en den ſilveren Ducaat.

Maar dewijle deſe ſilvere penningen op prijs geëvalueert ofte geſtelt zijn, na haar valeur ofte waerde, in ſwaar Banck- ofte Wiſſelgelt, en metter tijdt getollereert is, dat de ſelve tot hooger prijs loopend- ofte courantgelt gedebiteert zijn, en die verhooging in

prijs

prijs ſoo niet heeft kunnen geſtelt werden, dat d'een tegen d'ander, naa haar intrinſique waerde, ſonder eenigh different geheel net en juyſt reſpondeerde:

(Want met meer avantagie gemunt kan werden, den ſilveren Rijder op 60. ſtuyvers) ſwaar-gelt geëvalueert, om tegens 63. ſtuyvers courant uit te geven, als een ſilveren Ducaat, die op 48. ſtuyvers, ſwaar gelt geſtelt, maar 50. ſtuyvers courant in de uit-gift doet)

Soo is daar uit ontſtaan, niet alleen een different in de waarde tuſſchen het ſwaar Banck- ofte Wiſſel-, en het ordinaar courant- ofte Cas-gelt; maar oock van de aggio ofte het op-gelt van het eene gelt tegen het ander.

En nademaal den Koopman in ſijn handeling dagelijcks Banck-gelt voor Cas-gelt, ofte Cas-gelt voor Banck- ofte Wiſſel-gelt noodig heeft, om hier te betaalen;

Ende oock ſomtijts wel goude ofte ſilvere Ducaten, Rijcks-daalders ofte Leeuwen-daalders in ſpecie om te verſenden;

En by de Banck van Wiſſel geen behoorlijcke ordre geſtelt, nochte vlijt aangewent is, om de Koop-lieden daar mede te gerijven:

Soo heeft ſulcks nootſaacklijck veroorſaackt dat de Wiſſelaars en Caſſiers, haar handel in Banck- en courant-gelt en ſpecien, op een on-eenparige voet van aggio ofte op-gelt, tot haar voordeel hebben weeten te dirigeren.

Welcke

Welcke negotiatie van de Wisselaars en Cassiers, op soo een oneenparige voet van aggio, notoirlijck en direct is streckende, tegens het dessein ofte het einde, waar toe de Banck van Wissel is opgericht, en tegens het gerijf dat de Kooplieden in de Banck behoorden te vinden:

Want het gerijf dat voor de Koop-lieden in de oprichtinge van de Banck van Wissel beooght en gepromitteert wiert, was driederley.

Ten 1. dat door middel van afschrijvinge een yder in de Banck, sonder tijdt-versuym of moeite, soude konnen voldoen 't geene hy schuldigh is, of ontfangen 't geene hy hebben moet.

Ten 2. dat de geene die eenige specien van gelde in den Koophandel soude van doen hebben, de selve in de Banck soude konnen bekoomen, mits daar voor gevende soo weinigh toebaats, als eenigsints doenlijck soude weesen.

Ten 3. dat een yegelijck in de Banck soude mogen brengen alle alsulcke penningen, als hy soude goet vinden, en *de selve penningen* tot sijn believen weder uit-trecken.

Nu is het notoir, en onwederspreeckelijck, dat de Koop-lieden sedert een geruyme tijdt herwaarts, dit eerste gerijf alleen stucks-wijs ofte ten deele by de Banck gevonden hebben, en dat het tweede seer selden, en het derde

geheel niet in de Banck meer te vinden is.

En dat overſulcks de Kooplieden op verre na, nu ter tijdt, dat gerijf by de Banck niet vinden, het geene in de oprichtinge van de ſelve haar belooft, en waar toe de ſelve aangeſtelt is.

Ick ſal my niet inlaaten om te onderſoecken en te ontdecken, waar uit dit verval ontſtaan en geſprooten is. maar alleen vertoonen en aanwijſen, hoe het ſelve te redreſſeren, en op wat wijſe, en by wat middel, in de Banck voor de Kooplieden, het driederley gerijf, hier voor gemelt, ten vollen gevonden ſoude konnen werden.

Het laatſte van de ſelve, ſtreckende tot een ſeer groote accommoditeit voor de Kooplieden, en daar by de Banck oock een raiſonnabel voordeel ſoude konnen profiteren, ſtaat alleen en abſolute ter diſpoſitie van d'E E. Heeren Commiſſariſen van de Wiſſel-banck, om het ſelve aan een yder toe te ſtaan en te vergunnen.

Maar het eerſte ſal onmogelijck, het tweede ſeer beſwaarlijck konnen geſchieden, ten ſy dat opgericht en aangeſtelt werde een *Banck courant*.

In de welcke Boeck en Reeckening gehouden, betaalt en ontfangen ſoude moeten werden, in en met Courant- ofte loopend-gelt, en niet in ſwaar Banck- ofte Wiſſel-gelt, ge-

lijck

lijck in de tegenwoordige Banck van Wissel geschiet.

Welcke Banck Courant opgericht zijnde, soo sal yder in de Banck konnen by af-schrijvinge voldoen allerley schult, 't zy uit den hoofde van wissel, ofte Koopmanschap, ofte waar uit her spruitende, en oock van alderley schult voldaan konnen werden: en oversulcks een yegelijck ten vollen het eerste gerijf voorgemelt, daar toe de Banck opgericht is, by de selve konnen genieten.

Welcke Banck Courant oock het beste middel soude zijn, om het Cassieren en het wisselen van particulieren te weeren, en om de Kooplieden, en een yder, t'allen tijden in de Banck met soodanige specien van gelde, als haar benoodight zijn, ten minsten met Banck- voor Cas-, en Cas- voor Banck-gelt, en met de voorgenoemde vijf specien van onse eygene Provinciale Munte, te weeten met Goude en Silvere Ducaaten, Rijcksdaalders, Leeuwendaalders, en silvere Rijders, voor een kleen op-gelt, te accommoderen, en alsoo oock het tweede gerijf volkomentlijck by de Banck te doen vinden.

De Banck Courant soude aangestelt en opgericht konnen werden, ofte door reductie van de tegenwoordige Banck van Wissel tot een Banck Courant, soo dat de Banck van Wissel en Banck Courant een en de selfde soude

de zijn; ofte door adjunctie van een aparte Banck-Courant tot de banck van Wissel, de selve mede in staat blijvende en stant houdende.

In cas van Reductie van de tegenwoordighe Banck van Wissel tot een Banck Courant, diende geobserveert.

DAt door de banck, aan yeder, die ten tijde van de reductie avance in de selve soude hebben, aggio ofte op-gelt daar van goet gedaan wierdt, in een cours by haar E E. Groot Achtbaarheden te beraamen, en daar door de waarde van het swaar banck- ofte Wissel-gelt gereduceert tot Courant-banck ofte grof silver-gelt.

Dit geschiet zijnde, diende yeder gelt in de banck te mogen brengen, te weeten, Ducatons en silvere Rijders tot 63. stuyvers, Rijcks-daalders tot 52. stuyvers, Cruis-daalders en silvere Ducaten tot 50. stuyvers, en de selve in die prijs by de banck ontfangen en aangenoomen werden.

Daar benevens soude door, ofte van wegen, de banck versocht konnen werden, van haar Hoogh: Moog: de Heeren Staaten Generaal, Octroy ofte consent, om te moogen doen munten, op de respective Munten van dese Geunieerde Provincien, den silveren floreen

ofte gout-gulden tot 28. ſtuyvers, ofte eene nieuwen Guldens-penning tot 20. ſtuyvers, van behoorlijck gehalte en gewichte; en om te betoonen dat het Bancks-munt is, van ſoodanige byſondere ſtempel als goet gevonden ſoude moogen werden; welcke penningen de Banck in die prijs ſoude uittellen, en weder moeten aanneemen ofte ontfangen, mits dat den Inbrenger voor op-gelt daar nevens ſoude dienen te betaalen, om die ſpecien voor Banck-courant-gelt by de Banck te doen gelden, een per mille, dat is twee ſtuyvers van de hondert guldens.

(Het doen munten van de Guldens-penning (daar van oock een dubbelde en halve konde geſlagen werden) ſoude ſtrecken tot een groote accommoditeit in den ontfang en uit-gift: want meeſt overal gepractiſeert werdt datmen ſoodanige munt, ofte gelt in ſpecie, heeft, als daar in men Boeck en Reeckening hout, by voorbeelt: In Vranckrijck reeckent men in Croonen en Ponden Tournois, en daar heeft men ſilvere Louiſen die een Croon, dat zijn net drie Ponden, gelden; In Spagnjen reeckentmen in ſtucken van achten, en realen, en die munt-penningen vintmer; in Engelandt reeckentmen in Ponden en Schellingen Steerlings, en die heeftmer; In Brabant en Vlaanderen reeckentmen in Ponden en Schellingen Vlaams, en den Ducaton is aldaar geëvalueert op een half Pondt ofte 10. Schellingen, den Patacon ofte Cruys-daalder gelter 8. Schellingen, de halve vier Schellingen, het quart twee Schellingen, en dan vintmer oock enckelde Schellingen; Tot Hamburg en elders daarmen in Marcken Lubs reeckent, heeftmen Marck-ſtucken ofte Drittel-daalders; op veele Plaatſen in Duytſland daarmen in Florijnen van 60. Creutſers reeckent, vintmen de 60. Creutſers-penning, en daarmen in Rijcks-daalders

daalders Boeck en Reeckening hout, werden Rijcks-daalders in ſpecie gevonden; tot Venetien reeckentmen in Ducaten, en by de ſelve Republicq is tot accommoditeit geresolveert te doen Munten, den ſilveren Ducaat corrent; waarmede het verloop in het gelt ofte d'aggio van het Banck-gelt, daar mede men aldaar van overlang veel moeite van reductie gehadt, ſedert t'eenemaal geprevenieert heeft; Oock ſelve is by Keyſer Carel in deſe Landen van herwaarts over gemunt den gouden en ſilveren Carolus-gulden, en die geëvalueert op 40. grooten Vlaams, daar van men noch te deſer tijdt hier te Lande reeckening hout in Carolus guldens doende noch 40. Vlaamſche grooten, of ſchoon de Carolus gulden in ſpecie effective omtrent twee hedendaaghſe guldens waardigh ſoude zijn.)

Doch by aldien niet goet gevonden mochte werden, om te verſoecken, ofte verſocht zijnde aan de Banck niet geaccordeert ofte toegeſtaan wierd, floreenen van 28. ſtuyvers, ofte een nieuwen guldens-penning te doen munten, ſoo ſoude konnen by de Banck ontfangen en aangenomen werden, ſoodanige, en ſoo veelderley payementen, in deſe Geunieerde Provincien op de behoorlijcke voet geſlagen, als beraamt en goet gevonden ſoude werden, mits genietende daar by een vaſt geſtelt kleen op-gelt, om die payementen voor Courant Banck-gelt te doen valideren.

In de Banck Courant diende yder van ſijn avance te konnen en moogen diſponeren by afſchrijvinge ofte overſchrijvinge, gelijck nu in de Banck van Wiſſel geſchiet, ſonder yets aan de Banck daar voor goet te doen.

Die op de Banck geaſſigneert wert en geen reeckening in de banck heeft, en dierhalven de voldoening in gelt begeert, ofte die reeckening heeft, gelt in ſpecie uit den banck lichten wil, en te vreeden is, met ſoodanigh gelt ofte ſpecien, als by de Caſſiers van de Banck haar aangetelt wert, de ſelve behoorden insgelijcks voor de aantelling aan de Banck niet hoeven te verantwoorden: maar ſoo yemandt ſpecialijck Ducatons ofte ſilvere Rijders begeerde, die diende een per mille, dat is, twee ſtuyvers van de hondert guldens op-gelt, des wegen aan de Banck te moeten goet doen, en voor Rijcks-daalders, Cruys-daalders, ofte ſilvere Ducaten, Leeuwen-daalders en Ducaten in ſpecie, ofte andere ſpecien, ſoodanigh op-gelt te geven, als de Heeren Commiſſariſen op het naauſte, in faveur van die de ſelve noodigh heeft, daar op ſouden koomen teſtellen.

Die in de Banck eenige ſomme betalen moet en geen reeckening in de Banck heeft, diende ſich maar behoeven te addreſſeeren by yemant van de Caſſiers ofte Ontfangers van de Banck, ende de ſelve aantellen die ſomme die hy voldoen wil, neemende daar van een recepiſſe, en de Caſſier die het geldt ontfangt, diende geobligeert te zijn, te verſorgen, dat die betaalde ſomme dien ſelven dagh, op de Boecken van de Banck valideert in credit van

den geenen die den betaalder ordonneert.

Niemant hoorde minder ſomme in ſpecie in de banck te mogen brengen, ofte uit de banck te lichten ofte ontfangen, als drie hondert guldens.

By af ofte overſchrijvinge hoorde gepermitteert en geoorloft te zijn, te mogen aſſigneeren, ſoo veel ofte ſoo weinigh, ofte ſoo groote ofte kleene ſomme, als men wil, vry en vranck.

Niemandt diende op de banck meer te mogen aſſigneeren als hy avance heeft ofte in bekomt, op de boete van de drie ten hondert daar toe ſtaande, maar ſoo wanneer yemant die de banck intacqueert, 't ſelve redreſſeert voor dat hy door de Boeckhouders gecalangieert, ofte voor dat hem ſijn fout aangeweeſen werdt, die behoorde vry te zijn van de boete.

Om te prevenieren de klachte van die ſchult-vordering hebben, 't zy uit den hoofden van Wiſſel-brieven, Obligatien ofte anderſints, houdende in de Banck van Wiſſel, ofte in Banck-gelt, te voldoen, gepaſſeert voor de preadvertentie van de oprichtinge van een Banck Courant, ofte voor de effectuele reductie, van dien, des wegen ſoude konnen geordonneert ende vaſt geſtelt werden, dat de ſelve Wiſſel-brieven ofte Obligatien, ofte andere ſchult van die natuur, ten vervaldage met de beraamde aggio ſoude moeten voldaan,

ofte in cas van Prolongatie daar mede geaugmenteert, ende tot Banck-courant-gelt gereduceert moeten werden.

En op dat niemant ſoo binnen als buytenlandts ignorantie van deſe reductie ſoude pretendeeren, ſoo konde en diende, by preadvertentie, eenige tijdt voor de onderneeminge ofte in het werckſtelling van de ſelve, des wegen publicatie gedaan, ende de ſelve niet alleen in de Nederduytſe Amſterdamſche en Haarlemſche Couranten, maar oock in de Franſche, Spaanſche en Italiaanſche Gaſettes, gedruckt te werden; op dat een yegelijck buyten-landts in het Wiſſelen ſich daar na ſoude, konnen en hebben te richten ende te reguleeren.

Deſe reductie ſoude ſeer gemackelijck vallen omme te effectueren, men ſoude als dan van geen aggio van Banck-gelt weten, als alleen van een vaſt geſtelt kleen op-gelt van de Payementen, dat den Koopman een groot gemack en accommoditeit geven ſoude, alle ordres omtrent d'omſlag van de Wiſſel-banck ſoude voor het meerendeel in ſtaat en ſtant konnen blijven, de ſelve Boeckhouders ſoude d'afſchrijvinge konnen waarneemen, alleen de Caſſiers van de Banck ſouden als dan niet, gelijck nu geſchiet, voor niet te doen haar ſalaris niet trecken, maar oppaſſen moeten en werck vinden.

In cas van adjunctie van een Banck Courant, tot de tegenwoordige Banck van Wiſſel, de ſelve in ſtaat blijvende en ſtant houdende.

SOude de Aggio ofte het op-gelt tuſſchen het Banck- en Courant-gelt op een vaſte prijs behooren geſtelt te werden, in welcke prijs de Banck het ſelve ſoude dienen aan te neemen, en af te ſchrijven, met een per mille onderſcheidt.

Het inbrengen van ſpecien ende de uitlichtinge van dien, mitsgaders d'afſchrijving, ſoude konnen geſchieden ter Banck courant, invoegen als boven aangeweeſen is.

Doch, om abuyſen te eviteren, diende niemant van ſijn reeckening per Banck af te mogen ſchrijven op yemants anders reeckening per Cas, ofte van ſijn reeckening per Cas op eens anders reeckening per Banck, maar alle overſchrijvinge op eens anders reeckeningh diende te geſchieden, directe van Banck op Banck, en van Cas op Cas reeckening.

Maar het diende yeder gepermitteert te zijn, van ſijn eygen Banck- op ſijn eygen Cas-, en van ſijn eygen Cas- op ſijn eygen Banck-reeckening af te ſchrijven, mits goet doende, ofte genietende, de vaſt geſtelde aggio, met een per mille onderſcheidt.

Dat alle wiſſelen en ſchulden in Banck-gelt, in

in de Banck van Wiſſel, en alle Wiſſelen in courant gelt, in de Banck Courant, voldaan ſoude moeten werden, diende als dan ſcherpelijck aan bevoolen, onder pœne van anders qualijck betaalt, en noch een boete daar en boven verbeurt te hebben.

Yeder die geen reeckening in de Banck 't zy van Wiſſel ofte Courant heeft, diende gehouden te zijn, 't geen hy per banck voldoen moet, aan de Kaſſiers van de banck in ſpecie te betaalen, en 't geene hy per banck ontfangen moet, van de Caſſiers van de banck in ſpecie te ontfangen, onder ſeeckere pœne by de contraventeurs te verbeuren.

Deſe adjunctie van een banck Courant tot een banck van Wiſſel, ſoude van vry meer omſlagh zijn als de reductie, oock ſouden de Kooplieden gehouden weeſen een dubbelde reeckening met de banck, item in haar Boecken, ſommige reeckeningen in Banck- ſommige in Courant-gelt, oock een reeckening van Aggio te houden; in ſoodanigh geval ſoude oock eenige meerder Boeck-houders in de banck, ofte ten minſten noch twee Klercken van de ſelve, vereiſcht werden; op de afſchrijvinge ſoude oock eenige andere ordres moeten beraamt werden, op dat alles ſonder confuſie toegaan mochte.

Overſulcks ſoude de reductie van de banck van Wiſſel tot een banck Courant gemackelijcker,

lijcker, maar de adjunctie ſoude voor de Banck ofte Stadt profijtelijcker zijn, doch op d'eene en d'andere wijſe practicabel en uitvoerlijck.

Waar mede duydelijck genoegh aangeweſen hebbende, *hoe een* banck Courant *ſoude konnen aangeſtelt en opgerecht werden*: ſal nu verder betoonen en bewijſen, dat de ſelve ſoude dienſtigh, noodig en voordeeligh zijn, en voor particulieren, en voor 't gemeene beſt.

Voor particulieren ſoude de ſelve ſtrecken, ten 1. tot een groot gerijf en accommoditeit, ten 2. tet ſecuriteit, ten 3. tot mesnagie tn voordeel.

De Banck Courant *ſoude ſtrecken tot een groot gerijf en accommoditeit:*

Want, ten 1. het ſoude den Koopman, Renteniers en Winckeliers onwederſpreeckelijck ſeer accommodabel en gemackelijck vallen, wanneer de ſelve by afſchrijvinge, niet alleen haar ſchult in banck-gelt, maar oock de loopende ſchulden inCourant-gelt ſoude konnen voldoen: gelijck by experientie bevonden werdt, dat door de afſchrijvinge in de tegenwoordige banck van Wiſſel, een ongelooflijcke moeite van ontfang en uitgave, en de koſtelijcke tijdt diemen daar aan ſpendeert, gemesnagieert, en veele confuſie en disordres geprevenieert werden.

Ten 2. ſouden de Kooplieden oock ontlaſt zijn van de moeite van het koopen en verkoopen van Banck-gelt,en daar mede haar tijdt,op den Dam of Beurs, niet hoeven te conſumeeren.

Ten 3. *In cas van reductie van de Banck van Wiſſel tot een Banck Courant*, ſoude de Kooplieden van menighvuldige reductien van Banck- tot Courant-, en van Courant- tot Banck-gelt, en een reeckening van Aggio, dat is op-gelt van Banck-gelt, in haar Boecken te maacken, en dubbelde reeckeningen in Courant- en Banck-gelt, met haar correſpondenten te houden, gelibereert en bevrijt zijn.

Ten 4. *In Cas van adjunctie van een Banck Courant tot de Wiſſel-banck*, (*d' Aggio vaſt geſtelt zijnde*) ſoude d'Ooſt-Indiſche Compagnie, en yeder, hoe conſiderabele ſomme van Banck- ofte Courant-gelt de ſelve benoodight mochte zijn, ſonder alteratie in de Aggio, altijt, terſtont in een party of poſt, daar mede konnen by de Banck gedient en geholpen werden.

Ten 5. by de oprechtinge van een Banck Courant, ſoude een yeder konnen geinjungeert en aan bevoolen werden, ſijn eygen ſchulden te moeten voldoen, en in te vorderen, en niemant te mogen belaſten met aſſignatien op een ander, van de welcke den houder ſom-

ſomtijts op een derde, en van die wel op een vierde, overgeweſen wert, eer hy ſatisfactie ofte voldoening bekomt; waar door niet alleen d'een des anders ſchultmaaner werdt, maar waar uit oock ſomtijts groote queſtien en geſchillen ontſtaan zijn; weshalven by expreſſe willekeure deſer Steede, het ſelve wel ſcherpelijck al overlange is verboden, en meer maalen gerenoveert, maar de ſelve keure heeft niet konnen, en ſal onmogelijck anders konnen, als door de oprechtinge van een Banck Courant gemaintineert werden.

Ten 6. de Banck Courant ſoude oock ſeer accommodabel koomen, voor de Caſſiers en Ontfangers van de publique Stadts en 's Lants-Comptoiren.

Ten 7. alle namtiſſementen ſoude oock ter banck by afſchrijvinge konnen geſchieden, en de E E. Heeren Reeckenmeeſteren, en andere Collegien, van de moeiten van ontfang en weder uittellinge van penningen, konnen ontlaſt zijn.

Ten 8. door de oprechtinge van een Banck Courant ſoude, by een goede directie, de Banck te beter in ſtaat geſtelt konnen werden, om een yegelijck die eenige ſpecien ofte penningen in ſijn Koopmanſchap benoodight mochte zijn, voor een kleen op-gelt, daar mede te gerijven; zijnde dit gerijf van benoodigde ſpecien, gelijck hier voor aangeweeſen

is,

is, eene van de voornaamste insighten en eynden, waar toe de Banck van Wissel opgericht, en 't geene nu t'eenemaal by deselve in verval geraackt is.

De Banck Courant *soude oock strecken tot securiteit.*

Ten 1. den Afschrijyer soude sigh konnen versekeren *dat sijn Crediteur voldaan*, en hy van schult ontlast is; daar van, wanneer hy op sijn Cassier, of op een ander assigneert, sich niet van verseeckeren, ofte daar in gerust zijn kan, of moeter na vragen, dat diffident, echter nootsaacklijck is wil men gerust zijn: want meermaalen gebeurt is, dat na de ongelegentheidt van den Cassier, ofte den geenen op dewelcke geassigneert was, den Houder van de Assignatie te voorschijn is gekomen, en voldoening gevordert heeft, van soodanige Assignatien die den Ondertekenaar meende al lang voldaan waren.

Ten 2. den Afschrijver soude oock pertinent en seeckerlijck konnen weeten *wanneer sijn Crediteur voldaan werdt*, en daar in sijn respect maintineren, het geen door de Cassiers, met dilayeren en uitstellen, en niet prompt te voldoen 't geene op haar, door haare Meesters, geassigneert werd, veeltijts buyten desselfs kennis, gekreuckt en gekrenckt werdt.

Ten

Ten 3. Den Koopman, ofte Betaalder wie hy zy, ſoude oock t'allen tijden by de Boecken van de Banck konnen doceren en bewijſen, *dat ſijn ſchult voldaan is*, en ſich ſoo ſeer niet hoeven te bekommeren over het vorderen en bewaaren van Quitantien en Aſſignatien; het geene ſeer conſiderabel is.

Ten 4. Die afgeſchreven werdt, ſoude de voldoening oock ſeeckerlijck bekomen van het geene dat hem afgeſchreven werdt, daar een Crediteur, die ſijn Caſſier, of een ander, op ſijn Debiteur aſſigneert, ſoo wanneer deſelve oock andere ſchultvordering tot des Debiteurs laſten heeft, veeltijts van verſteecken, en door de directie van den Houder van de Aſſignatie, het Gelt by hem ontfangen, tot voldoening van d'eene Schult gedeſtineert, op d'ander Schult afgeſchreven werd.

Ten 5. d'Afſchrijvinge in de Banck Courant ſoude oock ſtrecken tot deſe ſecuriteit van den Betaalder, dat hy by mis-tellinge niet over betaalt; en van den Ontfanger, dat hy niet te kort, noch quaat, ofte te kleen gelt t'ontfangen komt.

Ten 6. Soude een yeder by het adjuſteren van elcken Foly ofte ſlot van ſijn reeckening in de Banck, tot ſijn ſecuriteit gewaar werden, en het ſich ontdecken, ſoo wanneer hy eenige poſt betaalt ofte ontfangen, en niet te boeck gebracht heeft.

Ten

Ten 7. Niemant ſoude in den verkoop, verwiſſelinge of omſettinge van ſijn Banck-in Courant-gelt yemant hoeven te vertrouwen, en ſijn Gelt te periculiteren, gelijck men nu doen moet, en veeltijts met ſchade van den Afſchrijver ofte Geltgever geſchiedt is.

Ten 8. Wanneer een Koopman ſijn avance in Courant-gelt in de Banck heeft, ſoo ſal hy niet hebben te vreeſen nochte het perijckel loopen, dat ſijn Gelt door ſijn Caſſier een ander toevertrouwt ſal werden; ofte dat den Caſſier ſelve daar mede negotieren, het ſelve ſpenderen of verquiſten, den grooten Meeſter, en eindelijck daar mede doorgaan, en Bancquerot ſpeelen ſal; gelijck ſedert weinigh Jaaren differente Caſſiers gedaan hebben.

Ten 9. De Kooplieden die geen Caſſiers buytens huis hebben, maar haar Dienaars binnens huis haar Cas doen houden, ende de Ouders en Vrienden van ſoodanige Dienaars, ſullen veel geruſter konnen zijn, wanneer deſelve ſoo groote maniëringe van Penningen niet ſouden hebben.

Ten 10. De Kooplieden die ſelfs bewaarders van haar Cas zijn, ſouden niet alleen geen tijdt hoeven te verſuymen met den ontfang, en natelling van het ontfangene, en d'uitgave; maar groote avance hebbende in de Banck ſtaande op haar reeckening, niet ongeruſt hoeven te ſlapen, dat haar Geldt van Dieven

met

met gewelt berooft, ofte met practijck onder den duym afhandigh ſal gemaackt werden, het geene ſy, wanneerſe het Gelt in huis, en in haar Cas hebben, onderhevigh zijn.

Ten 11. Die betaaling doen wil, ofte doen moet, aan yemant die uit Stadt of niet te vinden, ofte daar hy mede in diſpuyt is, ſoude ſich met volkomen ſecuriteit, by afſchrijvinge in de Banck ('t ſy op ſijn Crediteurs reeckening directe, ſoo wanneer de ſchult het ſelve requireert, ofte op een reeckening van conſignatie) van die Penningen ontlaſten, en meenighvuldige diſputen, ſpecialijck concernerende Wiſſel-brieven houdende in Courant-gelt te betalen ten laſten van Buytenwoonders, daar mede geprevenieert konnen werden.

Ten 12. Die Gelt onder haar hebben, 't ſy Inwoonders of Vreemdelingen, Schippers, Adminiſtrateurs, Bewinthebbers, of Boekhouders van Rederyen, ofte voor anderſints gemeene Geintereſſeerdens, en die het ſelve onder haar niet vertrouwen, en niet weeten aan wie met volkomen geruſtigheidt het ſelve te vertrouwen, ſouden ſoodanigh gelt, tot haar ſecuriteit in de Banck konnen brengen, en op haar Reeckening doen ſtellen, en ter gelegener tijdt, by afſchrijvinge daar van diſponeren, ofte 't ſelve wederom konnen lichten, en uit de banck haalen.

Ten 13. d'Inwoonders, die geen Burgers zijn,

zijn, ende de Vreemdelingen, die haar van de Banck Courant souden komen te bedienen, en haar Gelt ofte avance daar in vertrouwen, soude die securiteit, en dat voorrecht daar by genieten, dat haare penningen, dewelcke in handen van Cassiers, ofte yemants anders bewaaring, ja (van Vreemdelingen die hier geen Domicilium hebben) in haar eygen Cas, arrestabel zijn, in de Banck niet arrestabel soude weesen.

Ten 14. Alle calculatien van de Kooplieden op buytenlandtsche Negotie, en specialijck van de banck selve op de Handeling in het Silver, en stucken van Achten, soude, wanneerder, door de oprichtinge van een banck Courant, geen aggio, ofte deselve op een vaste prijs gestelt, was, veel gewisser en seeckerder op te maacken zijn, als nu geschieden kan: dewijle het op een onvaste aggio door verloop van deselve, aan d'een ofte d'ander kant veeltijts te ontschieten komt.

Ten 15. De banck Courant soude oock grootelijcks konnen strecken tot securiteit van Weesen, Geinteresseerdens in Boedels, Rederyen, ofte tot andere gemeene effecten, by aldien de Vooghden, Curateuren, Administrateuren en Sequesters, geordonneert, gelast en aanbevolen wierden, en geobligeert ofte verbonden sonden zijn, wanneer sy een somme van penningen (by haar E E. Groot Achtbaarheden te begrooten, in handen hadden, deselve

te

te moeten brengen, ofte af te ſchrijven in de Banck, ten behoeven van die daar toe gerechtight, en haar alſoo van de ſelve te ontlaſten, ofte gehouden zijn intreſt daar van te verantwoorden.

De BANCK COURANT *ſoude oock ſtrecken tot Mësnagie.*

Ten 1. Van veel proviſie, die de Kooplieden aan de Caſſiers betaalen.

Ten 2. Van de Courtagie, voor de omwiſſeling ofte omſettinge van het Banck- en Courant-gelt en Specien.

Ten 3. Van veel Octaafjes, en ſomtijts wat meer of min, die het omſetten van het Banck- en Cas-gelt te koſten komt.

Ten 4. Van de koſtelijcke tijdt, die men in de effectuele toetelling in het betalen ſpenderen moet; zijnde notoir dat in de Banck van Wiſſel, in een halve dagh, door twee of drie Boeckhouders meerder ſomme, ſonder eenige abuyſen te committeren, by af en overſchrijvinge, betaalt en ontfangen geſtelt, als door tien Caſſiers in tien dagen, elkanderen toegetelt kan werden.

Tot voordeel.

Want; ten 1. Soude yeder die afgeſchreven werdt, des anderen daaghs konnen weeten dat hy voldaan is, en over ſijne avance t'allen dage

ten vollen konnen disponeren, tot sijn groot voordeel, het geene die een Cassier houdt, onmogelijck weeten noch doen kan, door dien de selve veeltijts de betalinge dateren voor datse de selve doen, en den ontfang eenige tijdt na dat de selve is ingekoomen, om ondertusschen, door d'avance van haar Meesters, largesse te hebben, en met de omsetting en bysetting van deselve Octaafjes te verdienen.

Ten 2. In het verkoopen van Goederen en Koopmanschappen, soude de betaaling in de Banck Courant bedongen, en veel preciser konnen getermineert, en vastgestelt werden, en seeckerder staat daar op te maacken zijn, als nu geschiedt.

Ten 3. De Kooplieden die slof d'invordering van haar uitstaande Schulden op haar Cassiers laaten aankomen, soude door dese precisiteit aangeport werden, om haar uitstaande schulden, wat yveriger, selfs te doen invorderen; zijnde meermaalen gebeurt, dat de Cassiers haar Meesters Debiteuren hebben geëxcuseert, verschoont en uitstel gegunt, mits haar voordeel daar van treckende, en dat daar na de Meesters van het Capitaal niets bequaamen, daar van de Cassiers d'intrest, ofte een goede steeck-penning voor haar civiliteit, hadden genooten.

Ten 4. Soudo de Kooplieden, die gewent zijn te kreupelen, en onder de vleugelen, ofte

liever onder het ſcheermes', van ſommige baatſuchtige Caſſiers, haar toevlucht te neemen, genoodtſaackt zijn, beter ordre op haar affaires te ſtellen: het geene de ſelve veeltijdts na vermoogen niet beyveren, om datſe haar op de adſiſtentie van ſoodanige Caſſiers, al te veel en ſorgeloos verlaaten.

Waar mede oock genoeghſaam aangeweeſen en beweeſen achte, dat d'oprichtinge van een Banck Courant ſtrecken ſoude, tot een overgroot gerijf, ſecuriteit, mësnagie en voordeel van particulieren; ſoo dat alleen noch overigh is te betoonen, dat oock d'oprichtinge van de ſelve zijn ſoude, honorabel, profitabel, dienſtigh en nut voor het Gemeene beſt.

d'Oprichtinge van een Banck Courant *ſoude zijn honorabel voor de Stadt.*

Want de Banck van Amſterdam, alsdan in omſlagh, niet alleen de tegenwoordige Banck van Wiſſel aldaar, maar oock alle andere Wiſſel-bancken van de geheele Werelt verre overtreffen ſoude; en dewijle yemants eer en reſpect aangroeit met ſijn credit, ſoo ſoude oock door het credit, ende de meerder omſlagh van de Banck, deſelve te meer benaamt en beſaamt werden, en de Middelpaerel zijnde in Stadts Wapenkroon, te glorieuſer, uitſteeckender en aanſienlijcker flonckeren en praalen.

d'Oprichtinge van een Banck Courant *soude oock zijn profitabel voor de Stadt.*

Want ten 1. By een goede directie soude door de oprichtinge van een Banck Courant, het wisselen van particulieren in haar loop gestuit en geweert, en alsoo het voordeel by de Gelt-verwisseling te doen, aan de Banck getrocken konnen werden.

Ten 2. Door de oprichtinge van een Banck Courant, soude de Silverfactory van de Wisselaars en Cassiers t'eenemaal koomen te vervallen, en aan de Banck konnen getrocken worden; het geene een seer raisonnabel voordeel voor de Banck geven soude:

Want alsser een Banck Courant was, soude door de Heeren Commissarisen het Silver gestelt, en by de Banck aangenomen konnen werden in Courant-gelt, tot de alderhooghste en uitterste prijs, die daar voor gegeven soude konnen werden, om hier te Lande op den beraamden voet te munten; en wanneer de Banck, het Silver alsdan voor half soo veel voordeels, als de Factoors voor provisie genieten, aan de Muntmeesters overlieten, daar mede soude de geheele binnelantsche Silverfactory koomen te vervallen. En by aldien, wanneerder buytenlantsche treck van Silver was, de Kooplieden door de Banck met Silver om te versenden, geaccommodeert en gerijft wierden, daar by soude een considerabel voordeel voor de Banck konnen overschieten: want soo particulieren Gelt op intrest konnen neemen, en Silver daar voor koopen, om het selve met profijt wederom te verkoopen; ja selve baaren Silver en Goude Ducaten, tegens een hoogen intrest beleenen, om daar by noch te avantagieren; soo moet onwedersprekelijck, de Banck, die geen intrest heeft te betaalen, en daar in soo verre prevaleert, by

dese Negotiatie, door een goede directie, merckelijck konnen profiteren, en soude seeckerlijck, buyten der Ingesetene schade, een seer groot voordeel by den Silverhandel konnen doen.

Ten 3. Soo wanneer de Banck van Wissel tot een Banck Courant gereduceert wierdt, soude het op-gelt van de inbrenginge van het ordinaar Courant-gelt, en de uitlichtinge van Ducatons en Silvere Rijders, ofte ander Courant Banck-gelt, een goede stuyver jaarlijcx konnen opbrengen.

Ten 4. Soo wanneer de Banck van Wissel in staat blijvende, tot de selve een Banck Courant geadjungeert, en de aggio van het Wissel-tegen het Courant-gelt op een vaste prijs gestelt wierdt, alsdan soude de een per mille, voor de overschrijvinge van de eene Banck op d'ander, een considerabele somme, tot voordeel voor de Banck, komen te bedragen.

Ten 5. De Banck van Leening, soude by d'oprichtinge van een Banck Courant merckelijck profiteren; want sommige Wisselaars en Cassiers, alsdan soo groote voorraadt van Penningen niet souden hebben om te konnen Lomberden, ende d'effecten van haar schaarse en behoeftige Meesters, met de largesse van haar andere Meesters, te beleenen, veeltijdts tot hooger intrest als by de Banck van Leening genooten werdt.

d'Oprichtinge van een Banck Courant *soude oock dienstigh zijn voor 't Gemeene best.*

Want een Banck Courant soude het rechte middel zijn:

Ten 1. Om alle steygeringe en confusie in de Munte te weeren.

Ten 2. Om de valsche Munte, en byslagen, item de beschaarsinge in het gehalte en gewicht van het Gelt, te eerder te ontdekken:

Ten 3. Om het bicquetteren van de beste en gewichtighste Penningen, daar sommige Wisselaars en Cassiers, die veel ontfang- en uitgift hebben, t'eenemaal haar fait van maacken, te prevenieren.

Ten 4. Om te weeren de collusie, ende te ontdecken het Secreet, van eenige Muntmeesters met sommige Wisselaars, die meer voor het Silver besteden als andere konnen doen, en daar voor gegeven kan werden, om het Gelt op behoorlijck gehalte en gewicht te slaan, en echter voort arbeiden, als andere Munten stil moeten staan.

(Want dat soodanige Muntmeesters het in de lengte ofte breete vinden, en den penning in't alloy, ofte in't gewicht, ofte in beyde, moeten beschaarsen, is onwedersprecckelijck, en genoeghsaam af te meeten geweest, uit de sorge en bekommeringe, die soodanige Wisselaars voor de Gelt-kisten droegen, diese van de Munt verwachten, op dat de selve niet in handen van de Heeren Commissarisen van de Wisselbanck souden geraacken; en oock daar uit te besluiten ~~dat~~ de selve haar nieuwgemunte Silvere Rijders, veeltijdts niet

dorsten uitgeven, als gemengt onder andere Ducatons en Rijders; en de Leeuwendaalders wel beter koop als andere wilde geven, als de koopers wilden beloven deselve te sullen versenden, sonder aan Sieuwert Jansz. Assayeur *van de Banck te vertoonen.*

Soodanige en diergelijcke treecken en streecken, soude grootelijcx konnen geweert en voorgekomen, en gelijck geseght, soodanige prijs op het Silver konnen gestelt werden, dat onmogelijck by particulieren meer daar voor besteet soude konnen werden, om het hier te Lande te doen munten; en soo wanneer sulcx gedaan wierdt, het selve soude een overtuygend blijck zijn, dat de Munte daar van geslagen noodtsaacklijck beschaarst is.)

Estimerende hier mede oock genoeghsaam getoont en aangeweesen, dat de oprichtinge van een Banck Courant, honorabel en profitabel soude zijn voor de Banck ofte de Stadt, en dienstigh voor het Gemeene best, en alsoo mijn propositie en voorgeven volkoomentlijck geverifiëert te hebben.

DOch ten besluyt dienen noch wederlegt en gesolveert, diverse objectien die tegens de oprichtinge van een Banck Courant, konnen en gemoveert werden.

1. Objectie. *d'Oprichtinge van een Banck Courant soude strecken tot na deel van de Wisselaars en Cassiers, als mede van de Maackelaars in't Banck-gelt en't silver, die daar door soo veel als geruineert en bedorven soude zijn.*

Antw. Het wisselen van Particulieren, sonder speciale authorisatie en consent van de Overigheidt, is in meest alle Landen verbo-

 den,

den, en van outs her oock hier te Lande ongeoorloft geweest, selfs eer dat de Banck van Wissel hier ter Steede opgericht was: want in den Jaare 1489. hebben Koning Maximiliaan ende d'Aerts-hartog Philippus, het selve seer scharpelijck, in haar Placcaat van de munte, geinterdiceert; A°. 1520. heeft Keyser Carel 't selve geconfirmeert; A°. 1586. heeft de Grave van Leycester; A°. 1589. de Staaten Generaal; A°. 1603. de Staaten van Hollant, &c: ende de selve respective Hooge- en Grootmoogende Heeren Staaten sedert menighvuldighlijck sulcks gerenoveert, *en groote pæne daar op-gestelt, te verbeuren, by den geenen die sich bemoeiden met het opwisselen en verwisselen van eenige specien, ofte sich onderwonden in eeniger manieren het geene het bedrijf der Wisselaars soude moogen aangaan, sonder speciaal consent, en daar toe beëdight te zijn.*

Belangende de Cassiers? hier voor is aangeweesen dat om het Cassieren van particulieren te weeren, de Banck van Wissel hier ter Steede opgericht is; en na d'oprichtinge van de Wissel-banck is op den 28. November, 1609. *een yegelijck wel scherpelijck verbooden, van toen voortaan, voor eenige Cooplieden eenigh gelt ofte Casse te bewaaren, ofte voor de selve van yemant anders gelt te ontfangen, ofte uit te geven, op de verbeurte van vijf-en-twintigh guldens voor elcken hondert gulden, &c.*

En

En om de Kooplieden te accommodeeren in het ontfangen van haare penningen, ſijn by mijne Heeren van de Gerechte aangenoomen en geſtelt *buyten Ontfangers van de Banck*; de welck, volgens haare inſtructie, onder anderen gehouden waaren: *Binnen drie dagen na den ontfang, de penningen te leveren aan den Eygenaar van dien, ofte deſelve ter Banck te brengen, en die den Eygenaars aldaar op haar reeckening te doen valideeren; mitsgaders borge te ſtellen ter ſomme van twaalf duyſent guldens voor haar getrouwigheidt.*

En op 4. Juny, 1621. is by mijne Heeren van den Gerechte verſtaan; *dat het Caſſierſchap een officie ſoude zijn, ende dat niemant het ſelve officie hem ſoude vermoogen onderwinden te exerceeren, ten zy de ſelve alvooren by de Heeren Burgermeeſteren geauthoriſeert ſouden zijn, cautie geſtelt, haare inſtructie ontfangen, en die beeedight ſoude hebben.*

Aangaande het Maackelen in 't Silver ofte Goudt, het ſelve is by Keyſer Carel in het 42. Art. van ſijn Placcaat uitdruckelijck verbooden, *op pœne van voor de eerſte reyſe te verbeuren* 10. *Goude realen, van de tweede reyſe gelijcke pœne, en boven dien geſtelt te werden op 't Pilori.* Dat is, op de Kaack.

Is het Maackelen in het Silver, &c. ſoo abſolut ongeoorloft, en ſtaat het Wiſſelen en Caſſieren, volgens de Placcaten en Keuren, nie-

mant vry, als die daar toe geauthoriſeert en beëedight zijn, en werdt nu ter tijdt niet een eenige particuliere Wiſſelaar ofte Caſſier in de Stadt gevonden, die geauthoriſeert en beëedigt is, wat rechtmatige reden van klachten hebben dan ſoodanige lieden? of meenenſe dat het haar vry ſtaat, tegens alle Keuren en Ordonnantien, de Banck te contramineren, en dat door de Banck tegens haare mineën niet behoorde, ofte ſoude mogen, gevigileert ende ordre geſtelt werden, om wederom aan de ſelve te trecken, 't geene ſy de Banck berooft en onttrocken hebben?

Exceptie. *Eertijdts hebben haare Hoogh-Mogende ende mijne Heeren van de Gerechte deſer Steede, met goet recht gevigileert tegens de ongebondentheidt van ſommige Caſſiers en Wiſſelaars, die door baatſucht het Gelt tot hooger en hooger prijs op drongen, en t'eenemaal haar werck daar van maackten om Specien te bicquetteren, tot groot nadeel van het Gemeene beſt; maar ſedert een geruyme tijdt herwaarts heeft men van geen ſteygeringe in het Gelt geweeten, nochte van geen klachte over de Wiſſelaars en Caſſiers geboort, als haar nu ſtil houdende in haar functie, ſtreckende tot gerijf en dienſt van de Kooplieden. Wat reden dan om ſoodanige goede Ingeſetene, door het oprichten van een Banck Courant, te ſtooten uit haar gelegentheidt en welvaaren?*

Antw. Gelijck in een Stadt van Negotie daar

daar meñ geen publicque Wissel-banck heeft, de Cassiers dienstigh, en de Wisselaars en Makelaars, in specien noodigh zijn; alsoo in tegendeel, ter plaatse daar men een publicque Banck heeft, behoorden geen Maackelaars in Silver of Gout, en Specien getollereert, en geen particuliere Wisselaars geadmitteert te werden, en daar heeft men oock geen Cassiers, independent van de banck, van nooden, immers geen soo groote Cas-houders, die het haar schamen *Cassiers* te heeten, dewijlse pretenderen *Bancquiers* te zijn.

't Is waar de Wisselaars en Cassiers maacken het hedensdaaghs soo grof niet als andere eertijts gedaan hebben, maar waar van daan komt dat? daar valt nu ter tijdt soo veel niet te schaccheren, als toender soo veelderley Goude en Silvere Specien gangbaar waaren, toen hebben anderen gedaan datse wilde, dese doen tegenwoordigh soo veel als sy konnen, en ten schort haar niet aan de wil, maar aan het vermogen, datse niet meer en doen; en of'er schoon geen soo publicque klachten ten haaren lasten gehoort werden, soo doen nochtans sommige van haar nu en dan wel faiten die beter naargelaaten waaren: dewijle alle haar studie en practijck daar op aan leidt om directe met de handeling van 't gelt, gelt te winnen, en om alles op een hair te klooven, op een aasje te wegen, en op een quart grein te fineren.

't Gerijf

't Gerijf en den dienst die de Kooplieden by de Wisselaars, en van de Cassiers hebben, moetense duur genoegh betaalen; en dewijlse het selve beter koop, gemackelijcker en seeckerder, in de Banck konnen vinden, waarom soudense het daar niet mogen soecken?

d'Intentie is niet, om de voorverhaalde Placcaten, Ordonnantien en Keuren, tegens het Wisselen en Cassieren van particulieren, en het Maackelen in Silver en specien, geëmanieert en gepubliceert, te doen renoveren; dat soude toch maar verlooren moeite en den Moriaan gewasschen zijn: want, of schoon in sommige Rijcken en Landen, den uitvoer van gelt, ja in Sweeden selfs van de Koopermunt, op Lijfstraf verbooden is, echter vintmer Waaghhalsen, die haar sulx onderwinden op de Galg aan; wat scherpe Placcaten hier te Lande tegens de versendinge van het Silver na de Buyte-munten geëmanieert, en hoe meenighmaal de selve gerenoveert zijn, 't heeft niet mogen helpen, de Gelt- en Silver-handel, het Wisselen en Cassieren, al wierdt het selve op den hals verboden, soude echter niet nagelaten werden; en dierhalven moet men met een Politicque voorsichtigheidt, 't geen door Placcaten, Keuren en Ordonnantien onmogelijck is te weeren, met practijck en vigilantie sien te contramineren.

In de *Oeconomie* siet men dat de Kinderen, op het

het verbodt van dat hy haar met geen messen sullen beseeren ofte quetsen, kleen jaa geen reguard neemen, wanneer zy maar messen konnen vinden om daar mede te snijden en te snipperen; weshalven een voorsichtig Huisvader, weetende dat de scherpste verbooden veeltijds het eerste overtreden, en dat de ongehoorsaamheid een erf-sonde is, niet soo seer verbieden sal, dat zy sulcks sullen laaten, als wel het middel haar beneemen dat zy het niet en konnen doen, met de messen uit te weegh en van de handt te leggen, daar zijn Kinderen die niet konnen bereycken of vinden; even alsoo kan in de *Politie* somtijds een ingewortelt quaat door verbooden, ordonnantien en beveelen, van het selve niet te sullen, nochte te moogen doen, 't zy op pœne van gelt-boete of lijf-straff, wanneer het pleegen van het selve baat en voordeel geeft, onmogelijck geweert, maar veeltijdts wel door voorsichtigh beleidt, gestuit en gekeert werden; en soo is het gelegen met het wisselen en Cassieren. *Dat dierhalven een Banck Courant op-gericht, en deselve wel gedirigeert werde, en laat by connivventie Wisselen, Cassieren en Maackelen in Gout, Silver en Gelt die wil.* De meeste sullen het wel haast moede zijn; en die in dese vryheidt dan noch klagen, sullen het buyten recht, en tegen reden doen.

En genoomen dat d'oprichtinge van een

Banck

Banck courant effective ſtrecken ſoude, tot nadeel van 20. ofte op 't hooghſte 25. Soo Wiſſelaars, Caſſiers, Maackelaars als Beunhaſen, ſoude daarom een ſaacke ſoo dienſtigh, noodigh en voordeeligh voor het algemeen moeten naarblijven? behoort in een Respublicq van goede Politie het algemeene beſt niet meer te gelden als de particuliere intreſt van weinige? iſſer wel ooit ten beſten van het gemeen iets onder reglement ofte ordre gebracht, daar niet eenige weinige haar by benadeelt geacht hebben? Ick oordeele neen: en dat dierhalven deſe objectie van geene ſoodanige conſideratie is, (ja ſelfs niet ſoude zijn, of ſchoon de doleanten van een vrye Neering en hanteeringe waaren, gelijck voor aan geweeſen is van neen) dat uit dien inſichte eene ſoo loffelijcke ſaacke geen voortgang ſoude neemen.

II. Objectie. *De Kooplieden hebben haar tot noch by de tegenwoordige Wiſſel-banck, ende het gerijf datſe by de Wiſſelaars en Caſſiers vinden, wel bevonden; en d'oprichtinge van een Banck Courant ſoude wat nieus zijn, en de nieuwigheden hebben niet altijdt het ſucces datmen daar van verwacht, en daarom ſal het beſt zijn, datmen blijft by 't oude, en in die gewoonte daar men in is, en daarmen ſich wel by bevindt.*

Antw. Sedert 4. ofte 5. Jaaren herwaarts, zijn

zijn meer als ſoo veel Caſſiers hier ter Steede koomen te manqueren, 't is ſeecker dat haar Meeſters, die by haar te kort gekoomen zijn, haar niet wel daar by bevonden, maar de ſchade verſmert hebben. 't Is waar dat alle nieuwigheden geen even goet ſucces hebben, maar d'oprichtinge van een Banck courant kan geen nieuwigheidt genoemt werden: want het ſelve effective maar een renovatie, en reformatie ofte herſtelling zijn ſoude van de Banck, in die ſtaat daar in de ſelve in de eerſte oprichtinge geweeſt, en geſteltis.

En belangende 't ſucces ofte den uitſlagh, dien aangaande eſtimere hier van ſoo overvloedige aanwijs en bewijs gedaan te hebben, dat de Banck courant dienſtigh, noodigh en voordeelig ſoude zijn, dat geen menſch, met geſonde herſſenen, daar aan dubiteeren noch twijffelen kan; ſoo dat, indien de Kooplieden haar nu wel bevinden, by de tegenwoordige directie, ſy ſullen haar, ſeeckerlijck en onwederſpeeckelijck, beter en ſecuurder bevinden, by de geproponeerde verandering.

Exempel heeftmen aan de oprichtinge van de Banck courant tot Venetien: want door de oprichtinghe van de Banck courant aldaar is t'eenemaal geweert en geprevenieert 't verloop in de aggio tuſſchen het Banck- en Courantgelt, ende de ſelve vaſt geſtelt, en blijft oock tot noch op 120. voor 100. daarſe te vooren

tot

tot 125. 126. ja 128. en daar boven veeltijdt monteerde, ſoo dat geen ſtaat daar op konde gemaackt werden tot groot nadeel van de negotie; behalven dat, heeft d'oprichtinge van een Banck Courant aldaar de Reſpublicq een byſonder groot reſpect en credit aangebracht, en het eenighſte middel geweeſt waar door de Banck van Wiſſel ſtand gehouden heeft, en in ſtaat gebleven is.

III. Objectie. *De Kooplieden moeten haar vryheidt hebben, en konnen nochte moogen niet geconſtringeert werden, hoe, en door wie zy haar ſchulden ſullen inmaanen en betaalen.*

Antw. Dat de Kooplieden die vryheidt behouden; *en laater een Banck Courant aangeſtelt werden, en gelijck geſeght, Caſſieren die wil,* alleenlijck dat alle Wiſſel-brieven (gelijck behoort, en de Keure deſer Steede wel duydelijck dicteert) in de Banck voldaan werden, *en laaten de Kooplieden, die haar voor eerſt niet verder van de Banck willen bedienen, haar Caſſiers te werck ſtellen; 't gerijf, de ſecuriteit, en het profijt, ſal haar metter tijdt wel tot de Banck locken, en het Caſſieren van ſelfs doen doodtloopen.*

De Raat en Magiſtraat van Neurenbergh, hebben in het derde Art. van de Ordonnantie van de Wiſſel-banck aldaar, om ſufficante redenen, haare ingeſetene wel een ſcherpe wet voorgeſchreven, hoeſe haar ſchulden, boven

de

de twee hondert guldens monterende, moeten voldoen, de welcke overgeſet zijnde, aldus luyt. *Dat alle betaalinge over Negotie, ſoo wel van Wiſſel als Waaren ofte Coopmanſchap, als mede van alle depoſito gelden, die over de twee hondert guldens monteeren, en na het aanvangen van de Banck vervallen ſullen, in de Banck ſal moeten geſchieden, en ſoo het gebeurde dat d'een den anderen ſchuldigh wierdt, daar van hy in tegendeel weder gelt hebben moſt, ſoo ſullen zy het ſelve onder haar niet vermoogen te reſcontreren, en alleen de reſt in de Banck afſchrijven, maar een yeder verbonden zijn, ſijne geheele ſchult aan te laaten teeckenen, en ſoo wanneer yemand wrevelich onderſtonde buyten de Banck een hooger ſomme, als de toegelaatene twee hondert guldens, onder wat ſchijn het ſelve geſchieden mochte, te reſcontreren, de ſelve ſal, op de bevindinge, in een boete van tien pour cent te betaalen vervallen zijn.* Waar uit conſteert, dat *aldaar* alle ſchulden, boven de twee hondert guldens bedraagende, in de banck *moeten* voldaan, en ſelfs geen reſcontres moogen gemaackt werden, om dat de voldoeninge t'allen tijden te klaarder ſoude konnen aangeweeſen en beweeſen werden. Laat *hier* ſoo verre niet gegaan, maar alleen geordonneert werden, dat alle ſchulden, hoedanig de ſelve zijn, ſullen *moogen* by afſchrijvinge in de banck voldaan werden, ſoo werd niemand een Wet voorgeſchreven, die

echter de E E. Heeren van de Gerechte alhier, ſoo wel als die van Neurenbergh, haare ingeſetene en onderdaanen, ſoude voorſchrijven moogen.

IV. Objectie. *Schoon datter een Banck Courant wert opgericht, ſoo ſullen evenwel veel Kooplieden haar van Caſſiers meeten bedienen, om haare Debiteuren tot de voldoening aan te maanen, ende haar kleene ſchulden in te vorderen, en te betaalen; waar toe dan de Banck Courant aangeſtelt?*

Antw. Tot deſe aanmaaninge en invorderinge ſullen de Kooplieden haar dienaars binnens-huis, die haar telckens beſcheidt brengen en reeckenſchap geven, beter en onkoſtelijcker konnen employeren als een Caſſier; en die geen dienaar heeft, ofte daar toe ontledigen kan, en daar toe een Caſſier gebruycken wil, ſal by een banck courant echter veel in de Provigie avantagieren, en noch meer in de ſecuriteit: want 't geene als dan een Caſſier ſal aan vertrouwt werden, ſal geen Capitaal behoeven te zijn daar ſomtijts yemants welvaaren aanhangt; *en by aldien een Banck Courant opgericht werdende, de Caſſiers echter noch werck ſullen vinden, ſoo hebbenſe te minder reeden om tegens d'oprichtinge van de Banck Courant te doleeren.*

V. Objectie. *'t Sal met een Banck Courant niet konnen lucken: want hoe ſouden het de Kooplieden*

lieden stellen als de Banck gesloten is, en zy Courant gelt noodigh hadden?

Antw. Beter als nu; want als de Banck gesloten is, soude alle betaalinge die by afschrijvinge geschieden kan, stil staan, gelijck nu omtrent de Banck van Wissel geschiet, en soo wanneer yemant oordeelt gelt in specie ondertusschen van nooden te sullen hebben, soude, soo veel hy goet vindt, voor het sluyten uit de Banck konnen lichten, en daar-en-boven soude in het sluyten wel een ofte twee betaaldagen konnen geordonneert en vast gestelt werden, om de soodanige te accommodeeren.

VI. Objectie. *De Cooplieden vinden een groot gerijf en accommoditeit by de Cassiers, datse by de Banck Courant niet souden vinden: hier in, dat de Cassiers haar veeltijts banck-gelt afschrijven om 's anderdaags 't selve met Courant-gelt te voldoen, oock wel Courant-gelt betaalen voor de waerde des andere daags in de Bank afteschrijven; oock konnen de Cassiers, die wat grooten omslagh hebben, de avance diese van den eenen Meester hebben, een ander Meester, somtijts weecken lang, by setten, dat veeltijts oock wel de grootste ende voornaamste Kooplieden, wanneerse voor een korte tijdt eenigh gelt benoodight zijn, een groot gerijf is; en van dese accommoditeit souden de selve, wanneer der een Banck courant op-gericht wiert, versteecken zijn.*

Antw. Kooplieden die haar affaires wel dirigeeren kan de accommoditeit van een dagh of twee, in de omsettinge van banck- en Casgelt, selden voordeelen, en souden als dan te beeter voorsorge draagen, en het daar niet op laaten aankoomen datse verlegen souden zijn.

Aangaande de bysettinge van penningen by leening voorlanger tijdt, daar in vergrijpen haar de Cassiers veeltijts groflijck: want, ten 1. het gelt werdt haar toevertrouwt om te bewaaren en niet om een ander te leenen, veel min om aan haar behoeftige Meesters te verschieten en te desbourseeren, om een voordeel te trecken en te genieten die meer na woecker als een behoorlijcke intrest gelijckt. Ten 2. als een soodanige behoeftige Meester komt te manqueren, moet de liberale Cassier, wanneer hy hem meer als sijn eygen Capitaal bygeset heeft, somtijts mede faljeeren, en de goede Meester die de Cassier sijn avance toevertrouwt heeft, het sijne missen; dit heeft noch onlangs gebleecken, en dit sijn gevolgen van dese schoon opgepronckte accommoditeit.

VII. Objectie. *Het accommodeert somtijts de Kooplieden, datse op haar Cassiers assigneeren schoonse geen gereede avance noch onder haar hebben, en dat de Caßiers in de aanneeminge van soodanige aßignatien, onder t'een ofte t'ander pretext, wat uitstel neemen; ofte oock wel prompt voldoen, siende op andere aßignatien die-*

se

ſe van ſoodanige Kooplieden om in te vorderen in handen hebben; welck gerijf by de Banck niet te vinden, maar alleen over het gereede te diſponeeren, ſoude zijn.

Antw. Dit diſcommodeert daar en tegens veeltijts een ander, die ſoodanige aſſignatie bekoomende, en ſtaat maackende prompt voldaan te ſullen werden, van de Caſſier uitgeſtelt werdt; maar laaten ſoodanige Cooplieden die niet anders konnen, haar in diervoegen van Caſſiers, en laaten anderen, die niet hoeven te kreupelen, haar van de Banck bedienen.

VIII. Objectie. *d'Oprichtinge van een Banck Courant ſoude ſtrijden tegens d'intentie van de oprichtinge van de Banck van Wiſſel: want volgens de Placcaten van haare Hoogh-Mogende, mogen de reſpective Wiſſel-bancken het gelt niet hooger ontfangen, nochte het Silver ofte Goudt hooger in koopen, als volgens de evaluatie; dat is, den Rijcksdaalder tot 50. ſtuyv. den Silveren Ducaat tot 48. ſtuyv. dén Silveren Rijder tot 60. ſtuyv. &c.*

Antw. De Banck mach yeder die eenige ſpecien noodigh heeft, met de ſelve gerijven, treckende toebaat ofte opgelt; 't is oock de ſelve geoorloft, en niemant anders, de ſpecien op te doen wiſſelen, en toebaat ofte aggio op de ſelve te geven, overſulx is de Wiſſel-banck niet ſoo ſtricte gebonden aan de evaluatie, maar mach

den Rijcksdaalder voor yets meer als 50. stnyvers, en den silveren Ducaat, de selve van nooden hebbende, boven de 48. stuyvers, ofte tot die prijs met eenigh opgelt daar boven, doen opsoecken en aannemen; om dat die specien, na advenant van andere munt, in haar selven yets meer waerdigh, en na andere gewesten, tot voortsetting van den Koophandel, begeert en benoodight zijn; haar Hoogh-Moogende, die den Silveren Ducaat hebben geëvalueert op 48. stuyvers swaar gelt, seggen in haar Placcaat van den 11. Augusti 1659. dat de selve doet 50. stuyvers Courant-gelt, en dat den silveren Rijder, geëvalueert tot 60. stuyvers swaar gelt, doet 63. stuyvers Courant; en mijne Heeren van de Gerechte deser Steede, hebben Ao. 1672. gepubliceert, dat den Rijcksdaalder geëvalueert op 50. stuyvers swaar gelt, cours en prijs souden hebben tot 52. stuyvers Courant, en dese specien zijn oock in die prijs op alle Comptoiren gangbaar; waarom soude dan de selve by de Banck Courant, in die Courante prijs, niet mogen aangenomen, en weder uitgetelt werden? ofte soude de Banck van Amsterdam, minder recht daar toe hebben als de Banck van Middelburgh in Zeelandt, daar al voor lange tijdt een Banck Courant opgericht is geweest?

IX. Objectie. *d'Omslagh van de Banck, wanneerder een Banck Courant opgericht wierdt,*

soude

ſoude te groot, en niet om ordentlijck te dirigeren, en uit te voeren zijn; ſpecialijck, ſoo wanneer oock by de Banck payementen ontfangen en weder uitgetelt ſoude werden, ſal het onmogelijck zijn dat een yder ſal konnen gerijft en geaccommodeert werden; en dierhalven ſtaat van een Banck Courant niet als confuſie en embroullement te verwachten.

Antw. 't Geen ſwaar ſchijnt in het begin, is door een goede conduite en beleidt, veeltijdts licht om uit te voeren; 't ſelve ſoude oock in d'oprichtinge van een Banck Courant, ſoodanigh bevonden werden: want, omtrent de afſchrijvinge, ſoude een ſoodanigh reglement en ordre konnen beraamt en gehouden werden, dat de Boeckhouders ſoo wel dan, als nu, haar werck ſouden konnen verrichten; belangende de Caſſiers, die ſouden haar vingeren dan wel ſomtijdts wat blauwer tellen als ſy nu doen, maar ſoo wanneer haar het werck te ſwaar en laſtigh viel, en d'ontfang en uittelling ſoo groot wierdt, dat het de Caſſiers te quaadt hadden en niet af mochten, als dan ſullen haar E. E. Groot-Achtbaarheden ſeer gemackelijck eenige extraordinaris Caſſiers konnen ſtellen, 't ſy Binnen-Caſſiers in de Banck, ofte Buyten-Caſſiers van de Banck, om de Payementen te ontfangen en te betaalen, en de ordinaris Caſſiers, ofte Ontfangers van de Banck, daar van te ontlaſten.

X. Objectie: *Veele verresiende Kooplieden sullen tot de oprichtinge van een Banck Courant selve niet genegen, en van advijs zijn, datse van haar welvaaren al genoegh in de Wissel-banck vertrouwen, en dat de Banck Courant maar strecken soude om meester te werden van haar geheele Beurs, en van meest al het gelt, en 't geene daar men 't gelt af munt, datter in 't landt soude te vinden zijn.*

Antw. Al het Gelt, en daar men 't gelt af slaat, het geene in 't Landt is, moet in yemants hant zijn, of van den eygenaar selve, of van een ander, aan dien of daar hy het vertrouwt: de Vrage is, waar het best bewaart en veylighst is? Niemant hoeft in de Banck meer te brengen, ofte te laaten als hy wil, oock niet langer als hy wil; die dan swarigheidt soude maacken de Banck yets meer te vertrouwen, die doet nu onvoorsichtigh dat hy aan de Banck van Wissel yets vertrouwt; wat kan het de Stadt voordeelen of'er 20. of 50. Millioenen in de Banck gevonden werdt, indiense haar van de Penningen der Kooplieden niet bedient? en soo wanneer de Stadt haar daar in wilde vergrijpen, de selve aantasten, en haar daar van bedienen, het selve soude soo wel konnen geschieden uit de minder, als uit de meerder somme, en in soodanigh geval soude men, hoe grooter t'effect in de Banck was, te minder last lijden; maar dat de Stadt haar van der Kooplieden

pennin-

Penningen, ter Banck gedeponeert, niet bediendt, heeft Ao. 1672. gebleecken, toen heeft de Banck haar proef uitgestaan, toen is de selve geloutert, en gesuyvert, en op den toets goet bevonden. Behalven dat in alle geval de Stadt oock voor de Banck respondeert en instaat.

XI. Objectie: *Wat soude het baten dat de Stadt voor de Banck respondeert, als het gelt uit de Banck gelicht, en niet te vinden was; den Koning van Sweden heeft oock wel gerespondeert ofte ingestaan voor de Banck tot Stockholm, den Magistraat tot Middelburgh voor haar Banck aldaar, den Senaat van Venetien heeft het selfde gedaan voor haar Wissel-banck, ondertusschen nu de respective Wissel-bancken van Stockholm en Middelburgh in route leggen, ofte soo goet als Banquerot zijn, kan niemant niet alleen geen gelt uit de Banck bekomen, maar selve den Koning van Sweden, noch de Magistraat van Middelburgh, hebben haare Bancken soo verre niet konnen maintineren, als den Senaaat van Venetien den haaren tot noch gedaan heeft, namentlijck, dat yder, niet tegenstaande het achterstal van de Banck, des niet te min, met te assigneren op de Banck zijn Crediteuren en Schulden kan voldoen; zijn die publicque Wissel-bancken tot soo verre gedeclineert, wat versekering dat oock de Banck hier tot Amsterdam tot soodanigh verval niet soude konnen komen? heeft men hier niet soo wel ontrouwe Ministers van de Banck gevonden als elders? heeft wel ergens*

eenige ontrouw ſoo lange verborgen gebleven als hier? is ſulx niet een teecken van een ſlechte toeſicht en ordre? en is de pan hier al aangebrant geweeſt, waar by kan men geruſt zijn, dat de ſelve metter tijdt niet doorbranden, en gelijk men ſeidt de Boter in't vuur geloopen, het met deſe Banck eindelijck mede niet ſtincken ſal?

Antw. Deſe objectie is de laatſte en conſiderabelſte, en ſoo wel applicabel op de tegenwoordige Banck van Wiſſel als ſy op de Banck Courant ſoude zijn, en dierhalven van te grooter gevolgh en bedencking, en inſolubel ofte onoploſſelijck, ten zy dat aangeweeſen werde, een geruſter en fondamenteelder cautie, verſeeckering en waarburge, als men aan de Borgh-tocht van de Stadt heeft; 't welck deſe is, datmen onderneeme en practiſeere te doen, 't geene men tot noch toe niet gedaan heeft, en doen kan: naamentlijck, ſoodanig naauw reguard en achtinge te doen neemen op den geheelen omſlagh van de Wiſſel-banck, dat door niemant, wie hy oock ſoude mogen weeſen, die eenigh bewindt, directie ofte adminiſtratie in de Banck heeft, alleen, nochte by colluſie door verſcheidene, op eenige wijſe miſſlagen ofte onnoſele erreuren gecommitteert, nochte voorbedagte frauden gepractiſeert en ondernoomen ſoude konnen werden, tot nadeel, ſchade ofte af breuck van de Wiſſelbanck, die haar ten langhſten alle 6. maanden niet

niet souden openbaaren: en dat soodanige naauwe opsicht op den omslagh van de Wissel-banck kan genoomen, ende hoe en wat wijse de selve soude moeten genoomen werden, is in den Jaare 1673. aan de E E. Achtbaare Heeren *Hendrick Roeters*, *Joan Munter* en *Cornelis Backer*, (Heeren kennis hebbende van Negotie, en specialijck de aldergrondighste ervarentheidt hebbende van den omslagh van de Wissel-banck, als geweest zijnde Commissarisen van de selve, by de E E. Groot Achbaare Heeren Burgermeesteren, tot de opneeminge ende het ondersoeck van dit voorgeven, te dier tijdt gecommitteert) duydelijck ge-expliceert en klaarlijck gedemonstreert.

By welcke occasie, aan de voorgenoemde gecommitteerde Heeren, mede voorslagh gedaan zijnde, raackende d'oprichtinge van een *Banck Courant*, en aangeweesen de maniere en middelen hoedanigh de selve soude konnen aangestelt, ofte opgericht en bestiert werden.

Soo hebben de selve Heeren, na dat haar E E. in diverse by een komsten, alles naauwkeurigh ondersocht, rijpelijck overwogen, en op verscheide gemoveerde Objectien volkoomen solutie en satisfactie bekoomen hadden, aan de E E. Groot-achtbaare Heeren Burgermeesteren, haare committenteu, voor rapport in gebracht, *dat metter daadt soodanige*

naauwe

naauwe opsicht op den omslagh en het bestier van de Wissel-banck konde genoomen werden, en dat sulcks oock behoorden gepractiseert en ondernoomen te werden, en dat het selve, als mede d'oprichtinge van een Banck Courant, *haars oordeels, bysonder noodigh, dienstigh en voordeelig soude zijn, voor het Gemeene best.*

Maar niet tegenstaande dit recommandabel rapport, soo hebben nochtans soo hoog noodige, accommodabele en profitabele voorslagen, toen ter tijdt geen effect gesorteert.

Het zy uit oorsaacke, dat haar E E. Grootachtbaarheden, in die bekommerlijcke tijdt, te veel besigheidt hadden om op de selve te letten; ofte dat hy haar E E. Grootachtbaarheden niet goet gevonden is in dien tijdt eenige veranderinge in de Wissel-banck te maacken; ofte om andere redenen haar E E. Grootachtbaarheden moverende.

Doch in middels de tijden Godt loff vry zijnde koomen te veranderen, sal het nu ter tijdt, verhopentlijck niet ontijdigh zijn, die voorslagen nochmaals te rememoreren en op 't Tapijt te brengen.

Tot dien eynde is dit bericht en vertoogh, ontworpen, en sal oock in't korte, in een tweede Bericht ofte Vertoog, onder verbetering voorgestelt en aangeweesen werden.

Op wat wijse, en by wat middelen, soodanige naauwe opsicht, en achtinge, op den omslagh van

van de Banck van Wissel deser Stede soude konnen genoomen werden, ('tzy datter een Banck Courant opgericht werde of niet) *dat de selve niet verkort nochte benadeelt soude konnen werden, of het soude sich ten langhsten alle 6. maanden moeten openbaaren: streckende tot een groote securiteit voor de Stadt, die voor de Banck respondeert, en van een yegelijck die haar middelen en welvaren in de Banck deponeren en vertrouwen.*

Waar op dan noch te volgen staat een derde Vertoog ofte Bericht, waar in als vooren aangeweesen en voorgestelt sal werden,

Wat al tot gerijf, accommoditeit en profijt van de Kooplieden, en alle die haar van de Banck bedienen, omtrent het bestier, ende de directie van den omslagh van de Wissel-banck, ('t zy datter een Banck Courant opgericht werde ofte niet) *behoorden en dienden in acht genoomen, en welcke van de ordres en costumen, die tegenwoordigh by de selve in observance zijn, diende gecorrigeert, welcke gemortificeert en afgeschaft, en hoedanige nieuwe gestatueert en geobserveert, diende te werden.*

Achtende in dit Bericht en Vertoog voor af uitvoerlijck genoegh, niet alleen gedemonstreert te hebben dat de oprichtinge van een Banck Courant noodigh, dienstigh en voordeeligh soude zijn; maar oock volkoomentlijck

lijck gesolveert 'te hebben, de objectien die daar tegens ingebracht en gemoveert konnen werden.

En even gelijck (om tot besluit nochmaals een gelijckenis uit de Oeconomie te gebruycken) een Huisvader, die met alle vlijt sijn Kinderen avanceert en voortset, sich daar in verheught, als het mannen geworden zijn, niet alleen bequaam om het Vaderlandt dienst te konnen doen, maar dat de selve daar toe geëmployeert en gebruyckt werden; Soo gaat het met de geene die yets meent uitgevonden en bedaght te hebben, onwedersprecklijck streckende tot voordeel en dienst van Stadt of Staat, de selve heeft mede een natuurlijcke zucht daar toe, (en het geeft hem een groot genoegen wanneer het geschiet) dat sijne concepten aangenoomen, en ondernoomen ofte in het werck gestelt werden, en dat het Gemeene best die voordeelen, dienst en nuttigheden daar uit treckt, die 'er seeckerlijck in te vinden zijn.

Ick blijve alsoo oock verhopende en verwachtende, dat haar E E. Groot Achtbaarheden, die de sorge over de welstandt van de Stadt en d'Ingesetene van dien aan bevoolen is, dese gedaane voorslagen, in nader overweginge, en soodanigh resguard en besluit op de selve sullen neemen, als haar E E. Groot

Acht-

Achtbaarheden, na haar Hoogh-wijs oordeel, ten dienst, en ten besten, van de Banck ofte Stadt in't gemeen, en van de Kooplieden in het bysonder, sullen bevinden te behooren.

J. PHOONSEN.

Tweede

BERICHT

en

VERTOOG,

raackende de

SECURITEIT

van de

WISSEL-BANCK.

Tweede
BERICHT en VERTOOG,

Waar in aangewesen wert, op wat wijse, en by wat middelen, soodanige naauwe Opsicht, en Achtinge, op den omslagh van de Banck van Wissel deser Steede, soude konnen genoomen werden ('t zy datter een Banck Courant opgericht werde ofte niet) *dat deselve niet verkort nochte benadeelt soude konnen werden, of het soude sich ten langsten alle 6. Maanden moeten openbaaren: streckende tot een groote securiteit voor de Stadt, die voor de Banck respondeert, en van een yegelijck die haar middelen en welvaaren in de Banck deponeren en vertrouwen.*

EEn Schip op Strandt verstreckt een Baack in Zee. *Tunc tua res agitur paries cum proximus ardet.*

Hy spiegelt hem sacht, seit men, *die hem aan een ander spiegelt.* Maar wanneer yemants eygen Schip stoot, of de Vlam in sijn eygen dack blaackt, en de voncken daar van in sijn eygen huis vliegen, dan is het niet langer spiegelen nochte stilsittens tijt, maar het is de plicht, niet alleen van den Stuurman en Huisvader, maar ook van alle Bootsgesellen en Passagiers, Kinderen, Dienstboden en Mede-

inwoonders, yeder ſoo veel in haar vermogen is, te helpen dat het Schip behouden, en de vlamme gebluſcht werdt; en 't ſelve geluckigh geſchiedt zijnde, beter achtinge, en naauwer toeſicht te neemen, dat het Schip niet wederom te ſtooten, en vuur en licht wel bewaart, en alle noodige voorſorge, tot verhoedinge van een nieuwe brandt, gedragen werdt: op dat het Schip, of Huis, door achteloosheidt en nuncialance, niet ergers overkoome, en totaal geruineert werde.

De totale ruine, ſlechten uitval en verval, van een nabuurige Wiſſel-banck, A°. 1672. en de ontdeckte ontrouw in de Wiſſel-banck hier ter Steede, A°. 1673.

Hebben my (zijnde een kleen mede-reeder in het Schip, en mede-geintereſſeerde in het Huis van de Wiſſel-banck, ſoo dat my oock mede gelegen leit aan den welſtandt van deſelve)

Aanleidinge gegeven en verplicht, om na te dencken en te onderſoecken, of in het toekomſtige, geen ſoodanigh naauw reguard en opſicht op het beſtier van den omſlagh van de Wiſſel-banck hier ter Steede ſoude konnen genoomen werden, dat deſelve geen ſchade ſoude konnen lijden van ſtooten of branden; dat is, niet benadeelt ofte verkort ſoude konnen werden, 't ſy door onvoorſichtigheit en achteloosheidt, ofte by opſettelijcke fraude en bedrogh,

drogh,

drogh, dat ſich niet in 't korte noodtſaacklijck ſoude moeten openbaaren.

Conſidererende dat dit een ſaake ſoude zijn, van een groot belang, en dat een Leck 't geen men tijdigh gewaar werdt, haaſt geſtopt, en dat de Brandt in haar eerſte beginſel, eerſe de overhandt genoomen heeft, gemackelijcker gebluſcht, en de ſchade, in het eene en 't ander geval, lichter en beter gerepareert werdt.

En beſigh zijnde in het navorſſchen en opſtellen van de Middelen daar toe dienſtigh, quam my in gedachten, dat ſommige Natuurkundigers ſchrijven van de Leeuwen, dat deſelve met open oogen ſlaapen.

't Zy dit waar is of niet, ick oordeelde dat het geen oneygen Sinnebeelt ſoude zijn, by aldien in de Kamer van de Heeren Commiſſariſen van de Wiſſel-banck, in een Schildery ofte Tafereel vertoont wierdt, een Leeuw ruſtende met open Oogen op Baaren Silver en Geltſacken; met dit onderſchrift.

FIDE & VIDE.

Om daar mede te kennen te geven, dat de Heeren Commiſſariſen van de Wiſſel-banck, in het waarneemen van het Eer-ampt haar gerecommandeert, niet alleen ſelfs behoorden getrouw te zijn, maar oock niemant te veel vertrouwen, wel toe te ſien, en ſoo veel haar mogelijck is, beter als de hondert-oogige Argus, daar voor te waken, dat de koſtelijcke

Melck-Koe haar toevertrouwt, van haar Weyde, door de Wisselaars en Cassiers van buyten, en van haar Melck, door nuncialante en ontrouwe Bedienders en Oppassers van binnen, niet berooft en uitgemolcken werdt, en daar door eindelijck niet op te droogen komt.

In het Bericht, raackende d'oprichtinge van een Banck Courant, is door my aangeweesen, hoe en op wat wijse by de Banck tegens de Wisselaars en Cassiers, zijnde de Contramineurs en Wey-berovers van buyten, soude konnen en behoorden gevigileert te werden.

Ende alsoo my 't sedert, door haar E E. Groot-Achtbaarheden, acces verleent is tot het Register van de Resolutien, Ordonnantien en Instructien van de Wissel-banck deser Steede.

Soo hebbe ick onder deselve gevonden een Instructie, ingestelt by haare Hoogh-Moog. de Heeren Staaten Generaal, voor de respective Wissel-bancken der Vereenighde Nederlanden, inhererende onder andere dese Articulen.

I.

In den Eersten, dat de Magistraten van de respective Steeden van yder Provincie, daar de meeste Negotie geschiedt, metten aldereersten, uitten haaren sullen moogen committeren, een ofte meer Persoonen tot Opsienders en Bedienders van een Wissel-banck derselver Steede, die alleen, en niemant anders, *sullen moogen Koopen, Inwisselen ende Ontfangen, alle Billioenen, Massen en specien van Silver, gemunt ende ongemunt, ende deselve wederom leveren ende uitgeven, ten prijse en op de toebaate hier na verklaart.*

Art.

Art. XI.

Ende omme te accommoderen den Koophandel ende trafijcque met eenen yegelijck, hebben de hooghgemelte Moog. Heeren Staaten General goet gevonden, te authoriſeren de Wiſſel-bancken (ende geenen anderen, in de Steeden daar de Wiſſel-bancken gehouden ſullen worden, 't ſy van wat qualiteit ofte conditie die oock ſoude moogen weeſen) *alleen te moogen ontfangen ende inwiſſelen, alle alſulcke ſpecien, als by henlieden geſocht ſullen worden, &c.*

Art. XIV.

Sullen de voorſchreven Wiſſel-bancken, en niemant anders, *vermoogen te bewaaren de Caſſe ofte Gelden, van eenen yegelijcke, die hun 't ſelve willen onder doen, om des te beter van alderhande ſpecien gefurneert te weeſen.*

Waar uit blijckt, wat Weyde deſe Melck-Koe in eygendom toekomt, daar van, gelijck in 't voorigh Bericht aangeweſen is, de Wiſſelaars en Caſſiers, haar t'eenemaal byna berooſt hebben.

En ſtaat my nu verder in dit Bericht te vertoonen, hoe men ſal konnen en behoorden te ſorgen, voor de Melck die deſe Koe geeſt; op dat deſelve door achteloosheit ofte ontrouwe, niet geſtort, verwaarlooſt ofte ontvremt, ja de Koe ſelve ſoo niet uitgemolcken werdt, datſe van haar harte-bloedt laaten, en eindelijck de Geeſt geven moet.

De Banck van Wiſſel, is in een Stadt ofte Republicq, gelijck een tedere Maaght, en geachtſte Dochter in een Familie, daar deſelve op roemen en glorieren magh, wanneerſe in haar ſuyverheidt bewaart en ongeſchonden blijſt, en welckers defloratie daar en tegen, de gant-

ſche Familie brengt in declinatie en disreputatie.

De Wiſſel-banck is de Middel- en Pronck-paerel ofte Diamant, in de Eerkroon van een Stadt, het minſte Vleckje, het kleenſte Santje datter in gevonden werdt, ontciert de Kroon; en ſoo wanneer deſelve uit de Kroon te vallen komt, 't koſt groote moeite omſe weer in te ſetten, en ſelden geluckt het datſe in haar eerſten welſtandt herſtelt werdt; En daar deſelve verlooren werdt, en niet wederom herſtelt kan werden, is de Kroon haar Cieraat, de Stadt haar roem quijt, de Commercie komt te vervallen, en Naering en Welvaart te verhuyſen.

De Wiſſel-banck is een Dame die veel Bedienders en Oppaſſers heeft, van welckers vigilantie en getrouheidt, haare Vooghden en Voorſorgers wel een goet vertrouwen mogen hebben, maar moeten echter alles onvoorſichtigh en te achteloos, op het Ancker van goet geloof en vertrouwen niet laaten afrijden:

Want of ſchoon een Schipper een goet Stuurman, een ervaaren Bootsman en wackere Matrooſen heeft, ſoo ſal hy des niet te min, tot ſijn geruſtheidt en verantwoording, ſelfs met het eene oogh in 't Seyl en na de Vlagh, en met het ander op 't Compas ſien, en in achting neemen, of de Man te roer al ſtreeck houdt ſoo 't behoort.

Al

Al heeft een voorſichtigh Coopman, na dat het hem toeſchijnt, een vigilant Boeckhouder, een ſufficant Caſſier, getrouwe dienaars en naerſtige waerneemers van ſijn affaires, ſo ſal hy echter niet alles op haer laaten aankomen, maar oock ſelfs mede opſicht neemen op den beſtier van den omſlagh van ſijn negotie, en op de verrichtinge van alle die hem ten dienſt ſtaan.

Gelijcke voorſichtigheidt diende voor al geobſerveert te werden by de E. E. Heeren Commiſſariſſen van de Wiſſelbanck, die de ſorge over den welſtant van deſelve door haar E. E. Grootachtbaarheden aanbevoolen werdt.

Dierhalven behoorde door de Heeren Commiſſariſſen ſodanige opſicht genoomen te werden, op de verrichtinge van de Boeckhouders, Caſſiers en Aſſajeurs van de Banck, dat geene van haar, de minſte abuyſen, ick laat ſtaan Meſuſen ſoude konnen committeren, die niet ontdeckt, en aen de Heeren Commiſſariſſen openbaar ſoude werden en blijcken.

't Is onwederſpreeckelijck, dat ſodanige opſicht te neemen ſtrecken ſoude tot ſecuriteidt van de Banck, van de Heeren Commiſſariſſen en oock van de getrouwe bedienders van deſelve, van de Stadt die voor de Banck reſpondeert, en van een yegelijck die haar penningen in deſelve vertrouwen; en dat overſulx het ſelve hooghnoodigh is, en ten gemeene beſt dien-

ſtigh, om geobſerveert en ondernoomen te werden.

En om ſodanige naauwe opſicht, achtinge en reſguard op den omſlagh van de Wiſſel-banck te doen neemen, ſoude nootſaackelijck de Heeren Commiſſariſſen, dienen toegevoeght te werden een perſoon van habiliteit en expeditie tot haar Secretaris.

Welcke Secretaris de capaciteit diende te hebben om te konnen, en geobligeert en verbonden te zijn, om te moeten houden, ofte te doen houden, Contra-boeck van de geheele omſlagh van de Banck, en alles dat in de Banck om gaat.

Item, te formeren een pertinente Reeckening van Winſt en Verlies, daar by ſpecifice ſoude blijcken, wat op alles, dat by de Banck genegotieert ofte ondernoomen wierdt, geavanceert ofte verlooren wert.

Alsmede ſoodanige diſtincte Clappers van d'effecten van de Wiſſel-banck, daarin duydelijck ſoude conſteren, hoe alles, tot het minſte toe, verantwoort wert; en daar in de E. E. Heeren Commiſſariſſen t'allen tijden, met eenen opſlagh, ſouden konnen ſien en weeten, van wat effecten, ſo in maſſen als Specien, de Banck voorſien is, en onder wie, ofte waar deſelve geplaaſt en te vinden zijn.

Eindelijck diende de Secretaris een goet en vaerdigh Reeckenaar te weſen, en alles ſelfs na

te

te calculeren, wat by de Banck in ofte uit genegotieert wert.

Dit alles ſoude door een naerſtigh en vigilant Secretaris, wanneer hy een Perſoon is van kennis en ervarentheidt, wel om te dirigeren zijn.

Maar tot de uitvoeringe ſoude hem dienen geadjungeert te werden, eenige bequaame Perſoonen tot Contrarolleurs, onder den Character van Notariſſen van de Wiſſel-banck.

Welcke Contrarolleurs ofte Notariſſen van de Wiſſel-banck, buyten de waarneming van dit employ, tot een overgroote accommoditeit en dienſt voor de Cooplieden, ſo om alle Wiſſelen te proteſteren, ofte ten minſten om alle proteſten van Wiſſelen te protocolleren, als andere nodige Protocollen en Notulen te houden, tot prevenieringe van menighvuldige geſchillen, in materie van Wiſſel, en andere negotiatie, dagelijcks voorvallende, hoognoodigh in de Wiſſel-banck vereiſcht werden: gelijck in het Vertoogh, raackende de accommoditeit en het gerijf dat de Cooplieden in de Banck behoorden te vinden, uitvoerlijck blijken ſal, in het welcke meede voorgeſtelt en aangeweeſen ſal werden, *waar uit, deſe Notariſen ofte Contrarolleurs, ſullen konnen geſalarieert werden, buyten belaſting van de Stadt ofte Banck.*

Door deſe Contrarolleurs, ſoude de Secretaris, onder ſijn opſicht, ſoodanige exacte Contrarollen en Clappers konnen doen houden, ſo tegens de Boeckhouders als Caſſiers van de Wiſſel-banck, dat door geenige van haar in het particulier, nochte by colluſie van eenige uit haar, ja van hun allen te ſaamen, by wat middel het

het magh zijn, bedacht ofte onbedacht, weetende ofte onwetende, de Banck ſoude verkort ofte benadeelt konnen werden, ofte het ſelve ſoude ſich onfeilbaar moeten openbaaren; gelijck in het vervolgh aan te wijſen en te bewijſen ſtaat.

Ende dewijle het ſeecker en kenlijck is, dat aan de Boeckhouders, Caſſiers en Aſſajeurs van de Wiſſel-banck ſeer veel toevertrouwt moet werden, ſo ſtreckt voor al ten hoogſten tot ſecuriteit van de Banck, dat haar E. E. Groot-Achtbaarheden, aan de welcke het begeven van die Officien en bedieningen ſtaat, in het begeven van de ſelve, daarmede begunſtigen Perſoonen van habiliteit en bequaemheidt, ſtaande te goeder naam en faam, en die noch gierigh nochte behoeftigh zijn.

Tot Venetien, daarmen door de veelderley ontdeckte frauden tegenwoordigh een byſondere naauwe opſicht op de directe van de Wiſſel-banck, tot ſecuriteit van deſelve, neemt, werden daar en boven ten dien fine, in de laaſte geamplieerde Ordonnantie van den jaare 1663. onder anderen, gerequireert deſe generale precautien.

Ten 1. Niemant magh aldaar een Miniſter ofte bedienaar van de Wiſſel-banck zijn, 't ſy oock in wat qualiteit, ofte hy moet Borge ſtellen voor ſijn getrouwicheidt voor ſeeckere Somme, en die Borghtochte alle jaaren vernieuwen.

Ten 2. De Miniſters in de Banck aldaar mogen geen twee Officien in de Banck bekleeden, nochte eenigh ander Ampt buyten de Banck bedienen, maar moeten haar ſelve t'eenemaal van alle andere waarneemingen liber en vry, en gediſponeert

disponeert houden, om te konnen doen en verrichten, 't geen yeder in sijn Functie, als Minister van de Banck, sijn plicht requireert.

Ten 3. De Ministers van de Banck moeten haar met Eede Obligeren, van niet te sullen, en mogen haar op hooge straffe niet onderwinden, direct ofte indirect, voor haare Reeckening in het prive, ofte met partic atie onder yemant, eenige negotiatie te doen, in verwisseling van gelt, incoop van Gout ofte Silver, ofte yets wat het sy, dat aan de Banck gehoort, ofte dependerende is.

Ten 4. Geenigh Minister magh aldaar een eygen reeckening in de Boeken van de Banck hebben, nochte geenige party, van wat somme het sy, op sijnen naam afschrijven ofte afgeschreven werden, oock selfs sijn naam in geen party werden gemelt, buyten speciaal consent van de Inquisiteurs van de Banck.

Ten 5. De Ministers van de Banck moeten aldaar persoonlijck yeder sijn Functie exerceren, en mogen de mindere aldaar niet waarneemen het werck van de meerdere, ten sy om wettige oorsaacken, en wegens nootsaackelijck belet, by de Inquisiteurs ofte Providiteurs van de Banck te oordeelen en toe te staan.

Ten 6. De Ministers van de Banck moeten aldaar instaan voor de schade, die door haar versuym ofte bedrogh den Banck veroorsaackt wert, ten einde het gemeen ofte particulieren, door haare nuncialance ofte maliversatie, niet en koome te succumberen.

Maar hier leit de Knoop, en daar in bestaat de swaarigheidt, hoe men sal ontdecken of de Banck, 't sy door versuym, of uit onkunde, ofte door bedrogh, door haar Ministers, benadeelt werdt?

Daar toe wert tot Venetien seer groot weer en werck aangewent, en tot dien einde heeft men aldaar.

Een

Een *Superintendant*,
Revisieurs,
Inquisiteurs,
Magistraaten ofte *Commissarisen*,
Providiteurs,
Depositarisen,
een *Secretaris*, en
Notarisen van de Banck.

En omtrent het Boekhouden heeft men bysondere *Quaderniers*, die het Grootboeck houden, die hebben haar *Adjutanten* en *Coadjuteurs*; oock heeft men bysondere *Journalisten*, en die hebben haar *Collationateurs*; men heeft oock bysondere *Ministers* en *Bewaarders* van de *Collationeer-*, en bysondere van de *Casboecken*.

Verder heeft men aldaar *Cassiers &c.*
Van de Boeckhouders sitten aldaar sommige in een Vertreck voor de handt, sommige in een Kamer apart, by dewelke de andere niet mogen komen, op swaare straffe, niet alleen van Cassatie, maar van Gevanckenisse, Galleyen, en oock selfs van het Leeven, tot discretie van den Gerechte; welcke pœne applicabel gestelt werdt, niet alleen aan de Ministers die in de verboodene plaatsen gaan, maar oock aan die geene die toelaaten, dat d'andere in de haare koomen.

Niet tegenstaande dese soo stricte Ordre, en soo groote swier van *Contrarolleurs* en *Inspecteurs*,

ëteurs, ſoo wert des niet tegenſtaande de Banck aldaar noch veeltijdts gefraudeert; Gelijck in het Hooft, ofte de Voorreden, van de Ordonnantie van de Wiſſel-banck, aldaar gerenoveert en geamplieert in den Jaare 1663. ſelfs wert ter neder geſtelt, beginnende overgeſet zijnde aldus:

Alſoo beſpeurt wert, dat door de Ontrouwe Miniſters, *verſuymt en overtreden werden, ſoo veele wijſe Regulen, door den Achtbare Raadt ingeſtelt, tot goede direĉtie van de Wiſſel-banck*, als mede de Capitalen van de gemelde Banck, ſoo trouwlooslijck deurgebracht, tot groot en irreparabel nadeel van een yeder. *Soo hebben d'Achtbare Heeren Reviſieurs en Inquiſiteurs van de geſeyde Banck, uit krachte van de Authoriteit hun door den Achtbaare Raadt mede gedeelt, gereſolveert, op nieuw uit te geven de Wetten in verſcheyden tijden geſtatueert, als mede daar by te voegen de nieuwe* Ordonnantien, *die door haar* E. *Achtb. bequaam geoordeelt zijn, om de disordres in het toekomende te weeren, &c.*

Maar haare oude ende nieuwe Ordonnantien en Precautien zijn voor het meerendeel niet applicabel op onſe Wiſſel-banck; om dat de afſchrijvingen aldaar, niet uit Schriftelijcke Aſſignatien, maar uit de mondelinge Opgave van de Afſchrijver, te Boeck gebracht werden.

Laatende deſelve dieshalven in haar waarde, ſullen nu voorſtellen, hoe dat hier ter Steede,

(daar

(daar veellicht dagelijx drie, ja vier en meermaalen ſoo veel, afgeſchreven werdt) ſonder ſoo groote omſlagh, en ſwier van Heeren en Bedienders, ſoodanige voorſorge kan gedragen, en ſoodanige opſicht kan genomen werden, dat de Banck onmogelijck ſal konnen verkort ofte benadeelt werden, ofte het ſal ſich in het ſluyten van de Boecken moeten openbaaren.

Staat ten dien einde te conſidereren, dat de Miniſters van de Wiſſel-banck deſer Steede zijn van driederley ordre; want men heeft Boeckhouders, Caſſiers ofte Ontfangers, en Aſſayeurs van de Wiſſel-banck:

De Boeckhouders hebben de Voor-rang, en het requireert oock tot de vereiſchte ſecuriteit, dat voor al op haar verrichtinge reguard genomen werdt: en dieshalven ſal ick in de eerſte plaatſe aanwijſen,

Op wat wijſe een Contra-rolle ſoude konnen en diende gehouden te werden tegens de Boeckhouders, om te ontdecken alle Abuyſen en Meſuſen, die by deſelve ſoude mogen gecommitteert werden.

TEn dien einde diende eene van de Notariſen, ofte Contrarolleurs, Seſſie te hebben in de Kamer van de Boeckhouders, en ſitten op een na naaſt de Boeckhouder die aan het Alphabeth

phabeth ſit, en gewoon is de Aſſignatien van
ıfſchrijvingen aan te neemen.

De Boeckhouder die aan het Alphabeth ſit, behoorde, in het aannemen van de Aſſignatien, acht te ſlaan van wie hy deſelve ontfangt: en ſoo wanneer het niet is van den Afſchrijver ſelve, en hy niet ſeecker weet dat den inbrenger volmacht heeft, ſoo behoorde hy van deſelve af te vorderen ſijn Procuratie; en die niet hebbende, ofte by weygeringe van deſelve te vertoonen, bevoeght te zijn, de Aſſignatien aan den Inbrenger wederom te geven, en ſoo hy die niet weder annemen wil, voor quaadt te laaten leggen.

Soo wanneer oock yemandt van de andere Boeckhouders Aſſignatien aanneemt, deſelve diende oock ſulcx te obſerveren, en de Aſſignatien die aangenomen werden, alle by een moeten leggen in een Laade, ter zijden ofte nevens de Boeckhouder die aan het Alphabeth ſit, daar toe geordonneert.

Alle de aangenoomene Aſſignatien dienden door de Boeckhouder die aan het Alphabeth ſit gecontrafolieert, en 't ſelve gedaan zijnde, overhandigt te werden aan eene van ſijn Mede-Confraters, die naaſt hem behoorde te ſitten.

De ſelve diende achtinge te moeten geven, voor ſoo veele 't hem doenlijck is, of d'onderteeckening de Handt is van den Afſchrijver, en oock of de ſomme die afgeſchreven werdt in

het Schrift en 't Cijffer accordeert, en 't ſelve gedaan hebbende, de Aſſignatien vervolgens te nommereren, van Nommer Een af, tot Nommer ſoo veel toe, alsſer Aſſignatien van dagh tot dagh ingelevert werden.

De Aſſignatien in diervoegen geſolieert en genommereert, diende overhandight te werden aan den Contrarolleur, die in de derde plaats behoorde te ſitten, om van de ſelve Journaals-wijſe aanteeckening gemaackt te werden, niet in een Boeck, maar op loſſe vellen Papier, in dier voegen afgelinieert en geprepareert, dat tuſſchen yder liniering een Poſt ofte Party geſchreven kan werden.

Yder Afſchrijvinge diende vervolgens de Nommer, Journaals-wijſe door den Contrarolleur geformeert, en de Folien daar op deſelve in het groot Boeck, en de Clappers moet overgedragen, daar voor duydelijck uit geſet worden.

Wanneer den Contrarolleur ofte Journaliſt des avonts, van alle ingeleverde Aſſignatien, in dier voegen aanteeckening gemaackt heeft, behoorde hy tot Slot ſijn Naam of Handtteeckening in de volgende aflinieringe uit te ſetten.

Vervolgens en ordentlijck behoorde door den Contrarolleur, aan den Boeckhouder die naaſt hem aan de Clapper op de vierde plaats diende te ſitten, de Aſſignatien by hem ingeſchre-

ſchreven overreyckt te werden, om in de Clapper te brengen.

Wanneer den Contrarolleur ofte Journaliſt een vel volgeſchreven heeft, en die ingeſchreven Aſſignatien, door den Boeckhouder, die naaſt hem ſit, in de Clapper gebracht zijn, ſoo behoorde door een ander Contrarolleur, en een van de Onder-Boeckhouders, de Poſten op het ingeſchreven vel tegens de Aſſignatien geconfronteert, en wel achtinge daar op gegeven te werden, of de Folien en Naamen, en Sommen reſponderen: en 't ſelve gedaan zijnde, het ſelve beſchreven vel, gebracht te werden in het Vertreck van de Secretaris, om door de Contrarolleur daar toe beſcheiden, de Contra-Clapper daar uit te formeren.

En de Aſſignatien dienden gebracht te werden aan de Boeckhouder van het Grootboeck, die oock apart in het Vertreck van de Boeckhouders, en niet ter aanloop van een yeder, behoorde te ſitten.

De Boeckhouder die aan de Clapper ſit, behoorden te obſerveren, dat op yeder Reeckening van een vol blat op de Boecken, niet meer noch min, als een ſeecker vaſtgeſtelt getal, 't ſy van 60. of 64. Poſten, in Debet of Credit, gebracht werden, en die Reeckening van een half ofte quart blat heeft, na advenant; en tot dat getal gekomen zijnde, behoorde hy die Foly te ſluyten, en de Reeckening op een ander blat

voortbrengen, veranderende de gestelde Foly op de Assignatien die verder moeten ingeschreven werden, en doende deselve veranderen door den Contrarolleur in het Journaal, en daar van kennis gevende aan de Boeckhouder die aan het Alphabeth sit: om daar van oock in het Alphabeth de noodige aanteeckening te maacken.

* *Een seker getal van Posten op yder Foly te brengen vast gestelt zijnde, sullen de Kooplieden selfs (wanneer haar Foly door haar eygen Asschrijvingen eerst vol wert) soodanigh reguard daar op konnen nemen, dat sy op deselve niet meer Posten brengen als behoort, en de overige Assignatien diese meer asschrijven, ongefolieert laaten, tot blijck dat sy een nieuwen Foly moeten hebben, en daar door veeltijdts meenighvuldige brabbeling en restornes prevenieren. Als mede alle disput tusschen de Boeckhouders, over het sluyten en voortbrengen van Reeckeningen, daar nu yder van haar schuw voor is: en daarom, wanneer yemants Reeckening in Debet of Credit van het Groot-boeck vol geschreven, en aan de overzijde noch wat plaats open is, gewoon zijn, de Reeckening op de overzijde te vervolgen, tot datter niet meer kan ingeschreven, en de Reeckening nootsaacklijck moet voortgebracht werden.*

Alle Avonden behoorden door de Boeckhouders en Contrarolleurs, alle Affchrijvingen in het Groot-boeck en Contra-clapper in geschreven, en nagepunćteert te zijn.

De losse vellen van het Journaal, behoorde van dagh tot dagh tot een Boeck in genaait, en in ordre gefolieert, en de open plaats op het laatste vel door gestreept, en met het Segel van de Wissel-banck door de Secretaris gecachetteert te werden.

In deſer voegen ſouden de Heeren Commiſſariſen ten haaren behoeven hebben dit Journaal, ofte Regiſter van alle afſchrijvingen, als mede een Clapper, vertoonende, hoe yders Reeckening van dagh tot dagh in de Banck ſtaat, het welcke oock een Contra-clapper ſoude zijn tegens het Groot-boeck en de Clapper van de Boeckhouders.

Dat een Journaal in de Banck behoorde geformeert te werden, is in de oprichtinge van de Banck gearreſteert, maar door de Boeckhouders metter tijt geſupprimeert, blijckende by het

Extract uit de Reſolutie genoomen by de Heeren 36. Raden der Stadt Amſterdamme, in haar E. Vergaderinge, gehouden den 29. Januarii 1609. om binnen Amſterdam op te richten een Banck van Wiſſel.

Art. VII.

ENde ſullen alle partyen, 't ſy of de ſelven in ſpecie in de Bancque zijn gebraght, ofte daar uit werden gehaalt, ofte anderſints by reſcontre ofte overdracht werden goet gedaan, by twee Boeckhouders te gelijck werden geboeckt.

Art. VIII.

Te weeten, by een Journaliſt, *die alle partyen in ſijn* Journaal *vervolgens ſal ſtellen, met verklaringe van de Natuer en cauſe der betalinge, ſo duydelijck en klaar als doenlijck ſal ſijn, en de te gelijck by een Grootboeckhouder, die elcke party daadelijck ſal ſtellen in ſijn Grootboeck, ſo wel op 't Debet van den geenen die daar van debiteur wordt, als op 't Credit van den geene die de betalinge doet, en dat ſo kort en klaar als doenlijck ſal ſijn.*

Art. IX.

Ende sullen 't elcken na het sluyten van de Bancque, ofte immers desselven daaghs, alle de partyen van dien dagh ingeschreven, na gedane Collatie tusschen het voorschreven Journaal *ende 't Grootboeck, daar uit, in een ander ende suyver Grooteboeck werden over gedragen, suyver en net, op Debet en Credit, gelijck dat behoort, also dat voor het openen van de Banck des anderen daags, alle partyen volkoomentlijck overgedragen, en alle de Naamen daar van op het Register ofte Blader-wijser gebracht sullen zijn.*

En staat nu verder aan te wijsen, hoe by de Heeren Commissarisen, door behulp en middel van dese Clapper soude ontdeckt konnen werden, alle Erreuren, Abuysen, Frauden en Mesusen, die de Boeckhouders soude mogen begaen, ofte onderneemen.

Daar toe werden gerequireert, de volgende middelen.

Ten 1. Dat de Heeren Commissarisen selfs, ofte by derselver absentie, ofte onleedigheidt, haar Secretaris, met een yegelijck die Reeckening in de Banck heeft, adjusteert en liquideert de Resten van alle Reeckeninge, die gesloote n, en op een nieuwe foly getransporteert werden, en dat de Boeckhouders haar deswegen geensints bemoeyen.

Dit eerste Middel, is als het Fondament daar het Gebouw van de Securiteit, ten principale, op rusten moet, en sonder het welcke te obserSveren, men onmogelijck een geruste en vaste seeckerheit, al maackte men hondert Clappers, hebben kan, dieshalven moet dit middel, absolut noodtsaacklijck, ingevoert werden.

En

En op dat de Heeren Commissarisen, met volkomen Securiteit en seer facil en gemackelijck, de Resten van alle geslooten Reeckeningen soude konnen adjusteren en salderen.

Diende door de Boeckhouders, alle avonden precis opgestelt te werden, by een Memorie ofte Notitie, welcke Rekeningen dien dagh geslooten zijn, de Foly van deselve, mitsgaders de Sommatie van den Credit en Debet, en wat de Rest soude zijn, en op wat Foly deselve getransporteert wert.

Ende soo wanneer eenige Posten in Debet ofte Credit, ofte over en weer, dien dagh afgeschreven, op nieuwe Reeckening gebracht zijn, daar van diende, by een aparte Memorie ofte Notitie, duydelijcke opstellinge gedaan; en dese beyde Memorien, door de Boeckhouders gestoocken te werden in een beslootene Casse ofte Busse, ten dien einde, te stellen ofte op te hangen buyten de Kamer van de Heeren Commissarisen.

Oock diende door de Boeckhouders alle morgens, aan yder Inwoonder diens Reeckening des daaghs te vooren geslooten en getransporteert is, een Biljet t'huis gesonden te werden, waar in haar daar van advertentie gedaan wert, in welck Biljet genotificeert diende te werden, op wat Foly haar nieuwe Reeckening gebracht is, en soo wanneer eenige Posten in Debet of Credit, ofte wederzijts, dien dagh

afgeschreven en op nieuwe Rekening gebracht zijn, deselve diende in dit biljet duydelijck opgestelt en aangewesen, en in het selve met eenen verwittight te werden, dat den geenen, diens Reeckening geslooten is, sijn Rest soude moeten komen adjusteren, met de Heeren Commissarisen, binnen 24. uuren onder seeckere pœne, (daar van niemant als door suffisant belet, ter discretie van de Heeren Commissarisen behoorden relevabel te zijn) en ten dien einde onder dese Weet-cedulle uit te setten, de Sommatie van den Debet en Credit, en de rest van haar Banck-reeckening, volgens haar boeck.

Dese Weet-cedullen souden bequaamlijck gedruckt, en met kleene moeite door de Boeckhouders uitgevult, en door de Loopers van de Kamer, die de Notitie-briefjes van de ingekomene partyen ombrengen, yeder t'huis gebracht konnen werden.

Soo haast de Heeren Commissarisen, ofte der selver Secretaris, des morgens boven komen, diende de voorgemelde Busse geopent, en dese Rest-memorien ofte Notitien, door de Boeckhouders opgestelt, onder haar Datum, vervolgens ingeschreven te werden in het Rest-boeck, door de Heeren Commissarisen, en der selver Secretaris te houden.

Aldus ingeschreven zijnde, diende het Restboeck geconfronteert te werden tegens de Clapper van de Contrarolleurs, en uit deselve,

de

de respective Sommatien, nevens die van de Boeckhouders, in het Rest-boeck ingeschreven te werden.

Wanneer dan eenige Sommatien in het Rest-boeck niet 't accoort, en de Rest verschilligh bevonden wierdt, soo diende terstondt door de Heeren Commissarisen, ofte der selver Secretaris, aan de Boeckhouders, en oock aan de Contrarolleurs opgegeven te werden, welcke Sommatie differeerde, om de selve na te sommeren, vindense abuysen en accorderense, soo diende de Sommatie in het Rest-boeck conform uitgeset, persisterense by haar eerste Sommatien, ofte vindense noch een somme noch differerender van elkanderen, soo behoorde, (ten overstaan van een van de Heeren Commissarisen, ofte der selver Secretaris) de Clapper van de Boeckhouders geconfronteert ende gecollationeert te werden, tegens de Clapper van de Contrarolleurs; als wanneer, sonder veel moeiten, uitgevonden sal konnen werden, waar uit het verschil ontstaat; en de differerende Posten gevonden hebbende, alsdan uit de Contra-posten, ofte uit het Journaal, en des noodigh uit de Assignatien selve, (die volgens haar Nomber ordentlijck behoorde geliasseert ofte opgepackt te werden) terstondt konnen sien, wie abuis gecommitteert heeft; en dit soude konnen geschieden, sonder hinder ofte belet van de Boeckhouders ofte Contrarolleurs

leurs, alle morgens, voor dat in de respective Clappers ingeschreven werdt.

Aldus soude de Clapper van de Boeckhouders, en by gevolgh oock der selver Groote-boeck, met de Clapper van de Contrarolleurs soo verre geadjusteert en geeffent, en voor de Kooplieden, een ongelooflijcke moeite, van uittrecking van Reeckeningen, konnen voorgekomen werden.

Ende indien de Sommatien van yemandts Reeckening in de respective Clappers, 't accoort gevonden werdt, met de Sommatien die door den geenen diens Reekening geslooten is opgegeven wert; soo konnen de Heeren Commissarisen met assurantie seggen, dat het Saldo 't accoort gaat; en soo wanneer de opgave van yemants Sommatie, diens Reeckening geslooten is, niet accordeert met de gevondene Sommatie in de Banck, dienen Commissarisen te verklaren, of het geschil in den Debet, ofte in den Credit, ofte in beyden berust, en alsoo de Reeckening soo veele, en niet verder als noodigh is, uit te doen schrijven.

Wannneer door noodtsaacklijck belet, de Heeren Commissarisen, nochte der selver Secretaris, ter aankomst van yemant diens Reeckening geslooten is, niet konnen vaceren, om de Rest te adjusteren, ofte in haar Kamer niet gevonden werden, soude yeder sijn Sommatie en Rest-Notitie maar behoeven te steecken in de

voor-

voorgemelde Busse, en des anderen daaghs 's morgens goet tijts, deselve de Secretaris weder komen afvorderen, dewelcke verplicht soude moeten zijn te versorgen, dat deselve by hem nagesien is, en 't accoort, ofte in wat Sommatie verschil bevonden, op deselve geteeckent staat.

Wanneer yemant den Debet, ofte Credit van sijn Banck-reeckening, ofte zijn geheele Reeckening uittrecken moet, soo soude hy deselve maar behoeven te steecken in de Busse voorgemelt, en de Secretaris, diende geobligeert te zijn, deselve des anderen daaghs 's morgens naargesien, en daar op geteeckent te hebben, waar in het different bestaat, genietende voor sijn moeite van het naarsien, wanneer de Fout by den Koopman berust, niet meer als een Schelling soo in een zijde, 't zy Debet ofte Credit, en twee Schellingen, wanneer in den Debet en in den Credit Fout bevonden wert.

En soo wanneer de Fout by de Boeckhouders en Contrarolleurs gesamentlijck bevonden wert, (dat ten principale soude konnen ontslaan uitten hoofde van een mis-folieringe, door de Boeckhouder die aan het Alphabeth sit, waar op nochtans de Boeckhouders die de Assignatien inschrijven, en de Contrarolleurs in het overdragen van het Journaal, wel duydelijck te letten en acht te neemen staat) so behoorde d'een en d'ander, gelijck mede in alle ander geval, wanneer yemant van haar Fout

com-

committeert, boetschuldigh te wesen, en oock gehouden zijn haar Fouten selve te moeten corrigeren en redresseren, gelijck daar van nader in 't vervolgh, aanwijsinge gedaan sal werden.

Wanneer de Saldos van Reeckeningen t'accoort bevonden, ofte in deser voegen geadjusteert zijn, diende daar van Notitie gehouden te werden in het Rest-boeck; en behoorde van dagh tot dagh door de Secretaris, soo aan de Boeckhouders als aan de Contrarolleurs, by opstellinge ofte Memorie, kennisse gegeven te werden, wat Resten ofte Saldos 't accoort gevonden zijn, omme in haar respective Clappers, daar een Teecken by te stellen, en in het Grootboeck deselve uit te setten en te transporteren.

Aldus soude onwederspreeckelijck, op een volmaackte wijse en goede ordre, met volkomen Securiteit, de Resten van alle Reeckeningen geadjusteert, en by gevolgh de boecken van de Banck veel perfecter en invitieuser, als nu geschiet, geslooten konnen werden.

Het soude oock strecken tot een groote accommoditeit voor die Reeckening in de Banck hebben, dat een yeder, t'allen tijden, al is sijn foly niet vol, tot sijn gerustigheit, sijn Rest soude konnen en mogen adjusteren, opgevende ten dien fine de sommatie van sijn Debet en Credit, in voegen als voorgemelt, aan den Secretaris, nevens een schelling tot een recognitie voor dese extraordinaare accommodatie.

Ten 2. Tot ontdeckinge van de Erreuren en Frauden, die de Boeckhouders soude mogen committeren, wert oock gerequireert, en streckt

ſtreckt tot Securiteit van de Banck, *Dat in het ſluyten van de Banck om nieuwe Boecken te maacken, alle Reeckeningen, ten overſtaan van de Heeren Commiſſariſen ofte derſelver Secretaris, geadjuſteert, geſaldeert en geliquideert werden, voor het ſluyten van de Bilance, en voor dat de Saldos ofte Reſten, van de oude Boecken op de nieuwe Boecken werden getranſporteert ofte overgeſchreven.*

Het is belachelijck, beſpottelijck, ja ſottelijck, dat men, de Boecken van de Banck, en de Bilance van de ſelve, ſoo goet als men kan en als het lucken wil, ſal ſluyten, de reſpective Saldos op de nieuwe Boecken tranſporteeren, en daar na met een yeder adjuſteren; en ſo wanneer de reſt niet accordeert, en de Fout by de Boeckhouders latiteert, dat men in de nieuwe Boecken ſal corrigeren, de Abuyſen die men in de voorige Boecken heeft gecommitteert: dewijle ſeer gemackelijck met een yegelijck Inwoonder geadjuſteert, en 't Saldo 't accoort geſlooten kan werden, voor dat men de oude Boecken ſluyt, in deſer voegen.

Aen een yegelijck Inwoonder die Reeckening in de Banck heeft, behoorden door de Secretaris, des daghs voor het ſluyten van de Banck, een gedruckt biljet, t'huys geſonden te werden, dicterende, dat hy binnen twee etmaal, de Sommatien van ſijn Debet en Credit, en de Reſt, die hy volgens ſijn Boecken in de Banck ſoude

hebben,

hebben, op dat biljet ſoude uitſetten, en het ſelve ſteecken, ofte doen ſteecken, in de voorgemelde Buſſe voor Commiſſaris Kamer op te hangen, onder ſeeckere Pœne daar op te ſtellen.

Die in manquement bleef, ſoude door de Secretaris de weet gerenoveert, en onder dubbele Pœne daar toe vermaant konnen werden.

Ende de Boeckhouders behoorden oock, twee dagen na het ſluyten van de Banck uit gevult te hebben, in een daar toe geprepareert Staatboeckje, de Sommatien van den Debet en Credit van alle openſtaande Reeckeningen in den Banck, volgens haar Clapper, en het ſelve aan de Heeren Commiſſariſen over te leveren.

De Heeren Commiſſariſen van de Banck, ofte eenige uit haar, geaſſiſteert van haar Secretaris, behoorden alsdan haar te ontleedigen, ſelfs in die gepretendeerde Vacantie, om de ingeleverde Notitien van de Kooplieden, met de opgave van de Boeckhouders, en de Clapper van de Contrarolleurs te confronteren, en de Saldos van Reeckeningen, in manieren als voor aangeweeſen is, te adjuſteren.

Op deſe wijſe ſoude alle de Reeckeningen van d'Inwoonders, en Nabywoonders, (die van de Buytenlanders zijn van geen belang) 't accoort konnen geſlooten werden, eer dat men de Boecken ſluyt, en een perfecte Bilance gemaackt konnen werden; dewelcke wie weet of ooit in de Banck geſlooten ofte gegemaackt is.

Dit

Dit werdt oock ſoodanigh geobſerveert in andere Wiſſel-bancken.

't Is een oude Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Venetien, en noch in obſervantie, *dat men alle 3. Maanden de Boecken moet veranderen, ende de oude ſalderen, ende deſelve, volgens de gewoonlijcke Ordonnantien, en conform de Bilancen, die daar van werden gemaackt, in de nieuwe overdragen: en dat men de Banck niet en magh openen, als na het adjuſtement der Reeckeningen.*

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Hamburgh.

Art. 37.

Op 't Nieuw Jaar, wanneer de Banck weder opgaat, ſullen de Crediteuren voor de Tafel, daar de Heeren en Burgeren (dat zijn de Heeren Commiſſariſen) *ſitten, verſchijnen, en met deſelve haar avance accorderen, alvooren ſy op haar Reeckening yets afſchrijven moogen.*

Ten 3. *Tot Securiteit van de Banck wert gerequireert, dat de Heeren Commiſſariſen ſelve adjuſteren, en condemneren ofte accorderen, met alle de geene die de Banck intacqueren, dat is, die meerder ſomme op de Banck komen te aſſigneren, als ſy avans hebben.*

Het ſtrijt tegens de reden, tegens de ordre van andere Wiſſel-bancken, oock tegens het out gebruyck van deſe Wiſſel-banck, dat ſulx aan de Boeckhouders gedefereert werdt.

Ten 1. Het ſtrijt tegens de reeden: om dat die geene die te veel afſchrijſt een fait committeert tegens de Ordonnantie van de Banck, daar van de Heeren Commiſſariſen ſelve behoorden te oordeelen, en het niet te ſlaan aan de

de Boeckhouders, die maar Bedienders zijn, om na haar diſcretie de keure te kreucken, te mitigeren, en de Intacquers te tracteren, en met deſelve te accorderen, na haar welgevallen.

Ten 2. Het ſtrijt tegens de Ordre van andere Wiſſel-bancken:

Tot Venetien, *mogen de Miniſters van de Banck, onder de alderſwaarſte pœne, geen boete over intacques, ofte te veel affchrijvens ontfangen, en in cas van Contraventie, incurreren deſelve de ſtraffe van Dieſſtal, en de Adjutanten van de Boeckhouders, zijn aldaar, in Conformiteit van de Wetten, gehouden alle Morgen, aan de Inquiſiteurs van de Banck, en by hun abſentie aan de Commiſſariſen van de Banck, te brengen de Notitie van de intacques die's avonts te vooren zijn gevonden, om in een Boeck apart te werden aangeteeckent, en door de Inquiſiteurs van de Banck, tegens de Intacqueurs geprocedeert te werden, met ſoodanige rigeur, als't Gemeene beſt is vereiſſchende.*

Tot Hamburgh, Ordonn. Art. 10. *Moet de Contraboeckhouder, wanneer hy vermerckt dat yemandt in de Banck meer affchrijven wil als by in Credito heeft, ſulx ſtilſwijgen, maar het ſelve op ſijn gedaane Eedt terſtondt aan de Gecommitteerde Heeren en Burgers,* (dat zijn de Commiſſariſen van de Banck) *aanwijſen.*

Ten 3. Het ſtrijt oock tegens het out gebruyck van deſe Wiſſel-banck: want het accorderen met de Intacqueurs, na my bericht is, door de Heeren Commiſſariſen aan de Boeckhouders is toegeſtaan, lange na de oprichtinge van de Banck, toen haar de boete over de intacques te profiteren vergunt is, mits dat ſylieden oock ſoude inſtaan voor de ſchade, die

de

de Banck over de intacques ſoude mogen overkoomen.

Laat de Boete over intacques, die by de Boeckhouders ontdeckt werden, aan haar verblijven, maar dat echter de Heeren Commiſſariſen kennis daar van gegeven, en door haar Ed. als Rechters na rigeur, ofte als Arbitrateurs, na gelegentheidt van ſaacke, daar over uitſpraack gedaan werde.

Niet alleen de Boeckhouders, maar oock de Contrarolleurs, dienden geobligeert te zijn, naauwe achtinge te nemen, wie de Banck intacqueert, ende alle avonden wanneer ſy bevinden dat yemant de Banck geintacqueert heeft, by een Notitie ofte Memorie, 't ſelve op te ſtellen, behelſende de naam van die te veel afgeſchreven ſoude hebben, de Foly van ſijn Reeckening, mitsgaders de Sommatie van zijn Debet en Credit, en die Notitien te ſteecken in de Buſſe voorgemelt.

Des Morgens ſoo tijdigh als de Heeren Commiſſariſen, ofte derſelver Secretaris, boven komen, en deſe Buſſe geopent wert, behoorde haar aldereerſte werck te zijn, om deſe Notitien van de intacques, by de Boeckhouden Contrarolleurs ingegeven, tegen elkanderen te confronteren.

Soo wanneer yemant door de Boeckhouders en Contrarolleurs over intacque 't accoort gecalangieert wert, die behoorde terſtondt

door de Secretaris een gedruckt biljet t'huis gesonden te werden, daar in hy des verwittight wert, en met eenen vermaant, dat hy binnen 24. uuren, in het selve biljet sal hebben uit te vullen, de sommatie van den Debet en Credit van de Banck-reeckening op sijne Boecken, en met de Heeren Commissarisen, ofte de Secretaris van de Banck koomen adjusteren, op seeckere pœne, boven de boete van de intacque, daar toe te stellen, en dat daar en boven sijn gedane afschrijvinge niet sal valideren, nochte geenige Assignatien van hem meer aangenomen, immers door de Boeckhouders niet afgeschreven werden, voor dat hy met de Banck geadjusteert is.

En by aldien yemant door de Boeckhouders van intacque gecalangieert werdt en door de Contrarolleurs niet, ofte viceversa, so diende door de Heeren Commissarisen, ofte derselver Secretaris, van de Boeckhouders, ofte Contrarolleurs die niet gecalangieert hebben, geeist te werden de Sommatie in Debet en Credit van sodanige Reeckening, en in dese occasie, als oock so wanneer yemant wedersijts gecalangieert wert, doch in een differente somme, verder geprocedeert te werden, op die wijse, als hier voor, raackende het adjusteren van de Resten, oft Saldos van Reeckeningen, aangeweesen is.

Zijnde notoir dat het adjusteren der Saldos van Reeckeningen, en intacques met de Heeren Commissarisen selve, geschieden soude met

meer

meer respect en minder erreuren: want het selve soude niet alleen de Boeckhouders en Contrarolleurs, maar oock de Cooplieden, obligeren naauwer resguard en achtinge te doen neemen, op het geene in de Banck op en afgeschreven wert.

Ten 4. Om de Boeckhouders, Contrarolleurs en Secretaris te animeeren, en te obligeren, exacte en naauwe achtinge te geven yeder op sijne, en d'een op des anders verrichtinge, streckende tot Securiteit van de Banck: *soude de Boete van de intacques tot een emolument van de Boeckhouders konnen blijven, wanneer sy de Calangie als voor aangewesen, terstont op het fait, invitieus koomen te doen; maar by aldien sy des versuymen, ofte de somme die geintacqueert soude zijn, t'onrecht komen op te geven, en de Contrarolleurs de Calanges recht treffen, soo behoorde de Boete van de intacque in 't geheel tot een verval van de Contrarolleurs te wesen; en by aldien d'een en d'ander 't selve versuymt, ofte beydersijts de som niet recht op geven, so behoorde, 't zy by ontdecking, ofte adjustement van de Secretaris, de gemelde Boete een emolument voor de Secretaris te zijn. Gelijck mede de Boeckhouders en Contrarolleurs Boetschuldigh behoorden te weesen aan den Secretaris, in soodanigh geval, en over yeder ander erreur ofte abuis, 't geene by haar aan te wijsen en te corrigeren komt; en yeder van haar schuldigh zijn, in sijn privé, de Boete te betalen, die de Fout committeert.*

 En

En ſoo wanneer yemant de Banck te intacqueren komt, en het ſelve door hem gemerckt, en deswegen by een Notitie ofte Memory bekentenis gedaan, en de ſelve Memorie in de voorgemelde Buſſe geſteecken wert, dien eygen dagh, ofte des anderen daghs ſmorgens voor dat deſelve wert geopent, ſo behoorde die intacqueur maar half boetſchuldigh te zijn, en t'eenemaal van de Boete bevrijt te ſijn, wanneer hy door verſuym van de Boeckhouders en Contrarolleurs, des anderen daghs na dat hy de fout gecommiteert heeft, niet gecalangieert wert, en hy ſelve ſijn achterſtal te ſuppleren, en aan de Heeren Commiſſariſen ofte de Secretaris 't ſelve op te geven, en ſich in diervoegen daar van te libereren komt; maar by aldien den intacqueur 't ſelve onvermerckt paſſeren laat, en de intacque daar na by de Boeckhouders, ofte Contrarolleurs ofte de Secretaris uitgevonden wert, ſo behoorde de intacqueur de volle boete ſchuldigh te zijn, half tot een emolument van de uitvinder ofte ontdecker, en half voor de Secretaris.

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Hamburgh, Art. 13.

De Boeckhouders ſullen alle abuyſen die gecommitteert zijn, alle morgens ſchuldigh ſijn aan de Heeren en Burgeren (dat ſijn de Heeren Commiſſariſen) *op te geven, en ſo wanneer ſy het ſelve niet doen, en men het ſelve daer na uitvint,* ſullen ſy voor yder erreur een Rijxdaalder ſtraff betaalen.

Ordon-

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Venetien.

De Coadjuteurs, *sullen, in conformiteit van de wetten, gehouden zijn alle morgen aan de* Inquisiteurs *van de Banck, ende by hun absentie aan de* Magistraat *der Bancken, te brengen de Notitie van de erreuren* (ofte intacques) *die 's avonts te vooren sullen zijn gevonden, om in een Boeck apart te werden aangeteeckent, en gehouden door den* Notaris *van de* Magistraat, *op dat geene verborgene Debiteurs mogen blijven, ende het manquement also aan den dagh magh koomen.*

De Boete over het niet op geven vande intacques, ofte over het onrecht opgeven van de somme die geintacqueert soude zijn, ofte van de respective sommatien der Reeckeningen in het salderen der intacques, ofte Resten der Reeckeningen, als alle andere erreuren, te begrooten by haar E. E. Groot-Achtbaarheden tot lasten van de Boeckhouders en Contrarolleurs, ten behoeve en profijt koomende van den Secretaris, sal het deselve doen vigileren, om op alles te naaukeuriger opsicht en reguard te neemen, en de Boeckhouders en Contrarolleurs, te meer constringeren en necessiteren met vlijt op te passen, om geen fouten te committeren, en schimp en schade te verhoeden.

De Boeckhouders en Contrarolleurs sullen geen reeden hebben om te doleren, als sy in deeser voegen boetschuldigh gemaackt werden; om dat de Buyl tegens de Blus staat, en sy

ſy het voordeel van de intacques konnen te profiteren, wanneerſe de Calangie invitieus doen, ſonder dat de Secretaris in ſoodanigh geval jets daar van te gaudeeren komt; behalven dat, moeten niet de Diaconen, die geen gelt trecken voor tractement, nochte eenigh verval ofte emolument hebben voor haar moeite, Boete betaalen, ſelfs over *Spel-fouten* in haar Boecken, die van geen belang zijn? hoe veel te meer behoorde de Loontreckende Boeckhouders en Contrarolleurs boetſchuldigh te ſijn, over *Tel-* en *Stelfouten*, die veeltijts van groote Conſideratie ſijn?

Ten 5. *Om te prevenieren alle Colluſien, tuſſchen de Boeckhouders en Contrarolleurs in het opgeven van de Reſten van Reeckeningen en intacques, ſoo behoorde alle de ſelve reſpectivelijck onder Eede verplicht te werden, d'eene metten anderen dienaangaande geen Correſpondentie te houden, nochte elkanderen te vragen, veel min op te geven, ofte te openbaaren, hoe deeſe ofte geene Reeckening ſtaat; nochte oock eenige andere Reeckeningen met elkanderen te collationeren, als de ſoodanige, daar toe ſy-lieden, by eenigh interval, ſpeciale laſt en ordre van de Heeren Commiſſariſen, ofte derſelver Secretaris, ontfangen hebben; en dat op ſwaare pœne by de Contraventeurs te boeten.*

Ten 6. *Het ſoude oock ſtrecken tot Securiteit van de Banck, wanneer door de Boeckhouders,*

een

nen yegelijck Inwooonder deſer Setede, die Reeckening in de Banck heeft, alle Morgens goet tijdts, t'huis geſonden wierdt, een Notitie-cedulle van de partyen des daaghs te vooren, op ſijn Reeckening ingekomen, ofte goet geſchreven, gelijck nu door haar aan ſommige geſchiet, en dat een yegelijck Inwoonder belaſt en aanbevoolen wierdt, verplicht en gebouden ſoude zijn, by aldien hy een Poſt ofte Party op ſijn Reeckening goet geſchreven vondt, die aan hem niet behoorde, daar van onderſoeck te doen, en binnen twee dagen aan de Heeren Commiſſariſen van de Banck, ofte derſelver Secretaris kennis daar van te geven, op ſeeckere pœne, en by ſoo verre yemant op ſoodanige Poſt quaame te diſponeren, dat die gehouden ſoude zijn, de volle boete van de intacques te betaalen, ſonder eenige verſchooning ofte verdragh.

Item by aldien oock op deſe Notitie-cedulle eenige Poſt niet opgeſtelt ofte t'onrecht begroot bevonden wierdt, die effective afgeſchreven ofte in meerder ofte minder ſomme afgeſchreven is, dat in ſoodanigh geval, den Houder van het ſelve biljet ſich deswegen niet ſoude mogen aan de Boeckhouders, maar ſich ſoude moeten addreſſeren, aan de Heeren Commiſsariſen ſelve, ofte derſelver Secretaris en van deſelve verſoecken redres, en by dat middel ſoude ontdeckt werden en blijcken, of de Fouten op die Notitie-cedullen begaan, by de Boeckhouders, oock in haar Boecken gecommitteert zijn.

Dit algemeen t'huis ſenden van Notitien van d'in-

d'ingekomene Posten, soude oock bysonderlijck strecken tot Accommoditeit en Securiteit voor de Kooplieden, en prevenieringe van alle differenten, die uit het vragen na de ingekomene Posten, tusschen de Kooplieden en de Boeckhouders van de Banck, dagelijx komen te ontstaan; gelijck in het Vertoogh ofte Bericht, raackende de Accommoditeit die de Kooplieden by de Banck behoorden te vinden, breeder vertoont en bewesen, en oock aangewesen sal werden, hoe de Boeckhouders, die de moeite van het uitschrijven en t'huis senden van dese Notitie-cedullen niet voor niet konnen doen, maar een raisonnabele erkentenis daar voor dienden te genieten, deswegen behoorden geloont en voldaan te werden.

Ten 7. Werdt oock gerequireert tot Securiteit van de Banck; *dat de Boeckhouders naarsien en wel achtinge daar op nemen, dat de Foly van die afschrijft, door den Afschrijver selve op sijn Assignatie wel en recht gestelt is, en dat oock de somme die afgeschreven werdt, in het Schrift en Cijffer accordeert, en dat sy haar niet simpelijck na de opgestelde Foly, en somme in het Cijffer, reguleren.*

Ordonnantie van de *Wissel-banck* tot *Hamburgh*, Artic. 4.

De (somme sal in de) *Assignatien eerst met Boeckstaven en daar na met Cijffer-letteren geschreven werden, ende sal een yeder daar oock in op te stellen, op wat Foly sijn Naam in*

in het Schult-boeck geschreven staat, waar op de Boeckhouders, altijdt achtinge sullen moeten geven, *en den geene die sijn Banck-briefje in diervoegen niet en maackt, de Cijffer-letteren en Foly, niet recht uitset, sal schuldigh zijn, een per Cento, straf te geven.*

Art. 9.

De Contra-boeckhouder die voor aan sit, sal de schriftlijcke Assignatien, ordentlijck soo als die na elkanderen komen, sonder aansien van Persoonen, aannemen, de selve oversien, en achtinge geven, of die geschreven somme, in het Schrift en Cijffer, over een komt, &c.

Ten 8. Het soude oock strecken tot Securiteit van de Banck; *dat de Boeckhouders in een afgelinieert en genommereert Naam-boeck, een yegelijck die Reeckening in de Banck bekomt, op de Nommer van de Foly, daar op hem Reeckening gegeven werdt, sijn Naam ofte gewoonlijcke Handtteeckening deeden schrijven, als mede de Signatuur ofte Onderschrijvinge van den geene, die volmacht gegeven werdt, om op des Constituants naam af te mogen schrijven.*

Het soude konnen gebeuren (ende het is grootelijcks te verwonderen, indien het tot noch niet geschiet is) dat, door nageconterfeyte Hant-teeckening, valsche afschrijvingen gedaan, en de Boeckhouders, die de handt van de geene die nu of dan maar een party afschrijft, soo onderscheidentlijck niet konnen kennen, daar mede bedrogen soude werden; die sy in cas van twijffeling, ofte tot Securiteit, tegens de Signature in het Naamboeck alsdan souden konnen confronteren en

toetſen, en daar op veel geruſter konnen gaan, als op de kennis van de Perſoon; want het haar onmogelijck is, dat yemant die ſy nooit geſien hebben, heden Reeckening bekoomende, en over twee of drie Maanden afſchrijvende, ſy die Perſoon altijdt ſullen konnen kennen, en ſodanige inpreſſie van ſijn Phiſionomie in haar herſſenen ſullen geprent hebben, dat ſy haar verſeeckeren konnen, dat hy de ſelve man is; behalven dat oock veeltijts door d'een of d'ander Boeckhouder Reeckening aan yemant gegeven, en d'Aſſignatie in de Banck gebracht wert, als geene van alle die hem Reeckening gegeven, en ſijn Phiſonomie opgenoomen hebben, in de Banck zijn: hoe konnen dan de Boeckhouders, die de Aſſignatie moeten aannemen, weten of hy de rechte Man is, daar hy hem voor uitgeeſt, en dieſe nooit geſien hebben? ſoo dat de handt-teeckening een vaſter fondament geeſt, en een ſoodanigh Naam-boeck te maacken, dienſtigh en noodigh is.

In dit Naam-boeck, ofte in een apart Alphabeth, diende oock aangeteeckent, waar yeder die Reeckening in de Banck heeft, woonachtigh is, om de Knechts ofte Loopers van de Banck na een yegelijck te konnen ſenden, daar hy weſen moet, ſonder navraagh te doen, en oock die geene die Wiſſel-brieven tot yemants laſten heeft, die Reeckening in de Banck heeft, aanwijſinge te konnen doen, waar ſijn Man te vinden is.

Ten

Ten 9. Tot Securiteit van de Banck werdt insgelijx gerequireert; *dat de Boeckhouders van niemant eenige Assignatien van Afschrijvinge aannemen, als van den Afschrijver selve, ofte sijn Gemachtighde, en dat de Procuratien ter Wissel-banck gepasseert, ofte elders verleden zijnde, aldaar werden geregistreert.*

Maar tot Securiteit van de Constituanten diende de Assignatien soo breedtloopigh niet geextendeert, als deselve by de Boeckhouders geconcipieert, en ten haaren overstaan verleden werden; gelijck in het Vertoogh van d'accommoditeit die de Kooplieden by de Banck behoorden te genieten, nader aangeweesen werdt.

De Volmachten behoorden het loopende Jaar, daar in deselve verleden werden, dat is, van Primo January, tot Ulto December incluis, goet en valide te zijn, en langer niet, maar in het Nieuwe Jaar, moeten vernieuwt werden.

Ten 10. *In't Hooft van de Reeckeningen van alle Uitlanders, die Reeckening in de Banck hebben, ofte versoecken, diende nevens haar Naam uitgeset te werden, waar sy woonen; en deselve behoorden niet af te mogen schrijven, by simpele Assignatien, maar noodtsaacklijck moeten afschrijven door haar Gevolmachtighde by generale ofte speciale Procuratie, en oock geen Afschrijvinge van haar Reeckening, door de Boeckhouders*

houders mogen geschieden, als op ordre van de Heeren Commissarisen.

Ten 11. *Alle oude verjaarde Posten en Restanten, behoorden t'elckens in het sluyten van de Boecken, op een generale Reeckening gebracht, en van de selve Reeckening door de Boeckhouders geen Afschrijvinge mogen gedaan werden, als op ordre van de Heeren Commissarisen.*

By dese Precautie soude geprevenieert werden, dat de Boeckhouders soodanige Restanten, daar geen vereisch nakomt, niet soude konnen mortepayen, en de selve de Banck ontsetten.

Ten 12. Tot Securiteit van de Banck wert mede gerequireert; *dat de Boeckhouders selve haar plicht en functie waarnemen, en de Klercken niet opleggen nochte aanbeveelen, 't geene haar selfs te doen staat; dat oock yemant van haar in het napuncteren, selve vacere: op dat de Klerck die dat werck opgeleght wert, geen Biljet-t'huisbrenger of Bootschap-looper van de Banck, daar toe tot hulp en assistentie hoeft te versoecken.*

Ten 13. *De Boeckhouders behoorden selve geen eygen Reeckening in de Boecken van de Banck te hebben, ofte immers behoorden geen Boeckhouder te vermogen, eenige Post in Debet ofte Credit van sijn eygen Reeckening af te schrijven, maar het selve door een ander Boeckhouder moeten geschieden.*

Ten 14. Tot Securiteit van de Banck wert gere-

gerequireert; *dat de Boecken gesloten, en de Bilance getrocken zijnde, deselve ten overstaan van ten minsten eene van de Heeren Commissarisen, en derselver Secretaris, geconfronteert, gerevideert en nagetelt, en't selve gedaan, en alles 't accoort bevonden zijnde, by alle de Boeckhouders onderteeckent, aan de Heeren Commissarisen overhandight, en by de selve bewaart werde, sonder dat de Boeckhouders selve een Copye ofte Kladde daar van behoorden onder haar te mogen houden.*

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Venetien.

DEn seer achtbaare Senaat, inhererende andere voorgaande decreten, heeft op den 24. May 1662. vast gestelt, en wert nu sulx geconfirmeert, dat om te kennen de erreuren die in de Bilancen soude moogen voorgevallen zijn, alle de Depositarisen, die in der tijdt in de gemelde Banck sullen presideren, gebouden sullen zijn, de Revisie van de Bilans van hunnen Predecesseur, yder door een differente Minister, en die geen bediening in de Banck sal hebben, te laaten doen: mits dat de gemelde Revisie alle drie Maanden sal moeten werden gedaan, en yeder Depositaris verseeckert sal zijn dat het een oprechte Bilance van sijn Predecesseur is, daar toe gebruyckende verscheyde Ministers, aan wien men de Ordinaire 25. Ducaten voor yeder Revisie sal moeten geven, waar door de Ministers van de gemelde Banck in haare devoir sullen werden gehouden, en de publique Securiteit door hun oprechte trouw, sal werden besorght en gemaintineert.

Ende also den hooghstgemelten Achtbaaren Senaat, op den 19. Augusti 1662. het Ampt van Superintendant van de Banck, door andere voorgaande decreten reets gestabileert, heeft gerenoveert, so wert by desen verstaon, dat den selven niet alleen sal moeten adsisteren by de Bilance, en

de Superintendentie over de Ministers hebben, maar ooc de gemelde Bilance confronteren, niet uit de Boecken van de Banck, daar de Ministers in schrijven, maar uit die van de Cecca, publicque deliberatien, en andere beste fondamenten, waar uit alleen de gantsche oprechtigheidt der voorsz. Bilancen kan werden geweeten, *gelijck als van de eerste instellinge af van de gemelde Banck, te sien is geweest.*

Soo wanneer de Bilancen sullen zijn afgedaan, sal geen Minister van de Banck, onder de alderswaarste pœnen de selve mogen sien, nochte eenige Copyen, van wat soort die soude mogen wesen, uit de Boecken trecken, maar sullen d'Adjutanten der Quaderniers de selve na gedaane Saldo, in haar gedestineerde Plaatsen moeten leggen, ende sullen de vereiste Copyen, tot gerief der Particulieren, alleen door den Bewaarder van de plaats der Collationeer-boecken moeten werden getrocken, sonder dat de andere Ministers sich in het minste daar mede sullen hebben te bemoeyen.

By dese voorgestelde middelen (en eenige andere die opsettelijck en voordachtighlijck, om redenen niet voorgestelt werden) soude onwedersppreeckelijck soodanigh reguard op het Boeckhouden in de Banck, en de verrichtinge van de Boeckhouders genoomen konnen werden, dat door niemant van haar alleen, ofte in sijn privé, nochte by collusie door eenige van haar, ja selfs niet met opset door haar alle gesamentlijck, de Banck gefraudeert ofte benadeelt soude konnen werden, dat sich niet openbaaren soude.

En sal in het Vertoogh, raackende de Accommoditeit die de Kooplieden by de Banck konnen ende behoorden te genieten, noch diverse ordres en plichten, voorgestelt werden,

die

die de Boeckhouders, ten ſoodanige einde, diende te obſerveren.

ENde hier mede afſcheit neemende van de Boeckhouders, ſullen uit haare Kamer overſtappen, in die van de *Caſſiers* van de Wiſſel-banck.

De welcke boven den ingang *Ontfangers* genoemt werden, en na dat my bericht is, eigentlijck geen Caſſiers meer zijn, om datſe haar alleen bemoeyen met ontfangen, en 't geenſe ontfangen aan de Heeren Commiſſariſen te verantwoorden, en van den uitgift, en d'omſettinge van ſpecien, door de Heeren Commiſſariſen ontlaſt zijn.

Drie Caſſiers zijnder van outs in de Banck geweeſt, en werden nu noch drie Ontfangers, onder het ſelfde Salaris, gecontinueert; die by de tegenwoordige Conſtitutie van de Wiſſel-banck, en na dat het met de ſelve al veel Jaaren voor Ao. 1672. geſtelt en gelegen geweeſt is, ſeer ſelden in het ontfangen, haar Vingers blaauw tellen, en ſoo weinigh te doen vinden, dat een alleen wel driemaal ſoo veel, en meer, ſoude konnen afdoen, als'er voor haar alle drie te doen valt.

Maar by aldien de oprichtinge van een Banck Courant, en de noodige opſicht tot Securiteit van de Banck, ondernomen en in 't werck geſtelt werden, dan ſouden de Ontfangers

gers wederom Cassiers dienen te worden, en de Heeren Commissarisen haar van de ordinaris uitgift, en omsettinge van specien dienen te excuseren, en 't selve aan de Ontfangers ofte Cassiers weder over te geven, als wanneerse alle drie werck genoegh souden vinden.

Om op de tegenwoordige verrichtinge, en verantwoordinge van de Ontfangers, tot Securiteit van de Banck, achtinge en reguard te doen neemen, is een saacke van seer kleen belang: dierhalven sullen wy haar niet consideren als Ontfangers, gelijckse nu zijn, maar als Cassiers, dat is oock Uitgevers, diese by d'oprichtinge van een Banck Courant, wederom staan te werden, en betoonen

Op wat wyse tot Securiteit van de Banck soude konnen, en diende opsicht genoomen te werden, op de verrichtinge van de Cassiers van de Wissel-banck.

TEn dien einde, behoorde yeder Cassier te houden, een dubbelt Cas-boeck, en oock een dubbelt Specie-boeck, te weten, van yeder een voor hem selven, en van yeder een voor de Heeren Commissarisen.

In de Specie-boecken behoorden de Cassiers, tegens over malkanderen in Debet en Credit, te contraponeren ende te specificeren, vervolgens en ordentelijck, sonder openlatinge

van

van plaats, wat ſy ontfangen en betaalen, en duydelijck te expreſſeren, of de betaalinge in reſcontre, ofte met wat ſpecien van Gelde effective geſchiet.

In de Cas-boecken behoorden de Caſſiers, voor aan van Poſt tot Poſt, in ordre te annoteren, in Debet wat ſy ontfangen, in Credit wat ſy betaalen, en alle avonden opſommeren, het geene ſy dien dagh ontfangen en betaalt hebben, en die Sommatien brengen in 't achterſte van haar Cas-boecken, op haar Courant- ofte generale Cas-reeckening, in een Poſt, ſoo veel dien dagh ontfangen, en aan d'overzijde ſoo veel dien dagh betaalt, en de Sommatien in haar Cas- en Specie-boecken, alle dagen doen reſponderen en accorderen.

Extract uit de Ordonnantie om binnen Amſterdam op te rechten een Banck, &c.

Art. XX.

De Ontfangers ſullen van haar ontfangen en uitgeven, houden pertinente Specificatie, in Debet en Credit, vervolgens na malkander, ende alle Avonden ſommeren, 't geene van dien dagh ontfangen en uitgegeven ſal zijn.

Yeder van de Caſſiers behoorde om de drie Maanden ſpeciaal gecommitteert te zijn, tot Wiſſelaar van de Banck, om de verwiſſeling en omſettinge van Specien waar te nemen, en de andere haar daar mede niet hebben te bemoeyen, maar alleen de ordinaris Ontfang en Uitgave hebben te obſerveren, en gehouden

zijn, ſoo wanneer eenige Specien by haar ontfangen werden, op de welcke by de Banck avance ofte voordeel kan getrocken werden, de ſelve uit te ſchieten, te verſamelen, en aan haar Confrater, die het Wiſſel-ampt waarneemt, te overhandigen tegens ander gelt.

Het diende echter vry te ſtaan, dat by occaſie d'een den ander aſſiſtere en helpe, als yemant van haar meerder werck mochte vinden als hy af kan.

Die het Wiſſel-ampt van de Banck waarneemt, ſoude in de omſettinge van Specien, hem behooren en moeten richten en reguleren, na de Reſolutie en Ordre van de Heeren Commiſſariſen, en noch meer noch min Aggio ofte Opgelt mogen geven, ofte trecken, als by de Heeren Commiſſariſen vaſt geſtelt is, op verbeurte van ſijn Officie.

Hy ſoude oock verplicht dienen te zijn, een yeder ſonder onderſcheit te gerijven met Specien, die hem de ſelve eerſt verſoeckt, ſoo lange hy voorraat van de ſelve heeft, en niet vermogen, yemant die eerſt vraaght, de ſelve te weygeren, en aan een ander de ſelve te gunnen.

In de te Boeckſtelling van ſijn Ontfang en Uitgave, diende hy in ſijn Cas-boeck te obſerveren, dat hy in de Lieniering, uitſet de ſomme die by hem ontfangen ofte betaalt is, geconſidereert ſonder Opgelt, en het Opgelt dat hy gegeven ofte ontfangen heeft, binnens Lijns.

Hy

Hy diende oock in sijn Specie-boeck en Cas-boeck te expresseren, met wien hy de omwisseling doet.

De ordinaris Cassiers behoorden, in het te boek stellen van de Posten, van haar Ontfang en Uitgave, voor in haar Cas-boecken, wel duydelijck te extenderen, van wie, en voor wiens Reeckening, en wat somme sy ontfangen, en aan wie, en voor wiens Reeckening, de selve in de Banck moet goetgeschreven werden, item aan wie, en voor wie sy betaalen, en wat somme.

Van het geene yeder Cassier te ontfangen komt, behoorde hy een Recepisse te geven aan den Betaalder, dicterende van wie, voor wiens Reeckening, en wat somme hy ontfangen heeft, en op wiens Reeckening de selve in de Banck valideren sal; en verder sorge te dragen dat de selve party, door de Boeckhouders, op de Boecken dienselven dagh goetgeschreven wert, op Reeckening van den geenen die den Betaalder geordonneert heeft, sonder dat den Betaalder deswegens sich aan de Heeren Commissarisen ofte aan de Boeckhouders soude behoeven te addresseren.

Daar en tegen behoorden de Cassiers geen Affchrijvinge te betaalen, als of Assignatien van de Boeckhouders, door de Heeren Commissarisen gerecognosceert en geparagrapheert; dierhalven behoorden een yegelijck die Gelt uit de

Banck hebben moet, ofte lichten wil, des morgens van 9. tot 11. uuren, ſich moeten addreſſeren, aan de Boeckhouder, die aan de Clapper ſit, aan de ſelve overleverende ſijne Aſſignatie, en deſelve ſoude moeten naarſien, of den Afſchrijver, van daaghs te vooren, ſoo veel avance op ſijn Reeckening ſtaan heeft, als hy aſſigneert.

Want dit diende geobſerveert te werden tot Securiteit van de Banck, *dat* (of ſchoon gepermitteert is, dat men afſchrijven magh op partyen dien ſelven dagh inkomende, echter) *niemant d'avance die hy by Afſchrijvinge van een ander op ſijn Reeckening bekomt, dien ſelven dagh in Specie uit de Banck ſoude mogen lichten, nochte op de Banck aſſigneren, om in Specie te voldoen*; ten zy by ſpeciaal conſent van de Heeren Commiſſariſen.

En in ſoodanige ſin, behoorde en geëxpliceert en geappliceert te werden, de Keure deſer Steede, dicterende, *dat niemant hem behelpen ofte bewijſen magh, op partyen desſelven daghs ingeſchreven.*

Indien den Boeckhouder bevint dat hy ſoo veel avance van den voorigen dagh heeft, behoorde hy de ſelve Aſſignatie terſtondt in de Clapper te brengen, ende daar op gebracht zijnde, aan den Journaliſt moeten overgeven om te boecken, die ſonder uitſtel gehouden diende te zijn, de ſelve te boeck te brengen, en aan de Boeckhouder, die aan het Alphabeth ſit, te overhandigen, de welcke de ſelve diende te houden, en een ander Aſſignatie te paſſeren, op de Heeren Commiſſariſen, houdende te betalen, voor Reeckening van den Afſchrijver,

ver, aan denſelven of Toonder, en ſoodanige Aſſignatien, in ordre nommereren, van Nommer Een af vervolgens, en alle Maanden weder van Nommer Een af, houdende daar van in een apart boeck pertinente Notitie ofte Aanteeckening, en deſelve alsdan te overhandigen aan den Inbrenger, zijnde den Afſchrijver ſelve ofte ſijne Gemachtigde, en aan niemant anders.

Den Afſchrijver, ofte ſijne Gevolmachtighde, behoorden ſich met deſe bekomen Aſſignatie te addreſſeren aan de Heeren Commiſſariſen, en de ſelve dienden, op den Nommer daar op geſtelt, die te boeck te brengen in haar Aſſigneer-boeck, en op de Aſſignatie ſtellen, *Fiat betalinge*, en 't ſelve onderteeckent, den Inbrenger weder overhandigen.

Soodanige geparagrapheerde, ofte gerecognoſceerde Aſſignatie, ſoude door den Afſchrijver, maar behoeven ter hant geſtelt te werden, aan dien hy de betalinge doen moet, ofte dien hy de voldoeninge wil laaten ontfangen, en den Houder, ſich met de ſelve maar behoeven te addreſſeren by de Caſſiers, die gehouden diende te zijn, de ſelve aan den Toonder te voldoen.

De Caſſiers behoorden, in het te boeckſtellen van de Aſſignatien die ſy voldoen, te obſerveren, datſe voor yeder Poſt ofte Party duydelijck expreſſeren ofte uit ſetten, de Nommer op de Aſſignatie geſtelt.

Yeder die gelt uit de Banck wil lichten, behoorde den ſelven dagh als d'Aſſignatie verleden is, de voldoeninge by de Caſſiers te moeten vorderen, ofte te doen ofte laaten vorderen, onder ſeeckere boete ofte pœne daar op te ſtellen.

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Hamburgh.

Art. XXIV.

Die gelt per Caſſa afſchrijft, ſal ſoodanigh gelt den ſelven dagh van de Caſſier ontfangen, en die ſulx niet doet, ſal den eerſten dagh een half per Cento, den tweeden dagh een per Cento, ende alle dagen daar na dubbelt op, boete ofte ſtraff daar voor te geven ſchuldig zijn.

Alle avonden eer de Caſſiers na huis gaan, ofte des morgens vroegh, eer de Heeren Commiſſariſen boven koomen, behoorde yeder Caſſier ſijn Cas- en Speci-boeck, ten behoeven van de Heeren Commiſſariſen ingeſchreven te hebben, op ſeeckere boete.

Alle daagen behoorde door de Heeren Commiſſariſen, ofte derſelver Secretaris, het Cas-boeck van de Caſſiers gerevideert, gecollationeert, en na gepunɛ̃teert te werden; den ontfang, ſoo tegens haar opgave aan de Boeckhouders, in het Journaal van de Contrarolleurs geſpecificeert, en yeder Caſſier daar voor door de Heeren Commiſſariſen in haar Cas-boeck yeder op ſijn Reeckening belaſt; als den uitgaaf, tegens de Caſſiers

Reeckening op de Clapper van de Contrarolleurs, en tegens het Affigneer-boeck van de Heeren Commiffarifen, en door de Heeren Commiffarifen, van het Affigneer-boeck in haar Cas-boeck, alle dagen op yeders Caffiers particulieren Reeckening, goetgefchreven te werden het beloop van de Poften door defelve voldaan.

Daarenboven diende door eene van de Contrarolleurs, 't fy by beurten ofte door den geenen die by de Heeren Commiffarifen daar toe gelaft foude werden, een Contra-clapper geformeert te werden, uit het fpeci-boeck van de Caffiers, en op defelve van dagh tot dagh gebracht, wat fpecien van gelt, yeder onder fijn foort, by yeder van de Caffiers ontfangen, en uitgegeven is; foo dat by defelve Clapper notoirlijck t'allen tijden foude blijcken, wat fpecien yeder Caffier onder hem heeft ofte hebben moet.

Eindelijck diende om de acht, ofte ten langhften veertien dagen, door de Heeren Commiffarifen, fonder preadvertentie, plotfelings en onverwacht, den Onfang-kamer geflooten, en de refpective Caffen van de Caffiers naargefien te werden, op fodanige wijfe, dat d'eene d'ander niet foude konnen adfifteren, waar door niet alleen foude confteren, of alle het gelt onder haar is dat onder haar behoorde te zijn, maar oock of fy fodanigh gelt

in ſpecie onder haar hebben, en alſoo geprevenieert dat door haar by Leening, ofte omſettinge van ſpecien, niet gemorſt ofte gemortepait wert.

Verder diende tot Securiteit van de Banck omtrent de Caſſiers geobſerveert.

Ten 1. Dat deſelve onder Eede haar obligeren en verplichten, voor haar privé ofte particuliere Reeckeninge, geenige gelden in ofte buyten de Banck op te Wiſſelen, ofte eenige handelinge in Gout ofte Silver, gemunt ofte ongemunt, direct ofte indirect, te ſullen onderneemen, nochte oock van de penningen die in de Banck omgeſet werden, eenigh genot ofte voordeel te ſullen trecken.

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Hamburgh.

Art. XVII.

DE Caſſiers, die in de andere Kamer ſitten, ſullen niet vermogen, in ofte buyten Banck, eenige gelden voor haar te verwiſſelen, nochte oock van de verwiſſelende gelden eenigh voordeel te trecken.

Ten 2. Gelyck het onder hooge pœne, den Boeckhouders ongeoorloft is, haar ſelven, ofte yemant anders, te Crediteren, en geen Debiteur, ofte een verkeerde Debiteur, daar tegens te belaſten, ofte yemant meer te Crediteren, en een ander meer te Debiteren, als effective d'Aſſignatie houdt, al werden ſoodanige Poſten voor het ſluyten van de Boecken, ofte van de reſpective Reeckeningen geredreſ-

seert en herstelt, soo datter de Banck geen schade nochte nadeel by lyt : *Even alsoo behoorde het oock, onder gelijcke pœne, den Cassiers ongeoorloft te zijn, yemant Cas-gelt by te setten, by Leening, al neemt hy ander specie van Gelt tot onderpant; ofte oock door de Boeckhouders, yemant eenige somme, gelijck als of de selve by haar per Cas ontfangen was, goet te doen schrijven, waar voor de waerde, effective niet ontfangen is.*

Ten 3. *De Billioenen, en andere kleenigheden, die in de Banck soude mogen gebracht werden, om te converteren, behoorden door den Assayeur getaxeert, en door de Cassiers voldaan, ende van yeder inkoop, hoe kleen die oock soude mogen zijn, pertinente Aanteeckening in haar Specie-boeck gemaackt, en elcken Koop apart gehouden, en aan de Heeren Commissarisen, alsoo overhandight en verantwoort te werden.*

Ten 4. *Wanneer eenigh Cassier een grooter somme, als volgens Resolutie gepermitteert, onder sich ofte in sijn Cas heeft, als mede wanneer hy van eenige Specien te veel, van andere te weynigh heeft, behoorde de selve geobligeert te zijn, 't selve de Heeren Commissarisen aan te dienen, en soo wanneer hy daar in nalatigh is, en daar over door de Secretaris aan de Heeren Commissarisen gecalangieert werdt, behoorde hy in seeckere boete, ten behoeve van de Secretaris vervallen te zijn.*

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh.

Art. XIX.

DE Cassiers sullen niet vermogen meer als vijf duysent Rijxdaalders in haar kleyne Cas te deponeren, wat over die somme is, sullen sy de Heeren en Burgeren (dat sijn Commissarisen) overleveren, op dat haar Cassen te eer konnen gesloten, de Gelden overtelt en gereeckent werden, die hier tegens doet, sal schuldigh zijn, 10. Marck tot straf te betalen.

Ordonnantie van de oprichtinge van de Banck van Wissel hier ter Steede.

Art. XXII.

ELcken Ontfanger sal tot zijn dagelijcks Uitgeef, gelaten worden seeckere somme van Penningen, doch alsoo dat de selve excederende de somme van vijf-en-twintigh duysent Guldens, de Opper-Commissarisen sullen lichten, soodanige somme als sy goet sullen vinden, ende de selve brengen, in 't Secreet daar toe geordonneert.

Aldus soude den Ontfang-kamer mede konnen verseeckert, en in diervoegen, achtinge op den omslagh van de selve genomen werdende, de Cassiers haar wel wachten met de Penningen van de Banck te speelen, deselve te leenen ofte te beleenen, om te setten ofte te verwisselen, &c.

Nu resteert dat oock noch aangeweesen werdt.

Hoe

Hoe en op wat wijse, tot Securiteit van de Banck, achtinge behoorde genomen te werden, op de verrichtinge van de Assayeurs van de Wissel-banck.

OF het schoon in de Assay-kamers roockt en smoockt, en duyster is, gelijck men seit, om in te sien voor die van buyten in komt, soo souden echter de Heeren Commissarisen, blijvende in haar Kamer, veel Klaarder en Duydelijcker konnen afspeculeren: wat in de Smelt-kamers omgaat, als de selve tot noch hebben gedaan.

Tot dien einde diende vast gestelt.

Ten 1. *Dat oock de Assayeurs van de Wissel-banck, direct nochte indirect, voor haar privê Reeckening, nochte met Participatie onder een ander, niet souden vermogen te ondernemen eenige Handeling in Goudt ofte Silver, of Specien, op Privatie van haar Officie.*

Ten 2. Dewijl men A°. 1673. een tweede Assay-kamer van de Banck toegestelt heeft, *diende in de eene niets verricht, versmolten, geligotteert, geschift of gescheiden, ofte eenigh Goudt of Silver, 't zy in Massen of Baaren, ofte gemunt, gebracht te mogen werden, als alleen 't geene de Banck raackt ofte aangaat*, ten sy met speciaal consent en ordre van de Heeren Commissarisen; alleenlijck behoorden het den Assayeur van dese Assay-kamer vry te staan,

Assayen

Assayen te maacken voor particulieren, behoudens dat het Silver ofte 't Goudt, waar van de Assayen gemaackt werden, niet in de Assay-kamer werdt gebracht, maar blijve in handen van den geene die 't Assay versoeckt. *d'Ander Assay-kamer soude konnen dienen voor particulieren.*

Doch by aldien door haar E E. Groot-Achtbaarheden, op het Advijs van de Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, geoordeelt wierdt, dat voor particulieren een aparte Assay-kamer in het Stadthuis onnoodigh soude zijn, gelijckse in der daadt bevonden werdt, soo soude in die Kamer, die'er nu toe geapproprieert is, (ingeval geresolveert mochte werden, by haar E E. Groot-Achtbaarheden de voorgeproponeerde, naauwer opsicht op den Omslagh van de Wissel-banck te doen nemen) de Boeckhouders konnen geplaatst, en de Kamer die de Boeckhouders tegenwoordigh tot haar verdoen hebben, in tween gedeelt, d'eene helft tot een vertreck van de Boeckhouders, daar het Groot-boeck diende gehouden, en d'ander helft ten behoeven van de Notarisen en Contrarolleurs van de Banck, en het tegenwoordigh vertreck van de Boeckhouders, de Secretaris tot een vertreck, toegevoeght konnen werden, en den Assayeur, Stadts Assayeur blijvende, soude in sijn eygen Huis wel konnen verrichten, 't geene voor hem te doen valt.

Ten 3. *d'Assayeur van den Assay-kamer van de Banck behoorde gehouden te zijn, van alles wat aan hem door de Heeren Commissarisen, om te transformeren, te versmelten, ofte te altereren, overhandight werdt, soo distincte en pertinente reeckenschap te geven, als of hem het geene hy van tijdt tot tijdt vervolgens ontfangt; t'elckens van een bysonder particulier naaukundigh Koopman, ofte*

ste naausiende Wisselaar ofte Cassier, aanver-
rout waare, soo dat hy yeder beslagh, het zijne
oude moeten geven, sonder alles onder een te em-
roulleren.

Ten 4. *Het ongemunt Gout en Silver, 't zy in Maßen of Servis, gesmolten ofte gewerckt, mitsgaders de Stucken van Achten, die Particulieren in de Banck brengen, om de waerde van dien in Gelt, ofte op haar Reeckening te bekomen, behoorde in het Vertreck van de Heeren Commissarisen, door den Assayeur, ten overstaan van een van de Heeren Commißarisen, ende den Inbrenger gewoogen, en de Massen door den Assayeur met inbacken, ende de sacken, daar in de Stucken van Achten ofte Servis gedaan werden, met Inckt vervolgens genommert moeten werden.*

Door de Heeren Commissarisen behoorde, in een Memoriaal van haar Ontfang en Uitlevering, distincte Aanteeckening gemaackt te werden, van het gene deselve in diervoegen komen te ontsangen, met openlatinge van noodige plaats, om uit te vullen 't gehalte en den beloop. En uit dat Memoriaal, niet alleen door haar selve overdracht te moeten geschieden in haar Groot-boeck, maar oock door haar selve, ofte door den Secretaris, in een Effect-boeck van de Banck, specialijck daar toe afgelinieert, en vervolgens genommereert, nevens welcke Nommers, ordentlijck op d'eene plaats, de Baaren Silvers geteeckent met de selve Nommer, haar gewicht, fijnte, gehalte en waerde, ofte beloop, ingeschreven behoorde te werden; op een ander plaats, de sacken stucken van Achten, indiense gemengde zijn, onder een general Hooft, indiense gesorteert zijn, onder haar soort; op een ander plaats, de sacken Servisen; op een ander, de Billioenen, &c. alles met specifice Aanteec-
kening

kening van den beloop, en met openlatinge van een ge-
lijcke afgelinieerde plaatse, ter zijde ofte recht over
om daar in te sijner tijdt te annoteren de verantwoor-
ding, ende aan te wijse waar het overstaande ofte ne-
venstaande gebleven, ofte hoedanigh het selve gede-
biteert, gealtereert ofte geresorteert, en wat van den
beloop ofte waerde gekomen is.

Ten 5. *Alle het Gout of Silver, en de stucken van Achten, die in de Banck gebracht werden, behoorden in diervoegen genommert, en by de Heeren Commissarisen te Boeck gebracht zijnde, onder haar selven in bewaarder handt genomen en gehouden te werden, en soo wanneer om Assayen te maacken de noodige stuckjes uit de Baaren gehackt moeten werden, 't selve diende te geschieden, in het vertreck van de Heeren Commissarisen, zijnde onnoodigh dat de Baaren, ten dien einde in de Assay-kamer gebracht werden; en soo wanneer om te smelten, ofte om te schiften of scheiden, ofte om te sorteren, eenigh ongemunt ofte gemunt effect den Assayeur ter handt gestelt wert, daar van behoorde achter in het Memoraal, duydelijcke Aanteeckening gemaackt te werden, met byvoeginge waar toe of tot wat einde hem 't selve overhandight werdt, en de verantwoordinge daar benevens, ofte daar tegen over gestelt, ende uit dese Aanteeckeninge, pertinente overschrijvinge in het Effect-boeck, op sijn plaats, soo af als aan, moet geschieden,*

Ten 6. *Van alles wat by de Banck ingekocht ofte verkocht wert by het gewicht, 't zy tot seec-*

kere

nere prijs het Marck wegens, of fijn, behoorde den Aſſayeur de Calculatie ofte Reeckening te moeten opmaacken, hoe veel het ſelve te bedragen komt, en dat niet over hoop, diverſe Baaren houden t'ſamen ſoo veel Marck fijn, beloopen ſoo veel Gelt, maar ſpecifice van Baar tot Baar, van ſack tot ſack, wat yeder te monteren komt, en het ſelve door de Heeren Commiſſariſen, ofte der ſelver Secretaris, apart nagecalculeert, en 't accoort bevonden werdende, in het Memoriaal uitgevult, en daar uit in het Groot-boeck en Effect-boeck overgeſchreven te werden.

Ten 7. Den Aſſayeur van de Banck behoorde onder Eede verplicht te zijn, niet alleen in het Aſſayeren, maar oock in het taxeren ofte priſeren, van het geene in de Banck gebraght wert, ſijn gemoet te quyten; en geenſints, uit ſucht tot ſijn vrient ofte bekende, de Banck voor het eene ofte het andere te veel doen betaalen, en het ſelve in de taxatie van het eene ofte 't ander, toebehoorende een vremde ofte onbekende, de Banck wederom te laaten genieten; maar gehouden zijn een yeder evengelijck te tracteren, en yeder te laaten toekoomen dat haar toekomt.

Ten 8. Die gewerckt ofte gemunt Silver ofte Gout in de Banck wil brengen, om aldaar tot een Baare ofte Baaren te doen ſmelten, en de intrinſique waerde van dien, na het Marck fijn, daar voor ontfangen wil, behoorde haar te moeten addreſſeren aan de Heeren Commiſſariſen, die het

uit

uit haar handen behoorden te ontfangen, in haa by zijn te overwegen, een Recipiſſe daar van t geven, en aan den Aſſayeur van de Banck te handt te ſtellen, met ordre, om ſonder tijdtver ſuym 't ſelve te ſmelten, 't Aſſay ende Reeckening daar van op te maacken; en den Inbrenger, de verſoeckende, diende in circa den beloop na giſſinge op Reeckening goet gedaan te werden.

Ten 9. Om dat den Aſſayeurs van de Banck, niet al te lange, de Kooplieden die haar Silver en Gout in de Banck brengen, met het ſelve te ſmelten, ofte 't Aſſay te maacken, ſoude ophouden, (daar over voor deſen groote Klachten ingebracht zijn) *diende de ſelve geobigeert te weſen, ten langſten binnen twee dagen gereet te zijn, op pœne van boven de verbeurte van haar Aſſay-loon, gehouden te weſen aan de Kooplieden te vergoeden d'Intereſſe van de Penningen, die de ſelve by haar ophouden en futſeling komen te miſſen, ten waare dat het werck haar ſoodanigh overviel, dat de Heeren Commiſsariſen haar uit dien Hoofde abſolveerde.*

Ten 10. *De Aſsayeurs van de Banck, en alle andere Aſſayeurs die in deſe Stadt gepermitteert en getollereert willen zijn, behoorden gehouden te weſen, in haar Aſſay-briefjes uit te ſetten, den dagh wanneer 't Aſſay by haar gemaackt is, de duydelijcke Nomber, en 't merck van de Baar, 't gewicht van de Baar (ſoodanigh opgenoomen, datter den Kooper mede beſtaan kan) 't gehalte*

van

van de selve, item de Reductie hoe veel Marcken, Penningen en Greynen fijn de Baar houdt, en dan sijn Naam, en van alles pertinent Boeck te houden, met duydelijcke Aanteeckening, voor wien, ofte ten wiens versoeck, 't Assay by haar gemaackt is; ten dien einde behoorden yeder Assayeur, met sijn eigen Gewicht en Schaal, de swaarte van de Baaren, na dat de Assay-stuckjes daar uit gehouden zijn, op te neemen, en een duydelijck merck, en bysonder Nommer, des manquerende, op yeder Baare te hacken: want met geen gewicht, noch merck, noch Nommer, op de Assay-briefjes uit te setten, veeltijts groote misslagen, ja veel licht oock wel frauden gecommitteert, en disputen gecauseert zijn.

Ten 11. Om dat de Assayeurs van de Banck, en alle andere gepermitteerde ofte getollereerde Assayeurs, niet al te los in het Assayeren daar over lopen, maar wel daar op letten souden, dat sy de rechte fijnte treffen, *diende deselve geobligeert te werden, wanneer bevonden wiert, dat sy meer als $\frac{1}{4}$. Greyn, 't sy over of onder, hadden gemist ofte geabuseert, boven haar Assay-loon dat different te boeten*, ten behoeven van de Cooper, indien 't geassayeerde effective minder van gehalte bevonden werdt, als hy volgens het eerst gemaackt Assay daar voor voldaan heeft, en ten behoeve van den verkooper, indien het geassayeerde meer van gehalte bevonden wert, als hy volgens het selve

daar voor ontfangen heeft ; en half ten behoeven van den aanbrenger, en half ten behoeven van de Wiſſel-banck, indien het abuis ontdeckt wert voor dat door Koop en Vercoop yemant te veel betaalt ofte ontfangen heeft; ſonder dat die te veel ontfangen ofte te weinigh betaalt heeft eenige verantwoordinge van reſtitutie ofte vergoedinge ſubject behoorde te zijn, maar yeder beleedighde, ſoo wel de Banck, als particulieren, haar regres dienaangaande by d'Aſſayeur, die de fout gecommitteert heeft, moeten ſoecken.

Ende hiermede achte oock genoegſaam aangeweeſen, wat opſicht op den omſlagh van de Aſſay-kaamers en Aſſayeurs ſoude konnen en diende genoomen te werden; en alſoo afgehandelt hebbende, het geene omtrent de directie en de het bewint, ofte de verrichtinge van de Boeckhouders, Caſſiers en Aſſayeurs behoorde nageſpoort en geobſerveert te werden; blijft ten beſluyt noch overigh, aan te wijſen en te vertoonen.

Hoe en op wat wijſe alle 6. maanden precis, de proef gemaackt, en met Securiteit beſlooten en uitgevonden ſoude konnen werden, of de Banck verkort ofte benadeelt is, of niet?

OM het ſelve te doen, en ſeeckerlijck en fondamentelijck te beſluyten, ſoude noot-

nootſaacklijck eerſt een vaſte ſtaat van de Banck gemaackt, en de alle de effecten die indeſelve gevonden werden, geinventariſeert en opgenoomen moeten werden.

Ofte ſoo wanneer by haar E.E. Groot-achtbaarheden ſulx niet goet gevonden mochte werden, ſoo konde uit het Secreet van de Banck gelicht, en in apart vertreck gebracht, ofte geplaaſt werden voor de waerde van een ſeeckere ſomme, na goetvindinge, aan ſodanige van de effecten, diemen oordeelt noodigh voor de handt te moeten hebben, tot gerijf van de Kooplieden, als anderſints.

Deſe uitgenoomene effecten, behoorde pertinent en diſtinctelijck geinventariſeert, gewaerdeert, en den beloop net uitgereeckent, en na vereiſch inde reſpective Boecken en Clappers ingeſchreven, en te boeck gebraght te werden.

Van het geene uit deſelve, door de Heeren Commiſſariſen aan de Caſſiers en Aſſayeurs, vervolgens ter handt geſtelt, en van de ſelve wederom ontfangen wiert, diende pertinente Notitie gemaackt, en correct boeck en Reeckening van gehouden te werden.

En belangende 't geene in 't Secreet ofte in de ſchat-kamer van de Banck blijven ſoude, 't ſelve ſoude gepreſupponeert konnen werden, effective ſoo veel, ofte netto die ſomme, en niet meer noch min te monteren, als volgens

de Bilance van de Boecken, op het maacken van desen staat, daar in behoorde gevonden te werden.

Dit Secreet van de Banck, ofte dese Schatkamer, behoorde toegeslooten, en de Sleutels daar van by de E E. Groot-Achtbare Heeren Burgermeesteren selve, als Opper-Commissarisen, bewaart te werden, en de Heeren Commissarisen van de Banck selfs geen toegang daar in te hebben, als ten overstaan van eene van de Heeren Burgermeesteren.

Van het geene ter eerster instantie, uit dit Secreet gelicht, en 't geene vervolgens daar uit gelicht, en wederom ingebracht werdt, behoorde duydelijcke Aanteeckening gehouden, en deselve t'elckens by den Heer Burgermeester en Commissarisen, ten wiens overstaan sulx geschiet, onderteeckent te werden.

In deser voegen souden de Heeren Commissarisen ontlast zijn van dese groote Schatkamer, en alleen t'haarder verantwoordinge staan, het geene als boven gemelt, uit de selve gelicht, en in een apart vertreck geplaatst soude zijn.

Tot dit apart vertreck behoorden oock de Heeren Commissarisen selve geen privé ofte aparte toegang te begeeren, maar expres te willen, dat de Sleutel van het selve afgeslooten soude moeten zijn, in een Casje met twee slooten, daar van den Sleutel van het eene Slot, aan den

den Heer President, en een Sleutel van het ander, aan yeder van de andere Heeren Commissarisen aanvertrout diende te werden.

Soo wanneer den Heer President uit Stadt soude moeten, ofte door sijn indispositie niet boven konde komen, soude de selve sijne Sleutel, tegens de Sleutel van eene van de andere Heeren Commissarisen, voor soo lange konnen uitwisselen, om de Heeren Commissarisen, in sijn absentie, by toeval, niet verlegen te doen staan.

Van het geene uit dit vertreck van tijdt tot tijdt gehaalt, en daar in gebracht werdt, behoorde een pertinente en specifice Aanteeckening gehouden, en de selve door die Heeren Commissarisen, en Cassier ofte Assayeur, ten wiens overstaan het selve geschiet, onderteeckent te werden.

Dit soodanigh geobserveert werdende, soude seer gemackelijck alle 6. Maanden de staat van de Banck konnen opgenomen, en naargesien werden, of metter daat, d'Effecten in de Banck, 't accoort gevonden werden, met de Boecken en Clappers, daar van gehouden.

Doch om de Bilance van de Boecken, met de Effecten van de Banck, te doen accorderen, en om te weten en verseeckert te zijn of de Banck gefraudeert ofte benadeelt is, soude nootsaacklijck moeten gehouden werden, een Reeckening van Winst en Verlies.

De ſelve behoorde geformeert en gehouden te werden by de Secretaris, ſoo diſtinctelijck, dat alle avantagien en disavantagien, by de Banck gedaan, duydelijck by de ſelve quaame te conſteren en blijcken.

En door middel van deſe Reeckening, ſoude met het ſluyten van de Boecken alle 6. Maanden, den ſtaat van de Banck pertinent gebilanceert en opgenomen konnen werden.

En alle Jaaren by het veranderen van de Magiſtraat, als wanneer oock ordinaar een ofte meer Heeren Commiſſariſen van de Wiſſelbanck afgaan, en andere in de plaats komen, behoorde door de oude en afgaande, aan de continuerende en aankomende Heeren Commiſſariſen, de Bilance en ſtaat van de Banck overgelevert, d'Effecten nageſien, en alles pertinent opgenomen te werden, en 't ſelve geſchiedt zijnde, de ſelve Staat en Inventaris, ſoo wel van de belaſtinge van de Banck, als van de Effecten daar en tegen in de ſelve bevonden, by de oude blijvende en afgaande Heeren Commiſſariſen als Rendanten, en by de continuerende en nieuwe Heeren als Acceptanten, reſpectivelijck onderteeckent te werden.

Deſe jaarlijckſe opmaackinge van de Staat van de Banck, en naſpooringe van de Effecten in dier voegen, ſoude ſtrecken tot een groote Securiteit, en een ongemeene Roem en

Reſpect

Respect voor de Banck, en tot ſatisfactie ofte genoegen van die haar middelen in de ſelve vertrouwen.

Waar mede nu ten vollen aangeweſen en vertoont achte, op wat wijſe, en by wat middelen, een ſoodanigh reguard op den geheelen omſlagh van de Wiſſel-banck, genomen ſoude konnen werden, dat de Banck door niemant ſoude verkort, benadeelt ofte bedrogen werden, of het ſoude ſich nootſaacklijck, met het ſluyten van de Boecken, ende het opnemen van de Effecten in de Banck, moeten openbaaren.

Objectie. *Dit gaat ſoo vaſt niet: want als de Secretaris ontrouw was, en colludeerde met de Boeckhouders, Caſſiers of Aßayeurs, in ſoodanigh geval ſoude de Banck noch al konnen bedrogen werden.*

Antw. Indien het dan ſoude konnen gebeuren, als'er ſoo veel naauwer opſicht en reſguard genoomen wierdt, ſoo loopt het ſeeckerlijck nu merckelijck meer perijckel: dewijle het ſelve ſonder die opſicht veel lichter en gemackelijcker geſchieden kan.

Zijnde indiſputabel dat de Boeckhouders, wanneerſe met elkanderen colludeerden, by de tegenwoordige directie, de Wiſſel-banck ſoo veel ſouden konnen verkorten, als ſy ſelfs willen, en het ſoodanigh konnen verduyſteren, dat in tijden en wijlen, ſeer beſwaar-

lijck ſoude uit te vinden zijn, waar den Aap gebleven is.

Immers ſoudenſe ten minſten, t'elckens van het openen tot het ſluyten van de Boecken, met de Penningen van de Banck konnen ſpeelen, en daar van diſponeren na haar welgevallen.

In die bekommering ſtaat het nu.

Maar alſoo de Secretaris geen maniëment, ofte diſpoſitie van Penningen, ofte van eenigh Effect van de Banck ſoude hebben, nochte acces tot de Boecken van de Boeckhouders en Caſſiers, maar alleen tot de Contrarollen ofte Clappers, nochte oock gepermitteert zijn in het Groot- ofte Hooft-boeck van den Ontfang en Uitgave van de Heeren Commiſſariſen, dat door de Heeren ſelfs dient gehouden te werden, te ſchrijven, ſoo ſoude het onmogelijck zijn, dat de Secretaris alleen, ofte in ſijn privé, de Banck ſoude konnen frauderen.

De Boeckhouders ſoude het oock alleen niet konnen doen, of het ſelve ſoude ſich by de obſervance van de geproponeerde middelen haaſt ontdecken.

En de colluſie van de Secretaris, met de Boeckhouders, en andere Miniſters van de Banck, heeft kleene, ja geene apparentie, door de diffidentie, en het wantrouwen dat tuſſchen de Miniſters ofte Bedienders in Staats ofte Stadts-ſaacken, voornamentlijck die elkanders Contrarolleurs en Inſpecteurs zijn, ordinaar gevonden wert. En

En al wasser collusie onder 't geheel geselschap, en dat deselve gesamentlijck, met de Secretaris, toelegh maackten, om de Banck te verkorten, soo sal het selve sich moeten openbaaren, wanneer de Heeren Commissarisen selve adjusteren de Saldos van Reeckeningen met yeder die Reeckening in de Banck heeft, de Bilance van de Boeckhouders nasommeren, de Winst en Verlies Reeckening van de Secretaris punctueel naarsien, haar Groot- ofte Hooftboeck van den Ontfang en Uitgave, pertinent houden, met de Cassiers alle acht ofte veertien dagen, ofte eerder afreeckenen, en derselver Cassen opnemen, en eindelijck t'elckens by het sluyten van de Boecken, d'Effecten van de Banck Inventariseren, en verder observeren, 't geene hier voor aangewesen is, dat tot Securiteit van de Banck waar te neemen en te observeren staat.

II. Objectie. *'t Sal veellicht onraadtsaam geoordeelt werden, dat men aan een Secretaris al 't geheym van de Banck sal vertrouwen, en dat men de Contrarolleurs sal laten weten, wat in de Banck omgaat, en wat op en afgeschreven wert.*

Antw. Indien in de Wissel-banck niets geschiet, dat Secretesse requireert, soo is dit een onnodige sorge, en vervalt dese Objectie; en geschiet'er yets dat gesecreteert dient, 't soude wonder zijn, dat de Secretaris en Contrarolleurs, onder Eede daar toe verplicht werdende,

soo wel niet soude konnen swijgen, als de Boeckhouders en haar Klercken.

't Was een doorluchte daat, en groote Genereusiteit, van dien Romein die aan den Architect, (die hem presenteerde een huis te bouwen op een Kruis-wegh, soodanigh datmen uit alle Kamers van binnen soude konnen afspeculeren watter buiten omging, sonder datmen van buyten, in het minste jets soude konnen sien van 't geene in 't huis verricht wierdt) dubbelt gelt gaf, mits dat hy het gebouw soodanigh soude ordonneeren, dat yeder van buyten soude konnen sien, wat, tot in het minste toe, binnens huis gedaan wierdt.

Even also behoorde in de Wissel-banck huis gehouden te werden en daar in niets te geschieden, 't geene yeder een niet soude mogen weeten, veel min bekommering daar in gemaackt te werden, dat de Ministers, soude klappen watter omgaat.

Indien in dier voegen tot Stockholm in Sweeden, en specialijck tot Middelburgh in Zeelant, in de Wissel-banck en Banck van Leening huis gehouden was, die respective Bancken aldaar souden tot noch wel in stant, en die Stadt in respect gemaintineert, en soo veel Weduwen en Weesen niet bedroeft, soo veel eerlijcke familien niet geruineert, en soo veel Kooplieden van de penningen die sy in die Bancken vertrouwt hebben niet berooft zijn. *Felix quem faciunt aliena pericula cautum.*

Den Raadt en Magistraat van Neurenbergh en Hamburgh, om alleen geen verantwoording van haar Wissel-bancken subject te zijn, en een yegelijck die sijne middelen in de selve aldaar koomen te vertrouwen, alle

nadenc-

nadencken te beneemen, dat door haar, over de effecten in deselve gedeponeert, eenighsints soude mogen werden gedisponeert, tot nadeel van de geinteresseerdens ofte eygenaars van dien, hebben in de oprichtinge van haar respective Wissel-bancken expresselijck gestatueert, dat niet alleen Magistraats en Raats persoonen, maar oock Kooplieden, tot Commissarisen over deselve soude werden gestelt: te weeten, die van Neurenbergh in het 1. Art. van de Wissel-banck aldaar: *dat in de Banck, wanneer ende soo lange alsmen inschrijft, eender uit den Raat, en eender uit de Marckt voorgangeren,* (dat is een van de voornaamste Kooplieden) *en dat alle weecken, beurt om beurt, persoonlijck sal adsisteren en bywoonen.* En in het 2. Art. *datalsmen ophout met inschrijven, het Journaal door den gedeputeerde Heer, en sijn toegevoegden*, (ofte geadjungeerde Koopman) *onderschreven, en de Banck daar op geslooten sal werden.* En het 29. Art. van de Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh, luyt aldus: *En sullen altijt twee Heeren uit den Raat, twee uit de gecommitteerde der Camerey, en twee uit de Burgerschap, de bestiering der Banck hebben, van gemelte Heeren en Burgeren, sullen jaarlijx twee, als een Heer ende een Burger afgaan, ende twee andere in haar plaats gedeputeert en verkoosen werden, en sal de verkiesinge van de Burger, van de bovengemelte Ses persoonen opgestelt werden.*

III. Objectie. *Soodanige Contrarolleurs in te voeren in de Banck, soude strecken tot disrespect van de tegenwoordige Ministers ofte Bedienders, en specialijck van de Boeckhouders en Cassiers, die daar mede verdacht soude werden, en in staat gestelt, als of deselve niet te vertrouwen soude zijn, dat veellicht van quader gevolgh soude wesen: want men heeft veeltijdts bevonden dat wantrouwt te werden, den geenen die wantrouwt werdt, aanleidinge geeft, om ontrouw te*

zijn,

zijn , en om die hem wantrouwt te bedriegen; ui dien oorſaack zijn veel eerlijcke Wyven , Over ſpeelſters geworden, om dat haar Mannen ſonde reden jelours over haar waaren; diverſe Overſte en Commandanten , zijn Verraders geworden, on dat ſy by de Oppermachten , die zy dienden , des wegen verdacht wierden ; de Schippers op Noor wegen , zijn ordinaar gewoon , haar Reeders geen Reeckening , maar alleen uitgift te doen , en den geenen die men Reeckening afvordert , maacken deſelve ſoodanigh datter ordinaar min als anders voor de Reeders overſchiet : Daar geen vertrouwen is , op die men vertrouwen moet , leeft d'een in misnoegen , en d'ander in ſorgh. Wert yemant ontrouw gevonden , dat exempel aan hem geſtatueert , en hy na merite geſtraft werde , maar laten de andere Bedienders , op wiens doen en verrichtinge , niet te ſeggen valt , in haar reſpect en credit werden gemaintineert.

Antw. 't Is wat anders achtinge te doen nemen , op yemants doen en verrichtinge, of yemandt te wantrouwen ; het eerſte kan , behoort en moet veeltijdts geſchieden , daar het laatſte geen plaats heeft.

Sal yemant die een Reeckening overgeeft , ſich gebelght houden , dat de ſelve door ſijn Debiteur gerevideert en nageſommeert wert , en pretenderen , dat die ſulx doet , wantrouwigh is? of is hy in tegendeel die ſulx niet en doet van loſſigheidt en achteloosheidt te beſchuldigen? Veel

Veel meer Wijven zijn Overſpeelſters geworden, door al te groote liberteit en al te goet vertrouwen, dat haar Mannen haar gaven, en van haar hadden, als uit jalouſy van de ſelve.

Meer Overſten ſijn Verraders en Schelmen geworden, ter oorſaacke van de achteloosheit en het goet vertrouwen, als van het wantrouwen van haar Souverain.

De quade gewoonte van de Schippers op Noorwegen, die maar een blinde Reeckening doen, dient niet gevolght maar verbetert, en behoorde ten dien einde van elck Schip een van de Hooft-reders, tot Boeckhouders gemaackt, en van yeder uit- en t'huis-reiſe, pertinent Boeck en Reeckening gehouden te werden.

Met Exempel te ſtatueren, kan men veeltijdts, het quaadt niet weeren noch keeren; en daarom ſal men in een goede Politie, niet alleen het quaadt doen ſtraffen, maar oock het quaadt doen beletten, en ſorge daar voor dragen, dat die quaat doen willen, niet quaat doen konnen, of niet derven quaat doen, uit vreeſe van ontdeckt te werden.

In de inleidinge van dit Bericht is aangeweſen, dat de Heeren Commiſſariſen wel moeten vertrouwen, maar oock toeſien, en niet alles op het Ancker van goet geloof, moeten laten afrijden; en waarlijck de Boeckhouders, Caſſiers en Aſſayeurs van de Banck, behoorden niet misnoeght, nochte t'onvreede te zijn, dat

op

op haar doen en verrichtinge naauwer gelet, en acht genomen ſoude werden: want het ſelve ſoude alleen yeder van haar te meer obligeren, tot het wel waarnemen van ſijn plicht, en om met opmerckinge te doen, 't geene hem te doen ſtaat; ſy ſouden oock geen reden hebben, om het haar te belgen, als of deſe naauwer opſicht ſpecialijck uit diffidentie op haar Perſoonen geſchieden: dewijle d'inſicht alleen ſtreckt tot Securiteit van de ſaack: Die oprecht handelt en wandelt, en getrouw in ſijn doen en verrichtinge is, behoeft, nochte ſoeckt niet los toevertrouwt te werden, maar 't is hem lief dat ſijn doen en laaten nageſpoort wert, ſoo verre is het van daar, dat hy daar over gebelght, ofte jelours ſoude zijn, te meer dan, wanneer hy met andere een gelijcke bediening en verantwoordinge heeft: want wanneerder in ſoo een publicque functie, daar het alles op de getrouheidt van de Miniſters van de ſelve ruſt, (en geen behoorlijcke opſicht op haar doen genomen wert) by 't een ofte 't ander interval, ontdeckt wert, datter abuyſen moeten gecommitteert, ofte Frauden gepleeght zijn, ſonder dat men uitvinden ofte navorſſchen kan, waar in het fait beſtaat, ofte wie het ſelve begaan heeft, en by gevolgh de ſchuldige daar van niet overtuyght kan worden, ſoo wert d'onſchuldige, ſoo wel als de ſchuldige verdacht; zijnde tot een eeuwige blame en ſmaat, van alle, en een
yeder,

yeder, die ooit Minister of Bediender van de Wissel-banck tot Venetien geweest is, 't geene door den Raadt aldaar, in het Hooft van haar laatste Ordonnantie, over het bestier van haar Wissel-banck, is ter neder gestelt, en hier voor pag. 15. gealligeert wert.

En 't geene in het besluit van de selve Ordonnantie geposeert werdt, klinckt noch een toontje hooger, en luit aldus:

Onder de Motiven, die oorsaack gegeven hebben, aan de schelmeryen van de Ministers van de Banck van Wissel, om de publicque penningen te steelen, *is het voornaamste geweest, dat van de nalatigheit van de Beampt-schrijvers, en andere Ministers der Magistraaten en Officien die Depositos in de Banck hebben: alsoo sy alle regulen hebben verlaaten, en de het aanteeckenen geensints na behooren waargenoomen, &c.*

Daar slechte toesicht is causeert de gelegentheidt veeltijts genegentheidt; de Onnooselheit en achteloosheidt van eenige, geeft geen kleene aanleydinge tot uitvoeringe van de trouwloosheidt en Boosheidt, bedriegeryen en schelmstucken van andere Ministers, en daarom gelt en vereischt hier, FIDE & VIDE, *vertrouwen en toesien.*

IV. Objectie. *Alle dese Clappers en Contra-clappers, schijnen wel tot Securiteit van de Banck souden konnen strecken, maar alle Formaliteiten souden soo gemackelijck niet te observeren zijn, als de selve*

ſelve te proponeren valt; en door de oprichtinge van een Banck Courant, ſal yeder Reeckening in de Banck begeeren, en ſoude de afſchrijvingen veellicht ſoo menighvuldigh werden, dat de Boeckhouders onmogelijck de partyen van dagh tot dagh ſoude konnen inſchrijven, veel min daar en boven noch de Notitie-cedullen, van alle ingekomene Poſten opmaacken, om yeder t'huis te ſenden; oock ſouden dē Caſſiers mogelijck meer met ontfangen en betaalen te doen vinden, als ſy ſouden konnen afdoen, ſoo dat na apparentie de Banck veeltijdts ſoude moeten geſlooten blijven, om te adjuſteren, het geen des daaghs te vooren, ja over nacht en dagh, onmogelijck heeft konnen afgedaan werden, dat veeltijts groote discommoditeit cauſeren ſoude.

Antw. Uit onkunde oordeelt men veeltijts een ſaacke ſwaar, en difficil om uit te voeren, ja onmogelijck, om dat men die ſelfs niet verrichten kan, die nochtans een ander licht-doenlijck valt; hondert duyſent pont ſwaarte, door een menſch te doen lichten, ſchijnt een onmogelijcke ſaacke, en is nochtans doenlijck; ſommige dingen die onmogelijck ſchijnen, effectueert men door een Dommekracht, en tot ſommige helpt geen Dommekracht, maar beleit en overlegh.

Indien de uitvoeringe, van het geene in de Banck, by de oprichtinge van een Banck Courant, te verrichten ſoude vallen, door het tegen-

genwoordigh getal van Boeckhouders en Casiers niet mogelijck soude zijn, daar soudender meer gestelt konnen werden; Maar 't komter noch niet op aan: want door de Reductie van de Banck van Wissel, tot een Banck Courant, souden de Boeckhouders ontlast werden, van menighvuldige partyen, die nu dagelijx over de omsettinge van Banck- en Courant-gelt, afgeschreven werden, soo dat veellicht dan niet meer, ofte niet veel meer, Assignatien als nu ter tijdt ingelevert sullen werden, en het de Boeckhouders, dan niet lastiger sal vallen, als het nu doet, om alle dagen in te schrijven, en te adjusteren, dat afgeschreven wert.

En genomen datter dagelijx driemaal soo veel, en noch meer Assignatien ingebracht wierden, soude het een onmogelijcke saacke zijn, de selve alle dagen in te schrijven, na te puncteren en te adjusteren? ick oordeele neen, en affirmere in tegendeel dat het selve soude konnen geschieden, sonder dat de Banck nooit of ooit des anderen daaghs, soude behoeven gesloten te blijven. Dit sal veellicht, selve de Boeckhouders van de Banck, een *Paradox*, een *Wonderspreuck* schijnen, en 't is evenwel in der daadt uitvoerlijck.

Want, behalven dat de Boeckhouders veel tijdt sullen uitwinnen, wanneerse ontlast werden van het adjusteren van Reeckeningen, navraagh van ingekomene partyen, en alle

andere aanſpraack, en ophoudinge in haar werck; ſoo ſoude oock op het inſchrijven ſelve in de Clapper en het Groot-boeck, ſoodanige ordre konnen beraamt werden, waarmede dit ſchijn onmogelijck, ſeer weldoenlijck ſoude bevonden werden.

En ſoo wanneer het ſelve (ten alderquaatſte genoomen) niet mogelijck waar, ſoo ſoude dat middel konnen ondernomen, en deſe ordre geſtelt konnen werden, *dat men in de Weeck maar drie vaſte gelicentieerde Afſchrijf-dagen hadt, te weeten, des Maandaghs, Woensdaghs en Vrydaghs; behoudens dat een yeder des Dingsdaghs, Donderdaghs en Saturdaghs, op de ordinaris uur, af ſoude mogen ſchrijven, met een Schelling, en dat de Notitie-cedullen van d'ingekomene Poſten, op yeder Afſchrijf-dagh, 's morgens goet tijdts, eerſt t'huisgeſonden wierden*: dan ſoude de Boeckhouders tijdts genoegh hebben, en het ſelve de Kooplieden niet ongemackelijck komen.

Belangende de ſwarigheidt, *dat by de oprichtinge van een Banck Courant, yeder een Reeckening in de Banck ſoude begeeren, alwaar het ſomtijts maar om een eenige party, die op ſijn Reeckening komt:* daar in ſoude konnen voorſien en eenighſints de maat geſtelt konnen werden; by dit middel, dat een yeder die nu geen Reeckening in de Banck heeft, en dan een Reeckening ſoude verſoecken, aan de

Boeck-

Boeckhouders, voor haar recht van inschrijving, *een halve Ducaton soude moeten schieten, dan soude het haar soo seer niet verdrieten.*

Eindelijck wat de Cassiers aangaat, deswegen is alreede geantwoort, in het eerste Bericht pag. 55. en dient verder tot solutie, dat deselve by rescontre, veeltijts souden konnen doen betaalen, door den geenen van dewelcke deselve hebben te ontfangen, soo dat den omslagh van haar daadlijcke en effectuele ontfang en betaling, oock veel licht soo groot niet soude sijn, ofte sy souden het wel machtigh weesen af te doen: want meest alle betaalinge in de Banck Courant, als dan, gelijck als nu ter tijt in de Banck van Wissel, by afschrijvinge soude geschieden. Oversulx is dese gemoveerde veelvuldige swaricheit, int 't geheel van licht gewicht.

V. Objectie. *De Heeren Commissarisen souden selver, om alles soo naauwkeurigh te observeren, te veel werck vinden; en souden dierhalven als dan wel dienen een meerder getal van Commissarisen van de Wissel-banck gemaackt te werden, als 'er nu sijn, en t'allen tijden geweest hebben.*

Antw. Laat, des nodigh geoordeelt en bevonden werdende, het ordinaris getal van drie Heeren Commissarisen tot op vijf vermeerdert werden, wat swarigheit? Tot *Hamburg*, daar den omslagh van de Wissel-banck

in geen comparatie komt by dese, heeft men wel Ses; Tot *Venetien* heeft men, gelijck hier voor pag. 14. aan gewesen is, een *Superintendant*, *Reviseurs*, *Inquisiteurs*, *Magistraten ofte Commissarisen, Providiteurs en Depositarisen*, en yeder heeft daar sijn waarneming en werck; maar hier is voor de Heeren Commissarisen, by de tegenwoordige directie, gaar weinigh te verrichten, waaromme deselve ordinaris vergeessche moeite, en een verlooren reys doen, wanneerse ten elf uuren boven koomen, om te verneemen of'er wat te seggen, of te doen valt, dat selden gebeurt, soo datse meest altijdt, haar kaamer, maar geen Boecken gesien hebbende, wederom weghgaan gelijckse gekoomen zijn; dat wel gemackelijck en onlastigh, maar niet vermaackelijck en lustigh valt; daar in tegendeel by de geproponeerde verandering, de Heeren Commissarisen een plaisant handtgebaar souden hebben, en in haar Kamer, alles sien en weten, wat in alle Kamers van de Banck omgaat.

VI. Objectie. *De Tractementen van dit meerder getal van Heeren Commissarisen, item van de Secretaris, en Notarisen ofte Contrarolleurs van de Wissel-banck, soude een nieuwe Last voor de Stadt ofte Banck zijn.*

Antw. Tractementen te spenderen, om dese ofte geene te beneficeren, die geen capaciteit hebben, om dienst te konnen doen, ofte geen

werck

werck doen, of onnoodigh werck doen, is een onnutte last, 't zy datse out of nieuw is, en die behoorden gemesnagieert te werden. Maar die Tractementen werden niet qualijck besteet, die aan noodige, dienstige ende ten Gemeene best voordeelige, waarneemingen ofte bedieningen uitgegeven werden, gelijck dese souden zijn; Behalven dat dese Tractementen, seer wel souden afmogen, van het voordeel, dat de Banck by de oprichtinge van een Banck Courant te trecken staat; en om het selve voordeel t'eenemaal noch aan de Banck te laaten, sal in het volgende Bericht ofte Vertoogh, raackende de Accommoditeit die de Kooplieden by de Wissel-banck behoorden te vinden, aangewesen werden, andere middelen, waar uit de gemelde Tractementen, buyten belastinge van de Banck ofte Stadt, soude konnen gevonden werden: Oversulx, wie kan, wie sal, met reden konnen beweeren, dat dese soo noodige opsicht, op den omslagh van de Banck, streckende tot Securiteit van de selve, en van yeder die haar welvaaren in de selve vertrouwen, niet behoorde ondernomen te werden? Te meer, wanneer het selve buyten Kosten ofte Last van de Stadt, of Banck, geschieden kan.

Hier mede sal ick dit Tweede Bericht ofte Vertoogh besluyten, hebbende in de opstellinge van het selve getracht, duydelijck ge-

noegh aan te wijſen, en voor te ſtellen, hoedanigh in de Banck, tot Securiteit van de ſelve, en van die haar middelen in de ſelve vertrouwen, Boeck, Reeckening en Verantwoording, behoorde gehouden te werden; ſonder reguard te nemen, op de Ordres en Methode die by de Banck, tegenwoordigh werden geobſerveert, die my oock niet verder als uit de uitterlijcke ſwier, en opmercking bekent zijn, waar door het wel ſoude konnen weſen, dat in dit Bericht yets geproponeert werdt, het geene by de Banck al in practijcke en obſervance is, dat echter van kleen belang ſal zijn, en dienen tot confirmatie van de ſelve middelen, maar geenſints behooren nochte konnen ſtrecken, om de andere geproponeerde middelen, by de Banck niet in obſervance, daaromme te minder ofte te geringer te eſtimeren; veel min eenige van de ſelve voor inpracticabel eu verwerpelijck te oordeelen.

Ick hebbe met voordacht, en opſettelijck, eenige middelen, van geen gering belang, gereſerveert, om dat de ſelve beter in de practijcke, na de conſtitutie en gelegentheidt van tijdt en ſaacke, konnen geobſerveert, als onder regelen gecomprehendeert en beſchreven werden.

Achtende de voorgeſtelde middelen ſufficant en genoegh, tot bewijs van het geene in het Hooft van dit Bericht gepoſeert wert, en meermalen gerepeteert is;

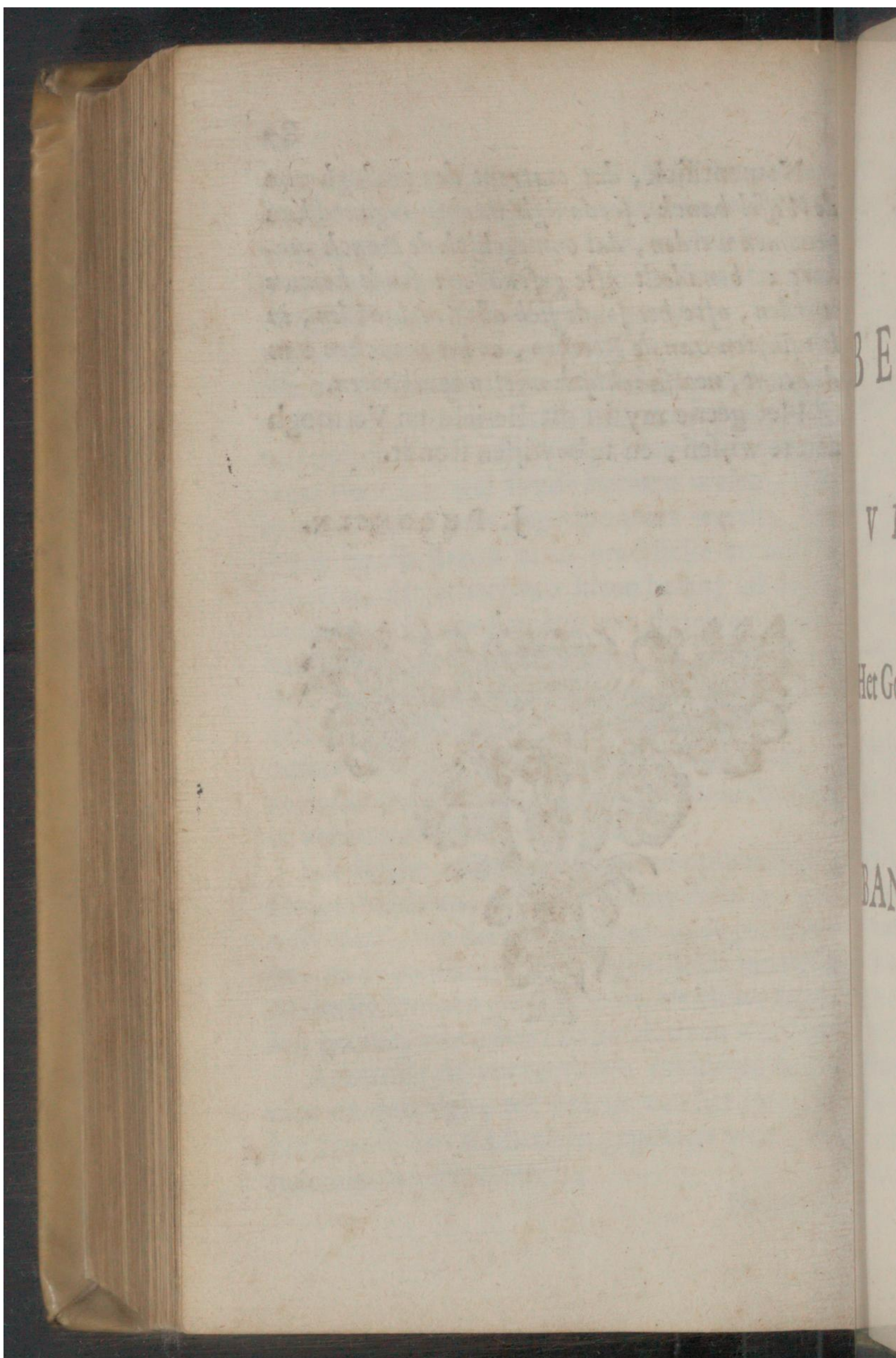
Nament-

Namentlijck, *dat omtrent den omſlagh van de Wiſſel-banck, ſoodanigh naauw reguard kan genomen werden, dat onmogelijck de Banck verkort, benadeelt ofte gefraudeert ſoude konnen werden, ofte het ſoude ſich alle 6. Maanden, in het ſluyten van de Boecken, en het maacken van de Staat, nootſaacklijck moeten openbaaren.*

Het geene my in dit Bericht en Vertoogh aan te wijſen, en te bewijſen ſtondt.

J. PHOONSEN.

Derde

BERICHT

en

VERTOOG,

raackende

Het Gemack en het Gerijf, &c.
dat de Kooplieden

in de

BANCK van WISSEL

behoorden te vinden.

Derde

BERICHT en VERTOOG,

Waar in aangeweesen en voorgestelt werdt, wat al tot gerijf, accommoditeit en profijt van de Kooplieden, omtrent het bestier ende de directie van den omslagh van de Wissel-banck, ('t zy datter een Banck Courant opgericht werde of niet) *behoorden en dienden in acht genoomen; en welcke van de Ordres en Costumen, die tegenwoordigh by de selve in observance zijn, diende gecorrigeert, welcke gemortificeert en afgeschaft, en hoedanige nieuwe gestatueert en geobserveert diende te werden.*

SElden sal eenigh nieuw Gebouw soo wel geschickt en geordonneert zijn, daar in, als men het bewoont, by ondervinding niet 't een ofte 't ander, te veranderen en te verbeteren valt.

En hoe hecht, en vast, en sterck, eenigh Gebouw gefondeert en opgetimmert wert, het selve sal echter metter tijdt verouden, verswacken en vervallen, indien door den Eygenaar de handt daar niet aangehouden werdt.

Even alsoo gaat het in de Politie, met nieuwe Ordres, Keuren, Statuten en Ordonnan-

tien, die na haar teneur en inhoudt, tot be reickinge van het einde, waar toe de ſelve uit gevonden en voorgeſtelt zijn, ſeer ſelden voo altijt blijven in obſervance.

Want veeltijdts hebben de ſelve dat ſucce niet, dat men daar van verhoopt en verwacht en leert alſoo de ondervinding, de ſelve te alte reren, te corrigeren na vereiſch, oock wel t mortificeren.

Somtijdts veranderen de tijden ſoodanigh dat nootſaacklijck, tot voordeel van het Gemeene beſt, eenige verandering in de ſelve vereiſt werdt.

Maar meeſtentijts, (wanneerder de hand na behooren niet aangehouden wert, door de gemacklijckheidt, nuncialance en laſcheteit, van den geenen die de ſelve behoorden te obſerveren, en te doen obſerveren) geraacken de ſelve, tot nadeel van het Gemeene beſt, als in 't vergeten en achter de Banck geſmeeten.

In het eerſte Bericht, raackende de oprichtinge van een Banck Courant, is geremonſtreert en aangeweſen, dat de Banck van Wiſſel, hier ter Steede, ten principale opgericht is, tot gerijf der Kooplieden.

En in het ſelve Bericht, is daar op uitvoerlijck gedemonſtreert en beweſen, dat de Kooplieden onmoogelijck het gerequireerde gerijf by de Banck konnen vinden, ten zy dat aangeſtelt werde een Banck Courant.

In

In besluit van het selve, is beloost, dat in een apart Bericht voorgestelt soude werden, het geene in het hooft van dit Bericht voorgegeven werdt, en my nu te verhandelen staat.

Onder die hoope, dat gelijck een bouwvalligh Huis, door reparatie veeltijdts verbetert, ende 't verval in de Godts-dienst, door reformatie herstelt wert.

Dat even alsoo, by applicatie van de middelen die ick sal voorstellen, de Ingesetene en Vreemdelingen, niet alleen de vervallene Commoditeit, die eertijts by de oprichtinge van de Banck is beooght, maar veel meer Gemack, Gerijf en Securiteit, by de Banck sullen vinden, als ooit voor desen by de selve gevonden is, ofte ergens in eenige Wissel-banck gevonden werdt.

Ick sal, ten dien einde voor af proponeren, en voorstellen, wat by de Banck, volgens gestatueerde en gepubliceerde Keuren en Ordonnantien, ofte aangenomene Costumen, in observance is; en t'elckens daar onder stellen, mijne speculatien en Consideratien, 't zy van confirmatie of alteratie en correctie, tot Accommoditeit, Securiteit en Profijt voor de Kooplieden, en die haar van de Banck sullen willen bedienen.

PLACCAAT, van de oprichtinge van de Wissel-banck hier ter Steede.
Gepubliceert 31. January 1609.

A*Lsoo om alle steygeringe en confusie in 't stuck van de Munte te weeren*, ende den luyden die eenige Specien in de Koopmanschappen van doen hebben, te gerieven, *mijn Heeren van de Gerechte, met Authorisatie van de Mog. Ed. Heeren Staaten, ende by Advijs van de Heeren* XXXVI. *Raden deser Steede, hooghnoodigh geacht hebben, datter ordre gestelt werde op 't stuck van't Wisselen, en 't geene daar aan dependeert, door het oprichten van een Banck van Wissel.* SOO IST, *dat mijn voorsz. Heeren* tot gerijf en verseeckertheidt van een yegelijck, *hier ter Steede een Banck van Wissel geordonneert hebben, daarinne een yegelijck* sal mogen brengen alle alsulcke Penningen, *Massen, Grenaillen ende Billioenen*, als hy goet vinden sal daar te laaten komen, ende de selve Penningen, *ofte waerde van de voorsz. Massen*, tot sijn believen weder uittrecken, &c.

Consideratie.

Uit dit Placcaat blijckt notoirlijck, dat de Banck van Wissel, hier ter Steede geordonneert is, tot *gerijf en verseeckertheidt van een yegelijck.*

In het Bericht raackende d'oprichtinge van een Banck Courant, is ten deele gehandelt van het

het gerijf, en in het Bericht raackende de Securiteit, is gesproocken van de verseeckertheidt, die in de Banck behoorde gevonden te werden.

Omtrent het gerijf, staat hier nochmaals te considereren, dat in de bovenstaande Text van 't Placcaat, het selve tweederley voorgestelt wert, naamentlijck:

Ten 1. *Dat men de Luyden die eenige Specien in de Koopmanschap van nooden hebben, daarmede soude gerijven; voor soo weynigh toebaats als eenighsints doenlijck sal wesen*, luyt het vervolgh van 't selve Placcaat.

Ten 2. *Dat een yegelijck in de Banck soude mogen brengen*, alle alsulcke Penningen, &c. *als hy goet vinden sal, daar te laaten komen, ende* de selve Penningen, &c. *tot sijn believen weder uittrecken.*

Daar is geseght, en 't is kenlijck, dat dit laatste gerijf, geheel niet meer; en het eerste, seer selden meer in de Banck te vinden is.

Om het eerste wederom by de Banck te doen vinden, is aangewesen, dat daar toe het eenighste middel soude zijn, de oprichtinge van een Banck Courant.

Ende om niet te repeteren 't geene daar van alrede geseght is, sullender alleen byvoegen.

Dat, *tot voortsettinge van de omwisselinge van Specien, in den ingang van de VVissel-banck, tot een yeders naricht, een Lijst diende opgehangen, en daar in van tijdt tot tijdt uitgeset te werden,*

 den,

den, in wat prijs by de Banck allerley Specien; oock het ongemunt Gout en Silver, ſtucken van Achten, en andere Billioenen, aangenomen wert; en daar nevens in wat prijs, een yegelijck, die yets van dien allen benoodight ſoude mogen zijn, daar mede by de Banck geaccommodeert kan werden.

Objectie. *De Banck is tegenwoordigh ſoo van alderley Specien niet voorſien, om yeder met de ſelve te konnen gerijven.*

Antw. Daar toe moeſt noodige ordres geſtelt werden, datſe van alles voorſien wierdt; en daar toe ſoude grootelijx konnen helpen, dat het tweede gerijf hier voorgemelt, noch tegenwoordigh by de Banck gevonden wierdt; namentlijck, dat een yegelijck in de Banck ſoude mogen brengen, *alle alſulcke Penningen*, Maſſen, &c. als hy goetvinden ſal daar te laaten komen, ende *de ſelve Penningen, &c.* tot ſijn believen weder uittrecken.

En ſtaat nu aan te wijſen, op wat voet het ſelve ſoude konnen, en behoorde te geſchieden, tot accommoditeit van een yeder die hem daar van wilde bedienen, en tot groot voordeel van de Banck.

Ten 1. Diende toegeſtaan te werden, *dat yeder in de Banck ſoude mogen verpanden, ſoodanige penningen, 't ſy van geëvalueerde ofte ongeëvalueerde munt, item Silver en Gout, gewerckt ofte ongewerckt, Serviſen, Pot-penningen, &c. als hy ſoude goetvinden, maar niet minder als*

ter

ter waerde ofte beloop van Ses hondert guldens, en daar op, 't ſy by afſchrijvinge, ofte in contant trecken ofte lichten, niet de volle, maar by na, ofte omtrent de intrinſique waerde, als Materiaal geconſidereert, *mits betaalende niet meer voor intreſt ofte Verſtaan-gelt als een half ten hondert voor den tijt van 6. Maanden.* Onder voorwaarde, *dat binnen den tijt van 6. Maanden het ingebrachte wederom uit de Banck gelicht, ofte het Verſtaangelt betaalt, en geprolongeert ſoude moeten werden, op pœne, dat na verloop van die tijt het ingebrachte abſolut vervallen ſoude zijn aande Banck, mits aan den inbrenger, ofte die het ſoude mogen aangaan, Reeckenſchap daar van te doen.*

I. Objectie. *Dat ſoude Lomberden zijn, en daar toe is de Banck van Leening opgericht.*

Antw. De Banck van Leening is opgericht om goederen en Koopmanſchappen te beleenen, oock voor hoe kleene ſomme; en de Banck van Wiſſel om de Kooplieden te gerijven, oock daar meede, *dat ſy deſelve penningen wederom uit de Banck mogen lichten die ſy in de Banck brengen.*

Het ſoude in 't minſte tot geen disreſpect voor een Koopman konnen gerekent werden, dat hy in de Banck ſoude brengen *Rijxdaalders, Kruys-daalders, Silvere ofte Goude Ducaten, Leeuwen-daalders, Deenſche ofte Sweetſche-daalders ofte andere Marck-ſtucken, Muſcoviſch gelt,*

ſtucken van achten, ofte eenige andere ſpecien, om deſelve daar na weder uit te lichten. Daar en tegen ſoude het meenigh Koopman grootelijx accommoderen, en profiteren, dat hy den tijt van 6. Maanden lang, ofte ſoo veel minder tijdt, als hy de ſpecien eerder wederom benoodight heeft, hem van de penningen ſoude konnen bedienen, voor een half per Cent, voor al die tijt.

II. Objectie. *Men heeft dit voor deſen al beſocht, maar de Banck heeft 'er haar niet wel by bevonden, ſpecialijck met Muſcoviſch gelt, dat de Banck aan de handt bleef, en van die valeur niet bevonden wiert als men meende, ſoo datter de Banck ſchade by leet, daar door 't ſelve afgeſchaft wiert; oock heeftmen voor deſen toegeſtaan, om de monture van het Banck-gelt te ſtuiten, dat een yeder Ducatons in de Banck mocht brengen tegens drie Guldens, en Cruys-daalders tegens acht en veertigh ſtuyvers, en die ten ſelve prijſen, binnen 4. Maanden wederom uit lichten, maar ten wilde al mede niet gelucken, en nam dat ſucces niet datmer van verwachte; ſoo ſoude dit oock veellicht uitvallen, en dierhalven, &c.*

Antw. Sal daarom een ſaacke quaat zijn, om datſe uit onvoorſichtigheidt eens een quade uitſlagh gehadt heeft? ſal yemant het vier verwerpen, om dat hy het eens onachtſaam aangetaſt, en ſijn vingeren daar aan gebrant heeft?

heeft? geensints, maar dat leert toesien, en daar kan hier in genoeghsaame sorge gedragen werden, dat de Banck niet bedrogen werdt.

Indien van het Muscovisch Gelt, daar de Banck mede bedrogen wiert, behoorlijck Assay was genomen geweest, eer men Gelt daar op gaf, de Banck soude niet bedrogen geworden zijn.

Het inbrengen van de Ducatons, was een popje voor de Cassiers om met Banck-gelt te speelen, eerst om niet, daar na voor een Octaafsje per Cent; en heeft geen gemeenschap met dese propositie, om een half per Cent Verstaan-gelt te geven, op gemaackt en gewerckt Silver-werck of Gout, of Pot-penningen, ofte incourante Specien, ofte op eenige bysondere Specien die men tot voorsettinge van sijn Commercie over eenige tijdt wederom noodigh heeft, en ondertusschen vruchteloos soude moeten stil en ledigh leggen.

III. Objectie. *Gewerckt Gout of Silverwerck, ofte Pot-penningen, in de Banck te brengen, en daar Gelt op te lichten, soude niet konnen geschieden als tot disrespect van den Inbrenger, een groot embroullement geven, en de Banck van Leening nadeeligh zijn.*

Antw. In tegendeel voordeeligh, ten Respecte van de civile Intrest, voor die het in de Banck soude laaten brengen, en die hem Jaaren

lang van ſoodanigh effect ſoude konnen bedienen, voor een ten hondert Intreſt in 't Jaar, ſonder dat ſijn naam ſoude hoeven in de Banck bekent te ſtaan, ſoo min als in de Lombert.

Ende in der daat, reëel Silver en Gout, is een onbederflijck pant, dat niet afſlaan kan of het Gelt moet mede afſlaan, en is ſoo goet als Gelt; ſoo dat, als men ongemunt Gelt, voor gemunt Gelt verpant, het te ſwaaren laſt is, ſoo veel Intreſt te geven als by de Banck van Leening getrocken wert.

De Banck van Wiſſel is opgeſtelt, tot gerijf van een yeder, voor ſoo weinigh toebaats als moogelijck, nu kan het wel toe, en 't is toebaats genoegh, dat de Banck van Wiſſel, die aan haar Depoſitanten geen Intreſt betaalt, een per Cent Intreſt in 't Jaar geniet, voor niet: want of gewerckt Silver en Gout, of ongemunt Silver en Goudt, ofte gemunte Silvere en Goude Specien, in de Banck, ten behoeven van den geenen die daar toe gerechtight is, bewaart wert, 't is even het ſelve.

Maar dat de Penningen in de Banck gedepoſiteert, geëmployeert en beſteet ſoude werden in Koopmanſchap, om voor de Stadt voordeel daar by te doen, dat ſoude de rechte wegh niet ingeſlagen zijn.

* By voorbeelt, *dat men het Gelt in de Banck ſoude beſteeden in Osnabrugs en diergelijck Lywaat, daar men Gelt-ſacken van maackt, om dien handel hier te trecken en een ander Stadt te onttrecken; en dat men daar na, als*

de

de Eygenaars om haar Gelt spraacken, Linnen tot Gelt-sacken, in plaats van Gelt, soude moeten presenteren, dat soude voor Amsterdam, *alsoo kleen Respect zijn, als voor* Rotterdam.

Die van Hamburgh hebben het beter voor, decreterende in het XXXIII. Art. van de Ordonnantie van haar Wisselbanck *datter geen Gelt uit de Banck sal gedisponeert werden, als op Goude en Silvere panden.*

Ergo op soodanige Panden magh het Gelt van de Banck aldaar wel gedisponeert werden.

Ende in diervoegen diende oock hier te Stede, tot een groote Accommoditeit en voordeel van veele Ingesetene en Vreemdelingen, sonder yemants nadeel, en tot considerabel profijt voor de Wissel-banck, 't selve te mogen geschieden, en behooren geadmitteert te werden.

Ende dewijle het nu en dan soude komen te gebeuren, dat d'eene of d'andere sijn panden, daar hy incirca de intrinsique waerde op ontfangen heeft, niet en quaame, ofte versuymde, te lossen, soo soude dit eenighsints een middel zijn, om de Banck te versien van Materiaal om'er Specien van te doen munten.

Maar tot een tweede middel, en van meer gevolgh en nadruck, ten dien fine, soude konnen by de Wissel-banck gepractiseert en ondernoomen werden:

Dat de Banck van een yeder, ongewerckt Gout en Silver, 't sy in Massen ofte Baaren, ofte Grenaillen, als mede stucken van Achten, soude aanneemen, tot soodanige prijs, als by de Banck hooghst mogelijck daar voor kan gegeven werden, om specien, op den beraamden voet, daar van te doen munten.

Behou-

Behoudens dat den inbrenger voor een per Mille, die hy in de voldoeninge van den beloop by de Banck ſoude laaten korten, *ſijn optie ſoude hebben den tijt van 6. Maanden lang, om het ſelve effect, ofte ſoo veel als hy daar van begeert. wederom uit de Banck te moogen haalen, mits gevende ofte betalende een half per Cento, boven de prijs daar voor het de Banck van hem aangenoomen heeft.*

By voorbeelt, indien, by d'oprichtinge van een Banck Courant, het Silver by de Banck geſtelt wierdt, op vijf en twintig Guldens het Marck fijn,

Alsdan ſoude het een yeder, die Silver kreeg ofte kocht, vry ſtaan, 't ſelve in de Banck te brengen, en voldoening, ofte in Specie, ofte by Afſchrijvinge op ſijn Reeckening, daar voor ontſangen, tot die prijs.

Maar ſoo wanneer hy een per Mille wilde laaten korten, dat is een halve ſtuyver op het Marck, daar voor ſoude hy ſijn keur hebben, den tijt van 6. Maanden lang, om ſijn ingebrachte Silver wederom uit de Banck te mogen lichten, met een half ten hondert op gelt, boven 't geene hy daar voor ontſangen heeft, dat is, tegens vijf en twintigh Guldens en twee ſtuyvers het Marck: ſoo oock na advenant met ſtucken van Achten en Gout.

En ſoo wanneer yemandt Silver of Gout, ſtucken van Achten, ofte andere Specien in de Banck

Banck deponeert, en geen occasie in de eerste 6. Maanden voorkomt, om het ingebrachte wederom uit de Banck te lichten, die behoorde het vry te staan, voor het expireren van de 6. Maanden, zijn optie voor noch 6. Maanden te prolongeren, mits betalende een half per Cento, van den beloop van 't geene daar over hy sijn optie behouden wil.

't Is seecker by aldien dit middel gearresteert en geconsenteert wierdt, dat t'elckens ter arrivement van de Vlooten uit Spagnien, voor een ongelooflijcke waerde aan Silver en stucken van Achten, in de Banck gebracht soude werden, en daar van de waerde, na taxatie van de Banck, met een per mille aftreck ontfangen, om in 6. Maanden, wederom het selve te mogen lichten, voor de gestelde half per Cento.

En by aldien het Silver na buytenlandtse Munten getrocken, en de prijs daar door te monteren komt, ende het selve wederom uit de Banck gelicht werdt, soo profiteert de Banck daar by een half per Cento, dat een seer groot voordeel den Banck soude konnen op brengen.

Is 'er geen treck van Silver na buyten Munten, en blijft het Silver de Banck aan de handt, soo heeft de Banck Silver, en het selve een per mille beter koop, als'er voor soude willen besteeden.

Ende dit soude het rechte en eenighste middel

del zijn om de Banck of profijt of Silver te doen hebben.

Dit ſoude oock ſeer accommodabel en profitabel ſijn voor de Commiſſionariſen, die het Silver na buytenmunten verſenden: want ter arrivement van de ſcheepen, ſoude door de ſelve voor tonnen Gouts in Commiſſie op gekocht en in de Banck gedeponeert werden.

Objectie. *Dit ſoude het rechte middel, en de brugge geleght zijn, om het Silver met gemack ten Lande uit te doen voeren; daar in tegendeel alle middelen behoorden aangewent te werden om ſulx tegen te gaan, en het Silver hier in 't Landt te doen blijven, om op onſe Provinciale Munten Gelt daar van te doen ſtempelen.*

Antw. In het eerſte Bericht, pag. 44: is aangeweſen, dat den uitvoer van het Silver niet te prevenieren, weeren nochte te keeren is; als dat gaande is, ſoo moet het ſijn loop houden tot dat het ſtuyt.

Voorleden Jaar is van al het Silver uit Spagnien overgebracht, na my bericht is, niet een eenige Baar in de Banck gebracht, en ſeer weinige op onſe provinciale Munten geſonden, maar alle het ſelve ten Lande uitgevoert, ſonder datter de Banck eenigh Voordeel van getrocken heeft; en dat heeft men in voorige Jaaren geſien, en ſal oock in het toekomſtige geſchieden, ſoo wanneerder geen andere ordre geſtelt werdt; Is het dan niet beter dat de

Banck

Banck een half per Cento, dat geen gerings op Silver is, profiteert, als niet met al?

Maar om dese bal beter te keeren, sal ick dese Objectie retorqueren, en segge, *dat dit*, in tegendeel, *het rechte en eenighste middel zijn soude, om't Silver hier in't Landt te houden*: want de Inbrengers van het selve, sullen ordinaar voor die half per Cento die sy aan de Banck by uitlichtinge voor Verstaan-gelt moeten betaalen, dien tijdt recken soo lang mogelijck; en soo wanneer, op het expireren van de 6. Maanden, het haar te ontschieten komt, en sy alsdan geen occasie hebben om te versenden, en geen rescontre vinden tot den Verkoop, en het haar ongelegen komt, het Gelt te schieten, ende het Silver uit de Banck te lichten, en niet inclineren om de half per Cent Verstaan-gelt te risiqueren, en de party te prolongeren, soo sal dat Silver aan de Banck blijven, dat anders, wanneer het in de Banck niet was, daar niet inkomen soude; en soo wanneer het selve uit de Banck gelicht wert, wat swarigheidt? daar in soodanigh geval, de Banck alsdan soo veel, ia meer, profiteert als met het selve te doen Munten. Soo dat het gaat hoe het gaat, de Banck souder voordeel by hebben.

By meer andere middelen soude de Banck groot voordeel konnen aangebracht werden, buyten yemants nadeel, sonder de minste risico, en tot een groote accommoditeidt van de

 Koop-

Kooplieden, en die haar van de ſelve ſoude willen bedienen; die ick niet alle op tellen noch voorſtellen ſal, om dat ick deſe bygebrachte genoegh achte, om aan te wijſen dat men by een goede conduite, groote accommoditeit in de Banck ſoude konnen vinden, dieder tegenwoordigh niet by gevonden wert.

IN het bericht raackende de Securiteit, pag. 46. is belooſt, dat in dit Bericht noch ſoude voorgeſtelt werden, diverſe ordres en plichten, die de Boeckhouders van de Wiſſelbanck, tot accommoditeit van de Kooplieden, dienden te obſerveren, dewelcke onder anderen de navolgende zijn.

Ten I.

By mijne E. E. Heeren van de gerechte is geordonneert, en wert in de Banck geobſerveert, *dat de Aſſignatien van Afſchrijvingen in de Banck gebracht, en aan de Boeckhouders ingelevert werden, voor half twaalven.*

Conſideratie.

Het ſoude mijns bedunckens grootelijcks ſtrecken tot gemack en commoditeit voor de Kooplieden, die gewoon zijn haar Banckbriefjes ofte Aſſignatien ſelve in de Banck te brengen, dat de tijdt, om deſelve in te mogen brengen, verſpaat ofte verlaat wierdt, van half twaalven tot op twaalven: om met eenen van de Banck na de Beurs te konnen gaan, ſonder

der dat half uur tusschen-tijdt, 't geense veeltijdts niet weeten hoe ofte waar in te besteeden, vruchteloos te consumeren; en specialijck komt het uur van half twaalven qualijck, voor de geene die gewoon zijn voor Beurs-tijdt te middagh-maalen, die nootsaacklijck voor de Maaltijdt haar Assignatien moeten inbrengen, en die tijdt versuymen, ofte soo vroegh geëten hebben, datse na den eeten voor half twaalven in de Banck konnen zijn, het welcke, voor de geene die wat verre van de Banck en Beurs afwoonen, groote discommoditeit geeft.

Objectie. *Dit mocht de Kooplieden accommoderen maar het soude de Boeckhouders grootelijx discommoderen; die, nu de Assignatien ten half twaalven moeten ingelevert werden, veeltijts noch halve nachten moeten besoigneren, om alles te adjusteren, en dan soude het noch laater aanloopen.*

Antw. De Accommoditeit van veele Kooplieden, behoorde te prevaleren de Discommoditeit van weinigh Boeckhouders, en 't soude in alle geval maar een half uur in de tijdt verschillen, daarentegen soude by de oprichtinge van een Banck Courant door de Wisselaars en Cassiers, op het laatste moment, soo veel Banckbriefjes niet ingebracht werden als nu geschiet.

Behalven dat by een goede directie, dit halve uur, en meer halve uuren, by de Boeckhouders wel soude konnen ingewonnen en gemesnagieert werden; waar toe oock veel soude

konnen helpen, dat gestatueert en geordonneert wierdt, dat niemant des namiddaghs soude mogen afschrijven, volgens de observancie in alle andere buytenlandtsche Wisselbancken: als blijckt uit de

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Neurenbergh.

Art. II.

EN sal, *ten anderen, daaghlijcks, buyten des sondags, op heylige dagen en des saturdaghs, twee uuren voor het luyden van de Marckt-klock des voormiddaghs, in de Banck aangevangen werden te schrijven; maar soo haast als de Marckt-klock getrocken werdt, wederom opgehouden werden, het Journaal van de gedeputeerde Heer Commissaris, en sijn toegevoeghde ofte adjunct* (zijnde eene van des Marckts voorgangeren, ofte gecommitteerde uit de Kooplieden, in welckers presentie aldaar alle afschrijvingen, gelijck tot Venetien, mondeling opgegeven werden) *onderteeckent, ende de Banck daar op sonder eenige langer uitstel gesloten werden.*

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Venetien.

EN de alsoo door verscheide decreten, sedert de oprichtinge van de Banck, successivelijck gestatueert, en op den 12. July 1662. geconfirmeert, is geordonneert, dat de Depositaris van de Banck, alle morgen als de Banck open gaat, aldaar persoonlijck sal moeten weesen, ende ten minsten 2. uuren lang sal stil blijven, sonder wegh te mogen gaan, voor ende al eer het eene Journaal met het ander sal zijn geconfronteert, en dat om respects halven van de gemelde Banck, als mede om de frauden die daar soude moogen voorvallen te weeren; soo salmen, in gevolge van de gemelde Ordonnantien, de Kooplieden alle morgens ten minsten 2. uuren tot haar gerief om af te schrijven moeten vergunnen,

nen, waar na den Journalist en Collationateur, de twee essentiele Hoofistucken, naamentlijck het Debet en Credit, in presentie van den Depositaris, sullen moeten confronteren, dewelcke sulx gedaan zijnde, een Linie sal moeten trecken, en in conformiteit van de wetten onderteeckenen.

De Banck geslooten zijnde, wert onder swaare pœne verboden, eenige party by Journaal in ofte af te schrijven.

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh.

Art. XII.

W*Anneer de Klock tien by St. Nicolai slaat, sal de eerste Boeckhouder, nochte de andere, buyten expresse ordre en bevel van de Heeren en Burgeren, geen Assignatien meer aanneemen, nochte Cassa-cedels afschrijven, om alle misbruyck in het inschrijven te verhoeden.*

In gevolge van dese ordres, soude oock hier ter Steede konnen werden geobserveert, dat na 12. uuren de Banck toegeslooten soude werden, en geen afschrijvinge mogen geschieden, ten sy dat nevens yeder Assignatie een Ducaton (inde plaats van een Schelling) voor de Armen overhandight, ofte in een Arm-busse daar toe gereet te houden, door den afschrijver selver ingestoocken werdt, het welcke yeder soude necessiteren sijn Assignatien by tijts in te leveren, de afschrijvers veel schellingen soude doen mesnagieren, en daar door de verspadinge van het half uur grootelijx te gemoet gekoomen werden.

Ten II.

't Is een ordinaris gewoonte, wanneer de Banck ter oorsaacke van het maacken van nieuwe Boec-

ken, tweemaal des Jaars, als mede wegens de Hoogh-tijt van Pingsteren, voor eenige dagen gesflooten is geweest, dat alsdan de selve wederom geopent wert op een Saturdagh.

Consideratie.

Het openen van de Banck, in soodanigh geval op een Saturdagh, streckt tot overgroote discommoditeit voor de Christenen: om dat de Jooden alsdan niet afschrijven, en causeert veeltijts geen kleene disordre.

* Dit heeft in de laatste opening op Saturdagh den eersten Augusti, des voorledene Jaars 1676. gebleecken; als wanneer des Maandaghs, soo veel partyen wierden afgeschreven, dat de Banck des Dingsdagh toebleef, waar door men des Dingsdaghs, zijnde den derden dagh na het openen van de Banck, niet weeten konde wat Posten des Maandaghs afgeschreven waaren; en oversulx alle Wissel-brieven, ten lasten van Jooden, gelijck mede alle Wissel-brieven ten lasten van Christenen, die des Saturdaghs niet afgeschreven waaren, en waar van de Respijt-dagen waaren verloopen, en oock des Woensdaghs, als wanneer het Beede-dagh was, quamen te verloopen, tot bewaring van het Wissel-recht, moesten geprotesteert, ofte ten minsten geannoteert werden, tot Securiteit, doch groote kosten van de Houders; Ende dewijle de Christenen haar veeltijts moeten bedienen van Penningen die haar van Iooden staan in te komen, en de Banck des Saturdaghs opengaande de Iooden niet voor des Maandaghs afschrijven, en die afgeschreven wert, niet voor des Dingsdaghs weeten kan dat de party valideert, als wanneer hy eerst gerust daar van disponeren magh, soo kan in soodanigh geval, een Christen, tot sijn disrespect, niet voor op den laatsten Respijtdagh, wanneer de Wissel-brief soo lang vervallen is geweest, afschrijven; en de Houder van een Wissel-brief 't sijnen lasten, moet de kosten spenderen, wil hy ge-

rust zijn, van te protesteren ofte 't protest te laten noteren, dat veeltijts geen kleen dispuut geeft, en oock wel getermineert diende, wie in die kosten gehouden is, den Afschrijver ofte Houder 's Briefs, *dat voorgekomen soude konnen werden, met de Banck op een andere dagh vroegh in de Weeck te openen.*

Exceptie. *De Banck wert ordinaar geopent op een Saturdagh, om dat de Boeckhouders de Sondagh te baat souden hebben, de wijlse d'eerste dagh van de opening onmogelijck inschrijven konnen al de partyen die afgeschreven werden.*

Antw. Wanneerse de Sondagh te baat nemen, behoeven de Boeckhouders haar soo niet te presseren, en te tenteren of onderstaan wat haar mogelijck soude zijn, indiense haar te recht daar na stelden.

Maar genoomen 't was haar onmogelijck, en de Banck moest des anderen daaghs nootsaacklijck toeblijven; soo sullen wanneer tot de opening den Maandagh, ofte Dingsdagh genomen werdt, de Ioode soo wel als de Christenen, op d'eerste dagh van de opening konnen afschrijven, en by den anderen dagh diese gesllooten blijft, lijt niemant meer prejuditie als men nu by den Sondagh lijt: want den Sondagh, soo wel als een andere dagh, in de Respijt-dagen mede getelt wert; en souden oock in soodanigh geval, de Boeckhouders des Sondaghs niet hoeven te arbeiden, maar haar Godts-dienst konnen waarneemen.

't Is oock een groote misslagh dat men de Banck opent op een Donderdagh: dewijle dien dagh immers soo incommodieus is als den Saturdagh.

* Want, als des Vrydaghs de Banck toeblijft, soo konnen de Iooden niet weeten wat partyen haar afgeschreven zijn, en daar op niet disponeren voor des Maandaghs, soo dat alle partyen, die den derden dagh na het openen van de Banck, door haar moeten afgeschreven zijn, nootsaacklijck den eersten dagh moeten afgeschreven werden: want sy des Saturdaghs niet afschrijven mogen, en des Sondaghs niet afschrijven konnen, dat haar veeltijts seer soude incommoderen.

Oock de Christenen komt den Donderdagh ongelegender als den Saturdagh: want soo wanneer des Vrydaghs de Banck gesllooten blijft, en des Saturdaghs wederom geopent wert, en men niet voor des Maandaghs, zijnde den vierden dagh na het openen, weeten kan, wat partyen des Saturdaghs ingekoomen zijn, soo moeten nootsaacklijck alle vervallen Wissel-brieven, die uitterlijck den derden dagh na de opening afgeschreven moeten werden, en op den eersten dagh niet afgeschreven zijn, door de Houders geprotesteert, ofte ten minsten het protest geannoteert werden, tot bewaaring van haar recht, dat onnutte kosten en groote ongerustigheidt aan den Houders, en misnoegen aan de Acceptanten, en veel disputen causeert; die alle geprevenieert konnen werden met de Banck in het begin van de weeck te openen.

Exceptie. *De opening van de Banck op een Donderdag soude geschieden tot gemack voor de Boeckhouders, om dat, sedert eenige tijt herwaarts, op den tweeden dagh van d'opening van de Banck, soo veel partyen byna als op den eersten afgeschreven zijn, soo dat haar niet wel mogelijck is de selve over dagh en nacht te adjusteren, oversulx hebbense alsdan op d'eersten dagh van de opening den Vrydagh, en op den tweeden de Sondagh te baat.*

Antw. Een van beyde, of daar diende ordre gestelt te werden, dat de Boeckhouders d'afschrijvinge konnen doën, sonder den andere dagh te baat te nemen; ofte daar behoorde nootsaacklijck eenige alteratie gemaackt te werden, in de Keure gestatueert, den 31. Iuly 1660. medebrengende, dat *wanneer, ter oorsaacke van het sluyten van de Wissel-banck, geen betalinge gedaan kan werden; in soodanigh geval geprotesteert sal moeten werden, binnen den tweeden, ofte uitterlijck den derden dagh naar het openen van dien, behoudens dat den sesten dagh na den verval-dagh verstreecken sal wesen*: want met dese Keure, gelijck boven aangewesen is, te observeren, soude men wanneer den Banck op een Donderdagh open gaat, veellicht het meerendeel van soodanige Wissel-brieven moeten protesteren.

Over-

Overſulx behoorde de Banck in het eerſte van de weeck, te weeten op een Maandagh, ofte des Dingsdaghs, en uitterlijck, wanneer het niet anders zijn kan, des Woensdaghs geopent te werden.

Ten III.

Willekeure in dato 21. October 1660.

ALſoo mijne E. E. Heeren van den Gerechte, by haare voorige Willekeuren wel expreſſelijck hebben verbooden en geinterdiceert, dat niemant ter Wiſſel-banck deſer Steede ſich ſoude mogen behelpen ofte bewijſen op ſijne partyen deſſelven daaghs in geſchreven; ten waare deſelve partye door hem ſelfs eerſt in contant aldaar waaren ingebracht en anders niet; als mede dat niemant meer ſoude moogen afſchrijven als deſelve op ſijn Banck-reeckeninge te goede hadde; ende haar E E. des niet tegenſtaande bevinden, dat de voorſz. Keuren merckelijck werden misbruyckt, tot groote ſchade en confuſie, mitsgaders perijckel van de voorſchreven Wiſſel-banck. SOO IST, *dat haare E E. inhererende de voorſz. voorige Keuren, als noch wel uitdruckelijck ordonneren, ſtatueren ende een yegelijck mits deſen waarſchouwen, ſoodanige Aſſignatien, Bewijſen ofte Afſchrijvinge in de gemelte Banck niet te doen; op pœne dat deſelve Aſſignatien, Bewijſen ende Afſchrijvingen gehouden ſullen werden van geender waerden, tot dat de faute van de Contraventeurs*

ſal weſen gebetert. Ende wert mede mits deſen yeder een geinterdiceert geen meerder ſomme af te ſchrijven van ſijn Banck-reeckeninge, als deſelve aldaar te goede heeft; op pœne van drie Guldens van yeder hondert Guldens, welcke boven de Reeckeninge werden afgeſchreven: Ende ſal de voorſz. boete, ſonder eenige conniventie of verdragh, ſtrictelijck werden afgevordert. Laſtende en ordonneerende de Boeckhouders van de meergeſeide Banck, haar in het afſchrijveu, mitsgaders de afvorderinge van de Boete, na den inhouden van deſe Keure te reguleren.

Deſe Keure op 31. January 1674. gerenoveert zijnde, hebben diverſe voornaame Kooplieden by Requeſte aan haar E E. Groot-Achtbaarheden geremonſtreert ende vertoont, dat de ſelve inpracticabel, en ten alderhooghſten discommodabel was, voor Kooplieden haar met Wiſſelen na andere Geweſten ernerende, allegerende tot bewijs verſcheiden redenen, die by haar E E. Groot-Achtbaarheden van ſoodanige conſideratien bevonden zijn, dat, ingevolge van het verſoeck, by de Kooplieden in haar Requeſte geproponeert, daar op gevolght is, deſe

Willekeure, in dato 9. Maert, A°. 1674.

MYne Heeren van den Gerechte der Stadt Amſterdam, genegen zijnde om alle goede ordres te beter te doen obſerveren omtrent het afſchrijven

ſchrijven van Penningen in de Wiſſel-banck der voorſchreven Steede. hebben ten dien einde goet gevonden te ordonneren ende willekeuren, gelijck haar Ed. Achtb. ordonneren en willekeuren by deſen;

Eerſtelijck, dat Kooplieden en andere ſullen vermogen oock afſchrijvinge in Banco te doen, des namiddaghs van twee tot vier uuren, op partyen die desſelven daghs voormiddagh ingekomen zijn, 't zy in Specie ofte by Afſchrijvinge, mits daarby gevende voor yeder Billet ſes ſtuyvers, ten behoeven van den Armen; altererende voor ſoo veel dit poinct alleen aangaat de voorgaande Willekeuren.

Conſideratie.

Deſe nieuwe Keure is geen drie dagen lang in obſervance geweeſt, maar yeder heeft ſedert, gelijck te vooren, des morgens gediſponeert op partyen die hem afgeſchreven waaren, ja oock wel op partyen die hem des namiddaghs eerſt afgeſchreven ſoude werden.

De ondervindinge leert, dat het voor de Boeckhouders onmogelijck is, in het aannemen van de Aſſignatien, wanneer die tegens half twaalven over hoop ingebracht werden, achtinge daar op te geven; en de ſelve voor quaat te laaten leggen, ofte vordering daar over te doen, ſoude oneindige diſputen, tuſſchen de Kooplieden en Boeckhouders, veroorſaacken: waaromme de Boeckhouders oock

ſedert

ſedert daar niet opgeſtaan, ofte ſulx onderwonden of getenteert hebben.

Overſulcks is de obſervantie die de Boeckhouders practiſeren, voor deſe Ordonnantie te prefereren.

Naamentlijck, dat ſoo wanneer yemant komt te diſponeren op partyen die hy dien dagh inverwacht, hy doet het op ſijn perijckel, en op de boete daar toe geſtelt, en het ſtaat aan de Boeckhouders, en het is haar plicht, daar op te letten, ende te calangieren die de Banck komen te intacqueren.

Want, ſoo wanneer men niet voor des namiddaghs ſoude mogen diſponeren op partyen dien dagh inkomende, ſoo ſoude de Boeckhouders veeltijts byna ſo veel Aſſignatien des namiddags als des voormiddaghs ontſangen, het geene haar grootelijx incommoderen, en de Kooplieden een groote laſt ſoude zijn, en veel Schellingen doen ſpenderen.

Behalven dat hier voor aangeweſen is, dat de Affchrijvinge des namiddaghs, ſtrijdigh is tegens d'obſervantie van alle uitheemſche Wiſſel-bancken, en hier oock, onder een grooter boete voor de Armen, behoorde ongepermitteert te werden.

Ten IV:

Volgens de Keure van 9. May 1617. heeft niemant vermogen minder als ſes hondert Guldens af te mogen ſchrijven, maar ſedert is geordonneert,

immers wert nu gepractiseert, dat men tot op drie hondert Guldens toe maar minder niet, vry assigneren ofte afschrijven magh.

Consideratie.

Het hoorde yeder vry te staan oock minder somme als drie hondert Guldens vry en vranck af te mogen schrijven; want anders moet die een minder somme per Banck schuldigh is, per Cas met d'aggio voldoen, en daar over met sijn Crediteur adjusteren, ofte die somme in een meerder somme afschrijven, en 't geene meerder afgeschreven werdt, door weder-afschrijvinge, by den Crediteur gerestorneert werden, het welck in 't eene en 't ander geval voor de Kooplieden, ende in het laatste oock voor de Boeckhouders in de Banck, dubbelde Schriftuur maackt.

* By voorbeelt, als men fl 150. schuldigh is over een Wissel-brief, om die party by Afschrijvinge in de Banck te voldoen, sal den Debiteur afschriiven fl. 450. en den Crediteur, hem per storno wederom afschrijven fl. 300. ofte fl. 500. tegens fl. 350. ofte fl. 456. tegens fl. 306. na dat geconvenieert wert.

Item wanneer by abuis afgeschreven wert, fl. 3256. 8: 8. die fl. 3266. 8: 8. hebben moet, in soodanigh geval sal den Crediteur de ingekomene fl. 3256. 8: 8. ende den Debiteur de volle fl. 3266. 8: 8. ofte fl. 300. tegens fl. 310. nochmaals elkanderen afschrijven;

Daar met eens fl. 150.- in het eerste, en met fl. 10.- tot correctie van het abuis, in het laatste geval af te schrijven, de schult voldaan ende geadjusteert is.

Waar uit blijckt, dat, in soodanigh geval, de Kooplieden en Boeckhouders, twee Posten van een grooter somme moeten te Boeck brengen, voor ende in plaatse van een kleene som.

Ob-

Objectie. *De Boeckhouders nemen oock wel Assignatien van kleender somme als fl. 300. aan, en schrijven deselve af, als haar nevens deselve een Schelling overhandight werdt; en dat is het recht datter toe staat.*

Antw. Dit gepretendeert recht is my nooit by Keure gebleecken, en dit Schelling-geven komt niet altijt in de Reeckening te pas, en causeert veeltijts dispuut tusschen den Debiteur en Crediteur, wie deselve betaalen moet: die Houder is van een Wissel-brief, ofte die andere Schult-vordering heeft, van een kleender som, pretendeert dat den Acceptant, ofte sijn Debiteur, aangenoomen hebbende, ofte schuldigh zijnde in Banco te voldoen, hem voldoen moet soo hy kan, dat is met een Schelling te spenderen; d'Acceptant ofte Debiteur daar en tegen, houdt hem aan de Keure ofte observantie, en sustineert, dat in gevolge van dien geen minder somme als van fl. 300. mach afgeschreven werden, en dat soo wanneer den Crediteur in de Banck by afschrijvinge wil voldaan zijn, hy de Schelling geven moet; om dit dispuut te effenen, en de Schelling te spaaren, schrijvense ordinaris, gelijck voorgemelt, over en weder een meerder somme af; en om deselve moeite voor te komen, hoorde het yeder vry te staan af te mogen schrijven, oock hoe kleene somme het zy, wanneerse Guldens uitmaackt.

En by aldien de tegenwoordige Wissel-

banck tot een Banck Courant gereduceert wiert, en, gelijck in het vervolgh ſal voorgeſtelt werden, voor yeder Aſſignatie van Afſchrijvinge, en van yeder party die men in bekomt, een ſtuyver betaalt wierdt, alsdan ſoude de Afſchrijvinge van kleender ſomme, onder de fl. 300. grootelijcks gemesnagieert, ende de ſelve, door den Debiteur aan den Crediteur, meerendeels per Cas voldaan werden, ſoo dat de Boeckhouders, apparent dan veel min partyen onder de fl. 300. ſouden behoeven af te ſchrijven, als ſy nu per Storno afſchrijven moeten.

Ten V.

De Boeckhouders zijn gewoon, de Aſſignatien die door den afſchrijver by verſuym niet onderteeckent zijn, (al zijn deſelve gefolieert, en al wetenſe wie den afſchrijver is) alsmede de Aſſignatien daar in door den afſchrijver yets anders geomitteert, misſtelt ofte misſpelt is, ofte als afgeſchreven wert aan yemant die geen Reeckening in de Banck heeft, ſtil ſwijgende voor quaat te laaten leggen, ſonder daar van aan den afſchrijver advertentie te doen.

Conſideratie

Dit is ſeer irraiſonnabel, en ſiet alleen daar op, of den geene die afgeſchreven ſoude werden, op ſoodanige afſchrijvingen ſouden disponeren, en de Banck intacqueren, gelijck meer maalen gebeurt is, om alsdan, of ſchoon

den

den afschrijver avance genoegh heeft, en het abuis onnosel by hem gecommitteert is, des niet tegenstaande den intacqueur de boete van d'intacque te doen betalen.

Of de Boeckhouders in soodanigh geval volkoomen recht daar toe hebben, of niet? staat ter decisie van de E E. Heeren Commissarisen.

't Is wel de plicht van de Boeckhouders, dat sy daar op letten, en in acht neemen of yemant de Banck intacqueert, en den intacqueur te calangieren, en de Boete te doen betalen; maar selfs, by 't eene ofte het ander middel, yemant daat toe te brengen, vermeene haar niet gepermitteert is, noch vry staat.

* (*Alsoo min als het haar vry staat, den geenen, die voor het t'huissenden van de Notitie-cedullen der ingekomene partyen haar niet willen betalen na haar quotisatie, ofte die de selve onkosten mesnagieren willen, te beloven, dat sy haar wel sullen hebben als sy haar eens konnen krijgen, en koomen te attraperen, dat sy de Banck intacqueren*; ofte daar over te klagen, *als yemant soo wel oppast, dat sy geen vat op hem krijgen, ofte boete van hem vorderen konnen*; op welcke klachte, eenvoudigh, maar niet onaardigh, een Afschrijver onlangs dese gelijckenis haar toepaste; die Taale seyde hy is niet seer ongelijck de klachte van de Brootweegers van een nabuurige Stadt, daar over, *dat sy seeckere Backer nooit konden betrappen en bekeuren, dat by sijn Broot te licht gebacken hadt*, waaromme sy hem beloofden en dreyghden, indiense hem eens daar op quamen te attraperen, datse hem de volle boete soude doen betaalen, sonder eenige gratie; daarse in tegendeel, met den geenen die haar Calanten waaren, gracelijck handelde, om haar aan de handt te houden, en altemet eens te krijgen.

Wes-

Weshalven tot prevenieringe van veelderley inconvenienten, *de Boeckhouders behoorden geobligeert en verplicht te zijn, wanneer yemant een Assignatie inlevert, daar yets aan manqueert, terstont, en sonder uitstel, kennis daar van te doen geven aan den Afschrijver, om de selve Assignatie te komen corrigeren; en niet vermogen, gelijck nu geschiet, eenige Assignatie stilswijgende, voor quaat te laaten leggen.*

De inconvenienten ontstaande uit dit voor quaat laaten leggen van Assignatien, zijn veelderley, daar van alleen eenige optellen sal.

Ten 1. Meenighmaal heeft die afgeschreven soude werden, op die party staat gemaackt, die hem in te komen stondt, en daar op disponerende de Bancq geintacqueert, dat geen kleen disput dan veroorsaackt heeft, tusschen Debiteur en Crediteur, wie de Boete van de intacque betaalen moet.

Ten 2. Die afgeschreven soude worden, mist in alle geval soo lang sijn Gelt, als de Assignatie voor quaat leggen blijft, het welck, indien het niet altijdt geschiet tot schade van boete, het geschiet ten minsten veeltijts tot sijn groote discommoditeit, als hy die Penningen noodigh heeft.

Ten 3. Het voor quaat laaten leggen van Assignatien, streckt veeltijts tot disrespect van den Afschrijver, en geeft nadencken, of oock met voordacht die Fout by hem gecommitteert

teert is, immers veroorſaackt dat hy ſijn ſchult ſoo promt niet voldoet, als hy behoort.

Ten 4. Meermaalen zijn uit dien oorſaack Wiſſel-brieven geproteſteert, ofte ten minſten geannoteert, en onnoodige koſten geſpendeert, oock veellicht wel onder proteſt van nonbetalinge geretourneert.

Ten 5. Het ſtreckt oock wel tot ſchade van den Afſchrijver.

* Niet lang geleden is voorgevallen, dat yemant ſeeckere ſomme afgeſchreven heeft aan de *Ooſt-Indiſche Compagnie*, verſtaande daarby, *per Excellentiam*, de Ooſt-Indiſche Compagnie alhier, gelijck indiſputabel daar by verſtaan moet werden.

Deſe Aſſignatie hebben de Boeckhouders voor quaat laaten leggen, en is oock voor quaat blijven leggen, tot dat den Afſchrijver, ſullende ſijn Reeckening met de Compagnie liquideren, bevont, dat die Poſt aan de Compagnie niet goetgeſchreven was.

Daar op gaande naar de Banck, vont ſijn Aſſignatie aldaar, die lang geleden by hem ingebracht was, voor quaat leggen, onder pretext dat in de ſelve niet geexpreſſeert ſtondt, *d'Ooſt-Indiſche Compagnie alhier*.

Dit koſten den Afſchrijver d'anticipatie van al de verloopen tijdt, en ſoo wanneer hy niet in tijts geadjuſteert hadde, 't ſoude hem noch intreſt tegens acht ten hondert voor nabetaling, ten minſten compenſatie van voor en nabetalinge, daar en boven gekoſt hebben, en disreſpect dat ſijn Reeckening by de Compagnie ſoo lang open geſtaan hadt.

Diergelijcke quade gevolgen, ontſtaander meermaalen uit het quaat laaten leggen van Aſſignatien, ſonder daar van advertentie te geven aan den Afſchrijver.

Ten VI.

De Boeckhouders zijn geobligeert, niet alleen te

te boeck te ſtellen, wie afſchrijft, en afgeſchreven wert, maar oock, voor wie, wanneer het ſelve in de Aſſignatie uitgeſet is. Volgens de Keure in dato 9. Maert 1674. Art. IV.

Conſideratie.

Dit is een ſaack ten hooghſten noodigh en dienſtigh, tot prevenieringe van queſtien en geſchillen, tuſſchen den Afſchrijver en die afgeſchreven werdt; maar ten dien ſelve einde, diende door den Afſchrijver duydelijck onderſcheidt gemaackt te werden, in de ſtelling van ſijn Aſſignatie, *of hy afſchrijft voor Reeckening van een ander die afſchrijven ofte betalen moet; dan of hy afſchrijft aan yemant, voor Reeckening van een ander, die afgeſchreven moet werden, of hebben moet.*

In het eerſte geval, *behoorde hy, onder ſijn onderteeckening te ſtellen voor wie hy afſchrijft.*

In het laatſte geval, *behoorde hy nevens de naam van den geenen die hy afſchrijft, te ſchrijven voor wie afgeſchreven wert.*

Want ſonder dit te obſerveren, en daar van duydelijcke aanteeckening in de Boecken van de Banck te houden, kan men niet weten, noch oordeelen, of den geenen voor wiens Reeckening afgeſchreven wert, door den Afſchrijver voldoet, dat hy ſchuldigh is, dan of hy voldaan wert van 't geene hy hebben moet.

Het ſoude oock ſeer dienſtigh zijn, en ſtrecken tot prevenieringe van veele diſputen, *dat den Afſchrijver in ſijn Aſſignatie ſoude mogen uitſetten, en de Boeckhouders*

souden moeten te boeck brengen waar voor afgeschreven werdt. Het welck bysonder gerequireert wert, in de afschrijvinge voor Wissel op Franckfort; en oock alsdan, wanneer den afschrijver, uit tweederley hoofde schuldigh zijnde, ofte om andere redenen, expres wil te kennen geven wat schult hy voldoet.

Dat sulx oock de intentie geweest is van mijne Heeren van den Gerechte, in het oprichten van de Banck alhier; blijckt uit het VII. en VIII. Artic. van de Ordonnantie om de Banck op te rechten, luydende aldus:

Art. VII.

Ende sullen alle partyen, 't sy of deselve in specie in de Bancque sijn gebracht, ofte daar uit werden gehaalt, ofte andersints by rescontre ofte overdraght goet gedaan, by twee Boeckhouders te gelijck werden geboeckt.

Art VIII.

Te weeten, by een Journalist, die alle partyen in sijn Journaal vervolgens sal stellen, *met verklaringe van de natuure ende cause der betalinge, soo duydelijck en klaar als doenlijck sal zijn, &c.*

Niet min dienstigh soude het zijn, en strecken tot een groot gemack, mesnagie en Securiteit voor den afschrijver, *dat, wanneer hy afschrijft per rest van Reeckening, geadjusteert met sijn Crediteur die hy afschrijft; ofte in voldoeninge van eenige last, hoedanigh deselve zy, daar den afschrijver ofte betaalder, tot sijn Securiteit ofte gerustheit, een Notariale Quitantie van soude begeeren, in sodanigh geval, den afschrijver in de Assignatie van afschrijvinge maar soude behoeven te expresseren, waar voor de afschrijvinge geschiet, en die afgeschreven wert, persoonlijck mede comparerende, en met de onderteeckening van die Assignatie sulx approberende, daar van pertinente aanteeckening gemaackt wierdt, soo in het Journaal van den Contrarolleur, als in 't Grootboeck van de Boeckhouder.* Mits daar voor genietende voor een emolument een Schelling: welcke aanteeckening en bekentenis, soo valide zijnde als een Notariale Quitantie, t'allen tijden by de boecken van de Banck soude konnen blijcken, sonder datter eenige Acte van soude behoeven op gemaackt ofte bewaart werden.

Ten VII.

De Boeckhouders vermogen geen Assignatien van Afschrijvinge aan te nemen, als uit handen van den Afschrijver selve, of sijne Gevolmachtighde, volgens het III. Art. van de Willekeure, in dato 9. Maert, 1674. meermalen geallegeert.

Consideratie.

Dit bestaat in reden, en wert oock vereist tot Securiteit van de Banck, alhoewel door de Boeckhouders geen naauw reguard daar op genoomen wert; maar niet sonder reden maacken de Kooplieden swarigheidt, om aan haar Knechts ofte Dienaars soodanige Procuratien te verleenen, als de Boeckhouders geconcipieert hebben, en by haar uitgevult wert.

Sustinerende, dat het een saacke is van al te groote importantie, soo onnootsaacklijck, yemant te constitueren en te authoriseren, om op sijn naam af te mogen schrijven, en over sijn avance in de Banck te mogen disponeren.

En dat dierhalven, *aan yeder Inwoonder, die Reeckening in de Banck heeft, behoorde toegestaan te werden, dat hy soude mogen volmacht verleenen, alleen om sijne Assignatien van afschrijvinge in de Banck te brengen, en aan de Boeckhouders te overhandigen, en verder niet.*

En *tot Accommoditeit voor de Kooplieden, behoorde soodanige Procuratien te houden, niet op yemant speciaal genomineert, maar op Toonder.*

Want anders, als een ſpeciaal genomineerde in ſoodanige Procuratie uit Stadt, of Sieck is, ofte door eenigh ander belet ofte inconvenient, de Aſſignatien niet inbrengen kan, vint hem de Conſtituant verlegen.

Maar Procuratien om af te mogen ſchrijven voor des Conſtituants Reeckening, en op desſelfs naam, behoorde ſpecialijck op den geconſtitueerde gericht, ende de ſelve daar in genoemt te zijn, oock inhereren macht van Subſtitutie, om de Aſſignatien van Afſchrijvinge in de Banck te brengen, maar verder niet.

Ten VIII.

Door de Boeckhouders werdt aan ſommige Kooplieden, die haar daar voor vergenoegen, alle morgens een Notitie-cedulle t'huisgeſonden van de partyen des daaghs te vooren op haar Reeckening ingekoomen en goetgeſchreven; en die ſoodanige Notitie-cedulle niet t'huisgeſonden werdt, moet, des morgens van ſeven tot acht uuren, ſelve gaan, ofte yemant ſenden, in de Banck, en aan een van de Boeckhouders, die alsdan daar toe moet vaceren, afvragen, of ſoodanige partyen als hy op ſijn Reeckening verwacht, ingekoomen zijn?

Conſideratie.

In het Bericht raackende de Securiteit van de Banck, pag. 38. is voorgeſtelt, dat het ſtrecken ſoude tot Securiteit van de Banck, dat niet alleen aan ſommige, maar aan alle Inwoonders die Reeckening in de Banck hebben, ſoodanige

nige Notitie-cedullen t'huisgesonden wierden.

Het selve soude oock strecken tot een groote commoditeit en gemack voor de Kooplieden, en yeder een die Reeckening in de Banck heeft, oock van de Boeckhouders selve.

Want, de Kooplieden souden dan 's morgens niet hoeven te gaan, ofte haar Dienaars niet hoeven te senden, om te vragen; en de Boeckhouders souden haar oock soo vroegh in de Banck niet hoeven te laaten vinden, en op te passen, om te beantwoorden en te seggen, wat partyen ingekomen zijn.

Maar specialijck en principalijck, soude sulx strecken tot Securiteit voor de Kooplieden; die alsdan seecker soude konnen weten, wat Posten op haar Reeckening ingekomen zijn, en oock pertinent wat somme; dat met vragen, door het niet duydelijck genoegh antwoorden van den Boeckhouder, ofte qualijck verstaan, ofte onachtsaam en vergetelheit, van den Vrager, in 't een en 't ander geval, in het sluyten van de Reeckeningen, veeltijts groote moeite en disput geeft,

Zijnde meermalen gebeurt, dat den Vrager verstaan en staat gemaackt heeft, dat de party daar hy na vraaghde ingekoomen was, en daar op disponerende, de boete van intacque heeft moeten betaalen, ende niet daar op disponerende in schade vervallen is, door versuym van op sijn tijt te protesteren.

Behalven dat oock veeltijts Posten door de Boeckhouders by abuis op yemants Credit gebracht, en aan de Vragers opgegeven zijnde, door de selve gedisponeert is op het geene haar niet toequam, en niet opgegeven zijnde, soo lange op desselfs Reeckening t'onrecht in Credit zijn blijven staan, tot dat den geene, in wiens Credit de selve behoorden, na de calculatie van de Boeckhouders, de Banck sijn komen te intacqueren; ofte tot dat d'een of d'anders Reeckening geslooten, en 't Saldo niet 't accoort gevonden, de Fout eerst uitgevonden is.

Dese en andere inconvenienten, souden met het algemeen t'huissenden van de Notitie-cedullen geprevenieert, immers terstondt geredresseert werden.

I. Objectie. *De Boeckhouders vinden en hebben wercks genoegh, sonder datse voor een yeder soodanige Notitie-cedullen uittrecken, dat haar een ongelooflijcke moeite soude geven, en waar voor haar sommige Kooplieden soude willen betaalen, anderen niet.*

Antw. Sonder moeiten soude dese Notitie-cedullen niet konnen gereet gemaackt werden, maar dat de Boeckhouders, ofte haar Klercken, de selve souden, en gemackelijck konnen uittrecken, is seecker.

Te meer dan, *wanneerse ontlast werden van het liquideren der Resten van gesloote Reeckeningen,*

gen, en het adjusteeren van de selve als de Rest niet accordeert, alsmede van het naarsien of partyen ingekomen zijn of niet, ende van alle andere omslagh, verhinder en belet, en haar alleen, en nergens anders mede, als met het inschrijven van de Assignatien in haar Clapper- en Groot-boeck, en 't adjusteren van de selve, en achtinge te geven op de intacques, souden behoeven te bemoeyen, gelijck in het bericht van de Securiteit mede geallegeert is.

't Komt dan alleen daar op aan, dewijle het Loon den arbeidt versoet, hoe veel sylieden voor dese haar moeite en arbeidt behoorden te genieten?

Om daar op een eenparige voet te beraamen, behoorden een yegelijck Inwoonder die Reeckening in de Banck heeft, en dese Biljetten t'huisgesonden werden, een vastgestelt Jaargelt aan de Boeckhouders te moeten geven, voor het schrijven van dese Notitie-cedullen, (en oock een nieuw Jaar, maar dit na discretie, aan de Bestelders ofte t'Huis-brengers van de selve) en dat sonder onderscheidt, d'eene Koopman soo veel, en niet meer, als d'ander, het welcke op een Ducaton begroot zijnde, meer als twee duysent Ducatons, en alsoo een goet en raisonnabel emolument, voor haar jaarlijcks soude renderen.

En soo wanneer door de oprichtinge van een Banck Courant, de Reeckeningen in de

Banck meerder wierden, dit emolument ſoude te grooter werden; en ſoo eenige die nu Reeckening hebben ſoo karigh waaren, datſe, om deſe Ducaton te mesnagieren, liever geen Reeckening op de Boecken van de Banck ſoude nemen, kleene ſwarigheidt voor de Boeckhouders: want dan ſpaardenſe de moeite.

De Banck is tot gerijf opgericht van den geenen die hem daar van bedienen wil, en het meriteert niet, nochte 't is de pijne niet waerdigh, dat yemant Reeckening in de Banck heeft, die de Accommoditeit en 't gerijf, geen Ducaton of twee in 't Jaar waerdigh eſtimeert.

II. Objectie. *Soo wanneer yeder die Reeckening in de Banck heeft, even veel, d'eene niet meer als d'ander, aan de Boeckhouders voor het uitſchrijven en t'huisbrengen van die Biljetten ſoude betaalen, ſoo ſal den geene die veel partyen in bekomt, en alle dagen ſoodanige Biljetten t'huisgeſonden werden, groote preferentie hebben en te weinigh betaalen, ten opſicht van anderen, die nu ofte dan maar een enckele party werdt afgeſchreven.*

Antw. Om dit te reguleren en te egaleren, diende daar en boven *een yeder die Reeckening in de Banck heeft, van yeder Poſt die hy op ſijn Reeckening in bekomt, een ſtuyver aan de Banck te moeten goet doen*; welcke ſtuyvers alle ſes Maanden op het ſluyten van de Boecken, en adjuſtement der Reſten, in handen van de Heeren

Com-

Commiſſariſen, ofte aan yemandt door haar E E. daar toe te committeren, ſoude moeten voldaan werden.

Deſelve ſouden dienen, ſoo verre het toereycken magh, om daar uit te vinden het Tractement van het meerder getal van Heeren Commiſſariſen, indien noodigh gevonden wert het getal van de ſelve te vermeerderen, item van de Secretaris en Notariſen, en Beſtelders ofte Loopers van de Banck.

En in diervoegen ſouden de Kooplieden, en andere die Reeckening in de Banck en veel omſlagh hebben, niet meer als nu betaalen, en die weinigh doen, geen reden hebben om te doleren datſe te veel betaalen, maar voor een kleen gelt, groot gemack en Securiteit konnen hebben; de Boeckhouders ſoude een raiſonnabele erkentnis voor haar moeite trecken, ende de Banck een goede ſtuyver jaarlijcks, ten fine als boven, daarby collecteren.

En by ſo verre deſe ſtuyvers niet toereycken mochte, om daar uit ten vollen de Tractementen voorgemelt te vinden, ſoude by haar E. E. Groot-achtbaarheden konnen geſtatueert ende gewillekeurt werden, *dat alle afſchrijvingen in de Wiſſel-banck ſoude moeten geſchieden op Aſſignatien door de Heeren Commiſſariſen expres daar toe te doen drucken, en door de Secretaris en Notariſen van de Banck aan een yegelijck uit te geven, mits betalende voor yeder Aſſignatie een*

ſtuyver;

ſtuyver; en dat ſoo yemant op een ander Aſſignatie afſchrijvinge deede, deſelve by de Boeckhouders niet ſoude mogen aangenoomen werden, als met twee ſtuyvers daarnevens te geven.

Uit het voordeel op deſe Aſſignatien, ende de voorgemelde ſtuyvers van de in gekoomene partyen, ſoude de gerequireerde Tractementen genoeghſaam konnen gevonden werden, en de Stadt en Banck, in diervoegen, tot haar Securiteit, van deſe nieuwe Miniſters konnen bedient werden, buyten belaſting.

Alle Kooplieden van kennis en oordeel ſullen bekennen en toeſtemmen, dat de Securiteidt en d'accommoditeit, dieſe by de oprichtinge van een Banck Courant, en buyten dat, by de aanſtelling van een Secretaris en Notariſen van de Wiſſel-banck, (daar van noch nader opening en aanwijſing in 't vervolgh gedaan ſal werden) mitsgaders by het t'huis ſenden van de Biljetten van de ingekoomene partyen, ſouden hebben, wel meriteert, dat deſe reſpective ſtuyvers by haar werden geſpendeert en gedebourſeert.

In de eerſte oprichtinge van de Banck van Wiſſel hier ter Stede, is yeder gehouden geweeſt aan de Banck goet te doen, van alle het geene op ſijne Reeckening op en afgeſchreven wierdt, een halve ſtuyver van de hondert Guldens, dat veel meer op gebracht heeft, maar metter tydt afgeſchaft is.

In andere Wiſſel-bancken, moeten de Kooplieden, gelijck billick, contribueren tot voldoening van de laſten die tot waarneeming van deſelve geſpendeert werden.

By

By voorbeelt, tot Neurenbergh is in de oprichtinge van de Banck, A°. 1621. geordonneert, Art. 9. *Dat een yegelijck, van het gelt dat hem in Credit op sijn Reeckening afgeschreven wert, soude moeten betaalen een Creutser van de 100. florynen; en van 't geene hy in Contant ontfangt, ses Creutsers van de 100. florynen.*

Maar alsoo aldaar by de eerste half jaarige Reeckening bevonden wierdt, dat dese gestelde een en ses Creutsers, niet toereijcken mochten, tot voldoeninge van de onvermijdelijcke onkosten: soo hebben Burgermeersteren, en Raat A°. 1622. op 14. Maart, geordonneert, *dat*, pro interim tot dat de Negotie beterde, *betaalt soude werden twee Creutsers voor overschrijven, en drie Creutsers voor het inbrengen van specien, en ses Creutsers van de 100. florynen van het uitlichten van deselve.*

A°. 1630. sijn Burgermeesteren en Raadt derselver Steede genootsaackt geweest, dese last wederom te verhoogen, en te ordonneren, *dat van overschrijven oock drie Creutsers in plaatse van twee voor de 100. Florijnen betaalt soude werden.*

Ende also Burgermeesteren en Raadt aldaar, A°. 1635. by haar op den eersten Augusti gehoudene Iaar-reeckening bevonden, dat oock dese geordonneerde belasting niet toereycken mocht, soo hebben de selve op den 12. October desselvigen Iaars, geordonneert, *dat van inbrengen van Penningen, en oock van overschrijven, betaalt soude werden ses Creutsers, dat is* $\frac{1}{10}$. *pour Cent, en van het uitlichten van Penningen tien Creutsers van de 100. Florijnen, dat is,* $\frac{1}{6}$. *pour Cent.*

Hier uit kan afgemeten, en yeder overtuyght werden, dat het voor geen last gereeckent kan werden, dat den Afschrijver, en den Ontfanger hier ter Steede, yeder soude contribueren een eenige stuyver van yeder party, 't zy oock van hoe groote somme de selve soude mogen zijn; en dat daar voor den Afschrijver, de Assignatie van Afschrijving, noch voor niet soude hebben.

Ten IX.

Wanneer yemants Foly vol is, oock by gelegent-heidt

heidt van 't ſluyten van de oude en 't maacken van nieuwe Boecken, werden door de Boeckhouders de reſpective Reſten ofte Saldos in een Reſtboeck aangeteeckent, en dengeenen diens Reeckening geſlooten is, moet ſijn Reſt, ſoo als hy deſelve op ſijne Boecken vint, opſeggen, accordeertſe met de Boeckhouders, ſoo is het wel, en ſy noteren deſelve 't accoort; accordeertſe niet, ſoo moeten de Kooplieden haar Banck-reeckening uitſchrijven en aan de Boeckhouders overhandigen, de welcke als het haar gelegen komt, en als het haar wachten kan, deſelve tegens de Boecken confronteren en napunteren.

Conſideratie.

Dat de Boeckhouders ſoo wel Fouten konnen committeren als de Kooplieden, ſullenſe niet ontkennen, leert de ervarentheidt, en bevinden de Kooplieden niet dan al te veel, die het geen geringe laſt is, datſe op dit ſeggen van de Boeckhouders, de reſt accordeert niet, haar geheele Banck-reeckening, van die geſlooten Foly, uittrecken moeten, of ſchoon de Fout by de Boeckhouders ſelve latiteert.

Welcke moeite, by het middel om de Reſten te adjuſteren, in het Bericht raackende de Securiteit van de Banck, pag. 22. geproponeert, geprevenieert ſoude werden, en de Kooplieden van het uittrecken van haar Reeckeningen, in 't geheel, wanneer het abuis by de Boeckhouders beruſt, en wanneer de Kooplieden ſel-

ve

Fout hebben, van den Debet of Credit, daar Fout niet in gecommitteert is, geexcuſeert verſchoont ſoude zijn.

Ten X.

Willekeure, in dato 9. Maert, 1674.

Item, dat alle Kooplieden en andere, Reeckening in Banco hebbende, gehouden ſullen zijn tweemaal in het Jaar op 't ſluyten of maacken van nieuwe Boecken, binnen ſes weecken na het openen van de Bancq te komen liquideren, op pœne dat na de voorſz. tijdt deſelve van haar avance niet ſullen mogen diſponeren, voor dat de gemelde liquidatie ſal zijn gedaan.

Conſideratie.

In het Bericht van de Securiteit pag. 29. is aangeweſen dat het een ſeer groote misſlagh, ja dwaasheit is, dat de Boeckhouders de Boecken van de Banck ſluyten, en de Reſten van Reeckeningen op de nieuwe Boecken overdragen, en daar na met een yeder accorderen en liquideren; en vertoont, hoe en op wat wijſe, met een yegelijck Inwoonder, de Reſten van Reeckening geſaldeert en geëffent konnen werden, voor dat men de Bilance ſluit en de Reſten op de nieuwe Boecken tranſporteert; ſoo dat geen Inwoonder, na het openen van de Banck eenige afſchrijvinge behoorde toegeſtaan te werden, die niet alvooren met de Banck hadde geliquideert.

Ten XI.

Het komt niet weinigh te gebeuren, dat in het adjusteren van de Resten met de Boeckhouders bevonden wert, door deselve, op de geslooten en getransporteerde Reeckeningen, een Post, ofte meer, in den Debet ofte Credit gebracht, dieder niet hoort, ofte niet gebracht dieder hoort; in welck geval ordinaar door de Boeckhouders versocht, en van de Kooplieden gevergbt, ja oock wel door haar aan deselve geordonneert wert, dat den geenen, die sy Boeckhouders verkeert belast, ofte afgeschreven hebben, die party wederom storneren of afschrijven sal; oock wert wel in andere voorvallen en gelegentheden by haar versocht, ja geordonneert, dat de Kooplieden de Fouten die sy Boeckhouders gecommitteert hebben, onder of met elkanderen willen, ja moeten adjusteren.

Consideratie.

De Kooplieden die haar daar in te wil zijn, weten niet wat sy doen; ofte soo sy het weten, soo bewilligen sy haar sulx onvoorsichtigh en tegens reden in, en zijn oorsaack dat de Boeckhouders, om dat quansuis haar Fouten op de Boecken van de Banck niet bekent souden staan, valsche Posten op de selve, en na behooren niet gecorrigeert, laaten staan.

Begaan de Boeckhouders Fouten, 't is billick dat sy die selfs redresseren en corrigeren, en door het middel van weder-afschrijvinge van de Kooplieden, werden deselve niet gecorri-

corrigeert, maar het zijn Fouten en blijven Fouten.

Beter sorge wert daar voor gedragen, by dese

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Venetien.

GEen Journalisten, ofte Collationateurs sullen vermogen, onder de swaarste pœnen, de partyen door haar ingeschreven te royeren, de Naamen, Sommen ofte Getallen te veranderen, ofte yets anders wat het soude moogen wesen, daar by te voegen, ende in gevalle daar eenigh erreur voorviel, die sal niet anders als met publicque terminatie, ofte toelatinge, mogen werden geadjusteert.

Ten XII.
Willekeure, in dato 24. Januarii 1651.

WYders, dat van nu voortaan geene Houders van eenige geëndosseerde Wissel-brieven, gehouden sullen wesen de selve ten behoeve van den Acceptant uit hunne handen te geven, ten sy dat se alvooren daar van ten vollen sullen zijn voldaan; des sullen de Houders ten vervaldage aan de Acceptanten moeten vertoonen, dat sy de betalinge, in de Wissel-brief begrepen, uit krachte van het opgestelde endossement, moeten hebben; ende in cas van weigeringe van geene betalinge daar op te willen doen, soo lange den Houder de Wissel-brief in handen en niet overgelevert en heeft, sal den Houder de Wissel-brief moeten brengen in handen van de Boeckhouders van de Wissel-banck,

om aldaar geregiſtreert te worden: *alwaar den Acceptant ofte Debiteur die ſal mogen lichten, na dat de party ſal weſen afgeſchreven en validerende bevonden en eerder niet.* Voor welcke Regiſtratie, *den Acceptant* gehouden ſal zijn te betalen aan de Boeckhouders van de Wiſſel-banck een Schelling. *Ende by Faute van promte betalinge ofte inſchrijvinge, ſal den Houder 's Briefs de Wiſſel-brief wederom uit de Banck, en uit handen van de Boeckhonders haalen, op ſoodanige tijt en ſtondt, als hy ſijn recht met behoorlijck proteſt tegens den Trecker, ſal goetvinden te willen bewaaren,* en alsdan aan de Boeckhouders voor haar Regiſtratie ſelve betalen 6. ſtuyvers; die hy met d'andere onkoſten van 't Proteſt, Wiſſel en Herwiſſel den Trecker in Reeckening ſal mogen brengen.

Conſideratie.

Deſe Keure werdt ten deele niet geobſerveert, en ten deele gecontravenieert door de Boeckhouders: voor eerſt, ſy obſerveren de Regiſtratie niet, die nochtans niet ſonder reden in de Keure ſoo expres gerequireert wert, maar ſteecken de Wiſſel-brieven die haar overhandight werden op een pen, werdenſe haar afgevordert, 't is wel; ſoo niet, ſy nemender geen verder achtinge op.

Ten tweeden, ſy contravenieren deſe Keure directe; vermits ſy de Schelling afvorderen van den Houder, niet als hy haar de Wiſſel-

brief

brief wederom afvordert, om by faute van betalinge te doen protesteren, volgens de Keure, maar als hy de Wissel-brief haar komt te overhandigen, en willen van hem de selve niet aannemen ten sy dat hy haar een Schelling daar nevens geeft; het welck strijt tegens de expresse Text van de Keure, dicterende *dat den Houder dan een Schelling betalen sal, als hy de selve met de onkosten van Protest, Wissel en Herwissel wederom kan vorderen*; het geene hy niet doen kan, wanneer den Acceptant de Wissel-brief komt af te schrijven: want die salse hem niet geven, en daarom te protesteren, ofte te procederen, is niet de pijne waert; soo dat tegen alle equiteit en reden, den Houder die Schelling missen moet en niemant aanreeckenen kan.

In tegendeel, de Boeckhouders hebben recht van vordering by den Acceptant, en die is gehouden, en hy moet betalen, volgens de Keure, en daar in obstinaat weigerigh zijnde, soude haar gepermitteert konnen werden afschrijvinge te weygeren, aan die haar de Schelling weygerde te voldoen.

Maar dewijle de Registratie haar te veel moeite, en de vordering van de Schelling van den Acceptant haar te veel wercks is, soo soude sy konnen geexcuseert en ontlast werden van dese Commissie, en de selve door haar E. E. Groot-Achtbaarheden konnen ge-

defereert, en aanbevoolen werden, aan *Notarisen* van de *Wissel-banck.*

Van het oprichten van een Notaris-Comptoir in de Wissel-banck.

TOt een over groote accommoditeit en Securiteit voor de Kooplieden, en tot preveniëringe van menighvuldige disputen en geschillen, soude door haar E. E. Groot-achtbaarheden konnen opgericht en aangestelt werden, een Notaris-Comptoir in de Wissel-banck.

De Notarisen van de Wissel-banck diende persoonen te weesen van habiliteit, vaardigh ter pen en arbeitssaam, oock eenige van haar soude ervaaren dienen te zijn in uitheemsche taalen, specialijck in het Engelsch, Fransch, Spaansch, Italiaansch en Hooghduytsch.

Dese Notarisen van de Wissel-banck souden, gelijck in het bericht raackende de Securiteit van de Banck pag. 11. aangeroert is, Contrarolleurs moeten zijn van de Boeckhouders en Cassiers van de Wissel-banck.

Soo dat eene van haar soude moeten vaceren aan het Journaal in de Kamer van de Boeckhouders; eene aan de Contra-clapper; en by oprichtinge van een Banck Courant, oock eene aan de Clapper van de Cassiers.

Oversulcks soude de selve ten minsten ses in getal

getal moeten zijn; om dat, by Sieckte of andere inconvenienten, dit werck ſijn voortgang ſoude konnen hebben, en verder door haar ſoude konnen gedaan en verricht werden, 't geene nu nader aan te wijſen en te vertoonen ſtaat.

Ten I.

Door de Notariſen van de Wiſſel-banck, behoorden alle Proteſtatien van VViſſel-brieven, 't zy van non-acceptatie ofte non-betalinge, te geſchieden; ofte de Proteſten by andere Notariſen gedaan, by de Notariſen van de VViſſel-banck geregiſtreert te werden, op pœne van invaliditeit; en alſoo een Generaal Protocol van alle Proteſtatien van non-acceptatien, alsmede een apart Generaal Protocol van alle Proteſtatien van non-betalinge, ten Comptoire van de VViſſel-banck gehouden te werden.

Dit obſerveert men tot *Venetien*, en op alle *Miſſen* en *Foires*, en het ſoude oock byſonder, ja ongelooflijck, noodigh en dienſtigh zijn, dat ſulx hier ter Steede ingevoert wierdt, en grootelijcx ſtrecken tot Accommoditeit en Securiteit van de Commercie, en prevenieringe van menighvuldige diſputen: want

Ten 1. *VVanneerder Generale Protocollen gehouden wierden in de VViſſel-banck van alle geproteſteerde VViſſelen, ſoo van non-acceptatie als non-betalinge, ſoo ſoude door dat middel ſeer veel VViſſel-brieven (die anders met Proteſt retour-*

 neren

neren) Sopra Protest, ter eeren van den Treckers ofte Intreckers, aangenomen en voldaan werden.

Ten 2. *Door middel van het Generaal Protocol van non-acceptatie, daar van het Register voor yeder open soude dienen te leggen, soude een yegelijck konnen weeten wat VVissel-brieven van non-acceptatie geprotesteert wierden, en daar door veeltijdts ontdeckt werden de diffidence die de Betrockene hebben op de buytenlandtse Treckers, en daar door aanleidinge gegeven werden aan andere, om nader imformatie te nemen op der selver gelegentheidt.*

Ten 3. *By het Protocol van Protestatien van non-betalinge, soude oock veeltijts consteren het onvermogen, van de Acceptanten alhier.*

Het Notaris Comptoir in de Wissel-banck, soude oock dienen in veelerley voorval, tot een ongemeen groot Gerijf, Gemack, Securiteit, Mesnagie en Voordeel, voor de Wissel-Negotianten alhier ter Steede, en tot prevenieringe van meenighvuldige disputen soo hier als Buyten-lants, Want:

Ten 1. *De Houders van Wissel-brieven te betalen aan ordre, ten lasten van Buytenwoonders, souden alsdan niet behoeven gehouden te zijn, tegen den vervaldagh, ofte ten vervaldage, aan de Acceptanten te adviseren, aan wien soodanige VVissel-brieven te betaalen zijn; maar de selve VVissel-brieven ten vervaldage alleen behoeven te brengen ten Comptoire van de VVissel-banck, en*

over

over te leveren aan de Notarisen, alwaar de Buytenwoonders, voor een Schelling, souden moeten vernemen, ofte doen vernemen, aan wien de betalinge geschieden moet.

d'Invoeringe en obſervancie van deſe voorſlagh, ſouden grootelijcks ſtrecken, tot *Gemack* en *Mesnagie* van de Houders van ſoodanige Wiſſel-brieven, tot *voordeel* voor de Ingeſetene deſer Steede, en *voorkominge van veel diſputen en Geſchillen*, ſomtijts oock wel *tot verhoedinge van ſchade van de Acceptanten ſelfs.*

Ten 1. *Tot Gemack*: Want daar door ſoude de Houders van ſoodanige Wiſſel-brieven, ontlaſt zijn van het ſchrijven van Brieven aan de Acceptanten, en niet behoeven te adviſeren dat ſoodanige Wiſſel-brieven aan haar te betalen zijn; Maar ten principale ſouden alsdan de Houders niet belaſt konnen werden door de Acceptanten met andere Wiſſel-brieven en Aſſignatien, om de ſelve in te vorderen tot voldoeninge van de Wiſſel-brieven t'haaren laſten, gelijck nu ter tijt veeltijts geſchiet.

Ten 2. *Tot Mesnagie*: Want de Houders alhier ſouden alsdan geen Brief-port hoeven te betaalen van de reſcriptien der Acceptanten, waar mede ſy de voldoening remitteren, ofte adviſeren by wien de ſelve te vinden; Maar ſpecialijck ſouden alsdan de Houders niet behoeven (gelijckſe nu veeltijts doen) eenige onkoſten te ſpenderen, van Ptoteſten ofte Aanteeckeningen te laaten maacken, wanneerſe van de Aſſignatien, ofte Wiſſel-brieven, die haar in voldoeninge toegeſonden werden, den laatſten Reſpijt-dagh van haar Wiſſel-brief, noch geen voldoeninge bekomen hebben.

Ten 3. *Tot Voordeel van de Kooplieden hier ter Steede*: Want de Buytenwoonders, tot wiens Laſten ſoodanige Wiſſel-brieven houden, die ſelfs niet overkomen konnen, om in de Banck te vernemen aan wien de Wiſſel-

 brieven

brieven t'haaren laſten betaalt moeten werden, ſouden een Correſpondent daar toe moeten gebruycken, en aan de ſelve de voorraadt, ofte proviſie om te voldoen, moeten verſorgen, en hem *Proviſie* daar van laaten verdienen, dat tot voordeel van de Kooplieden alhier in 't gemeen ſoude dienen.

De E E. Magiſtraat en Raadt der Stadt van Antwerpen, hebben ten dien einde deſe volgende Keure in dato 18. February, 1667. geſtatueert en gepubliceert.

ALſoo men dagelijcks ondervindt, dat daar koomen diverſe abuyſen en quade gewoonte in te breecken, over het accepteren van de Wiſſel-brieven in deſe Stadt te betaalen; naamentlijck by de Buytenwoonders, die accepteren mits hun ten vervaldage te adviſeren: &c. om daarinne te voorſien. SOO IST, *dat mijne voorſchreven Heeren hebben geordonneert en gebooden, gelijck zy ordonneren en gebieden mits deſen, dat alle Acceptanten Buytenlieden, wie het ſoude moogen weeſen, op de Wiſſel-brieven, alhier in Antwerpen te betaalen, by hunne acceptatie ſullen gebouden weeſen te ſtellen*, aan wien men ſich van hunnent weegen, binnen deſe ſtadt om de betalinge ſal hebben te addreſſeren, ſonder dat de Houders des Briefs ſullen gehouden weeſen hun voorders dien aangaande te adviſeren: *anders, en de by foute van dien, als oock in cas van eenige exceptie ſal moogen by den Houder des Briefs worden geproteſteert van geene acceptatie, en al of de acceptatie waare geweygert.*

Een oude quade gewoonte kan qualijck aan de bandt geleght werden: want niet tegenſtaande deſe Ordonnantie, men Accepteert nu ter tijt al wederom de Wiſſelbrieven, in Antwerpen te betaalen, onder expreſſe conditie van ten vervaldage te adviſeren aan wien de voldoeninge geſchieden moet: en ſoo men den Houder vertrouwt, men belaſt hem met Remiſes tot voldoening.

Deſe inpertinente liberteit, maatigen veel Buytenwoonders, tot wiens laſte Wiſſel-brieven loopen hier ter ſteede te voldoen, ſoo die van Antwerpen reciproce, als uit Zeelant, en ſpecialijck die van Dordrecht en Rotterdam, haar mede aan; en beginnender een gewoonte van

van tē maacken, om aan de Houders van Wissel-brieven t'haaren lasten, alhier te betaalen, ten vervaldage te senden andere Wissel-brieven, die veeltijts eenige dagen laater vervallen als de Trattes die ten haaren lasten loopen, onder pretext dat sy geen andere rescontre hebben konnen aantreffen; en soo wanneer die Wissel-brieven, op den laaste respijtdagh van de Trattes ten lasten van de Buytenwoonders, niet voldaan werden, soo is den Houder alhier genootsaackt te protesteren, ofte ten minsten, tot bewaaring van sijn Wissel-recht, 't protest te laaten noteren, en moet moeite doen voor niet, en daar en boven Brief-port betaalen, en dese onkosten spenderen, die hy, van hondertmaal niet eens, by d'Acceptant, vinden, en soo het Commissie voor hem is, sijn principaal niet wel aanreeckenen kan, en soo het voor sijn eygen Reeckening is, absolut aan sijn been knoopen moet.

Even soo inpertinent is het, dat Buytenwoonders, aan de Houders van Wissel-brieven alhier te betaalen, tot voldoeninge komen te senden, diverse Assignatien ofte Wissel-brieven, in rescontre van een eenige Wisselbrief tot haaren lasten, en dat veeltijts Wissel-brieven ofte Assignatien in Courant Gelt, tot betaalinge van haar Wissel-brieven in Banck-gelt, waar van sy noch wel veeltijdts de agio reeckenen en goet doen $\frac{1}{8}$ ja $\frac{1}{4}$ per Cento onder de cours, die de Houders, haar ontsiende over soo een kleenigheidt te protesteren, veeltijts moeten missen, en noch daar en boven Cassier-gelt spenderen, of selfs de moeite moeten doen om die Assignatien of Wissel-brieven per Cas in te vorderen, bekoomende seer selden deswegen eenige satisfactie.

Behalven dat het veeltijts gebeurt, dat de Houders, van soodanige Wissel-brieven die haar in betalinge gesonden werden, geen satisfactie bekomen, als wanneer de selve gehouden zijn, te doen protesteren niet alleen haar eygene, maar oock de Wissel-brief in voldoeninge haar geremitteert, en daar over, als oock veeltijts buyten dat, aan den Acceptant te rescriberen, en al die moeite te doen voor niet; van de welcke in 't geheel, tot

tot een overgroot gemack voor den Houders, als sy alleen maar haar Wissel-brieven behoefden in de Banck te brengen, en den Acceptanten te laaten sorgen dat de selve voldaan wierden, de selve ontlast soude zijn. Maar

Ten 4. *Dese ordre soude oock strecken tot prevenieringe van veele disputen*: Die ordinaar daar uit ontstaan, dat de Acceptanten voorgeven, niet tegenstaande haar aanschrijvinge gedaan wert, dat sy geen advijs ontfangen, en dierhalven, niet geweten hebben aan wie te voldoen.

Van dese Rol van ignorantie heeft onlangs een Buytenwoonder in deser voegen sich weten te bedienen: *Op den laatsten Respijt-dagh ging hy hem vervoegen, met het Gelt onder den arm, by seecker Notaris hier ter Steede, te kennen gevende, dat tot sijnen lasten soodanige Wissel-brief liep, houdende te betaalen aan ordre, en dat hy tot twee voorige, en nu voor de derdemaal in de Stadt was gekomen, om de selve te voldoen, maar dat hy niet wetende aan wien hy moest betaalen, protesteerde van sijn bereitwilligheidt om te voldoen: versoeckende daar van een Acte: Die hy sondt aan den Trecker; Met welcke Acte den Trecker hem behielp, tegen het Protest van non-betaiinge van den Gever, en onder pretext dat den Houder des Briefs niet na behooren gevigileert, of vordering hadde gedaan, keerde de Wissel-brief en Protest te rugge, en eer dat het selve hier quam, was d'Acceptant voort; en disputeert men nu wie in de schade gehouden is: den Trecker of Gever, zijnde de party voor desselfs Reeckening, of de gewesene Houder des Briefs, die men voorgeeft de behoorlijcke vordering versuymt heeft.*

Daar en tegen is het oock in der daadt meermalen gebeurt, dat de Houder van een Wissel-brief, houdende aan ordre te betaalen, ten lasten van een Buytenwoonder, versuymt heeft te adviseren; en, 't zy met opset, en uit quaataardigheidt, om d'Acceptant een pots te speelen, ofte sijn voordeel daarby vindende dat de Wissel-brief met protest retourneerde, niet heeft willen adviseren, dat soodanige Wissel-brief, aan hem te betaalen was; maar op den laatsten Respijt-dagh heeft doen

doen protesteren van non-betalinge, daar den Acceptant gereet was, om te voldoen, en effective niet geweten heeft aan wien hy moest voldoen. Dat veeltijts mede geen geringe disputen gecauseert heeft.

Het gebeurt oock niet weinigh, dat soodanige Wissel-brieven, na het verloop van eenige van de respijt-dagen eerst hier ter Steede, den Houders die de invordering doen sullen toekomen, soo datter geen tijdt overigh is om den Acceptant te adviseren, en dat door de selve ordre gestelt kan werden tot de voldoening, voor, ofte op den laatsten respijt-dagh; in welck geval den Houder van soodanige Wissel-brief genootsaackt is te protesteren, ofte ten minsten 't protest te doen aanteeckenen, om sijn recht te maintineren. Alle dese questien, alle dese moeiten, en onkosten, souden geprevenieert konnen werden, met soodanige Wissel-brieven te brengen in de Wissel-banck, en gelijck geseght d'Acceptanten voor de betalinge te laaten sorgen.

Ten 5. Werdt geposeert, dat *dese ordre oock somtijts soude konnen strecken tot verhoedinge van schade van d'Acceptanten selfs.*

Het is in der daadt veeltijts niet buyten gevaar en risico van d'Acceptanten, dat de selve om de provisie te mesnagieren, de Houders van haar Wissel-brieven, diese somtijts niet wel kennen, de voldoeninge remitteren: want, by aldien den Houder des Briefs protesteren liet van non-betalinge, en protest en Wissel-brief versondt om restitutie van den Trecker te vorderen, en de voldoening ontfing van de Remises, en daarmede faljeerde, soude den Acceptant sijn Gelt niet quijt zijn? Ofte soo wanneer hy schoon niet faljerende schult bekende, en den verlegen en behoeftige rol speelde, soude den Acceptant geen moeite hebben om sijn Gelt wederom te bekomen?

Ofte op 't best genomen, soo hy den Acceptant adviseerde, dat hy geprotesteert, de Wissel-brief en Protest versonden hadde, om dat sijn Remises niet in tijts waren ingekomen; ofte dat hy de Wissel-brief 't sijnen lasten aan een ander hadde genegotieert, en dat die hadde geprote-

protesteert, en 't protest versonden, en dat hy dierhalven sijn dispositie verwachte over sijne Remises, pretenderende vergoedinge van provisie en Brief-port, souder door den Acceptant veel tegen te doen vallen? Immers soude het de selve groote moeite kosten, by aldien hy sich met hem deswegen in disput engagieerde.

Dese en andere inconvenienten, konnen ontstaan daaruit, dat men aan de Houders van de Wissel-brieven directe remitteert; en dierhalven doet een Buytenwoonder voorsichtiger, dat hy de Wissel brieven 't sijnen lasten door yemant, die hy het toevertrouwt, voldoen, en het hem de Provisie kosten laat.

En hiermede achte overvloedigh aangewesen en bewesen te hebben, dat het een loflijcke en seer dienstige ordre soude zijn, *dat de Houders van Wissel brieven ten lasten van Buytenwoonders, houdende aan ordre te voldoen, de selve ten vervaldage maar soude behoeven te brengen in handen van de Notarisen van de Wissel-banck, en dat de Acceptanten sorge soude moeten dragen voor de voldoeninge; ofte dat by nalatigheidt ten sesten dage, door de Notarisen van de Wissel-banck, de Protesten van non-betalinge souden opgemaackt, en door de Houders versonden mogen werden.*

Niet alleen souden by de oprichting van een Notaris-Comptoir in de Wissel-banck, de Houders van Wissel-brieven, ten lasten van Buytenwoonders, houdende aan ordre te voldoen, bevoeght zijn, gelijck voor aangewesen is, haar Wissel-brieven in de Banck te brengen, maar oock

Ten 2. *By de oprichtinge van een Notaris-Comptoir in de VVissel-banck, soude aan de Houders van VVissel brieven ten lasten van Buytenwoonders, houdende directe aan yemant alhier te voldoen sonder ordre; alsmede aan de Houders*

van

van alle VVissel-brieven op Inwoonders, die op den vijfden respijt-dagh, ofte op den tweeden dagh na d'opening van de Banck, noch niet voldaan zijn, toegestaan ja geordonneert konnen werden, om op den sesten, ofte derden, zijnde den laatsten respijt-dagh respective, soodanige VVissel-brieven, des morgens goet tijdts, te brengen in handen van de Notarisen van de VVissel-banck; en den Acceptanten, die alsdan noch willen voldoen, geobligeert zijn, haare Assignatien van afschrijvinge, nevens een Schelling, te overhandigen aan gemelde Notarisen, die onder Protestatie, *deselve aannemende, sorge soude moeten dragen, dat die Assignatien door de Boeckhouders afgeschreven wierden, en soo wanneer de selve des anderen daaghs valideren, alsdan aan de Acceptanten haar voldaane VVissel-brieven laaten volgen; Maar in cas van invaliditeit, het Protest van non-betalinge moeten opmaacken, en het selve den Houder van de Wissel-brief, nevens de Wissel-brief, laaten toekomen.*

* Dese ordre soude strecken tot een overgroote Securiteit voor de Houders van Wissel-brieven, die nu op den lesten respijt-dagh, door het seggen van de Acceptanten dat sy voldaan hebben, in verlegentheidt gestelt werden, en in die bekommering, of het waar soude mogen zijn of niet; en die derhalven, tot haar Securiteit, soo wanneerse niet formeel protesteren, ten minsten aanteeckening van Protestatie moeten laaten doen, om haar recht te bewaaren; waar van de Houders die onkosten, tegen reden en billickheidt, moeten spenderen, en noch dat disput onderhevigh blijven, of een simpele aanteeckening op den lesten respijt-dagh, het recht van

verhaal

verhaal op den Trecker en Intreckers preserveert of niet.

Van dese moeiten, sorge en kosten, souden de Houders van Wissel-brieven alsdan gelibereert zijn, en de Notarisen van de Wissel-banck voor haar moeten sorgen; in deser voegen.

Wanneer den Acceptant, op den laatsten respijt-dagh voor 12. uuren des middaghs, geen Assignatie van afschrijvinge tot voldoeninge aan de Notarisen overhandigen laat, ofte voor 2. uuren niet persoonlijck voor haar compareert, en reden van weygering geeft op de vordering van voldoening.

Alsdan soude een van de Notarisen, geassisteert met twee getuygen, sich moeten transporteren ter woonplaatse van den Acceptant, als hy een Inwoonder is, om te protesteren gelijck men gewoon is; en by aldien hy een Buytenwoonder is, soude alleen een protest van non-comparering opgemaackt, en in diervoegen met kleene moeiten veel Wissel-protesten gedaan, konnen werden.

In cas van weygering van Acceptatie; soude den Houder des Briefs insgelijx de Wissel-brief maar behoeven te brengen aan de Notarisen van de Wissel-banck, alwaar de Betrockene, na de Beurs, ofte anders uitgaande, met sijn commoditeit sijne reden van weigering soude konnen opgeven, en in cas van debiliteit ofte andere ongelegentheidt, onwilligheidt, ofte precipitance dat het Protest opgemaackt en versonden moet werden, soude eene van de Notarisen van de Wissel-banck, geassisteert met getuygen als boven, sich ter Domicilium van de Betrockene moeten vervoegen, en protesteren na vereisch.

Indien een Betrockene ofte Acceptant, persoonlijck in de Wissel-banck compareert, ofte de Notaris hem in sijn Domicilium ofte elders aantreft, soo behoorde sijn antwoort in de Minute van het Protest in sijn byzijn uitgeset, en by hem onderteeckent te werden, en sulx geschiedende ten overstaan van een Notaris van de Wissel-banck alleen, sonder getuygen, behoorde te valideren, dewijle sijn eygen Hanteeckening de krachtighste en irreprochiabelste getuyge is;

Maar

Maar in cas van niet aantreffen van den refusant van Acceptatie, ofte van de niet-betaalder, ofte van derselver onwilligheidt om sijn antwoort te onderteeckenen, diende de Notaris met getuygen geassisteert te zijn, tot een sufficant blijck van 't gedaan exploit, en vigilantie des Houders.

Soo wanneer yemant een Wissel-brief Sopra Protest, 't zy van non-acceptatie ofte non-betalinge, quame te honoreren, die soude op de Minute van het Protest 't selve eygenhandigh dienen te annoteren, aldus, geaccepteert by my Sopra Protest ter eeren, ofte voor Reeckening, van . . . . . *'t welck met sijn naam onderteeekent, ten overstaan van een van de Notarisen van de Wissel-banck, sonder getuygen, hem absolute diende te obligeren.*

Ten 3. *Het Notaris-Comptoir in de VVissel-banck soude oock konnen dienen ten einde den geenen die eerst beginnen te negotieren, ofte die betrocken werden en niet wel bekent zijn, alsmede die geene die met yemant anders een selfde naam heeft, sich aldaar soude konnen addresseren, en door de Notarisen van de VVissel-banck sijn naam en woonplaats doen registreren, voor een Schelling.*

* Van dit Regifter diende een bysonder *Alphabeth* gemaackt te werden, *doch op een andere ende veel dienstiger wijse als by de Boeckhouders van de Banck, en ordinaar op meest alle Comptoiren gehouden wert.*

Dit *Alphabeth* diende voor een yegelijck open te leggen, om daar in te mogen soecken, en te sien of den geenen ten wiens lasten eenige Wissel-brief luit, ofte soodanige Persoon als hy opvragen wil, aldaar bekent staat.

By dit middel soude menighvuldige disputen geprevenieert, en veeltijts de protesten, onder pretext dat den Betrockene ofte Acceptant niet te vinden is, voorgekomen werden; oock souden soo veel protesten van non-acceptatie ofte non-betalinge niet gedaan werden tegen den

den verkeerde man, van de ſelve naam, als die betrocken is.

Ten 4. *Dit Notaris-Comptoir in de VVißel-banck ſoude oock byſonder dienſtigh zijn, daar toe, dat alle geaccepteerde VVißel-brieven houdende te betaalen aan ordre, die met den geëndoſſeerde ten vervaldage niet afgehaalt werden, door den geenen die de ſelve in handen en d'acceptatie gevordert heeft, overhandight ſoude moeten werden aan de Notariſen van de VVißel-banck, op dat den geenen die den geëndoſſeerde in handen heeft, en veeltijts niet weet waar hy de geaccepteerde ſal ſoecken, de ſelve daar ſoude konnen vinden.*

Ten 5. *De Keure deſer Steede dicterende dat de Houders van geëndoſſeerde Wiſſel-brieven, by weygering van de ſelve aan de Acceptanten ter handt te ſtellen, ter begeerte van de Acceptanten, de ſelve moeten brengen in handen van de Boeckhouders van de Wiſſel-banck, ſoude alsdan op de Notariſen konnen gedirigeert, en die belaſt en aanbevoolen konnen werden, de ſelve* te moeten regiſtreren, en de Schelling voor de Regiſtratie te vorderen, volgens de Keure.

Ten 6. *Wanneer de Notariſen van de VViſſel-banck geobligeert wierden, te obſerveren, datſe in haar Actens van Proteſten ſoude moeten verklaaren, dat die gedaane Proteſtatie tijdigh en wettigh geſchiet is, volgens de Keure en het VViſſel-recht deſer Steede: ſoo ſoude de buytenlantſche*

Treckers

Treckers en Intreckers daar in te geruster konnen zijn; alsmede wanneer geprotesteert wert in cas van fallissement van de Betrockene ofte Acceptant, soo soude door het verklaren van de Notarisen van de Wissel-banck, in het Protest, dat haar sulx gebleecken is, veel disputen buytenlants geprevenieert werden; maar de Notarisen diende te versorgen en verplicht te zijn, in dese respective verklaringen haar niet te vergrijpen, op pæne van te moeten boeten de schade en interesse, die uit dien hoofde, yemant wie hy zy, opkomen ofte ontstaan mochte.

Het soude bysonderlijck strecken tot Securiteit van de eersten Gevers, en oock veeltijdts tot prevenieringe van schade voor de Treckers buytenlants, dat, in cas van Protestatie van Wißel-brieven houdende aan ordre te betalen, waar van die protesteren laat, de Acte van het Protest niet adroiture senden sal na die plaats daar uit getrocken, ofte den eersten Gever woonachtigh is, maar na die plaats daar van hem de Wissel-brief toegekomen is; Dat in soodanigh geval, een dubbelt, ofte Copye van het Protest, met de eerste afgaande Post, door de Notarisen van de VVissel-banck gesonden soude moeten worden, adroiture aan den Gever tot sijn naricht.

* Dit soude waarlijck van groote vrucht zijn, en de schade van veel Gevers en Treckers verhoeden, die wanneer de Wissel-brieven, aan ordre te betalen, over al die wegen retourneren over de welcke de selve ingetrocken zijn, de selve veeltijts eerst weecken lang, na dat

Trecker en Gever meenen dat de ſelve al afgeloopen en voldaan zijn, haar onverwacht wederom toekomen, tot haar groot nadeel en prejuditie.

Het ſoude oock ſtrecken tot een groote Securiteit en geruſtheidt van den Trecker en Gever van VVißel-brieven houdende aan ordre te voldoen, wanneer een Wiſſel-brief van non-acceptatie geproteſteert zijnde, Sopra Proteſt, *ter eeren van een Endoſſant gehonoreert en geaccepteert wierdt, als dien Endoſſant niet ter plaatſe woont daar den Trecker en Gever ſich onthoudt, dat oock in ſoodanigh geval, de Notariſen van de VViſſel-banck Copye van het Proteſt aan den eerſten Gever ſouden moeten ſenden: op dat den Trecker door den Gever kennis bekoome dat ſijn VViſſel-brief door de Betrockene niet geaccepteert is, daar hem veeltijts ten hooghſten veel aangelegen leit.*

* Tot voorkominge en verhoedinge van ſchade voor de Treckers hier ter Steede, konde by haar E E. Groot-Achtbaarheden, ja diende en behoorde, een preciſe tijt beraamt en vaſtgeſtelt te werden, binnen de welcke de Houders van Wiſſel-brieven d'acceptatie ſoude moeten vorderen ofte doen vorderen. 't zy dat de Wiſſel-brieven houden adroiture aan yemant, ofte aan ordre te betaalen, en ſpecialijck wanneer de ſelve houden op ſicht ofte na ſicht te voldoen; en dat in cas van weigering van Acceptatie, binnen een vaſtgeſtelde tijt, het Proteſt van non-acceptatie den Trecker ſoude moeten vertoont werden, op pœne dat de Houders haar recht ofte verhaal op de Treckers ſouden verlieſen, by ſoo verre zy, door haar verſuym, daar in nalatigh zijn.

Het ſoude niet min ſtrecken tot Securiteit van de Gevers en Intreckers, dat in alle geval de Ac-

ceptanten

ceptanten van VVissel-brieven, houdende aan ordre te betalen, op den laatsten respijt-dagh soude moeten voldoen, als haar geaccepteerde Brief, schoon nevens de selve geen geëndoßeerde, vertoont wert; oock soo wannaer yets mochte manqueren aan het endoßement; ofte, soo wanneer de geëndoßeerde vertoont werdt, en de geaccepteerde niet te vinden ofte verlooren is; en in allerley voorval van exceptie die den Betrockene soude mogen moveren; mits dat soodanige VVißel-brieven, door de Houders ofte Hebbers, gebracht werden in de Wißel-banck, en overhandight aan de Secretaris, met kennisgeving aan de Acceptanten, die de voldoening behoorden af te moeten schrijven, aan de Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, ten behoeven van die daar toe soude mogen gerechtight bevonden werden; *of in cas van weigering, dat door de Notarisen van de Wißel-banck, uit de naam van de Heeren Commißarisen, als in de voorgemelde qualiteit haar aanmatigende 't recht van die Houders bevonden soude werden, geprotesteert, en soodanigh Protest voor een valide Protest van non-betalinge soude geestimeert moeten werden.*

* Ick segge af te schrijven *aan de Heeren Commissarisen*, en niet *op Reeckening van Consignatie:* want het te veel moeiten in heeft, om de Penningen op Reeckening van Consignatie afgeschreven, wederom te doen afschrijven aan den Eygenaar; moetende daar toe Request aan de Heeren Scheepenen ingelevert, en door de selve de Heeren Reeckenmeesteren geauthoriseert werden, om de weder-afschrijvinge te doen, dat groote Kosten,

tijde-versuym en naloopens vereist, daar in tegendeel, wanneer de afschrijvinge aan de Heeren Commissarisen geschiede, de selve, wanneer haar E E. blijckt wie daar toe gerechtight is, de weder-afschrijvinge buyten moeiten en kosten, als alleen van een Schelling aan de Secretaris voor het houden van de Notule, soude konnen gedaan werden.

Hoe hooghnoodigh dit alles soude zijn? hoe dienstigh het selve soude wesen? hoe accommodabel voor de Houders van Wissel-brieven? hoe profitabel voor de selve tot mesnagieringe van veele onkosten van Protesten, ofte aanteeckeningen van dien t'haaren kosten? hoe seer het selve strecken soude tot haar Securiteit, en om daar in gerust te zijn, of de Acceptanten op den laatsten respijt-dagh voldoen of niet, buyten haar kosten? hoe voordeeligh het veeltijts soude zijn voor de buytenlantsche Treckers en Gevers? en hoe grootelijx het selve strecken soude tot prevenieringe van veele disputen en questien in materie van Wissel voorvallende? stelle aan het oordeel van alle Wissel-handelaars van kennis en ervarentheidt.

EN niet alleen soude ter Comptoire van de Wissel-banck dienen gehouden te werden een generaal Protocol van geprotesteerde Wissel-brieven, maar

Ten II.

In de Wissel-banck diende oock gehouden te werden een generaal Protocol van alle Volmachten,

ten, ofte Procuratien en Subſtitutien, om op den naam ende voor Reeckening van de Conſtituanten te mogen negotieren, liquideren, ſchulden invorderen, quiteren, &c. en aldaar diende oock de Conſtituanten, in cas van weder-intreckinge van haar Procuratien, de ſelve te moeten royeren en doen annulleren.

Tot welck Protocol een yeder, die hem daar aan gelegen leit, voor een Schelling acces behoorde te hebben, en te konnen vernemen hoedanigh de volmacht leit die aan de geconſtitueerde verleden is.

Dit generaal Protocol van Procuratien ſoude dienen.

Ten 1. *Om aldaar te konnen vernemen of yemant Procuratie heeft, en hoe ruym ofte naauw de ſelve gextendeert ofte gelimiteert is.*

Ten 2. *Of de Procuratie oock verjaart, of wederom ingetrocken, dan of de ſelve noch in haar vigeur en kracht is.*

Ten 3. *Soude men t'allen tijden by dat Protocol konnen bewijſen, dat de geconſtitueerde ſoodanige Procuratie gehadt heeft, en wanneer de ſelve ingetrocken is.*

* *En om alle Procuratien, ſoo wel van Inwoonders als Buytenlanders, ter Wiſſel-banck te doen regiſtreren, behoorde geen ſoodanige volmacht te valideren, ten ſy dat door de Secretaris, ofte een van de Notariſen van de Wiſſelbanck, in margine van de ſelve geteeckent ſtaat, dat de ſelve ter Protocolle was geregiſtreert, en in wat Boeck, en op wat Foly ofte blat.*

 Doch

Doch belangende de Procuratien *ad Lites*, ofte om ſpecifice met d'een ofte d'ander te adjuſteren, ſalderen en liquideren, of dit of dat te verrichten, de ſoodanige ſoude ſoo preciſe niet behoeven door den Conſtituant ofte geconſtitueerde geregiſtreert te werden, alſoo de ſelve ingetrocken konnen werden, by den geene met de welcke uit des Conſtituants naam getracteert werdt; ten waare den geconſtitueerde 't ſelve begeerde tot ſijn geruſtigheidt, en om altijdt te konnen betoonen en doen blijcken, wat volmacht hy gehadt heeft; ofte oock dat den Intrecker die op ſijne koſten goet vondt te doen regiſtreren.

By de Wiſſel-ordonnantie van Franckfort werdt ſeer raiſonnabel deſen aangaande gediſponeert, waar van de vier eerſte Articulen getranslateert, aldus luyden:

Art. I.

Nadien het meer als te veel geſchiet is, dat eenige vreemde Kooplieden, die ſelve niet herwaarts komen, maar haar Soonen ofte Schoon-ſoonen, Factooren ofte Dienaars, om alle haare affaires te verrichten affenden, het geene dat ſoodanige haar afgevaerdighden gecontracteert en gehandelt hadden, in diſput getrocken hebben, ſoo ſullen voortaan de vreemde Kooplieden, ſoodanige haare herwaarts afgeſondene Perſoonen, ſoo wel in als buyten de Miſtijden, met een generale ofte ſpeciale, op een ſeeckere tijt bepaalde, ofte ſonder tijdt geſtelde Mandaat en Volmacht in diervoegen voorſien, dat haare afgevaerdighden ſoo wel in het Koopen als Verkoopen, Wiſſel-ſluyten, Accepteren, Ontfangen, Betalen, Afreeckenen, Quiteren, en wat meer naar den aart en natuur van yeders Negotie noodigh zijn ſal, te doen en te laaten volkomen macht hebben, en ſullen oock ſulcke Mandaten en Volmachten van yeders Principalen Overigheidt gelegaliſeert moeten zijn.

Art. II.

En op dat de geene die met ſoodanige afgevaerdighde negotieren, van die Mandaten ofte Volmachten, de eygentlijcke en noodige naricht konnen hebben; ſoo ſal een yeder Mandatarius ofte Gevolmachtighde ſchuldigh en gehouden zijn, aan den altijt alhier daar toe verordonneerde en affonderlijck

beeedigh-

beeedighde Notaris, *sijne volmacht, met eene gelijckluydende Copye, ter handt te stellen, de welcke de Notaris terstondt met het Origineel selve sal confereren*, en ter Protocolle brengen, *en het Principaal, na dat hy op het selve geannoteert heeft, dat het ter Protcolle gebracht is, wederom geven, en den Gevolmachtigde sal de Copye die ter Protocolle gebracht is, mede onderteeckenen, in dervoegen dat hem het Origineel wederom ter handt gestelt is.*

Art. III.

Die Mandaten ofte Volmachten die sonder tijdt gestelt zijn, sullen soo lange in Vigeur en Kracht blijven tot dat de Principalen die selfs behoorlijcker wijse revoceren, en soodanige Revocatie door de verordineerde Notaris, ter Protocolle laaten noteren, *en sal de Revocatie wanneer de selve niet ter Protocolle geregistreert is, invalide ofte onkrachtigh zijn.*

Art. IV.

Indien het mochte komen te gebeuren dat d'een ofte d'ander Principaal, sijne gegevene volmacht, die op een seecker tijt bepaalt is, voor verloop van dien tijdt vernietigen ofte casseren wilde, soo sal hy de selve oprecht en sonder yemants schade selfs revoceren, en soodanige Revocatie als gemelt, in het geordineerde Protocol noteren en registreren laaten; *en sal het geene wat voor de Revocatie genegotieert is, valide zijn, en in sijn kracht blijven.*

Dese ordre, siende ter principale op de Volmachten verleden aan die van buyten komen, om voor haarer Principalen Reeckening, en op derselver naam, aldaar te negotieren, is oock applicabel op de Inwoonders, die ter oorsaack van haar afwesentheidt of debiliteit, ofte om dat sy alleen haar affaires niet konnen waarnemen, yemant in diervoegen komen volmacht te geven.

Waar uit blijckt dat tot Franckfort een generaal Protocol van alle Volmachten moet gehouden, en de selve niet als met Revocatie ter Protocolle, konnen ingetrocken en geannulleert werden.

Een soodanigh Protocol, soude oock hier ter Steede niet bequamer konnen gehouden werden als by de Notarisen van de Wissel-banck; 't zy dat de Volmachten selve voor haar wierden gepasseert en verleden, 't zy dat de

deſelvẽ elders, ofte oock hier ter Steede, verleden zijnde, door haar geprotocolleert, en daar van behoorlijck Regiſter gehouden wierdt.

Alle Procuratien om af te mogen ſchrijven ter Wiſſel-banck op des Conſtituants naam, ofte Aſſignatien in de Banck te mogen brengen van des Conſtituants wegen, behoorden mede voor de Notariſen van de Wiſſel-banck verleden, en daar van een uitgevult Inſtrument, ofte Acte, aan de Geconſtitueerdens, na vereiſch, overhandight te werden, om aan de Boeckhouders t'elckens op haar vordering, haar qualiteit te konnen betoonen.

I. Objectie. Hier op ſullen de Boeckhouders veellicht objicieren; *dat het maacken van Procuratien om Aſſignatien in de Banck te mogen brengen, ofte af te mogen ſchrijven, een voorrecht is dat haar toekomt*, volgens de Keure in dato 9. Maert, 1674. *en dat alle ſoodanige Procuratien oock, voor haar behoorden verleden te werden, op datſe konnen kennen wie de rechte Gevolmachtighde zijn.*

Antw. d'Ervarentheit leert, dat die kennisneming en opmercking van de Boeckhouders duurt, tot datſe het emolument daat toe geſtelt bekoomen hebben, en dat den geene die Procuratie voor haar gepaſſeert heeft, of hy Pieter of Paul met ſijn Aſſignatien ſendt, ſylieden de ſelve, ſonder te vragen of hy dieſe inbrengt Procuratie heeft of niet, aannemen.

Dat

Dat niemant Affignatien van Afschrijvinge, ſonder Procuratie mach inbrengen , is ingevoert, en werdt gerequireert, tot Securiteit van de Banck; maar tot Accommoditeit van de Kooplieden behoorde de ſelve ſoodanigh gereguleert te zijn, als hier voor pag. 37. aanwesen is.

Belangende het gepretendeert voorrecht van de Boeckhouders: het is ſoo, die Keure leyter, maar toen warender geen Notariſen in de Banck, en ſoo wanneerder Notariſen in de Wiſſel-banck geſtelt werden, ſal het maacken van Procuratien haar beter als de Boeckhouders paſſen; die gelijck meermaalen geproponeert, haar nergens ter werelt mede, als met het inſchrijven en adjuſteren van haar Boecken hoorden te bemoeyen.

II. Objectie. De Notariſen Publicq, by den Hoove van Hollandt geadmitteert, hier ter Steede reſiderende, ſullen ſuſtineren, *dat ſylieden ten hooghſten verkort en benadeelt ſouden werden, indien haar onttrocken wierdt het Proteſteren van de Wiſſelen, en het paſſeren van Procuratien, en dat het ſelve aan de Secretaris en eenige weinige Contrarolleurs van de Banck, alleen ſoude gedefereert werden.*

Antw. In het Bericht raackende d'oprichtinge van een Banck Courant, pag. 46. is op diergelijcke Objectie van de Wiſſelaars en Caſ-

ſiers, geantwoordt, dat het algemeene beſt prevaleren en meer gelden moet als de particulieren intreſt van weinige.

Nu is onwederſpreeckelijck, en 't is hier voor uitvoerlijck aangeweſen, dat ſoodanige generale Protocollen van Wiſſelen en Procuratien, noodigh en dienſtigh zijn voor de Commercie in het gemeen; wat reden heeft het dan, dat ſoo heylſame ſaack, om d'intreſt van eenige particulieren, naarblijven ſoude?

Behalven dat, de Notariſen van de Wiſſelbanck, ſouden uit het getal van de Notariſen deſer Steede konnen genomen, ofte indien by haar E E. Groot-Achtbaarheden andere daar mede begunſtight wierden, de ſelve ſouden onder het ordinaar getal van Notariſen, metter tijdt mede getelt, en by verſterf geen nieuwe gemaackt werdende, deſe in des overledens plaats ſuccederen konnen, en deſe Banck-Notariſen, de plaatſen ſuppleren, tot datſe alle onder het ordinaar getal begrepen zijn; behoudens nochtans dat de Secretaris, nochte Notariſen van de Wiſſel-banck, geenige andere notariale Actens, ofte Inſtrumenten, ſouden mogen paſſeren, buyten Proteſten van Wiſſelen en Procuratien voorgemelt; het welck alsdan voor de andere Notariſen wederom ſoo veel uitwinnen, en ſylieden dan te min reden ſouden hebben om te doleren.

III. Ob-

III. Objectie. *Het ſal oock veel Kooplieden niet welgevallen, als haar de liberteit benomen wert, om, in het doen proteſteren, en volmachten te maacken, niet te mogen gebruycken, ende de penning te gunnen, ſoodanige Notaris als het haar behaaght; maar expres gedwongen en genootſaackt te zijn, 't ſelve door de Notariſen van de Wiſſel-banck te laten doen.*

Antw. Indien alles na yeders ſin en welbehagen moeſt gaan, ſoo behoefdender geen Keuren nochte Wetten ofte Ordonnantien beraamt ofte geſtatueert te werden.

Zijnder eenige weinige Kooplieden die uit zucht, uit verplichting, ofte uit eenige andere inſichten, liever haar liberteit behielden? veel meerder ſullender zijn die tot de Accommoditeit en Securiteit ſullen inclineren, en die de generale Protocollen ter Wiſſel-banck ſullen approberen en voor goet kennen.

* Een voorname Mevrouw wierdt onlangs van haar Linckermant uitgelacchen, die ſy ordre gegeven hadt om haar Doopcedel, die ſy noodigh hadde, op te ſoecken; maar alſoo de Mevrouw ſelfs niet wiſt in wat Kerck ſy gedoopt was, liep haar Linckermant van d'eene Kerck in d'ander, en ſpendeerde vry veel Vereeringen voor het naſien, eer dat ſy te recht geraackte; eindelijck de Doopcedel bekomen hebbende, brachtſe aan Mevrouw en ſeyde, *nu bevinde ick dat de gemeene Luyden veeltijdts voorſichtiger zijn, als de Rijcken: want mijn*

Moertje zalr. heeft ons verhaalt, dat zy, en alle haar Susters en Broeders, in de Oude Kerck gedoopt zijn, en dat haar Moertje haar tot een Les hadde gegeven, diese oock geobserveert hadde, en diese ons oock recommandeerde, datse oock alle haar Kinderen in de Oude Kerck souden laaten Doopen, gelijck sy oock gedaan hadt, en ick, seide zy, en al mijn Susters en Broeders, laaten oock alle onse Kinderen in de Oude Kerck Doopen, en wy leeren en vermanen onse Kinderen dat sy oock soo sullen laaten doen, dan wetonse waarse gedoopt zijn, en behoeven nooit onnodige onkosten te spenderen, om in andere Kercken daar na te laten opsoecken.

By haar E. E. Groot-Achtbaarheden wert nu ter tijt die sorge gedragen, dat geen Notarisen hier geadmitteert werden, of sy moeten beloven dat haar Minuten ofte Protocollen, na haar overlijden sullen gebracht werden ter Secretarye: om aldaar metter tijdt een generaal Protocol van alle publicque Acten en Contracten te hebben; door dien de experientie geleert heeft, dat niet alleen door de tijdt veele Minuten en Protocollen zijn verloren en gesupprimeert, en om dat het oock een ongelooflijcke kosten en moeite geeft, voor die een Instrument hebben moet, 't selve op te doen soecken, als hy niet weet voor wat Notaris 't selve verleden is.

IV. Objectie. *Men soude veellicht by de Notarisen van de Wissel-banck soo wel niet konnen bedient, en de Protesten en Volmachten, in die taale daar men die liefst in opgemaackt hadde, niet konnen ingestelt krijgen.*

Antw. Indien haar E E. Groot-Achtbaarheden

heden haar aan des lieten gelegen zijn, en eenige Taalkundigers met het Officie van het Notarischap van de Banck, geliefden te begunstigen, beter dan als nu; maar indien haar E E. Groot-Achtbaarheden daar soo weinigh resguard op geliefden te nemen, gelijck geschiet in het maacken van de Klercken ter Secretarye, daarmen metter tijdt veellicht geen Acte als in onse Nederduytsche Taale sal ingestelt konnen krijgen, wat swaarigheidt? maackt men in Vranckrijck ter Canceleryen en Secretaryen, ofte by Notarisen, andere Actens als in het Frans? in Spagnien, andere als in het Spaans? in Italien, anders als in het Italiaans? in Duysland, andere als in het Hooghduyts? ofte anders in het Latijn soo men die in een andere Taale begeert? Waarom soude men oock hier andere publicque Actens behoeven maacken als in onse eyge Taale? die in Europa, noch voor Arabisch, nochte Chaldeeusch, noch Chinees, geestimeert moet werden, maar overal, daar genegotieert werdt, soo wel bekent is, dat niemant behoeft in verlegentheidt te staan hoe hy een translateur vinden sal.

* Ick beken echter en sta toe dat het veel Loflijcker en Roemrijcker voor dese vermaarde Koop-stadt zijn soude, dat men ter Secretarye vondt Persoonen in alderley taalen ervaaren, en dat de Notarisen van de Wissel-banck, ofte eenige van hun, kundigh waaren in de Fransche, Spaansche,

ſche, Engelſche, Italiaanſche en Hooghduytſche taale, en in die taalen een Proteſt oſte Procuratie konnen inſtellen.

Ick eſtimere het oock een disreſpect te zijn voor de Stadt, dat men ſelfs niet een Notaris, mijns wetens, vint, immers men heeft'er noch onlangs geene gevonden, die een Acte uit het Deenſch, Sweetſch ofte Noortſch vertaalen, veel min inſtellen ofte ontwerpen kan, dat ons ſoo Nabuurſpraacken zijn; ſoo dat veeltijts recht gedaan en vonnis geweſen moet werden, op Actens in die reſpective taalen gecoucheert, getranslateert door deſen ofte geenen particulier, daar toe verſocht, onder verklaringe voor een Notaris, dat hy het Translaat getrouwlijck gedaan heeft.

En ick achte het intollerabel, dat Notariſen haar ſullen onderwinden, uitten Spaanſchen, Portugeeſchen, Italiaanſchen en andere Taalen, dieſe veeltijts ſelve naaulijx leeſen, ick laat ſtaan verſtaan konnen, te translateren, en daar toe yemant die haar helpt, ofte anders Calepinus te baat moeten nemen; en dan de vertalingen veeltijdts ſoo hart en na de Letter doen, dat het vertaalde, ſin noch ſlot heeft; ſoo datſe veeltijdts ſommige woorden, daar het op aankomt, in haar eygentlijcke Beteeckening ter ſaacke niet apprehenderende, by een nader verklaringe genootſaackt zijn haare gedaane vertaalinge te corrigeren, en te verklaren dat ſy by nader informatie bericht zijn, dat die woorden niet ſoodanige, maar dusdanige beduyding en ſin hebben; ſoo dat ſylieden, die een ander ſullen doen verſtaan den inhoudt van 't geenſe vertaalen, ſelve veeltijts niet weeten watſe ſeggen.

En dierhalven het ſoude niet ondienſtigh zijn, dewijle een yeder die Notaris worden wil, eerſt geëxamineert

neert moet werden. of hy bequaam daar toe is, en in de practijcke genoeghsaam ervaaren; dat even alsoo, een Notaris die sich onderwinden wil Actens in eenige vreemde taalen te stellen, ofte uit de selve te translateren, oock deswegen sich alvooren diende te laaten examineren, of hy daar toe bequaam is of niet.

V. Objectie. *Veel Kooplieden sal het generaal Protocol van geprotesteerde Wissel-brieven, seer tegen zijn, die niet gaerne voor yeder een willen bekent staan, wat Wissel-brieven, tot haaren lasten, van non-acceptatie, veel min wat Wissel-brieven, tot haaren lasten, van non-betaalinge, geprotesteert werden.*

Antw, 't Is den Betrockene geen schande dat hy een Wissel-brief tot sijnen laste laat protesteren van non-acceptatie: en daarom soude het Protocol van Protestatien van non-acceptatie, buyten disrespect van de Kooplieden alhier, voor yeder ten toon mogen leggen.

En dewijl men oock niet weten kan of den Trecker treckt voor sijn eygene, of voor een anders Reeckening, ten sy dat de Betrockene sulx openbaart, en gelijck voorgeseght is veeltijts Wissel-brieven, die met Protest van non-acceptatie souden keeren, by dat middel *Sopra Protest* ter eeren van den Trecker ofte Endossant sullen geaccepteert werden, soo is het veeltijdts oock de Trecker niet soo disreputatieus, dat sijn Wissel-brief geprotesteert, als daar en

tegen

tegen honoreus, dat de ſelve door een ander vereert werdt.

In alle geval, ten is niet ſchadelijck, maar voordeeligh, voor de Kooplieden alhier, datſe weten wiens Brieven met Proteſt van non-acceptatie geproteſteert, en *Sopra Proteſt* niet vereert werden.

Belangende de Proteſtatien van non-betalinge: 't is ſeecker dat den geene die een Wiſſel-brief geaccepteert heeft, en de ſelve proteſteren laat, het ſy oock onder wat pretext, ſulx voor hem kleen reſpect is.

En dewijle veele Wiſſel-brieven geproteſteert van non-betalinge, ter requiſitie van de Acceptanten, noch eenige dagen, na verloop van de reſpijt-dagen opgehouden, en niet verſonden, maar door de Acceptanten noch voldaan werden; in geval daar toe apparentie is, ſoude met goetvindinge van den Houder, alleen maar Notitie van de gedaane Proteſtatie ter Wiſſel-banck behoeven gehouden, en geen Acte daar van opgemaackt, nochte ter Protocolle gebracht behoeven te werden, voor dat den Houder de ſelve noodigh heeft om te verſenden.

Behalven dat, ſoude oock het Protocol van Proteſten van non-betalinge, ten reſpecte van de Acceptanten, by goetvindinge, door de Notariſen konnen achterhandt gehouden, en voor een yeder niet opengeleght hoeven te werden,

den, maar daar uit aan yeder des verſoeckende alleen bericht gegeven te werden, op het geene daar hy navraaght.

En dewijle de Notariſen van de Banck, metter tijt ſouden in ervaaring komen wat Kooplieden alhier, met deſe en geene buytens-lants correſponderen: ſoo ſouden ſy aan de ſelve kennis konnen doen geven, wat Wiſſel-brieven, by deſe ofte die getrocken, 't zy van non-acceptatie, ofte non-betalinge, geproteſteert wierden, en daar mede het retourneren van veel Brieven met Proteſt prevenieren.

HIer op ſtondt nu te volgen een uitvoerlijcke Verhandeling, Aanwijs en Bewijs; *Dat het een ſeer loffelijcke, dienſtige, noodige ende ten Gemeene Beſt voordeelige ſaacke ſoude zijn, by aldien de Banck van Wiſſel, gemaackt wierdt tot een Banck van Judicature, en dat het vervallen Collegie van Commercie wederom opgericht en aangeſtelt wierdt.*

Maar alſoo, hoe meerder verandering te gelijck, hoe meerder ſwaarigheidt veellicht gemaackt, en obſtaculen gemoveert ſouden werden, om ſelve tot de hooghnoodighſte, ende ten Gemeene Beſt onvermydelijcke, veranderingen te komen.

Soo vinde ick ongeraden die ſaacke ten principale, voor als noch te urgeren ende ſterck te recommanderen.

En ſal alleen, om eenige opening deswegen te doen, alhier alligeren en repeteren.

De XVII. *Stell. van het* XXXI. *Capittel, van het Tractaat van Wiſſel-Stijl tot Amſterdam.*

Op alle Miſſen heeft men eygen Mis- ofte Marckt-Rechters, beſtaande ordinaar uyt een Conſul, en twee Conſuliers, ofte Raden, gekooren uyt het getal van de Kooplieden die de Marckt frequenteren; de welcke alle diſſentien en voorvallende geſchillen, 't zy over Wiſſelen of Negotie, na verhoor van partyen, *de Plano* decideren, en het vonniſſe van de ſelve moet by proviſie hebben haar Executie; maar het ſtaat den gepretendeerde beſwaarde ofte geledeerde vry, daar van te appelleren, aan de hooghſte jurisdictie daar onder de Miſſe reſorteert.

* *Op verſcheyde Handel-plaatſen heeft men mede die loffelijcke gewoonte, dat alle geſchillen onder Kooplieden voorvallende, de Commercie ofte Wiſſel concernerende, ter eerſter inſtantie, ſonder uitſtel, voorgedragen en gejudicieert werden, aan en door eenige oudtſte, ervarenſte en aanſienlijckſte Kooplieden; ofte door een Collegie, beſtaande uit eenige leden van de Magiſtrature, en eenige voornaamſte Kooplieden,* als

als Commissarisen, specialijck daar toe geëligeert, en geauthoriseert; voor de welcke Partyen in persoon, ofte, uyt wettige reden en oorsake selfs niet konnende, haar Gemachtighde (dat doch geen Practizijns mogen zijn) haar geschil proponeren, hare redenen over en weder moveren, hare bescheyden en bewijsen exhibeeren, en sonder andere Formaliteyten van Proceduuren, Vonnis obtineren; van welck vonnis den gecondemneerde, ofte die sich by het gegevene vonnis gegraveert ofte beswaart vindt, vry staat aan den ordinaris hooghsten Rechtbanck dier Steede t'appelleren. En waarlijck, indien het oprichten van een Kamer van Zee-saacken hier ter Steede, een hooghnoodige saacke, en dienstigh voor de Commercie geweest is, niet min noodigh en dienstigh kan geoordeelt werden, d'oprichtinge van een dusdanige Kamer van Judicature, over andere geschillen in de Commercie voorvallende, waar toe geen nieuw Collegie behoefde opgericht, maar de E. E. Heeren Commissarisen van de Wissel-banck daar toe geauthoriseert, ende die Banck, tot een Banck van Judicature gemaackt, geoctroyeert en geprivilegeert konde werden; En by aldien alle geschillen, concernerende materie van Wissel en Commercie, 't zy over koopen en verkoopen, leverantie en betalinge, midtsgaders over Contracten van Negotie, en 't naarkomen van de selve, liquidatien en adjustementen van Reeckeningen; insgelijcx over Provisie, Salaris en Gagie, van Commissionarissen, Factoors, Boeckhouders en Dienaars, &c. en generalijck alle disputen en quæstien ontstaande, in den Koophandel, ofte daar aan dependerende (en niet specialijck staande ter Judicature van de E. E. Heeren Commissarisen van de Assurantie en Zee-saacken,) voor een soodanigh Collegie van d'E. E. Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, ter eerster instantie, eenvoudigh door partyen (sonder Advocaten ofte Procureurs te admitteren) voorgedragen, on-

dersocht ende getermineert wierden, 't is seecker dat daar mede de swaare besoignes van de respective Recht-bancken van d'E. E. Heeren Schepenen, en Commissarisen van kleene saacken, merckelijck soude verlichten, en dat door soodanigh middel d'achterstallige Rollen van Schepenen, (daar arghlistige Bedriegers en Uytsuypers haar van weten te bedienen, en menigh eerlijck Man van het zijne te berooven, en Weduwen en Wesen veeltijdts om suchten en treuren moeten) te eer souden geredresseert, en tot een raisonnabele respijt-tijt gereduceert konnen werden. En soo wanneer dese Heeren Commissarisen oock decreteren souden mogen tot Namptissement, 't is apparent dat men niet seer veel Appellen aan d'E. E. Heeren Schepenen vernemen soude. Maar daar benevens soude tot adjustement van alle geschillen tusschen de Kooplieden ontstaande, oock seer dienstigh zijn, dat het vervallen Collegie van Commercie wederom opgericht wierdt, en tot leden van het selve geëligeert, een goet getal van de ervarenste Kooplieden van alderley soort, die met het waarnemen van haar eygen affaires niet al te veel te doen, maar lust, vlijt en tijdt hebben, om te konnen vaceren; de welcke niet alleen alle acht dagen eenmaal, op haar generale vergadering souden hebben te compareren, om aldaar in te brengen, en te overwegen wat ten beste van de Negotie in 't gemeen soude konnen en dienen ondernomen te werden: Maar aan de welcke specialijck door de E. E. Heeren Schepenen, en de respective Heeren Commissarisen, alle geschillen, raackende materie van Reeckening, of Liquidatie, en alle andere questien concernerende de Commercie, in plaats van aan andere Kooplieden (die veeltijdts niet vaceren konnen, of willen) of loontreckende Practizijns, dienden gerenvoyeert te werden, om partyen te accorderen, soose konden, of schriftelijck raport te doen. Welcke Renvoyen in alle achtdaaghsche generale Vergadering ingelevert werdende,

soo soude tot afdoeninge van yeder, gecommitteert konnen werden, soodanige drie Persoonen uyt haar, als by het volle Collegie geoordeelt soude werden, best bequaam, ervaren en kundigh te zijn, omtrent de saacke in questie; aan welck Collegie, alle dissentierende partyen, sonder den Rechter te kennen, hare geschillen oock souden mogen verblijven, en compromitteren, en dat aan soodanige van dese Heeren, ofte aan twee andere, en een van dese Heeren als Super-arbiter, by haar genomineert, ofte door het volle Collegie daar toe te nomineren, onder soodanige renunciatie, ofte condemnatie, als partyen souden komen te convenieren; en souden dese Heeren Arbitrateurs geobligeert dienen te zijn, t'allen dagen, des noodigh, op een vastgestelt uur, precise te vaceren en besoigneren, en haar comparitien te houden, niet in Herbergen, daar de onkosten van de verteeringen veeltijts al te excessijf hoogh komen te monteren, maar in een bequame plaats van veel vertrecken, daar toe met kleene kosten te prepareren, sonder yets aan partyen voor haar Vacatien te declareren, ofte daar van te genieten; maar souden tot een recognitie, een vast jaarlijx tractement, gelijck andere Heeren Commissarisen dienen te trecken; En by soodanigh middel, soude de kostelijcke Herbergh goede manschappen, en arbitragien (die tegenwoordigh in lanckwijligheidt en naloopen, mitsgaders spenderinge van tijdt en onkosten, het vervolgen van formele Processen veeltijts excederen) komen te vervallen en te cesseren, en partyen in korten tijdt, sonder kosten, van elkanderen geraacken. En belangende het vast Tractement van dese Heeren Commissarisen Arbitranten, mitsgaders van het vereyschte meerder getal van de Heeren van de Wissel-banck, soo de selve tot een Banck van Judicature gemaackt wierdt, die oock voorsien moeste zijn van een eygen Secretaris: en by aldien den omslagh van de Wissel-banck, gereguleert wierdt na onse

onse aanteeckening op de IV. *Stell. van het* XI. *Capittel, en de* XII. *Stell. van het* XVI. *Capittel, hier voor te vinden, als wanneer noch wel een Boeckhouder, en een Klerck of Onder-Boeckhouder, en ten minsten vier (of ses) Notarisen van de Banck, en eenige meer Oppassers en Bedienders, souden gerequireert werden, dat alle Loontreckers souden zijn, derselver Tractementen of Salaris, insgelijx de onkosten van het prepareren en meubeuleren, van de noodige Comparitie-kamers, versorging van Vuur en Licht by de Winter-tijt, en watter ook aan soude mogen dependeren, dit alles, en meer, soude gevonden en geheft konnen werden, by seecker irreprochiabel middel uyt de Commercie, sonder beswaring van de selve, en sonder een stuyver belasting van de Stadt.* En ick achte het een indisputabele saacke, dat dese ordres strecken soude, tot maintinu van eerlijcke Kooplieden; tot weeringe en ontdeckinge van veele frauduleuse en sinistre treken, en streken, daar mede haar veele al te eygen-baatsoeckigh behelpen; tot voorkoming van veele schadelijcke, ruineuse, kostelijcke, en langduurige Processen, en Arbitragien; tot bevordering van yeders kort en goet recht; tot handthavinge en voortsettinge van de Commercie; en by gevolgh tot lof, eer, en roem, en ten besten van het Gemeene Best.

J. PHOONSEN.

Rest. rapp: R 211